Gyakorlati útmutatás

a

100 k államsegély

kérelmek 1905/6. 17. l.

1/-70

FELS
9.k

Grabetz Mátyás

festő

1904 – 8

Éimiek 1930.

83. l.

RNAP

22
Mária Magd., Már. M.

TFŐ

23
Apollin., Lenke

DD

24
Kinga, Krisztina

RDA

25
Jakab, Jakab

ÖRTÖK

26
Anna, Anna

TEK

27
Pantaleon, Olga

Szabolcs Mátyás

Tanuló államvizsga

Esztergom 1908/9.

13. l.

Február 2-án. † Budapesten
ius 27-én.

Gyarapodás.

(tan ül. könyököl
fordul) Fejét balkezére támasztja. Rövid
szakálla sötétbarna. Szürke kabátjának
nygalléros köpenyegét pedig jobb vállán
elzése alól jobbra: Pallik Béla 1872.

m.

művésztől 1400 koronán (24/95. No I).
. 11-iki 16397 sz. rendelet alapján (85/95).

ette 1896: X. 16-án a 36690 sz. leirat

1896: IV. 14-én a 228. szvsz., illetőleg

4)

228

Szabó Mátyás

Szünidei pályázaton

II. díj.

Érdemes 1908/9.

10. l.

Arthur Mauß

Grabetz Mátyás

100 k államsegély

Érsimisk 1907/8.

19. l.

mplom

TE

XL.7

Grabetz Mátyás

díszító festészetből

I. díj.

Kőrösmiska

1907/8. 15. l.

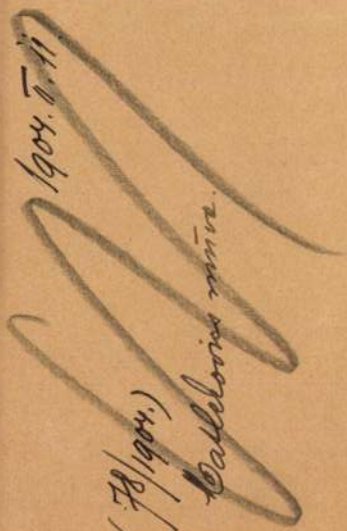
Grabetz Mátyás

díszítő festő

Vájlóv. jó eredm.

Érsimsk 1908/9

16 l.

Dalszöveg, olasz, töredéke I. 211

Grabetz Mátyás

100 K államosítás

Létinnik 1906/7

16. E,

Művészi díj: Iparművészeti Főiskola

Kelemföldi jegyrálya
plakátpályázata
Grabetz Mátyás

Művészet VII. évf. 1908. 64-68. l.

MDK

Grabetz Mátyás

31. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművésze
II.rész. Bp. én. 35 l.

Grábics Henrik M.D.K.

Pályaterve díjazva /25ooo Ft /

Társtervező: Rosta János, Lörincz József, Solt Herbert, Fekete László

Magyar Építőművészet 1964/4 2-9-1.

Szabó Árpád: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának tervpályázata

de. D. K.

GRÁBICS Henrik építész

Lakóépületek födémpályázata

III. díj.

Magyar Építőművészet 1955. 1/2. sz. 80. l.

Gázbics H enrik épitész M.D.K.

/ Győri tervező iroda/

Részt vett a pályáz ton

25 000 forinttal dijazva

Társtervező: Rosta Sándor-Lőrincz József- Solt Herbert--Mányoki János- Fekete László

Gárdonyi Géno: Az Akadémia uj könyvtár palotájs terv-pályázatának eredménye

Magyar Nemzet 1963. december 22. 5.1.

Grabits Kornél

botokrovesz

1916-20.

Kínnisk 1930.

83. l.

RHÓ

28. HÉT

RNAP

8

Erzsébet, Teréz

TFŐ

9

Veronika, Lukrécia

DD

10

Amália, Amália

RDA

11

I. Pius, Lili

ÖRTÖK

12

Gualbert, Izabella

NTEK

13

Anaklét, Jenő

Grabmann Emánuel

szobrász

Izr., Stomfáról (Pozsony m.)

1829-ben 18 éves

Grabmann Emánuel, izr., szobrász, Stomfáról (Pozsony m.), 18 éves korában, 1829 júl.-ban iratkozott be a szobrászati szakosztályba, melyet 1832-ig látogatott.

Lásd Fleischer Béla 46. l.

A budavári napló, melynek kéziratát már előbb alkalma volt apjához eljuttatni, körülbelül akkor hagyta el a sajtót, amikor Paolo téli pihenőre visszaérkezett Sienába.

*

A *Diario* tartalmának alábbi ismertetésében, az ostromtörténet legmegbízhatóbbnak tartott főforrásaival és Károlyi Árpád leírásával egyező tudósításokat fölösleges volna tüzetesen tárgyalni. Ezek számunkra csupán keretét képezik azoknak a részleteknek, amelyek helyenként új színekkel járulnak hozzá a várvívás bizonyos fázisairól eddig alkotott képhez, nevekkel és egyes személyekre vonatkozó adatokkal egészítik ki ismereteinket, vagy bármilyen más szempontból érdemesek arra, hogy foglalkozzunk velük. Csak ez utóbbiakra fogunk tehát részletesebben kitérni, az elbeszélést pedig lehetőleg rövid vázlatban adjuk.[24])

A napló Lotharingiai Károly seregének Párkány[25]) alatti gyülekezése és — mint a cím is jelzi — Buda felé vonulása leírásával kezdődik. A császár elhatározása, hogy döntő ostromot indít a fontos vár visszavételére,

Grabmann Henrik

izr. Stomfáról, 1842-ben
14 éves.

Grabmann Henrik, izr., Stomfáról, 14 éves korában, 1842-ben iratkozott be az előkészítő szakosztályba.

lásd Fleischer Béla 76. l.

1684-ig török kézen is maradt. (Karcsú: Vácz története I. k. 50. l.) Innen kezdve a váci kapitány részéről az óbudaiakat nem fenyegette többé veszedelem s nyugodtan élhették a hódoltság alatti keresztény jobbágyok sanyarú életét.

Ez a sanyarú élet nem indította az óbudaiakat újabb elvándorlásra, hanem mindvégig hűségesen kitartottak ősi helyükön. Igazolható ez azzal, hogy 1670-ben Tsengeri Pál óbudai református pap volt a kerületi esperes (Lampe: Historia ecclesiae reformatae 652. l.) s ugyanazon Tsengeri Pál nevével egy 1676 március 2-án kelt papszentelési okmányon is találkozunk. (Eredetije az óbudai református egyház irattárában.) Ha az óbudaiaknak esperesi tisztséget viselő papjuk volt, akkor a gyülekezet, amelynek élén állott, nem lehetett jelentéktelen. Az óbudai református gyülekezet túlélte a török hódoltságot, mert 1698-ig temploma is volt, amint ezt az 1777. november 17-én tartott tanukihallgatásról felvett jegyzőkönyv igazolja. (Kancelláriai levéltár 2563/1778. sz.) A mondott esztendőben a földesúr rendeletére a katolikusok kezébe ment át a reformátusok temploma (ab anno 1698, dum videlicet oratorium ipsorum in loco modernae ecclesiae romano-catholicae situm ab eis ademptum fuisset) s e templom helyén épült aztán 1744 és 1749 között a jelenlegi óbudai

MDK

Grabmayr Tamás kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

MDK

Grabmiller Mihály

órásmester

Vác

18. század.

Vác. Muzeum

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.

158.l.

D

Grabner

zombattelyi órás

XIX. sz. második

fele

régi zenélő órák és

komplikált szerkezetű

órák javításával is

foglalkozott

Végh Gyula:

Bozsoki lelkész.

Bozsok, 1921–1946.

49. l.

s bizottságának

Budapesten.

elleni perügyben az e helyről a cim-
mellett többek között a kassai kir.
1906 D 172 sz.a.hozott II odbirósági

kiadmány az itteni irattár részére szol
l,hogy azt ide mielőbb visszaküldeni

GRÄBNER JÓZSEF

Gräbner József életrajzi adatai:

Fejér Zoltán: Szepsi kapcsolatok. Gräbner József életrajzi adatai

Szepsi Szemle 1997 (LI.) 52-54 (1-2)

zalkalmazotti szabályzatának

rt eljárás értelmében aláírása
mazotti értekezlettöl számított
us 10-én lehetséges.

tok
ományos vezetö/. A nyilvános
n a megüresedett helyet az
cepció alapján megbízással
nem lehet hosszabb, mint az
atásának ideje.

lmentés indokai/ A tudományos
ottak munkaköri alkalmasságát
k a tudományos publikációra,
ozó adati alapján kell
gtelenségén alapuló felmentés
netöség szerint tudományos
ajánlani.

állású közalkalmazotti
kizáró (különösen a 3.6.
k megsértésével) létesített

enntartása indokolatlan.

Grabner ~~Dénes~~ József Festő

Emlékünnep

A győrújbaráti önkormányzat ünnepi megemlékezést rendez az 1956-os forradalom emlékére. Az esemény október 23-án 18 órakor kezdődik a faluházban.

Hálaadó istentisztelet

Október 24-én, vasárnap délelőtt fél 10 órakor hálaadó ünnepi istentisztelet lesz a József Attila utcai, most felépült református Betlehem-templomban. Hálaadással emlékeznek meg az építkezés jelentős állomásáról – külsejében is elkészült a templom – és felavatják Molnár Mária 1943-ban mártírhalált halt református misszionárius emléktábláját. Igét hirdet: *Mátyás Lajos* esperes.

Szeretettel hívnak és várnak minden érdeklődőt, különösen a templomhoz tartozó, a Budapest–Bécs vasútvonaltól délre lakó híveket. A templom megközelíthető a 4-es autóbusszal (megálló a templom előtt). Ide várják a Győr déli részén lakó reformátusok keresztelési, házasságkötési és temetési bejelentéseit is.

Győrzámoly

Népdaléneklő-verseny

Október 30-án, délelőtt 10 órakor a Győrzámolyi Általános Iskolában népdaléneklőversenyt rendeznek a korábbi években megszokott feltételekkel. Jelentkezési határidő: 1993. október 25. Az érdeklődők további információkért keressék *Kutasné Szabó Piroska* igazgatót – személyesen az iskolában vagy telefonon: 352-014.

Az orsolyiták ismét Győrött

Győr önkormányzata az idei nyáron visszaadta az orsolyitáknak a régi, 267 éves rendházat, amely 1950 óta állami tulajdonban volt. Szent Orsolya ünnepén, október 21-én 10 órakor *dr. Pápai Lajos* megyés püspök hálaadó szentmisét mutat be a rend Apáca utcai templomában, majd megáldja a felújított rendházat és az emléktáblát. Az eseményre várják az orsolyiták tisztelőit és a régi növendékeket.

1993. október 19., kedd.
A Nap kél 6.08 órakor – nyugszik 16.49 órakor.
A Hold kél 10.52 órakor – nyugszik 19.47 órakor.

NÉVNAP:
NÁNDOR

ORVOSI ÜGYELET

GYŐRÖTT: 16 órától reggel 7-ig a Tihanyi Árpád út 51. sz. alatti körzeti orvosi rendelőben. Telefon: 412-244.

Gyermekorvosi ügyelet ugyanott 17 órától másnap reggel 7-ig.

Fogorvosi sürgősségi ügyelet is ugyanott 19–24 óráig.

SOPRONBAN: 17 órától reggel 7-ig a Lenkey u. 5. sz. alatti központi ügyeleti rendelőben. Telefon: 312-011.

MOSONMAGYARÓVÁRON: 17 órától reggel 7-ig a rendelőintézetben, a Régi vámház tér 2. szám alatt. Telefon: 315-013.

CSORNÁN: 18 órától reggel 8-ig a körzeti rendelőben, a Soproni út 62. szám alatt. Telefon: 182. Az ügyelet ellátja Csorna, Rábatamási lakosait.

KAPUVÁRON: 14.30 órától másnap reggel 7.30 óráig a Dr. Lumniczer S. u. 10. sz. alatti rendelőintézetben. Az ügyelet ellátja Kapuvár város (Öntés kivételével), Vitnyéd és Csermajor lakosait. Telefon: 341-222. A gyermekháziorvosok saját körzetükben készenléti szolgálatot tartanak, mely Kapuvár városon kívül kiterjed Babót, Osli, Öntés, Szárföld, Veszkény és Vitnyéd településekre.

KÖTELEZŐ TÜDŐSZŰRÉS:

GYŐRÖTT: az Amadé L. u. 1. sz. alatt 8.00–17.30 óráig.

SOPRONBAN: a Kis J. u. 2. sz. alatt 7.00–12.00 óráig.

KAPUVÁRON: a Kossuth u. 8. sz. alatt 12.00–17.00 óráig. Vidéken: Tárnokréti, Győrszentiván, Nagycenk.

JÁRÓBETEG-ELLÁTÁS

Bakteriológiai, parazitológiai és rubeólavizsgálat 7–12 óráig, AIDS-szűrővizsgálat 13–16 óráig az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Győr-Moson-Sopron Megyei Intézetében (Győr, Jósika u. 16.).

SOS TELEFONOS LELKISEGÉLY-SZOLGÁLAT

Mindennap este 7 órától reggel 7 óráig, a győri 426-222-es, a soproni 322-000-ás és a mosonmagyaróvári 313-111-es telefonszámon.

Egyeztetés árverés előtt

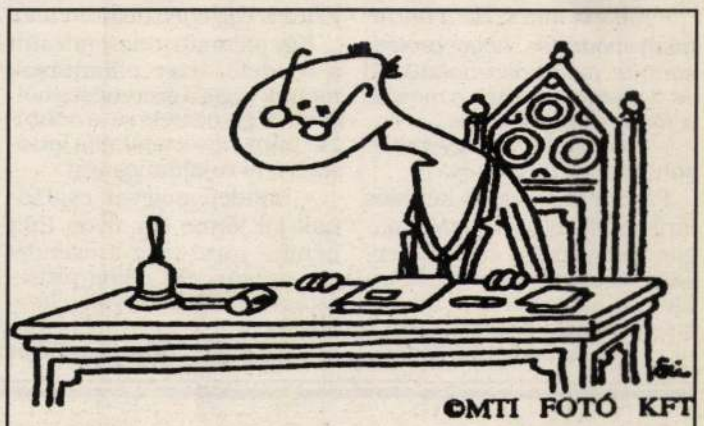
Himodon október 29-én tartják a földárverést. Előtte most szerdán egyeztető megbeszélés lesz a polgármesteri hivatalban. Az érdekelteket a földrendező bizottság délután fél háromra várja.

Businnes Assistance

A Businnes Assistance Kisalföldi Vállalkozásfejlesztési Alapítvány központi irodája szervezésében ma délután 17 órától 18.30-ig Győrött a Rába Rt. Dunakapu téri oktatási központjának alagsori előadótermeiben 32 órás üzleti angolnyelv-tanfolyam indul vállalkozóknak. A most kezdődő és a tervezett (januárban indítandó) szemeszterek végén a hallgatók bizonyítványt kapnak.

Traffipax

A megyei rendőr-főkapitányság holnap reggel 7-től 13 óráig Rajka, Bezenye területén, 13.30–17.40 között az 1-es főút 107–112-es kilométerszelvényében, 18.30–24 óra között Abda és Öttevény belterületén, másnap 0.30–5.40 között Győrött ellenőrzi a gépjárművek sebességét. A másik traffipaxos gépkocsi szerdán 7–13 óra között Csornán, 15–21 óra között Nyúl, Écs, Ravazd térségében ellenőriz.

Szavazatszámlálás

– 134 igen, 84 nem, 13-an tartózkodtak, 24-en elbambultak...

Kapuvári gyerekeknek

Szandi és Viki

Szandi várja a kapuvári óvodásokat szerdán 10.30 órától a Rábaközi Művelődési Központban. Délután ugyanitt a kisiskolásoknak ad koncertet Szandi és *Viki* 13.30 illetve 15 órai kezdettel.

Ingyenes jogi tanácsadás

A Szocialista Párt győri szervezete ingyenes jogi tanácsadást szervez ma 17 órai kezdettel, a Herman Ottó u. 22. szám alatti Szocialista klubban.

Főszerepben: Latinovits Zoltán

„Hideg napok" Csornán

Tartalmas szórakozást kínálnak a mozibarátoknak ma Csornán. Kovács András híres filmjét, a Hideg napok című alkotást vetítik délután fél 7 órai kezdettel a művelődési központban.

A főbb szerepekben olyan neves színművészeket láthatnak az érdeklődők, mint például Latinovits Zoltán, Darvas Iván, Szirtes Ádám és Szilágyi Tibor.

Művészettörténet

Almási Tibor művészettörténész diavetítéssel egybekötött előadása lesz ma 17 órakor Sokorópátkán a kultúrházban „Az impresszionizmus hatása a magyar festészetre (Szinyei Merse Pál és a nagybányai festőiskola)" címmel. Az előadás után könyvvásárlásra, dedikáltatásra nyílik lehetőség .

Gyógyító szeretet

„Idegi és lelki terápia – gyógyító szeretet" címmel *Bokor Katalin* tart előadást szerdán 18 órától a győri Bartók Béla Megyei Művelődési Központ bioklubjában. Az előadás témái: a lelki alapon kialakuló betegségek, az akarat és a hit szerepe a betegség leküzdésében illetve megelőzésében.

Totó-nyeremények

A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a totó 42. fogadási hetének nyeremények a következők:

13 plusz egy találatos és 13 találatos szelvény nem volt, a 12 találatos szelvényekre 233.868, a 11-esekre 4651, a 10-esekre egyenként 853 forintot fizetnek.

Moziműsor

Csorna: A sárkány – Bruce Lee élete (USA) 18.30; **Győr, Csillag:** Örömváros (német) 18, 20; **Győr, Csillag NO-CO:** Frivol vallomások (angol) 17, 19.30; **Győr, KTMF:** Harapós nő (USA) 19.30; **Győr, Rába:** Hátulgombolós hekus (USA) 15.30, 17.45, 20; **Győr, Rába Európa:** A gólyák mindig visszatérnek (magyar) 17.30; A zongorakísérő (fr.) 19.30; **Kapuvár:** Time Runner (USA) 18.30; **Mosonmagyaróvár, Dózsa:** Egy meg egy az három (fr.) 19; **Pannonhalma:** Apáca-show (USA) 18; **Sopron, Huszárik:** Meztelen ebéd* (kanadai) 16.30, 19; **Sopron, Szabadság:** A Dzsentlemanus (USA) 15, 17.15, 19.30; **Öttevény:** Jurassic Park (USA) 19 óra.

A csillaggal jelölt filmek korhatárosak! A Rába-Cinema Filmellátó Vállalat a műsorváltoztatás jogát fenntartja!

MAGYAR NEMZETI BANK

Államkötvényárfolyamok

a Magyar Nemzeti Banknál 1993. október 19-én.

Kötvény	Vételi nettó árfolyam %	Eladási nettó árfolyam %	Felhalmozott kamat %
1994/A	98.00	98.60	16.86
1994/B	97.26	97.86	14.62
1995/A	93.54	94.14	0.61
1995/B	93.66	94.26	19.62
1995/C	96.97	97.57	12.47
1995/F	95.73	96.33	5.08
1995/G	99.14	99.74	3.74
1995/H	99.24	99.84	2.08
1996/A	94.33	94.93	13.34
1996/B	96.05	96.65	12.95
1996/C	95.99	96.59	12.03
1996/F	95.94	96.54	7.43
1997/C	94.09	94.69	11.44
1998/A	99.50	100.10	10.59

Bruttó árfolyam = nettó árfolyam + esedékesség napjáig felhalmozott kamat.

Fogyjunk együtt!

Diétás recept, szerdára

Reggeli: 1 főtt tojás (66), 2 dkg Hansági májaskrém (62), 1 zöldpaprika (12), 4 db Abonett (100), 2 dl 1,5 százalékos tej (96).

Tízórai: 2 sport Cerbona szelet (162).

Ebéd: *karfiolleves*: 10 dkg karfiol (29), 1 teáskanál olaj (45), 1 dkg liszt (35), só, petrezselyem, fűszerpaprika. *Tökfőzelék*: 20 dkg tök (60), 2 teáskanál olaj (90), 2 dkg liszt (70), fél dl kefir (33), vöröshagyma, fűszerpaprika, kapor, só.

Uzsonna: 10 dkg szőlő (76).

Vacsora: *reteksaláta*: 15 dkg retek (23), 15 dkg paradicsom (33), 5 dkg savanyú uborka (6), citromlé, só, petrezselyemzöld, bazsalikom, őrölt bors, mesterséges édesítőszer. Négy db Abonett (100), 2 dl 1,5 százalékos tej (96).

Összes energiatartalom: 1428 Kcal.

Kóródi Katalin dietetikus

Vitakör

Az MSZP munkástagozatának értelmiségi vitaköre ma 17 órától megbeszélést tart Győrött, a Herman O. utcai Szocialista klubban.

AustriaLotto

Nyerőszámok: 5, 6, 10, 17, 34, 39. Pótszám: 24.

Joker-nyerőszámok: 6 7 3 3 1 9.

A játékhét nyereményei a következők: Tripla jackpot: 52.861.283 schilling. Az ötös pótszámmal 384.605, az ötös 17.206, a négyes 381, míg a hármas 27 schillinget ér. A Joker nyereménye pedig 3.049.822 schilling.

mkb

A Magyar Külkereskedelmi Bank Rt. árfolyamai

Érvényes: 1993. október 18-án.

Pénznem	valuta (bankjegy és csekk) vételi	valuta (bankjegy és csekk) eladási	deviza (100 egységre, forintban) vételi	deviza (100 egységre, forintban) eladási
Szlovák korona	280.000	350.000	Ennek a devizának nincs árfolyama.	
USA-dollár	9.449.740	10.034.260	9.722.520	9.761.480
Svájci frank	6.589.210	6.996.790	6.779.410	6.806.590
Kanadai dollár	7.105.250	7.544.750	7.310.350	7.339.650
Angol font	14.198.860	15.077.140	14.608.720	14.667.280
Belga frank	264.070	280.410	271.700	272.780
Holland forint	5.170.100	5.489.900	5.319.340	5.340.660
Német márka	5.816.120	6.175.880	5.984.010	6.007.990
Olasz líra	5.945	6.313	6.117	6.141
Francia frank	1.643.180	1.744.820	1.690.610	1.697.390
Dán korona	1.429.780	1.518.220	1.471.050	1.476.950
Svéd korona	1.195.040	1.268.960	1.229.540	1.234.460
Norvég korona	1.323.080	1.404.920	1.361.270	1.366.730
Ausztrál dollár	6.240.980	6.627.020	6.421.130	6.446.870
Kuvaiti dinár	1.604.540	33.559.460	32.516.840	32.647.160
Spanyol peseta	71.050	76.510	74.130	74.430
Ír font	13.632.388	14.475.620	14.025.890	14.082.110
Osztrák schilling	826.600	877.720	850.460	853.860
Portugál escudo	56.300	59.780	57.920	58.160
Finn márka	1.652.880	1.755.120	1.700.590	1.707.410
Japán yen	88.030	93.470	90.570	90.930
ECU (Közös Piac)	11.002.710	11.683.290	11.320.310	11.365.690
Görög drachma	40.000	42.480	41.160	41.320

A Kontúr Rt.
SOPRONI PAPÍR-ÍRÓSZER
szaküzleteibe
MEGÉRKEZTEK az
1994. ÉVI NAPTÁRAK!
Asztali- és falinaptárak.
Előjegyzési- és zsebnaptárak.
Határidőnaplók.
KÉPZŐMŰVÉSZETI NAPTÁRAK NAGY VÁLASZTÉKBAN!
TOVÁBBI AJÁNLATUNK:
Nyomtatványok.
Művészfestékek.
Irodaszerek, irodai gépek.
Vállalkozóknak, intézményeknek, vállalatoknak termékeink NAGY RÉSZÉT ENGEDMÉNNYEL kínáljuk!
Várjuk soproni Papír-írószer szaküzleteinkben:
Várkerület u. 110. Telefon: 99/311-452.
Templom u. 27. Telefon: 99/314-358.
Várkerület u. 76. Telefon: 99/311-724.
KONTÚR KERESKEDELMI RT. GYŐR
Barátja, Kontúr (79645/1/1H)

„Dollármama" Németországból

Öregek tervezik jövőjüket

Ha valaki szociológiai felmérést akar végezni, elég, ha néhány órát eltölt valamelyik körzeti orvosi, illetve háziorvosi rendelőben. Itt minden rendű és rangú, különböző életkorú ember megfordul és szívesen elmondja gondját, baját. Lehet, hogy a várakozás készteti arra, hogy őszintén feltárja lelkének legrejtettebb zugait is. A minap jöttem rá erre, amikor felkerestem háziorvosomat.

Egy talpig feketébe öltözött idős nénike könnyek között panaszolta, hogy egy hét leforgása alatt vesztette el 95 éves édesanyját és 47 éves fiát. Ő maga pedig szociális otthonba készül, mert nem maradt senkije, a férje már régebben távozott az élők sorából. Elmondta, hogy eladja a lakását és egy szobát vásárol a szociális otthon gondozóházában.

– Jöjjön csak kedves, én már egy éve ott lakom! Kiszolgálnak, éjszaka is van ügyeletes nővér, vendégeket fogadhatok, szabadon járhatok, kelhetek – így a biztatás.

– *Aztán mennyit kell fizetni?* – kérdezte a gyászruhás özvegy.

– Attól függ, hogy mekkora a szoba, az enyém nagyobb, 470 ezer forintért vettem. Ezenkívül a teljes ellátás fejében le kell tennem a nyugdíjam hetven százalékát. A maradék zsebpénzből nassolgatok, no meg az unokáimnak veszek ajándékot. Önnek nincs unokája, aki gondoskodna magáról?

– *Nekem nincs, de a barátnőim mondják, hogy cseléd-sors jut nekik az unokáiknál és a gyermekeiknél: a mosás, a főzés és a takarítás...*

– Igen, sajnos ez így van! – sóhajtottak többen is.

Pár székkel odébb két idős férfi sorolta el nyavalyáit: magas vérnyomás, cukorbetegség, lábtrombózis. Ők is inkább a szociális otthont választják, nem akarják terhelni gyermekeiket, unokáikat.

A siralmas hangulatot két középkorú hölgy hangos beszélgetése oldotta fel:

– Képzeld, hazatelepül a nagynéném Németországból. Meghalt a férje, nincs senkije. Eladja a lakását és nálunk fog lakni! Havi ezer márkát ajánlott fel a teljes ellátásáért. Öregségére hazahúzta a szíve!

– *És ti elfogadtátok az ajánlatot?* – kérdezte társa.

– Naná! Tudod, mennyi pénzzel jön haza Edit néni? Harmincötezer márkával, plusz havi 1500 márka nyugdíjjal. Ezzel minden problémánk megoldódik, nagyobb lakást veszünk, hogy Edit néninek külön szobája legyen. Kényeztetni fogjuk, csak sokáig éljen köztünk, az idén töltötte be a hetvennyolcat.

– *Mázlista vagy, hozzánk is jöhetne egy ilyen dollármama!*

Egy pillanatra elcsendesült a rendelő, irigy pillantások mérték végig a szerencsés hölgyet. Úgy néztek rá a többiek, mint egy öttalálatos lottószelvény tulajdonosára!

– Minden magyar családnak jól jönne egy ilyen Edit néni! – törte meg a csendet egy öregúr, aki eddig prosztatagyulladásával volt elfoglalva.

Környei Tibor

Kézikönyv a versenyképes vezetésről

A Stratégiai tervezés (1983), a Stratégiai vezetés-vállalkozás (1990) című kötetek után megjelent *dr. Csath Magdolna* – a soproni egyetem közgazdasági és vezetésfejlesztési intézetének igazgatója – harmadik könyve.

– Új könyvem, a „Stratégiai tervezés és vezetés" kapcsán fontos tudnunk, hogy az úgynevezett stratégiai tervezés valójában piacgazdasági vezetési módszer, amelynek elméleti kidolgozását és gyakorlati alkalmazását az USA-ban kezdték el a hatvanas évek elején. Célja az adott vállalat hatékonyságának és versenyképességének növelése. Manapság hazánkban a stratégiai gondolkodásmóddal újfent gondok vetődnek fel, mégpedig téves felfogásból: a „tervezés", s minden, ami ezzel összefügg, a múlt rendszert juttatja az emberek eszébe. Holott a fejlett világban óriási szerepet kap a stratégiai tervezés – mondotta a szerző.

A könyv végén a legfrissebb szakirodalom bibliográfiája, valamint az üzleti életben meghonosodott angol kifejezések értelmező szótára is megtalálható.

***Grabner József* legújabb munkáit, közöttük a felvételünkön látható „Szüret" című festményét, a közelmúltban mutatta be művésztársainak a Soproni Képzőművészeti Körben.**

Ünnepi Liszt-rendezvények

Legány Dénes hangversenye

A Liszt Ferenc Társaság soproni csoportja – amely jövőre emlékezik megalakulásának huszadik évfordulójára – október 20-án ünnepi Liszt-rendezvényekkel áll nyilvánosság elé Sopronban. Az eseménysor 18 órakor kezdődik a 100 esztendős Liszt-szobornál, ahol városi művészeti együttesek közreműködésével koszorúzási ünnepség lesz, 19 órakor pedig *Legány Dénes* budapesti zeneszerző-zongoraművész hangversenye kezdődik a Liszt Ferenc Művelődési Ház nagytermében. A hangverseny előtt *Legány Dezső* zenetudós mond bevezetőt.

A rendezvényekre hívják, várják Sopron város zenét szerető, Liszt Ferencet tisztelő közönségét. Eljön a zeneszerző szülőfalujának, Doborjánnak (Raidingnak) az ottani Liszt-Vereinnek küldöttsége is, együtt koszorúznak majd a soproniakkal.

A bevétel egy részét a „Steinway 270470 Alapítvány"-ra fordítják. A soproni Liszt-programok, amelyek Liszt Ferenc születésnapjára (október 22.) emlékeztetnek, illetve a Budapesti Liszt Ferenc Társaság százéves jubileumához is kötődnek, a Győr-Moson-Sopron Megye Közgyűlése Közművelődési Alapja anyagi támogatásával jöttek létre.

Mi újság muzsikusaink háza táján?

Bolzanóba készülnek

A soproni Liszt Ferenc Pedagógus Énekkar ebben az évben is *Dárdai Árpád* karnaggyal készül feladatai megoldására. Október 20-án a 100 esztendős Liszt-szobor előtt énekli majd a nagy zeneszerző „Magyar ünnepi dalát" – előreláthatólag a Városi Fúvószenekar kíséretével –, november elsején Cherubini c-moll Requiemjét szólaltatja meg a Szent Mihály-templomban – együtt a soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekarral –, a Szent István-templomban hagyományos karácsonyi hangversenyt ad: az erdészeti szakközépiskolásoknak ismeretterjesztő koncertet produkál, immáron harmadik alkalommal. Elkészültek a jövő évi programok is: márciusban a Soproni Tavaszi Napokon szerepel a vegyes kar, s a KÓTA közvetítésével, illetve közreműködésével május hónapban (12-től 15-ig) az olaszországi Bolzanóban lép fel, ottani meghívásnak eleget téve.

N. A.

Új képzési forma

Tudományos konferencia az egyetemen

Október 21–22-én tudományos konferenciát rendeznek a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemen. A három szekcióban sorra kerülő tanácskozáson előadások hangzanak majd el a környezetvédelem, a természetvédelem, az erdészet és a faipar legújabb kutatási eredményeiről. A rendezvényhez kapcsolódik az új felsőoktatási törvény jegyében induló „Ph. D. doktor" tudományos fokozat megszerzését biztosító új képzési forma nyitóelőadása is. Az egyetemet végzettek közül harmincan jelentkezhetnek a háromféves képzésre, amelyen csak azok a tanárok oktathatnak, akik felsőfokú tudományos képesítéssel rendelkeznek. Mint *dr. Mátyás Csaba* rektorhelyettestől megtudtuk, a Ph. D.-oktatás résztvevői magasabb szintű, elmélyültebb, önállóbb kutatómunkára kapnak felkészítést. Mód és lehetőség lesz arra, hogy szakterületük legújabb tudományos eredményeit nemzetközi szinten megismerjék és hasznosítsák is azokat a hazai gyakorlatban.

K. T.

SEMPERIT
A dinamikusan fejlődő, nemzetközi
SEMPERIT AG magyarországi leányvállalata,
a SEMPERIT TECHNIKA Kft. Sopronban
pályázatot hirdet LOGISZTIKAI-VEZETŐI
állás betöltésére.
AZ ÁLLÁS AZONNAL BETÖLTHETŐ.
ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK:
– logisztikai ismeretek,
– minimum középfokú végzettség,
– a német nyelv kiemelkedő ismerete szóban és írásban.
FIZETÉS MEGEGYEZÉS ALAPJÁN.
A PÁLYÁZAT BEADÁSA:
– német és magyar nyelvű szakmai önéletrajzzal,
– fényképpel,
– a végzettséget igazoló okmány másolattal.
BŐVEBB FELVILÁGOSÍTÁS:
Szabó Bakos István üv.ig.
Semperit Technika Kft.
Sopron, Somfalvi út 14.
Tel.: 99/312-005.
(79596/2/1H)

Afrikában később szól a kakas...

Skorpió az asztal alatt

18 A maláriából lábadozva már kezdtem derűsebbnek látni a világot, amikor jött a következő figyelmeztetés.

Egyik este éppen arról beszélgettünk, hogy valóban nem kis feladatra vállalkoztunk, amikor a három gyerekkel nekivágtunk a nagyvilágnak. Amíg csak rólunk, felnőttekről van szó, igyekszünk is kibírni a megpróbáltatásokat, megbirkózni a nehézségekkel. Csak a gyerekeknek ne legyen bajuk! Az első félév a „próbaidő". Ha azt kibírjuk, talán teljesíteni tudjuk a vállalásunkat.

A beszélgetés után a ház hátsó traktusában lévő hálószobába indultam, de eszembe jutott, hogy a forralt vizet még bele kell töltenem a vízszűrőbe. Így a konyha felé kerültem. Ahogy felkapcsoltam a villanyt, észrevettem, hogy valami mozog a konyhaasztal alatt. A fény hatására igyekezett minél közelebb menni a falhoz, miközben a háta fölé kunkorodott valami farokszerű. Különben nagy póknak néztem volna. *Aligha nem ez a skorpió!* – ötlött fel bennem. De elképzelhetetlennek tartottam, hogy a lakáson belül előfordulhasson. Szóltam a férjemnek, hogy nézze meg. Kijött a dolgozószobából és egyetértett a meghatározásommal. Rovarirtó következett, majd amikor már biztosak voltunk benne, hogy támadásképtelen, kapott egyet a férfipapuccsal is. Biztos, ami biztos.

Skorpió a konyhaasztal alatt! Képtelenség, hogy kintről jött volna be, hiszen az ajtókat mindig szigorúan csuktuk. Vagy az építkezés ideje alatt került a házba és megbújt valahol, vagy pedig valami repedésből bújt elő, mint a „muzsikusok".

Elképzelni is szörnyű volt, hogy lehetett volna a gyerekek szobájában is! Ilyenkor persze meglódul az ember fantáziája, és egyszerre a legrosszabbra gondol... Teljesen kiborultam. Nem hogy lefeküdni nem tudtam, de egyedül maradni sem. Visszamentem a dolgozószobába és egy darabig – még a döbbenet csendjében – csak ültem a nagy fotelban. Aztán előbb a kétségek, majd az önvád vett elő. Én voltam az, aki annyira odavolt, hogy Afrikába jöjjünk. Nem fogom megvárni, amíg a gyerekek közül valamelyik megkapja a maláriát.

– Igen! Megijedtem, gyáva vagyok. Megfutamodom. De inkább most, mint akkor, amikor már valami visszavonhatatlan szörnyűség történt! – mondtam zokogva, levegőért kapkodva. Túl sok ellenérv nem volt, abban maradtunk, hogy alszunk rá egyet és másnap megbeszéljük: hogyan tovább?

Ahogy az éjszaka elmúlt, vele együtt a sötétjébe zárt reménytelenséget is felváltotta az új reggel, amikor az ember higgadtabban látja a világot. Az élet megy tovább. Lekötik a tennivalók, nincs idő a siránkozásra.

A gyerekeknek elmondtuk, hogy mi is történt, amíg ők aludtak. Megnézték a szemétlapáton a skorpió tetemét, ami a legjobban egy kis rákhoz hasonlított az elülső lábain lévő ollók miatt. (Azokkal ragadja meg áldozatát. Felemeli és a hátsó potrohának végén látható kampós, hegyes tövissel szúrja meg. A szúráskor a méregmirigy nedvével megbénítja az elfogyasztásra szánt rovart. Az emberre is veszélyes, különösen az óriásskorpió. Elevenszülő, és rengeteg utódot hoz a világra, évente többször is.)

Megbeszéltük, ha tudjuk, hogy ilyesmire számítani lehet, akkor védekezni is tudunk ellene. Akkor jött az újabb aranyszabály: mielőtt cipőbe bújnál, alaposan rázd ki! Ugyanis abban is megbújhat a skorpió. Éjszaka pedig – mindenkinek van elemlámpája – a papucsát is nézze meg, mielőtt belelépne. Mezítláb mászkálni veszélyes!

Még akkor is gyakran veregettük a cipőnk sarkát felhúzás előtt a padlóhoz, amikor már régóta itthon voltunk. Hiába, az emberből lassan kopnak ki az emlékek és a megszokás.

Matolcsy Imola

GRABNER József

Tűz Erlangenben

Magyar áldozatok

A bajorországi Erlangen rendőrsége szerint műszaki hiba vagy emberi gondatlanság okozhatta azt a tüzet, amelyben három magyar építőmunkás életét vesztette. A rendőrség ügyeletese vasárnap közölte, hogy nincsenek idegenellenes merényletre utaló jelek.

A tűz szombaton hajnalban pusztított magyar építőmunkások erlangeni konténervárosában, a magyarok a helyi egyetemi klinika részére építenek ellátó központot. Egy személy életveszélyesen, kettő súlyosabban megsérült, 19 embert pedig enyhe füstmérgezés gyanújával tartottak megfigyelés alatt. A 21 személyt időközben kiengedték, illetve hamarosan kiengedik a kórházból. Az irodának, más kiszolgálóegységnek is helyt adó szállás mintegy két tucat konténere kiégett.

Az életveszélyesen megsérült személyt a murnaui baleseti klinikára szállították, az orvosok nem sok reményt fűztek életben maradásához: az illető kilencvenszázalékos égési sérülést szenvedett.

A murnaui klinika vasárnap nem volt hajlandó információt adni a beszállított magyar munkásról. Az erlangeni rendőrség úgyszintén hallgatott a halálos áldozatok személyazonosságáról, az ügyeletes arra hivatkozott, hogy még nincs százszázalékos bizonyosságuk. Az áldozatokat hétfőn kívánják felboncolni.

Más forrás szerint az áldozatok 24 és 51 év közöttiek lehettek. A tűz az emeletes konténerváros nyugati-északnyugati részén tört ki. A szállást gázzal fütötték, s az egyik feltételezés az, hogy a fűtőrendszer romlott el. Felmerült annak eshetősége is, hogy idegenellenes személyek szándékosan gyújtogattak, de a gyanú az idő múltával elhalványodott.

A szombati tűz idején a munkásoknak csak a fele tartózkodott Erlangenben, másik fele pénteken elutazott. Kikérdezésük során a munkások azt mondták, hogy füstre, szúrós szagra, illetve segélykiáltásokra ébredtek, többségük az ablakon át próbált menekülni, a folyosón át már lehetetlen volt. Panaszkodtak arra, hogy az elmúlt időkben bajok voltak az elektromos berendezéssel. Az éjfél utánig fennmaradó munkások televízióztak, névnapot ünnepeltek és asztaliteniszeztek, egyikük sem észlelt tűz keletkezésére utaló jelet.

Értesülés szerint a magyarok az Inter-Coop Kft. közvetítésével kaptak munkát, Németországban vállalkozási szerződések keretében jelenleg több mint 13 ezren dolgozhatnak. (MTI)

Nixon halála

Nyolcvanegy éves korában, a New York Kórház intenzív osztályán péntek késő este elhunyt *Richard Nixon*, az amerikai történelem egyik nagy formátumú, mégis ellentmondásos személyisége: az elnökök közül ő volt az egyetlen, aki mandátumának lejárta előtt lemondott a hivataláról. Hétfőn szenvedett agyvérzést, és állapota azóta folyamatosan romlott. Két lánya, *Tricia Nixon* és *Julie Nixon Eisenhower* a betegágyánál virrasztott, amikor halála bekövetkezett.

Richard Nixont szerdán temetik a kaliforniai Yorba Lindában, a róla elnevezett könyvtár mellett, ott, ahol felesége sírja is található. A gyászszertartást barátja, *Billy Graham* tiszteletes fogja vezetni, és jelen lesznek az amerikai és nemzetközi közélet ismert személyiségei. Gyászbeszédet mond majd *Bill Clinton* elnök, *Bob Dole*, a szenátus republikánus csoportjának vezetője és *Pete Wilson* kaliforniai kormányzó.

Richard Nixon az Egyesült Államok harminchetedik elnöke volt. 1974. augusztus kilencedikén, a Watergate-botránytól megalázottan, dicsfényében megtépázva távozott a Fehér Házból. Nevének becsületét számos könyvvel, előadással és külföldi látogatással próbálta helyreállítani: a csorbát azonban teljesen nem sikerült kiköszörülnie. Legutoljára Moszkvában járt, ott, ahol 1972-es májusi látogatásával útjára indította az enyhülés folyamatát. De nevéhez fűződik az amerikai–kínai kapcsolatok normalizálása is: amikor Pekingben kezet fogott Csou En-laj miniszterelnökkel, az ellenségeskedés hosszú éveinek vetett véget. És szintén ő volt az, aki a pusztító vietnami szőnyegbombázások után elrendelte az amerikai csapatok kivonását és a háborút lezáró párizsi szerződés aláírását Hanoi képviselőivel.

1913. január kilencedikén született Yorba Lindában, egy szegény kvékercsalád sarjaként. A politikai életben a második világháború után tűnt fel, és szenvedélyesen kommunistaellenes platformjával republikánus honatya lett a Kongresszusban. Országos hírnevet az Alger Hiss-üggyel szerzett magának: a külügyminisztérium tisztviselőjéről azt állította, hogy a Szovjetuniónak kémkedett. A vádlottat tagadása ellenére elítélték, Richard Nixont pedig Dwight Eisenhower maga mellé emelte alelnöknek. Nyolc éven át töltötte be ezt a tisztséget: 1960-ban megpróbálkozott az elnöki szék megszerzésével, de John Kennedyvel szemben alulmaradt.

Politikai értelemben sokan eltemették, ő mégis talpra állt, és 1969. január 20-án már ő tehette le az elnöki esküt. Eseményekben gazdag, viharos sodrású elnökségének a Watergate-botrány vetett véget. Az 1972-es választási kampány során az elnöki hivatal emberei betörtek az ellenzéki Demokrata Pártnak a Watergate-épületben lévő washingtoni irodájába. Richard Nixon és közvetlen tanácsadói minden törvényes és törvénytelen eszközt megragadtak, hogy az ügyet eltussolják. Belebuktak. Az elnöknek nem sok választási lehetősége maradt: vagy önként távozik a tisztségéből, vagy a Kongresszus bűnvádat emel ellene. Richard Nixon az előbbit választotta, és húsz évvel ezelőtt, a Fehér Ház Rózsakertjében a légierő elnöki helikopteréről visszatekintve búcsút intett a hatalomnak.

Utódja, Gerard Ford elnöki kegyelemben részesítette, tettéről tehát felelős testület előtt nem kellett számot adnia. Sosem ismerte el, hogy rosszat cselekedett volna: a történteket hibás politikai döntésként fogta fel.

Sokan azt mondják, hogy annyira még soha senki nem élt vissza az elnöki tisztség méltóságával, mint ő: tette egy egész nemzedék hitét rendítette meg az amerikai eszmények, a politikai rendszer és a közélet tisztasága iránt. Mások szerint bukása nemcsak személyes kudarc volt, hanem az Egyesült Államok tragédiája is. (MTI)

Elúsznak a kincsek

New York állam bíróságának fellebbviteli tanácsa elutasította azt a magyar, illetve horvát keresetet, amelyben a két kormány a Seuso-kincsek ügyében hozott elsőfokú ítélet felülvizsgálatát kérelmezte. *Koszorús Ferenc* ügyvéd szombaton az MTI washingtoni irodájának elmondta: Magyarország és Horvátország arra hivatkozva nyújtotta be különkülön a keresetét, hogy a bíróság az eljárás során hibákat vétett, és nem engedett az esküdtek elé tárni olyan bizonyítékokat, amelyekkel Budapest és Zágráb alátámaszthatta volna saját érvelését. A fellebbviteli tanács azonban nem talált jogi hézagot az elsőfokú tárgyalás menetében. (A novemberben hozott elsőfokú ítélet *Lord Northampton* tulajdonában hagyta a százmillió dollár értékű, ezernégyszáz éves ezüstkincseket.)

AustriaLotto

A 16. játékhét nyerőszámai: 2, 7, 12, 14, 25, 40, a pótszám a 18. A jokerszám: 646.548. (MTI)

Szarajevói helyzetkép az ultimátum lejárta előtt.

Gorazde: a helyzet zűrzavaros

Lesz-e bombázás?

Magyar idő szerint 2 óra 1 perckor (GMT 00.01-kor) lejárt a támadó boszniai szerb erők Gorazdéból való kivonására szabott NATO-ultimátum!

Szombaton az esti órákban csökkent a Gorazde térségében folyó harcok hevessége – erről számoltak be az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) helyszínen tartózkodó munkatársai. Zágrábba eljuttatott jelentésük szerint megszűnt a keletboszniai muzulmán város központjának közvetlen (tüzérségi) bombázása, ám a szerbek továbbra is lőtték a város észak-nyugati részén fekvő Pobjeda lőszergyárat, s Gorazde minden részéből továbbra is automata fegyverek ropogása hallatszott.

Nem sokkal szombat éjfél előtt megérkezett Gorazde külvárosába a boszniai ENSZ-erők (UNPROFOR) konvoja, amelyet – pénteki feltartóztatása és Szarajevóba való visszatérése után – szombaton másodszor is útnak indítottak. Mint az UNPROFOR szarajevói szóvivője elmondta, a konvoj 175 ukrán és norvég kéksisakost, továbbá katonai megfigyelőket vitt az ostromlott muzulmán városba.

Rádióamatőrökre hivatkozó jelentések szerint Gorazdéban egy jottányit sem mozdultak el a szerbek korábbi állásaikból, ugyanott vannak, mint szombaton.

Az állítólagos szerb visszavonulásra vonatkozó felderítői jelentések alapján *Akasi Jaszusi* ENSZ-megbízott egy órával az ultimátum lejárta után úgy foglalt állást, hogy nincs szükség bombázásra. A japán ENSZ-főmegbízott hírek szerint kemény vitát folytatott ezt megelőzően *Manfred Wörner* NATO-főtitkárral, aki már szombaton szerette volna végrehajtani a légiakciót, mivel az eredeti ultimátumban a harcok azonnali beszüntetését követelték, s a szerbek még szombaton is keményen lőtték Gorazdét. A vasárnap éjjelre vonatkozó határidő a szerb visszavonulás befejeződésére vonatkozott csupán, s most kétséges, hogy egyáltalán megkezdték-e a csapatok visszavonását és a Gorazde központjától számított három kilométeres övezet kiürítését. A nehézfegyverzet lőtávolon kívülre történő helyezését a NATO kedd éjfélig szóló határidővel rögzítette, voltaképpen ez a legfontosabb feltétel, hiszen a három kilométeres visszavonulás csupán arra szolgált, hogy az ENSZ-erők útközöövezetet létesítsenek és állásokat építsenek ki ebben a körzetben. Akasi Jaszusi ENSZ-főmegbízott egyébként ezektől a kéksisakosoktól várja a jelentést arra vonatkozóan, hogy valóban megtörtént-e a csapatok visszavonása.

Andrej Kozirev orosz külügyminiszter szombaton határozottan elítélte a gorazdei muzulmán övezetben folytatódó szerb támadásokat, hozzátéve, hogy Oroszország sohasem támogatta ezeket. Az Interfax hírügynökségnek adott (szombat éjjel közzétett) interjújában Kozirev kijelentette: „Mindent megtettünk, hogy a szerbeket meggyőzzük: ne lőjenek polgári célpontokra és hagyják abba Gorazde tüzérségi támadását", ami „gyakorlatilag fegyvertelen emberek elleni támadást jelent, hiszen a másik (a muzulmán) fél nem rendelkezik nehézfegyverekkel. Ez a polgári lakosság lövetését is jelenti, ami teljességgel tűrhetetlen, bűnös akció, melyet Oroszország sohasem támogatott és sosem fog támogatni" – mondta az orosz külügyminiszter.

Haris Silajdzic boszniai miniszterelnök szombat este azzal vádolta meg Akasi Jaszusit, az ENSZ jugoszláviai különmegbízottját: megakadályozta a NATO-t, hogy beváltsa a boszniai szerb állások bombázására vonatkozó fenyegetését. „Úgy tudjuk, hogy a NATO engedélyt kért az ENSZ-től" a kilátásba helyezett légicsapások végrehajtására, de az ENSZ „megtagadta ezt a kérést" – jelentette ki Silajdzic szarajevói újságírók előtt.

* * *

Butrosz Gáli ENSZ-főtitkár engedélyezni fogja „a légicsapások haladéktalan megindítását a gorazdei biztonsági övezet védelme érdekében", hogyha a szerbek (helyi idő szerint) vasárnap 2 óra 1 percig nem vonják ki erőiket a kelet-boszniai városból (pontosabban a városközpont három kilométeres körzetéből) – jelentette be szombat éjfél előtt az ENSZ-főtitkár egyik szóvivője.

Brüsszeli források szerint a NATO továbbra is kész légicsapásokat mérni a boszniai szerbek Gorazde körüli erőire, annak ellenére, hogy a jelek szerint betartják az észak-atlanti szövetség ultimátumát, és kivonulnak a városból. Bár a jelek szerint a szerbek nem teljesítették a visszavonást a megszabott határidőre, az ENSZ és a szövetség ad egy kis haladékot a szerbeknek az ultimátum maradéktalan végrehajtására – mondta a NATO-forrás. (MTI)

Átvilágítási törvényjavaslat

Kommunistakizárási törvényjavaslatot nyújtott be a lengyel parlament elnökségéhez a Független Lengyelország Konföderációja (KPN).

Az ellenzéki párt terve szerint közfunkciót most, és az elkövetkezendő 10 év során csak olyan személy tölthetne be, aki igazolni tudja, hogy 1944–1990-ben nem volt a biztonsági szolgálatok egyikének sem munkatársa, vagy titkos segítője. Az átvilágításnak alá kellene, hogy vesse magát az államfőtől kezdve a kormány és a parlament tagjain át az osztályvezető-helyettesig minden közalkalmazott, az ügyészek, bírák, ügyvédek, közjegyzők, sőt valamennyi pedagógus is. Ezen személyek tiszta múltját a belügy-, illetve a nemzetvédelmi minisztérium igazolná, s ha a kiállított okmánnyal az illető nem ért egyet, fellebbezhetne a parlament által, tagjaiból létrehozott Állami Átvilágítási Bizottsághoz, majd a területileg illetékes vajdasági bírósághoz.

A párt vezetői arra számítanak, hogy törvényjavaslatuk elfogadására csak a következő parlamenti választások után lesz esély. Azt azonban, hogy az átvilágítás ellen elsősorban nem a baloldali pártoknak van kifogásuk, bizonyítja, hogy Lengyelországban az eddigi „kommunistátlanítási" kísérletek kivétel nélkül kudarcba fulladtak. Az Olszewski-kormány 1992-es kísérlete az utolsó csepp volt, amely bukását okozta, az utána benyújtott 6 különböző átvilágítási törvényjavaslatból pedig a parlament képtelen volt egy használhatót kidolgozni. (MTI)

POLITIKAI HIRDETÉS

Az SZDSZ javasolta

Dr. KÓRÓDI MÁRIA 8332 SZ. MÓDOSÍTÓ JAVASLATA

A szociális törvény ne csak szép elveket fogalmazzon meg, de biztosítsa a feladatok anyagi fedezetét is.

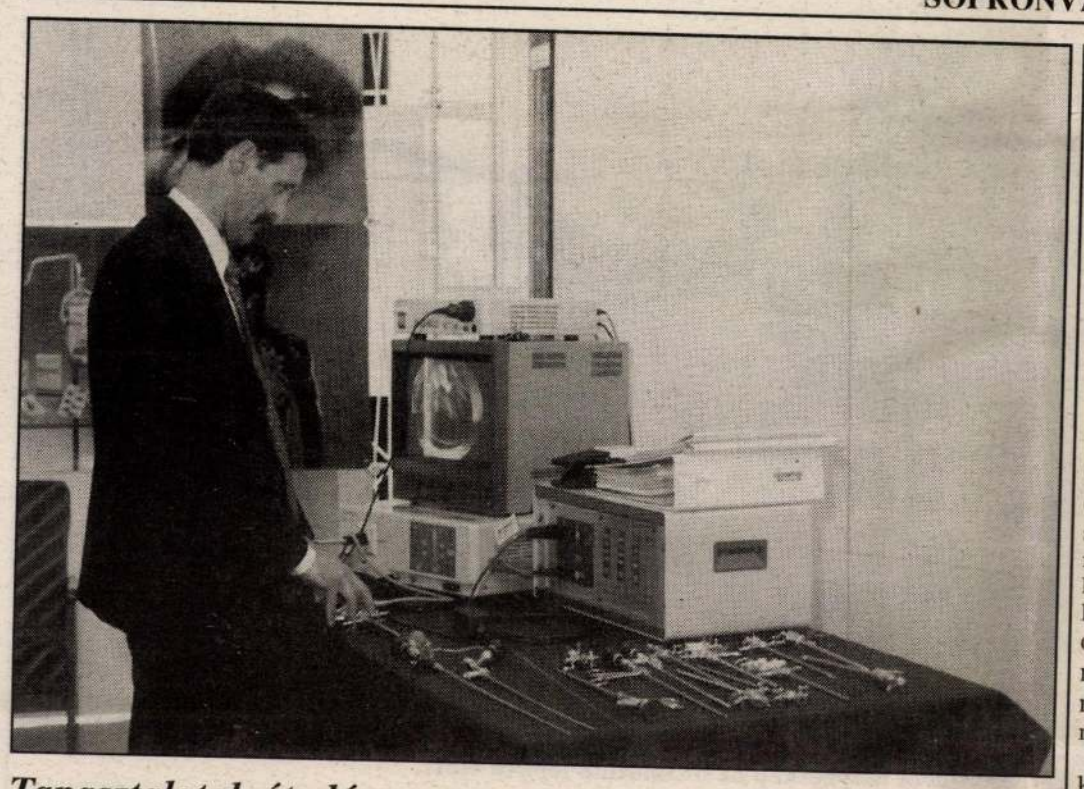
Ők leszavazták.

Az SZDSZ-kormány megvalósítja

Garantáljuk a szociális programok anyagi fedezetét.

SZDSZ

Tapasztalatok átadása

Bezárta kapuit az urológiai konferencia

Az osztrák és a magyar urológustársaság közös konferenciája, a Sopronban megrendezett XI. orvostalálkozó, szombaton délután véget ért. *Dr. Erdei Károlyt*, a soproni kórház urológiai osztályának főorvosát, a konferencia szakmai koordinátorát kértük, értékelje a kétnapos előadás-sorozatot.

Erdei főorvos elmondta, a 250 résztvevő, köztük körülbelül nyolcvanan Ausztriából, szekcióüléseken ismerkedhetett az urológia tudományának mai állásával, a legújabb kezelési módokkal, gyógyszerekkel, eljárásokkal és gyógyászati segédeszközökkel. Mindezt segítette a Hotel Szieszta halljában a konferencia idején látható kiállítás.

A már hagyományos, kétévente összeülő, közös konferencia célja egyrészt a vélemények és ellenvélemények, tudományos beszámolók megismerése és értékelése, másrészt személyes kapcsolatok kialakítása a két ország orvostársadalmának tagjai között.

N. M.

Üldöztetés-embermentés

(3.) A sikeres egyéni vagy csoportos szökésekről dokumentum nem maradt fenn, pedig ilyenek előfordultak. A losonci gettóból *Braun Olgát* keresztény barátnője, *Rozimant Jolán* szöktette ki. A továbbiakban egy hétig lakása szekrényében rejtegette Scherich Irén, majd segítsége révén egy vasutas vitte át a fiatal lányt a szlovák határon. Hamis papirokkal nővére családjánál, Besztercebányán élte túl az üldözést. A huszti gettóból *Fertetics Ferenc* tanuló mentett ki két személyt az elhurcolás elől.

Érdemes betekintenünk az ország nyugati felén történtekbe is. A határszéli polgár magatartásáról *Lipták Béla* Csillagos járókelők című emlékezése ad számot. A szerző anyai nagyapja az Osztrák–Magyar Monarchia idején kiképzett vezérkari tiszt volt, 1944 tavaszán Sopronban élt. „Ebéd utáni rutinja a háborús Sopronban abból állt, hogy felvette a tiszti egyenruháját az összes kitüntetésével, lement az utcára, s minden egyes sárgacsillagos magyartól megkérdezte, hogy hány óra van? Szükségtelen is talán mondanom, hogy a mellényzsebében lapuló, vastag láncon lógó aranyórája olyan pontos volt, hogy hozzá lehetett volna állítani a rádió pontos idő jelzéseit. Nem azért állította le a csillagos járókelőket, s nem azért köszönte meg aztán szalutálva az adott választ, mintha az idő érdekelte volna. Csak azt tette, amit lehetett, úgy, ahogy embersége és magyarsága diktálta, védte a másik magyar embert a kiközösítés, a megalázás szörnyűséges gyalázatától."

Az ilyen együttérzésnek a sajtóban is nyoma maradt. A Soproni Hírlap szóvá tette, hogy „a belvárosban, vagy a város különböző forgalmas utcáin keresztények megkülönböztető jelet viselő egyénekkel az utcán járnak vagy beszélgetnek, mintegy ezzel is kifejezést adva szimpátiájuknak". A gettóból munkaszolgálatra vezényelt zsidó férfiak menetét a soproni utcákon sok nem zsidó sírása kísérte.

A sajnálkozást meghaladóan sokakat megdöbbentett, megrázott a deportálás előkészítése idején közvetlenül tapasztalt embertelenség. „Ismételten jut hozzám a hír, hogy a híveink nem tudják mihez tartani magukat a hivatalos helyről jövő félrevezetések özönében. A gyóntatószékben felvetik a kérdést, szabad-e sajnálni azokat a szegény, megkínzott zsidókat. Tegnap egy idős asszony, vallásos asszony nekem szinte félve és suttogva mondta, hogy kenyeret adott a gettóba zárt embereknek" – írta levelében *Apor Vilmos* győri püspök.

A szélsőjobboldal egyik tollnoka, *Pohárnok Jenő* az egyik győri lapban „meg is rótta" a kitaszítottakkal együtt érző győrieket. „Legyünk őszinték: a gettókba vonuló zsidókat, batyus vonulásuk idején sok érzékeny lélek titkos sajnálkozása kísérte... Az utcán többen is kifejezték sajnálkozásukat, bűnnek állítják be a zsidók elkülönítését (...) A humánus szép szavak ideje lejárt. Ha suttogás hajlik fülünk felé, hogy így a zsidók, úgy a zsidók, akkor erélyesen szóljunk a suttogóra: a zsidóság viselje sorsát, mi közöm hozzá."

A zsidóellenes hisztériával, a „koreszmével" mit sem törődve *Pattantyús-Ábrahám Imre*, a győri Vagongyár kitűnő igazgatója kivételes módon szabadította ki szerkesztési osztályának vezető munkatársait. A haditermelés érdekeire hivatkozva okmányokat szerzett, és autóval kutatta, majd Hatvanban utolérte a győri deportáltakat szállító vonatot. A külső rakodó-pályaudvaron álló túlzsúfolt tehervagonokból két mérnökcsaládot szállított vissza Győrbe: két férjet, két feleséget, gyermeket és két hozzátartozót.

A délnyugat-magyarországi gettózás idején *Pór József* apátplébános híveivel megszervezte a bonyhádi gető élelemmel való megsegítését. Plébániáján több üldözöttnek támogatást, ideiglenes menedéket nyújtott. Ezek a cselekmények nem nélkülözték a veszélyt. A barcsi zsinagógába zsúfolt zsidó ismerőseihez *Thassy Jenő* honvéd főhadnagy segítési céllal közelített. A gyűjtőhelyet parancsnokló csendőr százados „büntetésképp" Thassyt közéjük zárta. Többórás fogva tartás és fenyegetések után, éjszaka engedte aztán szabadon.

(Vége)

Szita Szabolcs

POLITIKAI HIRDETÉS

KEDVES ÁGFALVI VÁLASZTÓPOLGÁR!
TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT KÉPVISELŐNK, JELÖLTÜNK:
DR. SZÁJER JÓZSEF
VÁLASZTÁSI GYŰLÉSÉRE
1994. ÁPRILIS 26-ÁN, KEDDEN 19 ÓRAKOR
AZ ÁGFALVI ÁLTALÁNOS ISKOLÁBA.
FIDESZ
SOPRONI SZERVEZETE
(19485/1/1H)

A Soproni Fésüsfonalgyár Kft.
FELVÉTELT HIRDET
fonó- és előkészítő munkakörbe.
Betanulási idő után teljesítménybéres elszámolás.
Elérhető kereset: 27.000,– Ft/hó.
Érdeklődni lehet:
Soproni Fésüsfonalgyár
9400 Sopron, Ágfalvi u. 4.
Telefon: 99/313-050. (19944/2/1H)

Egy Fabricius Sopronban

Visszavásárolná a család ősi fészkét

A Felvidékről származó és 1621-ben nemességet kapott Fabricius család egyik ága az ellenreformáció idején telepedett le Sopronban. A XVIII. századi Sopron egyik polgármestere már a Fabriciusok közül való. A tekintélyes család Fő téri lakhelye, a Fabricius-ház ma a város egyik híres múzeumaként minden turisztikai kiadványban, brosúrában szerepel.

A napokban Sopronba érkezett *Fabricius Gábor*, a család legidősebb tagja. A több évtizede Tokióban élő cégtulajdonos mindig is figyelemmel kísérte a magyarság sorsát: a Japánban általa nyolc évvel ezelőtt létrehozott Kőrösi Csoma Társaság minden évben díjat adományoz kiemelkedő magyar egyéniségnek, jogi személynek.

– Legutóbb jó egy éve látogattam haza Sopronba – mondja Fabricius Gábor –, s meglehetősen rossz állapotban találtam a család ősi fészkét. Télvíz idején fűtetlen helyiségeivel bizony nem keltett bennem felemelő érzést. Mostani jövetelem célja, hogy a ház jövőjével kapcsolatban feltérképezzem a lehetőségeket. Ehhez tudnunk kell, hogy majd' száz évvel ezelőtt, 1897-ben Fabricius Endre családi alapítványt hozott létre: a ház kezelését az evangélikus hitközségre bízta, azzal a kikötéssel, hogy a jövedelmekből szegényebb sorsú protestáns gyermekeket is taníttatni kell. Noha a Fabricius-házat 1950-ben egy tollvonással állami tulajdonba vették, az alapítvány soha nem szűnt meg. Ebből következik tehát, hogy a benne megfogalmazott célokat érvényben levőknek, a házat pedig a család tulajdonának, egyszersmind állandó lakhelyének tekintem.

– *Van-e akadálya annak, hogy a Fabricius-ház az alapítványban foglaltak szerint visszakerüljön az evangélikus egyház kezelésébe?*

– Tudomásom szerint az evangélikus egyház lemondott az épületről, s elfogadja a kárpótlásul felajánlott 45 millió forintot. Ezek a milliók persze tulajdonképpen az állampolgárok zsebéből származnak, s ily módon az egész tranzakció ellenkezik az alapítvány nemes céljaival. Éppen ezért ezt az összeget hajlandó lennék kifizetni, azzal a feltétellel, hogy az Országos Műemlékvédelmi Hivatal április 30-ig ürítse ki a raktárnak, alkalmi szállásnak, irodának, s részint múzeumnak használt helyiségeket. Másik feltételem, hogy a jövőben a Fabricius-ház, mint műemlék megőrzését kizárólag a magyar és az európai műemlékvédő törvények biztosítsák. Az épület további kulturális és gazdasági vonatkozású működtetését nemzetközi szintű szakértőkkel konzultálva szeretném kidolgozni.

G. M.

Csecsemőgondozó-verseny

A soproni Deák Téri Általános Iskolában holnap délután 2 órai kezdettel városi csecsemőgondozó-versenyt rendeznek, melyen hét általános iskola és három középiskola képviselteti magát. A csapatok négy állomáson (etetés, fürdetés, pelenkázás, játék) oldják meg a csecsemők gondozásával kapcsolatos feladatokat. Az első helyezett csapatok (egy általános és egy középiskolai) vehetnek részt a megyei megmérettetésen.

Grabner József **1940-ben született Sopronban. A rajzolás alapjait *Mende Gusztáv* szakkörében, az akvarelltechnika rejtelmeit *Mühl Aladár* mellett sajátította el. Akvarelljeivel 1971 óta szerepel rendszeresen kiállításokon.**

Festményein szülővárosa, a Fertő tó, a Tómalom egy-egy szép részletét, hangulatát örökíti meg. Ízig-vérig soproni festő, hiszen képein az itt élő emberek mozdulatai rögződnek, csendéletein a Lövérek és a soproni kertek virágait köti csokorba. Bár nem a festészetből él – a Soproni Postaigazgatóság beruházási osztályán dolgozik –, a festést mindennapi munkája mellett sem hanyagolja el. Szereti az embereket, látja és láttatni tudja az őt körülvevő szépséget. (Grabner József tárlatát május 1-jéig – hétfő kivételével naponta 14-től 18 óráig – tekinthetik meg az érdeklődők a Hotel Sopron kisgalériájában.)

GRABNER JÓZSEF

Sopronból Oroszlányba – A Soproni Képzőművészeti Társaság három tagjának kiállítása látható Oroszlányban a művelődési központban. Borsodi Zsuzsa keramikus, Pálhegyi Árpád grafikus és Grabner József akvarellista alkotásai november 14-éig tekinthetők meg. FOTÓ: KISS T. J.

24 óra 1996. okt. 28.

Párbeszéd a társultakkal

A csatlakozást előkészítő stratégia eddigi menetének értékelése, az Európai Unió kormányközi konferenciáján eddig végzett munka áttekintése és aktuális külpolitikai kérdések szerepelnek az EU és a tíz társult kelet-európai ország külügyminisztereinek keddi luxembourgi ülésén. A „Tizenötök" miniszterei hétfőn kezdték szokásos havi tanácskozásukat a nagyhercegség fővárosában, és találkozójuk másnapján, kedd délelőtt kerül sor a félévenként esedékes ülésre a kelet-európai „Tízekkel", köztük Kovács László magyar külügyminiszterrel.

Újabb hidat adtak át a magyarok

Újabb híd javításával készültek el Boszniában az IFOR keretében a térségbe vezényelt magyar műszaki kontingens katonái. Hétfőn átadták a helyi hatóságoknak a Bosansko Petrovo Seló-i vasúti hidat, amely – a Doboj–Tuzla vasútvonalon – a Spreca folyó felett ível át. Az egység mintegy félszáz katonája három hét alatt fejezte be az egyvágányú vasúti híd javítását. Ez volt a 16. híd, amelynek helyreállításában és fölújításában magyar katonák vettek részt.

Jelcin lem

Borisz Jelcin
vizsgálatok mi
programját. Sz
vivő közölte:
hónap közepé

Harckocs

Becslések sze
használtak föl
ban, amelyne
kat robbantott
ban október 2
rint közel 100

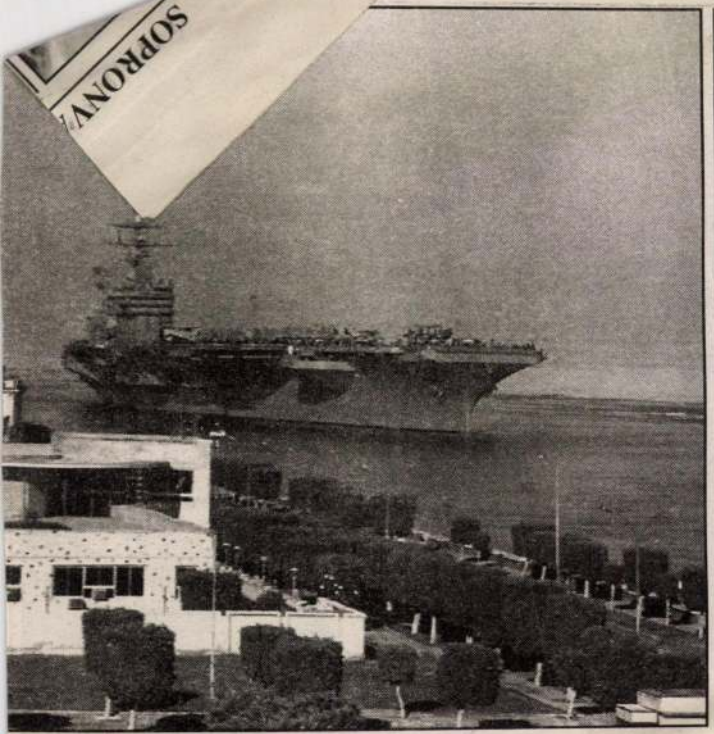
Győzött a

Petar Sztojano
vazatok 44 sz
elnökválasztás
lentős előnnye
Mazarov előtt
kal elmaradt a
lút többségtől
nap tartják a v

GRABNER JÓZSEF

A közelmúltban készült el az a falinaptár, amelyet Grabner József soproni festőművész alkotásaiból állítottak össze. A naptárt és a Téli Sopron című festményből készült karácsonyi üdvözlőlapot a Várkerület Galériában vásárolhatják meg a soproniak és a városba látogató turisták.

ge Washington nevű repülőgép-anyahajója hétfőn átha-gy csatlakozzon a Perzsa-öbölben felsorakozott nyuga-

tráció az Öböl-térségben

Karadzic elégedetlen

Nagyon közel vagyunk ahhoz, hogy határozatban követeljük az ENSZ-erők kivonulását – jelentette ki a Borbának adott nyilatkozatában *Radovan Karadzic*, a boszniai „Szerb Köztársaság" elnöke. A politikus elmondta, hogy az utolsó lökést az adta, hogy az ENSZ Oltalmazási Erői kérték fel a NATO-t, hogy intézzen légitámadást a Szarajevó környéki szerb állások ellen. „Nekünk semmi hasznunk nem volt az ENSZ-erők jelenlétéből. A kéksisakosok leállíttatták valamennyi felszabadító hadműveletünket, s így a kéksisakosok voltak azok, akik megmentették a muszlimokat a totális vereségtől" – idézte a lap Karadzicot.

Jeruzsálemi lövöldözések

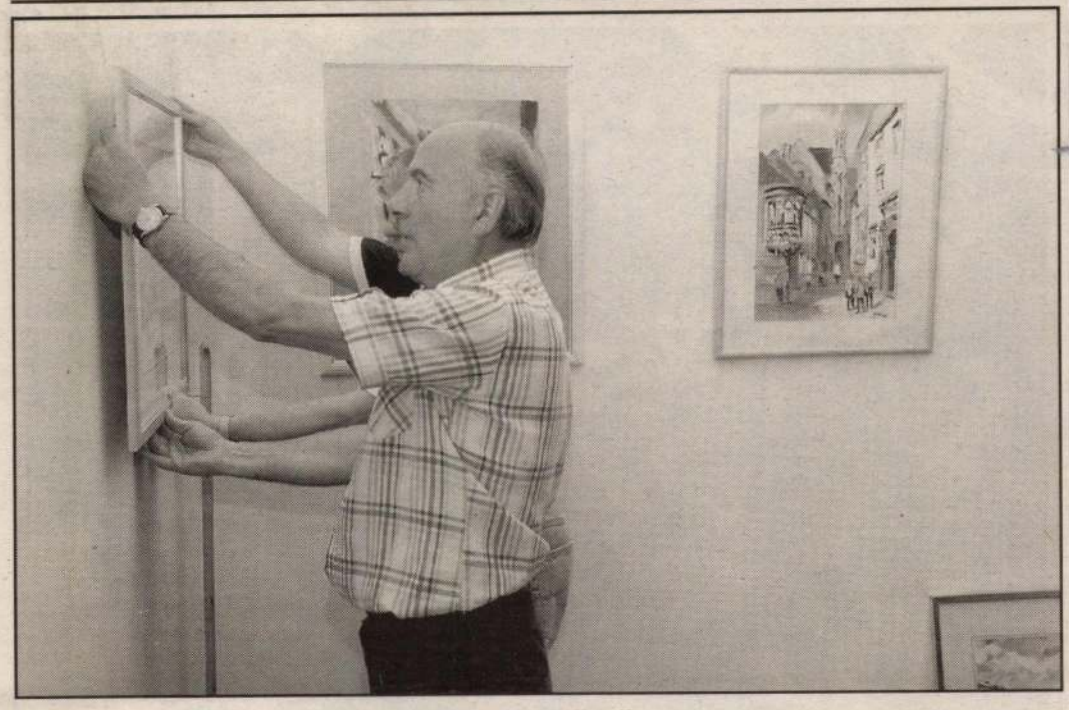
M. D. K.

GRABNER Károly építész

Székesfehérvár. Ciszterci templom és rendház 1745–51.

Magyar építészet. Bp. 1954. 70. l.

Grabner József KISALFÖLD 1996. június 22.

Grabner József kiállításának berendezésénél segédkezik.

Vízfestmények költészete

Grabner József kiállítása elé

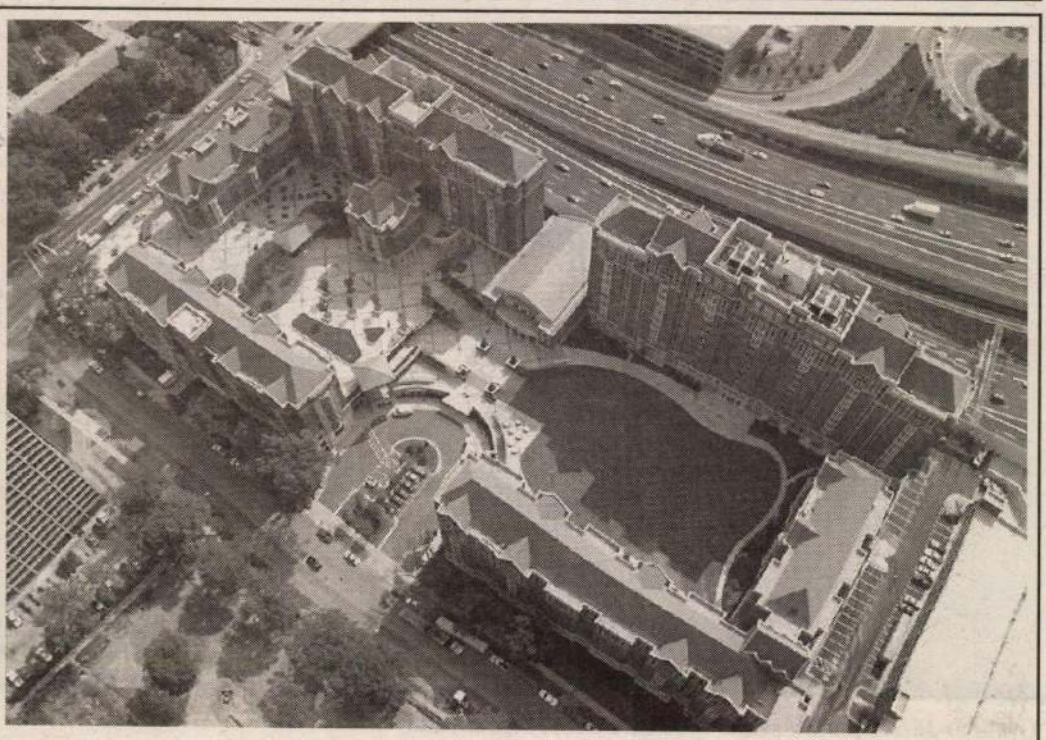
Korunk világának művészete gyakran túlzottan is kemény vagy elvont irányzatokkal ostromolja a képzőművészeti alkotások tisztelőit. S bár a művészek és a hozzáértők elvárnák, hogy ezekben a néző tájékozott legyen, sikerük általában elmarad.

Olyan jó, hogy Sopronban vannak olyan festők, mint *Grabner József* is, akinek van bátorsága a sokszor lenézett, többek szerint idejétmúlt stílust és technikát követni, s akit talán éppen ezért értenek meg jóval többen és szeretnek is méltán. Horváth József és Mühl Aladár jó iskola volt számára. Igaz, az akvarellt már az általános iskolában is tanítják, de bármennyire is egyszerűnek látszik, mégis roppant nehéz. Megragadni egy-egy pillanat megvilágítását, s megőrizni az utókor számára. Mindezt tévedhetetlen színérzékkel, mert utólag nagyon nehéz egy-egy félreismerést, hibás meglátást kijavítani.

Grabner József vállalja a látvány egyszerűségét, hagyományos megfogalmazását, ugyanakkor valami sajátságos lírával, lágysággal telíti alkotásait. Minden képe arról beszél, hogy tiszteli Sopron múltját és végtelenül szereti jelenét. Alkotásaival megbecsüli azokat, akik vágynak a tisztára, a nemesen egyszerűre. S bármennyire is egyszerű és az átlagosnál könnyebben emészthető, amit elénk tár, mégis magas szintű művészetben gyönyörködhetünk.

A művész akvarelljeiből rendezett kiállítást ma délután 3 órakor *Sarkady Sándor* költő nyitja meg a Várkerület Galériában.

V. G.

Június eleji felvétel az atlantai olimpiai faluról. A városban szinte már minden kész az olimpiai játékok megnyitására. (Fotó: MTI)

A Rábánál is vizsgálják a tőzsdeképességet

Az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. 14 cégénél tőzsdeképességi vizsgálatot folytat, illetve kezd a közeljövőben. Az elemzés célja, hogy eldöntse, alkalmas-e a társaság a tőzsdei bevezetésre. Amennyiben a vizsgálat pozitív eredménnyel zárul, egyedi mérlegelés alapján dönt az ÁPV Rt. igazgatósága a cég bevezetéséről a Budapesti Értéktőzsdére.

A privatizációs szervezet pénteki tájékoztatása szerint a következő részvénytársaságokat vizsgálják meg: *Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt., Magyar Hitel Bank Rt., Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Rt., Pannónia Szálloda Rt., Rába Magyar Vagon- és Gépgyár Rt., Antenna Hungária Rt., Balatoni Hajózási Rt., Borsodi Sörgyár Rt., Budapesti Ingatlanhasznosítási és Fejlesztési Rt., Ferroglobus Kereskedőház Rt., Magyar Légiközlekedési Rt., Mofém Rt., NYIDOFER Rt., Erdért Rt.* (MTI)

Röviden

Grabner Martin

spitzen

l.

Gentmient

202, 203. l.

adl

leg

fill.

Munkások ke

_____ tó

Szám	Név	Napok							
		Vasárnap	Hétfőn	Kedd	Szerda	Csütört.	Péntek	Szombat	Ünnepek

Gyarmey Márton

építőmester

1758–1763-ban verette
a székesfehérvári plébánia templom
(ma székesegyház) nyugati
toronysisakjait.

Kathy István: Kent István
püspök történetét őrző egyházi
műemlékeink Székesfehérvárott.
Székesegyh. Szemle 1938. 18. l.

Grabner Martin

kőműves

XVIII. k.

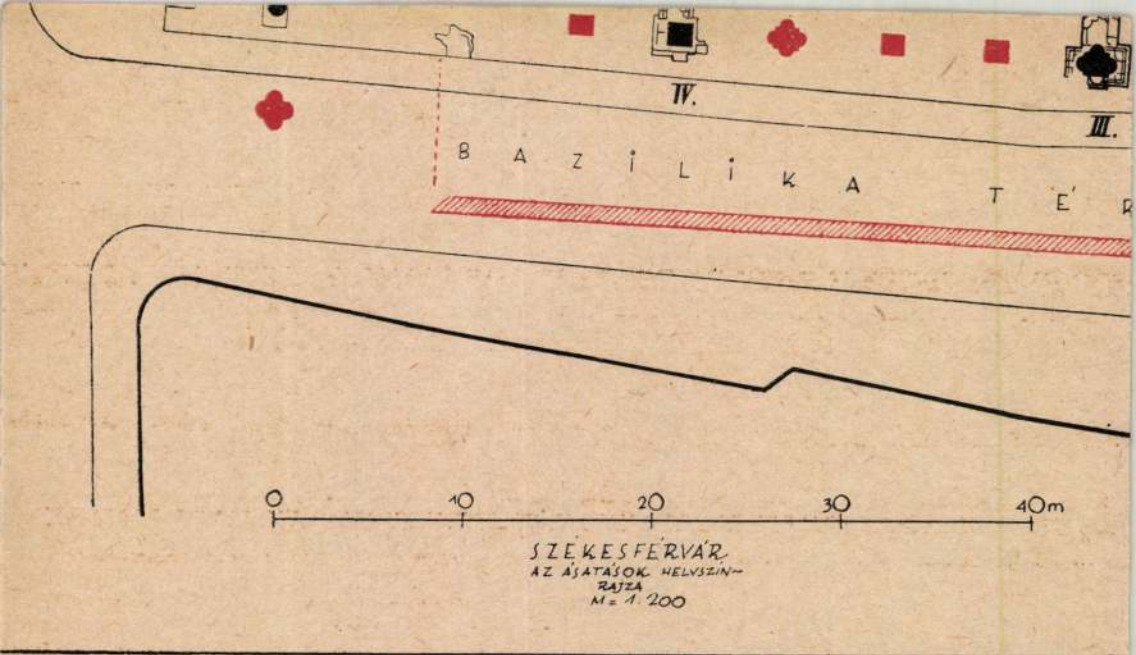
Lásd

Székesfeh. Szerule

1931. 10-12. k.

4. l. 5. l.

Tabbről emlitve

SZÉKESFEHÉRVÁR
AZ ÁSATÁSOK HELYSZÍN-
RAJZA
M = 1:200

Színmagyarázat:

Grabner Máton

Kőfaragómester

Klimburgi születésű.

1751-ben lett városi polgárrá Székesfehérvárt.

Schoen A.: Székesfehérvár kenule. 1935. I-II. 22. l.

MDK

Grabner, Martin

építész

A szfvári Szt István székesegyház átépitése barokk stilusban. Az épitkezést 1758-1763-ig Martin Grabner, ennek halála után Johann Schattner vezette, 1767/68-ban Johann Michael Grabner fejezte be.

Fitz, Székesfehérvár, 54.o.

Reprí A Szt István székesegyház 57. kép
" " " " kapuja 58. kép.

Grabner Márton

festő

~ készítette a székesfehérvári püspöki

székesegyház menyezetképeit.

Radó: Magyar épületfestészet. 192.

Művészeti kiadó 1971.

MARTIN GRABNER, építész

A Martin Grabner trevei alapján 1759-1778 között felépült székesegyház ,mely egyhajós,orgonakarzatos,belsőterével a megbékélés nyugalmát árasztja. 15.old

MÉSZÁROS OTTÓ: Fehérvár ezer éve 12.old

Múzsák, Múzeumi Magazin, 1972. 2. sz. sp.

Grabner Mihály

építész

1741–1757

Lásd

Csányi Károly: A

székesfehérvári ciszter-

cita templom sorsa-

tyéje. A Kéve Könyve

1928. 10. l.

Grabner Mihály

építőmester

Tervezte és építette a
Székesfehérvári jezsuita
(ma ciszterci) templo-
mot 1745–1751 ben.
Olajfestésű arcképe
utódainak adományá-
ból, a rendház refek-
tóriumában.

Kapossy János: A barokk
mennyezetfestés emlékei
Székesfehérvárt. Magyar
Művészet. 1930. 444. l.

Graboner János Mihály
épületei

Graboner Márton (†1763)
építőmester fia.
Schadtner Mártontól fenti
vette át a Székesfehérvári
plébániatemplom (ma Bé-
kesegyház) befejezési munka-
latait. Az épület 1768-ban
készült el.

Kathy István: Szent
István király tiszteletét
őrző egyházi műemlékeink
Székesfehérvárott.
Székesfeh. Hemle
1938. 18. l.

700/23
700/12
700/5

899
898
700/1

Grabner István

építész

1745-57. tervezte
és építette a nekrope-
lisz-i cisterci-t
templomát és rend-
házát

Marschall Károly

56-l.

† eredetileg
gerontár

hirlapbizomanyos
ujság, könyv és papir boltja
SALGOTARJAN, FŐ-UCCA 21.

Grabner Lukáš

építőmester

I.

Müller Florian Gáspárné

39. l. – 41. l.

Szabóné Lilák

ajándéka

1.

Say Géza: A barokk

drámaköltészet. Bp.

1938. Officina kéjes-

könyv.

8. l 12. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Grabner Mihály

építőmester

1745–1751.

közreműködik Jézsuita

ma cisztercita

templom.

Lásd

2

Szántó Imre:

Czaizár Károly plé-

bániatemplomai.

Bp. 1941. 15. l.

KÉPES TÁBLÁK

TAFELN

Grabner Lajos
építész
kérem a építkezés
helyszínén szíves-
ségét megkeresni.

Szeghalmy Gyula
Dominikus utca
mester, Bp. 1937

Mivel a v.
további intézkedés vég
Budape
A min

i m.kir.minisztertől:

úr f.é.április hó 2-án, 1065.p.m.sz.
atóséghoz, a budapesti központi dij-
z és valamennyi kir.adóhivatalhoz in-
zással az 1904 év első hat hónapjá-
fedezendő állami kiadásokról szóló
kifolyólag, a törvény 5 §-ában nyert
hogy "a biróságok és hivatalok a bé-
ények és szabályok hivatalos összeál-

Grabner Mihály

épített

XVIII. sz.

a Székesfehérvári

gazdag

vendéglői és tán-

ptom nem

festi művel

— mondja Schoen

A -

László

Székesfehérvári Levele

1931. 10-12. sz

Y. l.

Grabner-Archiv

1774

l.

Székesfehérvári Gremium

1932. II. 7-92.

5-2. l.

HELYSÉG

E S Z T E R G O M

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

Kőtár

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Oszlopfő

alsó gyürüje csa

fonással. Csavarodó kigyós erü ala

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS): An

Gerevich: 150.1.

FÉNYKÉP, RAJZ

Graboner Mihály

épített

Székesfehérvár 1774.

vrod

2

Székesfeh. Szemle

1932. 52. l.

(Jezsuita alaprajzok)

sztése	5.--
worth- stb. táblázatok	2.50
	20.--
2.- P. Csavarmenettáblázat	-.60
2.50 P. Csapágyak és fémek	-.60
kézikönyve	6.50
	22.--
P. Gépipari rajzok	15.--
	12.--
	24.--
A fémek alakitása	8.--
Fémipari szerszámok	10.--
Fémkohászat,fémek öntése	14.--
	16.--
gesztése	3.--
	1.--
lés	1.50
	10.--
nyv	14.--
	24.60
	5.--
se	2.50
v	6.--
	3.60

változhatnak.

a 41.481 számu csekkszámlára./Ez esetjük utánvétellel is a postadij fel-

ét kérve, vagyunk
kiváló tisztelettel
VERSUM müszaki könyvkereskedés

MICHAEL GRABNER, kőművesmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt osztályba való sorolást jelzik. 263.old

/ 1,2./ 1:IV, 2:V. Kőmives. 265.old

U.VARGA MARIETTA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

MDK

Grabner Mihály, ép. mester

ausztriai Khinburgból származó kömüvesmester csak 1751 febr. 5.-én lepett a szkt.fehérvári polgárok sorába midön a jzsuita rendház és templom már kész volt./Székesfehérvár./ Ennél fogva ki kell kapcsolnunk Gr.M.-t a tervezésből.

De a jezsuita templom /Nöpauer/ formahatása világosan felénk sugárzik a Szent István templom /Székesfehérvár/ homlokzatáról, melyet Gr. M. épitett.

MüllerFlóriánKápolna. c/el. 4o.sz .dolg. 4-84.1.
Müvtört.és Kerrég.Int.

Grabner, Johann Michael

† Zichy-ház építése – feltételezett
régi tulajdonítható. Ő mint copf
stílusban dolgozott.

Dr. Fitz J. – Gárdonyi L. – Papp J.:
Székesfehérvár, Bp., 1966.

46.

Graboner Johann Michael 1.

a dicsérült könnyes szobrok
alkotója a kt. Szent Lamberti épület-
ének szobrai közül Jacobi - 1767-68 -
a mártírhalált ó vereette, mint
1742 körül. 1770-ben a tanács ez ömes
vízszi ép. munkát ver- vel bízta meg,
Jacobi a Johann Schallert által épített helyébe
levő új kancellária kút. Most. 41.

D. Fiz-Gáhár-Papp, Szépészeti, Dp. 1966

Grabner Johann Michael 3. [illegible].

1790 után mai neve a /dal előtt/ többi. Életéről időpontját nem ismerjük. A címlevélen örök rendelkezésére olajfestésű arcképét, - Krisztus a mai nézőpontból homlokráncolási vajlatát - mint, amely előtt, a templom belsejének egy részét fürödik.

Dr. Fitz - Gárdonyi - Papp, Énekes Egyházi Zsoltár. 1966. 41.

Grabner Johann Michael 2.

1774-től a jezsuita rólő hírével tanulmányait ismerte Tőle, Hadrai Mustafa pasa egyik tanya helyén. Miadalt meg 1783-ban Schattenval együtt vízi ~~tanulmányait~~ készítette, 6 arannyat kapott érte. tanulmányait Tőle való a jezsuiták Palotai u-i gimnáziumának és a Gróf uti majolikagyár tanulmányai is, ő jelölte ki a helyét is. Lehetséges, hogy a mai Tarnóhan a mellette rejtő alkotó Zichy kastélyt ő ép. 1781-ben. (Ifj. Gy.)

Dr. Fülep - Kozári - Papp, Építészeti, Bp. 1966. 41.

Grabner, Martin

Az épület Sz-on, 1751-ben keletkezett le „Stuhlweissenburg"-ben 1755/56-ban vette át Hatzinger helyét mint a város vezető építésze. Tipikusan barokk hírében tartották

A XIII. sz. emelt St. Péter és Pál templomot az ő tervei szerint építették újjá 1759-1778.

Ms. Fitz J. – Csánki L. – Papp Z., Székesfehérvár, Bp. 1966.

93 f
46.

Grabner Martin

Hatvanyi örökét vette át 1700-ban mint Kohburgban, 1751-ben vette fel h. polgári jogát. 1755-ben választott Tiszti Tanácsnak tagjává jelentették. 1760 tájban épületté a Városi Haupt-Wacht épületét, renoválta a városi tűzoltóeszközöket, majd Szarvas Grabovszky Mihállyal mentőcsónakot készíttetett, amelyben még 1761-ben a dolgozott. Elhalálozott 1764. Istvánt plébániatemplomban, 1758-ban keresztelték, 1763.

D'Fitz-Gerald - Papp I Grékenschwert, Bp. 1966

GRABNER Márton építész

Eger, Püspöki székesegyház
(1758-68)

Radocz Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 190.

M.D.K.

Grabner Márton épitési

tervei alapján 1759-től nyj. épületek a székesfehérvári püspöki székesegyházat.

Genth. Mitteil. 1959 I. 350.

M. D. K

GRABNER kőfaragás építési

Székesfehérvár oltárok u. a. Cesterci templom és rendház (1745-51)

Ifjú Lóránt: Magyar építészet hala-dó hagyományai Bp. 1941. 39. o.

MDK

Grabner Mihály, ép.mester

a hagyomány szerint tervező mestere a jezsuiták által 1745-1751 között épült- ma a ciszterek birtokában lévö - templomnak. Olajfestésü képmását ,utódainak adományakép, ma is a rendház refektoriuma örzi Lehet,h, a szomszédos Ausztriból került hozzánk, mint e korban legtöbb épitészünk.

Kapossy János: A barokk menyezetfestés emlékei Székesfehérvárt.
Magyar Müvészet. 1930. 437-448 l.

GRABNER M

FESTŐMŰVÉSZ

Székesfehérvár. püspö i székesegyház 1702- 1769

mennyzetfreskói

Pogány Frigyes Terek és utcák müvészete pest, 19

Építésügyi kiadó 197. 1

Építésü

JOHANN MICHAEL GRABNER, kőműves

Kőmives./1742-?./Székesfehérvár vezető épitésze volt. 1767-1790 között. Ő fejezte be a székesegyház épitését
~~265.old~~ 264.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században. 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII-IX. 1967-68. Székesfehérvár

---

Grabner , Michael Johann MDK

1742-ben született, tehát nem lehet a szfvári jezsuita (ma ciszter) templom (1745-51) tervezője.

Fitz Székesfehérvár. 49.o.

Grabner, Johann Michael MDK

építész

A szfvári Szt István székesegyház átépitése barokk stilusban. Az épitkezést 1758-1763-ig Martin Grabner, ennek halála után Johann Schattner vezette, 1767/68-ban Johann Michael Grabner fejezte be.

Fitz, Székesfehérvár, 54.o.

Repri A Szt István székesegyház 57. kép
" " " " kapuja 58. kép.

GRABNER JOSEF, reszelővágó /Gräbner/

A körmöci pénzverde személyzete:
A.M.N.M. Éremtárában iratmásolatok 1748-1768. évekből emlitik a személyzet fizetését. Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.

GRANER /Gräbner/ JOSEF, reszelővágó. 1748-1768. 42.old

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII. évf. 1957-1958. Akad. Kiadó, Bpest. 1958.

GRÄBNER JOSEF,reszelővágó,/Grabner/.

A körmöci pénzverde személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatok 1748-1768.évekből emlitik a személyzet fizetését.Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.

GRÄN GRÄBNER JOSEF,/Grabner/,reszelővágó. 1748-1768. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Bpest. 1958.

Grabojevszki Leon
Behordás a szükséghidon, paszt.
Erzsébet-hid, paszt.

M. Pedagógus Szakszerv. kiáll. 195c. jun.

Grabovacz, Jovan MDK

festő

A szfvári görögkeleti templom festményeit az ikonosztáz jobboldalán levő felirás szerint Jovan Grabovacz és Grigorju Popovicz készitette 1771.évben

Repr: Gör.kel. Templom belseje. 91.kép

Fitz, Székesfehérvár, 62.o.

Grabovec Jovan

Pesto

Gentmünd.

203. l.

:ot, hogy a Magyarországi Református Egye-
formátus egyházi müemlékek fenntartásáról
en véleményes javaslatát mielőbb terjesz-

ber hó 2.-án.

A miniszter rendeletéből:
dr.vitéz Haász Aladár sk.
miniszteri osztályfőnök.

ága tek. Elnökségének,

B u d a p e s t .

Grabovacz Jovan
festő székesfehérvári
László okv. 1771

Say Géza: A barokk
székesfehérvár. Bp.
1938. Officina Repes-
könyv - 18. l.
(képpel -

Grabovan, Jovan

Rác u Pécsváradi templomi rokoko ikonostáz rejtett felirata.

1772-ben.

M. Fitz J.: - Lóránt L. - Papp J.,
Mélyfehérvári, Bp. 1966.

134

GRABOVAN, Jovan (1720k-1790k) festo

DAVIDOV, Dinko: Spomenici Budimske eparhije.
Beograd ; Novi Sad : Prosveta ; Matica srbska,
1990 60.61.385 +ill

GRABOVAN, Jovan

pravoszlávok körében. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy Žefarović nagy példányszámban sokszorosított rézmetszetei Bécstől Budáig számos magyarországi helységben megtalálhatók voltak, de ugyanígy Szalonikiban, sőt az Athosz-hegyen is. 1743-ból származik az *ohridi Szent Náhumot* ábrázoló rézmetszet, melynek szakszerű rajzát Žefarović készítette, de Thomas Messmer metszette. A rézmetszet megrendelője Gotinisz Mihály miskolci görög polgár, és az eredeti rézlemez is itt található. A képmező közepén Szent Náhumot láthatjuk, alakja körül pedig az életéből vett események, főként a szent által véghezvitt csodák és apokrif történetek megjelenítései szerepelnek. Ennek alapján a rézmetszet folytatása az ún. hagiografikus ikon hagyományának. A kompozíció alsó részében az Ohridi-tó széles látképe bontakozik ki, és ennek központi helyén a Szent Náhum kolostor áll.

Hristofor Žefarović rézmetszetei tehát valamiféle művészi posta szerepét töltötték be: kulturális kapocs voltak az északon, a magyarországi városokban, és délen, a Görögországban és Macedóniában élő pravoszlávok között, akik még mindig török uralom alá tartoztak. A Žefarović tervezte egyházi hímzések is igen elterjedtek voltak. Több temploma számára oltárterítőt tervezett *Krisztus siratásának* ábrázolásával. Az egyik a pesti Szent György-templomban van, egy másik egy thesszáliai kolostorban, egy harmadik pedig Bukarestben. A pesti templomban őrzött hímzett oltárterítő a magyarországi szerb templomokban található egyik legszebb egyházi műtárgy.[40] Ez az oltárterítő, akárcsak Žefarović rézmetszetei, különös átmenetet jelent a Kelet és a Nyugat művészeti felfogása között. Žefarović hatása ezeken a vidékeken Oroszországba való indulásáig érződött, amikor is Tokajban megállt, hogy elkészítse végrendeletét.

Meg kell még említenünk magyarországi szerb templomokban őrzött néhány rézmetszetet. Szentendrén található egy *Szent Jánost* ábrázoló metszett rézlemez, melyet a kevésbé ismert bécsi Johann Feistler készített, a megbízatást pedig Jovan Rajić újvidéki kereskedőtől kapta 1759-ben. A központi mező Szent János alakját ábrázolja, aki jobb kezét áldásra emeli, bal kezében pedig papírtekercset tart a bűnbánás szövegével. Különösen érdekes a kompozíció díszes keretezése, mely kerek medaillonokban jeleneteket mutat be a szent életéből.

Ismeretlen bécsi festő műve az 1761-ből való, *Mária mennybemenetelét* ábrázoló rézmetszet, mely az akkori ráckevei kolostor számára készült. A metszetet a kolostorfőnök rendelte, mindössze néhány évvel korábban az egész templombelső falfestményeinek készíttetésénél, amihez jelentősebb anyagi eszközöket kellett biztosítani. A kolostor ekkor pénzadományokat kezdett gyűjteni, és a bőkezűbb adakozóknak emlékként ezt a metszetet ajándékozta. A Mária mennybenetele kompozícióját ikonográfiai szempontból nyugat-európai mintára oldották meg, mint *Assumptio corporis Sanctae Mariae*-t. A kép alsó részén az apostolok állnak az üres sír körül, fölöttük pedig a fellegekben az angyalokkal és angyalfejekkel körülvett Istenanya látható. Térdelő helyzetben lebeg, félig Krisztus felé fordulva, aki feléje indul, hogy az Atyaisten elé vezesse. Egészen a kép felső részében három barokk trónus áll; az egyiken az Atyaisten ül, a másik kettő pedig Krisztusra és Máriára vár. Felettük a Szentlélek galamb alakjában jelenik meg. Oldalt az ószövetségi próféták és ősatyák csoportjai állnak.

Johann Georg Mansfeld (1764–1817) bécsi rézmetsző két szokatlan és rendkívül különös kompozíciót készített Donisije Popović budai szerb püspök számára, akinek az udvara a budai Tabánban, az egykori szerb székesegyház közelében volt. A püspök az *Aranyszájú Szent János celláját* és a *Krisztus mint kormányost* ábrázoló rézmetszeteket rendelte meg. Az elsőn Aranyszájú Szent Jánost látjuk a cellájában, amint teológiai szöveget ír, miközben Pál apostol áll mellette, aki a szöveget diktálja, illetve „a fülébe mondja". A metszeten a megrendelő, Dionisije Popović alakja is látható: „jelen van" e teológiai-skolasztikus eseménynél. A metszet alapjául az Aranyszájú Szent János szónoklatai című, Oroszországban kiadott könyv fametszetes illusztrációi szolgáltak (Moszkva, 1709.).

A megrendelő számára készített másik grafikai lap szintén ritkán előforduló ikonográfiai motívum ábrázolása. A tenger háborgó hullámain, egy hajót láthatunk, amely Krisztus egyházát testesíti meg a régi görög kánongyűjtemény, a Pidalion szerint. A hajó tatján Jézus Krisztus (a kormányos) áll, aki bal kezével a kormányt tartja, jobbjával pedig a széles vitorla kötélzetét. A hajóban kezükben könyvet tartva az apostolok és a hívők ülnek. Mint említettük, ezt a kompozíciót ikonográfiailag a Pidalion görög kiadásának címlapjáról kölcsönözték, s e mű 1800-ban jelent meg Lipcsében.[41]

JOVAN GRABOVAN (1720 körül – 1790 körül) az Ohrid közelében fekvő Grabovo helységben született, festőcsaládban, melynek tevékenységét ezen a néven több évtizeden át nyomon követhetjük. Alapvető tanulmányait még délen végezte, a hazai festők körében. Bizonyított görög cincár származása. A 18. század derekán került Magyarországra, és Eszéken telepedett le. Itt a szerb pravoszláv egyházközség anyakönyvébe bevezették a cincár Grabovan családot. Tehát feljegyezték Jovan festő nevét, aki édesanyjával, fivéreivel, nővéreivel, feleségével és hat gyermekével lakott a városban. Haláláig Eszéken maradt, és ikonosztázainak többségét mint „eszéki lakos" írta alá.

ám a megfestés módjában újszerű szemlélete annál inkább kifejezésre jutott. Szinte teljességében mellőzte az orosz ikonfestők tapasztalatait, és arra törekedett, hogy megbízhatóan oldja meg a festés problémáit, a fogalom nyugat-európai értelmében: a színárnyalatok viszonylatát, a fény és az árnyék hatását, és végül a perspektívát. Értett a lazúrozás alkalmazásához, jól érzékeltette a Jordán folyó áttetsző vizét. Jeruzsálem vázlatos és éterikus módon kialakított látképét szinte csak sejteni lehet a kép hátterének mélyén.

1746-ban épült a szentendrei Preobrazsenszka (Krisztus színeváltozása) templom. Ugyanebben az évben vagy egy-két évvel később készült el az új ikonosztáz, amelyet egészen mostanáig nem tanulmányoztak. Most, az egyes ikonok elemzése és megtisztítása után ezt az ikonosztázt ukrajnai festők munkájának tekinthetjük. Készítésének idejében ez volt a legmagasabb és a legreprezentatívabb ikonosztáz Magyarországon. Faragással és aranyozással díszített állványzata egészen a – különben is magas – templom boltozatáig emelkedik. Több mint ötven ikont helyeztek el rajta. Az ikonosztáz harmonikusan megkomponált állványzata a jól illeszkedő oszlopokkal kiemeli mind az egyes képciklusokat, de külön-külön az ikonokat is. Az ikonok ilyen elrendezése, amely Ukrajnában a virágkorát érte, hatással volt a szerb ikonosztázok fejlődésére is. Mindenesetre a Preobrazsenszka templom ikonosztáza megkönnyíti a sajátságos modorú „szláv" barokk kibontakozásának megértését.[37]

Az ismert szerb festők

A 18. században és a 19. század elején a budai egyházmegye templomainak festésén tevékenykedő szerb festők közül kiemelkedik Hristofor Žefarović, Jovan Grabovan, Jovan Popović, Vasilije Ostojić, Pavle Đurković, Mihajlo Živković és Arsa Teodorović, akik különben is a kor legismertebb szerb festőinek számítottak. Főként a szerémségi, a bácskai és a bánáti szerb templomoknak dolgoztak, de időnként a budai egyházmegye templomaiban is festettek.

HRISTOFOR ŽEFAROVIĆ a 18. század első felének legismertebb szerb ikonfestője és rézmetszője volt, de művészi hímzésekhez is készített rajzokat. A közép-magyarországi városokban dolgozott szerb és görög cincár megrendelők számára. Bécsben telepedett le, de gyakran megfordult délen is, útba ejtve azokat a magyarországi városokat, ahol szerb templomok álltak. Siklóson, a történelmi jelentőségű baranyai városkában falképeket festett a Szent Demeternek szentelt szerb templomban. Ezek a freskók a 19. század eleji tűzvészben elpusztultak. A Bács várától nem messze fekvő bogyáni kolostor templomának freskói után mennyiségi szempontból ez volt Žefarović második legjelentősebb műve. A bogyáni faliképek alpján fogalmat alkothatunk a siklósi templom freskóiról is. Žefarović Macedóniából származott, ahonnan már mint kialakult freskófestő érkezett. Támaszkodott a régi görög hermeniára, amely a freskófesztészet technikájának és ábrázolásmódjának kézikönyve volt. Általában hű maradt a tradicionális szemléletmódhoz, bár nyilvánvaló hajlamot tanúsított a barokk elemek alkalmazására, amelyek a szerb művészet közelgő megújhodását jelzik. Žefarović a siklósi falképek után szinte kizárólag rézmetszéssel foglalkozott és rajzokat készített templomi hímzések számára. A rézmetszésre az a felismerés hívhatta fel a figyelmét, hogy e grafikai ágazatnak egyre több kedvelője és megrendelője lett, továbbá, hogy a szerbség ebben az időben még nem rendelkezett saját grafikai műhellyel. Žefarović Thomas Messmer bécsi rézmetsző műhelyében nem egész egy esztendő leforgása alatt elsajátította a rézmetszés tudományát. Bécsben telepedett le, ahol 1741 és 1753 között „papírikonokat" készített és néhány rézmetszetes technikájú könyvet nyomatott.[38]

Tevékenységének első évében Thomas Messmerrel közösen nyomtatta a *Szent Száva a szerb szentekkel* c. metszetet, a *Szent Teodor Sztratilátész* nevű kompozíciót, majd megjelentette a *Sztematográfia* című, rézlemezekre metszett, majd kinyomtatott könyvet. Žefarović e grafikai munkái, valamint a későbbiek is ismeretesek voltak a budai egyházmegye szerb és görög cincár hívei előtt, ahol olykor a fára festett ikonokat is ezek helyettesítették. Már a következő, 1742. évben Žefarović két rézmetszetet adott ki a budai egyházmegye területén levő pravoszláv templomok számára. A *Szent Miklós*t ábrázoló rézmetszetet két változatban készítette el a győri szerb és a kecskeméti görög cincár templom számára. Az ábrázolást későbizánci modorban oldotta meg, amely a gazdagon díszített trónuson ülő szentet görögkeleti főpapi öltözékben mutatja. Az egész kompozíciót növényi ornamentika széles kerete díszíti. A metszetnek a kecskeméti templom számára készült változatán ebben a keretben tizenkét medaillonban a szent életéből vett apró jelenetek vannak, melyek Szent Miklósról szóló szövegeket illusztrálnak. A nyomaton olvasható hosszú feliratból megtudjuk, hogy Žefarović ezeket a „papírikonokat" szülei örök emlékének szenteli, akik Macedóniában éltek. Meg kell jegyeznünk, hogy ez a rézmetszet nagy kultikus missziót töltött be és jelentős népszerűségre tett szert mind a Magyarországon, mind pedig a messzi délen élő

Grabovan, akárcsak Žefarović, eklektikus érdeklődésű volt, de ennek ellenére sikerült kialakítania sajátságos festői stílusát. Nem folyamodott segítségért az oroszországi ikonfestőkhöz, akik akkoriban a magyarországi szerb templomokban tartózkodtak és dolgoztak, hanem a nyugatról érkező grafikai kezdeményezéseket kezdte tanulmányozni. Figyelemre méltó az a tény, hogy könyvtárában megvolt a Christoph Weigel augsburgi kiadó által 1695-ben megjelentetett közismert illusztrált Biblia Ectupae is. Grabovan kétségtelenül támaszkodott Weigel bibliájának illusztrációira, főként amikor a nagy ünnepek kompozícióit alkotta, ám amikor az egyes szentek képmását festette, nem tudott megszabadulni a hagyományoktól. Egész életére megmaradt benne valami keleties vonás.

Grabovan, miután elkészítette a szerémségi Molovin falu (1772), majd a szlavóniai Orahovica (1775) és a horvátországi Lepavina kolostor ikonosztázát (1775), Grigorije Popović nevű segédjével nekilátott a székesfehérvári szerb templom ikonosztázának megfestéséhez.[42] Az ikonosztáz déli oltárajtóján olvasható feljegyzésből megtudjuk, hogy a két ikonfestő 1776. július 30-án fejezte be a munkát. Az egyszerű, ám magas ikonosztáz talapzatán két ikon van: az *Égő csipkebokor* és *Ábrahám áldozata*, továbbá hat trónusikon. Ezután az apsotolok állóalakos ikonjainak sora következik, középen Mária megkoronázásának ábrázolásával. Majd a próféták medaillonjait láthatjuk, Krisztus keresztjével. Az ikonosztáz déli éneklőszékén Grabovan két példabeszéd ábrázolása szerepel: *A magvető* és a *Lelketlen gazdag*, az északin pedig: *Szálka és gerenda a szemben*, valamint *Az özvegyasszony szépsége*. Ezenkívül kiemelkedik az ikonosztáz kétszárnyú királyi kapuja. A faragvány szempontjából hasonló megoldású, mint a szentendrei Pozsarevacskai-templom kapuja, medaillonos formájú, s ezeket faragvánnyal díszített ornamentika köti egybe. Grabovan ide prófétákat és evangelistákat festett, továbbá Máriát és Gábor arkangyalt (mint *Angyali üdvözletet*), ezenkívül megfestette Máriát és Erzsébetet (mint *Anyák találkozását*). Grabovan székesfehérvári kettős oltárajtója, miután nemrégiben megtisztították a régi lakktól és a szennyeződéstől, a rokokóra utaló világos színhatást mutat. A délről származó különös ikonfestő itt tanúbizonyságát adta veleszületett festői tehetségének, amely elsősorban a színek érzékelésében nyilvánult meg. Grabovannak a székesfehérvári ikonosztázon látható ikonjait nehéz lenne összehasonlítani kortársainak munkáival. Valamilyen szempontból Grabovan hagyományosabb, főként ami a trónusikonok festésének módját illeti, ahol felszínre jut a régi, későbizánci merevség, ám valamiben mégis bátrabb, ami különösen a harmonikusan megformált apostolalakokon nyilvánvaló. Itt ugyanis előtérbe került eredendő festői vitalitása és érzékenysége, amit hatásos és éterikus festményei mutatnak leginkább.

A székesfehérvári ikonosztáz befejezését követően Grabovan az ikonosztázok egész sorát készítette Horvátországban, amelyek közül néhány megsemmisült a II. világháború folyamán. A székesfehérvári ikonosztáz egyes, Grabovan által festett ikonjai részét képezték *A magyarországi szerb templomok ikonjai* című kiállításnak, amelyet 1973-ban mutattak be Újvidéken, Belgrádban és Budapesten. Itt megfigyelhető volt, hogy Grabovan épp a székesfehérvári ikonosztáz készítésekor jutott el művészete legmagasabb szintjére.[43]

zíciói, a József és Putifárné meg a Judit és Holofernes. A kijevi iskola befejezése után ismeretlen helyen tartózkodott Oroszországban, majd 1761-ben Szegeden bukkant föl, ahol az ottani egyházközséggel ikonosztáz megfestésére kötött szerződést. A szerződés értelmében a festő arra kötelezte magát, hogy megfesti a kétszárnyú királyi kaput, továbbá a déli és az északi oltárajtót, a trónus-, valamint az ünnepi ikonokat. Az egyházközség ezért a munkáért szokatlanul alacsony tiszteletdíjat állapított meg neki, mindössze háromszázhúsz forintot. A tiszteletdíj összegére nyilvánvalóan kihatott az is, hogy Popović az egyházi körökben még nem számított ismert festőnek. Ettől függetlenül, és talán hogy tekintélyre tegyen szert, rendkívüli beleéléssel, biztos technikával és kétségtelen művészi felbuzdulással festett. Miként a megtisztított ikonok alapján megállapítható, elsősorban kiváló kolorista volt. A finom valőrök viszonylatát kutatta.[44]

A szegedi ikonosztáz művészi egységként a sajátságos pravoszláv barokk értékes képeinek gyűjteményét alkotja. Jovan Popović olyan mester, akinek életművét mindenképpen fel kell tárni, s ez vonatkozik mind a restaurátorokra, mind a művészettörténészekre. Egyelőre csak annyit állapíthatunk meg, hogy a 18. századi szerb festészet egy sajátos művészi egyéniség munkáival gazdagodott. Ez a kor pedig csak kezdetét jelenti a stiláris megújhodásnak és a barokk irányzat kibontakozásának. Ugyanekkor bővültek az orosz-ukrán hatásra vonatkozó ismereteink is, amely ekkortájt igen fontosnak, sorsdöntőnek számított. A szegedi szerb templom Jovan Popović által festett ikonosztázával kiemelkedő műemléke e gazdag hagyományú városnak.[45]

VASA OSTOJIĆ (1720 körül – 1791) Újvidéken született. Miután néhány nagyobb ikonosztázt festett, egyebek között a szerémségi Rakovac kolostorban, valamint a közeli Ürögön és Neradinban, a budai egyházmegyébe költözött, és itt készítette el a budai szerb templom, a grábóci kolostortemplom meg a szentendrei székesegyház ikonosztázionját.

Az 1764. március 25-én „Budán, a Tabán alsó városban" aláírt szerződés alapján Vasa Ostojić arra kötelezi magát, hogy 1400 forintért, ezenkívül lakásért és ellátásért 52 ikont fest az ikonosztázra, továbbá, hogy tapasztalt segédet fogad fel, az ikonok festéséhez pedig minőségi anyagot fog használni és elsőrendű aranyat a szentek festett ruháinak díszítéséhez. Ez az ikonosztáz elégett az 1810. évi nagy tabáni tűzvészben.[46]

A szentendrei szerb székesegyház vagy Belgrádi-templom ikonosztáza az ikonok számát és nagyságát tekintve a korabeli szerb festészet egyik legnagyobb művészeti vállakozása.[47] A festő 1770. március 11-én kötötte meg szerződését az egyházközséggel, a fizetés utolsó részletét pedig 1781. november 21-én vette fel. A szerződésből nyomban az elején arról értesülünk, hogy erre a vállalkozásra Sofronije Kirilović budai püspök áldását adta. Ostojić arra kötelezte magát, hoggy megfelelő alapozást alkalmaz, hogy előbb vázlatokat és rajzokat fog készíteni, és ezeket jóváhagyás céljából be fogja mutatni, továbbá a legjobb aranyat használja, amellyel nem csupán az ikonosztáz faragott részeti díszíti, hanem a szentek öl-

85. Jovan Četirević-Grabovan: Máté evangelista, 1776. A székesfehérvári szerb templom királyi kapuja ● Jovan Četirević-Grabovan: Der Evangelist Matthäeus, 1776. Königstür, Székesfehérvár

86. Jovan Četirević-Grabovan: Mózes, 1776. A székesfehérvári szerb templom királyi kapuja ● Jovan Četirević-Grabovan: Der Prophet Moses, 1776. Königstür, Székesfehérvár

87. Jovan Popović: A szegedi szerb templom ikonosztáza, 1761. Részlet ● Jovan Popović: Königstür, 1761. Szeged

88. Jovan Popović: A szegedi szerb templom ikonosztáza, 1761. ● Jovan Popović: Königstür, 1761. Szeged

89. Szent György, 1775 körül. A lórévi templom ünnepikonja. ● Der Heilige Georg, um 1775. Lórév

Keresztelő Szent János születésének szentelt templom. Eredetileg már a 17. században is létezett a nyugati városrészben, a Rácvárosban; látható Hieronymus Ortelius *Chronologia*... című, Nürnbergben, 1615-ben megjelent könyvének Székesfehérvárt ábrázoló részmetszetén is. Sorrendben a második szerény méretű templom 1733-ban épült. A mostani templomot 1771 és 1780 között építették. Az ikonosztáz faragása klasszicista elemek alkalmazásával barokk stílusban készült, és a veszprémi Horváth Ferenc fafaragó munkája. Az ikonokat Jovan Grabovan és Grigorije Popović festette 1776-ban. A templom freskóit Teodor Simeonov és segédjei készítették, akárcsak a ráckevei templomban.

A korábbi ikonosztáz négy, 1750 táján festett ünnepi ikonja ma Szentendrén van a Szerb Egyházművészeti Múzeumban, és ugyanott látható, szintén a székesfehérvári templomból, Szent Náhum nagy ikonja is az életéből vett jelentekkel, amelyet Teodor Simeonov festett.

Az Országos Műemléki Felügyelőség elvégezte a templom konzerválását és a falfestmények restaurálását.

40. Szigetcsép

A templomot Szt. Stefan Dečanskinak szentelték. Az eredeti boronatemplom a 18. század elején épült. A mostani falusi barokk jegyeket viselő templomot 1776–77-ben építették, harangtornyát pedig 1816-ban. Ikonosztázát ismeretlen ikonfestő iparos festette 1907-ben. Egykor ebben a templomban volt a Mária a gyermek Jézussal ikon, melyet a 18. század elején az Athosz-hegyi Mitrofan Zograf ikonfestő festett. Ez a rendkívüli művészi értékű ikon ma Szentendrén van a Szerb Egyházművészeti Gyűjteményben.

Blagovestenszka-templomban látható Szentendrén.

3. Esztergom

Szent Mihály és Gábriel arkangyaloknak szentelt templom. A 17. században a Rácváros nevű városrészben épült fel az első szerb templom. Ezt a 18. század derekán felújították. A mostani barokk templomot 1774-ben építették. Ikonosztázát 1973-ban leszerelték, és Szentendrén helyezték el a Szerb Egyházművészeti Gyűjteményben. Az ikonosztáz két apostolfrízét Nedeljko Popović és Georgije Ranite temesvári mesterek festették 1740 táján, az ő munkájuk a szentendrei Pozsarevacska-templom ikonosztáza is.

A templomot átadták a községi tanácsnak.

4. Görcsöny

A Szent Mihály arkangyalnak szentelt templomot a 18. században építették, a 19. században felújították. A református hitközség rendelkezésére bocsátották.

5. Szentendre

Szent Péter és Pál-templom, más néven Csiprovacska.

Eredetileg a 17. század végén épült gerendatemplom volt. A mostani háromkaréjos alaprajzú nagy templom 1753-ban épült. Ikonosztáza a 18. század derekán készült.

A templomot a két háború közt átadták a katolikus egyházközségnek, ikonosztázát Jugoszláviába vitték.

M.D.K.

GRABOVECZ Iván festő

1771 Székesfehérvár gk. t. ikonosztáza

Garas XVIII. k. 197, 220, 242. l.

Grabowieczky Antónia

Csendélet, vizf.

Magy. képzőművészek egyesülete VIII. kiáll.
N.Szal. 1916. márc. 13 l.

Grabowiecky Antónia

19/6. marc - MKE ki'ált. N. halon

Csendélet, vízf. - 80.-

Vallas - och Rättvärt - ministers

X. 89

Grabowieczky Antonia

1909/10 – 1913/14

Ferkèpzomfoiskèvk

87.C

nyoma, de a paloták helyiségeiben gyakran találhatók vallási szimbólumok. Knossosban pedig valóságos palota-kápolna maradt fenn, egyéb kultusztárgyak mellett a kígyós istennő rejtélyes alakjával, amely a krétai plasztikának egyik fő tárgya. Vallásos gondolatoktól áthatott udvari művészet ez, amelynek legfeltűnőbb emlékei a freskók: ünnepélyre felvonuló emberi alakok, bikaviadalok, a tengeri jellegzetes állat- és növényvilágával. Az emberi alakok ábrázolása merőben elüt az egyiptomi művészet stílusától; meglepő közvetlenség a természetszemléletben, mozgalmasság az ábrázolásban jellemzik ezt a művészetet, amely sokszor teljesen mentesnek látszik a későbbi archaikus görög művészet kötöttségeitől. Figyelemreméltó az állatok eleven alakítása és e tekintetben fontos szerepet játszanak a polipok, amelyek a krétai rendkívül gazdag és változatos kerámikának egyik fő motívumát adják. Általában előbb szegletes díszítmények, majd spirális vonalak, utóbb — tengeri állatok mellett — igen finoman stilizált növények lépnek fel a mind színesebb kerámiai készítményeken, ameyeknek javát (lelőhelyük után) *Kamares-vázák*-nak és *palotastílusú edények*-nek nevezték el. Ez utóbbiak ábrázolásai a III. Thutmosis fáraó korából való egyiptomi falfestményeken ábrázolt krétaiak *(Keftiu)* kezében is előfordulnak és ez ad alapot kormeghatározásukhoz (Kr. e. 1500—1450 körül). Az iparművészet különböző ágai közül főleg a glyptika emelendő ki: mint a görög szigeteken és szárazföldön, itt is nagy számmal maradtak fenn a titokzatos vallási ábrázolásokkal ellátott vésett kövek. Az ú. n. mykénaei kultúra, amely félreismerhetetlen összefüggésben áll a krétai kultúra későbbi fejlődési fázi-

Grabovieczky Antonia

1914.

Ki kit róla?

Bevétel

16,000 kr. névre: Tizenhatezer korona névre, melynek összege Szerk Ferenc műépítész által a mai napon bevételeztetett.

Grabovszky

iparművész

Iparművészeti Társulat kiállitása - Iparművészeti Múzeumban - fajátékokkal szerepl.

Magyarság
1929.VII.14.

Szabovicsky Leon

iparművész

Iparművészeti Társulat kiállításán - Iparművészeti Kiállításban - játéktervével szerepel.

Pesti Napló
1939.VII.14.

Hrabovszky Leo.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán ajándéktárgyai szerepeltek.

Magyarság, 1927. Nov. 27.

MDK

Graboviecki Leon: Mozgatható játékszerek. repr.

Magyar Iparmüvészet 1929. 141-142.o.

Graboviczky Leon iparművész

Alkotása a budapesti iparművészek szegedi kiáll.-án.

M.930.X.4.

Grabovicrky Leon

Művészek Segítő Társulata Karácsonyi kiállításán. Andrássy-uti szalában.

P. H. 929. XII. 1.

GRABOWIECZKY LEON

Magyar iparművészet az ezredfordulón 2000

183.l.

M.D.K.

Graboviecki Léon

Mozgatható játékszerek. Repr.

Az Orsz. Iparm. Társ.., a Baross Szövets. Iparm. és háziipari kiáll. emlékalbuma. Bp. 1929. Szerk.: Györgyi Kálmán. 22. l.

G

Graboviecczky Leon

MNK

Szerepelt a veszprémi SZMT Kisfaludy Kulturotthon termeiben 1957 aug. 25-én megnyilt kiállitáson.

"Holdas este"

Paál Ákos: A vörösberényi művésztelep kiállitása. PEDAGÓGUSOK LAPJA. 1957. szept. 15.

M.D.K.

Graboviecżky Leon

A makói müvésztelep résztvevői között, mint Rudnay növendékét közli fényképét a lap egy csoportképen a többi müvésznövendékkel együtt.

Szinházi Élet. Bp. 1926. szept. 20-26.
XVI. évf. 38. sz. 39. lap.

.

GRABOWIECZKY Leon

Újpestről mindent

Kadlecovits Gézát akkor ismertem meg, amikor – jó pár éve már ennek – könyvet publikált egy társasház történetéről. Az olvasmányosan megírt, fényképekkel kiegészített könyvecske annak az újpesti épületnek a sorsát követte nyomon, amelyben a helytörténész maga is lakik. Írt mindenről, ami a kortársakat és az utókort e témát illetően érdekelheti: építkezésről, felújításról, kertrendezésről és persze magukról a lakókról is.

Kadlecovits Gézáról sok érdekeset megtudtam még azóta. Kiderült például, hogy nem utolsósorban neki köszönhető: általános iskolai tananyag lett Újpesten a helytörténet, és egyedülálló módon tankönyv is született erről a témáról. Aztán találkoztam valakivel, aki arról mesélt, milyen helytörténeti vetélkedőt szokott Géza bácsi minden évben rendezni a gyerekeknek. A legnagyobb léptékű műve azonban – mondják a hozzáértők – mégis az Újpesti Helytörténeti Értesítő, amelyet az első szám megjelenése óta ő szerkeszt.

Az első értesítő 1994 januárjában látott napvilágot, a legutóbbi, a sorban a negyvenkettedik, pedig tavaly novemberben. Bemutatkozó számában Hock Zoltán újpesti polgármester, az 1992 óta működő Újpesti Helytörténeti Alapítvány elnöke utalt arra: az 1877-ben közreadott Újpesti Értesítő óta több mint száz újság és más kiadvány került le a nyomdagépekről a városban (majd városrészben), de az új értesítő az első, amelyet teljes egészében a helyi históriának szentelnek.

Az újpestiek lapjának hét évfolyama vaskos köteget tesz ki. Ha belelapoz az ember, szinte elhűl, mi mindent gyűjtött össze a szerkesztő és néhány munkatársa. Első ízben közzétett források, izgalmas dokumentumok, korábban ismeretlen levelek és alapos tanulmányok töltik meg ezt a sokkilónyi papírt, és persze minden számba jutottak friss hírek, fotók, „mi ez? hol áll?" típusú rejtvények is. A téma kimeríthetetlenségét és az érdeklődést jelzi, hogy míg az első szám mindössze tízoldalas volt, a későbbiek ennél jóval bővebb terjedelemben jelentek meg.

Az Újpesti Helytörténeti Értesítő nagy erénye a témák sokszínűsége. Közölték például az 1923-ban elkészült – majd 1973-ban elbontott – világháborús emlékmű alapkövében talált iratot; a precí-

Tudós nyúl és ördög a vitrinben

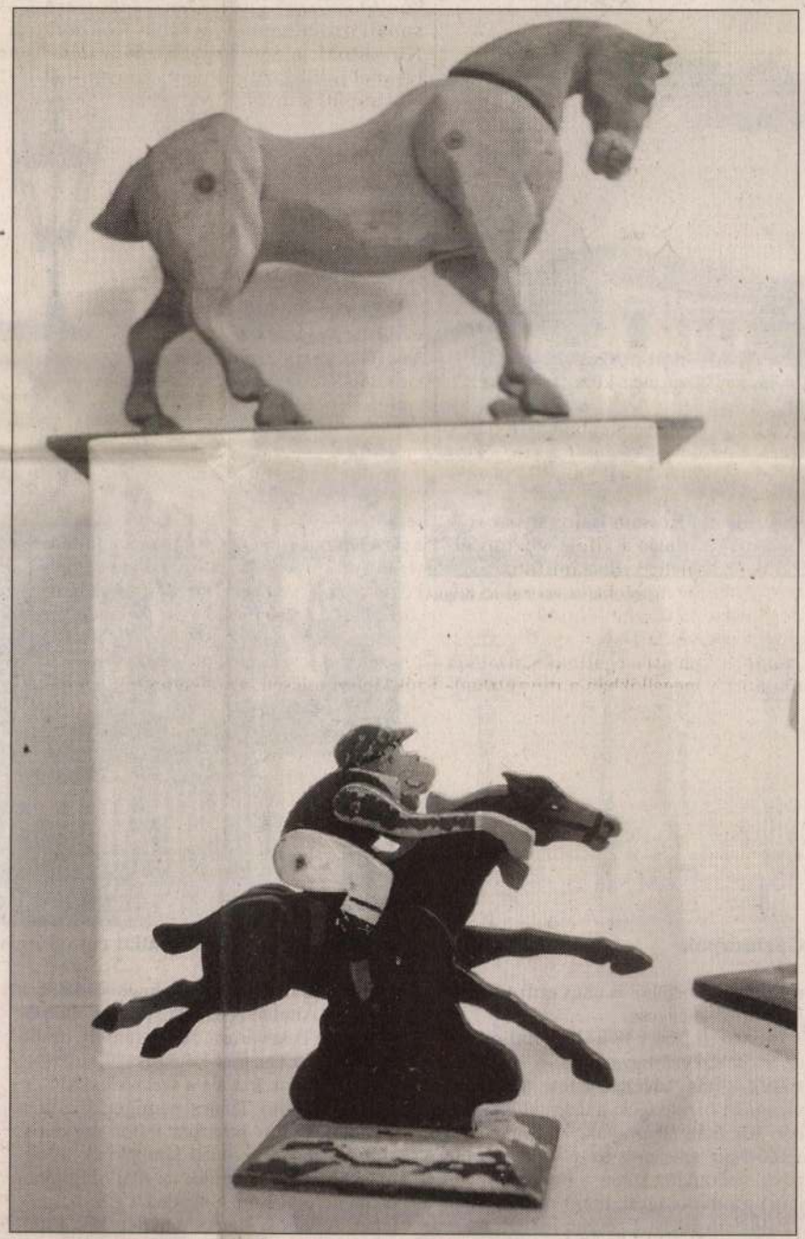
Egy pincében találták meg a hetven éve készített fajátékokat

Kíváncsi volnék, hogy a ma kedvelt játékok közül megéri-e valamelyik azt, hogy egyszer majd a régiségboltok polcain értékes árucikk legyen, miközben gyűjtők vadásznak rá, és muzeológusok méltatják szépségét. A jelen időkben leginkább a merész fantázia és az akcióhősök világából merítenek a játéktervezők, régen a mindennapok tárgyai, szokásai ihlették őket. Mint Grabowieczky Leont is, aki 1919 és 1938 között Kőbányán élt és dolgozott. A Szent László Magyar Királyi Állami Főgimnázium rajztanára még műhelyt is alapított az iskola alagsorában, ahol azután diákjai is bekapcsolódhattak a játékok tervezésébe és készítésébe. Az 1920-ban törvényes védjegyet is kapott fajátékok egy része egyetlen falemezből készült, de volt közöttük összetett mozgásra képes, több részből összeállított darab is. Az akkor divatos mesék állatai mellett megjelentek a mester fantáziájának alakjai: az ördög, a lovon vágtázó majom, a tudós, a doktor és a diplomata nyúl, a tevehajcsár, és hogy a valóság is helyet kapjon a seregletben: két marcona bokszoló.

A Grabóka névre keresztelt, iparművészeti boltokban, vásárokban árult, valamint iparművészeti kiállításokon mutogatott festett fajátékok egy teljes sorozata hosszú időn át a tervező egyik leszármazottjának pincéjében hevert, ám a '90-es években Kalmár Ágnes művészettörténész rátalált a gondosan elcsomagolt és lajstromozott gyűjteményre, amely január 19-ig a kőbányai Pataky Művelődési Központban látható. A művészi értékű figurák nemcsak a látogatókat gyönyörködtetik, a magukat korszerűnek gondoló játéktervezőket is elgondolkodtathatják: valóban csak a sci-fi hősöket és a fröccsöntött divatlányokat érdemes-e a gyerekek elé tenniük.

A tárlaton egyébként Grabowieczky munkái mellett helyet kaptak a századelő jellemző játékai is. Ezekből képet alkothatunk arról, hogyan szórakoztak azok a gyerekek, akik még dugós puskával játszottak, gólyalábon próbálgatták az ügyességüket, Forgó bácsi ábécéskönyvéből okosodtak, és akiknek még a süvegcukor-készítés is mulatság volt.

T. Z.

Lovon vágtázó majom a Grabóka sorozatból FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

PALETTA

NAGYMAROSON a képviselő-testület visszavonta a megbízást a Szent Istvánt és Gizella királynét ábrázoló szobor elkészítésére felkért művésztől. Az idén augusztusban felállítandó mű megmintázására a pályázaton második helyen végzett helyi szobrászt, *Lukács Istvánt* bízta meg a képviselő-testület.

ERDÉLYI FESTŐK műveiből nyílt kiállítás a csömöri művelődési házban. A tárlat január 15-ig látogatható. A bemutatott képeket a helyszínen megvásárolhatják az érdeklődők.

HAGYOMÁNNYÁ vált Tárnokon a nyári népzenei- és néptáncgála. Idén is megrendezik az eseményt, amelynek előkészületeit már megkezdték. Ebben az évben is az önkormányzat vállal védnökséget a rendezvény felett.

A NŐI FURCSA PÁR című produkció egyik főszereplője az új vendége a Budaörsi Játékszín Cappuccino című csevegősorozatának. *Takács Katalinnal,* az Új Színház művészével a házigazda, *Éless Béla* színidirektor beszélget péntek este nyolc órától a budaörsi Közösségi Házban. Cím: Lévai utca 34. A jegy ára egy csésze cappuccinót is magában foglal.

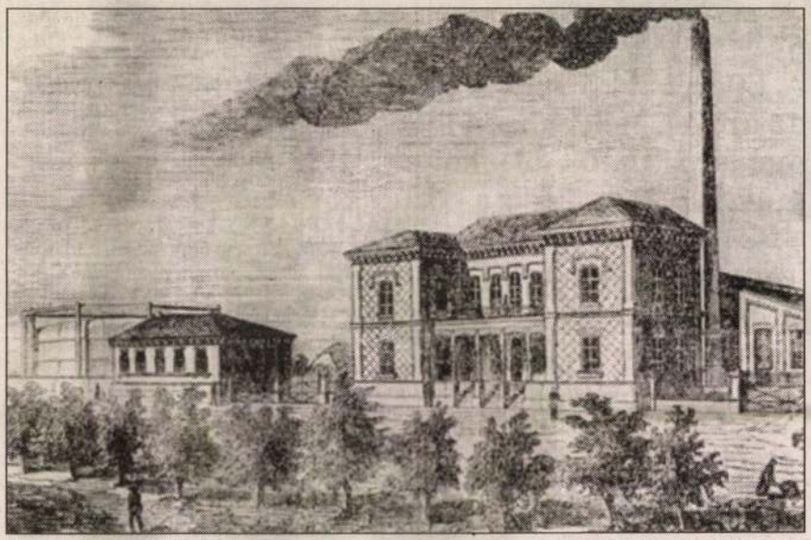
A 140 ÉVE SZÜLETETT Kozma Miklós költőre emlékezik ma délután a Zuboly/Kozma Társaság. A találkozóra, amely három órakor kezdődik, a budapesti Centrál Kávéházba várják az érdeklődőket.

SZÍNHÁZMŰSOR

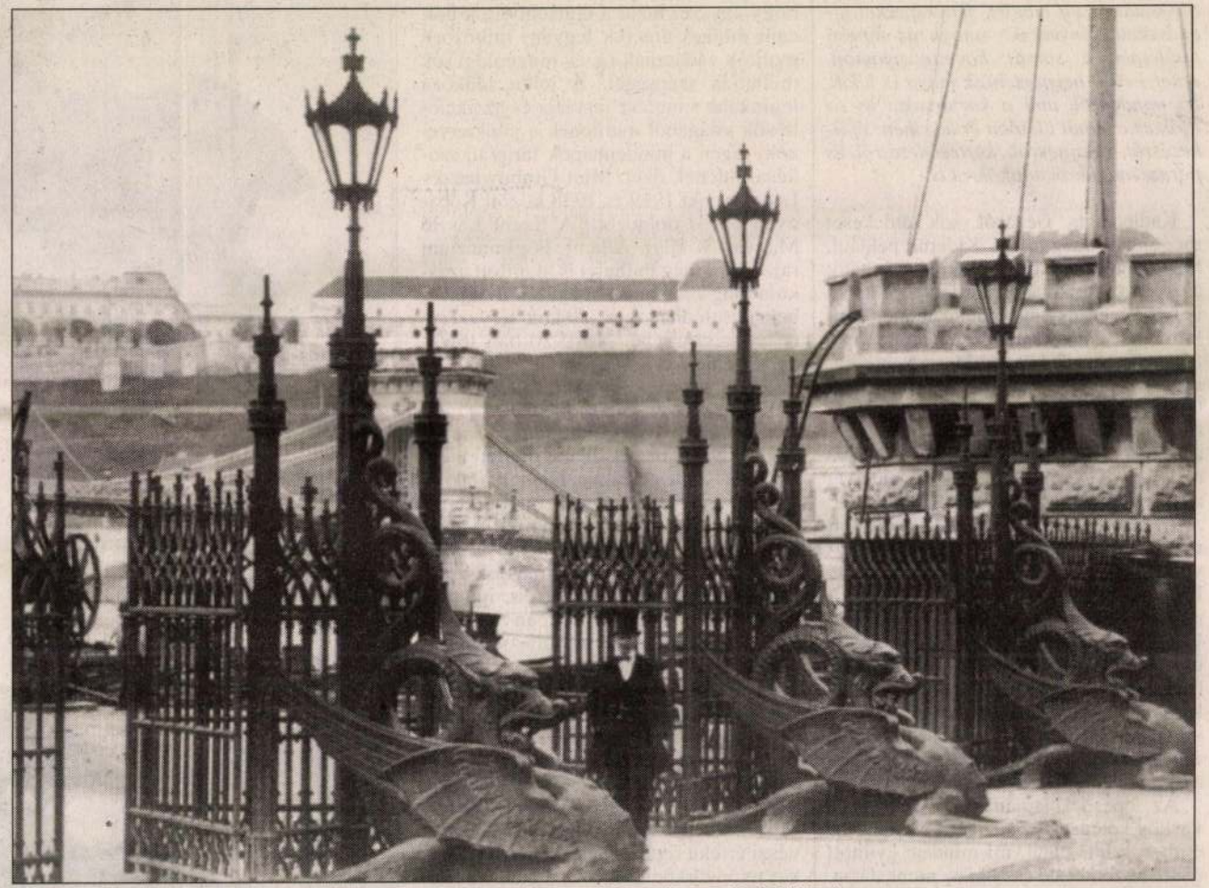
Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban: Honderű (7). **Budapesti Kamaraszínház Ericcson Stúdió:** Életem, Zsóka! (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** Sóska, sült krumpli (fél 8). **Bárka Színház:** Amalmi hercegnő (7 – utána közönségtalálkozó). **József Attila Színház:** A három testőr (6 – Csokonai-bérl. 1. ea.). **Katona József Színház:** Hőhérok hava (7). **Kamra:** Játék a kastélyban (7). **Kolibri Színház:** A rút kiskacsa (10). **Madách Stúdió:** Ábrahám és Izsák (fél 8). **Madách Kamara Színház:** Pletyka (7). **Magyar Színház:** István, a király (7). **Merlin Színház:** Mesterdetektív (7). **Radnóti Színház:** Erdő (7). **Thália Színház Régi Stúdió:** A vágy (fél 8). **Új Színház Stúdiószínpad:** Leonce és Léna (7). **Vígszínház:** Sok hűhó semmiért (7 – Beatrice-bérl. 3. ea.).

A gázlámpák tették világvárossá Pestet

A Lóvásár téri gázgyárhoz Angliából hozatták a felszereléseket és a vezetékeket

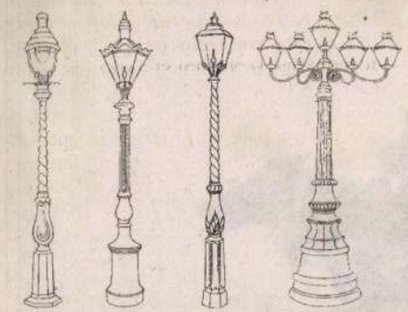

A Légszeszgyár 1866-ban FORRÁS: BUDAPEST ENIKLOPEDIA

A Dunagőzhajózási Társulat rakodóudvarának bejárata a Lánchíd pesti hídfőjénél FORRÁS: AZ ELSŐ NAP BUDAPESTEN

Pest 1856. december 24-én este soha nem látott fényárba borult. Beléptünk a metropolisok sorába – írta a korabeli sajtó, miután a légszesz csodájára járó tömeg ámulatára kigyulladt a város frissen felállított 833 gázlámpája. Buda polgárai irigykedve nézték Pest fényeit; hat évet kellett várniuk, mire átvezették hozzájuk a csöveket a Lánchíd alatt – olvastuk A budapesti gázművek száz esztendeje című évkönyvben.

Gázlámpák

A kontinens első üzletszerűen működő gáztársasága Londonban alakult 1813-ban. Ezzel befellegzett az olajlámpáknak: egy év múlva keresve is alig lehetett találni belőlük. Az újmódi világítás – amely nagy ívű karrierjét kényelmes kezelésének és minden addig ismertnél erősebb fényének köszönhette – Bécsben 1833-ra terjedt el, és húsz év múlva Pozsonyban is kezdett általánossá válni.

Pesten házi gázfejlesztő készülékekkel előzték meg az üzemszerű gyártást. Az első ilyen berendezés a Nemzeti Múzeumnak adott fényt; a falát megvilágító lámpa 1816. június 5-én gyúlt ki. A lokális gázvilágítás [illegible] ről, hanem belülről is nagyobb fényt ad a jeles intézménynek.

A városi tanács 1840-ben hallotta meg az idők szavát. Egymás után alakultak a gázvilágítás bevezetésének lehetőségét vizsgáló bizottságok, a tárgyalások azonban jócskán elhúzódtak. A tanács végül 1846-ban tette meg az első konkrét lépést: szerződést kötött a boroszlói (breslaui) gáztársasággal, majd megszerezte a királyi engedélyt. Egészen jól állt tehát az ügy, akkor azonban eljött 1848, majd 1849 [illegible] a Duna-sor felgyújzepén indultak újra, eredményükként a Trieszti Általános Gáztársulattal állapodott meg Pest városa. A cég, amely utóbb beolvadt az Osztrák Légszesz Társulatba, huszonöt évre írta alá a szerződést.

A Helytartó Tanács nemigen bízott a gázban. Külön passzust íratott ugyanis, amely szerint az utcai lámpáknak alkalmasaknak kell lenniük az olajvilágításra is, ha ne adj' isten elakadna a gázszolgáltatás. A Városi Tanács emellett kikötötte, hogy a gáz csak kőszénből készülhet, ne legyen szaga és füstje, továbbá erős, fevénnyel a ruhájukon. A gázért a világítási idő alapján kellett fizetni. Írásba foglalta azt is a város, hogy a gáz árát huszonöt évig nem szabad emelni, és a kőszén mindenkori árához kell igazítani: „Ha a szén ára mázsánként hat krajcárral lesz olcsóbb, a gáz egységárát ezer köblábanként (28,32 köbméter – *a szerk.*) úgy a városi közületek, mint a magánosok részére tíz krajcárral kell mérsékelni." A szigorú tanács ugyanakkor a magánfogyasztóknak megengedte, hogy a világító anyagot más gáztársaságoktól szerezzék

1855 júniusának elején a ma Köztársaság térnek nevezett Lóvásár téren elkezdték az első pesti gázgyár építését. A felszerelést, a készülékeket, a vezetékeket külföldről hozatták, elsősorban Angliából. Nekiálltak a csőfektetésnek is; eredetileg negyvenhat kilométernyi hálózatot terveztek, amelyből még ugyanazon évben tizennyolc kilométer készült el. A teljes rendszer hossza végül negyvenöt kilométerre és 123 méterre sikeredett. A gyár Stephani Lajos mérnök vezetése alatt 1856. december 23-án kezdte meg műkö-

Grabowiecky Leo

rod. Brest 1887 feb. 1.
gim. setts. filahon.
1899/900 I-II. l. č. rajt/18

Torontál vármegye V. 225

Grabowiecky Leó

1899/900 – 1902/3

Ferképzomfoiskèvk

87 l.

Grabowiecky Leon

benéde Nádler
Rózsától.

Rajzoktatás
1938. 4-6. n.
32-33. l.

L

Kunwald Cézár

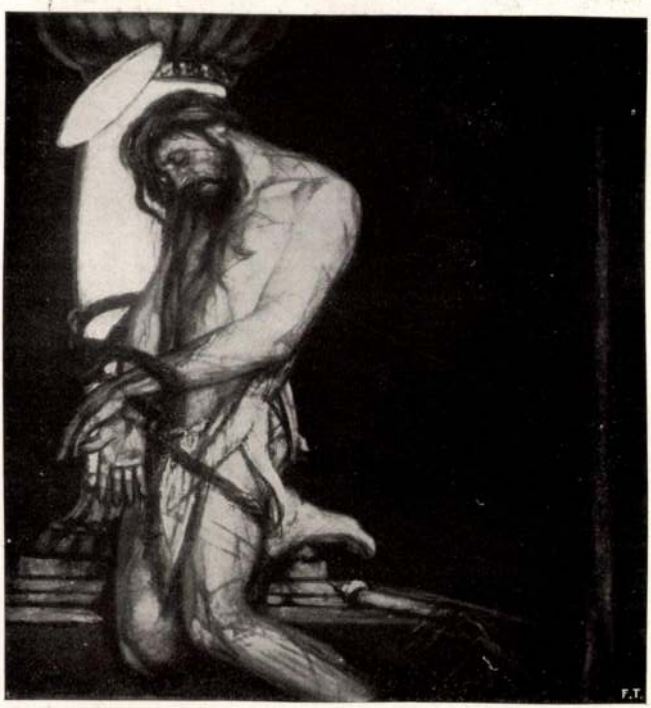
63 Umras Singh Ther Gil
65 Engelbrech
68 Naplemente
69 Kora reggel (Bala
70 Napsüléses reggel (Bala
71 Déli napsütés (Bala

Olgyay

72 Csallóközi táj
73 Gaja völgy
74 Nyári éj
75 Vasárnap délután
76 A Kemenes aljáról
77 Utmentén
78 Hársfa
79 Reggel a Rábán
80 Szeptemberi reggel (Tempera)
81 Junius (Tempera)

Pentelei Molnár János

82 Chrisanthemum

Georges Desvallières. — *Cristo flagellato.*

Grabowczky Leon

ügyvédi alelnök

Nevére a Rajztanfolyamok Egyesületében

1938-ban kirobbant

Kavarodásban

lásd

Rajzoltatás

1938. 7-10.

71. ei kv. 11.

Grabowieczky Leon

1.

Rajzoktatás

1939 | 54. l. | 60

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
. 44. 1928. szám
Érk. 1928. év febr. hó 6. n.

Grabowiecky Leon

1940-ben megszűnt a Rajztanárok Egyesülete alakulóban lenni. Tiszteleti taggá választották.

Rajzoktatás
1939. 54, 60 l.

A magyar kir. vallás
98.208/1927. III.ü.o. szám ala
és a csekkosztályhoz intézett

Utasitom, hogy M ö l l
tanár, müépitésznek /Budapest,
lékek Országos Bizottsága megbi
Budapestről Kálkápolna, Feldebr
vissza tett hivatalos utazásáva
három /63/ pengő 85 fillért a 7
re utaljon ki.

Budapest, 1928. évi f
téből: Dr. Tihamér Lajos s.k.

Szabowiczky Leon

László

Magyar Szabadalmi Hivatal

1924. 95. l.

sén.

Kifejezés mellett vagyok

Kelt: Szepes vm: / 1912. VIII. 16.

aláírás szolgája:

Andrásovszky Ferenc

plébános

Grabowiecky Leon
id.

Kispest
Petőfi Sándor
u. 114.

1946. végével
megszűnt a tagsága

MKSz 1947

Гравюрисъ Бем

1

Вологда

1913. II. 27. 2.22

Сергіевская

28 1921

921 IV 1 16

TRIE KIEFER, A.-G.
ALLEIN (SALZBURG)

Oberalm, am 2. April 1921.

mlekek Orszagos Bizettsaga

Budapest

VI., Allatkerti-Ut 1 SZ.

uf unser Ergebenes vom 29. pto.

(Grabowiecky Leon)

cikke

(?) Vass József.

Rajzoktatás. 1930.

93. 94. l.

NEMZETI SZALON

A

BENCZUR TÁRSASÁG

MÁSODIK KIÁLLITÁSA

1923 DECEMBER

Grabowiecky Leon

1922. máj. MROE

Csing-galang társasjátékkészlet,
Hnes tollrajz
Gyermekjátékok..

Wurzbach, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich.

V. 22, 23.

Graff Lőrinc

epitáfiuma a Pécsi Szent Jakab templomban 1609-ből származik.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152 l

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMONDÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Grabewitzky Leon

PEST MEGYEI HÍRLAP

KIÁLLÍTÁS VECSÉSEN

Vasárnap kiállítás nyílik Vecsésen, a művelődési házban Grabewitzky Leon festőművész kiállítása december 22-ig tekinthető meg.

Graboviecky Leon MDK

Gyermekjátékok

Mücsarnok 1925 Iparmüvészeti Társ.Jubiláris kiáll.

MDK

Graboviecczky Léon iparművész

Gyermekjátékokat állitott ki az Iparműv. Társ.kiáll.-án.

Ybl Ervin: Az Iparmüv.Társ.jub.kiáll.

Magyar Iparművészet, 1925. 173.lap

M.D.K.

Graboviczky Leon:

"Falu" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap az Erdélyi Müvészek Kiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1930. május 4-10. XX. évf. 19. sz. 31. lap.

MDK

Grabowieczky Antónia

Arcképtanulmány, vf.

N.Szal. 2. szürimentes kiáll. 1916. máj. 13 1.

MDK

Grabowieczky Lajos iparművész

Kiállitója az állandó mintakiállitásnak, kerámiával.

Magy. Iparművészet, 1939. 220. lap

MDK

Grabowieczky Léon

festett fa, butorok és játék

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparmüvészet, 1929. 134. l.

MDK

Grabowieczky Leon

Csing-galant, társasjátékterv, sz.toll

Gyermekjátékok

M. rajztanárok 'o. egyesülete kiáll. N.Szal. 1922. máj.

11. 1.

MDK

Grabowietzky Leon, festö-graf.

Rudnay Gyula tanitvány, rajzával szerepol.

(e.a.):

A Képzömüv. Főisk. növ. kiáll. -Kücs.
Ujság. 1928 máj. 2o. 22.l.

MDK

Grabowieczky Leon, festö.

Jön a hóvihar. Pasztell.

Nyíregyházi Müv. Hetek. 1940.máj.4.-töl jun.3.-ig.
Képzömüv. Kiáll. tárgymut. 7.2.

MDK

Grabowieczky Leon

Rajzoktatás 1938. 7-10. sz.

Grabowieczky Léon, ip.müv. MDK

Mozgatható színes gyermekjátékok. Két kép. 118.1.

Magyar Iparmüvészet, 1924. 118.1.

Grabowietzky Leon.

Rudnay Gyula tanítványa.

Rajzai a zeneiskola és Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán.

Ujság, 1928. Máj. 20.

Grabowieczky Leon

Magyar Karácsonyi-kiállítá-
son a Károlyi palotában szerepelt.

M 930. XII. 7.

Grabowiecky Leo

Gyermeky dr. Wrotkol nevezel ar
Orm. magy. parancsnoksagi
Torzsnel karacsonyi ebedhez
a vegi hirdarabban

Magyarsag 1927 XI. 27

Graboviczky Leon ifj.

— **Képkiállitás.** A Budapesten élő ifju erdélyi művészek április 13-tól május 3-ig kiállitást rendeznek a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének helyiségeiben (Vilmos császár-ut 22). Kiállitó művészek: ifj. *Graboviczky Leon*, *Kaszó Dezső*, *Orbay Zsuzsa* és *Sir Andor*. A kiállitás megnyitása április 13-án délelőtt 10 órakor. Nyitva minden nap délelőtt 9—½2 óráig.

P.H.930.IV.12.
P.H.930.IV.?
N.U.930.IV.13.

Graboviecky Leon

KALOTASZEGI KIÁLLÍTÁST hirdettek az ujságok és jó ideig naponta olvashattunk zengzetes közleményeket a vigadói kiállítás nagyszerű sikeréről, amerikaiak milliós megrendeléseiről, a kormányzó látogatásáról s hogy a menekült erdélyiek Budapest közelében majd egy új Kalotaszeget építenek, amelyben Kőrösfő, Valkó és a többi kalotaszegi falu munkásnépe folytatni fogja ősi népművészetét. A jóhiszemű olvasó e hírekből azt a benyomást meríthette, hogy komoly akcióról van szó s hogy a kiállítás színét-javát mutatja a Kalotaszeg népművészetének és háziiparának. Pedig e kiállításnak vajmi kevés köze volt Kalotaszeghez és a magyar népművészethez, mert csak egy-két varrottas ötlött szemünkbe a szedett-vedett, javarészt tót eredetű hímzés között. Néhány kisebb vésett díszű bútordarabon, dobozon és tálcán, s Graboviecky Leon főgimnáziumi rajztanárnak Budapesten készült ismert gyermekjátékjain kívül egyéb néznivaló alig akadt a kiállításon. Mi, akik rajongó szeretettel csüngünk népművészetünkön s évek óta gyűjtjük, ismertetjük és kiállításainkon bemutatjuk népünk művészkedő

képességének alkotásait, meglepetéssel látjuk az ürügyül szolgáló humanisztikus célt a hiúsági akciójától. Levágja a kiállítást.

Magyar Iparművészet

1920. 54, 55. l.

rámutatott a jelenkor feladatára és felelősségére élénk szinekkel ecsetelte a szörnyű katasztrófát, me bekövetkezik, ha nem tudják előteremteni a szükség anyagokat és nem gondoskodnak iparművészeti fiat erők képzéséről. A nemzetgazdasági feladatok melle fontos szociálpolitikai és erkölcsi rendeltetést tölt b az iparművészet, mert az átszellemült kedvvel gazdasági és kulturális életnek. Már 1904-ben vetette föl először dr. Graul, a lipcsei iparművészeti múzeum igazgatója a vásárral kapcsolatosan a kvalitás kérdését és elhintett magvaiból fakadt termés most kezd gyümölcsözni. Ám még most is a régi kor hibái és félszegségei nehezednek a vásárra, nevezetesen az elhamarkodottság, a becsületes munka megkerülése, az újdonság hajhászata, a reklám szertelenségei stb. De mindezeknek el kell tűnniök, mert a vásárnak komoly oktató feladatai vannak, melyeket teljesítenie kell... Feltünő még a művész és a gyáros, a művész és kereskedő közt nyilvánuló

Grabowieczky Leon

GRABOWIECZKY LÉON rajztanár a román megszálláskor került Erdélyből Budapestre, ahol professzori elfoglaltsága mellett gyermekjátékok készítésével próbálkozott meg. A kísérletezés hamarosan komoly műhelymunkává vált, képzett, állandó munkásszemélyzettel s egyre növekedő kereslettel. Ma már nemcsak Európa egyes államaiba, hanem oceántúli megrendelőknek is szállít *Grabowieczky Léon* kőbányai műhelye s artisztikus és gondosan megmunkált, tartós, mozgatható gyermekjátékaival mindenütt megbecsülést szerez a magyar művészi iparnak. Most már annyira jutott, hogy bővítheti üzemét s a művészi gyermekjátékkészítés szélesb körére terjesztheti ki tevékenységét.

Magyar Iparművészet

1924. 95. l. 118. l.

VERSTRAETE THÉODORE, A TEMET

Grabowiecky Leon

festő Nyíregyháza

Jön a hóvihar

C. kép

(Nyíregyházán működött. Helok fiáll.)

Repr.-

Művészet

1940. 33. k. 53. l.

29. NOI FEJNEK BAL FELE.

Márvány. Magassága 29 cm. Szélessége 37 cm. Több darabra törött és azokból van összeragasztva. Két töredék a hajból hiányzik. A szemgolyó külön anyagból volt berakva. A homlokból és szájból nagyon kevés, az orrból semmisem maradt. A fül kagylója és az áll megcsonkult. Rómából való, állítólag a Monte Celión, a katonakórháznál találták.

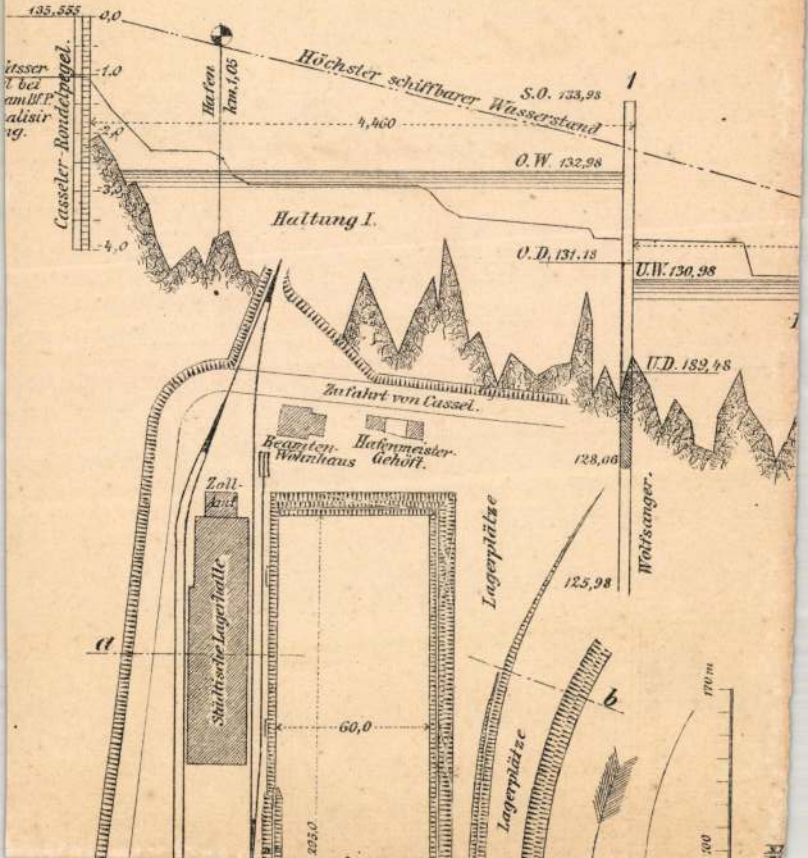
Ennek a fejnek egy jobb karban levő ismétlése a római Museo Nazionaleban van (Helbig, Führer, 1071). Hogy emez, vagy a mi példányunk az eredeti-e, azt nehéz eldönteni, mert mindkettőnek jeles a kidolgozása. Az is lehetséges, hogy mindkét fej egy bronz eredetinek a másolata. Leginkább a haj ábrázolása mutatja a bronztechnika sajátságait. Valószínűen a sikyoni művészet terméke

Grabowiczky Leon

festő

lásd

Nemesvári 156. l.

135,555
0,0
1,0
2,0
3,0
4,0
Casseler-Rondelpegel.
Hafen
km 1,05
Höchster schiffbarer Wasserstand
S.O. 133,98
4,460
O.W. 132,98
Haltung I.
O.D. 131,18
U.W. 130,98
U.D. 182,48
Zufahrt von Cassel.
Beamten-Wohnhaus
Hafenmeister-Gehöft.
128,06
Zoll-Amt
Städtische Lagerhalle
Lagerplätze
125,98
Wolfsanger.
a
b
60,0
Lagerplätze

Szaboviczky Leon

1925/26 - 1929/30

r. tanári
okl

Ferkl pzömfoiskèvk

87. l.

pokkal ... okonyonásai mellett is fel-
keramik... tűnő, hogy a mükénaei kultúrkörben
a krétai edények színpompája idegen,
viszont a geometriai, növényi és állati
formák mellett egy Mykénaeben ta-
lált vázatöredéken menetelő harcosok
képében fellép az emberi alak, amely
a görög vázafestés legfontosabb mo-
mentuma lesz. Az Ae.-nek a dórok
vándorlása névvel jelzett megrázkód-
tatások vetettek véget és az aegéi
kultúrkör csodáit a görögök már csak
Homéros elbeszéléseiből, félig e le-
tűnt kultúra hagyományán alapuló,
félig költött leírásaiból ismerték. Az
Ae. vége és a görög művészet kezdete
közt nincs közvetlen kapcsolat, egyes
rokonvonások azonban közös művészi
akarásra, közös eredetre vallanak. —
Irodalom: *Schuchhardt*, Schliemanns
Ausgrabungen (Leipzig, 1889, magyar
ford. 1892); *Perrot—Chipiez*, Histoire
de l'art dans l'antiquité, VI. (Paris,
1894); *Burrows*, Discoveries in Crete
(London, 1907); *Lagrage*, La Crete
ancienne (Paris, 1908); *Lichtenberg*,
Die ägäische Kultur (Leipzig, 1911);
Dussaud, La civilisation préhellen-
que (2. kiad., Párizs, 1914); *Hall*,
Aegean Archaeology (London, 1915);
Bossert, Alt-Kreta (Leipzig, 1921);
Furtwängler-Löschke, Mykenische Va-
sen (Berlin, 1886); *Noack*, Homerische
Paläste (Leipzig, 1903); *Glotz*, La ci-
vilisation égéenne (Paris, 1923); *Fim-
men*, Kretisch-mykenische Kultur
(Leipzig, 1924).

AEGINAI MŰVÉSZET. A Kr. e. V.
sz. elején Aegina szigetén jellegzetes
művészi iskola virágzott, amelynek
legfontosabb reánk maradt emléke, az
Aphaiai templom szobrászi dísze, 490
körül keletkezett. (München, Glypto-
thek.) A két oromcsoport harci jele-
neteket ábrázolt (valószínűleg a trójai
háborúból), úgyhogy a művésznek al-
kalma nyílt a mozgásban lévő testek-
nél természet-megfigyeléseit alkalmaz-
ni. Az alakokat teljesen kidolgozta és
hátul is gondosan elkészítette. Mind-

MDK

Grabowieczky Leon

M.Rajztanárok Orsz.Egy.kiáll. Magyarság.
1922. V.28.

Szák

* R.k.templom, ~~egyetlen~~ homlokzat
álló támpilléerrel. Ugyanezek a
neszárásu szentély. Kétboltszak
~~nakarzat~~. Szentélykupolán fresk
XVIII. század második fele. Főo
kal. Gazdag rokokó mellékoltáro
a majki templomból. Szószék Cso
Copf padok.- Állitólag a páloso
Fellner Jakab gyökeresen átépit

Kihasználó orgonakarzat,

Grabowieckky Leon

1929-3o-ban tanársegési teendőkkel megb. ösztöndíjas hallg.

Képzőműv. Főisk. Évk. 1929/3o. 51 l.

Srbovec
nohan
8 óra hyíg
1925 máj. 4-l.

MDK

Grabowieczky Leon

gyermekjátékok

György Kálmán: A keleti vásár iparművészete. Magy. Iparművészet 1921. 35-38 l.

Grabowieczky Leon

1928/29. középiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm. főisk. évk. 1928/29. 22 l.

Grabovicsky Leon 47?

Pesto"

Pesthidegut

Temető ut 47

MKSz 1947

Grabowiecky Leon ifj.

l.

Kézirattár

1939.55.l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
44 /1928 szám
Érk.: 1928 év febr. hó 14 n.

1nDK

Grabtz

iparmüv. növ. rajzoló

Plakát pályázat.
A Belvárosi jégpalya plakát pályázatán
100 K-ás díjat nyert.

Vegyesek. A belvár. jégpalya plakát pályázata
Grafikai Szemle 1908. 1. 14o.

Graca Fekete, a nagyedi vasutas

képrömlöcsöt lőtt hazája

Szöveg emliti olajképeit

Dél-Magyarország 1966. május 14

MOK

Graciol (Gratiolus) Donát kőművesmester
("murator", "cementarius")

1581-85. Tatavárban

1561-ben Pozsonyvár erősítésén dolgozik.

Győrben is sokáig megfordul.

1589-ben Nádasdyak számára kőművese.

Innen Bécsbe távozott.

Faller Jenő: Tata várának építéseiről. - Tata, 1938. - 21. l.

MDK

Graciol /Gratiolus/ Donát kőművesmester

1561. pozsonyi várban mük.

Hercog József cikke. Magyar Müvészet, 1927. 114. l.

MDK

Graciolus, Donatus, kömüves

1562. márc. 25. és máj. 1. Járandóságának folyosi-
tása a pozsonyi vár épitésénél végzett munkájáért.

Kapossy János, Müvészettörténeti regeszták a kirá-
lyi határozatokból és rendeletekből. I. XVI. század.
(Közzéteszi Bánrévi György)
Müv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz. 47-53

51. o. 97 és 99. adat.

M.D.A.

Grach Melchior, lakatosm.

Budán dolgozott. Budán polgárjogot nyert. 1786. III. 8.
249.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

M.D.

Gracza Ferenc
festő

Tiszai tájait állatokra ki
a tálalton.

Fáthy János: Három kiállítás
Művészet, 1968. január - 40 lap.

Gyarfás Ferenc

Kiállításon vett részt, Szegeden

A.L. Két kiállítás nyílt Szegeden
Délmagyarország, Szeg. 1970. máj. 1.

Gracza Ferenc

grafikus

1927-29

Címink 1930.

83. l.

22
Timót, Menyhért

CSÜTÖRTÖK

23
Fülöp, Farkas

PÉNTEK

24
Bertalan, Bertalan

SZOMBAT

25
Lajos, Lajos

Gracza Ferenc MMK

Szerepelt a Békéscsabai Munkácsy Mihály Muzeumban megnyilt kiállitáson.

---: Mi történt vasárnap? Megnyilt a Békés megyei képzőművészek IV. grafikai kiállitása.
BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG, 1958. jul. 1.

MDK

Gracza Ferenc festő

Szerepelt a Dél-alföldi képző-
művészek kiállításán, Szegeden.

Szelesi Zoltán: Dél-alföldi
képzőművészek kiállítása Szege-
den.

Tiszatáj, Szeged 1961. szeptember.
9-11.

MDK.

Gracza Ferenc

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1965 ápr.3o.lap -

MNK

Gracza Ferenc

Szerepelt az 1962. jun 23-án megnyilt kiállításon.

---: Kiállitás nyilt a Vöröstéri Képzőművészek Kör műtermében.

Délmagyarország 1962. jun./16/ 24.

MDK

Gracza Ferenc festő, Gyula

Dél-alföldi képzőm. kiáll. szegedi Móra F.Muz.
1961. jul.

Gracna Ferenc

a megnyílt szegedi téli képzőművészeti tárlaton először szerepelnek művei.

Ökrös László: Szegedi képzőművészek tárlata.

Délmagyarország, 1964. dec. 14.

MDK.

Gracza György

Születésiró

a Grafikai Szemle fellirja a nyomdajok fejjelmél Gracza György 1848-49. szabadságharc történetének c. művének első füzetére, melynek kiállítása a typographiai művészet dicse" (Lampel R. kiadása)

÷ Az 1848-49-iki magyar szabadságharc története Grafikai Szemle 1893 évf. 12 f. 204-208 l.

M.D.K.

Gruerer, Joseph, (és fia Lorenz)

1763-ban telepedtek le Bazinban.

Mária G.Aggházy: Steirische Beziehungen der ungarländischen Brockkunst.

Acta Historiae Artium,
Bp.1967. Tom.XIII. fasc. 4. 316. old.

Grád Gusztávné

Dr. Kiss Sándor és Grád Gusztávné rövid cikkben ismertetik az Építésügyi Műszaki és Gazdasági Tájékoztató iskola-célszámát /1968.évi 4.szám/, és felhívják a figyelmet Szrogh György, Jeney Lajos és Kiss István cikkeire.

Magyar Építőművészet, 1968.5.sz. 6o. l.

Grabovicczky Leon

40.

1930-ban alelnöke
a Rajzlemarkt Egye-
tületének.

Rajzoltatás
1930.III.1.

are not issued by the Libr
of interest to you.

We shall be
ceipt of this material, wh
day. I trust that we may
for which we asked. Any c
be appreciated.

Very tr

E

Grabowiecky Leon

1935-38 ügyvéreto
alelnöke a Rajzoló-
ok Egyesületében

Rajzoltatás
1937. 26. l.

URÁNIA
MAGYAR TUDOMÁNYOS SZÍNHÁZ
IGAZGATÓSÁGA

összesen 444 f. = 886.56 f.

történeti taglalását nem érintik.

A krónikák nagy tömegének névsorát itt mellőzzük; szakirodalmunk a legfontosabb műveket már nyilvántartotta[341] s ezek címeit lemásolni nem feladatunk. Inkább a jelesebb mesterek munkásságát óhajtjuk jellemezni. Természetes, hogy e német, olasz, francia s németalföldi metszők sem dolgoztak egymástól függetlenül s amint munkáik alapjellegét a barok stílus adja meg, úgy tárgyi motívumaikban is kötve vannak az ismert városok, várak képeihez, a viseletek és a hadi fegyverzetek korszerű állásához.

Mennyiségben a legtöbbet a német metszők: frankfurti, augsburgi, nürnbergi mesterek produkáltak.

A két Merian tevékenysége széles körben hatott a német munkákra. Az ifjabbik 1686-i ostromképe számos változatban ismétlődik a kortársak átvételében.[342] De nem kevésbbé volt népszerű J. W. Wussim budai ostromképe.[343] A többi közül említésreméltók: Jacob Jezl,[344] a jól komponáló Leonhard Loschge,[345] Hallard bajor kapitány, hadsegéd,[346] Wrachsl,[347] Hermund[348] és mások[349] budai ostromképei. Bécs felszabadítását is többen illusztrálták, így a nagy plagizátor, Hoffmann János Jakab.[350] Boethius Kriegshelmje a csata- és ostromképek egész sorát nyujtja.[351] Különösen kedveltek voltak Happelius krónikái, telve bővérű barok csatametszetekkel. Leghíresebb művének, a romantikus Ungarische Kriegsromannak csataképeit Ulmban metszette P. Wüchts; szép címlapját Kelényi Ottó már közölte.[352] Wüchts kezét nem köti a topográfia; regényes formában sötét alaptónusú, heves jeleneteket nyujt s a legendás hírű magyar vitézek hőstetteit s délceg alakjait nagy rokonszenvvel rajzolja.[353] Happelius másik könyvének címlapját Pieter van den Berge metszette, a magyar küzdelmek barok allegóriájával.[254] Ugyane munka számára J. Wickmann zavaros modorban sok csata- és ostromkép metszetét készítette, amelyek közül a mohácsi csata tűnik ki.[355] Happelius többi munkái is hemzsegnek a magyar vonatkozású képektől.[356]

Zavaros a Thesaurus Exoticorum-beli budai ostrom Meriantól átmásolt képe is[357]: Happelius metszője, Wickmann Hamburgban külön lapon is kiadja Érsekújvár ostromát.[358] Greischer

Frissebb, modernebb s barokkosabb rajzokban adja az 1663—65-i hadjáratot Johann Gradelehnum Ungarisch-Siebenbürgische Chronica-ja (Frankfurt, 1665), amely a legújabb eseményekkel bővítve New-Ungarisch-Siebenbürgische Chronica címen a következő évben újra megjelent. E két munka [335] ugyanazokat a metszeteket közli s jó forgalmat ad a korabeli, már egészen barok jellegű német csataképek átlagáról. Jól csoportosított, bár helyenként nem világos képben látjuk a Léva alatti nagy csatát, Érsekújvár ostromát, Kanizsa megvívását, a szentgotthárdi csatát.[336] Legsikerültebb az eszéki hídnál való összecsapás jelenete.[337]

A Szent Liga megkötése s az 1683—97-i harcok, amelyeknek nyitányát Bécs megvívása, csúcspontját Buda dicsőséges visszafoglalása s zárókövét a zentai csata jelentette s amelynek eredményeképpen a kereszténység végleg kiverte a törököt a magyar szent korona területéről, igen nagyszámú csata- és ostromképet hozott létre. Ez a két évtized jelenti mennyiségben a csúcspontot. Egész Európa aggodalommal figyelte e világtörténeti jelentőségű eseményeket, amelyek a keresztény Európa újkori berendezkedésének alapját újabb száz évre megvetették. A hadjáratok, ostromok s a felszabadítás egyes szakaszait ábrázoló események, német, olasz, francia, holland, angol, spanyol mesterek képzeletét mozgatták meg. »Az egész művelt világ egy évtizedig pápai bulláktól és császári ediktumoktól kezdve egészen az augsburgi, velencei, amsterdami, londoni nyomdai officinákban készült művekig és röpiratokig erre a távlatra van beállítva . . .« — írja e kor művészetének egyik legalaposabb ismerője, Horváth Henrik.[338]

A forrásanyag rendkívüli bősége s szétszórtsága a kérdés részletes és szabatos vizsgálatát igen megnehezíti. Szakirodalmunk a könyvek, cikkek egész sorozatában igyekszik e kérdést körülhatárolni ; a többször idézett munkák mellett a budapesti várostörténeti monografiák jubiláris kötete is tárgyalja,e kérdést.[339] Az Iparművészeti Múzeum 1936-i emlékkiállítása, amelyet a főváros visszafoglalásának kétszázötvenedik évfordulójára rendezték a visszafoglalás csatáira vonatkozó művészettörténeti emlékeknt is összegyüjtötte ; nagy kár, hogy e tárlat, mely a kiállítók egész seregének közreműködésével jött létre, egy szűkszavú leíró lajstromon túl[340] nem nyert maradandóbb és részletesebb megörökítést.

Gradinick, porosz származású szobrász. Az 1860-as években Kolozsvárt élt. Tőle való a deési városház oromdísze.

Kádár József: Szolnok-Doboka vármegye monographiája. Deés, 1900. III. 168. l. — *Pataky Ferencz:* Deés város középületei. *Vas. Ujs.* 1862. 116. l. (képpel).

Jegyzet.

Gyadinick

porosz eredetű kolozsvári polgár 1860. készítette a déli városháza homlokzatára a város címerét.

Kádár Szoldob

III. 168-l.

1. — 19. a.

Gradinich

pross származású szobrász.

L.

Szendrey - Szentiványi

594. l.

Esztergom.

A középtérben a várat szem
holdakkal, a háttérben hegyek l
Baracan tünik szemünkbe, mig a
dik. Felirata a lebegő mondatsz

GF

és fölül jobbra: 329.
a lap hátán német nyomtatás olv
Rm., mér. a vk. 14.5: 9.6

létrehozhatni. Az ünnepély kezdetén és végén s a lelkészek beszédei közben helybeli lelkes mükedvelők hazafias és vallásos szellemü dalokat énekeltek. A Szózattal kezdetvén, Kölcsey hymnusával végeztetett a szép ünnepély, melynek emléke még soká fog élni kebleinkben; künn a nagy téren a helybeli hangászkar müködött, s mulattatá a nagy számmal összegyült népet.

A déési uj városház, melynek rajzát ide mellékeljük, városunk legszebb részén emelkedik. Két szárnyu szegletépület a piaczi négyszög déli oldalán, két utczára kilátással, melyek egyike az épitkezés által nyittatott meg, s Széchenyi-utczának kereszteltetett, — csak az utcza szélesitésére szolgáló helyiséget 1000 ftban vásárolta meg a város. Az ablakok felett levő fülkékben magyar királyok, fejedelmek, államférfiak mellképei állanak, melyek a nagyváradi kőedény-gyárban öntettek, s hiven vannak találva, még pedig ily renddel: a piaczi oldalon sz. István, sz. László, Nagy Lajos, Hunyady János, Hunyady Mátyás, Bethlen Gábor; a Széchenyi-utcza oldalán: gr. Széchenyi István, gr. Batthyány Lajos, gr. Teleki László, Kazinczy Ferencz, Kölcsey Ferencz, Vörösmarty Mihály.

Az erkély feletti fülkében nagyszerü óra, a terembe és az utczára kiszolgáló mutatókkal, e felett a város kőczimere, kolozsvári porosz szobrász Gradinick müve. A tanácsterem számára Verbőczy olajba festett képe megrendeltetni határoztatott, a Deák Ferenczé, mely ezzel szemben álland, már megszereztetett.

Az épités körüli buzgó fáradozásért ki kell emelnünk az épitő bizottmány tagjait, Ungvári György Pataki Dániel, Nagy Farkas, Krémer Samu és Róth Pál urakat. — *Pataki Ferencz.*

Deési városház.

Madárápolás Keletindiában.

Nálunk is láthatni ugyan kitanitott, gyakran valóban meglepő ügyességet tanusitó madarakat, például kártyázó, vagy parancsszóra kis gyermekpuskát elsütő kanárikat stb.; ezek azonban csak mint nem mindennapi ritkaságok fordulnak elő.

De egészen más ez Keletindiában. A jámbor hinduk, kik átalában minden állat iránt jó indulattal viseltetnek, a madarakra, nyomoruságos életök ezen hű társaira kiváló gondot forditanak, velők megindító gyengédséggel és soha nem lankadó türelemmel bánnak, miáltal köztük és a madarak közt a viszonyosság egy neme, hogy ne mondjuk, szövetség jött létre.

Egy régi portugal történetiró, Dom Diego de Couto beszéli, hogy az ő idejében Indiában több, kizárólag a madarak számára alapitott kórházak voltak; legnevezetesebb volt ezek közt a cambayai, melyben az ápolásra fölvett különféle madárfajok számára külön-külön betegszobák és ápolók voltak. A nevezett történész ismert Chaul városban egy, a portugallok közt nevelkedett dusgazdag indust, ki egy Rozado Gáspár nevü európai jegyző előtt tette meg végrendeletét, melyben a cambayai madárkórházra sok ezernyi összeget hagyott. Az e kórházban alkalmazott ápolók tartással és fizetéssel láttattak el; kötelesek voltak az utczákon és mezőkön időnkint barangolni, s az ott talált beteg vagy sebesült madarakat magukkal az ápolóintézetbe vinni; nehányan közülök a piaczokat tartoztak meglátogatni, hol a mórok, mint ex professo vadászok, madarakat árultak; itt aztán a madarakat megvették s az eladók szemeláttára szabadon bocsátották.

Oly emberek, kik ennyi figyelemben részesitik a madarakat, kétségkivül a legpontosabban ismerik azok természetét is, és azon módot, mely szerint őket különféle ügyességekre legkönnyebben megtanithatják.

Ázsia leghatalmasb uralkodói egyike, Shah-Muddin, lahori palotájában két pompás galambházat állittatott, s ezek lakói az ő különös utasitásai szerint tanittattak. A hatalmas uralkodó maga is legnagyobb türelemmel tanitotta galambjait harczolni, miben ezek lassankint meglepő tökélyt fejtettek ki, ugyannyira, hogy a parancsszóra jól fegyelmezett katonákként teljesitették a legrendesebb hadi gyakorlatokat.

Egyveleg.

\+ (*Tempora mutantur . . .*) 1524-ben egy Herrgott nevü lipcsei könyvárust György szász herczeg kivégeztetett, mert Bibliákat adott el; egy másiknak ugyane miatt szemeit tolták ki. Azóta megváltoztak az idők, megváltozott az emberek gondolkozása. Jelenleg 5000 társaság fáradozik a Biblia terjesztésén. A „Kirchl. Anzeiger" irja, hogy jelenleg nem kevesebb, mint 32 millió Biblia létezik 200 különféle nyelven.

△ (*Hány betü van a Bibliában?*) Egy hollandinak azon ötlete támadt, hogy megszámlálja a Biblia valamennyi betűit. El is kezdte a fáradságos s mindamellett haszontalan munkát, s 30 évi fáradság után előállt azon fölfedezésével: hogy a Bibliában találtató összes betük száma 3,566,480. Kinek volna kedve utána olvasni?

⊙ (*A mértékletességi egyletek eredete.*) Az első mértékletességi egylet a 16-ik században alakittatott Hesseni Móricz tartományi gróf által. Több herczeg és főur lőn tagja az egyletnek. — A még fönlevő alapszabályokból kitünik, hogy mit értettek akkor mértékletesség alatt. Minden tag kötelezte magát, le nem részegedni, s naponkint legfölebb *csak tizennégy kancsó bort inni.* Köszönjük az ilyen mértékletességet!

△ (*Bécsváros községi vagyona*) a közelebbi évek alatt tetemesen gyarapodott. 1848-ban nem volt az több 10,594,892 forintnál, mig most nem kevesebb, mint 24,109,445 ft.

\+ (*Szomoru statisztikai adat.*) Az öngyilkossági statistikát illetőleg olvastuk valahol, hogy Belgiumban 57, Svédországban 67, Angliában 86, Francziaországban 100, Poroszországban 108, Szászországban 204, Genfben 265, Dániában 288 öngyilkos esik egy millió lakosra. Az önkivégzést illetőleg a németek és skandinávok az akasztásnak, a svédek a méregnek, s a francziák a golyónak adnak elsőséget.

\+ (*A tojás korának kitudására*) egy franczia lap a következő eljárást ajánlja: egy pint vizben 125 gramm főzött só olvasztandó fel, s ez oldatba a tojás beleeresztendő. Ha a tojás az napi, az edény fenekére száll; ha két napos, egy kissé a fenékről fölemelkedik; ha három napos, az edény közepe táján függve marad; végre ha még régibb, a viz felületén fog uszni.

\+ (*Megszünik-e a fájdalom mindjárt a lefejezés után?*) Sokan azt állitják, hogy a guillotine általi halál a leggyorsabb s legkevésbbé jár fájdalommal minden egyéb halálnemek közt. Ha azonban hitelt adhatni azon összehasonlitó kisérleteknek, melyeket sok jeles természetbuvár e tekintetben eszközölt; akkor kénytelenek vagyunk a guillotine-halált a legborzasztóbb büntetésnek mondani, mert Fortunelle, Sömmering, Petit és mások szerint, a nyaktilóval vagy pallossal lefejezettek a legborzasztóbb fájdalmat érzik még egy negyedóra mulva is, miután a fej a törzsöktől elválasztatott.

vár épitéséhez fogott, személyesen tevén le annak alapkövét . . . Mindkét ponton azóta fényes épületek emelkedének s honunk ezredéves történeteinek néma tanuivá lettek . . .

A csernekhegyi monostor első alapitója a nagy Lajos alatt orosz földről Olgerd haragja elől ide menekült Koriatovics Tódor, podoliai herczeg volt, ki a pozsonyi levéltárban eredetiben meglevő oklevél szerint a monostort, márcz. 8-án 1360-ban alapitá . . . Szűk helyiségeit 1692-ben Josephus de Camellis nevü g. püspök tágittatá s 1780-ban Rácz Demeter mostani fényes állapotába helyezteté, 1798-ban Bacsinszky András hires munkácsi püspök *) a közelében diszlő templomot illő fénynyel emeltetvén.

E kolostor hatodfél százados létele alatt sok viszontagsággal küzde meg; hazánk szenvedéseiben hiven osztozott s mint gyenge, pártfogás nélküli szerzet, többször kénytelenittetett a rohanó vihar előtt meghajolni, vagy segedelmet az ország fejedelmétől könyörögni. Esdekléseit azonban mindig meghallgaták a hatalmas főurak s innen magyarázható, hogy a világ zajától elvonultan élő, igénytelen monostor Mátyás, Ulászló, Ferdinánd, Izabella, II. János, II. Rudolf, II. Mátyás, Zápolya, Bethlen, Rákóczyak, Báthory Zsófia, Leopold, József, Mária Terézia s több fejedelem és hatalmas főrendüeknek, ügyeit érdeklő leiratait s rendeleteit birja. Ez okmányok nagyobbára latin nyelven szerkesztettek, s ép azért kiválóbb figyelemre érdemes azon *magyarul* irt szabadalomlevél, melyet Bocskay István, Magyar- és Erdélyország választott fejedelme Kassán dec. 28-án 1606 ban *Sergius* nevü munkácsi püspöknek ada, midőn őt pártfogása alá vevé. Ez okmány eredeti alakjában következő :

„Stephanus Dei Gratia Hungariae Transilvaniaeque Princeps et Siculorum Comes etc. Minden renden lévő Lovas, Gyalogh Vitézleö Hiveinknek, Capitanyoknak, Hadnagyoknak, Szazadosoknak, Tizedeseknek, és ezek alatt levö minden Rendeknek, adgyuk értésekre. Hogy my megh tekéntvén Sergius Püspöknek, és hozza tartozo Munkácsi Clastromban lakozó Orosz Papoknak eleitöl fogva a sok külömb külömb féle Hadak miat való sok karvallasokat, vettük Eöket Clastromokkal, Majorhazakkal, és minden hozzá tartozó Marhajokkal egyetemben, az mi kiváltképen való oltalmunk és Gondviselésünk alá. Hadgyuk azért, és parancsolyuk mindeneknek serio, hogy senki ennek utánna, az felüb megh irt Sergius püspök Clastromara hatalmasúl s akaratya elen ne szallyon, öket az hozza tartozo Papokkal egyetemben, se személyekben, se egyéb akár mi névei légyen nevezendő, Marhájokban — — meg ne haboricsa, se megh ne karosicsa, mert valaki ez a mi parancsolatunk ellen cselekszik, ha az Országh végezise szerint való büntetés esik rajta, senkire egyebre ne vessen, hanem az maga engedetlenségének tulajdonicsa. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Libera Civitate nostra Cassoviensi, die decima octava mensis Decembris. Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo Sexto. *Stephanus* m. p. (L. S.)

VII.

A podheringi Rákóczy-ház.

Munkács délnyugati része átláthatlan sikság; ellenben északi oldalán, távol a láthatáron hóboritotta hegyek kéklenek : a vereczkei oroszok-lakta havasok. E tájra a gallicziai országut vezet, s Munkácstól egy negyed mérföldnyire az országuton fekszik Podhering nevü falu; benne feltünők a csinos uradalmi gazdasági épületek, s azok egyikének udvarában a Latorcza balpartján egy ódon, komor kastély. Első tekintetre megismerhetni benne a hajdankor egyik maradványát. Tiszteletre gerjeszt rondasága mellett is. Magas barna falainak szélei faragott kövekkel segélyezvék; ablakai kicsinyek, az épület emeletes, belül homályos, a lépcsőzetek vastag falakon vezetnek át : ez volt egykor a Rákóczyak, Bethlen, Telegdy s több főur koronkinti lakhelye. A munkácsi vár birtokához tartozott , s annak sorsával egyenlően osztozék. Ha a közel fekvő vár felett a szerencse csillaga tündöklött, rá is vidám derü viszsugárzott. A fegyveres zajt, pánczélos lovagokat, csákányos hajdukat, s a kor-hozta harczias jeleneteket, miknek e mohos váracs néma tanuja s tanyája lehetett, most csak a képzelet tüntetheti fel, más nyomuk nem maradt fenn. Hol egykoron fényes harczosok zaja tölté meg a termeket, most mámoros fővel zajongnak a vidám kedélyü — *serivók*, mert az uradalom ez épületet serfőzésre használja. A történelemre nézve érdekes tudni, hogy ez épületben vereté II. Rákóczy Ferencz 1704, 1705- és 1706-ban azon X. és XX. számmal jegyzett rézérmeket, melyek köriratukban e szót *„pro libertate“* viselik. Ilynemü régi pénzeket, de más különféle öntetü csákányokat és buzogányokat is e vidéken szántás vagy ásás közben gyakran találnak. Érdekes a többi közt azon két régi csákány bronzérczből, miket nemrég e vidéken találtak, s az uradalom birtokában vannak.

Lehoczky.

A Balaton eredete.

(Magyar népmonda)

Magyarhon legnagyobb tava a Balaton, mely „magyar tenger“ nevet is visel.

Délnyugatról északkelet felé több mint 40,000 ölnyi hosszusággal és 3—8000 ölnyi szélességgel bir. Vize mindig fris és tiszta, szine világos s fehér, s csak akkor lesz homályos-kék, ha zúg és hullámzik, mi minden este, vagy fergeteg alkalmával szokott történni.

E monda irójának az ottani vidék halászai következőkép beszélék el a valóban csodás tó eredését :

E tájékban élt valamikor egy öreg pásztor, kinek neve nem jutott az utókorra, s ki fösvénysége, lustasága s keményszivűsége miatt elhirhedve volt az egész vidéken. Szomszédaival oly mogorván, szolgáival pedig oly kegyetlenül bánt, hogy az elsők elhagyták a csárdát, hol laktak, máshol telepedvén le, az utóbbiak pedig, cserben hagyván csekély bérüket, elfutottak tőle, ugy hogy végre egészen elhagyatva látta magát s kénytelen volt személyesen nyája gondját viselni.

Káromkodva s mérgelődve azért, hogy most nincs már senki körülötte, kivel éreztethetné rosz kedvét; kecskéivel egyszer azon helyek egyikére ért, melyek fölött most a Balaton zúgtatja habjait.

Észrevette itt, miszerint egyik kecske a többiektől nagyon messzire távozott el, s hogy ne kelljen utána szaladnia s visszahajtania, kő után keresgélt, hogy dobás által visszatérésre birja; ezt a pásztorok gyakran szokták tenni, ha nyájuk egy darabja a többiektől eltér.

Sokáig keresett hiába e zsiros fekete földön; végre szeme jó nagy kőre akadt. Fel akarta emelni, de ime, erősen odaragadt a földhöz.

Végre, hosszú erőmegfeszités után, sikerült a követ a földből kimozditani, de ki irja le ijedségét, midőn látta, hogy egyszersmind átlátszó vizoszlop bugyog ki, mely eddig a kő által visszatartva volt; villámgyorsasággal, hasonlón egy tekerődző kigyóhoz, keringett körüle, mindig mindig nagyobbodván, mig szörnyü óriáskigyó lett belőle.

Legnagyobb csodálattal meresztette a gulyás szemét e jeleneten, s csodálata iszonyba ment át, midőn nyáját a viztől körülvéve, s elragadva látta a zugó örvénytől.

Hiába iparkodott ő is a megsemmisitő folyamár előtt kitérni, már megragadva látta magát, s minden ellentállás daczára a fojtó habokba sodortatott, melyekben nem sokára eszméletét és éltét vesztette. Még most is, ha fergeteg szánt a Balaton taván, ha ólomszürke felhők vonulnak el a tomboló, fehéren hullámzó habok felett : ugy látszik, mintha a mogorva pásztor lépdelne a tón keresztül sötét bundájában, nyáját maga előtt hajtva.

Sőt e tájék lakosai a kecskék fejeit s fehér szakállait vélik ekkor a hullámok közt, a sötétben fényt árasztva látni.

H. L.

Dées város középületei.

1. Az uj városház.

(Alapja letétetett junius 9-én 1860., felszenteltetett december 23-án 1861.)

Az olvasó-közönséget bizonyosan érdekli azon erdélyi magyar városok élettörténete, melyek hosszu időkön keresztül életrevalóságuknak annyi jelét adták, hogy nemcsak vissza nem estek, hanem emelkedtek szellemi és anyagi jólétben, s virágzó állapotba jutottak.

Ezen városok között első helyen áll *Dées*, Erdélyben, Belső-Szolnokmegyében, a kis és nagy Szamos összeszakadásánál, 5000 lakosával.

Az 1848-ki hadjárat alatt elvonuló vihar megrongálá városunkat, s a több mint 100,000 ftnyi hadisarcz a városi pénztárt nemcsak hogy kiüresité, de a nevezetesebb jövedelmi forrásokat is zálogba adni kényszerité, azonban a jó gazdálkodás, takarékosság (a városi hivatali személyzet száma s annak fizetése felére szállittatott) a polgárság lelkes áldozatkészsége lehetővé tevé, hogy az elzálogositott javak visszajöttek a város birtokába, s ma már Dées-nek 27,000 ft. évi jövedelme van, s csak egy évi jövedelme elég minden tartozása letörlesztésére; de ezen tartozást a még ennél többre menő törzstőke fedezi.

A töke egy jelentékeny részét teszi azon 10,000 ft., melyet a polgárság államkölcsönbe fizetett, s mely egy uj *városház* épitése költségei fedezésére fordittatni határoztatott.

Junius 9-én 1860. tétetett le nagy ünnepélyességgel az épület alapköve, és a változó idők daczára az épités annyira ment, hogy mult év végén az alkotmányos városi hatóság hivatali személyzete oda ünnepélyesen be is költözött, s az épület ünnepélyesen felszenteltetett.

A felszentelési ünnepély következőleg ment véghez. Dél előtt 9 órakor egy, fél tizkor két, háromnegyed tizkor három ágyulövés hirdeté az ünnepély közeledését; 10 órakor a helybeli egyházak minden harangjai meghuzattak, jelentvén az ünnepély kezdetét, a városi közönség, az összes hivatali személyzet, a megyei alkotmányos főispán Veér Farkas és számosan a női osztályból megjelentek a diszes épületben, s a számukra kijelelt helyet elfoglalták. Ezután következett a felszentelési szokásos vallásos szertartás, előbb a katholikus, azután a református, végre a görög-egy. hitü lelkészektől végezve. Buzgó imát emeltek a mindenek Urához a város jóléteért, s hálát adtak, hogy segitett a diszes épületet

*) Arczképét s életirását lásd V. U. 1859. 3. sz. a.

GRADL, Anton, pozsonyi asztalossegéd

A.G.,Tischlergesell,
64 éves felesége megh. [1801, 317 l.]

Pr.Z.

GRADL, Martin, pozsonyi ovári tanszéki

A. G., Tischlergeselle, 64 éves, felelős megtalt. (1801, 377.)

Preßburger Zeitung
(Gerichtsaal)

MDK.

Gradwohl János

A bányász képzőművészek kiállitásán szerepelt

Dunéntuli Napló 1965 ápr.3. lap -

.

MDK.

Gradwohl János

Pihenő bányász c. rajzáról

Mecseki Bányász 1966 szept.27.

MDK.

Gradwohl János

Kiállitási hiradás

Dunántuli Napló 1966 szept.lo.

20. GRADISCH LIPÓT. *(Leopold Gradisch)*. 1589—1591.

1589. augusztus 5-én *Leopold Gradisch* ifjú legény kéri a czéhet, adjon engedélyt, hogy mesterremekhez nyúlhasson. Ezt egy negyed év alatt kell elkészítenie, de mert itt tanult, a 2 évet elengedik neki. 1589. november 26-án mutatja be remekét s azt az egész czéh jónak itéli.

1591. márcz. 3-án *Leupoldt Gradisch* 6 évre tanulóul szegődteti magához «Seynen Buben»: Jacob werner-t.

Mihalik
Kassa ev.
M. Kir. Ll.
1911. 113. l.

lyekkel a bemutató előadás
szinház esti előadásaira a
széket, akár egy páholyt
válthat;

3. részt vesz a házi sc
szeti és iparművészeti mú

4. szabadon látogati
zendő tudományos felolv

5. és végül 30% árk
sület úgynevezett vidéki a
gépek és felolvasások kö

A tudományt és mű
felvirágoztatása érdekében
kérdései iránt érdeklődők
és belépésüket akár a s
Antal főigazgató, egyesü
pesten, V., Hold-utcza 16.

Stephan

Gradisch Leopold

ötvös, 1589–1591

Hoffmann Pozsony 56.l

Hoffmann Südost

M.D.K.

Gradisch Leopold, ötvös

1589-ben, mint legjelesebb remeréket a pozsonyi ötvöscéh elfogadja; 1591-ben tanulónak fogadja Jacob Wernert.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 56. old.

Gradisch Liptó

ötös

L.

Szudrey - Szentiványi

594. l.

Esztergom.

A látkép alján, mely a v
az Erstes [illegible] és az Ande
Battalie, zu sampt allen Regi
praesent gewesen van adva. Fe

Eigentlicher Abriss der
Gran entsetzet, die
und wie von [illegible]
Armee die Victorie erha

der

és jelzése a felső jobb sark

Rm., mér. a vk. 1

Gradisch Lipót

Gradisch Lipót, pozsonyi ötvös V. 113.

Mus. és Kst. Ex.

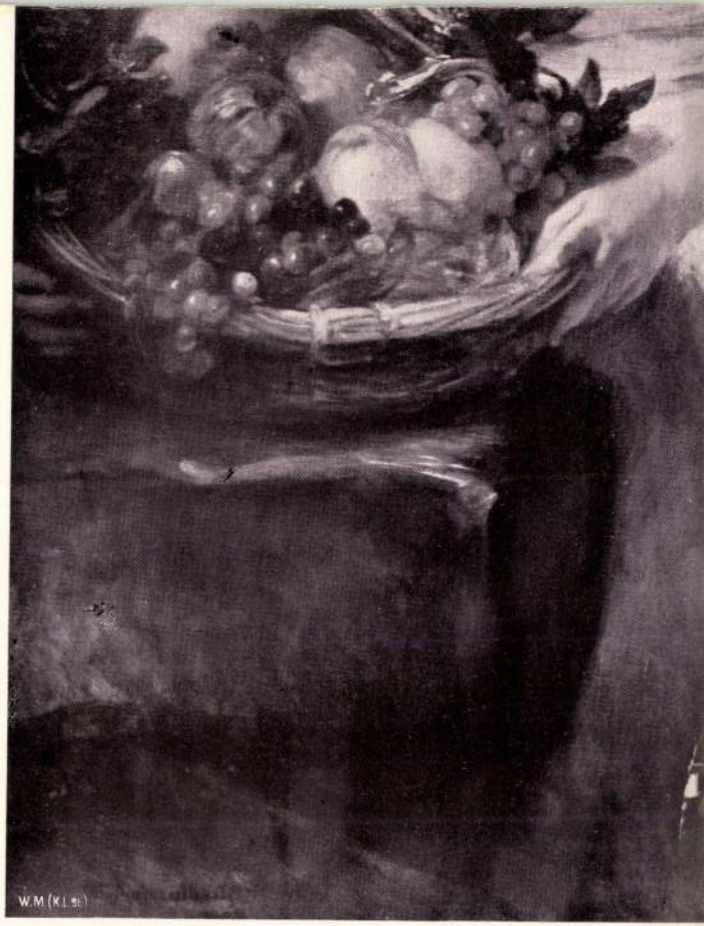
Gradisch Lipót, ötvös. Az ötvösséget Pozsonyban tanulta s ugyanott 1589-ben lett mesterré. 1591-ben egy inasszegődtetéssel kapcsolatban fordul elő neve a pozsonyi ötvös czéh irataiban.

Mihalik József: Háromszáz év a pozsonyi ötvösség történetéből. *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1911. 113. l.

ae
Graff Trios
do

l.
Romanzoff.

1718.7.

Az Uj Idők műmelléklete

ŐSZ

Gräff János, ötvös. A nagyszebeni ötvös czéh 1644-ben avatta mesterré.

Gyárfás Tihamér: A nagyszebeni ötvösök mesterjegytáblája. *Arch. Ért.* 1910. 416. l. (Mesterjegye közölve a 411. lapon.)

Gráff János
ötvös Nagyenyed
Kolnagyutca 280.

1418 Mellbo
M

VASÁRNAP 2 Gyertyasz. B.A.		Karolin Görög Triodium Izraelita Sebat 9
HÉTFŐ 3 Balázs pk.		Protestáns Balázs Görög Simeon, A. Izraelita Sebat 10
KEDD 4 Korz. András pk.		Protestáns Ráhel Görög Izidor Izraelita Sebat 11
SZERDA 5		Protestáns Ágota Görög Ágota Izraelita

Graef Gyula

képfaragó

L.

Semsey-Szemlőkönyv

534. l.

Esztergom.

A háttérben a Duna felől
a mely előtt bárkák és ladik
dig, a hol dereglye kötött ki

GRAN
Ungar

Kny., mér. a vk.

131-91-2

Gradwohl János

a komlói bányásznap keretében kiállítást nyílt a bányászt képző művészek alkotásaiból, melyen szobrászai szerepelnek.

Dunántúli Napló, 1973. szept. 3.

Graecus pictor

lásd

Művészet 1910

182

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Graecus pictor

71, 74
76, 77

Oz neu
Mei
Crak ar pelz,
Lorz es
gorg Zerb

M. D. K.

GRAEF, Andreas Otto

Klaus Sebastian Porträtaufn. (auch 3 mal)

Lorenz Lievert: Sebastian Klaus 12. l. Brockenhalischen Museum in Estads. 1932.

12 S.

Graeff György

1819-ben öntött (hol nincs említve) harangja 1917. hadi célokra beküldtetett, honnan, nincs említve.

MOB 518/1917. sz. akta.

LEVELEZŐLAP

Feladó:

Viktória-nyomda.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Graefe, szobrászat. MDK

A főbejárás két oldalán az egyetem és az orvosi címere van, a tanterem bejárója felett pedig az előtérben Arlt, Wanderer, Graefe,- Scharf művészekre által készített reliefjei vannak befalazva.

Firovits Alajos: A budapesti tudományegyetem orvosi szénkliniája.
Épitőipar. 23.sz.

Graef Gyula, képfaragó; szül. 1887-ben Segesvárt. Kiképeztetését a külföldön nyerte. 1908-ban Stuttgartban dolgozott.

A család közlése.

Jegyzet.

GRAEFL KÁROLY építész (Életrajza ismeretlen)

14. Fogház terve, 1842 *6., 7.*

Jelezve mindegyik: Tervezte Graefl Károly
OL Tervtára, T.18/32

a. Az egész fogház homlokzata
szinezett tus, p., 59,3x79,7 cm
Felirata: Az egész börtön homlok rajza

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

Hild János építőmester fia. Apjánál céhes képzést kapott, majd Charles Moreaunál, az Esterházyak építészénél dolgozott. 1814–1817 között Olaszországban működött, majd hazatérve anyja özvegyi mesterjogán dolgozott, s hamarosan Pollack Mihály mellett a legnevesebb s legfoglalkoztatottabb mester lett. Fő művei: az egri székesegyház, az esztergomi székesegyház végső formája és építésének befejezése, a budapesti lipótvárosi templom (melyet Ybl Miklós terve szerint fejeztek be), szállodák, bérházak, lakóházak és nyaralók Pest-Budán; a gyömrői, bajnai, tápiószentmártoni kastély.

15. Az egri székesegyház modellje, 1832 *4.*

festett fa, 132x72 cm, magassága 65 cm

Jelzete és felirata a modell belsejébe ragasztott papíron: Joó János Mátyás első tanítója a Rajzolásnak Egerbe – Szögedi születésű – igazgatása alatt Oberfrank asztalos Mesternél – Nagykárolyi születésű –

b. A főépület homlokzata
szinezett tus, p., 59,5x79,7 cm
Felirata: Az igazgatói épület homlok rajza

c. Földszinti alaprajz
szinezett tus, p., 79,5x58 cm
Felirata: Magányrendszerű 500 rabra tervezett fogháznak földszíne

d. Műszaki részletrajzok
szinezett tus, p., 79,7x59,5 cm
Felirata: A légi fűtés alkalmazásának különféle rajzai

e. Részletrajzok
szinezett tus, p., 59x79,6 cm
Felirata: Különféle börtön ajtók

f. Másik tervváltozat alaprajza
szinezett tus, p., 52,8x73,2 cm
Felirata: Öt száz rabra tervezett magány rendszerű börtön paralellogram alakban

A tervsorozat 1842 nyarán készült, a börtönügy megreformálására kiküldött országos választmány felkérésére (Kat. 5). A tervekhez tartozó műleírásból tudjuk, hogy Graefl 11 évet töltött különböző európai országokban börtönök helyszíni és elméleti tanulmányozásával. A két tervváltozat közül az egyik, amely két párhuzamosan elhelyezkedő középfolyosós szárnyban helyezi el a cellákat, a feladat egyszerűbb, gyakorlatibb megoldása (Kat. 14.c); a másik (14.f), a sugaras elrendezésű változat a 20 évvel korábban épült és világszerte mintává vált philadelphiai Eastern Penitentiarynak, a börtönök akkor legmodernebb mintaképének majdnem „szószerinti" követése.

Irod: Nemes 1979, 97–102.

B.I.

13. Pesti házak összemontírozott homlokzatrajzai, 1859, 1869, 1870 *10.*

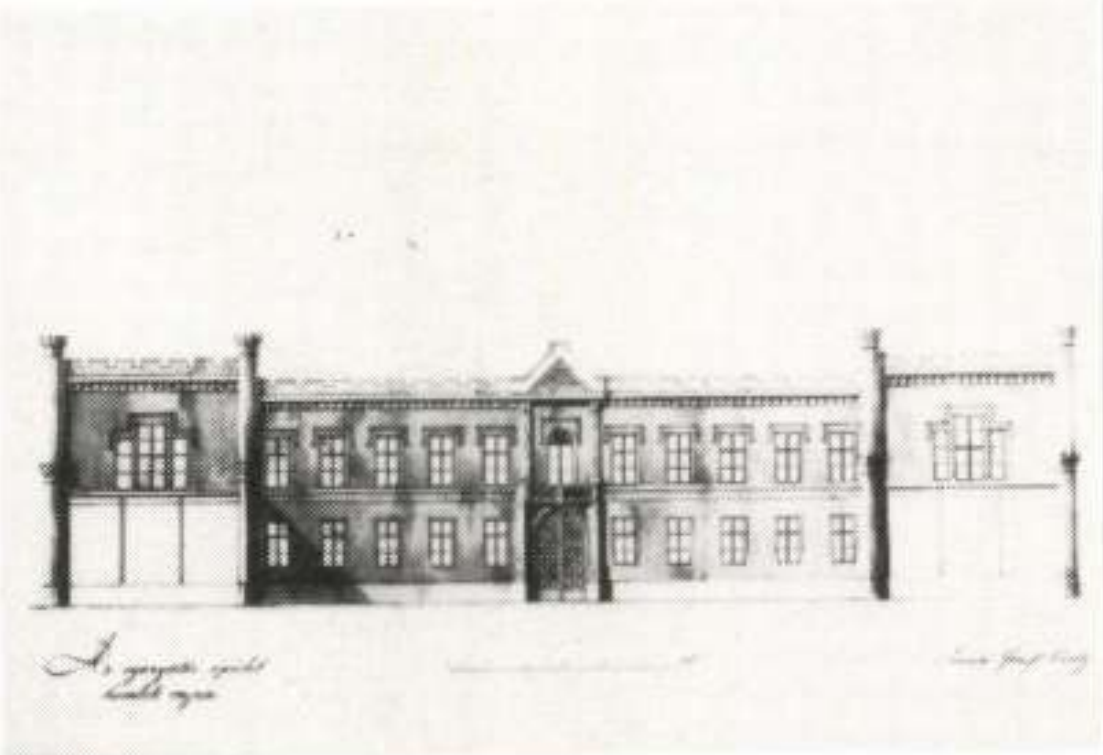
a. Hat pesti lakóház homlokzata
szinezett tus, p., 63,5x103 cm
Jelezve j.l.: Ant. Gottgeb Pesth 1859.
BTM tervtára, ltsz. 10.419

b. Hét pesti lakóház homlokzata
szinezett tus, p., 60,3x102 cm
BTM tervtára, ltsz. 9.261

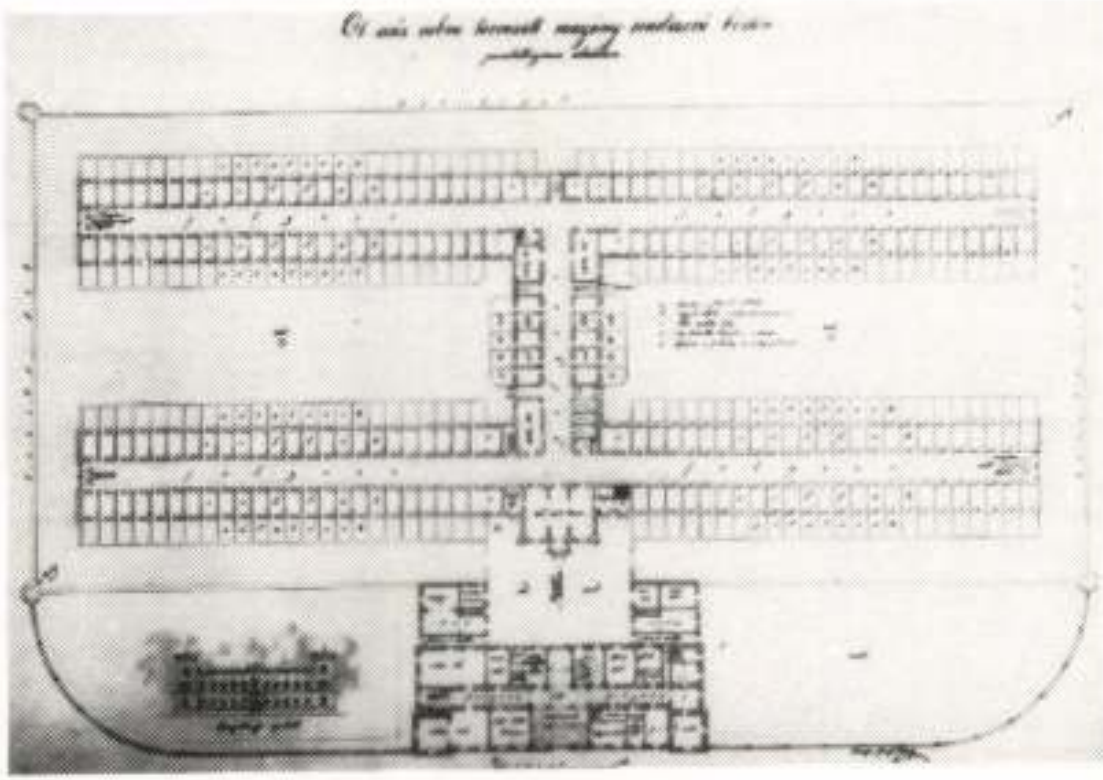
c. Hat pesti lakóház homlokzata
szinezett tus, p., 59,5x102,5 cm
Jelezve j.l.: Gottgeb, Pest, 1869
BTM tervtára, ltsz. 9.262

d. Három pesti lakóház homlokzata
szinezett tus, p., 59x110 cm
Jelezve j.l.: Anton Gottgeb, 1874
BTM tervtára, ltsz. 10.420

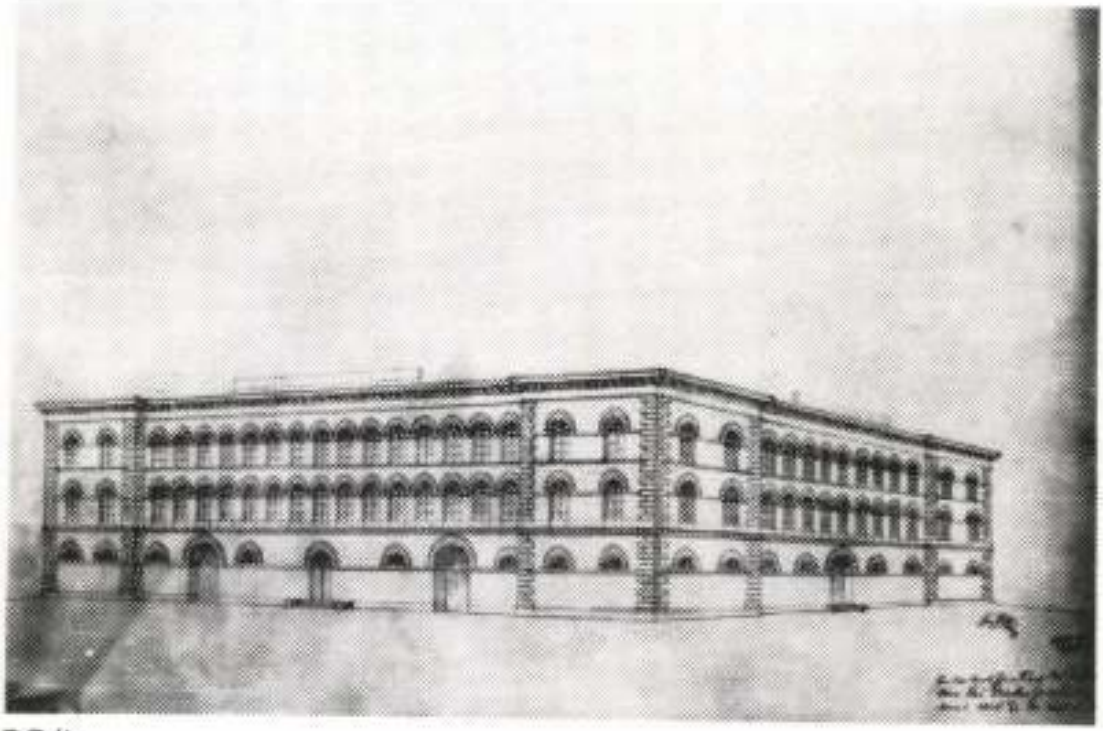
A kiállított rajzsorozat keletkezésének körülményeire csak következtetni tudunk, mivel eredetük az egykori tulajdonosnál tovább nem deríthető fel. Valószínű, hogy az építőmester Pest különböző pontjain épített házait nemcsak a maga kedvtelésére rajzolta meg összefüggő házsorrá montírozva, hanem megbízói előtt reklámként és minta-készletként való felhasználás céljából is, vagy talán elsősorban ezért; az sem kizárt, hogy valamilyen állásért folyamodva készített ilyen, saját munkásságát bemutató reprezentatív kollekciót. A rajzi kivitel teljesen egységes jellege és stílusa ugyanis azt a feltételezést sugallja, hogy a jelzett évszámok nem a rajzok keletkezését jelentik, hanem az egyidőben készült rajzsorozat fiktív dátumait, melyekkel a mester addigi működését ötéves periódusokra bontotta, s e periódusok által a legszebbnek tartott épületeit rajzolta meg.

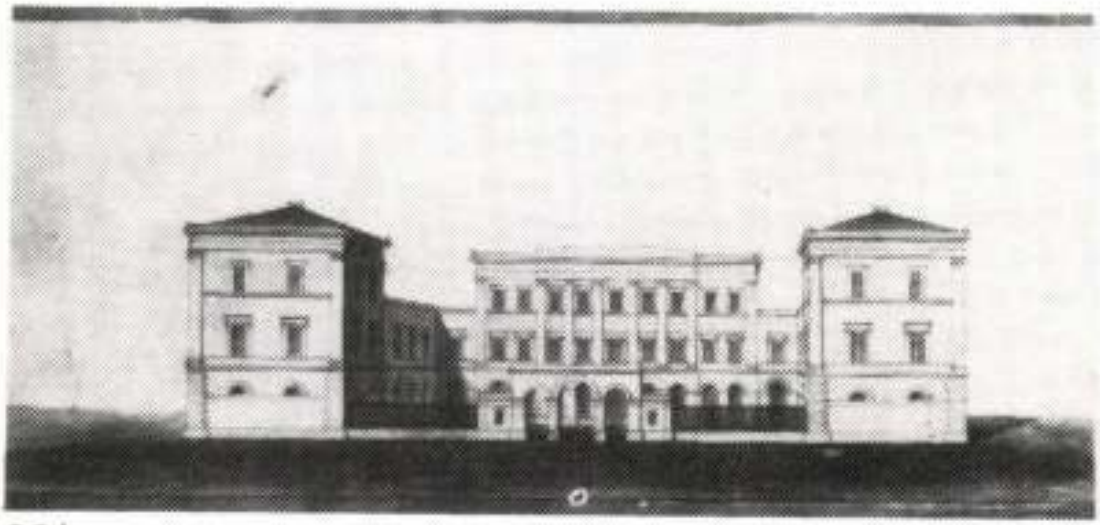
14/b

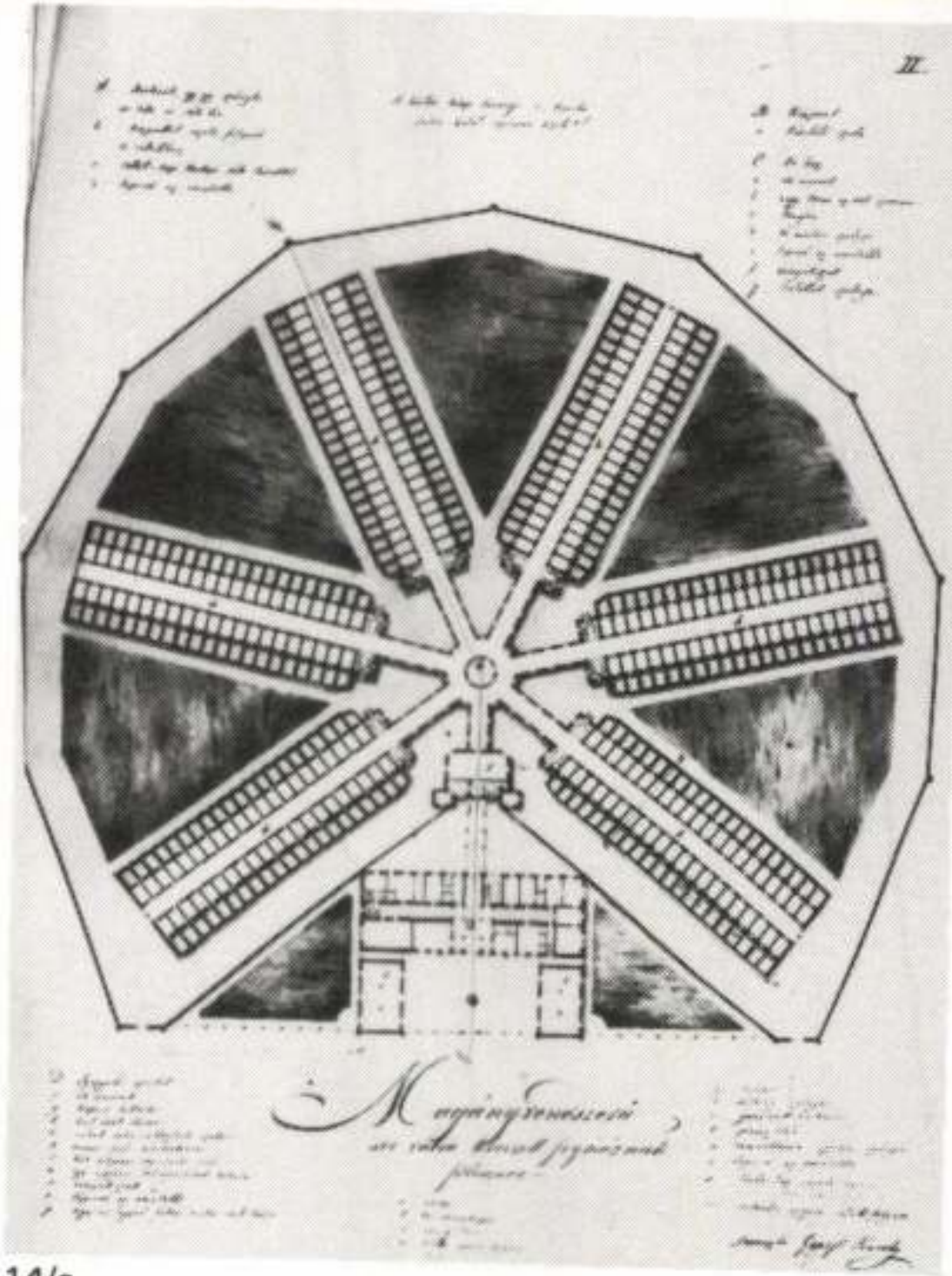
14/f

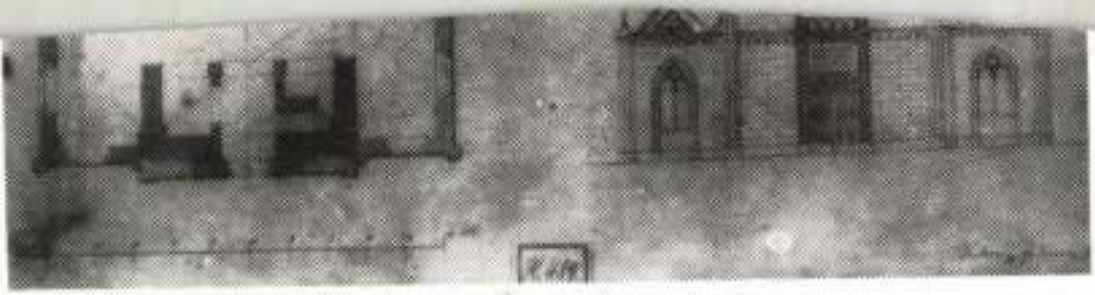
22/h

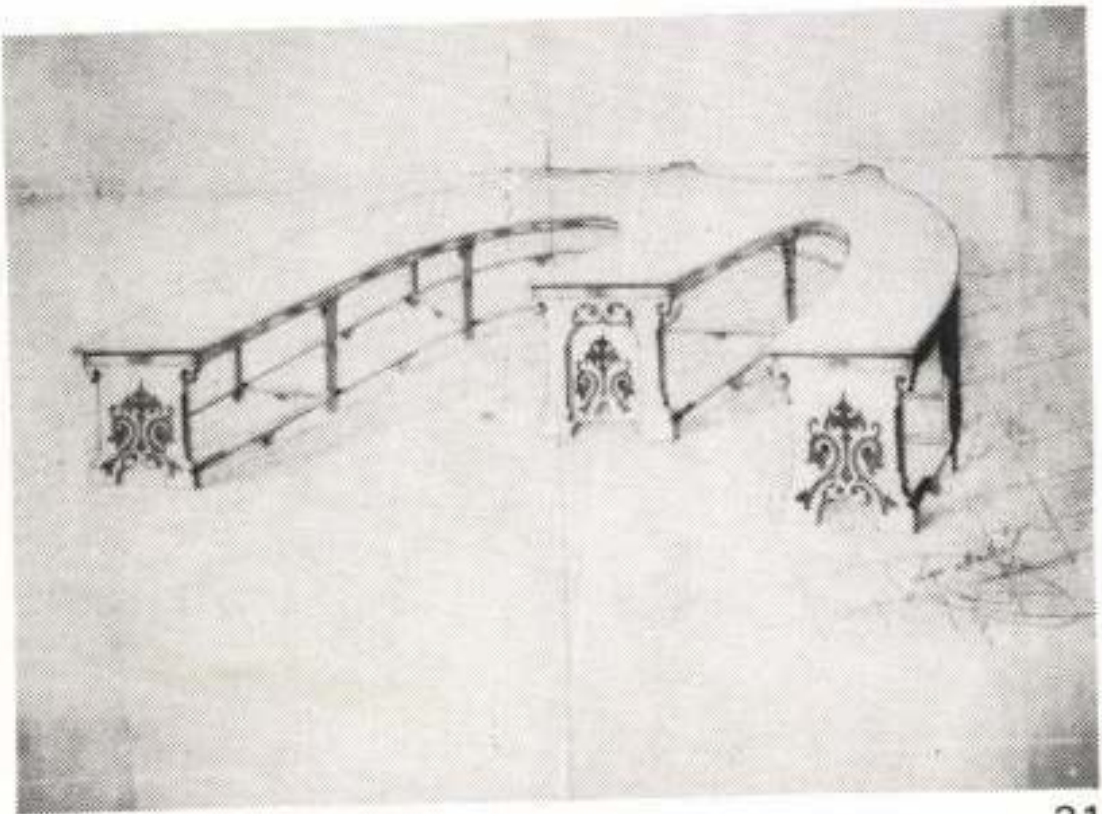
23/g

14/c

29/b

31

39/e

GRAEFL Károly építész

bőrtönterei

Komárom 1982 299.

D Graeff, József

harangöntő Nagyszebenben

1860-as évek -

Römer Flóris hagy. XXXVII.

1.

Ráth Károly.

Csaknem térdig, kissé
fektetett kezeivel előrevet
tözete: rojtos nyakkendő, z
kötővel meg diszgombokkal.

RÁTH KÁR
BUDAPEST FŐPO

alól balra: KIADTA VEREBY S
középütt: NYOM. SCHILLI
jobbra: AZ UTÁNNYOMAT T

chinai papiroso
Kónyomat, (magassága az

Szn. 60-909
1086-909-2

Graef Lajos

(Göröntéri - Greff Lajos)

Budapesti Hirlap

1913. máj. 25.

(Döntés az Erzsébet királyné emlékpályázatról.)

4. 307

1309. ~~Ismeretlen festő.~~
~~A XIX. századból.~~

Igló égése.

Olajképen van ábrá

Szemközt látjuk a
letes házakat, a melyek k
ga az Isten háza és a tor
nen ~~lövő~~ honvédség egy ré
ja, ~~mig~~ a tér közepén tüz
ság sorakozott, melynek p

Vászon, méretei 42:
Vétetett 1911 április
K-án (638-911). -- Kifizet
moltatott 1911 május 10-é

3

Graeff Márton
veritágotai farekas
1776.

Laid
2

Korrespondenzblatt
1907. 97. 1.

dedicata ab Joanne Udalrico L. B. de Thavonat cum sub augustissimis auspiciis tentamen publicum in regio Theresiano S. J. Collegio subiret ex disciplinis philosophicis, historicis et mathematicis an. sal. M. DCC LV. Mense Septembri.

1 – 108. ll.,
I. – III. Deps Fabla

Vienna Austriae
J. Th. Trattner
t.n. (1755)

Gróf Sámuel

debreceni örök

A debreceni Bent

Anna utca 6. sz. ház

1830–1865 közt fennállt-

lajdona volt.

Zoltai Lajos: Várlatok

a debreceni régi polgár

házatjáról. A Tárcsái

Évkönyv. 1936. 112. l.

Matthias Graefenbauer

munkáinak és gallérja Franz Anton

Pilgrampnak szentgotthárdon.

Voit Pál: A Csorba Magyarországon,

Budapest, 1970.

610

M.D.K.

Graefl/Gräfl/ Ferenc, kőedénygyár, tul és kaereskedő.

A Murányalján müködő kőedénygyár bérlője volt .1809 ben bővitette azt. A XIX. z. második felében következik be agyár fén kora, még a francia arisztokráciának is dolgozik. Frum István a gyár igazgatója. 199.o.

Mihalik Sándor: A körmöcbányai kőedénygyár kezdő korszaka. 189.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Sp. Képzőmüv. Alap kiadóváll. Sp. 1958

M.D.K.

Grafl/Graefl/Ferenc, kőedénygyár bérlő és kereskedő

A Murányalján müködő kőedénygyár bérlője. 1829-ben bővitette azt. A XIX. sz. második felében következett be a gyár fénykora, még a francia ari ztokráciának is dolgozott. Frum István a gyár igazgatója. 199.o.

Mihalik Sándor: A körmöcbányai kőedénygyár kezdő korszaka. 189.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1958

M.D.K.

Graefl/Gräfl/, kereskedő, kőedénygyár bérlő

1840-ben alkuszik a körmöcbányai tanáccsal az ottani kőedénygyár átvételére, de huzavonája neheziti a megegyezést. 200-201.o.

Mihalik Sándor: A körmöcbányai kőedénygyár kezdő korszaka. 189.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőműv. Alap Kiadóvál. Bp. 1958

Graemiller Ferenc

Pest Győrök

1746–48.

Römer Flóris hagy. XIV. c.

s Kózol, Budapest, II. ker., 1916. II. 26. 1000.

8° Budapest

A Katholik
törvénykez
Kérdéséről
1914. — —

Oddalékok
notchek. —
1825.

III Victor Em

GRAESER, Ernst festő (Kronstadt 1884-Stuttgart 1944)

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
268.p. életrajz

Gróf Antal
Asztalos

Gentsmiend.
187.l.

Müncheki ünn

Mölleegek l

hó nap	Tárgy
	A bemutatott tárgyak
	eml. helyr. leírása.
1918.	Gülbaba sír
jul. 4	Wittmann, felügy
	Vajdahunyadi v
sept. 6	Geitler és Ranch, c
	Erdélyi régészeti vá
	Tárczái rajzolónak
	Erdélyi "
	ásatásra
	Ujmilafalvára
1918. XII. 4	beköv. leírása

Graf Antal
az alsó városi templom kőszéke és a
szentélye fafaragású
bútorai 1714-ből
fennmaradt.

Horvát kiállítás
32-ről

László
a Reizner-fiúk
által.

Nyomtatvány

„EUROPA"

film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó R. t.

Bp, V., Rothermere-u. 12.

Telefon: 127-937.

ösztöndíjakat olyan képzett magyar
tékot lát arra, hogy a magyar keres-
é fejlődhetnek.

rdítható összegek csekélysége kivált
n nagy hátrány. Hiszen ma, amikor
hosszú várakozás után tudnak a lét-
ni, ezeket az ösztöndíjakat, amelyek-
kutatásra való ösztönzés lett volna,
ezkedésére, most nagyrészt olyanok
díj puszta megélhetésük biztosítása-

ülföldi, mind a belföldi tudományos
kal a külföldi ösztöndíjasok után
töndíjasok betűrendes névsorában is
k a külföldi ösztöndíjasokra vonat-
mi igazgatók beszámolója alapján
képest egységes szempontok szerint
ndíjasokról szóló jelentés szaktanári

részről is megértő jóakarattal segítik elő a magyar ifjúság németországi tanulmányútját. Az *Alexander von Humboldt Stiftung*nak a szellemi tudományok és a *Mitteleuropäischer Wirtschaftstag* német csoportjának a praktikus szakok művelői részére juttatott ösztöndíjai nélkül alig lehetne csak kismértékben is kielégíteni a magyar ifjúságnak a német kulturális élet iránti érdeklődését, bár a legtöbb magyar állami ösztöndíj is Németországba szól, ahol a bécsi magyar történetkutató intézeten kívül két városban van Collegium Hungaricum (Bécsben és Berlinben). A német ösztöndíjakció önzetlenségéről és magas szempontjairól tanúskodik az a tény, hogy német részről is a magyar Ösztöndíjtanácsot kérték fel javaslattételre, ami a kiküldetésnél a rátermettség és érdemesség objektív szempontjainak érvényesülését biztosítja. Ezek mellett a Deutscher Akademischer Austauschdienstteel kötött csere-egyezmény további 6—7 kiküldetést tesz lehetővé, úgyhogy a székesfőváros 2 kollégiumi helyét is számítva, Németországban ötvennél több fiatal magyar szakember mélyítheti el tudását ösztöndíj segítségével.

Olaszországban a római magyar történeti intézet, a Collegium Hungaricum és a papi kollégium összesen 10 ösztöndíjast fogad be,

Graf

l.

LykaMagyműI300-50

184, 206 l.

Lyrat

l.

Lykanemiromantika

86-l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Graf Antal

műfaragó, ferencrendi szerzetes

L.

Szendrey-Karácsonyi

504. l.

Eszék.

Az előtérben jobbra van
rompókkal és a melyen innen 1
mással. Felirata:

Die Brucken

Rm., mér. a vk.

Graf Antal, műfaragó, ferenczrendi szerzetes. 1714-ben Szegeden a Havi-Boldogasszony alsóvárosi temploma részére ő faragta a szószéket, később pedig ugyancsak ő készítette a sekrestye faragott bútorait.

Reizner János: Szeged története. Szeged, 1900. III. k. 16. l. — *Szegedi A. Kilit:* A szeged-alsóvárosi fejedelmi templom és kolostor történelmi vázlata. Szeged, 1862. 51. l.

Jegyzet.

MDk.

Grack Henrik

sebészmester, 1790 körül, Pesten a Terézvárosban.

Kovács Domokos: Pest-Buda és a kereskedelmi Bizottság 1791-ben. Doktori értek. Bp. Múlt. a'ból. 1936. XI. k. 132 l.

, aki lélekzetvételének és hangjának
t a hatást kelti, mintha a hang máshon-
asból származik. Mutatványához rendsze-
abát használ.

MDK

Graetzer,

1898-ban az iskelához tartozott.

A Hollósy Iskola ideje. /1896-1901./ 76.l.

M. D. K.

GRAETZER festő

(német)

1898-ban Nagybányán tartózkodott

Révai Lex. 1954. 324. l.

Graetzer Márton, kádármester

Sopronban Rózsa utca 13.1686-ban az ő háza volt.1703-ban halt meg.Még egy háza volt itt.Az sokáig a családé A kapú felett faragott faráos 1876 G.St.jelzéssel. 74.old

Hegyi Ferenc:Legújabban előkerült házjegyek a bécsi külvárosban 73.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóurat,XXII.évf.1968. Sopron.

M.D.K.

Graf A. festőművész

Az 1903-as győri képkiállításon szerepelt.

Csatkai Endre: "Győr város kultúrképe." Az 1903-as képkiállitás. 236.o.

Arrabona, 8. A Győri Múz. Évkönyve. Győr. 1966. Xantus János Múz.

Graf Alajos,szabósegéd

A soproni sztrájkban részt vett 1872-ben.Neve a többiekkel csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old

László Gráf: A soproni szabólegények sztrájkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle,Helytört Folyóirat.XIII.1959.Sopron

GRAF, Andreas, pozsonyi könyvkötőmester

A. G. bürgerl. Buchbindermeister † 65 Jahre alt,
Pressburg, 1834 November 1, Allgemeine (1834, N 231)

Preßburger Zeitung
(Gentilhon)

Gracser Stefan

Otvos
Medgyes
1881

l.

Korrespblatt

1884. 34. l.

Veggos

a. 40

1 Bot. 8°

Hommel
Fritz

Die aethiopische Uebersetzung
des Physiologus

nach 5 e einer Londoner, Pariser und
Wiener Handschrift herausgegeben, ver-
Deutscht und mit einer historischen
Einleitung versehen

Graesser István (Stefan)

ö

L.

Szendrey - Szentiványi

594. l.

Esztergom.

A középtért a vár és váro
vel és a szomszédos szőlőhegy
nek, a háttérben balra a felk
ben pedig Gockern és a hidőrs
fölül:

WARHAFTE CONTRAFACTVR DER
CHRISTEN BELEGERT 1595.

magyarázó szövegének kezdete:
zése: 20. Der Türcken nider l

Rm., mér. a

198-9

Graeser István (Stefan), ötvös. A XVII. század második felében Medgyesen élt. 1681-ben királybíró volt.

Archiv des Vereines für sieb. Landeskunde. III. 79—80. l. — *W. S.:* Einige sächsische Goldschmiede. *Korrespondenzblatt.* 1884. 33—34. l.

Jegyzet.

M. D. K.

GRAF Antal asztalos, szobrász
ferences laikus

1714. Szeged, ferences templom, szószék
és sekrestyebútorok, esetleg a főoltár is

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 124., 201. l.
II. 262. l.

Sz. D. K.

GRAF Antal Ferences kalló

Prefect, alsóvárosi Ferences templom szóvári dolgozott

Nagy-Papp-Bárkóh: Prefect Bp. 1960. 78. l.

M.D.K.

Graff Antla szerzetes

A Szeged-alsóvárosi templom szószéke,

1714, repr.

Bálint Sándor: A Szeged-alsóvárosi templom, Bp. 1966. 26-27.l.

GRAF, Karl, pozsonyi könyvkötőmester

C. G. bürgerl. Buchbindermeister, † 21 Lives karáltan,
Pozsony, 1828 November 21. (1828, 1786 l)

Preßburger Zeitung
[Gentkan]

Graf épitész

Épitész munkatársaival, -Feszty Gyula és Kauser József épitészekkel- együtt tervezik és kivitelezik a Feszty-körkép számára készitendő épületet.
Az Andrássy ut végén a Városliget felé eső részen tervezik az épületet, mint Jókai Mór beszámolójában irja.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. szept. 4.
XIV. évf. 36. sz. 564-565. lap

GRAF, Conrad, pozsonyi zongorakészítő

C. G. Klaviermacher, Bécsben tanult. Első forte-
pianoja Pálffy Zsófi pozsonyi főúrnál található-
dnában. (1823, I. Ütött, 1861)

Preßburger Zeitung
(Gerstner)

Graf Ferenc

magyar?

1916. jan. Sajtóhadiszállás

Kiáll. V. Galon.

8 graf. 1 olasz.

többnyire magyar anyakönyvek.

Veszprémi asztalosok czéhládája
és pecsétlője X-160

Gróf Ferenc

festő

1.

Vörösfenekű kiskakas

50. l.

GRAF, Georg, pozsonyi könyvkötőmester

G. G., bürgerl. Buchbindermeister, 25 éves jelenése megtalált. (1844, 380 l)

—

U. az, † 45 éves korában, Pozsony, 1847 március 21. (1847, 252 l)

—

Preßburger Zeitung
(Gerthon)

Graff,/Graft/,Hans Petrus,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg énnek jegyzéke: "Graff,/Graft/,Hans Petrus,münstereiffel,1687,1688". 116.old. 15.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosl egények Győrött a XVII.században. Adatok Győr város asztalosmüvesség énet történetéhez. 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.A Győri Múz.Evkönyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Hanz Petrus Graff /Graft/,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1685-től: "Hanz Petrus Graffr Von Munster Eirfel bey Collen Deischler a gesell 1688". 106.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüves égének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz Evkönyve

Han? Betrus Graft,asztaloslegény /Graff/

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéb ből,1685-től:"Han3 Betrus Graft Von Munster-Eifrel disc dischler gesell.105.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.szá- zadban Adatok Győr város asztalosmüvességének tör- ténetéhez 93.old

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Evkönyve

Graff,/Graff/,Hans Petrus,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosle-
gények jegyzéke:"Graff,/Graff/,Hans Petrus,Münstereiffel,
1687,1688". 116.old. 15.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosle-gények Győrött a XVII.sza-
zadban. Adatok Győr város asztalosmüvességének tör-
ténetéhez. 93.old

Arrabona,9.-Antus János Muz.Győr,1967.A Győri
Muz.Evkönyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gráf Ildikó fotóművén

NÉPSZABADSÁG **BUDAPEST**

2000 VIII. 8. 25.

Teremtett világ

Gráf Ildikó kiállítása a Magyar Természettudományi Múzeumban

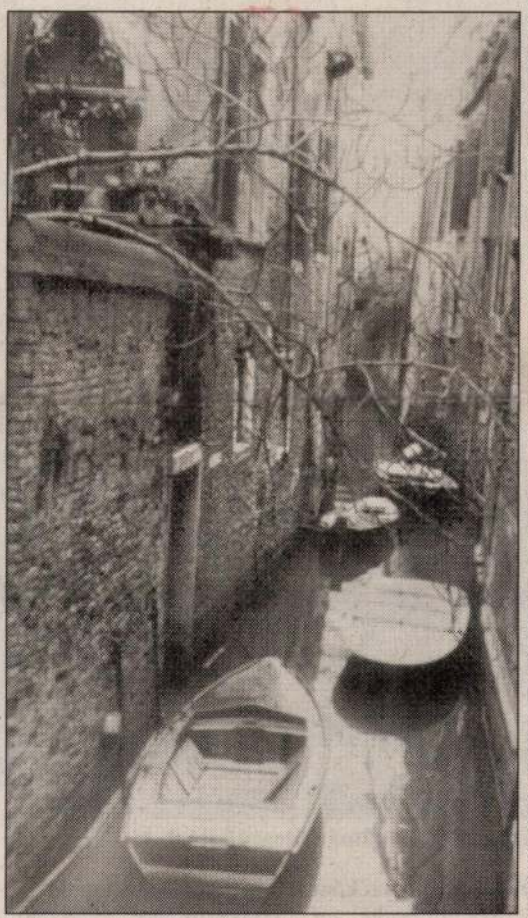
Velence lagúnáiról, Egyiptom oázisairól, Ausztrália gazdag növényvilágáról és Budapest utcáiról mesélnek Gráf Ildikó fotóművész alkotásai. A Teremtett világ című kiállítás – amely tizenhét év munkájából válogat – szeptember 18-ig látható a Magyar Természettudományi Múzeumban (VIII. kerület, Ludovika tér 6.).

A fotózás lelki gyógyszer is lehet, sokan andaxint szednek – meséli *Gráf Ildikó* fotóművész –, más képeket készít a természetben. A tárlat alkotásai a klasszikus fotóhagyományokat követik, fekete-fehér filmre készültek, amelyek egyértelmű, drámai világot teremtenek. A fekete-fehér képek a fotók között olyanok, mint a dallamok világában a komolyzene. Mindegyiket szénkarton passzpartúk (kartonkeretek) védik, ezek kiemelik, a fotók is egyfajta képzőművészeti alkotások. Az Egyiptomi Oázis című természetkép színes filmen nem mutatna, fekete fehérben azonban egészen más dimenziót teremt, gondolkozásra készteti a nézőt.

Két géppel készültek a fotók, az egyikben mindig színes, a másikban fekete-fehér film van. A témák először gondolatban születnek, a kivitelezésnél az egyszerűség a legfontosabb szempont. A Ráday Gedeon utca című kép egy téli reggelen az ablakból született. Gráf Ildikó most védett természeti értékekről készít fotókat, jövőre a Mezőgazdasági Múzeumban gyűjteményes kiállítása lesz.

Gráf Ildikó a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola fotószakán végzett. Hét évig fotóriporterként, jelenleg fotóművészként dolgozik. Képeit bemutatták Győrben, Esztergomban, Kecskeméten. Budapesten – többek között – az Ernst Múzeumban, a Magyar Fotográfusok házában, és a Közgazdaság-tudományi Egyetemen.

R. Gy. Zs.

Velence, ahogyan a fotós látta

TÁRLATOLGATÓ

AQUINCUMI MÚZEUM ÉS ROMKERT (III., Szentendrei út 139.) Istenek, katonák, polgárok Aquincumban. Válogatás az 1999. év ásatási leleteiből. Kelta asszonyok – római hölgyek. Ókeresztény emlékek Aquincumban.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) Bódi Katalin kiállítása.

BIBLIA MÚZEUM (IX., Ráday u. 28.) Bibliai Nyomdák és újságok Buda(-)Pesten. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok. László Károly gyűjteménye. Fémjátékok. Helényi Tibor Khimaira című kiállítása.

KONDOR BÉLA KÖZÖSSÉGI HÁZ (XVIII., Kondor Béla sétány 8.) Pestszentlőrinc története Nagy-Budapest kialakulásáig.

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM – LUDWIG MÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Művészet és kultúra a posztkommunista Európában. Andy Warhol kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XI., Budafoki út 6.) Képek és hangulatok a Magyar Természettudományi Múzeum történetéből. Királyi arcok. Aki a világot szereti – a Kárpát-medence természeti kincsei.

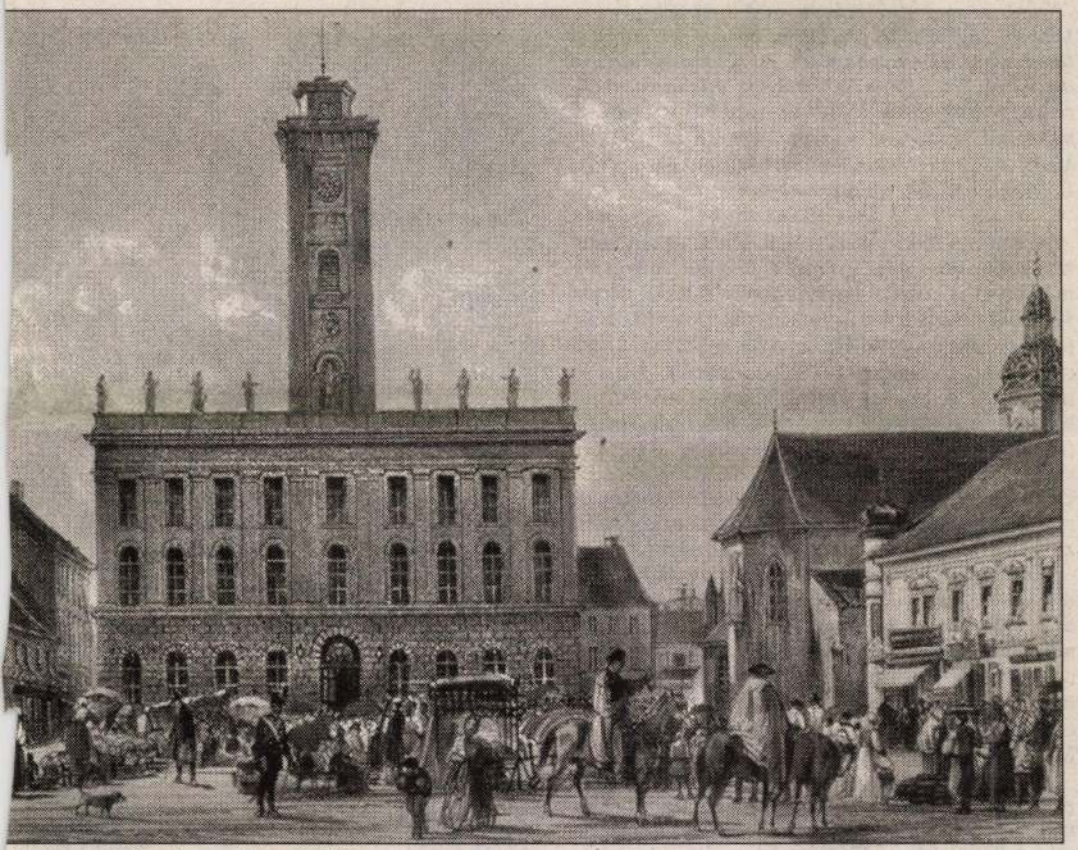
MÁRFFY ÉS TÁRSA AUKCIÓSHÁZ (V., Ferenczy I. u. 28.) Gábor Enikő fotóművész kiállítása.

MELOCCO GALÉRIA (III., Bokor u. 6.) Melocco Miklós, Párkányi Raab Péter szobrász- és Filep Sándor festőművész alkotásai.

MILLENNIUMI FÖLDALATTI (V., [illegible])

ozatául esett épület

gsemmisült a történelmi jelentőségű városközpont

ház tér F. Y. Sandman litográfiáján

FORRÁS: BUDAPEST LEGSZEBB LÁTKÉPE (HG & TÁRSA KIADÓ 1995

Pest város jegyzőkönyvében. A tömeg nyomására a tanács elfogadta „az országgyűléshez intézendő kérelmezéskint" a tizenkét pontot, majd forradalmi választmányt alakítottak, mely az egyetemistákkal, a polgárokkal, a munkásokkal és a vásárra Pestre érkezett parasztokkal együtt a budai Várba nyomult, ahol a Helytartótanács szintén engedett a követeléseknek.

A pesti Városházát 1863-ban Hild klasszicista tervei szerint újabb emeletráépítéssel bővítve, arányosan megmagasították tornyát is, a magyarországi városházák közül kizárólag a pesti Városházát építették háromemeletesre. Az 1860-as évek végétől állandó gondot okozott a helyszűke, több hivatalt a Városházán kívül – például a régi sörház-kaszárnyában – helyeztek el. Hiányoztak többek között a törvényhatósági közgyűlések és a bizottsági ülések, valamint a megfelelő helyiségei. 1867. gyűlését a főváros törvényhatósága. Az egyesített Budapest alakuló közgyűlésére és a főpolgármester megválasztására 1873. október 25-én még a Vigadó kistermében került sor. Az egyesítés után a régi pesti Városházában működtek a központi hivatalok.

A városi közigazgatás fejlődésével a régi és az új Városháza épülete is szűknek bizonyult, 1885-ben például a központi hivatalok egy részét kénytelenek voltak négy magánházban elhelyezni. A főváros úgy oldotta meg a helygondokat, hogy az államtól megvásárolta a Károly-kaszárnyát (a mai Városház utca 9–11. sz.), és oda költöztette hivatalait. A laktanya eredetileg az Invalidusok palotája volt, melyet III. Károly uralkodása idején építettek: ott ápolták a háborúban megrokkant katonákat. Később, az 1780-as években II. József kaszárnya céljaira foglalta le az invalidusházat. A főváros 1897. novem-

GRÁF ILDIKÓ

Magyar Nemzet 9 1998.02.18

NAPLÓ

JAPÁN–MAGYAR KÓRUSESTET rendeznek a Waseda Egyetem férfikara és a Nemzeti Énekkar részvételével, Kobajasi Kenicsiro és Antal Mátyás vezényletével ma a Pesti Vigadóban.

TÁNCZOS GÁBOR, a Petőfi Kör egykori titkára publicisztikai írásait, tanulmányait tartalmazó Tánczos-emlékkönyv című kötetet mutatják be ma délelőtt tizenegy órakor az 1956-os Intézetben (Budapest VII., Dohány u. 74.).

GRÁF ILDIKÓ Emlékképek Barcelonáról című tárlatát nyitják meg ma délután két órakor a Magyar Természettudományi Múzeumban (Budapest VIII., Ludovika tér 6.).

Az amerikai

Német és

A rossz időjárás miatt félbe kellett szakítani s szerdára halasztani a férfi biatlonisták 10 kilométeres számát, mivel a versenyzők a sűrű hóesésben és ködben gyakorlatilag nem látták a lőtáblákat. A negyedikként rajtoló, hibátlanul lövő fehérorosz *Popov* bosszankodhat, hiszen ő már végigrobogott az egész távon, s az élen állt. Kezdheti elölről.

A négy évvel ezelőtti játékok ezüstérmese, a most *Funaki, Harada, Okabe, Szaito* összeállításban versenyző japán síugrócsapat

tó H
nak s
H
tott fe
lők k
téli
törté
elő
ban
zetbe
aran
nyak
volt
Kov
21. h

A Városi Művészeti Múzeum
tisztelettel meghívja Önt és Családját

GRÁF ILDIKÓ
fotókiállításának megnyitására

2000. március 2-án, 18 órára,

a BORSOS-HÁZ KAMARATERMÉBE
(9021 Győr, Apor Vilmos püspök tere 2.)

A kiállítást megnyitja:
SZABÓ BÉLA
fotográfus

Megtekinthető:
2000. április 23-ig,
hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

Városi Művészeti Múzeum, Győr

A kiállítást a PONTI Kft. támogatja.

Tel./fax: 06-96/322-695

Graf Ilma

MAGYAR MUVESZET
1928. 563

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK

Gráf Dreyfus Ilma

Dáliák, of.

Interieur, of.

Guignols /babák/. Of.

KMT. 1911. tav. kiáll. kat. 43.l.

MDK

Gráf Dreyfus Ilma, festöm.

4el.	Interieur.	Olf.
397.	Dáliák.	"
399.	/Babák./ Guignols./	"

KMT. 1911. tav.kiáll. Kat. 43.1.

Gráf - Dreyfus Ilona

grafikus

l

Lykatest 1896-1914

93. l.

élet. adatok

Graf Dreyfus Ilma, festőnő. Münchenben végezte tanulmányait, s jelenleg is ott él. Nehány képével a Soproni Képzőművészeti Kör kiállításain lépett a nyilvánosság elé legelőbb. A Képzőművészeti Társulat 1902—3. évi téli kiállításán Obersdorfi fűrészmalom cz. eredeti kőrajzával, melynek egy példányát a Szépművészeti Múzeum vette meg, 1911. évi tavaszi tárlatán Dáliák, Guignols (Babák) és Interieur cz. olajfestményeivel szerepelt. Említésre méltó művei: Baromfiárúsnő, olajf., Csendélet, olajf., Macskák, olajf., Tanulmányfej, olajf., Madonna, olajf. és Chrisanthemek, olajf. Ezenkívül számos arczképet készített.

A Soproni Képzőművészeti Kör kiállításainak tárgymutatói. 1900—1905. — Képzőművészeti Társulat kiállítási tárgymutatói 1902, 1911. — *Művészet.* 1911. 140. l.

MDK

Gráf Ilma, festö

Sopronban Steiner Rezsö tanitványa volt. Az országos nevü festök közé lendült. Párisban él./1928/

Dr. Csatkai Endre: A soproni piktura történetének vázlata. Magyar Müvészet. 1928. 7.sz. 562-4. l.

Gráf Ilma

Sopron 1872-1926

Steiner tanitványa

Főleg csendéleteket fest.

Obersdorfi fürészmalom c.kőrajza Szépmüvészeti Muzeumban.

1914.táján Münchenbe, majd Párisba költözik

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története

1962 Sopron 32.1.

Gráf Ilma MDK

Oberstdorfi fürészmalom, kőnyomat

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Gráf Ilma festönö.

Művészet.1907.272/74.l.

Gróf Dreyfus Ilma

festő

a sopronmegyei Képíróművészek
állításán 1900-ban pedig
először arcképcsendéletek
képeivel szerepel tanul-
mányokról a Baumgarten-
féle, genreképeivel,
Münchenből, Velencéből,
Párisban keletkedett le.

Csatkról.

Lőrinc Thienemann

MDK

Gráf Ilma

. . . . . .

műve a párisi Grand Salonban szerepelt.

Lendvai K: Párisi levél. Művészet, 1907, 273-74 l.

Bényi László cimszavai Po

1. P.Bak János
2. Baranyó Sándor
3. Barzó Endre
4. Bér Rudolf
5.

MDK

Gráf Ilma

Oberstdorfi fűrészmalom. Eredeti kónyomat.

KMTárs. 1902/3. téli kiáll. 49.l.

Graf Ilma

MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története

Gráf Ilma MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Graf Dreyfus Ilma

festőnő

L.

Szendrey-Szentiványi

594. l..

T. 275.

a vár, a melyhez hid vezet nyitott so-
ovas és gyalog csapatok küzdenek egy-

bey Esseck.

12.1 : 23.1 cm.

Gráf Ilma

festő

A párisi Salon Nationalban vidéki interieurt állított ki.

Lendvai Károly: Párisi tavasz. Művészet 1907. 274. l.

M.D.K.

Gráf Irma, festő

ü tárat vett az 1907
évi Salon d'Automne tár-
latain

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 72. old.
/a cikk megj.: „Budapesti Napló", 1907. okt. 3./

Gróf Ilma

Kiállított a párisi
Independants-ban.

Lendvai Károly. Párisi
levél. Művészet 1908.
273. l.

522.

I
246.

522. Paolo de Matteis.

Sz. Cilentóban 1662-ben. † Nápolyban 1728-ban

Szentek vértanusága.

Középütt balra fordultan térdel a dicsfénynyel koszorúzott szt. Benedek, kinek kezét hátrakötötték és fejét a bakó lecsapni készül. Mögötte egy térdelő nő van összekötött kezekkel és ég felé irányzott tekintettel. Egy sisakos katona bal kezét tette a fejére és őt a jobbjában levő tőrrel keresztüldöfni készül. Körülöttük a vértanuságot szenvedettek tetemei hevernek és többen várják a halált. A poroszlók zászló alatt vonultak ki. Parancsnokuk jobbról egy szürke lovon ül. A vértanuk felett angyalok röpülnek, a kik közül az egyiknél koszorú van. A háttér hegyes vidék balról épületekkel és az égbolt felhős.

Vászon, méretei 75 : 152 cm. — Mündler: XIII. 5.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1865, 1866, 1867, 1869:

MDK

Gráf Vilma, festö

kiállitott képei csinosak.

Mükiállitás Sopronban. 1899 ápr.3o.
Magyarnak. Magy 1899.16.sz. 243.l.

Graf Ilma
festő

MDK

A soproni képzőművészeti kör II. műkiállitása.
Műcsarnok 1899. 256-257.o.

Graf Ilma
festő

MDK

A Soproni Képzőművészeti Kör III. mükiállitása.
Mücsarnok 1900. 542.o.

Gráf Ilma

Sopronból Párisba szakad.
Soproni Képzőművészeti Kör 1905.évi tárlatán kiállit.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
1962 Sopron 19.1.

Graf Ilma

Néhány müve szerepelt a Soproni Képzőművészeti Kör fennállásának 30. évfordulójára rebdezett kiállitáson 1927-ben.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962.. 24.l.

Graf Ilma

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

6 l.

Graf Ilma

Tanulmányfő

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

13 l.

Graf Ilma

Kettős arckép

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

13 l.

Graf Ilma

Tanulmányfej

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

14 l.

D Gráf Jakab tanár

2 drb Csendélet, vastell festőtől
és egyéb vízfestmények

Tm kol - 15 l.

Német festő (mester): Előkelő hölg
379 (640), 2142 (292). — Előkelő úr e
hölgy 53 (818), 3890 (797). — Krisztus
vétele a szerelőktől 379 (640), 3930 (554)
Leány fején 379 (640), 2141 (292). — Fér
háborgó tengeren 379 (640), 1047 (29).

GRÁF Jakab

svájci származású akvarellista, rézmetsző. Kolozsváron a ref. Kollégiumban

Kós Károly: Életrajz. Bp. 1991. 27 p.

lezni. Mindez azonban eredményre má
rültek meg.

A könyvek árára vonatkozól
szer találunk utalást. Az egyiket i
ahol csak általánosan jegyzi meg a
ban levő könyvek ritkák és drágák,
tallér az értékük. A másik hasonló
nek Gazzaniga professornak irt leve
lődésére a püspök megirja, hogy Bin
zetett.

Könyvtára anyagának összev
ban az vezette, hogy az lehetőleg t
a hittudomány kebelébe tartozó régi
munkáknak, amelyből a püspök is és
dóan merithessen önmaguk továbbképz
vek között a Szentirástól kezdve az

D Graf Tanos

csavai fareka

l.

Ezrederes kiall

XIII crop. 17. l.

N° 3

Ismeretlen

Pieters 2

4299. Cornelis Bega: 15-e
Sz. Haarlemben 1620 november hava

Korcsmai jelenet.
Hollandi korcsma

Falusi helyiségben lak

Egy falusi korcsmában, a hol(
melyre köpenyt meg kalapot tettek és
alatta holmikkal, [illegible] L R
don túl helyezkedett el, a hátraford
kendővel turbanszerűen kötött[illegible]be;
zében palaczkot és baljában cserép-p
veszekedni látszik; egy, a kinek kere
szonyt szorit magához; egy pedig a h
kedett. Öltözete [illegible]: főkö
derék, barna szoknya és hátrakötött
tünik szemünkbe nagy vas karikával,
ki. Jelzése jobbról: C Bega 1668.

a nőnek:

48·6 : 41·5

Vászon, méretei ~~48·7 : 41·5~~ cm.
~~Gróf Pálffy János hagyománya 1~~

» Clichée!

Jegyzet. A leltár szerint:
Cornelis Bega: Holländisc
durch Bilderhändler Moreau zu
(Schreibcabinet No. 1)

5 (3)

Ø Graf János

könyvkötő segéd

kőszegi születésű, 1826-

tól kezdve Engel Pál-

nál Kőszegen, 1828-

ban felszabadult.

Végh sopr könyvk

728. l.

Poznań Muzeum Epidemiologii

VII. 174.

Graf Janus
könyvtár segéd
Sopron
1828
l. Vasi Szemle
1936. 228. l.

GRAF, Johann, pozsonyi üvegmetsző

J. G., Glasergesell, 2 lves. fia meghalt (1796, 1731)

Preßburger Zeitung
(Gerhart)

Gráf József
Tájkép, grafika

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének
kiáll. 1923. 9 l.

Gráf József

vő

Elek Artur:
Az újabb magyar grafikai művészet.
Magyar Művészet
1937. 215 l.

Grad József

Kolozsmonostori
Kajolna, fentiratja
rejtve

Vas. Ujs. 1869. 60 l.

BUDAFEST

Graf Károly

építész

L. Szendrey-Szentiványi

594. l.

T. 284.

vár ostromát teszi szemlélhetővé,
: Treffen-hez az Ordre der Granischen
imenter, so bey selbiger Battalie
elirata fölül:

Situation des Landes, wo die Vestung
e Schlagt gegen die Türcken geschehen,
Christlichen
lten worden den 6/16 Augusti Ao 1685.

on: P. 264. P. 277. és 270.

4.6 : 30.6 cm.

Graf Károly, építész Budapesten. A Képzőművészeti Társulat 1913. évi tavaszi kiállításán Berethalmi góth templom cz. vízfestményével vett részt.

Kiáll. tárgymutató.

Gróf Károly

Pesti

1832-46. Győr.

Römer Flóris hagy. XIV. c.

ve.Amikor
litották
Magyaror-
épitettek.
alakulnak,
erejével
la,a sze-
Beszkárt.
<u>si palota</u>
llet.Mennyi-
et abban
gy a fal-
a nyilá-
ája eg y
r kifejezni.
a többi
modern

a modern
s helyi
,de a mult
sa annyira
haladhat
az északi
ndencia
dik itt

MDK

Gráf Károly

Berethalmi gót templom. Vizf.

Képzőm.Társ.1913.tav.kiáll.kat.83.l.

Gráf Károly MDK

Berethalmi gót templom, vizf.

Miccornok 1913. tavaszi kiállitás

Gráf Károlyné, textil tervező

L.: Réthelyi I.

-: Átadták az iroda. és művészeti díjakat. 12.

Esti Hírlap, Bp. 1978. ápr. 1.

Gróf Károlyné, kritikus, író

L: Ágotha Margit

–: ... és művészeti díjasok 5.

Népszabadság, Bp. 1978. ápr. 7

Gráf Károlyné

A Minisztertanács hazánk felszabadulásának 33. évfordulója alkamából dijakkal, kitüntetésekkel jutalmazta a müvészeket. Munkácsy Mihály-dijat kapott: Ágotha Margit grafikusmüvész, Csavlek András festőmüvész, Finta László ipari formatervező, Gráf Károlyné textiltervező, Gyarmathy Ágnes diszlet-jelmez tervező, Janzer Frigyes szobrászmüvész, Kelemen József ipari formatervező, Mészáros András karikaturista, Papachristos Andreas szobrászmüvész, Potyondi Margit belsőépitész, Rétfalvi Sándor szobrászmüvész, Schéner Mihály festőmüvész, Szathmáry Gyöngyi szobrászmüvész.
Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 8.
XXII. évf. 14. sz. 8. lap.

GRAF JÁNOS, pékmester

Az 1784-re vonatkozó adatok szerint elég arányosan helyezkedtek el a pékműhelyek Sopronban a bel-és a külvaros területén.-Az 1784-es-adatok szerint Graf Janosnak az Ötvös utca 11.sz.alatt volt háza. 152.old. 22.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

Ujvári Konrád mester

műve: Pécs, 1820 körül, magyarlaki

szonyoga. A Nemzeti Múzeum tulaj-

dona. 10. p. reprodukció.

Gábry György: Régi hangszerek, Buda-

pest, 1969. 41 l.

Groß Konrad mester

műve: 1820 körül, nagyalakú rongopa, Pécs; oltóla bepitósa, lábozatánál aranyozott Orpheus. Öttéle peoloł.

Gábry György: Régi hongzeryek, Budapest, 1969. 411

138

Graff Lajos MDK

Arcmás, bronzplakett

Műcsarnok 1936 Jubileumi Kiállitás

Gyáfi Lajos, építész

L: Teszty Árpád

Rózsa Gy: A „Teszty-kör" épületei ... 7.

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 17.

MDK

Graf Lajos,Ferdinánd ,
akad. festömüvész, Bécs.

mint Sopron szülötte, eleget tett Bünker J.R. muze tb.ör. által elinditott mozgalom felhivására és képpel ill. müalkotásaal gazdagitotta, a képtár külön termét.

Ezenkivül igéretet tett, h. édesatyjától, n.Graf Lajostól is küld egy müvészi becsü képet.

A helyi müvészet megbecsülése.
Muz és Kvt. Ért. III. 1909. 2-3.sz. 144-145.l.

Graf Lajos

Női arckép

Sopron Liszt Ferenc muzeum /r epr./

Szeret ?

Sopron Liszt Ferenc Muzeum /repr./

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története

Sopron 1962. Képmelléklet

Graf Lajos
1838

Bécsben született. Anyja másodszor sopronihoz ment férjhez
1857-59 Bécsben tanul. Feltehetően Sopronban is dolgozott, mert magántulajdonban volt ott képe.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962 11.l

Graf Lajos

Fia a Liszt Ferenc Muzeumnak /Sopron/ ajándékozta
1874-ből való Szeret? c. olajfestményét.
Fia levele a Muzeum Levéltárában tisztázza apja
Soproni kapcsolatait.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962 11.1

Graf Lajos

festő

cikk

Vas. Lap. 1913. 808. l.

(A Sopronmúzeum)

Graf Ludwig

Geb. in Oedenburg

19 J. alt.

1856-57

Bécsi akadémia
könyvtár

19

1837

Maksai deszkaméretű cret V. 184.

Graff Lajos

l.

Színészeti Lexikon

II. 852, 1.

62

politikának, egy szép napon elhajlott ettől az irányzattól és hasábjain feltünően gróf Apponyi Albertet és a köréje csoportosult tekintélyes kottériát kezdte portálni. Akkor Széll Kálmán volt Magyarország miniszterelnöke, aki tudvalevően a Bánffy-féle obstrukció letörése után a béke olajágával és a nemzeti aspirációk igéretével jött. Apponyi nemzeti pártjával akkor beleolvadt a Széll Kálmán vezénylete alatt álló szabadelvüpártba, de a párt vizeinek felszinén később is mindenkor fel lehetett ismerni az Apponyi-frakció különszinü és sokban elütő irányzatu folyamát. Az Arad és Vidéke talán nem akart máról-holnapra tökéletesen «megfordulni», nem akart teljes hátra-arcot csinálni, hanem előbb csak kisebb szögben fordult el jobbra és Apponyit választotta vezérének. Ennek az egészen enyhe, de kétségtelen Pálfordulásnak az lett a következménye, hogy az Arad és Vidéke gárdája, élén Tiszti Lajossal és Benedek Árpáddal, visszavonult az Arad és Vidéke éléről s ekkor vált szükségessé, hogy az aradi függetlenségi politika kiszolgálására egy második orgánum létesittessék. Tiszti Lajos ugyan nem jött velünk át a Függetlenséghez, hanem politikamentes főmunkatársa maradt az Arad és

Graf Lajos

MAGYAR MUVESZE

1928. 561

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Gráf Lajos

festő

Kéret? c. Egri

a soproni városi

Múzeumban

Jul

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Graf Lajos
festő
Sopronból, 1857-ben 19 éves.

Graf Lajos, festő, vendéglős fia, Sopronból, 19 éves korában, 1857 máj.-ban iratkozott be és 1859 máj.-ig a festészeti előkészítő szakosztály növendéke volt.

lásd Fleischer Béla 76. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8.53.

Gyraf Lajos

soproni festő

Szerelő c. ügyes
finoman festett
olajf. az
1870-es évekből.
Polgármesteri
a Soproni Városi
Múzeumban.

Lättam
1947 aug. 9.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, eze
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mi
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hiveir
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomi
sok ezer embertársamon, joggal kérhet
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszr

nek semmit, amig igazolt emberein

Griger Miklós és az én nevem sz

Budapest, 1935 március havában,

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Graff Lajos - festő, szül -
Sopron 1837. Bécsben tanult,
s annak müvészetében ő
Becsben működik.

Thieme - Becker XIV
kent K 485. l.

Szül. - Wien 1838 márc. 30
+ — Veldesben
1894 jun. 29.
Bécsi akadémiai
tanult.
Elsőrendű tört.
festő és arcképek
festett.

280

Deroy, Isidor Laurent

Rouen. Kny.

K. 0,50.

120 m, 183 k.

Graf Lajos, soproni festö III. 145.

Mitt. és Kut. Est.

Gróf Lajos Ferdinánd, festő III. 144.

Mun. és Rvt. Grt.

Graf Lajos

soproni festőnek
utána nézni.

Csatkai nem említ-
vén meg róla a soproni
festők 1927. rendezett
retrospektiv kiállítása
alkalmából. Ebből
látszik, hogy ő nem is
tartotta soproninak,
így talán igaza van
Thienne-Bacherl,
aki bécsinek mondja.

278.

Deroy, Isidor Laurent

Pont de l'Arche. Eure.

Fr. 0.50.

124 m, 187 ex.

Graf Lajos

festő

Szül. 1838. febr. 15. Sopronban, † 1857-59. a bécsi akadémia festőiskolai előkészítő iskolájának növendéke volt. (Fleischer 46. l.) Tanulmányai végzésében Kolbenheyer soproni épületén (?) tanújelt. I

---

† (a soproni ev. egyház anyakönyvének adatai szerint). Fia, Graf Ludwig Ferdinand bécsi festő körlete szerint szül. 1838. márc. 31-én Bécsben, s úgy került Sopronba, hogy Erdmann özvegyét dett anyja Sopronba ment férjhez. Szobafestőnek készült, s alaposabb kiképzése miatt 1856-ban Bécsbe ment. tőlegzett,

---

I Az akadémián több (Wurzinger) tanítványa ——— több díjat nyert, köztük a mesterisk. Erdődy

2/

Genre- és arcképfestő (két) mindvégig az osztrák fővárosban működött és ott is halt meg 1894. június 29-én. Szerelem? (1874) c. képe fia ajándékaként került a Soproni Városi Múzeumba, Mazsk c. képe és Schefflerné Elssler Anna képmása a Kismartoni Wolf-múzeumba. Bünkerné arcképe soproni magántulajdonban van. (Bécsi működéséről lásd a Thieme-Becker lexikont)

Csatkai.

MDK

Graf Lajos - Reményi József

Erzsébet emlékmü pályaterve

Müvészet, XII.évf.1913, 2o6-11 l. illusztr. 2o5-36 l. között

P. 89/1965 - /Hü/

S z e m

a XIII. Országos Néprajzi és N
küldött

A pályázó neve és foglalkozása:
/tanulóknál osztálya/

Az iskola neve:

A beküldött pályamunka cime:

.....

A gyüjtés helye, ideje és egyéb k

A pályamunkákban feldolgozott téma
kák megjelölése:

A pályázatban felhasznált irodalm
munkában nincsenek feltüntetve/:

Az adatközlők /akiktől a pályázó
/név, életkor, foglalkozás, lakóh

XXXX MDK

Gráf Lajos, festö

"Szeret". 1874. Repr. az 561 oldalon.
Városi muzeum.

Graf Lajos, festöm. MDK
Graf Lajos Ferdinánd, akad. fest.m. édesatyja

A képtár helyi művészetet szolgáló termében kap helyet műve, bár nem soproni születésü, de itt tartózkodott.

Müvészi becsü képét fia küldte el Bécsből.

A helyi művészet megbecsülése.
Muz.és Kvt.Ért. III. 1969. 2-3.sz. 144-145.l.

Gróf Lajos, építész

a budapesti Fővárosi Levéltárban megtalálták annak az épületnek a tervrajzát, amelyik a Szépművészeti Múzeum helyén állott, először Gróf Lajos építész munkája a tervrajz.

Kerdőkár

1976. okt. 12. TV. 21·50 – V Gné –

Graf
Építész

l. Edvi Bp

225. l.

GRÁF LAJOS: „SZERET?" 1874
Városi múzeum

Csatkai Endre dr
A soproni piktura történetének
vázlata. Magyar Művészet. 1928. 7 sz

mindhárom ágát. Halálakor (1907) a Művészet nekrológja felsorolja nevezetes templomrestaurálásait, dekoratív festéseit melyekben a stílus s a formák tisztasága volt a vezéreszméje.[2] Ámbár múzeum-jellegű lakásában s hasonló műtermében elég alkalma volt a soproni műértőknek megismerni műveit, mégis nagy meglepetéssel látták csodálatos formakészségét apró akvarelljeiben s míg ezek a nazarénus mesterek legihletettebb óráit juttatták az emlékezetbe, addig egy finom s mély olajfestmény, haláltlátó szempárra koncentrált gyermekarckép láttán Burne-Jones neve tolult az ajkakra. (39. sz.).

Közben a biedermeier mesterek kezén növekedett az új nemzedék. Steinackernek két tanítványa vált ki: *Kiss* József és *Baditz* Ottó. Az első Kismartonban született s egy állatorvos taníttatta. A soproni mester keze alól kinőve Bécsbe került, hol Miksa főherceg udvari festője lett. Sok képe van a miramari kastélyban. A szerencsétlen sorsú

[1] Említi a Szentiványi-lexikon is. Szerinte 1858—63-ban működött itt és kiállított Pesten is ez idő alatt.

[2] Művészet VII. évf. 1908.

motívumai nemcsak hazaiak, de speciálisan sopronmegyeiek nagyrészt, értve alattuk természetesen a táj- és genre-képeket. Korábbi években festettem a Fertő-tavat, szülőfalum és környéke pedig mindig kedvelt motívumokkal szolgált képeimhez, úgyszintén a lakosság is, nem egy pufókképű egészséges sopronmegyei gyerek, menyecske vagy legény szerepelt modellként az évek folyamán. A „vagyok olyan legény, mint te“ című képem főalakja szintén soproni vagy sopronmegyei legény.“

Abba az iskolába, ahol *Steinacker* tanította a rajzot, járt az ünnepelt *Angeli* Henrik is. 1840. július 9-én született Sopronban. 1838—51 közt valók a városi levéltár adatai a családról s ezzel egybevág a művésznek, valamint egykori játszótársának közlése, hogy 1852 körül mindannyian Pozsonyba költöztek. A festői ódon Sopron bizonyára hatott a gyermekre, aki egy leendő nagy művész képességeit hordozta magában s ahogy a múzeum levéltárában őrzött írásában jelzi, két épületre öreg korában is visszaemlékezett. (Persze empire-stílusú épületmind-

Gróbert Mélí.

---

prokompenzedezett a modern képzőművészeti

törekvésekkel.

Kassák Lajos: Az izmusok története.

Budapest, 1972

1961

Graf Ludwig

Seres látképe, paszt.

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918.máj. O.M.K.T.
27 l.

Graf Ludwig Ferdinand

orvosdoktor, Bécs
szül 1868 dec. 29/† 1932.
nov. 17.-én Gróf Lajos
soproni kormányzó
testvére.

Lásd Thieme-
Becker
által Csatkai.

Meggyilkolták Király József nagygeresdi malomtulajdonost

A szombathelyi államügyészség a sárvári rendőrkapitányságnak hozzá intézett jelentése alapján értesítette a soproni államügyészséget, hogy Király József 42 éves nagygeresdi malomtulajdonost minden valószínűség szerint e hó 9-én Nagygeresd község határában ismeretlen tettesek meggyilkolták. A gyilkosok az áldozatot fejére mért ásócsapással és testének egyéb részére mért késszurásokkal ölték meg. A meggyilkolt malomtulajdonost a tettesek egy gödörbe ásták. A rendőrség 14-én fedezte fel a gyilkosságot Nagygeresden.

Király József öt nappal a gyilkosság előtt azzal indult el otthonról, hogy malomfelszerelési tárgyakat vásárol. Kerékpárral Szombathely irányába tartott, de vonatra nem szállt. Hozzátartozói jelentették eltűnését a rendőrségen és hosszas keresés után találták csak meg a malomtól 2 km-re az erdőben elásva.

A meggyilkolt malomtulajdonos jelenleg a nagygeresdi hullakamrában fekszik. Az államügyészség indítványozza a vizsgálóbírónál a hulla boncolását és a hullaszemlét.

Orosz egyenruhába öltözve embereket csempészett a fertőrákosi Leitner György

A Soproni Ujság a mult héten jelentette, hogy az államvédelmi rendőrség őrizetbe vette Leitner György fertőrákosi egyént. Különböző feljelentések érkeztek ellene őrizetbe vétele után.

Most újabb adatok kerültek nyilvánosságra Leitner Györggyel kapcsolatban. Ugyanis kiderült, hogy Leitner volt a határmenti embercsempészek vezére. Amikor őrizetbe került, szintén ezt a mesterséget űzte. Leitner a mult héten egy hattagú osztrák csempészbandát segített át a határon, mint utóbb kiderült, tekintélyes bérért. Leitnert és az osztrákokat a határvadászok hosszas üldözés után utolérték, de „állj!"-t kiáltó szavukra is tovább rohantak. Csak akkor torpantak meg, amikor a határvadászok utánuk lőttek. Leitner akkor sem adta meg magát egykönnyen, mert a határvadászokkal dulakodni kezdett, míg végül leteperték a csempészvezért.

A további nyomozás során kiderült, hogy Leitner György kizárólagos foglalkozása a csempészés volt. Eleinte csak élelmiszereket vitt át a határon, később azonban a jóval jövedelmezőbb embercsempészésre adta a fejét. A tanuk vallomása szerint számtalan esetben lopott orosz egyenruhába öltözve szöktette Ausztriába és vissza Magyarországra az oda- és visszakívánkozó egyéneket.

Leitner bűnlajstromát most állítják össze, addig is azonban internálják, mint közveszélyes egyént. Az internálási végzés már meg is érkezett az államvédelmi rendőrségre.

Kutatják a be nem jelentett borkészleteket

Az idei bortermés bejelentésének határideje lejárt. A legtöbb érdekelt eleget tett kötelezettségének, de vannak olyanok, akik a rendeletben előírt kötelezettségeket nem teljesítették. A fogyasztási adóhivatal kétségtelen, az utóbbi hetekben igen komoly, nagy munkát végzett.

Értesülésünk szerint a be nem jelentett borkészletek felkutatása érdekében már a legközelebbi napokban megteszik az intézkedéseket. A városi fogyasztási adóhivatal beosztottjainak ebben a munkában egy pénzügyőri szakasz nyújt majd segítséget.

Közellátási hirek

CUKOR. A közellátási miniszter a még forgalomban lévő decemberi cukorjegyekre kivételesen engedélyezi a cukor kiadását még november hónapban. A decemberi jegyek érvényüket vesztik, mert új jegyek lesznek, tehát kizárólag a decemberi cukorjegyek maradnak érvényesek.

SZAPPAN. Aki még nem adta le a kereskedőknek szappanjegyét, feltétlenül adja le legkésőbb 17-éig, mert a kereskedők 18-án számolnak el a Közellátási Hivatalban és pótelszámolás nem lesz.

RÁKÓCZI SPORTTELEP
Nov. 16-án ½2 órai kezdettel
Előre (Székesfehérvár)—SVSE
NB II. bajnoki mérkőzés
Előtte ½12 órakor
Celldömölki VSE—SVSE II
I/b. oszt bajnoki mérkőzés.
SVSE kedvezmények érvényben.

A Pfeiffer Párt feloszlatását követeli a Nemzeti Bizottság

A soproni és sopronmegyei Nemzeti Bizottság tegnap délelőtt 10 órai kezdettel ülést tartott. A Nemzeti Bizottság egyhangúlag követelte a Pfeiffer-párt azonnali feloszlatását és a mandátumainak megsemmisítését.

A Nemzeti Bizottság tárgyalta továbbá a beszolgáltatással és elszámoltatással kapcsolatos kérdéseket, amelyekben ma tartanak ülést. Megállapította, hogy a kishaszonbérletek kiadása körül már nem mutatkozik nehézség.

Ezekután személyi ügyek megbeszélése következett. Előreláthatólag a legközelebbi időben a 48-as centennáriumi év megünneplése ügyében pártközi értekezletet hívnak egybe.

Mi igaz abból, hogy a szén ára drágul

Városunkban elterjedt a hír, hogy a jövő héttől kezdve drágul a szén ára. A lakosság körében nem kis aggodalmat keltett a hír, mert a fillérekért küzdő dolgozóknak sokat számít a széndrágulás.

Megérdeklődtük illetékes helyen, hogy mi az alapja az egész híresztelésnek. Az Árellenőrző Hivatal semmiféle szénáremelésről nem kapott eddig hivatalos úton értesítést, ám a hírről ők is tudnak. A Szabadság Szövetkezet vezetőjét is megkérdeztük ebben az ügyben. Igy megtudtuk a rémhír keletkezésének okát. A Tárcaközi Bizottság igénybevette a november hónapi háztartási szenet, hogy a MÁV részére mint tartalékot biztosítsa. Igy november hónapban a kereskedők nem kaptak eladásra szenet. Mivel a szén késett, abban keresték a késés okát, hogy valószínű felemelik az árát.

A hírt a szénügyben éppen egy kompetens személy keltette. Manapság, amikor elég gondja van mindenkinek, felesleges találgatáson felépült rémhírekkel megzavarni a közhangulatot.

Ing, nyakkendő, esernyő,
harisnya, kesztyü, meleg nadrág, gumiharisnya, babaáru, meleg ing
HÖFLE Várkerület 28.

Butort
jót adunk olcsón
1887 óta
KOPSTEIN
BUTORÜZLET
SOPRON, Várkerület 62

Még mindig sokan kérnek igazolást, hogy nem voltak a kitelepitési listán

Ismeretes, hogy a város helyhatósági bizonyítványt állíthat ki arról, hogy az érdekelt nem szerepelt a kitelepítési listán, illetve nem vallotta magát német nemzetiségűnek. Hónapok óta folyik ezeknek a helyhatósági bizonyítványoknak kiadása és mint értesülünk, egyre többen és többen kérik ennek igazolását. A hivatal már többezer ilyen igazolást állított ki.

Anyakönyvi hirek

1947. november 9-től november 16-ig.

*

Születések: Paál József gépformázó és Szeg Anna leány, Kellner Béla vegyeskereskedő és Kornfund Paula leány, Balsi István városi pénztáros és Nagy Anna (halvaszületett), Antal Sándor rendőr és Safarics Dorottya leány, Ragata Rezső téglagyári munkás és Szauer Katalin leány, Schey József vasuti műszaki altiszt és Kovács Magdolna fiú, Márton Lajos vasuti munkás és Kiss Terézia leány, Baranyai József üzemi villanyszerelő és Boda Gizella fiú, Horváth Vilmos gyárimunkás és Töpfel Terézia fiú, Gálos Gáspár MÁV üzemi segédtiszt és Horváth Rozália fiú.

*

Házasság: Haller József vasuti segédtiszt és Pilsits Anna, Kroyherr Gusztáv posta műszaki segédtiszt és Csörnyi Ibolyka, Mandola Sándor műszerész és Vid Erzsébet, Csendes Ferenc nyomdász és Bognár Otília, Horváth János kőműves és Tóth Erzsébet, Fekete Károly szig. bányamérnök és Kretschy Sarolta.

*

Halálozás: Lantos László 5 éves, Hajdu István 35 éves, Kovács Ferenc honvéd tűzszerész 22 éves, Matiz Ottó 2 hónapos, Tormási Ilona 1 hónapos, Németh Jenő juhász 43 éves, özv. Galambos Sándorné 67 éves, Schuhmeister Lipót bányapénztáros 60 éves, özv. Székely Józsefné 71 éves, Kirchmayer Mária 1 éves, özv. Taschner Jánosné 76 éves.

1947 nov. 16.

A soproni jegyosztó hivatal regénye

Válaszolnak a „Hölgyek az üvegfal mögül"

(Befejező rész.)

Az üvegfal előtt töprengő „ügyfel"-ünk kívánságait úgy látszik, már évekkel előre megéreztük s ezért (sajnos sikertelenül akartunk neki örömet szerezni vele) a tömegforgalmak idejére egy irányító és kellő felvilágosításokkal szolgáló altisztet állítottunk az ajtó elé, aki nyomtatványokat árusít, felvilágosít és az egyszerűbb eseteket a kezelők utasítása szerint el is intézi. Bevalljuk, gondoltunk már arra is, hogy hanglemezre vesszük fel a legfontosabb rendeletek népies tartalmú kivonatát és az előszobában várakozóknak egymásután lepergetjük, mert a legutóbbi ilyen eset alkalmával az altisztünk a sok beszédtől berekedt. Ezt ugyan meglepetésnek szántuk a legközelebb kilátásban levő sorbanállás idejére, de mivel anyagi okok miatt ugysem kerülhet rá sor, most már bátran elárulhatjuk.

De, hogy lássa javulási szándékunkat, megígérjük, hogy kiírunk mindent, teleírjuk az egész előszobát, csak . . legyen, aki elolvassa. Mert pl. ugye, az is ki van írva arasznyi nagy számokkal a Városháza kapujára, hogy félfogadás minden hivatalban (hát az tényleg nincs rajt, hogy még a II. em. 22-ben is!) d. e. 9—12-ig van, „ügyfel"-ünk szombaton mégis pontosan ½2-kor kívánt elintézést, amikor az alkalmazottak éppen hivatalos ünnepélyre voltak a diszterembe lerendelve, s még az általa látott két kezelő ablaka sem volt „üzemben", hanem a legsürgősebb póstázást intézték el. Bevallása szerint az üvegfalon a polgármester felhívását is nagy betűk hirdetik, hogy idegenek az értékcikkeket kezelő helyiségbe be ne lépjenek (remélem, nem kell részletesebben megmagyaráznunk, hogy miért; vagy próbálna meg a város főpénztárába, vagy a póstán a fal mögé bemenni), mégis a legnagyobb nyugalommal besétált oda. Merjük ezután még azt remélni, hogy amit kiírunk, azt valaki el is olvassa, vagy aszerint cselekszik? Eddigi tapasztalataink az ellenkezőjét bizonyítják. De azért kiírjuk.

Mi a közönségért vagyunk, elismerjük, ha eddig nem is értünk rá kihangsúlyozni s legnagyobb sajnálatunkra olyan rendeleteknek is érvényt kellett szereznünk, amelyek az ellenkezőjét látszanak bizonyítani. De mi hajlandók vagyunk kimenni az ajtó elé is, kinyitni az összes ablakokat is, kimenni, bejönni... csak a végén úgy ne járjunk, mint amikor az egyik ember esőt kért az Uristentől, a másik száraz időt s a jó Isten se tudott mindegyiknek kedvére tenni. De hogy eddig elmulasztottuk a közönségért való munkánkat hangsúlyozni, azért elnézést kérünk, mert erre bizony eddig alig értünk rá. Hisz azzal voltunk elfoglalva (szabad időnkben), hogy d. u.-onként díjazás nélkül puszta passzióból túlóráztunk. Láthatta s még láthatja majd ezután is akárki, ha feltekint úgy késő d. u. az Előkapu felé néző kivilágított hivatali ablakunkra. S ez csak nem tekinthető a közönségért végzett munkának?!...

Ha már mindent elismerünk és megigérünk is, azt a legnagyobb sajnálatunkra mégsem vállalhatjuk, hogy az üvegfal beosztásának és a kezelő-ablakok mikénti elhelyezésének is mi volnánk az oka. Hát csak inkább kedvünkre való lenne nekünk is, ha egy áramvonalas, egyéniséghez és termethez szabott kezelőfülke ablakából mosolyoghatnánk feleinkre; bár azt hiszem, maradjunk csak a réginél, mert lesz mindig, aki jobban szereti, ha meghajlásra képtelen merev derékkal az üvegfalon keresztül támadhat és nem szemtől-szembe.

Az üvegfalon keresztül megrajzolt látképének többi részletére nem is kívánunk részletesebben kitérni, csak még annyit, hogy a háboru elején a hivatal megalakulását követő időben jobb anyagi helyzetben és aránylag jobb fizetés mellett a hivatal személyzete egyforma fekete munkaköpenyt szerzett be, amely sajnos már hasznavehetetlenné vált, néhány kivételével, akiken mostanában is alkalma van a hivatalban megfordulóknak ezt az egyszerű munkaruhát látni, de amelyet sajnos mostani anyagi helyzetünkben pótolni nem tudunk. Igaz, ez a köpeny sem ér földig és nem takarta be lábainkat, de hivatva volt egyrészt, munkahelyünkön emberi, mégpedig dolgozó emberi mivoltunkat kihangsúlyozni női mivoltunkkal szemben, amely a hivatalokban oly sok ember élcelődésének a céltáblája. S elvárjuk, hogy aki elismerést tanusít munkánk iránt, az ezt az emberi és pedig a dolgozó férfival egyforma nehézségeket vállaló munkás emberi mivoltunkat ismerje el, de, aki támad, az érveit ez ellen a dolgozó ember ellen (és ne a nő ellen!) kísérelje meg felsorakoztatni, mert máskép esetleg hétköznapivá és nevetségessé válik.

Mindezek elmondása után „ügyfel"-ünk remélhetőleg elhiszi, hogy fejünk — minden ellenkező hiedelem ellenére, a kicsinyesen megrajzolt egyoldalu látképe fölött — mégis a helyén van.

Amikor a Soproni Ujság szerkesztőségének hálás köszönetünket fejezzük ki, amiért lapjában helyet ad válaszunknak, egyúttal köszönettel kell adóznunk cikkíróinknak is, aki lehetővé tette számunkra e védekezésünk kapcsán hivatali munkánknak minden kérkedés látszata nélkül való előadását. Sajnálattal kell tudomására hoznunk, hogy szabadságát máris előjegyeztetheti, mert a kettős árrendszerrel kapcsolatos közellátási rendeletből kifolyólag előreláthatólag rövidesen része lehet abban az örömben, hogy hivatalunkba jöhet. Sőt még előbb is, ha válasz érkezik Sopronnémetiből az ő vitás ügyében írt levelünkre, amelynek megírását „szíves kérésére" készséggel vállaltuk.

a „hatan mindenkiért!"

M. O. Sz. K.
soproni kirendeltségének
MEZŐGAZDASÁGI SZAKÜZLETE
Mátyás kir.-u. és Deák-tér sarok.
Állandó raktár:
mezőgazdasági gépek, téli és női kerékpárok, mérlegek és sulyok, textiláru és gabonászsákokban.

A SOPRONI Szinyey-Merse Pál

Múzeumunk látogatóit, főleg a műbarátokat, hosszabb megállásra készteti egy kisebb olajfestmény. Két leányt ábrázol a tűző napfényben gyönyörű táj ölén. Nem a tárgy köt le, hanem az, hogy a napfény végigcsókol mindent ezen a képen.

Amikor az évjelzést nézzük, ujabb meglepetés: 1874. Eszünkbe jut, hogy ez az idő, amikor Szinyei-Merse Pál éppen elkedvetlenedve sorozatos sikertelenségein eldobta az ecsetet. Ahogy a soproni festő, akként ő is a napfény hatását bogózta és mivel a kór nem értette meg, sőt kigunyolta, elhatározta, hogy örökre szakít a festéssel. A napfényben való festés kérdéseit aztán a franciák oldották meg.

Szinyey sorsa ismeretes. Nem került persze csörbörből-vödörbe. Földbirtokos volt, hát jutott neki még tejbe aprítani valója. 20 évvel később felfedezték. Akkor még egy sor jeles képet alkotott, képviselője is lett és mint a Képzőművészeti Főiskola rektora fejezte be pályafutását.

Ki azonban a soproni kép festője és mi lett a sorsa?

A jelzés szerint Gráf Lajos volt a neve. Tulajdonkép nem is volt soproni születésü, hanem Bécsben 1838 folyamán látta meg a napvilágot, anyja korán megözvegyesedett és második urához, aki Sopronban vendéglős volt, költözött fiastól. Gráf Lajos itt nevelkedett és mivel korán mutatkozott hajlama a festegetéshez, szobafestőhöz adták inasnak. De felfedezője akadt Kolbenheyer Mór ev. lelkész személyében. A jelenlegi városi főügyész, Medgyaszay Emil nagyatyja neves költő is volt, akit Brocky Károly jeles festőnkhöz fűzött barátság. Ő vette pártfogásba a fiút is és gyüjtött a számára, hogy Bécsbe kerülhessen az akadémiára.

Ott mint soproni magyart írták be és több díjat is nyert, később pedig a múzeum képe szerint ugyanazok a feladatok érdekelték, mint Szinyeyt. Neki azonban nem volt a háta mögött földbirtok, korán is nősült, nála a sikertelenség nem dacot váltott ki, hanem megalkuvást. Bécsben telepedett le és arcképeket, életképeket festett. Volt érintkezése Elssler Fánny családjával is, a táncosnő hugának képe a kismartoni Wolf múzeumba került, ugyanott van egy bájos életképe is egy álarcát levető nőről.

Sopronban évekkel ezelőtt Bünker tanító özvegyénél láttam egy családi arcképét tőle. De Dóczy Péter követségi tanácsos is birtokolt tőle két arcképet, az egyiket kértemre a múzeumnak engedte át ajándékba. Helyenként sok szeretettel megfestett kép, de művészeinkben azt a hitet kelti, hogy fénykép színes másolata, ami arra vall, hogy a mindennapi kenyérért kénytelen volt a festő magas szintjéről leszállni. A művész iránt való kegyelet nem is engedi a kép kiállítását, bár világosan megmutatná, mire vezet a művészet pártolásának hiánya.

Gráf Lajos 1894-ben halt meg, mielőtt még Szinyey megkapta volna elégtételét. Lajos Ferdinánd nevű fia azonban szintén festő lett és élére állt a legharcosabb bécsi csoportnak, mely Hagenbund néven szervezkedett, 1932-ben halt meg, addig elnökösködött. Az ifjabb Gráf múzeumunkban őrzött leveleiből tudhatni meg a fentieket. Ő ugyan már csak gyönge szálak fűzik Sopronhoz, atyjára, Gráf Lajosra azonban méltán lehetünk büszkék...

Csatkai Endre dr.

Kamara-est az Irodalmi Társaságban

A Soproni Irodalmi Társaság november 19-én délután 5 órakor kamara estet rendez a Kat. Kör nagytermében. A műsoron Jánossy Lajos egyetemi tanár tart előadást északeurópai országokban tett útjáról. Kelényi Ferenc tanító József Attila verseiből ad elő. Hölvényi Magda és Jakab Magda a szavalóverseny győztesei bemutatják a tehetségkutató verseny győzteseinek, Szalay Lászlónénak és Galgóczy Jánosnak verseit. Az irodalmi részt Kurilla Gyárfás énekszáma egészíti ki.

Belépődíj nincs, a terem fűtve lesz.

VÁROSI SZINHÁZ
A nagy érdeklődésre való tekintettel még ma, vasárnap d. u. ½5 és este ½8 órakor is
a Budapesti Artista Revütársulat
vendégjátéka
REVÜ-EST
Jegyek a szinház pénztáránál d. e. 10—1-ig d. u. 3-tól.

Gyráf Magda

1932/33

Ferképzomfoiskèvk

87 l.

őriz A.-ka. Az A. közé tartozik a *Veronika* kép, amelynek állítólagos eredetijét a római Szt. Péter-templom

Gyaf Magda II.é

Ferképzomfoisk vk
1933-34. 44. l.

S. Graf. Majda

Nobrass

László

Nemzeti Szalon

1937. sept-okt.

87. csop. kiáll.

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

PÉNZTÁROS:

LEHEL BÉLA

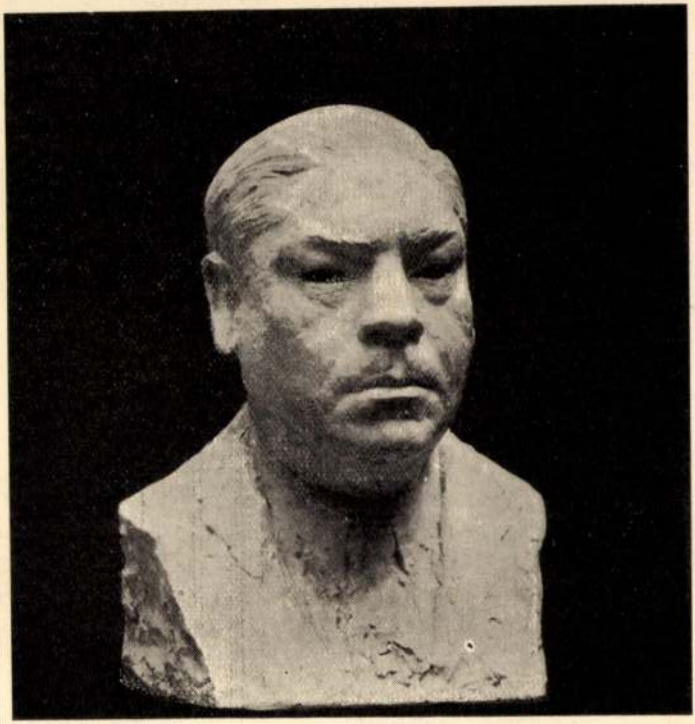
FŐTITKÁR:

KÉZDI-KOVÁCS ELEMÉR

TITKÁRNŐ:

V. CSERESNYÉS ERNA

S. Gráf Magda

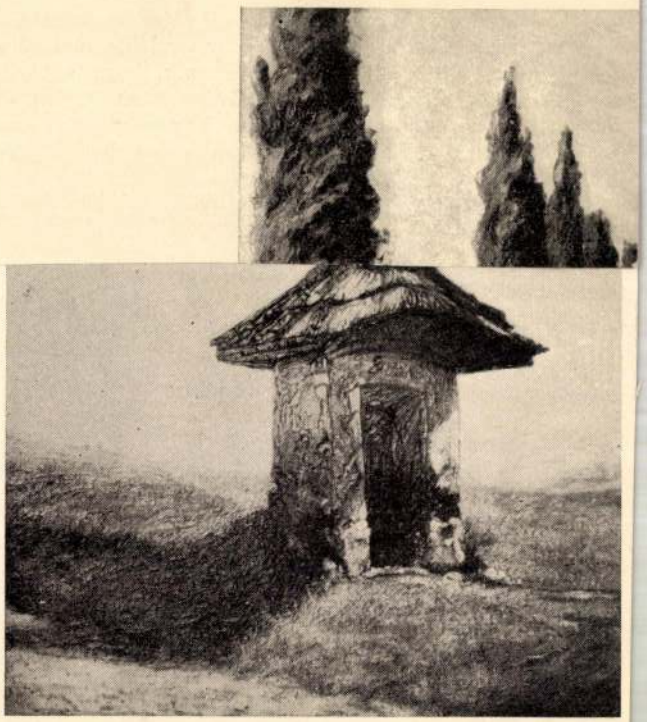
S. Gráf Magda: Rassay Károly
A Nemzeti Szalón csoportkiállításáról Foto: Rökkel

137

Erőteljesebbek és a mintázás készségét talán még jobban igazolók az S. Graf Magda portré-szobrai, melyek között különösen fínom Rassay Károly jellegzetes feje. Ez már nem is női munka. Versenyre kelhet legjobb férfiszobrászainkkal.

(A Nemzeti Szalon csoportkiállítása.)

Művészet. 1937. II. évf. 11-12. sz. 137. l.

Idrányi Tibor: Ausztriai emlék
A „Műterem" csoportkiállításáról Foto: Diskay

M.D.K.

Gráf Magda, kerámikus

herendi szobrai:

Modern huszár,	Mladi. flaron	168 mm magas
Modern fiú	" "	170 " " "
Modern leány	karbatett kezekkel	168 " " "
Modern leány	szobrendővel (Mladi: flaron)	170 " " "

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és domborművek. Bp. 1959. 20.old.

MDK

Graf Magda

k.i: Csoportkiáll. a N. Szalonban. Pesti Napló, 1937, szept. 19. 18 l.

Tata (Komárom)

Almási-utca 12. Ház, földsz
sz. vége.

(Tatai V. é. MV. Dep. 1952, második

MDK

S.Gráf Magda szobrász

B.A: A Szalon csop.kiáll. Magyarság, 1937, szept. 19. 25 l.

tes, 7 ablakkal és 4 ajtóval.

1, 1955/

MDK

S.Graf Magda

Rassay Károly, mellszobor, repr.

N.Szal. 87. csop.kiáll. Művészet, 1937, 11-12.sz.
137-38 l.

Tata (Komárom)

Bajcsy Zsilinszky-utca 30. I
falpillérekkel. Klasszici

(Tata V. é. M. Kp. 1952, második k

MDK

Graf Magda

A képzőművészet 1937-ben. Ujság 1938. jan. 1.

S.Graf Magda.

A Nemzeti Szalon kiállitotta müveit 1937-be

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat

MDK

S. Graf Magda

Férfi fej, gipsz, mgt.
Férfi fej, " "
Korsós nő, gipsz
Női fej, gipsz, mgt.
Rassay Károly arckép, gipsz, mgt.

Nemzeti Szalon, 1937. szept. okt. 87. csop. kiáll.

MDK

S.Gráf Magda

Férfi fej, gipsz.mgt.
Férfi fej, " "
Korsós nő, "
Női fej, " mgt.
Rassay Károly arckép, gipsz, mgt.

Nemzeti Szalon, 1937.szept.pkt.67.csop.kiáll.

MDK

Graf Mária

kosztümökért ezüstérmet kapott

Milánóban kitüntetett iparművészek. Magyar Iparművészet, 1936. 181. l.

Hát még csunyább lett. Hát

MICHAEL GRAFF, pékinas

1754-ben Maria Terézia zaszlót adott a soproni pék-céh nek.Ünnepen a zaszlót kék sapkában és fehér leibliben a inasoknak kellett vinniök.A ruhat a céh adta nekik,de egyizben 50 magyar forintot kellett fizetniök érte. Michael Graff von Oedenburg 50 forintot fizetett.
---------- 167.old. 42.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. szám, Győr, 1975.

MDK.

Gráf Péter, épitész

höltövényi

1932-ben

A havasalji Gelence székely községnek templomát K. Sebestyén József vezetése alatt restaurálja.

543.o

K. Sebestyén József: A gelencei mennyezet- és karzatfestmények.

KelemenEml. 542-554.o.

Graf Péter

Körmöcbányai kgöntő

Körmöcbányai vár –
templom harangja
1588.

Fml.

Szeben látképe IV. 102

Graff Péter

1568

l.

Hadtört. közl

1928. 423. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Graf Péter, harangöntő. A XVI. század második felében talán Körmöczbányán működött. Tőle való a körmöczi vártemplom 1588-ból való harangja, melynek jelzése: Mit Gottes Hilf Peter Graf Gosz mich.

Gerecze Péter dr.: A műemlékek helyrajzi jegyzéke és irodalma. Budapest, 1906.

Graf Péter

haraugönlő"

L.

Szudrey - Szemünaúnyi

594.l.

T. 2461.

felvett várat és várost szemléljük
k haladnak a folyón; az előtért pe-
három paraszt élénkiti. Felirata:

n.

12.8 : 19 cm.

C.

Graf Sarolta (Lina), festőnő, l. *Benkert Antalné.*

Graf Lima
Bankett Antalin
Lläb II. 47. 67

Graf Sarolta (Lina)

festőnő

l. Benkert Antalné

L.

Szendrey-Szentiványi:

594. l.

T. 3880.

s foglalja el a Szent Tamás hegyé-
ekkel, melyek körül lovasok küzde-
elő nap szorja sugarait, az előtér-
ég köti le figyelmünket. Felirata

VESTVNG GRAN IN VNGERN VON DEN

1. Die Vestung oder Schlos és befeje-
ıg geschehen den 3. Augusti 15[illegible]95.

ı rl. 27.1 : 33.1 cm.

91-2043 20043

1687

Graf.

~~1685.~~ ~~34.~~ **Charlotte Graf.**

(~~A Kertbeny-testvérek anyja.~~ Sz. Pesten 1800. május 2-án. † Bécsben 1868. május 7-én.)

Virágcsokor.

A vérvörös Gladiolus (?), a fehérbe játszó szegfű és a kinyilt rózsa felett, mályva, skarlátszinű Chrysanthemum, kék Papilionacea, sárga Narcissus és Rosa centifolia képeznek csoportot. Belőle a közönséges Tulipa Gessneriana emelkedik ki, melyet lilaszinű őszirózsa, Viburnum Opulus és Dianthus hortensis vesz körül. Oldalt balról pántlika-fű és jobbról több rózsabimbó hajlik ki. Jelzése alól jobbra: »*Charlotte Graf.*«

Aquarell, papirosra, méretei 48 : 39·5 cm. F

~~f. A. 1687~~

415

1878: III. 41. — 1880: III. 41. — 1881: III. 41. — 1891: Bej. 37. — 1892: Bej. 37. — 1893: Bej. 34. — 1894: Bej. 34. — 1895: Bej. 34. — 1896: Bej. 34. — 1897: Bej. 34. — 1898: Bej. 34. — 1900: Bej. 34. — 1901: Bej. 34. — 1903: Bej. 34. — 1904: Bej. 34. — 1905: Bej. 34.

~~Kertbeni Károly Mária ajándéka 1876. Magy. Képt. 845. Ltsza 240 Dep régi VV~~

F — Magy. Képt. 345. — Dep. régi 44. — Uj kat.-sz. 240. — Kertbeni Károly Mária ajándéka. 1876. március hóban. — 1905. ált. jegyz. 34. — Saját a Orth-Képsorban (1687) a n. nban.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Graf Charlotte

(2)

Kertbeni MK aj. 1876.

MK 345.
Dep r. 44.
ujl 240.

Graf Sándor, építész

Mélységes fájdalommal tudatom, hogy férjem, **Graf Sándor** Ybl-plakettes és díszoklevéles építész hamvasztás utáni temetése III. hó 11-én fél 11 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

– Halálozás

Népszabadság Bp. 1980 március 6. 11.

minden saisonban hordhatók. Valószínűleg a fiatal asszony nevenapja van ma; két kis leány jön a nagynéninek gratulálni, de biz az egyiket egy kis baj érte, a szép illatüveg, melylyel kedveskedni akart, az úton eltört és csak a nénike vigasztaló szavai emelnek gátat a kitörni készülő könyzápornak. Ez ünnepélyes alkalomból mindhárman új, divatos ruhát öltöttek magukra. A nénike ruhája terra-cotta szinü puha gyapjukelméből készült; szoknyája hátul vagy 15 cmt.-nyire fekszik a földön, elől egy fodor fölé van fölhúzva, olyanformán, mint az ablakfüggönyöket drapirozzák. Sok alkatrészből áll a derék, mely magában egyesíti az oly divatos magas övet és az elterjedt spanyol kabátkát. A széles, hónaljig érő öv látszólag egész simán egy egyenes darabból készült, de azért igen gondosan van varrva és halcsonttal kikészítve, mert különben igen vastagít.

A derék egészen ránczba van rakva és föléje borul a paszományból készült spanyol kabátka, magas gallérral kiegészítve. Bársonyból készülnek az újjak is egész könyökön fölül, a vállnál pedig egy magas puff borítja le, mely szalaggal van lekötve ott, hol a bársonyújjat éri.

A szerencsétlen leányka, ki a középen áll, igen egyszerü ruhácskát visel szilvakék serge-ből. Rakott fodor képezi a csupán térdig érő szoknyácskát; a kabátkaszerü derék, mely hátul épen derékig ér, elől kissé hosszabb, nyitott és tollprémmel van szegélyezve, úgy a nyak és a csukló körül is. Világosabb [illegible] látszik ki a ka-

HÁZI RUHÁK.

egyéb mozgalmak rövid krónikája [illegible] füzetben.

A katonai behivó parancs iránti engedetlenség czimü munkát irt *Pap* Kálmán, honvéd őrnagy hadbiró. A 48 lapra terjedő könyvecske felöleli a katonai behivásokra és a behivó parancs iránti engedetlenség eseteiben követendő eljárásra vonatkozó határozatokat, valamint az 1890. évi XXI. t. cz.-et, magyarázó jegyzetekkel és iratmintákkal ellátva. Jó szolgálatot tehet nemcsak azoknak, kiket e törvény rendelkezései közvetlenül érintenek, de a katonai előljáróknak munkáját is tetemesen megkönnyíti. Ára 60 krajczár, s Budapesten Grill Károly könyvkereskedésének bizománya.

Nemzeti szinház. Február 20-ikán eredeti vigjáték bemutatója volt a nemzeti szinházban *Berczik* Árpádtól, kitől e szinházi saisonban a népszinház már adott ujdonságot. («Postás Klári.») A nemzeti szinház jóval hatásosabb és mulatságos vígjátékot kapott tőle «*A peterdi csata*» czímen, melynek gazdag cselekvényü, elénk bonyodalmú és tarka második felvonása a szerző javára is eldöntötte a csatát s az abban előforduló hadi gyakorlatokkal az első és tőkép harmadik felvonás gyönge oldalait is sikerrel fedezte.

A vigjáték egy honvédségi hadgyakorlattól kapta czímét, s a manőverezés nemcsak Mannlicherekkel folyik, hanem cselszövénynyel is, hogy két fiatal hölgy szive szerint dőljék el egy másik csata. Az első manőver Berzenczy jogakadémiai tanár feleségétől kerül ki, a ki szeretné, ha leányokat, Piroskát Szepessy honvédfőhadnagy venné feleségül, de mivel a főhadnagy késik a nyilatkozással, az asszony azt a hirt terjeszti, hogy Piroska választottja Kereszti közjegyző. Csakhogy Kereszti csakugyan szerelmes Piroskába, sőt ez is bele. Hogy még több legyen a baj, megérkezik a házhoz egy fiatal özvegy, Biró Pálma is, kinek egykor Szepessy udvarolt, s a főhadnagy féltékeny természete okozta köztük a szakadást. A néző már előre sejtette, hogy mi lesz az [illegible] vége, de ennek [illegible]

REMÉNYI EDÉRŐL.

— Párisi levél. —

Reményi Edét a mai nemzedék alig ismeri már. Sokan már holtnak is vélték. Halálának hire 1887-ben terjedt el a kontinensen. Hamis sürgönyhir jelezte, hogy Reményi hajótörést szenvedett, St.-Maurice szigetén. Pedig Reményi, csodás ösztönének engedve, hamarább szállott ki egy állomással, úgy hogy az összes utitársak közt ő volt az egyetlen, a ki megmenekült, mert a hajó összes személyzetével tényleg odaveszett.

Családja sem hallott hirt felőle három hónapig és ekkor három hónapon át kalandosnál kalandosabb hirek keringtek róla, akár mostanában Orth Jánosról.

Midőn hire terjedt, hogy Reményi Ede tizennyolcz évi távollét után ismét haza tér, legott fölkerestem párisi lakását.

Szerencsétlenségemre ekkor ép Londonban időzött, de alkalmam volt beszélgetni nejével, ki kérelmemre a következő életrajzi adatokat mondta tollba:

Reményi Ede 1830-ban junius hó 17-én született. Már kilencz éves korában adá első hangversenyét Győrött, hol akkor csodagyerek számba ment. Böhm és Joachim voltak későbbi mesterei, kik döntő hatással voltak az ifju művész pályájára.

Mint 18 éves ifju részt vett az 1848-iki szabadságharczban, hol Klapka, hol Görgei táborában. Mindkét tábornok szerfelett megkedvelte a még félig gyermek hegedümüvészt, ki a táborozások alkalmával varázshegedűjével fel tudta viditani a csüggedt kedélyeket.

Reményi a világosi katasztrófa után Törökországba menekült. Konstantinápolyban aratta első nagyobb diadalait és magának a szultánnak is megnyerte tetszését játékával.

Az ötvenes évek elején Hamburgban játszott, hol nemcsak dicsőséget, de tetemes jövedelmet is szerzett. Itt egy dúsgazdag bankár örökbe is akarta fogadni, de Reményi nem volt hajlandó nevet és hazát cserélni.

A hatvanas évek elején Éjszak- és Dél-Amerikát járta be, mely körútja nyolcz évig tartott s valóságos diadalútnak volt mondható.

1860-ban Londonban játszott, hol Viktória angol királyné annyira megkedvelte, hogy udvari első solo-hegedüsének nevezte ki.

Londonból már kész művészi névvel és hirrel tért vissza Magyarországba, hol páratlan lelkesedéssel fogadták, nyiltan az alatt a czim alatt, hogy művészetével hazájának a külföldön dicsőséget szerzett. A rokonszenvnek azonban, mely fogadta, sokkal mélyebb értelme volt. Ő is az emigránsokkal együtt hagyta el hazáját, külföldi tartózkodásának ideje alatt az ő körükben forgott: benne a hazafiui szellem a hazatérő első fecskét üdvözölte s az ébredező szellem az alkotmányos tavasz hirnökét vélte benne. Meg gyujtó dala is, melylyel hallgatóit elragadta: a «Repülj fecském», nemkülönben az akkor még tiltott Rákóczy-átirat is erre emlékeztetett. Mert a Bach-huszárok itt még javában garázdálkodtak, a midőn Reményi magyar népdalaival a nemzeti érzületet segitett fölébreszteni. Hatása oly nagy volt, hogy a hatalom rendőrileg tiltotta be hangversenyeit.

Az 1870-ik évben nőül vevé Fáy Adrianne úrhölgyet, s e házasságából két gyermeke, Tibor és Adrienne, Magyarországon született, de külföldön növekedvén, a magyar nyelvet csak nehezen értik meg es beszélik.

A hetvenes évek közepén Reményi, miután hangversenyeivel tetemes tőkét gyűjtött a Petőfi szobrára, Párisban bérelt állandó lakást. Itt pihente ki ezután családi körében a világutak fáradalmait.

Párisban hangverseny-estélyeket rendezett, a nagy olasz operában, több éven át folyton, mely így az előkelő Párisnak gyülhelye lőn.

Az 1878-ban ismét Amerikába ment. Éjszak-Amerikában hat évig tartózkodott. S itt ismerkedett meg Edisonnal, kinek mai nap is testi-lelki jó barátja. A nagy föltaláló oly hatással volt reá, hogy Reményi teljesen az Edison életmódját követi. Rendkivül keveset eszik és tartózkodik minden szeszes italtól. Alig is látszik Reményi Edén, hogy már 60 éves. Haja még meg sem őszült.

A nyolczvanas évek elején ismét bejárta Dél-Amerikát. Innen Ausztráliába ment, melynek összes vidékeit beutazta.

Anyagilag Új-Seelandban aratta legszebb sikereit. Hat hét alatt nyolczvanezer dollárt szerzett bűvös hegedűjével.

Utóbb meg beutazta Khinát, Japánt, hol a mikadónak fejedelmi vendégszeretetében részesült. Érdemes megemliteni, mennyire meglepte Reményit, hogy a mikadó a Rákóczy-indulót már ismerte. Emlékül a mikadótól ötvenezer frank értékű, tiszta vert aranyból készült műtárgyat, egy szelenczét kapott, mely most is birtokában van.

Nagy világútját azután Dél-Amerika felé folytatta, hol Manilla-szigetén át St.-Mauriceba jutott. Itt terjedt el halálának álhire.

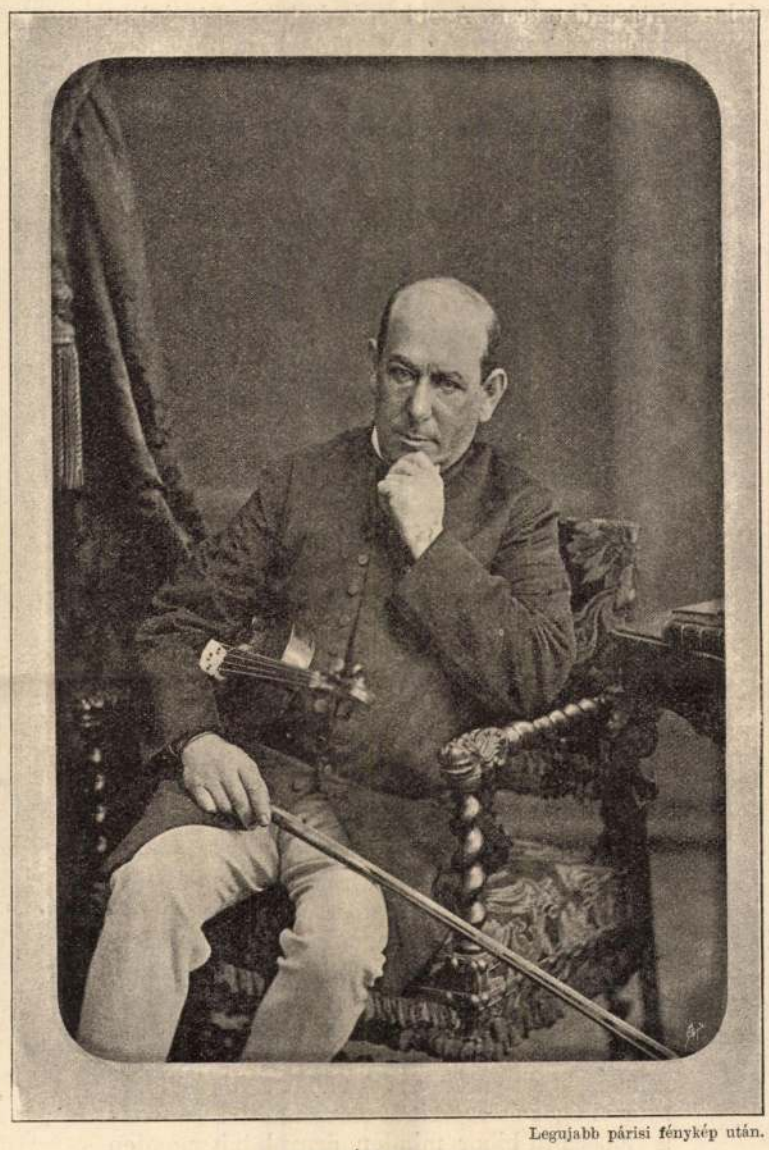
Reményi az utolsó éveket Singapore, Cape Town és Orange exotikus tájékain töltötte, mindenütt hirdetve a magyar név dicsőségét. Végre Orangeból Párisba 28 nap alatt tette meg hazatérő útját, (ez volt eddigelé a leggyorsabb átmenet gőzösön).

De alig hogy élvezhette családjának viszontlátásának örömeit, már is Londonba hitták, a hol, valamint több más angol városban is játszott.

Budapestre tizennyolcz évi távollét után e napokban érkezett, s családjával néhány hónapot szándékozik hazájában tölteni.

Magyarországból Párisba tér vissza.

SALAMON ÖDÖN.

Legujabb párisi fénykép után.

REMÉNYI EDE.

Ó-KORI GÖRÖG ARCZKÉPEK.

A műcsarnokban pár hét óta kétezer év előtti festményeket lehet látni, abból a korból, mikor az olajfestés még nem volt föltalálva, s a festők viaszt használtak. Azt jól tudjuk, hogy a görögöknél a festészet is virágzott, de hogyan festettek, az teljesen ismeretlen volt a legutóbbi időkig. Egyiptom őrizte meg számunkra az ó-kori görög festészet emlékeit.

Egyiptomban a halottak kultusza fényüzéssel és művészettel volt összekötve, s a halotti kultuszhoz tartoznak azok az arczképek, melyeket Graf Theodor bécsi műkereskedő gyűjtött össze, s állított ki a műcsarnokban.

Mikor a görög hatalom benyomult Egyiptomba, magával vitte saját czivilizációját is. Akkor aztán már képet festettek a mumiákra. A görög festészet így jutott az egyiptomi sirokba.

A műcsarnokban ott van üvegszekrényben egy mumia is, melyen meglátjuk, hogyan alkalmazták az arczképeket halotti diszitésül. Ez a mumia (fiatal lány lehetett) olyan, mint egy tarka szalagokba bepólyált gyermek, melynek csak az arcza látszik. Azon a helyen, a hol a feje van, látjuk az ő arczképét. A kép vékony deszkára van festve, s aztán a deszka szélei szépen lekötözve a szalagok közé. Nyitott szemekkel néz ránk a halott. Ily alakban a halott nem visszataszító. Ha koporsóba zárták, a koporsó fejtől való részén lecsukható nyilást hagytak, s ha a sirboltban a család tagjai megjelentek, megnézhették az elhunyt vonásait.

Ilyen viaszszal festett arczképeket lehet látni a kairói muzeumban. A tudósok sokat irtak és irnak róla, mint az ó-kor festészeti kincseiről. Kifejezés, eleven szín, életigazság meglepő tulajdonai ez arczképek jobbjainak. A görög festők nem idealizáltak, hanem reálisan festették a valódi embert. Valamennyi kép vékony deszkára van festve, jobban mondva kenve, mert a vastag viaszt simán kezelni nem lehetett. De a ki művész volt, értett hozzá, hogy a festmény puha legyen.

Az itt kiállított képek *Rubaijat*-ból származnak, mintegy három mérföldnyiről Faijum régi fővárosától. A sirokat, melyekbe a képeket helyezték, még az ó-korban rablók dulták fel, kik a bennök sejtett kincsek végett a mumiákat elrombolták — és nagy kár, hogy ez volt az egyiptomi temetőhelyeknek rendes sorsa. A mit a rablók értéktelennek tartottak, azt félre dobták, szerencsére az arczképeket is, s a sivatag homokja hűségesen megőrizte azokat számunkra.

Azok a sírhelyek, melyekben az itt látható képeket találták, nem voltak sziklába vájt sirboltok, hanem szabadon álló egyes fülkékkel ellátott épitmények, melyek a Palestina földjén találtakhoz hasonlóak. Mindegyik fülke egy-egy mumia befogadására szolgált. Az arczképek mellett talált tárgyak között figyelemreméltók a falapocskák, melyek a mumiákra szokás szerint alkalmazott czímfeliratok felvételére szolgáltak. A rajtok levő görög irás körülbelől az I. vagy II. századot jelzi Krisztus után, s azok egyikén olvasható, hogy az illető mumiát Philadelphosból szállították Kerkébe. E szerint Kerke volt a helység neve, a hovatartoztak a rubaijat-i sirok s a hol a képen ábrázoltak jó része élt, míg másokat távolabbi városokból (talán Alexandriából) szállítottak vizen, a Bahr-bella-ma folyónak azóta kiszáradt medrén a hires nekropolisba. Kerke maga Memphis határához tartozott.

Az «Archaelogiai Értesitő» legújabb füzete tüzetes ismertetést közöl e festményekről; s bemutatja több darabját is. E füzetből veszszük át a következőket a képekkel együtt:

A kerkei temető képei között nagyon különböző értékűek akadnak. Magas becsű remekek mellett látunk ügyetlen, gyerekes kisérleteket. A különféleség valószinüleg onnan ered, hogy a jobbmódúak kitünőbb, a szegényebb sorsuak kevésbbé jeles festészekkel festették le magukat. Másrészt azonban föltehető, hogy a jobbak korábbi időből valók, a gyöngébbek pedig, melyek máskülönben is elütnek tőlük és némi sajátságokat mutatnak, későbbi időkben keletkeztek.

A képek nagyrésze viaszkos festékkel (ars encaustica), részben ezzel és temperafestékekkel (vízfestés) készültek. A festésre a viaszkot egy kis szóda hozzáadása után többször tengeri vízben főzték, azáltal a viasz sárgás színét vesztette és alkalmassá vált arra, hogy ásványfestékekkel keverjék; azután adtak hozzá egy kis növényolajat és khiosi balzsamot, hogy hideg állapotában is nyúlékonyabb és idomításra alkalmasabb legyen. A szerszám (cestrum), melylyel a művész az így elkészitett anyagot kezelte, keskeny és végén lándzsaformára kiszélesbülő pálcza volt

hegye kissé elgörbített és csipkés szélű ; így az antik művész össze-vissza kenhette vele a nyúlékony anyagot, kiegyenlíthette hátával a magasabb helyeket és hegyével a szem gömbén és egyebütt, a hol szükség volt reá fölrakhatta a leginkább kiemelkedő pontokon a fényeket jelző festéket, vagy más finomabb kezelést igénylő részleteket dolgozhatott ki.

A kép alapjául legtöbbnyire cziprusfából készített vékony táblácskát használtak, melyre feketében reá rajzolták előbb a kép vázlatát. Mikor a festés is megvolt, következett a tulajdonképeni encausis, az égetés vagy olvasztás, melyről az egész eljárást elnevezték ; t. i. megközelítették a kész festményt melegített vaspálczával vagy izzó parazsat tartalmazó fémedénynyel, miáltal a színek kissé megolvadnak, az erős, túlkemény körvonalak kissé szétfolynak, a rések és domborulatok kiegyenlődnek és az egész kép egyenlenletes, mázszerű fényt vesz föl. A másik tekhnika, melylyel e képeken találkozunk, az ismeretes és mai nap is divó temperafestés. Ennél a festék állandósága végett tojásfehérjét és fügetejet kevertek.

A rubaijati képeken legtöbbször csak a ruhát festették temperával, sokszor hanyagúl és vázlatosan, nyilván azért, mert arra számítottak,

Ó-KORI GÖRÖG FÉRFI ARCZKÉP
A GRAF THEODOR-FÉLE GYŰJTEMÉNYBEN.

hogy a tetemes körülpólyázó szövetek, melyek körülfogták a táblát, a tábla alsó részén a ruhát is leborították.

Bámulni való, hogy a nehéz viasztekhnikát a mesterek minő ügyességgel kezelték és mennyire birták a legközvetlenebb hatások kifejezésére is használni. Senki, a ki a kerkei arczképeken végig tekint, nem fogja tőlük azt a közvetlenséget megtagadni, melyet csak az egyéni vonások visszaadásával lehet elérni. Az antik művészetet ez oldaláról csak most ismerjük meg igazán,

Nem az egyiptomi régi, a Ptolomæusok korát megelőző merev sémák szerint foly a munka. Alexandria megalapításával oly központot nyert a görögség, melyben hatalmasan érvényesülhetett. A tudomány és művészet egyaránt újra virágzásnak indult, de az új kor s az új talaj új, másnemű hajtásokat fakasztott a művészet fáján, olyanokat, melyek e kor egész lelkületének kifejezői. Az új alexandriai hellen művészet főtárgya : az életkép. E műfaj az egyiptomi, fölötte érdekes és nagyváltozatosságú életből meriti tárgyait, tehát éles megfigyelésével, az élet hű másolásával jár. E műfaj virágzásában a gazdag alexandriai tőkéseknek is lehetett jelentékeny részük, a kik menten ideális hajlamoktól, az életképeknek előnyt adtak a mythosok századok óta mindinkább elkoptatott tárgyai fölött. Érdemes is volt izlésükhöz alkalmazkodni, mert a keleti világ ezen leggazdagabb kereskedő és iparos városában szokás volt a festészeket fejedelmileg díjazni, a mi viszont azt mutatja, hogy e kozmopolita világ is megtartotta a régi görög tradiczióból a művészet becsülését.

Mindenki kellő időben gondoskodott róla, hogy arczvonásai anyagi eszközei szerint jobb vagy gyengébb mester által megörökíttessenek. A szokás nyilván nem szorítkozott Alexandriára, alighanem széltében dívott Egyiptom földjén ; a kis Kerke városában is gyakorolták. Meglepő tünemény, hogy félreeső vidéki városban oly jeles mesterek akadjanak, a minőktől e táblák jobbjai származnak. Talán a legjelesb képek nem is Kerkében készültek, de a fővárosban. Előkelő emberek nem sajnálhatták a fáradságot, hogy nagyobb városban festessék le magukat, talán el is hozattak házukhoz kiváló festészeket, sőt az a lehetőség sincs kizárva, hogy némelyek csak haláluk után kerültek vissza szülőföldjükre. Nem ritkán messze földre is küldték az eltemetésre teljesen elkészített holtakat, hogy családi sírboltjukban nyugodjanak, vagy mert egyik-másik város temetője különös tiszteletben állott. A Graf-féle leletek között van egy föliratos táblácska, mely ily hullának Kerkébe történt szállításáról értesít. Azonban a halottas képek legtöbbjéről mégis azt kell föltételeznünk, hogy helyi mesterek festették és ennélfogva alig lehet a művészet ezen ágának általános virágzási fokát Egyiptomban túlbecsülni, ha egy félreeső kis helység temetőjéből egy rakásban annyi jó kép kerül ki.

Nagyon fontos volna a műtörténet szempontjából, ha sikerülne ez ismeretlen egyének arczképeit khronologiailag pontosan megállapítani. Ez eddig csak hozzávetőleg sikerült. Ebers, a híres német egyiptologus, próbálta egyik munkájában e nehéz kérdés megoldását. Az általa megállapított végső időhatárok egyrészt a Kr. e. harmadik század végeig, másfelé pedig a Kr. u. második század közepéig, tehát négyszáz évnél hosszabb korra terjednek.

Minden valószínűség szerint e kor nagyjából helyesen van megállapítva, sőt az öltözet divata, egyes föliratok jellege és más hasonló támpontok alapján némely képeknek a Kr. utáni első századba való sorolását is el lehet fogadni. Azonban a képek nagy tömegére nézve a szorosabb korhatározás kérdése még függőben van és be kell várnunk újabb szerencsés leleteket, melyek talán egyik-másik föltevésnek segítségére lesznek.

A bemutatott antik képtárban túlsulyban vannak az asszonyok ; nem kevesebb mint 46 antik nő arczképével ismerkedünk meg. Mindannyi teljes díszben jelentkezik. Drágaköves vagy gyöngyös nyaklánczok ékíti nyakukat, finoman dolgozott arany függők csüngnek le fülükről és legtöbbször drágaköves diadem vagy arany koszorú ékíti divatosan rendezett hajukat. Mindez ékszerek eredetijei gazdag választékban láthatók Graf antik ékszer-gyűjteményében, mely a képek közelében közszemlére áll. A ruhák szine legtöbbször világos és egyszínű, előszeretettel kedvelik a violaszinű bibor minden árnyalatait, menten a délvidékieknél jelenleg divó rikító szinkeveréktől. Gyakran finom mustrák borítják vagy másszinű szalagok szegélyzik a könnyűded kelmét.

A bájjal ábrázolt fiatal lányokon és asszonyokon kívül sok más érdekes arcz akad ; öreg matróna is, ki leköti figyelmünket. Legtöbbször életteljes szemök vonz, olykor a szende pír vagy a száj kecses kifejezése vagy a gazdag hajzat. Néha meglepő a fajtypus erős jellemzése és azt hiszszük, hogy előkelő gazdag semita, phœniciai vagy alexandriai zsidó nő képe van előttünk. Sűrű szokás volt a szempillák széleinek és szemöldökök festése, a mi e képeken is szembetünő ; ezek az úri osztályból valók. Végig menve az egész soron, még a legcsekélyebb értékűeken is, alig fogunk elhaladni, hogy valami érdekes jelenség meg ne ragadná figyelmünket és a mi legmeglepőbb, alig van két kép, melyről azt lehetne föltételezni, hogy ugyanegy műhelyből való.

Tizenhárom fiatal ember, huszonöt férfikorában álló alak és két vén ember arczképe a szép nemmel szemben jelentékeny kisebbségben marad, de nem kisebb a művészi tehetség foka, melyet némelyike képvisel. Az összes hozzáértők egyhangú véleménye szerint azt a három arczképet illeti köztük a koszorú, melynek mását szintén közöljük. E másolatokban fölismerhetni a régi mesterek rajzbeli bámulatos ügyességét, melyhez az eredetieken a szinek megfelelő ügyes kezelése is járul.

Miért állanak ez arczok, akár fiatalok, akár vének, akár szépek, akár rútak, akár egészségesek, akár betegesek, majdnem legtöbbnyire szemközt, miért tekintenek oly fölötte ritkán balra, de többször kissé jobbra és miért világítja őket a művész, majdnem kevés kivétellel, rendesen balról? Puszta véletlenségből nem történhetett ez, talán még legegyszerűbb az a magyarázat, hogy a legtöbb képtábla csakugyan sírba való temetésre készült s így a hulla hátára lévén fektetve, helyes, hogy felső második arcza is az eredeti arcz helyzetét vegye föl, miként azt az eredeti teljesen ép egyiptomi sírládában látjuk, melyet Graf ezúttal képei magyarázatául szintén kiállított.

UDVARI ÉLET BUDÁN.

Buda vára, mely annyi fényt látott hajdanában, évről-évre csöndesebb lesz. A miniszteriumokat és egyéb közhivatalokat, melyek az életet tartották benne, lassanként mind átköltöztetik a pesti oldalra. A romantikus fekvés, a tradicziő mitsem használ, győz vele szemben a gyakorlati szempont, a kényelemszeretet. De néha-néha mintha megújulnának a budai vár egykori di-

Ó-KORI GÖRÖG FÉRFI ARCZKÉP
A GRAF THEODOR-FÉLE GYŰJTEMÉNYBEN.

csőséges szép napjai! Olyankor van ez, a mikor a királyi udvar hazajön hozzánk s egy-egy pár hetet a budai királyi várlakban tölt. A régi élénkség, pezsgő élet, ha rövid időre is, újra felbuzdul az ősi falak közt. Buda divatba jön. A fővárosban melegen érdeklődnek a palotában történő események iránt és sajátszerű, majd mindenkinek akad dolga Budán. Ki audiencziára jelentkezik, ki az udvari méltóságoknál tesz látogatást, ki a Szent-Zsigmond-kápolnába megy, ki meg puszta kiváncsiságból jár fel, hogy órákhosszat nézze a díszőrségen álló katonák szabályos, egyhangu lépteit, az őrség felváltását vagy tisztelgését, ha az udvarból valaki kocsin távozik. A gőzsiklónak megháromszorozódik a forgalma s a Szent-György-tértől a palotáig vezető gesztenye-fasor mentén folyton nagy közönség sétál.

Különösen déltájban nagyobb a csoportosulás, a mikor az őrséget fölváltják. A várta-épületben most két őrség tanyáz. Az egyik a rendes őrség, mely a helyben állomásozó ezredek, vagy a honvédség legényeiből kerül ki, s a mely fél 1-kor hangos muzsikaszó mellett, nagy néptömeg kiséretében vonul fel a várba. S a mikor a honvédség van soron, a palota előtt rendszerint van egy kis lelkes tüntetés a király mellett. A másik őrség, mely a palota előcsarnokaiban és a belső termekben végez szolgálatot, a várcsendőrség soraiból telik ki. Eddig ezek az udvari istálló-

ANTIK ARCZKÉPEK A BUDAPESTI MŰVÉSZHÁZBAN.

(GRAF T. GYŰJTEMÉNYE.)

Az ókori irodalom ugyan föntartotta számunkra a leghíresebb festészek neveit, egyik-másik nagy festész világhírű festményeiről részletesebb leirásaink is vannak és mivel az antik világ góczpontjain a nagy művészek által teremtett mintákat az agyagművesek, edényfestők és bronzművesek is utánozták, lehetett némi fogalmunk a régibb és újabb attikai mesterek kedvelt motivumairól: de java részében a pompéji, herculanumi és római szobafestők nagyszámú bár de középszerű maradványai után következtettünk a régi festészet alkotásaira. Mindenki tudja, hogy ily következtetések mennyire megbízhatatlanok. Mert ha modern időben azt tartjuk, hogy a leggondosabban készített hű másolatok, fényképek, fénynyomatok és fénykarczok sem elegendők arra, hogy valamely festész képeiről kellő fogalmat szerezzünk, minő kevéssé elégítheti ki tudományos lelkiismeretünket az a tudat, hogy Polygnotos compositióit az attikai edényfestők önkénytes szabad utánzásai révén, Zeuxis és Parrhasios bámult táblafestményeit pedig épen csak századokkal utóbb élt szobafestők falfestményei alapján ismerjük.

Igy érthető tehát, hogy míg az antik építészet fönmaradt romjai és az enyészettől megóvott nagy számú szobrászati művek a görög építészekről és szobrászokról az ókorban táplált magas véleményt legteljesebben igazolták és módot nyujtottak arra, hogy eredeti emlékek nagy sokasága alapján megteremtsük az antik építészet és szobrászat történelmét: addig vajmi fonák volt a harmadik nagy társművészet helyzete! Panaszos sajnálkozással kellett bevallanunk, hogy a görög világ félszázadra terjedő festészeti alkotásairól tétova sejtelmek homályán túl talán soh'se jutunk.

Ime azonban Egyptom homokja majdnem sértetlenül óvott meg számunkra közel két évezreden át nagyszámú eredeti festményt és most midőn szemtől szemben állunk egy 84 dbra menő eredeti antik képtárral, nem hiú szó, ha azt mondjuk, hogy napjainkban jóval többet tud-

hatunk az antik festészetről, mint tudtak elődeink róla, mióta az antik világ letünt.

I. Az antik képtár, melyet ez idő szerint Budapesten a művészek házában néhány héten által tanulmányozhatunk, Graf T. bécsi kereskedő tulajdona, a ki azt Egyptomban az El Fajum nevű tartomány szélén kincsásó benszülöttektől szerezte. A tartomány régi fővárosa, Kerke, sírjaiból még régi időben kerülhettek e táblák a sivatag homokjába Rubaijat környékén, a mikor sírrablók arany ékszerek után kutatva, fölturták a sírládákat, a sírok födelét fölemelték s a vászonba tekert hulla arczát borító festményeket mint értéktelen lomot elhányták.

Ezen vékony fatáblákra festett természetnagyságú arczképek tehát egytől-egyig sarkophágokból kerültek elé és mint arczborító képmások ősrégi szokás utolsó gyakorlatát képviselik, mely azt kivánta, hogy a sírokat látogató rokonok számára a kedves halott arczvonásai fönmaradjanak. E czélból tehát az arczképezés Egyptomban a Kr. előtti utolsó és a Kr. születése utáni első századokban átalános szokás volt, mely sok művésznek adott foglalkozást.

A kerkei temető képei között nagyon különböző értékűek akadnak. Magas becsű remekek mellett látunk ügyetlen gyerekes kisérleteket. A Graf-féle lajstrom * szerkesztője igen helyesen jegyzi meg, hogy e különféleség valószinüleg onnan ered, hogy a jobbmóduak kitünőbb, a szegényebb sorsuak kevésbbé jeles festészekkel festették le magukat. Másrészt azonban talán korbéli különbségekre is vezethetők vissza ez eltérések és föltehető, hogy a jobbak korábbi időből valók, a gyöngébbek pedig, melyek máskülönben is elütnek tőlük és némi sajátságokat mutatnak, későbbi időben keletkeztek.

II. A képek nagyrésze viaszkos festékkel (ars encaustica), részben ezzel és temperafestékekkel készültek. Donner már régebben értekezett mind a két technikáról és kisérletek nyomán magyarázta Plinius- és Vitruviusnak az encausisra vonatkozó helyeit.** Most a Graf-féle gyűjtemény gondos tanulmánya alapján az eljárásokról tiszta fogalmat nyerünk. A festésre a viaszkot egy kis szoda hozzáadása után többször tengeri vízben főzték, ezáltal a viasz sárgás színét vesztette és alkalmassá vált arra, hogy ásványfestékekkel keverjék; azután adtak hozzá egy kis növényolajat és chiosi balzsamot, hogy hideg állapotában is nyúlékonyabb és idomításra alkalmasabb legyen. A szerszám (cestrum), melylyel a művész az igy elkészített anyagot kezelte, keskeny és végén lándzsa-

* Katalog zu Theodor Graf's Gallerie antiker Porträts aus hellenistischer Zeit. Berlin, 1890. Selbstverlag des Eigenthümers. 8° 40 l. Készítette F. H. Richter; Richter szerényen és helyesen megjegyzi, hogy e munka tudományos teljességre nem tart még igényt (8. l.).

** A «W. Helbig: Wandgemälde der vom Vesuv verschütteten Städte Campaniens, Lipcse 1868» czímű munkában és újabban többször, legutóbb a Katalog 36—40. lapjain Donner magyarázatát követjük a fönti leirásban.

formára kiszélesbülő pálcza volt, hegye kissé elgörbített és csipkés szélű; így az antik művész össze-vissza kenhette vele a nyúlékony anyagot, kiegyenlíthette hátával a magasabb helyeket és hegyével a szem gömbén

NŐI ARCZKÉP GRAF T. GYŰJTEMÉNYÉBEN (8. SZ.)

Weinwurm horganyedzése Blechinger rézedzése után.

és egyebütt, a hol szükség volt reá, fölrakhatta a leginkább kiemelkedő pontokon a fényeket jelző festéket, vagy más finomabb kezelést igénylő részleteket dolgozhatott ki.

A kép alapjául legtöbbnyire ciprusfából készített vékony táblácskát használtak, melyen feketében reá rajzolták előbb a kép vázlatát. Mikor a festés is megvolt, következett a tulajdonképeni encausis, az égetés vagy olvasztás, melyről az egész eljárást elnevezték; t. i. megközelítették a kész festményt melegített fémpálczával vagy izzó parazsat tartalmazó fémedénynyel, miáltal a színek kissé megolvadnak, az erős, túlkemény körvonalak kissé szétfolynak, a rések és domborulatok kiegyenlődnek és az egész kép egyenletes, mázszerű fényt vesz föl.

A másik technika, melylyel e képeken találkozunk, az ismeretes és mai nap is dívó temperafestés. Ennél a festék kötanyaga tojásfehér és fügetej; ez az eljárás az ókortól kezdve az egész középkoron át maradt fönn és az olajfestés föltalálása előtt szerte dívott. A táblák, melyeken temperafestést látunk, kréta- és enyvkeverékű réteggel vannak bevonva, néha a táblát vászon borítja és erre rakták a kréta-alapot, egy esetben pedig épen nem használt a művész fatáblát, de néhány vászonréteget rakott egymásra és ezt borította a fehér kréta-alappal.

A legtöbb kerkei kép a viasz- és tojástechnika összeköttetésével készült, melynek Donner a «viasztempera-encaustica» nevet adta. Ez eljárásnál a viaszhoz nem kevertek balzsamot, de tojássárgát és egy kis tojásfeheret meg egy pár csöpp növényolajt; e keveréket dörzsölték és gyúrták (miáltal a víztartalomtól szabadult) és a szükségszerinti fémfestékeket por formában dolgozták beléje. Így keletkezett egy viaszkos balzsamkenőcshöz hasonlító anyag, melyet épúgy lehetett cestrummal kezelni és égetni. Ez eljárás azt az előnyt nyujtja, hogy a kép befejezése után is lehet még temperával finomabb részleteket hozzáadni, a mi a gyűjtemény egyes képein meg is történt.

Az így kidolgozott képek nélkülözik azt a mázszerű fényt, mely a viaszkos balzsamú encausticával jár; színük valamivel tompább és inkább megközelíti az alfresco festmények hatását.

A rubaijati képeken legtöbbször csak a ruhát festették temperával, sokszor hanyagúl és vázlatosan, nyilván azért, mert arra számítottak, hogy a tetemet körülpólyázó szövetek, melyek körülfogták a táblát, a tábla alsó részén a ruhát is beborították.

III. Bámulni való, hogy a nehéz viasztechnikát a régi mesterek minő ügyességgel kezelték és mennyire birták a legközvetlenebb hatások kifejezésére is használni. Senki, a ki a kerkei arczképeken végig tekint, nem fogja tőlük azt a közvetlenséget megtagadni, melyet csak az egyéni vonások visszaadásával lehet elérni. Az antik művészetet ez oldaláról csak most ismerjük meg igazán. Nincs ez arczképekben «antik» idealizálásnak semmi nyoma, az egyének minden hibájukkal és minden szépségükkel élednek föl előttünk. Igaza van Ebersnek, mikor talpraesett első fejtegetésében találóan reámutat, hogy e képek mestereinek

egyedüli ideálja a valóság hű eltalálása volt.* Ebben pedig virtuózságig vitték. Ily dicséret természetesen csak a legjobb képeket illeti, például azokat, melyeket e sorok kapcsán a Blechinger-féle fénymetszetek után horganyedzésekben közlünk és még egynéhányat, egészben talán 10—12 képet. De a többi is hű tanúságot tesz arról, mikép fogták föl az Egyp-

KÉT FÉRFI ARCZKÉP (21. SZ. ÉS 28. SZ.) A GRAF T.-FÉLE GYŰJTEMÉNYBEN.
Weinwurm horganyedzései Blechinger rézedzései után.

tomban működő görög művészek föladatukat. Nem az egyptomi régi, a Ptolemæusok korát megelőző merev schemák szerint foly a munka. Alexandria megalapításával oly góczpontot nyert a görögség, melyben hatalmasan érvényesülhetett. A tudomány és művészet egyaránt újjá

* Eine Gallerie antiker Portraits. Erster Bericht über eine jüngst entdeckte Denkmäler-Gruppe, von Georg Ebers. Berlin, 1889. Különnyomat az «Augsburger Allgem. Zeitung»-ban 1888. évi 135. sz. és következő mellékletein megjelent czikkekről.

virágzásnak indult, de az új kor s az új talaj új, másnemű hajtásokat fakasztott a művészet fáján, olyanokat, melyek e kor egész lelkületének kifejezői. Dr. Theodor Schreiber érdekesen mutatja a fönmaradt emlékekből, mi ez új alexandriai hellen művészet főtárgya: az életkép. E műfaj az egyptomi, fölötte érdekes és nagyváltozatosságú életből meríti tárgyait, tehát éles megfigyelésével, az élet hű másolásával jár. E folyóirat hasábjain is értekezett a jeles lipcsei archæologus egy izben e sajátszerű alexandriai genre-ről.* Föl kell tételeznünk, hogy e műfaj virágzásában a gazdag alexandriai tőkéseknek is lehetett jelentékeny részük, a kik menten idealis hajlamoktól, az életképeknek előnyt adtak a mythosok századok óta mindinkább elkoptatott tárgyai fölött. Érdemes is volt izlésükhöz alkalmazkodni, mert a keleti világ ezen leggazdagabb kereskedő és iparos városában szokás volt a festészeket fejedelmileg díjazni, a mi viszont azt mutatja, hogy e cosmopolita világ is megtartotta a régi görög traditióból a művészet becsülését. A művészet fölvirágzásában e korbéli emberek szerfölötti egoismusa is jelentékeny tényező volt. Semmiféle nagy állami ambitio nem sarkallotta e kor s ez ország emberiségét nagy tettekre, minden erő tehát a város fölvirágoztatására, kitartó munkára és az önhiuság és élvvágy kielégítésére irányúlt. Az élvezetek egyike, hallatlan fényű, pompás paloták építése és díszitése, a hiuságokhoz pedig a saját egyéniség megörökítése tartozott, tekintet nélkül az egyéni értékre. Nem csuda tehát, hogy az arczképfestőknek arany napjaik voltak itt, a hol a jövevény görögség igen könnyen fölvett belföldi ősi szokásokat, melyek közé a saját arczkép sírbatétele is tartozott.

E szokásnak hódolva, mindenki kellő időben gondoskodott róla, hogy arczvonásai anyagi eszközei szerint jobb vagy gyengébb mester által megörökíttessenek. A szokás nyilván nem szorítkozott Alexandriára, alighanem széltében dívott Egyptom földjén; a kis Kerke városában is gyakorolták. Meglepő tünemény, hogy félreeső vidéki városban oly jeles mesterek akadjanak, a minőktől e táblák jobbjai származnak. Ebers úgy hiszi, hogy talán a legjelesb képek nem is Kerkében készültek, de a fővárosban. Előkelő emberek talán nem sajnálták a fáradságot, hogy nagyobb városban festessék magukat, talán el is hozattak házukhoz kiváló festészeket, sőt az a lehetőség sincs kizárva, hogy némelyek csak haláluk után kerültek vissza szülőföldjükre, mire Ebers érdekes példákat idéz. Nem ritkán messze földre is küldték az eltemetésre teljesen elkészített holtakat, hogy családi sírboltjukban nyugodjanak, vagy mert egyik-másik város temetője különös tiszteletben állott. A Graf-féle leletek között van egy föliratos táblácska, mely ily hullának Kerkebe történt szállításáról szóló megjegyzést tartalmaz. Tehát e

* Néhány antik bronz szobrocskáról a nemzeti múzeumban, öt ábrával. Arch. Ért. 1887. 355—358. ll.

föltevések nem nélkülöznek minden alapot. Azonban a halottas képek legtöbbjéről mégis azt kell föltételeznünk, hogy helyi mesterek festették és ennélfogva alig lehet a művészet ezen ágának általános virágzási fokát Egyptomban túlbecsülni, ha egy félreeső kis helység temetőjéből egy rakásban annyi jó kép kerül ki.

NŐI ARCZKÉP (45. SZ.) ÉS FÉRFI ARCZKÉP (4. SZ.) A GRAF T.-FÉLE GYŰJTEMÉNYBEN.
Weinwurm horganyedzései Blechinger rézedzései után.

Nagyon fontos volna a műtörténet szempontjából, ha sikerülne ez ismeretlen egyének arczképeit chronologiailag pontosan megállapítani. Ez eddig csak hozzávetőleg sikerült. Ebers próbálta fönnidézett első értekezésében e nehéz kérdés megoldását. Az ő fejtegetéseire utalunk tehát. Az általa megállapított végső időhatárok egyrészt a Kr. előtti

harmadik század végeig, másfelé pedig a Kr. utáni második század közepéig, tehát négyszáz évnél hosszabb korra terjednek.

Minden valószinűség szerint e kor nagyjából helyesen van megállapítva, sőt az öltözet divata, egyes fölíratok jellege és más hasonló támpontok alapján némely képeknek a Kr. utáni első századba való sorolását is el lehet fogadni. Azonban a képek nagy tömegére nézve a szorosb korhatározás kérdése még függőben van és be kell várnunk újabb szerencsés leleteket, melyek talán egyik-másik föltevésnek segítségére lesznek. Azoktól, a kik e kor művészetét legbehatóbban ismerik, mert évtizedek óta foglalkoztak vele, H. Brunntól és Th. Schreibertől még legelőbb várható e kérdés megoldása.

IV. A bemutatott antik képtárban túlsúlyban vannak az asszonyok, nem kevesebb mint 46 antik nő arczképével ismerkedünk. Mind annyi teljes díszben jelenkezik. Drágaköves vagy gyöngyös nyaklánczok ékíti a nyakukat, finoman dolgozott arany függők csüngnek le fülükről és legtöbbször drágaköves diadema vagy arany koszoru ékíti divatosan rendezett hajukat. Mindez ékszerek eredetijei gazdag választékban láthatók Graf antik ékszer-gyűjteményében, mely a képek közelében közszemlére áll. A ruhák színe legtöbbször világos és egyszínű, előszeretettel kedvelik a violaszínű bibor minden árnyalatait, menten a dél vidékieknél jelenleg dívó rikító színkeveréktől. Gyakran finom mustrák borítják vagy másszínű szalagok szegélyzik a könnyűded kelmét.

A nyaklánczon többször félholdidomú csüngőt látunk (16, 25, 34, 42), milyen gyakran akad a római birodalom minden vidékéről; ez ékszerforma nyilván eredetileg babonás hatásúnak képzelt és az istentiszteletben divatos, talán az Isis-kultussal kapcsolatos jelkép volt. Könnyen képzelhető, hogy ez úri hölgyek közül többen az Isis vallásának különös hívei voltak. Sajátszerű a 8. számú bájos leányfej díszitése, mely hármas nyaklánczból és gazdag fülbevalókból áll és igen különös a haj elrendezése, mely párhuzamosan elhelyezett apró tekercsekbe van fonva, melyeket a reárakott fejkötő kellő rendben tart, a fejkötő homlokfelőli szélét pedig sűrű gyöngysor szegélyzi. A tekercses hajdísz kissé emlékeztet a herculanumi papnők bronz szobrainak hajzatára a nápolyi múzeumban. A bájos leányzónak finom vonásaival és szép fénylő szemével az egész képtárban alig van párja, és csak a 45. számú előkelő hölgy áll meg mellette, kire méltán vonatkoztatta minapában egy szellemes rajongó Anakreon kedves dallamát, melybeh a szerelmes ifjú kéri a festészt, festené meg lángoló leirása szerint távoli kedvesét.* A sápadt szépség mélázó szemmel, csöndes nyugalommal néz a távolba, puha fürtjei szép hajlással omlanak fehér homlokára, tartásában csupa

* Deutsche Rundschau «Die Auferstandenen von Kerke» az 1890. január 1. számban.

kellem és méltóság. Szép nyakán díszes gyöngyfüzér és fülében is gömbölyű nagy gyöngyök lógnak, melyeket az ókorban csakúgy becsült a hölgyvilág, mint napjainkban. Az antik művészt, ki e gyönyörű alkotását reánk hagyta, mintája alighanem ép oly gyönyörrel tölté el, mint a hogy évezredek után mereng rajta a késő utókor, majdnem megfelejtkezvén a szoros közvetlenség hatása alatt, hogy megbámulja a mestert is, a ki oly végtelen egyszerű eszközökkel teremté meg remek művét.

Természetes, hogy e bájos teremtések varázsa hatja meg leginkább a nézőt, de rajtuk kívül sok más érdekes arcz akad a leányok és asszonyok körében és akad öreg matróna is, ki leköti figyelmünket. Legtöbbször életteljesen ábrázolt szemeik vonzanak, olykor a szende pír vagy a száj kecses kifejezése vagy a gazdag hajzat. Néha meglepő a fajtypus erős jellemzése és azt hiszszük, hogy előkelő gazdag semita, phœniciai vagy alexandriai zsidó nő képe van előttünk. Ilyen a 12. számú nő, melyen minden hegyes; éles csúcsba fut az orr, a lehuzott száj, a hegyes áll, arczbőre sárgásbarna, sötét nagy szeme mondolaszínű, arczának kifejezése nagyon rokonszenves. Drága bibor öltönye, dús ékszerei, bársonyos és aranyos válldíszei mutatják, hogy előkelő világi hölgy volt. A cestrum kezelése is érdekes e képen. E művész sajátszerű módon keresztbe rakta a cestrum vonásait, melyek, mint a fametszetekben, fölveszik az ábrázolt síkok fekvési irányait. Sűrű szokás volt a szempillák széleinek és szemöldökök festése a mi e képeken is szembetünő; ezek az úri osztályból valók. Minő szerény e hölgyek mellett az oly igénytelen arczú leány, mint a 14. sz., ki igazán népies alaknak látszik! Így végig menve az egész soron, még a legcsekélyebb értékűeken is alig fogunk elhaladni, hogy valami érdekes jelenség meg ne ragadná figyelmünket és a mi legmeglepőbb, alig van két kép, melyről azt lehetne föltételezni, hogy ugyanegy műhelyből való és még az a kettő sem, melyről Richter lajstroma azt állítja, hogy talán ugyanegy műhelyből vagy iskolából származnak (a 30. és 62-ik női képek) sem annyira hasonló, hogy ne volna benne több oly jellemvonás, mely mindegyiknél önálló mestert sejtet. Legbiztosabb ily kérdések eldöntésénél nem annyira az átalános hatást latba vetni, mint a cestrum kezelését, melynek vonásait a viaszfölület meleg kiegyenlítése sem tüntetett el soha teljesen.

A kik eddig e képekről akár művészi akár technikai szempontból irtak, a vizsgálatot ily mikroskopikus irányban való irányítással még nem végezték. Kicsinyes és fölöslegesnek látszhatik az ily megfigyelés, de a modern műtörténészek élnek vele néha oly korbeli képek megállapításánál is, melyekre irott följegyzések léteznek; mennyivel fontosabb lehet tehát oly esetekben mint a jelen képtárnál, hol sem az

ábrázolt személyiségek neveit, sem a képek művészeit, de még a századot sem ismerjük, melyben mindegyik mű készült.

Tizenhárom fiatal ember, huszonöt férfikorában álló alak és két vén ember arczképe a szép nemmel szemben jelentékeny kisebbségben marad, de nem kisebb a művészi tehetség foka, melyet némelyike képvisel. Az összes hozzáértők egyhangú véleménye szerint azt a három arczképet illeti köztük a koszorú (4., 21. és 28.), melynek horganyedzését ide zárjuk. E másolatokban is fölismerhetik olvasóink közül azok, kiknek az eredetieket élvezni nem volt módjukban, a régi mesterek rajzbeli bámulatos ügyességét, melyhez az eredetieken a színek megfelelő ügyes kezelése is járul. Ez utóbbiból másolatainkban csak az árny és fényhatások érvényesülnek.

Az egyik (4. sz.) hatalmas egyéniség, melynek a tartományi kormányzatban bizonyára magas rangja volt, mire fején az arany babérkoszorú s a mellén harántosan átvonuló, arany és ezüst gombokkal díszitett piros szalag tanúskodik, alsó öltönyére kékes felső köpeny borul, melyet bal vállán aranygombú fibula köt össze; a jobb vállról bíborszínű széles sáv fut végig. A tarka öltözet s az erős színezésű egészséges arcz közömbös szürke háttérből jól kiemelkedik. Még több erő van a másik (21.) fiatal férfiarczban, melynek kuszált haja, merész tekintete s erélyes mozdulatú ajka majdnem vadsággal páros kiméletlen erőt jelez. Semmi dísz vagy rangjel, de még ruha sem zavarja az egységes közvetlen hatást, melylyel ez egyéniség ősereje érvényesül. Ezúttal is meglepő, minő kevés színnel, minő keresetlen egyszerűséggel éri el az ókori festész nagy hatását. A férfierő más typusa egy önérzetes egyénnek a természeti nagyságon túlmenő feje (28. sz.), éles szeme hatalmasan tekint körül és ajkai mintha öntetszelgő hallgatással szorúlnának össze és mintha előjárósági vagy más miféle méltóságát jelző mellszalagját kellő öntudattal, de egyúttal bizonyos jóindulattal viselné.

Kevésbbé sikerültek a fiatal emberek arczképei, ellenben az egész sorozat gyöngye egy vén, ősz férfi képe (2. sz.). Ókori bölcset vélünk szemünk előtt látni, a ki sokat tud, de keveset beszél, ki az embereknek sokat megbocsát, mert sok világot és népet látott, komoly okossággal párosuló jóság honol arczán és csudálatos világosság terjed szét szemeiből.

Ha megfigyeljük azt a friss közvetlenséget, mely a legtöbb képen megragad, gondolkozóba esünk a fölött, hogy vajjon mikép történhetett, hogy ez asszonyokat s e férfiakat a szokásos mintázó üléseken nem szállotta meg az unalom mint ma, vagy hogy nem mutatják mindannyian azt a bizonyos feszes, erőltetett hangulatot, mely a modern fényképek legtöbbjeiből kirí és azokat oly értéktelenekké teszi. A régi művészek nyil-

Befejező oldalt l. a Complet gyüjteményben

Az Erdélyi Múzem-Egylet szíves figyelmébe ajánlom ezen érdekes sírok ásatásának folytatását; a melyek Dacia homályos ős multjának földerítését elősegítenék.

Nagy-Enyed, 1888 január 15. *Fenichel Samu.*

III. EGY MAGYAR FESTŐ LEVELE a Graf-féle antik arczkép-gyűjtemény alkalmából.* Tisztelt szerkesztő úr! Hogy megitélhessünk valamit, jó annak létrejövetelét észlelni. Ha az egy bizonyos módon létrejött mostan, vajjon nem úgy lehetett-e hajdan is? Kérdezzük mindenekelőtt, hogy jönnek ilynemű művek létre korunkban? Még a photographia elterjedése kora előtt, ha valaki meghalt és róla kép nem létezett, elhívták a legközelebbi embert, ki rajzolás hírében állott és megbízták a meghalt arczképének elkészítésével. A hulla rendszerint vagy még az ágyban, vagy már a koporsóban nem jól világított tárgyát képezte az arczképezésnek. A rajzoló a hulláról ily rossz körülmények között rajzot készített, melyet azután, az igaz, képpé alakított át a különféle rokonok hozzájárulásával és alakított addig, míg a közmegelégedés minden compositumát elérte a corrigálók belefáradása s a halott emléki képe elenyészése következtében. A szemet természetesen kinyitva, leírás szerint kellett ábrázolni. «Épen oly szeme volt, mint a Jani fiáé.» Az egyik néni szerint az orra hosszabb volt úgy egy centimeterrel, a másik bátya szerint rövidebb ugyanannyival. A száj mosolygó volt és igen megelégedett kifejezést mutatott a hitves állítása szerint («mily boldog volt házasságunk», ezt valamikép sejtetni engedvén). A további correcturák még szebb, pirosabb arczszín, még több megelégedés kifejezése körül forogtak, míg végre az átalános belefáradás következtében a pietás e legművészietlenebb terméke, a «boldogult arczképe» létrejött. Mi természetesebb, mint hogy ily gyötrelmes mesterséget csakis a legtehetetlenebb emberek űzték. A kiben egy kis artistikus vér volt, az idején megugrott ilynemű feladatok előtt.

A dolog természeténél fogva az régen is csak épen úgy lehetett. Elhívták a hullafestészt, az megnézte, esetleg rajzolt is valamit a hulláról, vagy csak leírták neki a hulla mivoltát, azután haza ment, elkészíté a képet, ezt egyszer-kétszer átkritizálták, megjavították és miután a halotti czeremóniához tartozott, végre elfogadták, hozzá pólyázták a hullához.

Az ily productióknak félig vagy egészen természeti benyomások hijában való készülését, továbbá, hogy azt rendesen kontárok, mázolók űzték, igazolja a Graf-féle collectio is, mely nagyon régi lehet, de hogy a régi görög jó festészetről fogalmat nyújtana, az æsthetikai értelemben nem állítható, de technikai értelemben sem. Ugyanis a falap vastag pásztával van bekenve — lúgba vagy terpentinbe oldott viasz festékporral vegyítve, — és erre hígabb oldattal contourfélék reárakva. Ily módon más ilyféle arczképeket, hol kis felületekről van szó, lehet előállítani, de hasonlóan, mint a görög plastika, vagy a görög festészet is, nagy meztelen felületek, draperiák előállításával foglalkozott, szép bőrfelület elő-

* Kérésünkre egy nagytudományú hazai művész szíves volt folyóiratunk számára az alább következő sorokban a nagyfontosságú Graf-féle képekről véleményét nyilvánítani. Közöljük e véleményt, bár sok tekintetben ellenkezik az «A. É.»-ben legutóbb megjelent értekezésben közölt nézetekkel. Szerk.

Arch. Ert. 1891.

állítására pedig az itt alkalmazott technika nem alkalmas ; a modellirozás lágy fokozása transparens és félig transparens színek alkalmazása ily ripacsos aláfestésre lehetetlen.

A technika legjobban kivehető a 21. számú képen vastag pászta felrakása ecsettel, ennek elnyomkodása szerszámmal, egy hígabb kötszerrel, a részletek rárakása kötszerrel, igen jól felismerhetők ; emlékeztetvén egy igen közepes 1600-beli műre.

A gyűjtemény hivatalos lajstroma szerint a 2, 4, 5, 8, 21, 28. számú képek mesterművek lennének. Mi úgy találtuk, hogy általában mindnyájan egyformák : kissé kevésbbé vagy inkább jelentéktelen munkák. A collectio sem a régi mesterművekről fogalmat nem nyújt, de meg az sem valószínű, hogy a régi technikai eljárások jobb faját mutatná fel. Régészileg érdekes lehet, de artistice egy nagy semmi.

Hja ! de tisztelt szerkesztő úr, ezen szószapora irkász-korban ez nem ad illő hosszú czikket, a másik meg az, hogy nem a dívót állítja, pedig, a mint tetszik tudni, nálunk csak azt lehet állítani, a mit már egyebütt elfogadtak . . .

Budapest, 1891. februárius 20-ikán.

IV. IFJ. KUBINYI MIKLÓS. FIBULA VAGY SZÍJTARTÓ LEMEZ.

Régészeti kutatásaink közben gyakran történik, hogy oly tárgyak kerülnek birtokunkba, melyeket semmiképen sem tudunk kutatásaink keretébe foglalni, a nélkül, hogy a képet, melyet a lelhelyről már előzőleg construáltunk, meg ne zavarjuk. Az ily tárgyakat azután — nehogy következtetéseinkre, melyeket a talált tárgyak túlnyomó többségéből levonni hajlandók volnánk — zavarólag hassanak, szépen félreteszszük, várva a kedvező pillanatot, mely megadja a megoldást. — A kutató ilyenkor mindig talál oly argumentumot, melylyel lelkiismeretét megnyugtatja s ha az ásatás még annyi ovatossággal és figyelemmel történik is, hajlandó elhinni, hogy a kérdéses tárgy a föld felszinéről az ásóval vagy földomlás következtében jutott a mélyebben fekvő földrétegbe, melynek tárgyai közé az semmikép sem illik.

Egy ily tárgy a mellékelt rajzban ábrázolt vas-lemez is, mely az árvamegye *Nagy Bisztrecz* község határában fekvő «Trnini» nevezetű szikla-csúcson kiásott pogánykori arany és ezüst érmek, arany «koszorú», örlőkövek, nehezékek s egyéb tárgyakkal még 1879-ben jutott birtokomba* s azóta ezen tárgyak között — szinte elfelejtve — ott hevert gyüjteményemben.

Azonban valamint — egy híres angol iró szerint — «minden élő lénynek egyszer megjő a maga napja», úgy az élettelen tárgy is, ha egyszer napfényre jött, nem kerülheti el sorsát, hogy egyúttal *napi rendre* is ne jőjjön s ne folytassa tán évezredeken át félbeszakított történetét. Példa reá ime az én igénytelen kis vas-lemezem is.

* A leletről még ugyanazon évben egy terjedelmesebb közleményt küldtem be az Arch. Ért. akkori szerkesztőjének, valamint a jellemzőbb tárgyak (köztük a vaslemez) rajzát, de a czikk — sajnos — nem látott napvilágot. Később futólag megemlékeztem a leletről az 1885. évi régészeti congressus alkalmával tartott felolvasásomban. Lásd ezt: az Orsz. Rég. és Embert. Társulat 1889. évkönyvében 97. és kk. l.

GRAFF György

Graff (Graf, Grof) György Kölnből jött hazánkba, 1798. júl. 26-án kötött Pesten házasságot Alger József lakatosmester özvegyével Alkerin Teréziával.[65] 1800. febr. 9-én készítette el mint lakatos a mesterremekét,[66] és 1801. aug. 31-én kapott pesti polgárjogot[67] mint kovács (faber ferrarius). Ez azonban feltehetően elírás, mert mint lakatos (faber serrarius) remekelt. Német származása ellenére a magyar lakatosmesterek között szerepel.[68] Az 1820-as években halálozott el, és az ipart özvegyi jogon felesége folytatta.[69]

Pataky 1985

162.

szokásosnál részletezőbb recenziót Farkas
cióival jutott legközelebb a művészettörté-
zettörténészi munkához.
eiből műgyűjtői-múzeumszervezői munká-
ntból legaktívabb évtizedéhez. A Petrovics
rta 1943-ból visszatekintve Oltványi: „A vi-
sére lendült fel újra. Céltudatos, de mindig
yan magángyűjtemények, amelyek hovato-
t pl. dr. Cseh-Szombathy László, Fruchter
énye."[27] Oltványi ugyan nem írta le, szeré-
nette, ráadásul motorként, másokra is ható,
)-as évtizedben, a Gresham-asztaltársaság
zek és műalkotások között című visszaem-
ghatározó inspirációt, gyűjtői példát jelen-
on szép volt, de ennél jobban érdekelt, sőt
tott újszerűsége. A falon olyan művészek
a hallottam is, nem maradtak meg emléke-
ts. A gyűjtemény legjelentékenyebb részét
arélnak egy nagyon szép tájképe is nagyon
épviselt Egry művészete volt. Hatása meg-
n merülve a képek nézésében, mintha más
ny közvetlen hatása a Fruchter-gyűjtemény
László-, a Márton Ödön- s a Köves Oszkár-
az egyes festőktől s szobrászoktól bekerült
írásaiban képviselt művészeti nézeteivel,

s tehetsége jól hasznosult abban a sajátos
os megalapításához, illetve megnyitásához
századi magyar műgyűjtés történetében is
ajdonú műtárgyaiból képződött (ahogy so-
a város és magánszemélyek adományaiból
észeti írói horizontját jóval kitágítja. Képes
országi képzőművészetének meghatározó
és hitelességel bemutatni.[32]
múzeumalapító önzetlen munkálkodása
, ami elsődlegesen biztosítja munkássága

Graff/Graft H.B./Hans Petrus/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosle-
gények jegyzéke származási hely szerint:"Münstereiffel
/Münstreeiftel/:Graft H.B." 122.old

Batári Ferenc: Asztalosle gények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz.Évkönyve

Graft H.B./Hans Petrus/,Graff/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Münstereiftel: Graft H.B." 122.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmúvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.Évkönyve

GRÄFFENSTORFFER Simon Melchior

1663

WAB 100. 189.

[1] L.Groza, C[teva puncte de vedere privind cetate
[1] Temesvár. Budapest, <1912>, p.1.
[1] Der mittelalterliche Städtebau in Siebenbürgen, i
Anbeginn bis 1241. Heidelberg, 1996, p.32, pl.16,
kevésbbé voltak kommentálva, lásd }t.Matei, Aspe
perioada feudalismului timpuriu, [n Studii de istori
[1] L.A.Maggiorotti, F.Banfi, Le fortezze di Temesv
Atti dell'Instituto di Arhitectura militare. Roma, 19
[1] Temesvár. Budapest, <1912>, p.6.
[1] Al.R`dulescu, [n Orizont, Timi]oara, XXXIV, nr.
[1] I.Ha\egan, Das mittelalterliche Schloss von Teme
oder renovierten Schlösser, [n Castrum Bene, 2, 19
[1] Republicat ultima oar`, al`turi de un plan actual, c
1985, p.48-49.
[1] Uo., p.22-23.
[1] Gerö L., id.muv., p.334.
[1] Lokalizálás és alaprajz: P.Niedermaier, Der mitte
Kreischgebiet. I. Die Entwicklung vom Anbeginn b

[1] Azonosítva Marsigli alaprajza segítségével. Lásd
lui L.F.Marsigli, [n Rev.Muz.Monum. Monum.Ist.,
[1] C.Daicoviciu, I.Miloia, Cercet`ri arheologice [n B
14.
[1] A.Bejan, Concluzii preliminare asupra sp`turilor a

William Graff, építész

Budapesti amerikai iskola, épület, XII. ker. Kakukhegy u. építészek: Callmayer Ferenc, William Graff, Callmayer László, Nyári Péterné, Kiss Farkas Jenő.

1. a budapesti amerikai iskola makettfotója. | repr. |
2. az első szint alaprajza. | repr. |
3. a második szint -"- | repr. |
4. a harmadik -"- -"- | repr. |
5. a negyedik -"- -"- | repr. |

2. Az első szint alaprajza

Magyar Építőművészet, 1984. 3., 50-51-old.

GRAF é Ferenc emlékére

Nyitra, városháza, 1880

Sörgyi 1996 100

Krasznokvajda
- lakóházak 1122
Kremnica > Körmöcbánya
Kunhegyes
- Sóház 1018
Kunszentmárton
- r.k. templom 2869
Kurityán
- pálos kolostor 2270
Lábod
- r.k. temetőkápolna (Hosszúfalu temploma) 3254
Ladánybene
- Árpád-kori templom 3820
Lázur [Lazuri]
- görögkeleti templom 3969
LÁzÁrea > Szárhegy
Lébényszentmiklós
- Szent Jakab-templom 108, 1470, 2327
Légrád [Legrad]
- Szent Mihály-templom 2045
Lengyel
- Apponyi-kastély, park 1724
Lenti
- vár 4050
Letenye
- présházpince 761
Levofa > Lőcse
Lipovo > Hetyen
Lillafüred > Miskolc
Lőcse [Levofa]
- Fő tér 40.: lakóház 3285
- régi minorita templom 1999
- Szent Jakab-plébániatemplom 3869, 4079
Lövöld > Városlőd
Ludrová > Nemesludrova templom 4214, 4216, 4218

Lőcse [Levofa] | Lockenhaus > Léka

Léka [Lockenhaus]
- vár 2740

MDK

Graf Tivadar,

gyüjteményéből a III-IV.sz.beli kopt szövetek ilyfajza hires gyüjteményének egy szép sorozata az Orsz. Magy. Ip.müv. Muzeumban is látható.

Divald K.: A debr.Déri-muzeum.- M.Ip.Müv. 1931.1-2.
4.l.

GRÁFEL JUDIT

Magyar Iparművészet az
ezredforduló 2003
169.l.

GRAFENSBERGER, Josef, pozsonyi kőműves

J. G., Maurer, † 30 éves korában, Pozsony, 1846 október 23. (1846, 792 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Graff, festö, Drezda.

Magy. Hirmondó. 1798. XIV. szak. VII. 27. 8. s
? l.

Festők, XX. sz.

Czóbel Béla, festő (1883)

Mirò, 1948. Automne, no. 4.

48-50 l.

François Gachot: Czóbel Béla.

Graff András
pesti kőmives és
kőfaragó
1876

l.
Föv. Könyt. Evk.
X. 1940. . . 148-1

M. D. K

GRAFF Antal Ferences rézkarcai

Szeged, alsóvárosi templom, színes.

1714. (Rész.)

Nagy-Pap-Börtsök: Szeged Bibl. 1960.

245. l.

M.O.K.

GRAFF ANTAL

neves festő festette a szegedi ahóvárosi (OFM) templom mására — emlékszik a főoltár kaparására is van köze. (1714 - a mására elkészítése.)

Bálint S.: Szeged városa
Budapest, 1959, 64.o.

Graff Ernst (Panesovai)

1910. dec. hiáb. Nemzeti halon
Csendélet almával és kő-
csöggel, olaj. 400.—

Isztria III. 163.

Graff Erzsi

festőnő

Bud. Pancsovai

evang. nincs

cséd

Krück I. 413. l

Kelta agyagtál VI. 18.

Graff Erzsi

festőnő

L.

Szinnyei - Szentimrei

534. l.

T. 2289.

város, a háttérben hegyek
előtérben pedig balra Bar-
elirata:

cm.

Graff Erzsi, festőnő. Godesbergben kezdte tanulmányait, utóbb pedig Budapesten Déry Béla vezetése alatt tanult. A Nemzeti Szalon 1910. évi pancsovai tárlatán és 1911. évi budapesti tavaszi kiállításán több művével szerepelt.

Nemzeti Szalon Almanach. Budapest, 1912. 169. l.

Graff Márton
vérmives

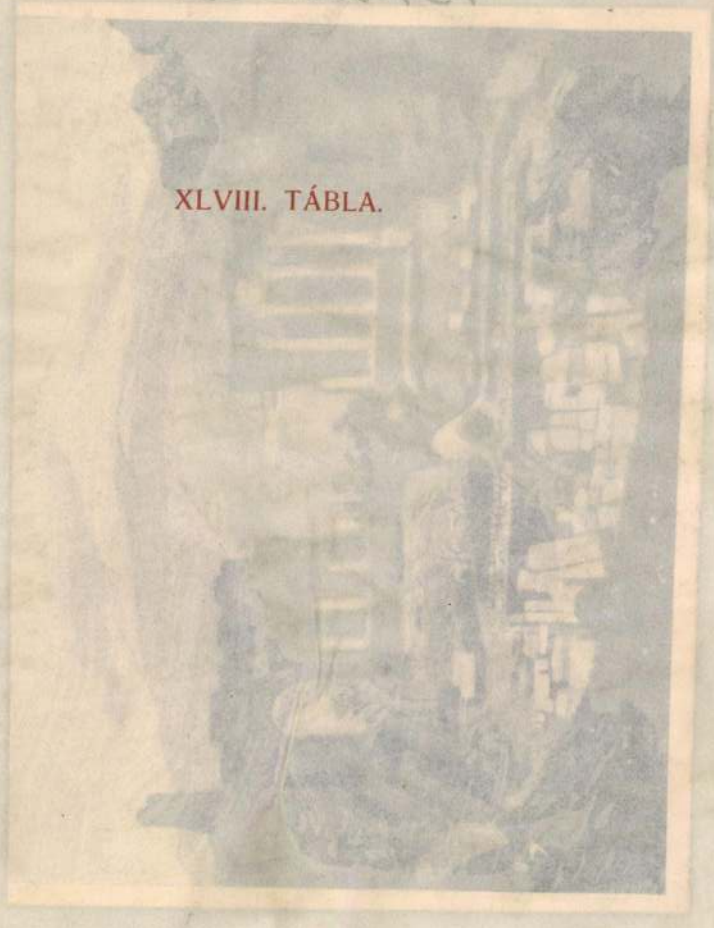
Kassa 1760

l.

Arch. Ev. A.

1916. 228. l.

XLVIII. TÁBLA.

Graff Lajos

építési vállalkozó

VII. Dembinszky u. 4.

VII. ker. elölfáróház építése

több fővárosi iskola

Építés- és Közmunkaügyi minisztérium megbízásából

Állami Gyermekmenhely

Budapesti Közlekedési és Borászati Szakiskola

helyreállításait végezte

Bork-Fabr. 57.C

D Graff János Mihály

pesti márványozó

l.

Schoenbelvárosi

10. l.

Pozsony.

A háttérbeli hegyeken inne
a part mentén hajók kötöttek k
hintóval, az előtérben pedig a
szekér és hintó meg egy kettes
élénkitik, kik közül a lovas a

balra: (Ungarn)
középütt: PRESBURG
jobbra: (Hongrie.)

legalól középütt: Vienne chez

Szines rm., mér. a rl.

140-95.

Graff Imre Mihály

műrajzoló

l.

Schwandgärtner.

5 l.

~~Kotorzmóny Járos, miłosnni wolga~~

IX. 116.

Grafl Ferenc, keramikus, gyártul. M.D.K.

Egy 1844, jan. 31.-én kelt igazolvána alapján ő és Mildner a miskolci K.K. Steingutfabrik tulajdonosai. 241.o.

Mihalik Sándor: Küzdelem a körmöcbányai kőedénygyárért 229.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadó váll. Bp.

Grafl Ferenc, keramikus, gyártul. M.D.K.

Valószinüleg Besztercebányán alapitott újabb gyárat. Az ottani városi tanácsnak tett ajánlatot. Fényes E. emlit Beszetercebányán jó fél porcellán/Steingut/ készitményeket. 241o.5.jegyz.

Mihalik Sándor: Küzdelem a körmöcbányai kőedénygyárért. 229.o.

Folia Arcgaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap. Kiadóváll. Bp.

M.D.K.

Gráfl Ferenc, keramikus

Az 1815-ben alapitott Körmöcbányai kőedénygyárat 1838-ban történt leégése után Gr.fl pesti kereskedő, a murányi kőedénygyár árendása akarta megvenni. 229.o.

Mihalik Sándor: Küzdelem a körmöcbányai kőedénygyárért. 229.o.

Folia Arcgaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap. Kiadóváll. Bp.

M.N.K.

Grafl Ferenc, keramikus

1839-ben beadványokban kérte a különböző hatóságokat, hogy Körmöcbányán egy új kőedénygyárat létesithessen. /Fabricam vasorum fictilium/. 230.o.

Mihalik Sándor: Küzdelem a körmöcbányai kőedénygyártásért. 229.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőmüv. Alap. Kiadóváll. Bp

Gräfl Ferenc MDK

kőedénygyáros.

A körmöcbányai kőedénygyár 1838-ban leégett. A város Trangous József ügyvédnek az iglói kőedénygyár egyik tulajdonosának adta el. Gräfl Ferenc pesti kereskedő és a murányi kőedénygyár árandása, aki szintén pályázott a körmöci gyárra, bosszuból mádodi kőedénygyárat akar létesiteni körmöcön. Az engedély 1840 okt 13-án megkapja, bár a városi tanács többször tiltakozott.

/Gräfl/ Gräfl mégsem alapit Körmöcön gyárat, hanem Besztercebányán...

Mihalik Sándor: Közdelem a körmöcbányai kőedénygyártásért.
FOLIA ARCHAEOLOGICA XI. 1959. 229-243.o.

M. D. K.

GRAFL IGNÁC

magyarországi tanulás 1788-ban kiadás-dátum.

AICH HUBERTNÉ, a magyar hobbi-lepkegyűjtés. H. n., é. n. 37-0.

GRAFL-MILDNER, keramikusok

Az 1850-es években megjelenik a keramian a kétfejúsasos-
címer. Ez azt jelenti, hogy használója cs.és kir. privilégi-
ummal rendelkezik. Kőedénygyáraink közül a miskolci Mildner
Gräfl-féle rendelkezett ilyennel. 305.old

KATONA IMRE: Ismeretlen adatok a herendi porcelán-
gyárról 303.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Ágopcsa Marianna:

Grafikai Szalon '73. /A bukaresti Dalles-teremben megnyilt kiállitásról./

A Hét /Bukarest/, IV.évf. 18.sz. 1973. május 4. 1-2.old.

GRÁFNÉ SZIGETY MAGDA, festő

1960. nov. 26. A képzőműv. Szöv. Vasmegyei csoportja kiállítása, - Dunántuli városképeket örökit meg képein Gráfné Szigety Magda. 111. old

SZENTIVÁNYI TIHAMÉR: A Magyar Képzőművészek Szövetsége Vasmegyei Munkacsoportjának 1960. évi kiállitása 107. old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, 1961. I. kot. Szombathely, 1961

M.D.K.

Grafonetter, Johannes, vésnök

grác származású, 1769-
ben telepedett le Késmárkon.

Mária G. Aggházy: Steirische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst.

Acta Historiae Artium,
Bp. 1967. Tom. XIII. fasc. 4. 316. old.

Grag F./Fridrich/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztalosleg6é-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Königsberg, ~~Poro~~
Poroszország.:Grag F." 122.old

Antóri Ferenc: Asztalosleg6nyek Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmivességé-
nek történetéhez 91.old

Arrabona,9. -Antus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz.Evkönyve

Friedrich grag, asztaloslegény

Von Königs berck aus Preissen Tischler gesell. "A győri asztalos és puskaagygyártó céh legénykönyvéből 1674. 100. old

Gatári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. szá-zadban Adatok Győr város asztalosmüves-égének tör-ténetéhez 93. old

rrabona, 9.-Antus János Kia. Győr, 1967.-A Győri Kia. évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Grag,Fridrich,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 közötti megfordult asztalosleg é-
nyek jegyzéke: "Grag,Fridrich,Königsberg,Poroszo.1674".
116.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.szá-
zadban. Adatok Győr város asztalosmesterségének tör-
ténetéhez. 93.old.

Arrabona,9.-Antus János múz.Győr.1967.- Győri
Múz.Évkönyve

Graf Augusz
Kiváló német
miniatur festő

Pyrker János László
min. arcképe. festette
repr.

Leuthinger, Ernst =
Die Bildnis-Miniatur in Deutschland
von 1550 bis 1850
München 1909.

280-1-

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

BUDAPEST, IX.
Hőgyes Endre-utca 10.

Grail S./Simon/, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke származási hely szerint: "Landeck,
Tirol: Grail S." 122.old

Batári Ferenc: Asztalosleg nyek Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvesség-
nek történetéhez 93.old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967. - A Győri
Múz. Evkönyve

Simon grail,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1697 den 20 oktober:"~~Ixmmm~~ Simon grail von Landteckh aus Tirol ein dischler gesell", 113.old

Batári Ferenc: Asztalosiegények Győrött a XVIII.században- Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Antus János Múz.Győr,1967,-A Győri Céh.-Könyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Grail,Simon,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke: "Grail.Simon,Landeck,Tirol,1699".
116.old. 15.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleginyek Győrött a XVII,szá-
zadban. Adatok Győr város asztalosmuvességének tor-
ténetéhez. 93.old.

Arrabona,9.-Antus János Múz.Győr.1967.- A Győri
Múz.Evkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.Y.

Gróf Andrássy Gyula

"Tharaspes"

Élet és Irodalom, 1968. nov. 2 - 6 lap

M.D.

Grain András
Grafikus

„Hajó" (repro)

Élet és Irodalom, 1968. aug. 17. - 2 kép.

Grain András

Rajza, repr.

Kortárs, 1970/8. 1344. l.

Grain Andárs

"Busók" cimmel hozza a lap a müvész rajzát a cimlapon,
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. febr. 27.
XV. évf. 9. sz. cimlap

Grain András

"Busók" c. rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. febr. 6.
XV. évf. 6. sz. 7. lap

MDK.

Grain András

Kiállitásának hirdetése

Szocialista Müvészetért 1965 juni.

Grain András

"Busók" cimmel hozza a lap a művész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. jan. 29.
XVI. évf. 5. sz. 11. lap

Grain András

"Virág" cimmel a lap bemutatja a művész rajzát
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. szept. 23.
XVI. évf. 39. sz. 7. lap.

Szain András, grafikus

Házaspár

repr.

Magyar Ifjúság, 1968. XI. 15. 7. l.
-on: Változnak az idők?

Grain András, grafikus

- Házaspár c. albotását az Élet és Irodalom 1968. nov. 2-i száma közölte. Az albotás írógépbetűkből készült. Csupa x, és néhány 0.

- on: Változnak az idők?
Magyar Hírlap, 1968. XI. 15. 7. l.

Gracia Morales

« Basta » Repr.

Dagadanski Napoli 1967 I. 30.3.

Grain András

Női fejet ábrázoló rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. ápr. 4.
XIV. évf. 14. sz. 4. lap

M.D.K.

Grain András

Rajzát /alakok lóháton/ hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. aug. 30.
XIII. évf. 35. sz. 4. lap

Grain Indrás

Raja Rapsr.

La Hohatan, 1969 - XI - XII . 1164, 1120.

Graiņa Andula's

Raiņa Rep. r.

Latvietis, 1970. I–II. 109.

Szain András

kiállitása. Pécs, Magyar írók könyvesboltja.
Dunántúli Napló, 1966. máj. 18.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

267. l.

Grain András

Rajz Prepró/

Feleulet 1966 X. n. 972 old.

M.D.K.

Grain András, jegyző

„Virágos" c. esszéjéről

körli.

ALFÖLD, Debrecen. 1968. XIX.évf. 3. sz. 51. old.

Grain András
festő

MDK

A Magyar Írók Könyvesboltjában
és a Libresszóban nyílt
meg kiállítása

– Fürst –

Napló, 1966. május 14. 4. lap

M.D.K

Jean Anderies
graphismes

"Aimer"

Elet és Irodalom, 1967. aug. 19 - 1 kép.

Grain András

Férfi arcképet ábrázoló, cimnélküli rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1970. szept. 26.
XIV. évf. 39. sz. 13. lap

Grain András festménye

1021

Grain András

29

KÖZNEVELÉS
Budapest
1970
Telefon: 136-960, 333-700, 333-740, 333-745
BUDAPEST, VI., NAGY ILONA UTCA 11

Grain András

Cimnélküli rajzának repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. aug. 8.
XIV. évf. 32. sz. 5. lap

Grazia Tuderi

«Orizzonte» Rebo.

Damiani Napoli 1968 IV. 4. 5.

MDK

Grain András, grafikus

Rajz:

Repr.

– : Rajz

990. u

JELENKOR, Pécs. 1970. november XIII/11

MDK

Grain András, grafikus

Rajz:

Repr.

— : Rajz

992.a

JELENKOR, Pécs. 1970. november XIII/11.

Grain András

Rajz (reprró)

Jelenkor 1966 II. n. 128old.

M.D.K.

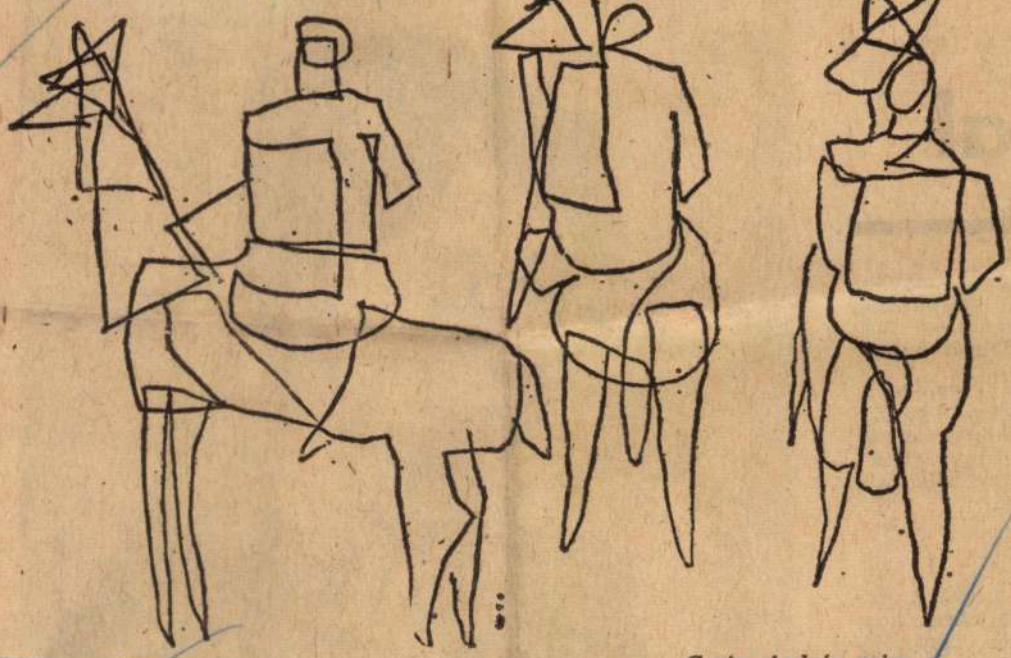
Grain András, festő

kosaras csendéletei körül

ALFÖLD, Debrecen, 1968. XIX.évf. 1. sz. 19. old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
Grain András
1969 AUG 30
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1024

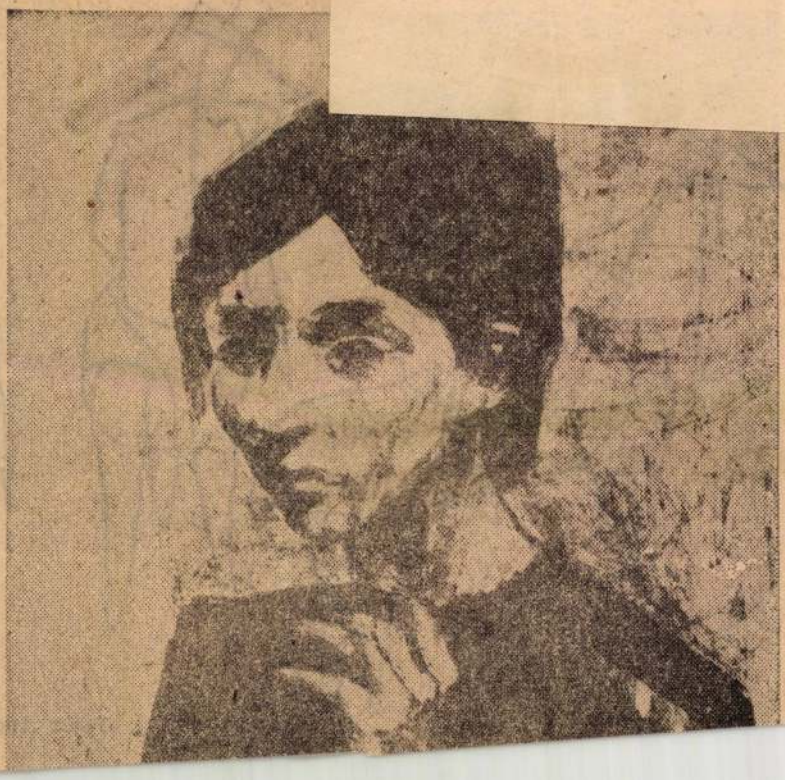
Grain András rajza

val

másabbak, munká-
mozgású volt. Sőt,
folyásán egy má-
alapjait is lerakta

ózben történhetett,
külügyér közölte
ral, hogy a danzigi
en el fogja intézni.
estől, mondják, még
egriadt.

a lengyelek. A var-
et azt jelenti, hogy
minden tényezőjé-
a háborúra ma is
mértékben fennáll.
legszélesebb pá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

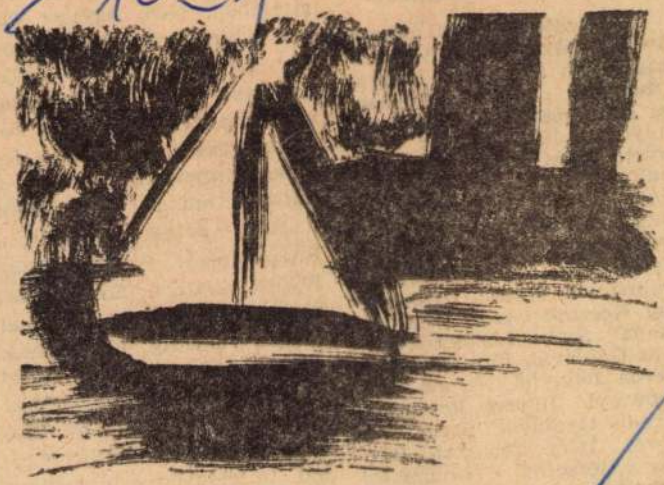
Pécs

1969 AUG 27

Grain András

1021

Mach Edward fordítása

Grain András rajza.

ÉRTÉK
ÉS DECEN

A Jelenko
hogy a maga
zájáruljon a
irodalom n
és gondozásá
folyóirat 196
mait, egész s
nulmányra és
akadunk, amely modern íróink megismertetését szolgálja, az irodalom öntudatának fejlődését segíti. A folyóirat tanulmányai sorra foglalkoztak Kosztolányival, Füst Milánnal, Szabó Lőrinccel, Illyés Gyulával, Vas Istvánnal, Berda Józseffel, Nemes Nagy Ágnessel, Juhász Ferenccel, Krúdy Gyulával, Berta Lajossal, Déry Tiborral, Darvas Józseffel, Kolozsvári Grandpierre Emillel, Mándy

fiatalok műveit. Az elmúlt másfél évben Ágh István, Ratkó József, Arató Károly, Bodosi György, Serfőző Simon, Kalász László és Gutai Magda verseiről, Jókai Anna, Albert Gábor, Sobor Antal és Mensáros Zoltán prózai köteteiről, valamint az Első ének és az Universitas 68 című antológiákról olvastunk bírálatot. A fiatalok kritikai

M.D.V

Gyóni András
Gaplins

Varsák és halak"

"

Élet és Irodalom, 1967. márc. 19. - 5 lap

Grain András

Kiállítása nyílt a pécsi libresztóban.

Szocialista kultúráért 1961. jún.

Grain András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 FEB 8

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

Dunántúli napló

1021

GRAIN ANDRÁS: BUSÓK

S

ROLY

yegyetemet —
lező tagozaton.

A magyar-né-
szakon egyedül
voltam az egész
lyam. Ha hiá-
tam valamelyik
zultáción, a ta-
nányi osztály
t mérgelődött:
ottam a statisz-
jukat, hiszen
iscsak túlzás,
y egy egész év-
am távol ma-
jon!

z egyetemi évek
éz éveket jelen-
ek. Aki levelező
lát végzett, csak
tudja, mit is je-
t munkavégzés
lett tanulni. És
ben — írni.
rt a versek köz-
is születtek.
ndez hallatlan

— *Az ember ve-*
gye komolyan amit
tesz, amióta írok,
alapjában véve alá-
rendelek mindent.
Sokszor jól esett
volna lazítani, de
kíméletlen voltam
és leszek is magam-
hoz. Ez aztán a
zárkózottság látsza-
tát keltette sokak-

ARATÓ KA

JEGYZET

Felnőttem csavart szarvú kosfej
közelemben váratlan öklei

Csak nem dőlni el megállni
alig-ránduló szemöldökkel
Csak nézni látni hallani
nagy lombokkal terülni széjjel
Mosolyogni káromolt Isten
fogak közt csikorgó nevével

MÉG SOKÁIG

A szoborrá dermedt anyának,
[illegible] még fiát,

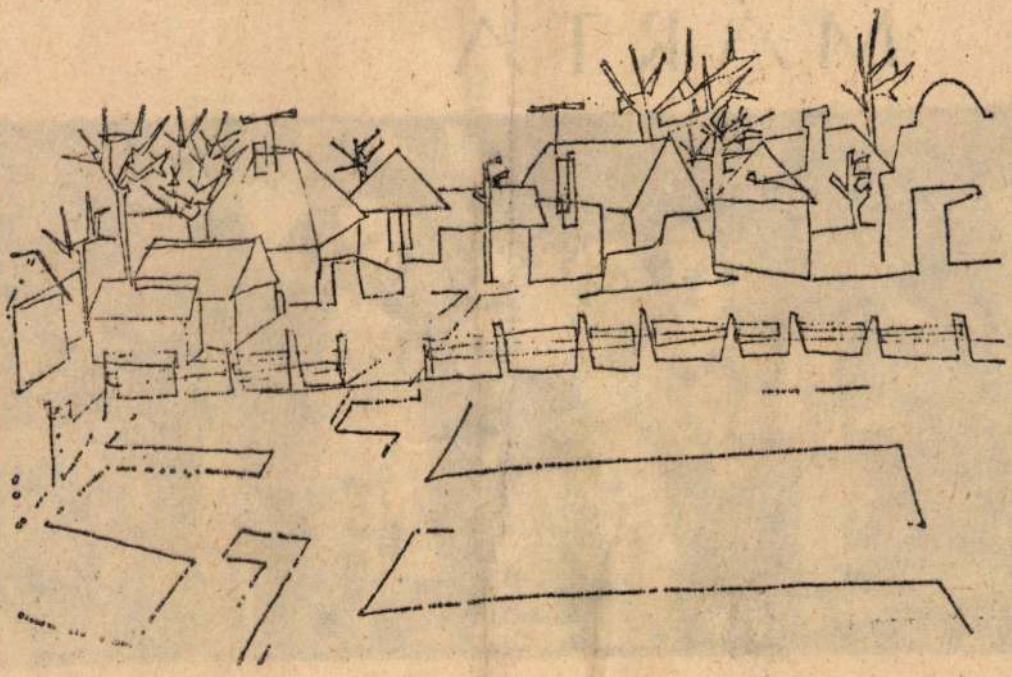
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

DEC 21

1021

Grain András

GRAIN ANDRÁS RAJZA

ERŰ OPERABEMUTATÓ

MÁRTA

sen ível a darab a boldog vég felé.

A richmondi vásár jelenete
Erb János felvétele

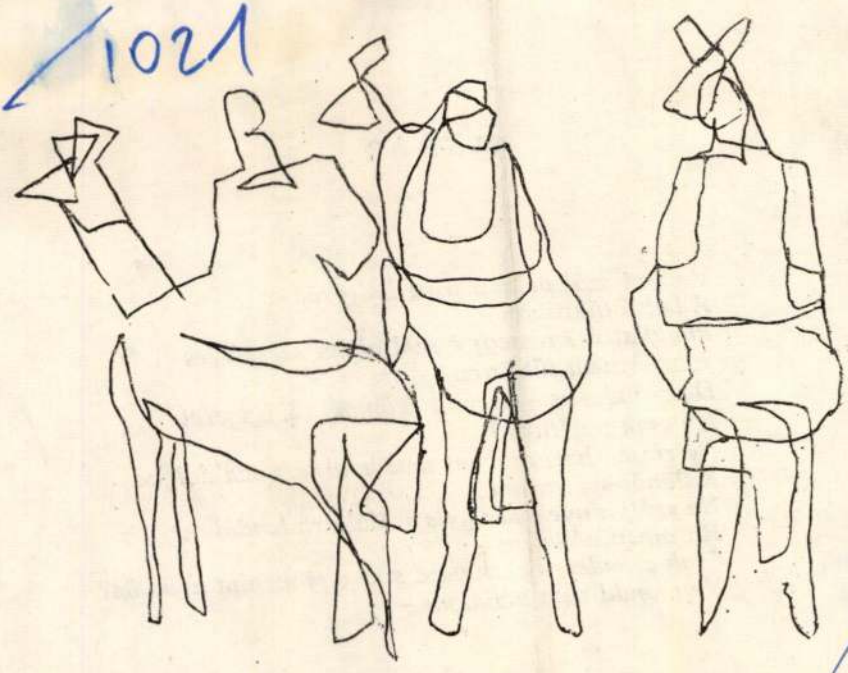
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTÍPUS
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LÁTÓHATÁR
Budapest

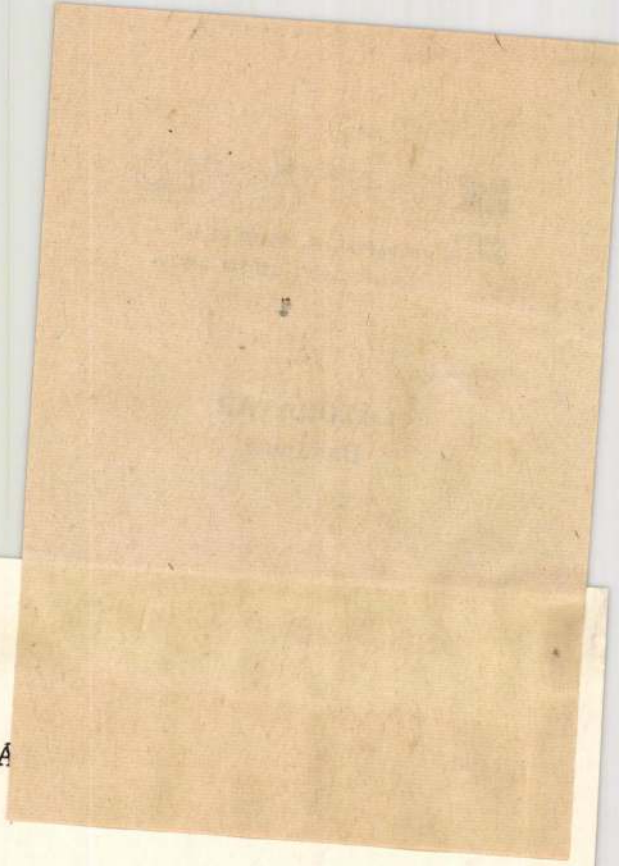
1969 DEC

1021

Grain András

Grain András rajza

MADA

Valami szól valami újra fodrozódik
A belső tükrökön –
Fuvallat ér: remegj e szél olyan szeszélyes
Jöhet s nem fűt öröm
De csöndesen – durvult örömnél több igéret
Ha csak reádfuvall
Ne riaszd hát: rebbent madárral lesz ma dolgod
Különös-szárnyúval
Ne szólj a nyelved úgyis szólalásra lendül
Ha pihen válladon
Csak csöndesen csak várd s ne sírj megint hová űz?
Ne mondd nem vállalom – –

Grain András

MAHIR

Sajtófigyelő

NÉPSZAVA

1983 SEP 17

1021

MADÁRVILÁG

Grain András

TIHANY

... a férfi nona alá.

— Hogy' száradna el a kezed, a nyelveddel együtt! — mondta orra alatt a férj, s ledobta.

Mikor magukra maradtak, kulcsra zárta az ajtót. Magához vonta a kislányát. Csókolgatta, simogatta. Egy nagy üresség volt a mellében.

— Játszunk rablósdit, anya?

— Mindjárt, kislányom.

— Az óviban is olyan jó volt. Pedig ott nem is igaziból játszottunk.

— És itt igaziból játszuk?

— Hát persze? Igazi pénzzel! Nézd csak... Persze, én játékból tettem. Ne haragudj! — s mutatta a kocsiját. Kinyitotta az ajtaját. Sok-sok ötszázas feküdt a játékkocsi aljában. — Kivettem a táskádból... Te nem haragszol érte, tudom...

Az özvegy nézte a pénzt, s arra gondolt, örülni kéne most. Örülni, hogy nem vitték magukkal a rokonok.

— Miért haragudnék?... Hiszen te csak játékból tetted...

szürke

Mint
az est

Neon
Fékcsi
Villan
Villan

Száll
szállu

Tér-nagy maganyu szivemen
átsistereg most egy motorkerékpár,
s nyomában kin terem.
Asszonyszagú párnára dől már
ím, fejem,
ájultan, emléktelen,
s bent
fölhólyagzik a csend —

ám fölfakadt kint az estévé gyűlt nyár,
szétfreccsen időtelen:
tér-nagy magányú szivemen
tiprat, tiprat a motorkerékpár.

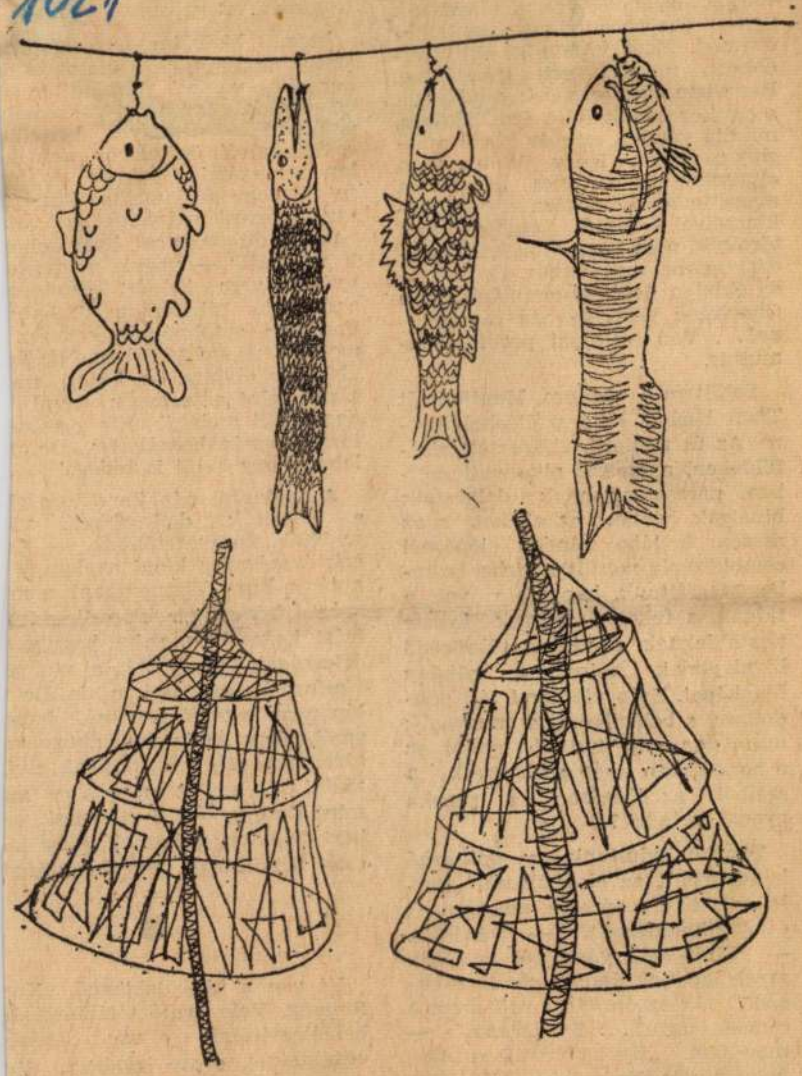
Csillag pulzál,
nem szűnik, bár áll,
pulzál a történelem,
míg eggyéfolyik tavasz, tél, ősz, nyár,
s tágul, hogy szállhassunk benne,
a végtelen.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Grain András

ÉLET ÉS IRODALOM

1021 1937 MAR 1 U.

Grain András: Varsák és halak

Mennek a felhő
lappangó világhábo
tőségét és perspel
tudjuk számba
van az európacenti
dásmód. Most jött
dobott, romokbav
Hanoiban láttam
s amikor koruk fe
mindig valahol ezé
gott a válasz. Hogy
elpusztul egy ezeréves pagoda a maga felbecsülhetetlen értékű műkincseivel — erről említés sem történik, nem hogy világfelháborodást vonna maga után. De micsoda éktelen üvöltést csapnánk, ha a Chartres-i székesegyház megsérülne!... Van európai provincializmus is.

Felültem a dzsipre. Mentünk át Than Hoán, ki a szálláshelyünkre. Az út melletti, elárasztott rizsföldeken, a metsző alkonyati szélben parasztasszonyok dolgoztak: bivalyok húzták az ekéket s az asszonyok lába minden lépésnél combközépig merült a vízbe, iszapba. Megálltunk, hangulata volt a tájnak, s fekete hegyek övezte rizsföldeknek, a vízben tükröződő bivalyoknak, csináltam néhány fényképet. Szép vietnami táj, gondoltam, s belémhatolt a szorongás: uramisten, mit tud visszaadni ez a hangulatos kép a hidegből, a szélből, az éhezésből, a munka gyötrő terhéből?

Tovább indultunk, a doktornő hátrafordult az első ülésen. „Emlékszik arra a városra, amelyen az éjjel áthaladtunk?" — kérdezte. — „Ninh-Binh városáról van szó, arról, amelyik éppen feleúton fekszik." Az az ép város volt, nem a romos, ugye?... Emlékszem" — mondtam. „Egy órával azután, hogy áthaladtunk rajta, súlyos lé-

lando beszélni. Gyakran eszem jutott, hogy a klasszikus kínai f fogás szerint szégyen, ha val annyira dühbe gurul, hogy „elve ti az arcát" — vagyis megszok nyájas arca helyett egy düh acsarkodó ábrázatot láthatu Pong-Fej, a tolmácsom egyszer mondta nekem 1960-ban, Kínáb „Molnár elvtárs, a kínai em olyan mint a termosz: kívül deg, belül meleg." Kis szün tartott, aztán hozzátette: „De az lehet, hogy belül is hideg."

A vietnami nép karaktere el a kínaitól; déliesebbek, vi mabbak, életszeretőbbek — de sok évszázados kínai uralom, s a tény, hogy Vietnamban a m század közepéig a klasszikus kí írást használták, rajta hagyta s játosságait, egy kicsit a vietna életformán, szokásokon is. De t lán nem is erről van szó, hane arról, hogy Ázsia úgy, ahogy va történelmével, kultúrájával, civi zációjával együtt merőben m mint Európa — s a vietnami er bert felnyitni nehezebb, mint ku csok nélkül egy páncélszekrényt

●

Itt van a kis doktornő, Xua Phuong. Vele való találkozásai beszélgetéseink olyan érdek egyéniséget, olyan izgalmas éle anyagot villantottak fel előtte

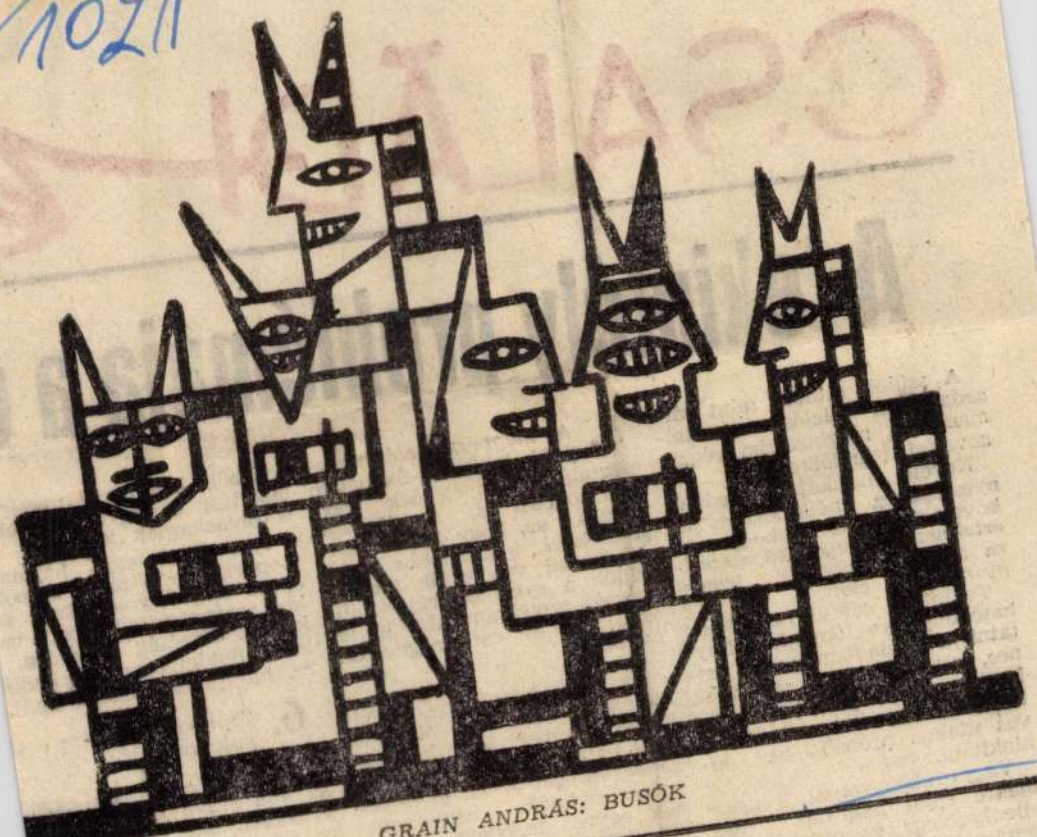
Telefon: 188-296, 18

1987 JAN 29

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

GRAIN ANDRÁS: BUSÓK

CSALÁD

A tekintély problémája a c

A szülők otthon, mint társadalmunk felelős meghatalmazottjai, megbízottjai végzik nevelési teendőiket.

Nevelő munkájuk eredményességéhez nélkülözhetetlen követelmény az is, hogy jól értelmezett, meggyőző alapokra épülő tekintélyük legyen gyermekeik előtt.

Tekintély nélkül nem lehet hatékony nevelőmunkát folytatni a családban sem. Sajnos, otthon — sok szülőnek komoly gondot jelent a helyes tekintély biztosítása, mert téves utakon próbálja azt kialakítani.

Vagy rákényszeríti a gyermekre saját akaratát — vagy ára lesz. A ellenkezőleg: túlzott engedékenységgel próbálja engedel-

3. A *megvesztegetésen* alapuló tekintély-formában megtaláljuk az előzőek egy vonását is. A lényege azonban az, hogy benne ígéretésekkel, s folytonos ajándékozással vásárolják meg a szülők a gyermek rájuk hallgatását mondván: „ha jó leszel, ezt és ezt megveszem neked".

Az ilyen eljárással nevelő szülőknek nem lesz valódi tekintélyük, mert csak kétes értékű és rövid ideig tartó engedelmességet érnek el és vélt nyugalmuknak. kényelmükre egyre nagyobb anyagi rájön, hogy engedelmeskedni csak akkor és addig érdemes,

lyekből bizalmat, megértés biztatást és egyben türelm is olvashatnak ki.

Van még egy harmad csoportja is a téves alapok épülő tekintélynek. Ez a sz lők zsarnokoskodására va kimért távolság tartására, letve öntömjénező kérkedére, háryjánoskodására épül.

6. *Zsarnokoskodáson alapuló tekintély.*

Az ilyen családban egyed az apa szava a döntő a velésben, aki kenyúr módr irányítja azt. Minden a róság kihozza a sodrából, g romba, durva, ordítással, nyegetéssel és veréssel pr bálja korlátlan hatalmá

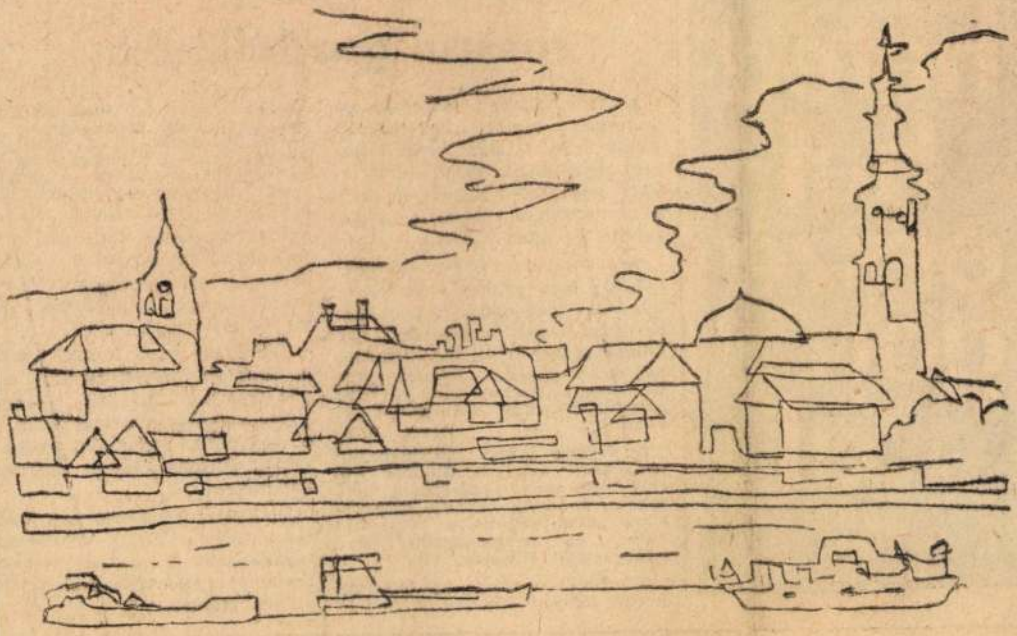
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

Grain András

1969 AUG 24

1021

Grain András rajza

Gusztáv Adolf rosszul gazdálkodik

A svéd állam revizortanácsa szigorúan megbírálta Gusztáv Adolf svéd királyt, amiért rosszul gazdálkodik birtokain. A tanács jelentése azt követeli, hogy a birtokokat vegyék el a királytól és államosítsák.

Az állami revizorok Svédországban igen szigorú emberek, és mindenki tart tőlük. Tökéletesen pártatlanul kell ellenőrizniük az állami intézmények és a királyi ház tevékenységét. Rendszeresen közzéteszik jelentéseiket az összegyűjtött adatokkal és kritikákkal.

A tanács tagjai megállapították, hogy az idős Gusztáv király nem úgy gazdálkodik birtokain, ahogyan kellene. Az uralkodó „elmulasztotta a korszerűsítést, és jószágigazgatási hanyagságokat követett el".

Gusztáv királynak egy 1809-ben hozott törvény alapján palotái és kastélyai vannak. Mivel nem lak hat mindenütt, ingatlanainak eg részét bérbeadta, a revizoro szerint „nevetséges összegekér A szigorú ellenőrök megállap tották, hogy „a bérleti díjak 30- 40 éve nem emelkedtek, és m vel a fenntartási költségek a lé fenntartási költségekkel párhu zamosan növekedtek, a költség vetési deficit csillagászati szá mokat ért el".

Ezenkívül a revizorok szerin az uralkodó paternalisztikus mó don igazgatja jószágait, elhanya golva a korszerű módszereket é a racionális, produktív rendsze reket. Birtokai ezért súlyosa deficitesek.

Az állami revizorok azt köve telik, hogy a király valamenny ingatlanának igazgatását bízzák parlament ellenőrzése alatt áll állami szervre.

Ki engedheti meg magának, hogy beteg legyen

Grain Andrási

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain Miklósné.

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1981 JAN - 1

1021

1981. január 1., csütörtök

Dunántúli Napló

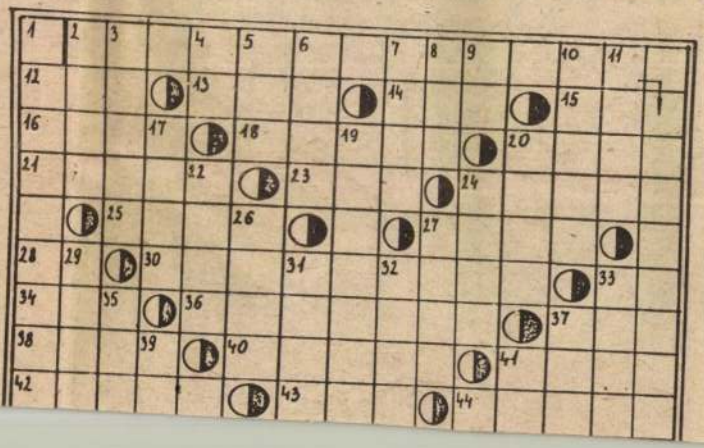

Grain András rajza

ilm... Film...

Keresz

Grain András

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 NOV 13

MAGYAR HÍRLAP

1021

kölhetne kevesebb pokoli gonosz- [illegible]
ságot, adhatna viszont meggyő-

MÉSZÁROS TAMÁS

Grain András rajza

Artner Margit rajza

Grain Aud.ái

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1980 OKT 20

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1021

Grain András: Városrészlet

Mit ér az ember, ha elveszik az á

MIT ÉR AZ EMBER, akinek elveszik az álmait? Ilyeneket ma már nem a lírikusok és a bölcselők kérdeznek, hanem a társadalomkutatók. Meg is adják rá a választ körülbelül abban az értelemben, ahogy az első világháború utáni évek jeles ideggyógásza, *Hollós István* doktor megfogalmazta. „Aki az álmot meg tudja valósítani, az a hős; aki azt ki tudja fejezni, az a költő..., s aki megfosztja magát az élettől, mert előbb az élet az álom jogát vette el tőle az az öngyilkos..."

A látlelet pontos. Erre jöttek rá azok a szakemberek is, akik 1972-ben végiggombolyították *az öngyilkosságok és az öngyilkossági kísérletek szálait,* amelyet a fővárosban követtek el az előző évben. Az emberek abba keseredtek bele és pusztultak el a pesti aszfalton, hogy *mások érzéketlenül belegázoltak az álmaikba.* Ebben az a szívszorító, hogy álmaik általában félénkeknek és ugyanakkor természeteseknek bi-

éppen a tömeges törvénytelenségek lelket roppantó éveiben, hanem a konszolidáció szakaszában! S hogy e kép még homályosabb legyen, azt tapasztalhatjuk, hogy *minden magyar tájegységben* növekszik az öngyilkosok aránya, s ma már valamennyi településtípusban kiegyenlítetten magas e szomorú ráta. Anélkül azonban, hogy az utolsó évszázadban vezető helyen álló alföldi megyék, járások vagy falvak kiugróan magas mutatószáma egy jottányit is változott volna.

KI ÉRTI EZT? Az orvos, a társadalomtudós és a pedagógus véleménye egy ponton találkozik: *a beteg góc minden esetben a család.* Valamennyi öngyilkos kedélybeteg, de nem önmagában önmagától az. Szociálisan betegek azok is, akikkel sorsa összeszövődik. A fiatalok esetében a környezet még betegebb, mint a tettet végrehajtó személy.

Érzéseiben súlyosan megzavar-

Grain András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1981 JAN 11
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

Grain András rajzai

január a múló időre em-

HÍREK

1981. JANUÁR
11
VASÁRNAP

Szeretettel köszöntjük névnapjuk alkalmából

*

ÁGOTA
nevű kedves olvasóinkat

A Nap kél 7.30 — nyugszik 16.15 órakor. A Hold kél 10.03 — nyugszik 22.16 órakor.

Ma este

SZÍNHÁZ

VASÁRNAP:

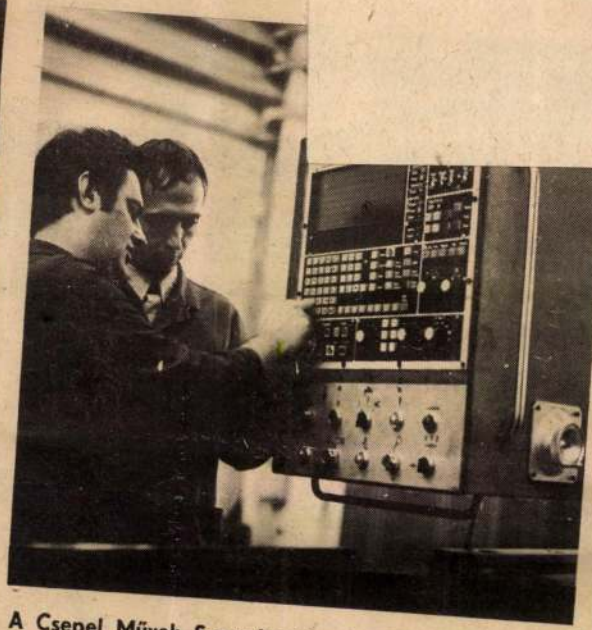
Nemzeti Színház: A szabin nők elrablása (du. f3 órakor) Marica grófnő (este f8 órakor)

MOZI

Petőfi: Hulot úr közlekedik (hn3) Vámmentes házasság (hn5, hn7, hn9)

Kossuth: Vámmentes házasság (10, 12, 6, 8) Péter cár és a

— **„Barátaink, testvérvárosaink"** címmel pénteken megtartotta idei első előadását a MÁV pécsi csomópontjának egyik KISZ-alapszervezete. A rendezvénysorozatot a MÁV KISZ-bizottsága indította, s a részt vevő tizennégy alapszervezet mindegyike bemutat egy-egy baráti országot, illetve testvérvárost. Az érdeklődők pénteken Lvov történelmével, építészetével ismerkedhettek meg, vetítettképes előadáson. Még hat hasonló foglalkozásra kerül sor az idén.

A Csepel Művek Szerszámgépgyárának célgép üzemében korszerű számjegyvezérléses szerszámgépeket — megmunkáló központokat, fúró-maró műveket, esztergagépeket, radiál-fúró gépeket — gyártanak. A gépek nagy részét exportálják, a KGST országai mellett az Egyesült Államokba, Mexikóba, az NSZK-ba, Franciaországba, Ausztriába, Olaszországba is szállítanak. Képünkön: programellenőrzés a megmunkáló központ kapcsolóegységénél.

*

megfelelően 1981.
és rövidtávú gazd

PÉCS VÁROS

Sopiana Gépgyár, ja
— **Sajgó Jenő,** a meg
bizottság osztályvezet
tese; Pécs városi Tan
nuár 14. — **Dr. Németh**
a városi tanács elnökl
se; Szikra Nyomda, ja
— **Rajnai József,** a
pártbizottság titkára; M
Vállalat, január 19. —
Jánosné, a megyei pá
ság osztályvezető-hely
MTA Dunántúli Tudo
Intézet, január 20. — **D**
nyi Pál, a megyei pár
ság titkára; Sörgyár,
21. — **Kiss György,** a
pártbizottság osztályvez
Moziüzemi Vállalat, jan
— **Antal Gyula,** a városi
bizottság titkára; POTE
nuár 22. — **Dr. Dányi I**
megyei pártbizottság ti
Postaigazgatóság, janu
— **Dr. Petőházi Szilvesz**
városi pártbizottság ti
Volán Vállalat, január
Rajnai József, a megyei
bizottság titkára; Elektr
Gyár, január 27. — **Jur**
zsefné, a városi pártbiz
politikai munkatársa; D
gyár, január 27. — **Dr. I**
József, az MSZMP KB n
társa; Ingatlankezelő Vá
január 30. — **Dr. Szabó**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

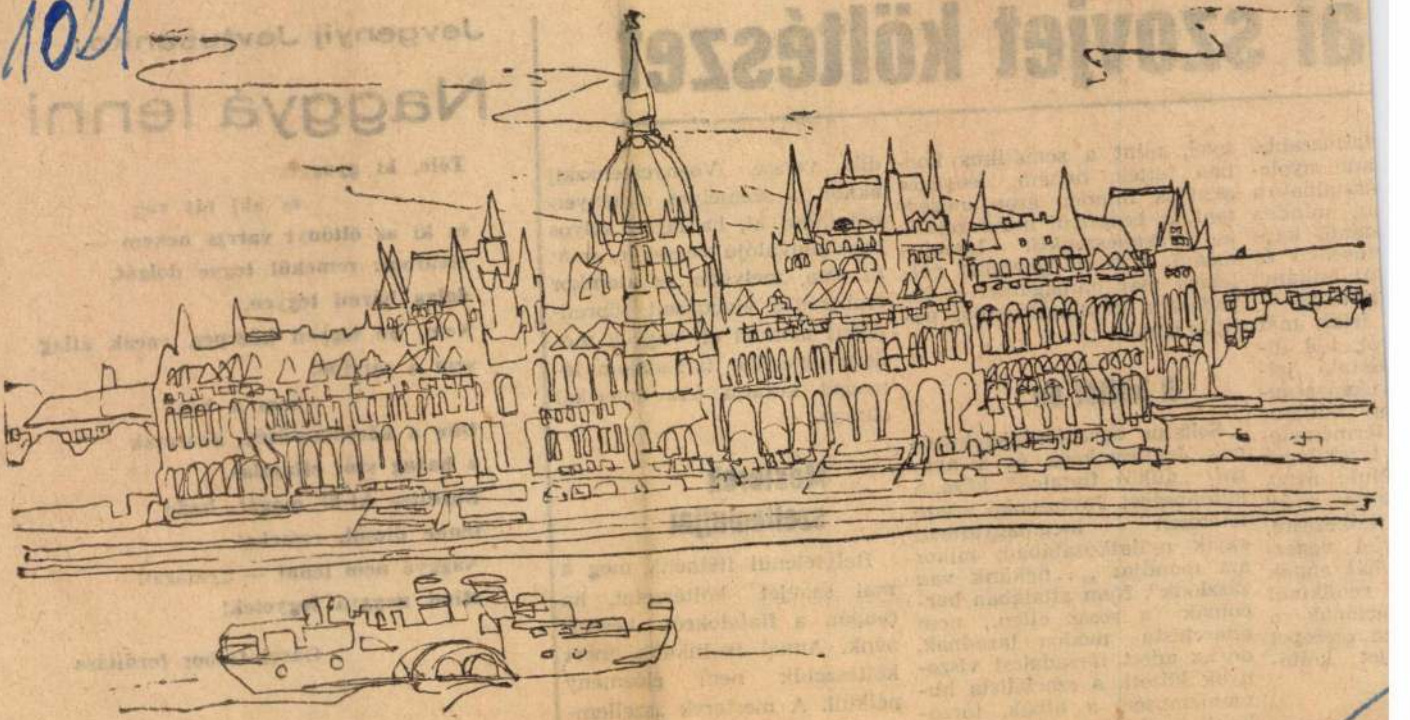
Dunántúli Napló

1968 APR 4

Grain
Hrabák

1968. április 4. Dunántúli Napló

1021

Grain András: Országház

ai szovjet költészet

talmasabbá
ami nyolc-
asztalható a
n, minden
döntő kap-
tusenko és
új hullám"
fiatalok —
írtak már
ről, hol di-
isztaló jel-
vékenységü-
a „hullám-
természete-
tárgyilagos
óluk, most,
latot nyújt
ítélkezésre,
rést végez-
hát ennek
rendkívül
rációnak a
n szerepet
rjet költé-

es

nyel, mint a sematikus korban tették, hanem lényegét akarják minden áron megérteni és beépíteni művészetükbe *(Voznyeszenkij:* Longjumeau). A lenini gondolat vállalása már önmagában is tagadása a közelmúlt hibás politikájának.

A költői én

Sokszor egyenlőségjelet tesznek Jevtusenkóék és a nyugati „dühös fiatalok" közé. A különbséget Jevtusenkó szemléletesen megmagyarázza egyik nyilatkozatában, mikor azt mondja: „...nekünk van zászlónk". Nem általában harcolnak a rossz ellen, nem anarchista módon lázadnak, de az adott társadalmi viszonyok között, a szocialista humanizmusért a hibák, torzulások, emberi gyarlóságok leküzdéséért.

dik verssé. Voznyeszenszkij akkor is személyes élményeiből indul ki, ha olyan súlyos mondanivalójú verset ír, mint az Óza, melyben az atomkor emberének vívódásait, töprengéseit mondja el, vagy a modern amerikai társadalom lényegét kutatja (Az amerikai ciklus).

Mesterek szellemujjai

Helytelenül ítélnénk meg a mai szovjet költészetet, ha csupán a fiatalokról beszélnénk. Annál is inkább, mert költészetük nem előzmény nélküli. A mesterek „szellemujjainak" vonását ott érezzük verseiken. Ők azonban nem a

Jevgenyij Jevtusenko:

Naggyá lenni

Tőle, ki gyógyít
és aki fát vág
és ki az öltönyt varrja nekem —
elvárom: remekül tegye dolgát,
dolga bármi legyen.
Nem, ne legyen közepes, vacak átlag
sem a sárcipő,
sem a ház.
Bün a középszerüség, akárcsak
a hazug szó: elfajulás.
Buzditsa ki-ki magát, hadd
tenne dicsőt, remeket.
Naggyá nem lenni — gyalázat.
Mind naggyá legyetek!

Garai Gábor fordítása

Beszélgetés

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 APR 27

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Grain András rajza

cas években. A dán parasztságról szóló, 1939-ben megjelent könyve azonban már korán európai méretű tájékozódás-igényére utalt. Kitűnő publicista, avatott tollú szépíró. A legapróbb részletekben is meglátja a jellegzetest; világrengető-sorsfordító eseményekről is szellemesen, pátosz nélkül tud írni, beszélni. (De nem restell, ha oka van rá, meghatódni, sőt: lelkesedni sem.) Nemcsak néz, lát, leír, hanem szembesít is: a magyar történelmet a világtörténelemmel, a magunk jelenét más népek jelenével, a mi gondo-

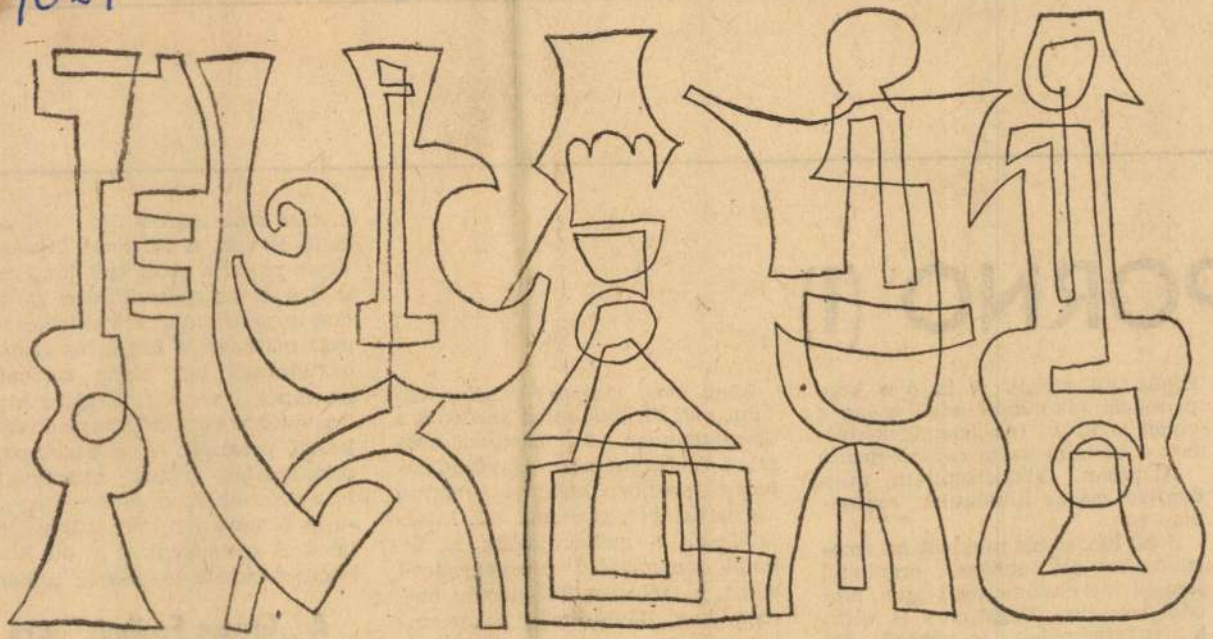
MAGYAR HÍRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 AUG. 8

1021

Grain András

Grain András rajza

MARÓTI ANDOR:

PORNO (I)

zónán túl cirkál. A hajó a koppenhágai kikötőből indul, a lap a címet is közli. (Az igazság kedvéért: a vállalat azóta csődbe ment.)

Alaposan kikísérletezett, mindenféle zsebre kikalkulált *exportpiac* ez.

S ne hárítsunk mindent az amerikaiakra: sok európai országból jönnek ide elcsámcsogni azon, ami odahaza tilos. Vagy nem is tilos: a nyugatnémetek is bőkezű fogyasztói ennek a piacnak, pedig náluk, említettük s még látni fogjuk, igazán nem titok a sex... Sőt,

Mert este, lámpagyújtáskor valami makabrikus dolog kezdődik a Reeperbahnon. Az üzletutca sokszínű óriásreklámok fényáradatában egyszeriben hatalmas méretű szexuális piaccá alakul át, kiterjeszkedik a mellékutcákra is, St. Pauli a nemi élet városnegyedévé válik. A széles út fölé némán magasodik a „Dávid-őrség" sokat emlegetett épülete — az erkölcsrendészeti hatóság —, és vigyáz, hogy ne történjék utcai botrány. A fényorgiával hívogató mozik és mula-

honnét zene szűrődik ki... Árskála itt is van. A *St. Pauli Anzeiger* egyik riportja arról szól, hogy ezek a lányok vetítőkészülékkel és gazdag magánfilmtárral rendelkeznek: száz márkáért a függélyes vásznon bemutatnak egy olyan sorozatot, amelyből a vendég óhajára kiválasztható a vízszintes vásznon sorra kerülő program. A vendégek pedig mindenfélék, köztük matrózok — hisz nemzetközi kikötőben vagyunk — és bizonytalan korú-külsejű fiatalok. A szemekből itt is, ott is kábítószer okozta eszelősség csillan...

A „Grosse Freiheit"-utca

A Reeperbahn egyik keresztutcájának a neve is sokat mondó: Grosse Freiheit — „Nagy szabadság". Mulatók sora, a kirakatokban

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

1021

Grain András

GRAIN ANDRÁS RAJZA

laszl... ...nácsadás ... japán tanácsadás elő ...gíteni, hogy az ifjúsá... a tényleges szükséglet... felelően olyan szakm... legyen, mint amilyen ... ország gazdasága fej...

Mi is ezt szeretnéi... törekszünk másra. Mi is azt szeretnénk, hogy legyen elegendő építőipari szakmunkásunk és ne legyen annyi..., de a másik hivatást, amely területen túlzsúfoltság van, nem is említem, ezt bárki behelyettesítheti ide.

Világgond? Mindenesetre a szintézist, a középarányost megtalálni. Azt neveljük, annak neveljük, amire szükségünk van, ami népgazdasági érdek, s úgy neveljük annak, hogy az ifjú egyénisége töretlen, vágyai érintetlenek maradjanak, s bölcsen és harmonikusan találkozzék a társadalom szükség-... a ...
tondibb dolog azt várni, hogy az emberek anyagi érdekeikkel ellentétes cselekedetekre szánják rá magukat.

A gond azonban, e megállapítás ellenére is jelen van, s valamenynyiünk élete, sorsa, jövedelme, életszínvonala, az egész ország állapota nem is részben attól függ, hogy a népgazdaság számára kinevelik-e a megfelelő munkaerőmennyiséget. Szövőnőt is. Építőipari munkást is. S nem csupán fodrásznőt vagy szobafestő-mázolót, mert annak szívesen adják a szülők gyermekeiket, mert az sokat „maszekolhat", noha általában az építőipar munkaerőhiánnyal küzd.

...ÉLETÉNEK KRÓNIKÁJA

NÁDOR TAMÁS KÖNYVE

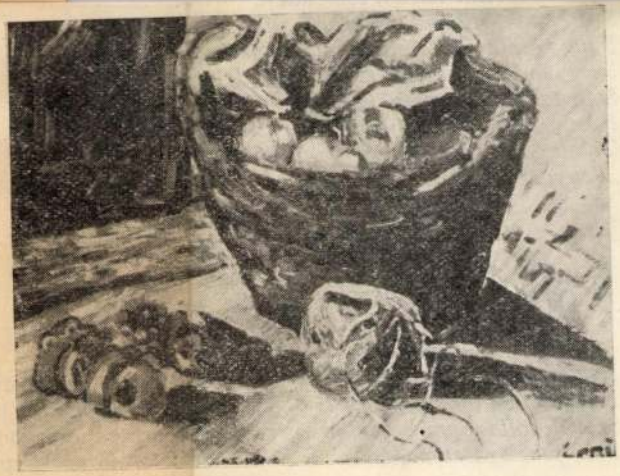
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Grain András

ALFÖLD

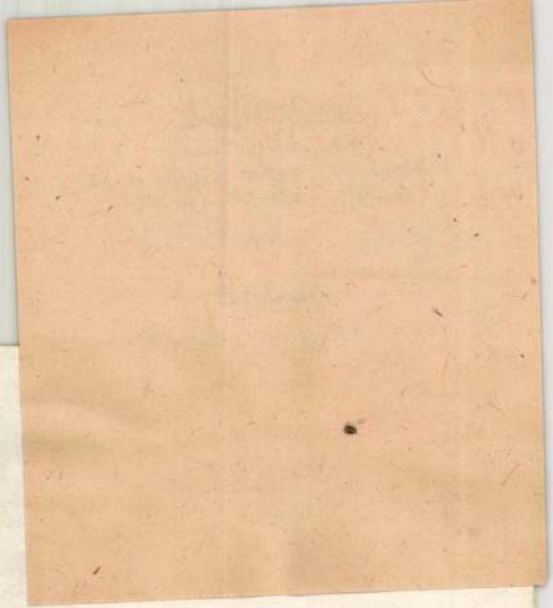
1968 JAN

1021

Grain András: Csendélet

Szerelmek, fillérek, éjszakák, viharok.
S ma vérzik a dzsungel. És újra az ének
Szégyenért és bűnért, éhségért, halálért,
Szigetek, dzsungelek, őserdők, városok
Három esztendeje s újra és örökké:
Dalok örvénye, tábla tűz-betűkkel
„Fegyverbe, fel . . .”

Töredék

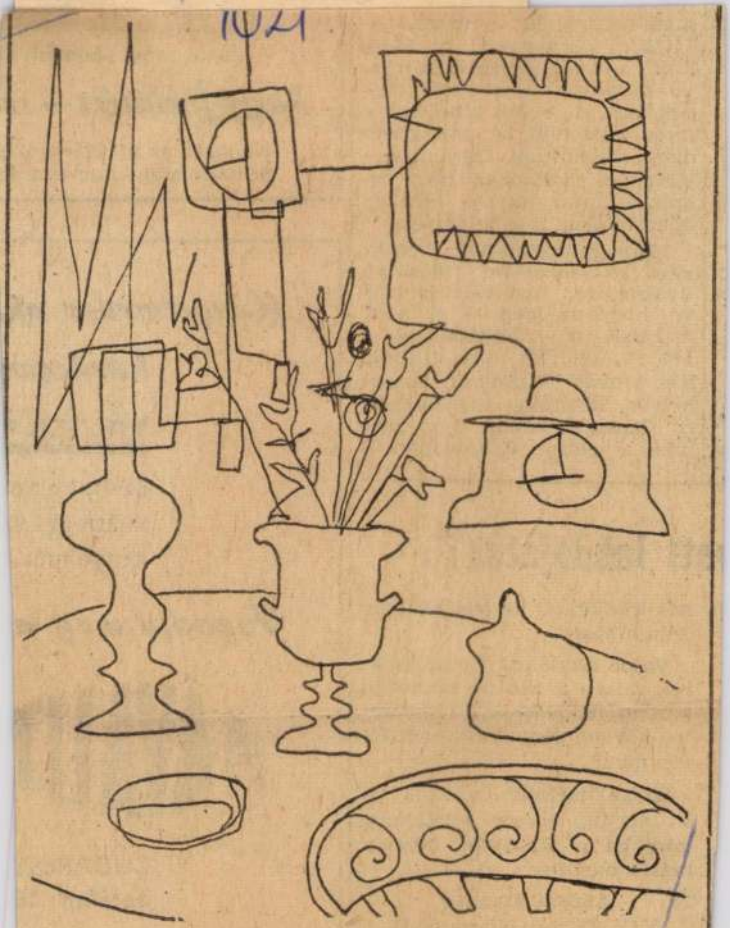
Madárcsontnál törékenyebb
Mondatokat mondogatok
Szavak tolla fénnyé foszlik
Betű-pihék rámtapadnak

Éjjelente párnám alá
Teszem a nappali álmot
Dübörög a takarómon
Minden járdák koppanása

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PEDAGÓGUSOK LAPJA
DEC 15.

1021

Grain András: Szobabelső

1021

port végigjárta
tatási intézmén
lölte, hol kell k
lát felállítani a
dekében. A tábo
most fejeződött
delmi felelősün
tésére a gondn
kola kijárati k
dőkorlátokat is

Költségvetésünkből *csaknem 20 százalékot fordítunk üdültetésre.* Így vált lehetővé, hogy az idén — a gyermekeket is beleszámítva — 144 fő üdülését biztosítottuk. Két szobát veszünk ki Kesztheljen, kizárólag családoknak és házaspároknak. Így például a nyáron 6 házaspár és

ett labdajáték?

a nos iskolának: az általános iskola hibás!

Vajon általános iskolai tanárok adták a kitűnő érettségit a tanulónak, aki az alsótagozatos követelményeknek sem felelt meg?

Sokkal méltóbb hozzánk, ha elismerjük, hogy hibáztunk, mint ha az elkövetett hibákat másra hárítjuk.

András Tivadar
XIV. Dózsa György út 25.
ált. isk.

Kényelmesen ak
karácson
VÁLTSA
Ezáltal elke
sajátmaga é
kényelmét
Fogadja meg a
MÁVAUT
BUDAPEST
Telefon: 18

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

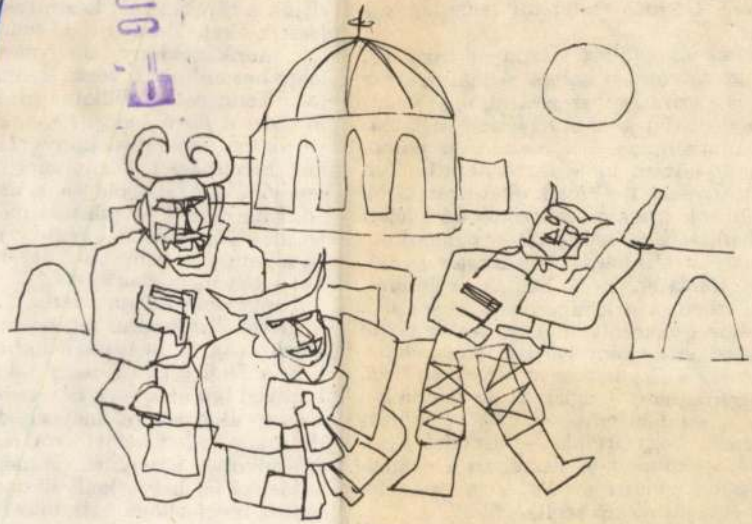
KORTÁRS
Budapest

1970 AUG

1021

1970 AUG

Grain András

GRAIN ANDRÁS rajza

lójai vagy
kiállni e tézisek mellett, akkor okosabb,
ha eláll a vitatott darab bemutatásától.
A politika a kompromisszumok tudománya, a művészet azonban nem tűr kompromisszumot, a felemás megoldások, toldozások-foltozások szükségszerűen felemás műveket, felemás színpadi előadásokat hoznak.

Irodalom és színház viszonyát taglalva, Czimer szemérmesen hallgat a mai magyar dráma és a színház viszonyáról, nem véletlen, hogy példái között egyetlen mai magyar dráma sem szerepel, csak „az irodalom és színház hosszú ideje tartó áldatlan viszonyát" emlegeti, s ennek okát drámaírók és kritikusok irodalomcentrikus szemléletmódjában látja. Értsd: az írók panaszkodnak, hogy a színházak túlságosan gyámkodnak fölöttük, nem bíznak drámaírói készségükben, s a színpad szükségletei, a közönségre gyakorolt hatás nevében olyan változtatásokra kényszerítik őket, amelyekbe csak a fogukat szíva egyeznek bele, hogy drámájukat mégiscsak a színpadon lássák. A színház emberei viszont amiatt keseregnek, hogy íróink — tisztelet a kivételnek — nincsenek tisztában a drámaírás mesterségbeli részével, s mégsem fogadják el a jót akaró segítségüket.

Mindez persze csak privátbeszélgetések-

mutat
a drá
ségek
még
ségek
sítják
jeszti
egy
lehet
tal.
Mac
változata ismeretes, kony
két befejezéssel jelent meg, az egyik a szerző eredeti megoldása, a másik a rendező, Elia Kazan javaslatára módosított változat, ahogy a dráma végül is az ősbemutató alkalmával színre került. Ki-ki válogathat a két megoldás közül.

Lengyelországban viszont, amelynek nemcsak társadalmi rendszere, de színházi struktúrája is nagyjából hasonló a miénkhez, a *Dialóg* című, nagy tekintéllyel bíró színházi lap arra — a nézetem szerint — is helyes álláspontra helyezkedett, hogy a dráma mindenekelőtt írói munka, önálló írói alkotás, amelynek önmagában, nyomtatásban is helyt kell állnia. A folyóirat ennek megfelelően csak még be nem mutatott drámákat közöl, s így megadja a lehe-

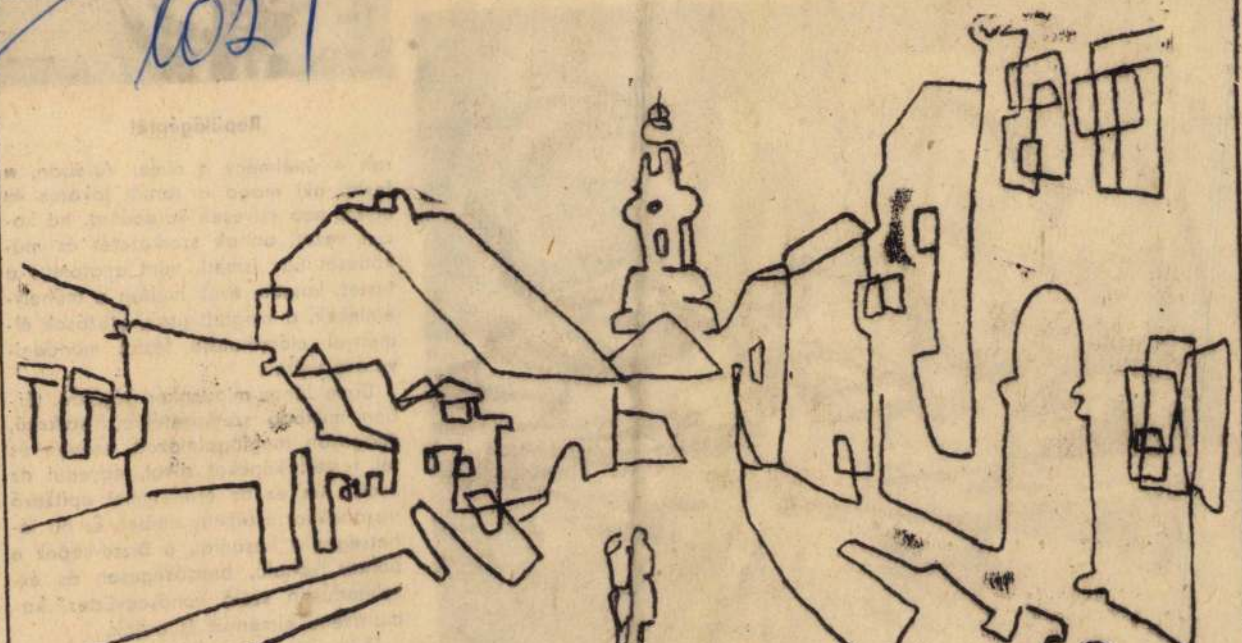
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

1971 ÁPR 25

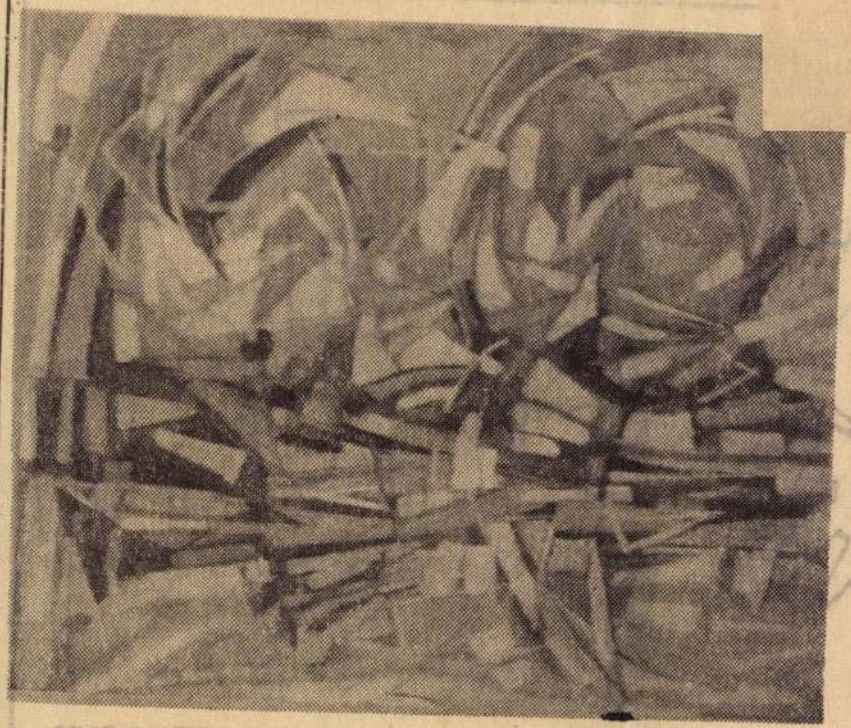
látszik, mint aki ad a külsejére, s ő
ra, hogy mit gondolnak róla az embe-
zott. Amikor visszaérkeztem Sztalinva-
lett az ügy

1021

GRAIN ANDRÁS RAJZA

hagyott rank. Kár, hogy nemigen Bizse János festményeinek -

Balaton-part – nyári délután

Repülőgépről

ran – útiélmény a címe. Valóban, a festő, aki maga is tanult lakatos és egész nap szívesen kalapálna, ha kocsit vezet, annak szerkezetét és működését úgy ismeri, mint anatómus a testet. Lassan, évek múltán a műhelyemlékek, a megtett utak, utazások élményei előremutató festői mondanivalóvá váltak.

Bizse János mindenkor gépekre, térben működő szerkezetekre hivatkozó, világosan megfogalmazott, szépen és jól festett képeket alkot, egyedül az övéit. Ám ez az értelemmel építkező ugyanakkor érzékeny ember. És ha lehetséges a hasonlat, a Bizse-képek a pontos vonalú, bensőségesen és érzelemdúsan szóló vonósegyüttes, kamarazene élményét is adják.

Eképpen épül, alakul, az út, mely Bizse János lakatosmester műhelyéből Bizse János, a festő, képein átal majdan hagyománnyá válik.

Martyn Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

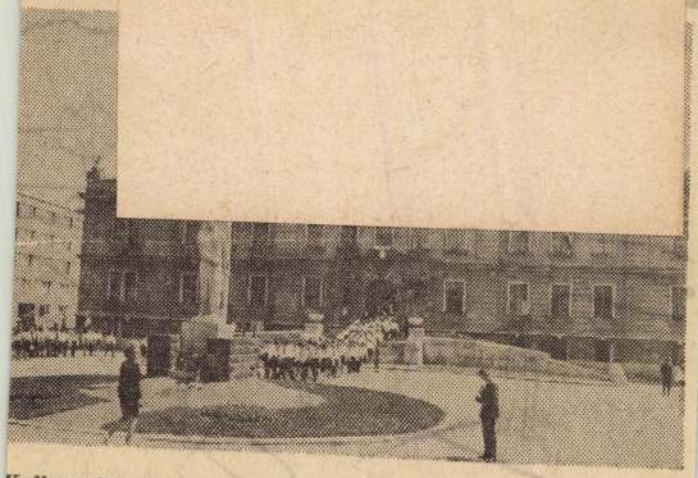
PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

1971 JÚN 3-5

1021

Grain András: Lovasok

Kellner Sándornak, Sopron egykori népbiztosának nevét vette fel a soproni Május 1. téri általános iskola. A névadó ünnepség alkalmából az iskola pedagógusai és tanulói megkoszorúzták a névadó szobrát, amely az iskola épülete előtt áll.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 JAN 29
Grain András
1021

Grain András: Busók

lemes, ironikus, tetszetős illusztráció többféle szervi hibával terhes: a félresikló alapgondolat „tálalása" túlontúl moderált, *Bácskai Lauró István* rendezése erősen visszatartott, így még az együttérzés és az irónia szikrázó ellentéte helyett is a kettő összemosott keverékét kapjuk — a nagysikerű *Hattyúdal* életerős vagányának fáradt másolatát *Páger Antal* öreg uzsorásában; tétova alanyi költőt tétova rutinnal megelevenítve *(Iglódi István)*, vak trafikosnőt, akiről egy pillanatig azt hisszük, hogy álvak, mert a fölemelt pohárral elteveszti a száját, ezzel „játssza meg" a vakságot *(Gobbi Hilda)*, s a hovatovább elmaradhatatlan sztálinista funkcionáriust, persze *Inke László*ra kiosztva. Egyedül *Schütz Ila* igyekezett kitörni abból a skatulyából, amibe a filmesek raktak: a „buta lány" szerepköréből. Ebben mellesleg a karakterrajz is segítette: ő az, aki öntudatra ébred. Az erősen tompított alakításban erő feszül, rendezői beállítása azonban a film elején nem szerencsés: Bácskai Lauró épp e kulcsfiguránál téved külsőséges túlzásokba. E tehetséges és igencsak verzátus rendezőnél másodízben tapasztaljuk a mondanivalója és az eszközei közti ellentmondást, a mesterségbeli tudás mögött a gondolati bizonytalanságot, s a hajlandóságot, hogy ezt közhelyekkel támogassa meg. *Herczenik Miklós* pontos operatőr, de képei hidegek; nem a rossz kópia kékbe csúszó színei miatt — a képek *szelleme* szenvtelen. Nem volna baj, ha e hűvös stílus határozottabban utalna az eredetére: a megfagyott szenvedélyre.

Hát... végülis csak hették, amit kínáltak. részt azokra a se nem nem rossz alkotásokra, magyar képzőművészet gát jellemzik. S ha né nösképp felületes, h vagy gondolatszegény már-már afelé hajlana az e... hogy ezeket a vásárlásokat amolyan karitatív, jóságosan segélyező akciónak fogja fel, néhány kitűnő mű láttán mégis arra a végkövetkeztetésre jut: érdemes ezt így, ilyen nagyvonalúan csinálni. A két esztendő mintegy tízmillió forintjából majdnem ezer műtárgy került köztulajdonba, el se fért mind az „összes termekben"; s noha ez a mennyiség nyilván önmaga ellentmond a minőségnek, a tág mező tömérdek termését egybehordva sikerült néhány időtálló művet is begyűjteni. A sokoldalú szerzeményezés révén ráadásul olyan tárlat állt össze e keservesen hivatali cím alatt, amely majdhogynem színesebb és igazabb a nagy garral meghirdetett nemzeti kiállításoknál, ahol a zsürizés, ki tudja miért, általában sokkal óvatosabb (noha a kincstári logika épp a fordítottját kívánná): s így őszintébben igazit el, mint bármelyik marakodásba vesző úgynevezett seregszemle.

Summa summárum: az összbenyomás kedvező.

Ennél többet és részletezőbbet azonban nehezen lehetne mondani, a kiállítás „tálalásában" mutatkozó szemérem vagy felelőtlenség miatt. Hogy mi az oka az érthetetlen titokzatosságnak, nem tudom; tény viszont, hogy segédeszközök, eligazítók, elemi infor-

látszik, kere... mérmesebb Államot a miénknél. Pedig most senki nem értené félre, ha büszkén elősorolja legalább a tényeket: hiszen valószínűleg minden korábbinál jobb szerzői listát mutathatna fel, elmondhatná végre a laikusoknak, hogy mi is vásárlásaink értelme, s egyál-

NÓGRÁDI GÁBOR:

Sz

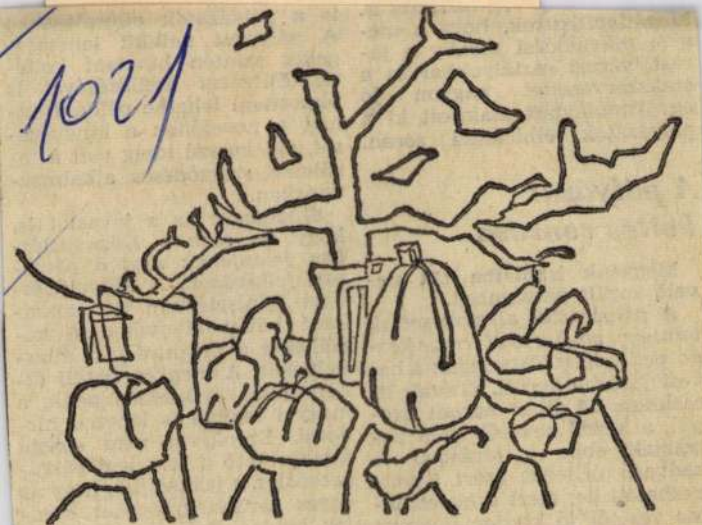
Soványodok már
bűneik osztom, n
röfögő népük, ho
kiveszem részem
fokosok közt a v
Rútságon festéke
választott álarco
nincs akit akarta
Nem vagyok. Ize
metszett méhükk
fogadni, s adni –
fogamzatlanul v
s jó ez így; remé
foszlik, ha időm

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 OKT 28.

Grain András

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1021

Őszi csendélet

Grain András rajza

Megállapíthat… ira.)
gyei művelőd… ősé-
rási, városi o… elle-
szakszervezett… l is
együttműködé… an-
pályázatok e… ezé-
… te-
naz-

A pályázat kettős vonzása

Megyénk iskoláiba 121 nevelő került pályázattal.

A pályázattal alkalmazottak mintegy egyharmad része kezdő pedagógus. Többségük a hevesi járásba került. (Tavaly itt csaknem 20 állás maradt üresen, a kezdő nevelők nem pályáztak ebbe a járásba.) A kedvező változás azért következhetett be, mert a hevesi járás vezetői jó kezdeményezést valósítottak meg: *meglátogatták a körzetükhöz tartozó pedagógusképző intézeteket,* szétatasoan.

Elhangzott az a javaslat is, hogy *ne csak a Köznevelésben jelenjenek meg a pályázati felhívások.* A Művelődésügyi Minisztérium tíz naponként külön kiadványban közölhetné a meghirdetett álláshelyeket. A megyén belüli áthelyezések érdekében pedig a megyei lapban is lehetne hirdetni. Ezenkívül nem eléggé áttekinthető a jelenlegi pályázatközlés, s javasoljuk, hogy az egyes területegységeket szedjék betűrendbe.

Azt is javasolták, hogy a járások és községek — a hevesi járás példájára —, *saját*

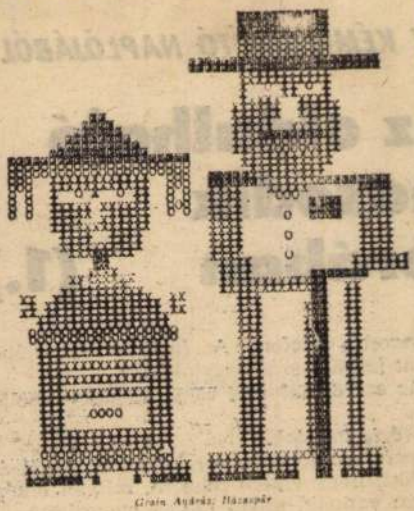
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJUSÁG

1968 NOV 15.

Változnak az idők?

Változnak az idők. A művészetben is. A képzőművészetben is „új napok jönnek". A modern művészet modern témákat fejez ki — modern formákban...

Grain András: Házaspár

Az Élet és Irodalom 1968. november 2-i számában közölte Grain András: Házaspár című képzőművészeti alkotását. Az „alkotás" írógépbetűkből készült. Csupa x... És néhány 0... Oh!

Óh, hát ez a „mű" nagyon hasonlít az előző „alkotáshoz". Már ami a technikáját, a kifejezési formát illeti... Csupa X... Újabb formahullám kezdődött? Igen, igen. De nem ma! Ez az „alkotás" a Színházi Élet című (csak csekély mértékben művészeti) hetilap 1932. február 14-i számában jelent meg. De ott „még" nem: mint „művészet". Az egykori hetilap játékot hirdetett olvasói részére. Ezzel a címmel: „Írógépbetű játék". S ez a „mű", amely Nagy Endrét „ábrázolta", az egyik játékoskedvű olvasótól érkezett... Aki aligha gondolta, hogy az, amit csinált — egyszer „művészet" lesz...

—on

Grain András

EGY ... ÓL

Az oldalhajó második sorában (1.)

Csengett a telefon. A főnök titkárnőjének hangját hallottam a kagylóban.

— *Az ezredes elvtárs várja magát* — mondta.

— *Máris indulok.*

Az ezredest jó kedvében találtam. Arról érdeklődött, hogy érzem magam, milyen elképzeléseim vannak, mivel telnek a napjaim. A kérdés második része teljesen formális volt, hiszen nagyon jól tudta hogy mivel foglalatoskodom. De ennek ellenére ismét elmondtam.

— *Arra gondoltam, hogy meg kellene szakítanod a mostani munkát. Arra még lesz időd bőven, hogy tisztán lássunk ebben az ügyben.*

— *Van talán valami, ami fontosabb?*

— *Éppen arról van szó, hogy igen. Nem sokat tudok mondani az ügyről.*

— *Ezt már megszoktam minden induláskor....*

— *Ezúttal még kevesebb információ áll rendelkezésünkre, mint máskor. Csupán annyit tudunk egy Nyugat-Németországban élő barátunktól, hogy hamarosan embercsempészek működési területe lesz a nyugati országrész.*

— *Ezredes elvtárs, mennyire megbízható a hírforrás?*

— *Nem tudom ki áll az értesítés mögött. Mindenesetre komoly tényezőként tartják nyilván az illetékes osztályon az információt, több esetben megbízható adatokat szolgáltatott. Annyit tudunk az embercsempészről, hogy negyven év körüli férfi, a képzőművészet valamelyik ágában tevékenykedik, s igen vallásos meggyőződésű. Valószínű azért akar magyarországi kapcsolatával a Bazilika oldalhajójában, a második sorban levő padban találkozni.*

— *Lehetséges, hogy mindez csak körítés?*

— *Elképzelhető. És azzal is számolnod kell, hogy egyszerű embercsempészésről van szó, amelyhez semmilyen, a szakmánkat érintő háttér nem fűződik.*

— *Ez lenne a legegyszerűbb. Nem tudom azonban elképzelni, hogy csupán pénzért ilyen nagy kockázatot vállal valaki.*

— *Mi az elképzelésed?*

— *Megkeresem az embercsempészt, azután a tervem részleteit is elmondom.*

— *Jó. Ha valamire szükséged van, azonnal értesíts.*

Délután a templomban

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Dunántúli Napló

1968 NOV 7

Grain András

1021

1968. november 7.

Grain András rajza

1968. november 7.

A Nemz

forradalmi

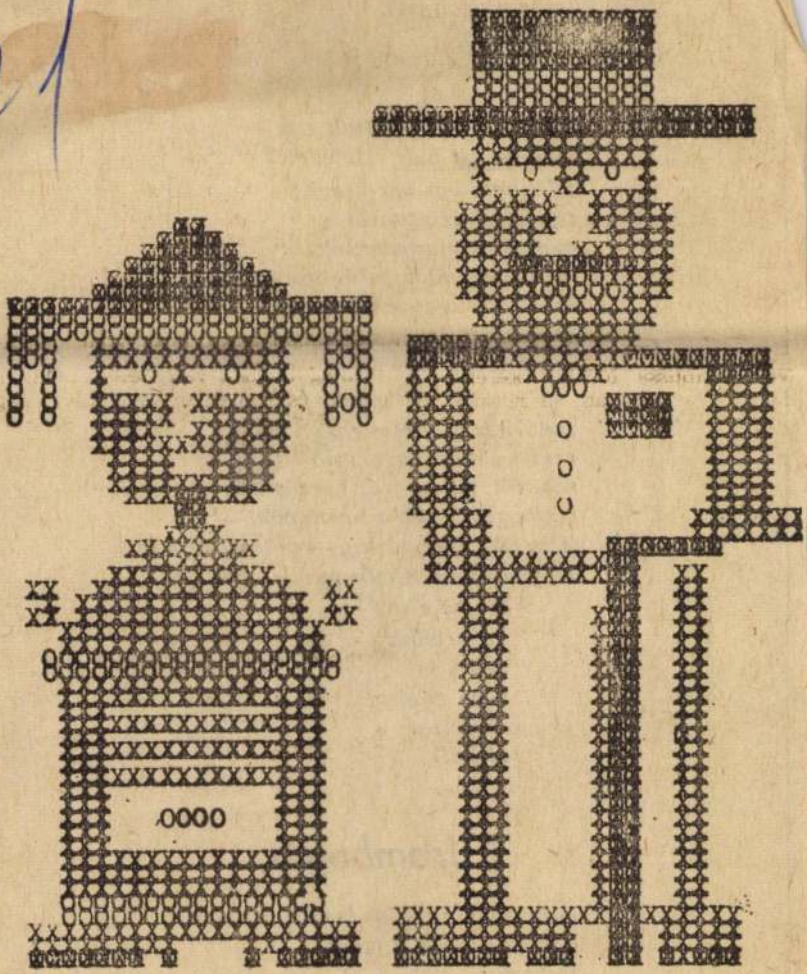
Az országban egyedülálló jelenség és a helytörténeti sajátosságokból adódott, hogy dr. Doktor Sándort kétszer — először 1918. november 2-án, majd 1920. augusztus 8-án — választották meg a pécsi nemzeti tanács elnökének. — Ki volt, honnan indult, milyen életpályát futott be, hogyan állt helyt a forradalom viharaiban Doktor Sándor? — akiről Pécsett és Budapesten utcát, több középületet neveztek el és aki szuggesztív egyéniségével szinte legendássá nőtt kortársai szemében.

Tizgyermekes beregrákosi szegényparaszti családból, ösztöndíjas diákként érkezett el az orvosi diploma megszer-

gyakorlatilag is segítette az elesetteket; orvosi intézetében szegénysorsú nők részére létrehozta az ország első szülészeti poliklinikáját. E széleskörű társadalmi tevékenység közben ismerkedett meg a pécsi értelmiség maroknyi haladó csoportjával, a szervezett munkássággal, a marxista társadalom- és természettudományokkal.

Az 1906-os év hozta az első fordulópontot közéleti működésében; ekkor csatlakozott a szociáldemokrata párttal eszmei síkon együttműködő polgári radikális mozgalomhoz. Vállalta az égiszük alatt országszerte beinduló munkás szabadiskolák pécsi intézményének elnökségét és mint az iskola legnépszerűbb előadója rendkívül sokat tett a pécsi proletariátus természettudományos műveltségért, marxista szellemű felvilágosításáért, forradalmasításáért. Megkülönböztetett gondot fordított a sokszorosan elnyomott, kiszolgáltatott nők politikai öntudatának felébresztéséért, erősítéséért: a nők felszabadításáról megfogalmazott marxista eszmék hirdetésének szószékévé tette a feminista szervezetet is. Előadói tevékenységét agitatív erejű cik-

Grain András
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 NOV 2
ÉLET ÉS IRODALOM
1021

Grain András: Házaspár

egészen jól látha
láthatók fagyott,
alámosott,
árvíz-sodort
sebeik nélkül,
miket begyógyitottak
mögöttünk már elfeledett-
feledhetetlen vas-kezek;
tudósitás az utakról,
melyekre visszatérünk,
amíg megyünk jobb-önmagunkhoz
kitérőiken egyre közelebb:
ahol a munka és a fény
végigzubog reggeltől
estelig;
tudósitás a félelmetes,
reménykedő, szabadító
utakról, mikor már keresztben
egyre ritkulnak a sorompók! —
(Oh, szív! Ne szárny, — te légy kerék!
Kophatatlan, tömör gumi;
állj be a sorba,
húzz, előzz —
ugorj ki
vágj az élre,
suhanj a
célba!)

Citrombogár

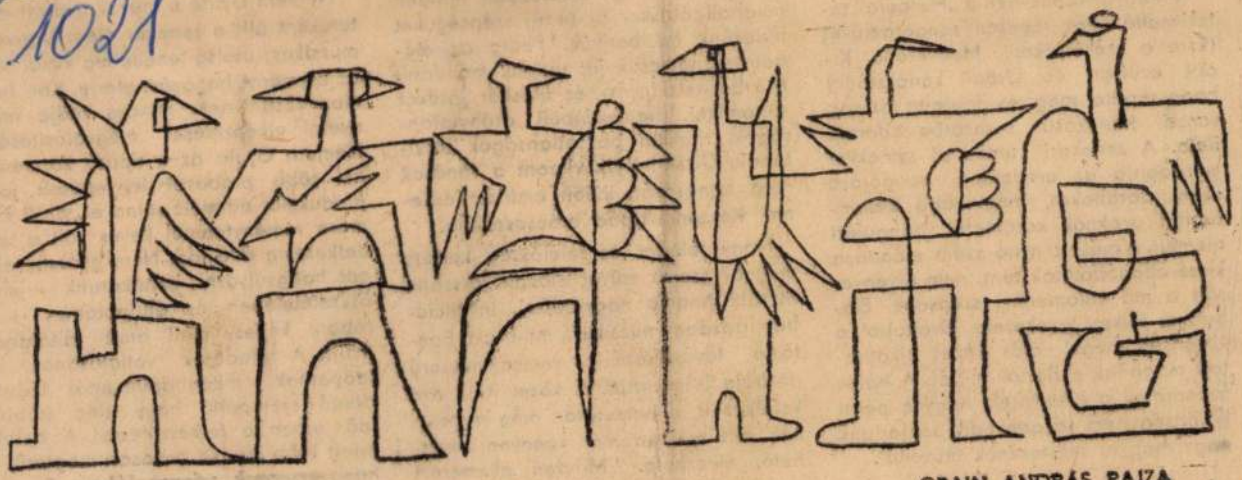
A kis bogár zölden leszáll
citromlevélről a fekete
indigóra.
Nem nagyon igyekszik,
a villanykörte melegében
forgatja három tapogatóját:

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

1971 FEB 14

1021

GRAIN ANDRÁS RAJZA

Mihály András Fantázia fúvósötösre című kompozíciója egészítette ki a műsort.

A magyar képek-ben a „Melódia" tétel mellé négy régebbi zongoraművét (Este a székelyeknél, Medvetánc, Kicsit ázottan és Ürögi kanásztánc) hangszerelte meg és foglalta színes, vonzó hangzású sorozatba Bartók Béla. A zenekari köntös új színekkel gazdagítja az eredetileg zongorára szánt darabokat, méginkább kidomborítja azoknak karakterét, hangulati elemeit. A műsort nyitó szám előadása kissé elfogódottnak tűnt, nem érvényesült a mű valamennyi szépsége. Előadóink lelkes igyekezete jóvoltából a közönség mégis valós képet alkothatott magának e Bartók-műről. A hálás fogadtatás a bizonyíték, hogy a pécsi közönség nem idegenkedik századunk nagy magyar mesterének műveitől.

váltképpen nem hogy
unni: nem lehet velük
többi igazán nagy alk
meghallgatáskor új é
fedezünk fel bennük.
adásról nemcsak jót
A kibővített fúvós- és
dinamikai, hangszínt
ságok, ritmikai pontc
tották. Dicsérhetjük v
szép hangzását, külö
mel Koszorú Árpád

Nagy feladat és felelősség kortárs magyar szerző művét először játszani. Mihály András nagytudású, invencióban gazdag muzsikus, mint ezt Fantázia fúvósötösre c. versenyműszerű darabja is mutatja. A közel húsz éve keletkezett, a bemutatón még merésznek vélt mű ma már könnyen követhető, élvezhető. Minden elismerést

get hangsúlyozni: zenekarunk – jelen összetételében és állapotában is – többre képes, mint amit általában nyújt. A feladatok vállalásánál, az időpontok megállapításánál legyen döntő szempont, hogy elég (több!) idő jusson a felkészülésre! A befektetett több munka busásan megtérül a hangversenyek színvonalában. Ez pe-

Grain András

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1970 SEP 2 6.

1021

Grain András rajza

ségért?

— Igaza van a lá
játjukban akarnak l
talos. — Mindenki
legyen valamije. A
falun mostanában n
ni egy házat! Ped
helyén van. De hát
sárolnak, a fiatalok
nak a helyükön. Az enyém is, amint
hezment, már csomagolt is.

A postamesternő végighúzza nyelvét kiszáradt ajkán.

— Sokféle módja van annak, hogy valaki pénzhez jusson, ha megszorul — mondja ki gyorsan, visszavonásra kész fenntartással a hangjában.

Az asztalos a nő felé kapja a fejét.

— Sokféle módja? — A hangja merő csodálkozás. — Egyet ismertem csak egész életemben: dolgozz, azért megfizetnek.

Valamiféle nyugtalanság éled benne, cigaretta után kotorászik a zsebében. Már villan öngyújtójának fénye, amikor újra hallja a postamesternő sürgető hangját:

— Úgy értem, hogy a szívességet is meg szokták fizetni.

— Ugyan miféle szívesség az — mosolyog fölényesen és fújja a füstöt —, amiért pénzt adnak? Merthogy az én véleményem szerint szívességet az ember épphogy jószántából, barátságból szokott tenni. Vagy nem így van? — kérdi, s most egyenesen a nőre néz.

A postamesternő ijedten hunyorog, úgy érzi, már nem térhet ki, de meg nem is bánja, hogy idáig eljutottak.

— Tízezer forint — mondja ki gyorsan.

— Sok pénznek tartja a tízezer forintot? — s kutatóan nézi a másikat.

— Hát az szép pénz, igen szép pénz — feleli a férfi, s elgondolkodik. — Ha nem ütközik becsületbe, nekem is megérné.

Az asztalos [illegible] ően
hétköznapi ruháját viseli,
még vasárnap is lusta
már megint alig áll a lábá
— A lányoméknál volta
veti oda, csak hogy a má
— Hazudsz! Megmond
oda ne menj!
— Részeg vagy, Mihál
haza.
— Itt maradsz, ha mo
van veled.
— Terushoz neked sem
— Ezt mered mondan
karját a részeg. — Megm
teszek, ha még egyszer
tam, setét volt az ablak
nyitotta ki. Te voltál n
más?
— Senkisem volt nála
másról jövök, megkérde
csi vagy rá.

Most már az asztalos
remeg az izgatottságtól;
és hallani fogja, amit a
el: „sánta kutya". De r
vissza dobálja a szavaka
legeti, amikor Terus ne
férfit a faluban, csak e
— A te katonakorod
hagyd a fenébe! — inti
— Igenis! Csak amiót
a ronda patádat, azóta

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Grain András
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1966 MÁJ 18

5

1021

Grain András kiállítása

Fiatal festő mutatkozik be Pécsett

Pécsett, a Magyar Írók Könyvesboltjában, valamint a mellette lévő Libresszóban régi hagyomány, hogy a könyvek mellett tárlatokat rendeznek. Most egy fiatal festő, Grain András mutatkozik be ezen a módon a város közönségének. A kiállítás hétfői megnyitása alkalmából beszélgettünk Grain Andrással.

— A pécsi zenei gimnáziumban érettségiztem 1956-ban — mondja. — Karvezető szakot tanultam, később énekes szerettem volna lenni, betegségem azonban megakadályozott ebben. A zenével párhuzamosan bennem élő rajzolási vágyat követve 1957-ben a Fővárosi Dekoratőrképző Iskolán tanultam tovább. Kihasználva a főváros előnyeit, az iskola keretnél szélesebb tanulmányokat folytattam, s úgy éreztem, ezzel bizonyos alapot szereztem magamnak a festészethez. Aztán Komárom megyében éneket és rajzot tanítottam általános iskolás gyerekeknek, és sokat festettem. Az a táj volt ihletőm, példaképem pedig Van Gogh.

Első alkalommal a Komárom megyei festőkkel együtt állított ki, majd 1965-ben Martyn Ferenc és Soltra Elemér zsűrizte egy kiállításra való anyagát, amit Mohácson mutatott be. A Pécsett megnyílt tárlatot — érdekes látásmódot elárulló, az útkeresést jelző sok pasztellt, grafikát, akvarellt és néhány olajképet — részben fővárosi képzőművészekből álló lektorátus zsűrizte.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Dunántúli Napló

1968 JÚN

módon hogy fokozatosan va

sport Sport

Hogy is

Ami nagyon hiányzott
Hogyan győzött Mágoc
A Bányász-kézilabdázó

folytán a három szám után (15:17) a Spartacus előnye 8 pontra szaporodott és ezzel el is dőlt a pontverseny sorsa. Mi is történt tulajdonképpen? A gyaloglás rajtjánál nem jelent meg Szabó. a diszkoszvetésnél Márton. A hármasugrás előtt megsérült Litz. Mindez azt eredményezte, hogy a három szám pontversenye 20:1 helyett 15:17-re alakult. A távol maradtak ügyében a szövetség fegyelmi eljárást indít!

*

A labdarúgó megyebajnokság vasárnapi fordulójában a Vasas I Bányász nagy gólarányú győzelme volt a legnagyobb meglepetés. Mágocs ellen 8:1-re nyertek a Bányász-labdarúgók. Szentannai József, a Vasas I. Bányász edzője boldogan fogadta hétfőn gratulációkat.

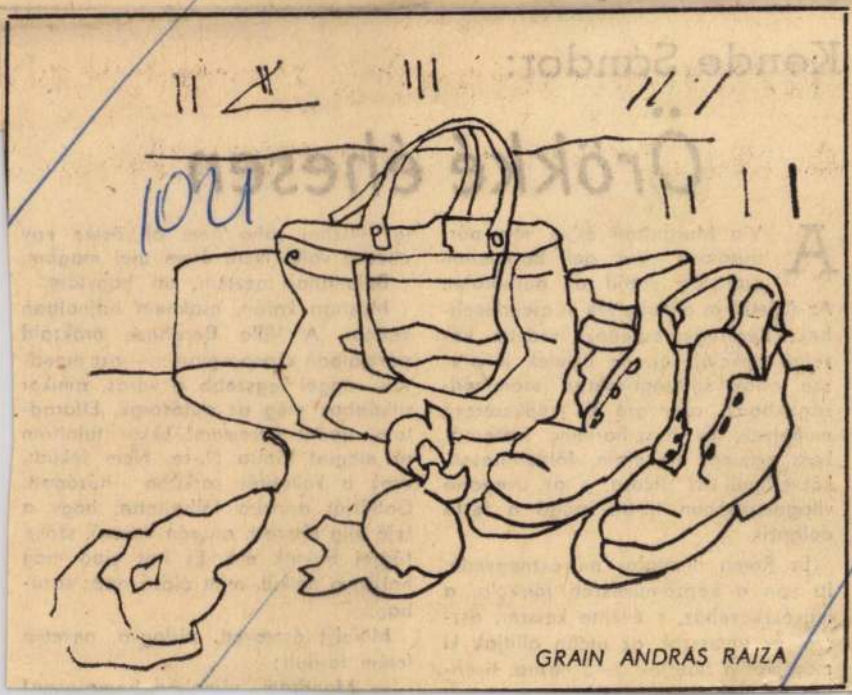
— Nagyszerű

Grain András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

1971 JUN 6

GRAIN ANDRÁS RAJZA

Kende Sánd

Örökké éhesen

A Via Marguttán és a vele párhuzamos Via del Babuionon aránylag szelid az autóőrület. Az üzletek és a műhelyek is csendesebbek. Régiségkereskedők hirdetik közelgő aukciójukat, az üzletek javarésze antik stílbútor-raktár, szomszédságukban aranyozó és képkeretező műhelyek, és húsz-harminc méterenként egy-egy műterem, földszintesen, közvetlenül az utcára, s az üvegajtó világosságában itt-ott maga a festő dolgozik.

Ez Róma hivatalos művésznegyede. Itt van a képzőművészeti főiskola, a művészkávéház, s évente kétszer, őszszel és tavasszal, az utcán állítják ki műveiket a fiatalok 3—3 napra. Ilyen-

így viszont soha nem áll össze egy ebédre való. Nem érem utol magam.

Bolondnak néztem, ott hagytam.

Másnap korán, csaknem hajnalban keltem. A Villa Borghese örökzöld parkjaiban csavarogtam; — azt mondják, reggel legszebb a város, amikor ritkábbak még az autósorok. Elfáradtam, padot kerestem. Ekkor találtam rá megint Pietro N.-re. Nem feküdt, csak a kőkerítés sarkába húzódott. Galléria annyira felhajtotta, hogy a feje alig látszott, csupán hosszú, szőke fürtjei buktak elő. És hát cipő meg harisnya nélkül, mint előző nap: sárubon.

Mihelyt észrevett, pislogva, nevetve felém fordult:

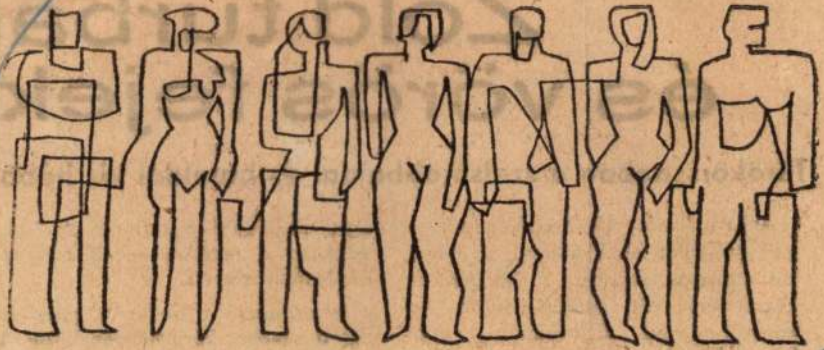
— Mondtam, számakad hamarosan!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

Grain András
1021

7

GRAIN ANDRÁS RAJZA

és vörös fejek

Törökországban a szélsőjobboldal és baloldali kis háború

Ankara füstös téli levegőjén a reggeli szürkület előtt áthatol a müezzin hangja, amelyet a hangszórók közvetítenek az Atatürk-körútra, a kormánynegyed főútvonalára, ahol legutóbbi látogatásunkor még nem lehetett hallani az imádságra hívó szót. A fővároson építészetileg már nem Kemal Atatürk, a világi Török

ágra vergődjön a terrorral és akadályozza a legtöbb egyéb törvényes kezdeményezést is.

A korrupció gyanúja is ráneheze-dik a szerény körülmények közül ki-emelkedett Demirelre és ezzel a parlamenti demokráciára: két fivére 4,8 millió márkának megfelelő kormány-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Grain András
JELENKOR
1966 OKT

1021

GRAIN ANDRÁS rajza

magatartás-formák lényegi indítékait keresik hazugság nélkül, hittel és igényesen – pártosan. Mégis újra megemlítjük *Vil Lopatov* és *Alekszandr Remencsuk* nevét, amelyeket ismét hiába kerestünk a tartalomjegyzékben. Csakúgy mint *V. Csivilihin* tavaly megjelent kisregénye a „Jolki-motalki" („Bólogató fenyők") vagy a „Szvetloje oko Szibirji" („Szibéria fényes szeme") című novella – az ő írásaik is jellegzetes munkás-miliővel, sok markáns vonással egészíthették volna ki a mai szovjet életről és irodalomról kirajzolódó képet. Mindenesetre színvonalasan helyettesíthették volna például I. Mazuruk vagy F. Iszkander a kötetben szereplő írását.

A művek többségének esztétikai értéke azonban szerencsére kárpótol bennünket a tematika bizonyos egysíkúságáért. A címek puszta felsorolása nem mondana sokat. De lehetetlen meg nem említeni a maradandó olvasmányélmények szerzői között a jól ismert Pausztovszkij, Nagibin, Kazakov, Csukovszkij mellett a hozájuk már mesterségbenművészetben is csaknem felzárkózott Akszjonov és Glagyilin, vagy a talán legeredetibb Eduard Sim nevét.

Még valamit – a műfordításokról. Ennél a kötetnél már nem az a legfontosabb, hogy Szőllősy Klára, Makai Imre, vagy Elbert János ismét remekelt, hogy a fordítások általában jó színvonalúak. A legfontosabb, hogy csaknem kivétel nélkül mindegyiken érzik: a

vizsgáznak. F
kat tárja fel
cselekedeteike
a közösség
tása, s ezzel
hanem minda
mákat a társ
lista eszmékkel való azonosulásban, az egymásért érzett felelősségvállalásban.

A kötetben megtalálhatjuk a „Metamorfózis" című elbeszélést is, ezzel mutatkozott be két éve folyóiratunkban a fiatal író. Az elbeszélés középpontjában Hartung, Vajler és Elek honvédok állnak, akik nem szeretik a tizedesüket, mert szerintük túlzottan megköveteli a szolgálati fegyelmet, a formaságokat, a feladatok pontos teljesítését. Mégis amikor egy harcgyakorlaton egymást segítve kell megmenteniük halálos veszedelembe került bajtársukat, mindent feledve összefognak. A nehéz helyzetben erős kis közösséggé formálódnak, megértve egymáshoz tartozásukat, egymásrautaltságukat.

Két elbeszélés emelkedik ki a kötetből. A „Fehér bottal a kezemben" egy tűzszerész története, aki feladata teljesítése közben, amikor egy játszótéren meg akarja semmisíteni a háborúból ottmaradt robbanótöltetet, elveszti szemevilágát. Nem lát, és azt hiszi, hogy őt sem látják már, a volt bajtársai, az emberek elfelejtették. El akar bújni önmaga és mindenki elől, feleslegesnek érzi magát.

Grain András
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

JELENKOR

1986 2

1021

GRAIN ANDRÁS rajza

s ekkor megint bizonytalanná vált benne minden m
bűnnek, hogy végül is csak gépészt csináltak belőle . .

A kocsma előtt néhányan ráköszöntek. Valaki szé
felhő ömlött az útra. Bement, leült a legtávolabbi asz

Talán egy félóra telt el, talán egy óra, az italbolt
Albát összébb húzta magán a kabátot, s megivott még
nek érezte.

A csapos egykedvűen törölgette az asztalokat. Mi
a vállát.

– Csúnya volt?

– Mi?

– Hát a halott, ugye. Mondják . . . – A jólértesültek önelégült mosolyával egészen közelhajolt hozzá. – A csatlóst már le is tartóztatták – mondta.

– Mi van vele?

– Letartóztatták.

Albát elfordította az arcát.

– És tudja, mi a dolog teteje? Nem hajlandó beismerni – mondta a csapos. – Két méterre fröcsögött a vér, így mondják, az ő ruhája is csupa latyak lett, egyébként most is ebben van, mert nem engedték átöltözni, s egyre azt hajtogatja: nem és nem... Hallott már ilyent?

– Miért mondja ezt nekem?

– Gondoltam, érdekli. Nem mindennapi eset . . . – Szemét ravaszkásan összehúzta, arca zsírosan fénylett. – Az embereket érdekli az ilyesmi. Ha történik valami, mindjárt morfondírozni kezdenek . . . .

Albát András megérezte a szavak mögött a kihívást. Amióta lejött a hegyről, s elhagyta azt a helyet, most érezte először, hogy ez az ügy nemcsak őrá tartozik. Keze ökölbe rándult. „Tehát megkezdődött" – gondolta. – „Meg akarnak fogni . . ."

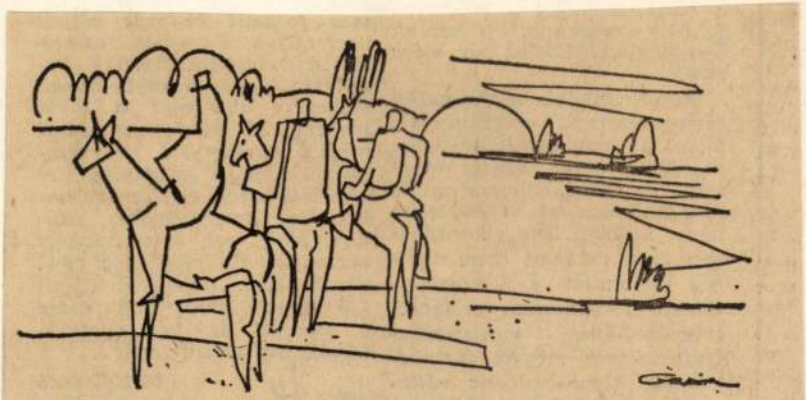
Grain András

MDK

szerepelt a Tatabányán rendezett kiállitáson.

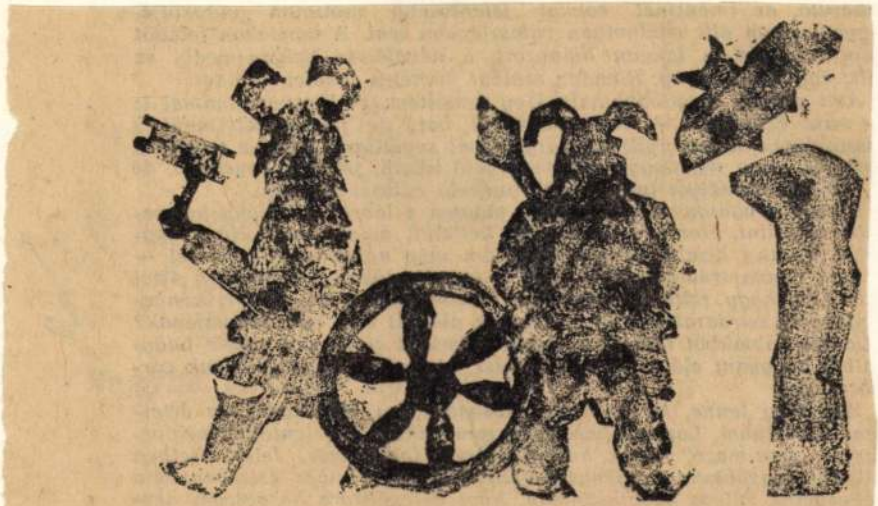
Juhász Antal: A Komárom megyei rajztanárok kiállitása.
Pedagógusok La ja, 1963. jun. 20.

Grain András

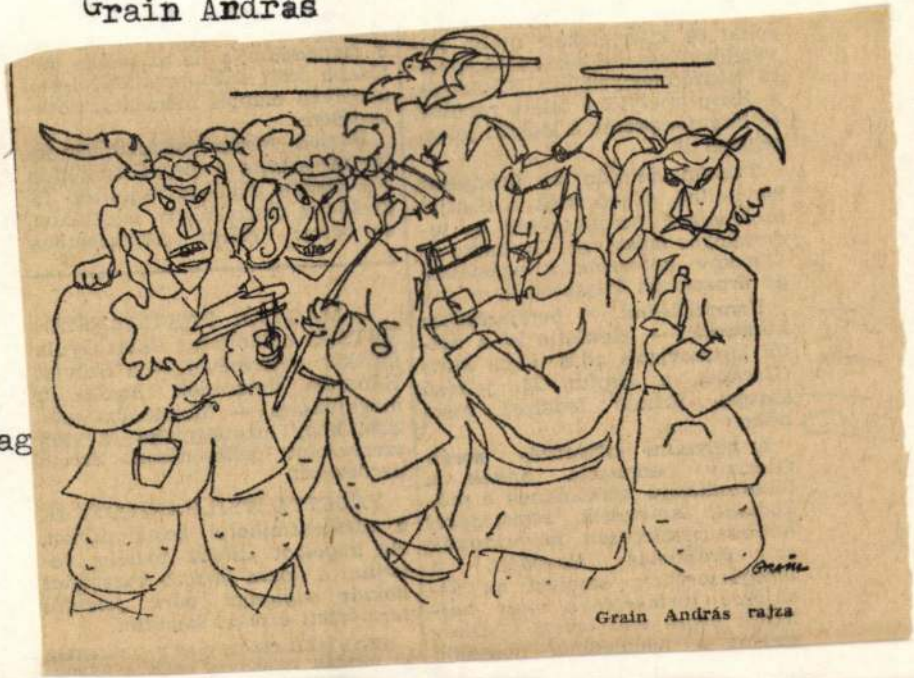
Grain András rajza

Grain András

Busójárás – Grain András rajza

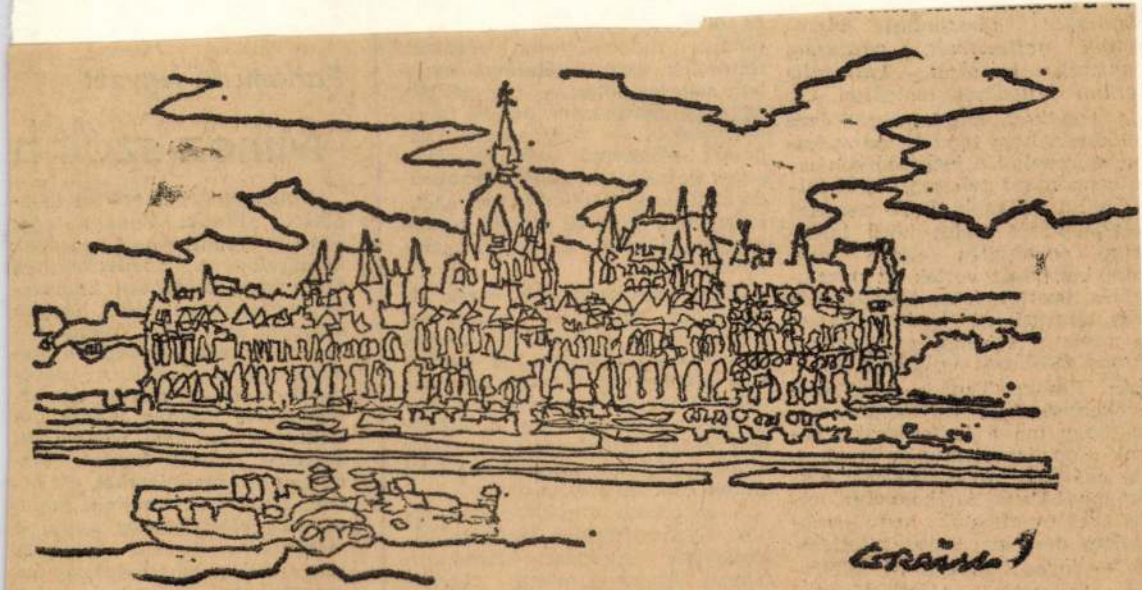
Grain András

Grain András rajza

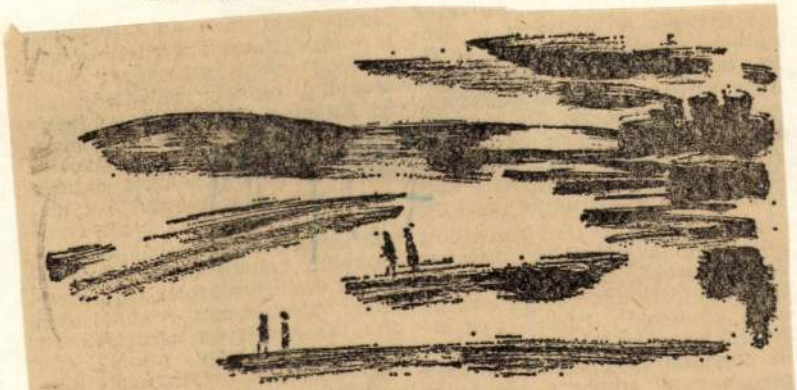
Mag

Grain András

Grain András rajza

Grain András

Grain András rajza

M

Grain András

Grain András rajza

Magy

Grain András

Grain András rajza

Magyar Hirlap 197

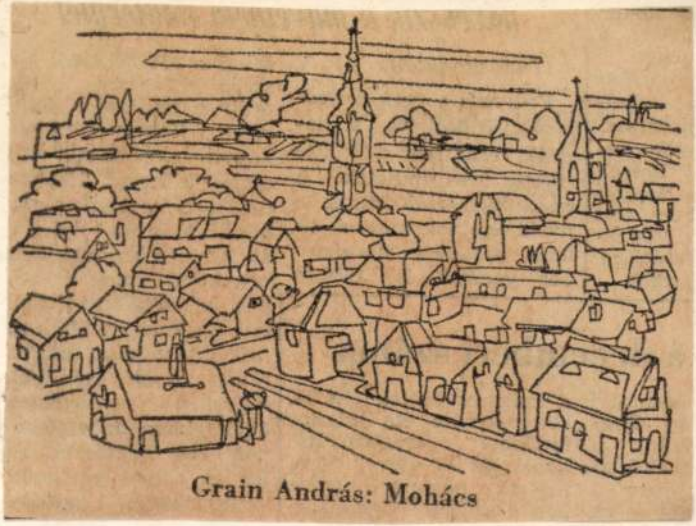
Grain András

rajza

Magyar Hirlap 1977/lol/9

Grain András

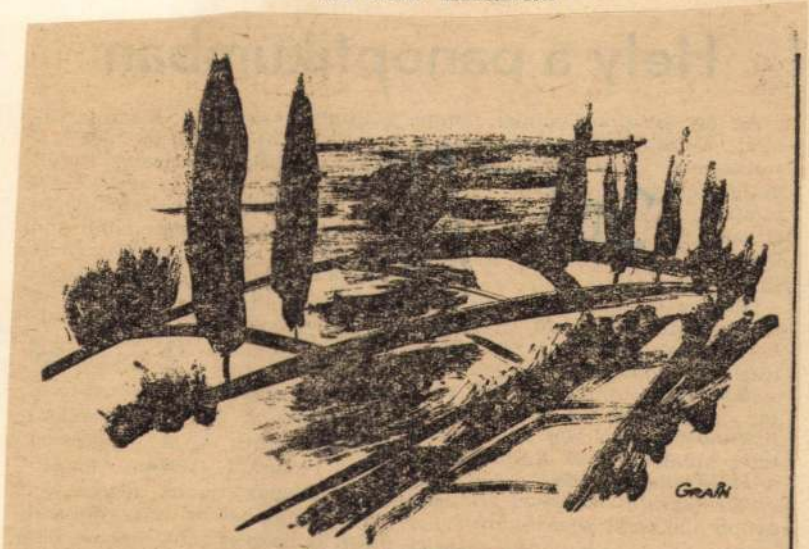
Mohács

Grain András: Mohács

Népszava.1978.dec.23/.6.old.

Grain András

Grain András rajza

Grain András

Grain András rajza

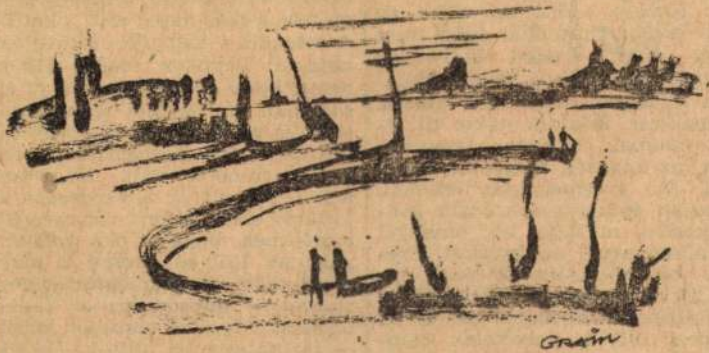
Grain András

Grain András rajza

Magyar Hirlap 1974/185/9

Grain András

Grain András rajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

878 APR - 3

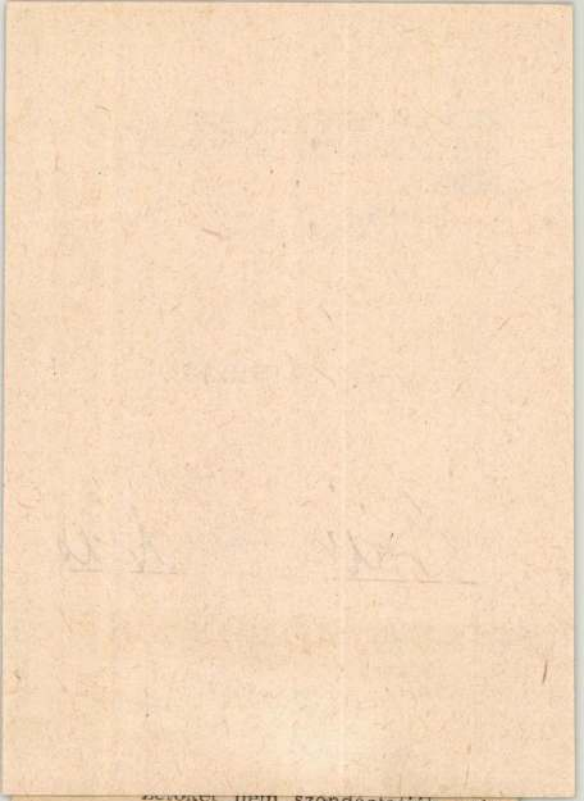
MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

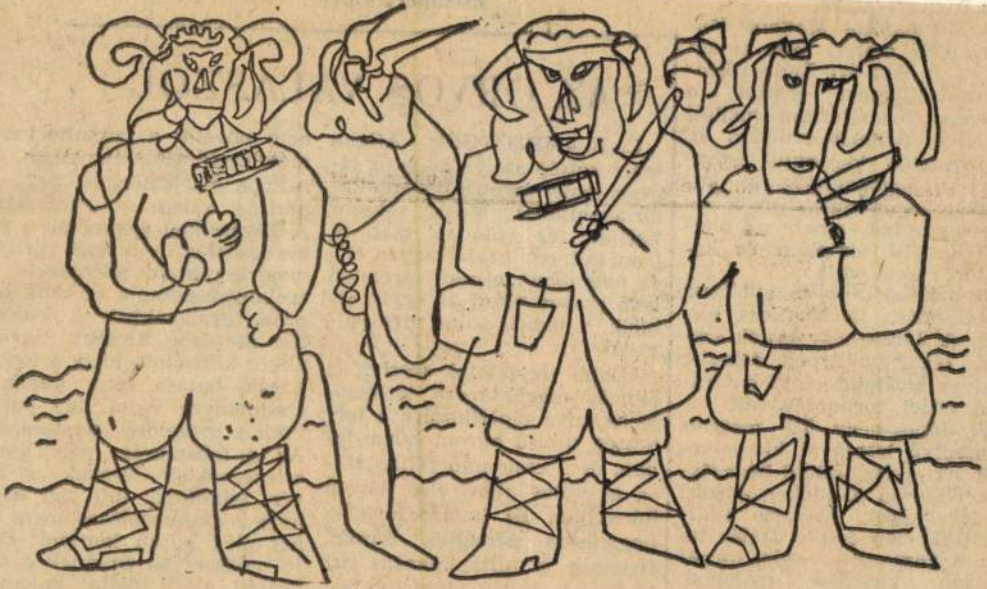
...ket nem szondáztatják, minden következmény nélkül lehet részegen is vezetni. (Én magam is voltam olyan olasz lakodalomban, ahonnan a vendégsereg minden tagja saját gépkocsiján távozott — nem egy közülük saját lábon talán nem is tudott volna.) Olaszország nem tagja az alkoholellenes nemzetközi hivatalnak, s nincsenek nemzeti alkoholellenes intézményei.

Nem is csoda. A L'Europeo idézi az olasz konyak védelmére alakult intézmény igazga-

Grain András

Busójárás

Népszava, 1978. január 8./ 9. oldal.

Grain András: Busójárás

Grain AAndrás

Grain András rajza

Grain András

Ma

Grain András rajza

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András

MAGYAR HÍRLAP

Grafikusművész

1979 JUL 19

1021

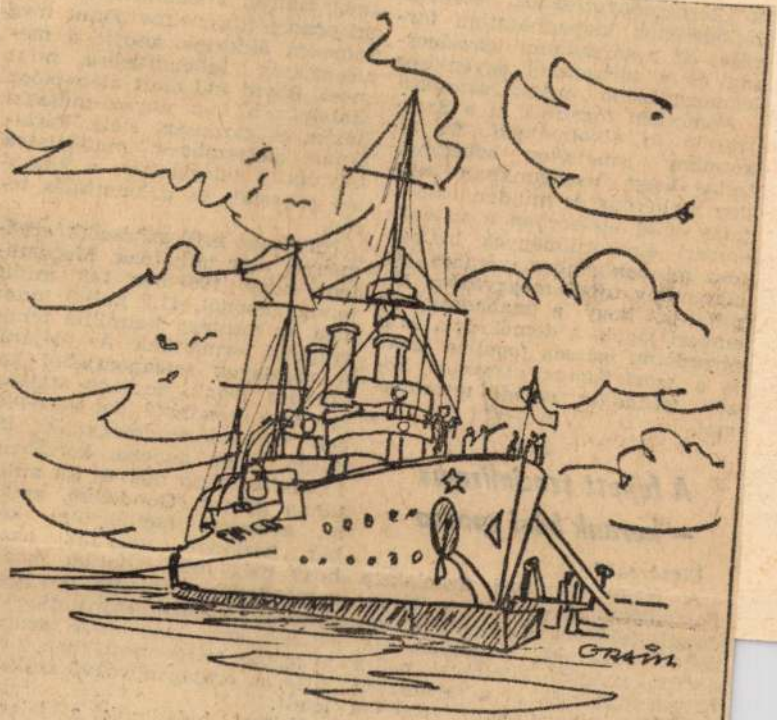

Grain András rajza

pen a költségtényezők összetételének változásaival, vagy más vonatkozásban is.

A fejlett tőkés országokban a fogyasztás alakulása a jelenleg lemaradó ágazatok további lemaradását vetíti előre. Mindenekelőtt azzal kell számolni, hogy

Grain András

Az Aurora cirkáló

(Grain András rajza)

dalmi fejlődés élcsapatába vezette országunkat, népünket. Ma, hatvan esztendő elteltével, méltó helyet foglalunk el a *társadalmi fejlődés élvonalában:* elsőnek hoztuk létre a világon a fejlett szocialista társadalmat, elsőként építjük a kommunizmust.

lémáját. A párt határozottan törekszik arra, hogy ez a gazdasági ágazat teljes mértékben kielégítse az ország növekvő szükségleteit.

Nagyot haladtunk a jelentős anyagi eszközöket igénylő és rendkívül bonyolult *lakásprobié-*

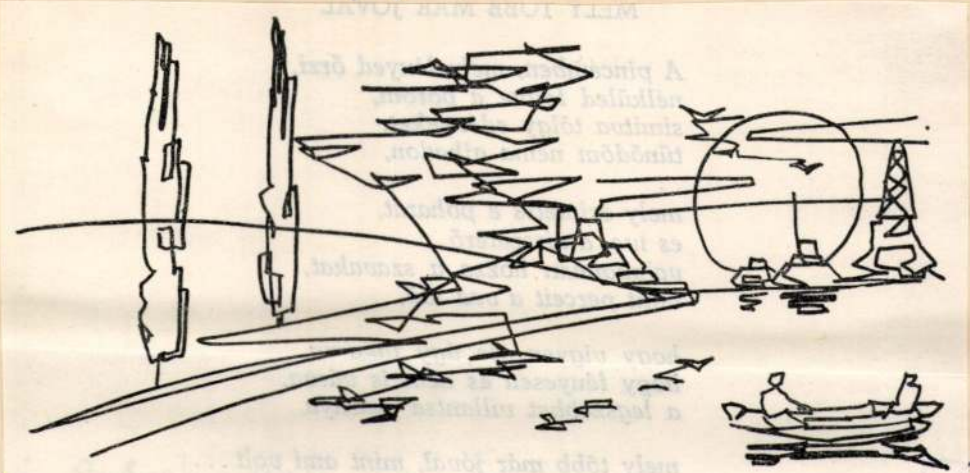
Grain András

Magyar

Grain András rajza

Graur András, grafikus

551

Grau 51.

Tekintet, 105, 1978. jún. XXI/6

07

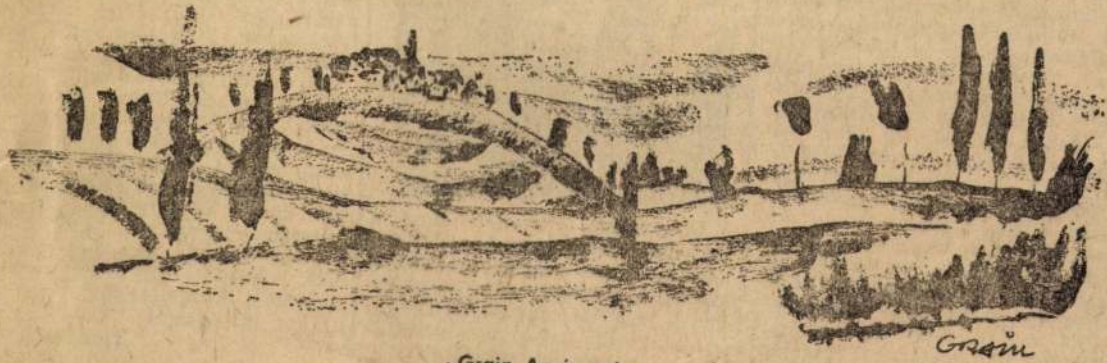
Gyarmi András | grafikus

Gy 152 2.

Jelenkor, Pécs, 1978. febr. XXI/2.

Grain András

Grain Anrás rajza

Grain András, grafikus

Grain

Jelen

Gyuri András, grafikus

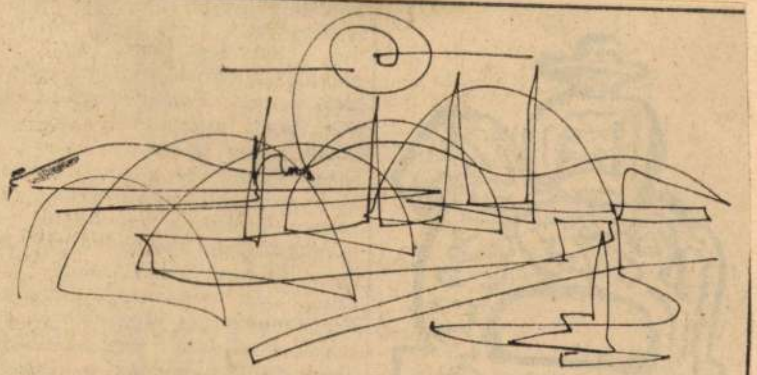

'O.

110 Jelenkor, Pécs, 1978. febr.

XXI/2.

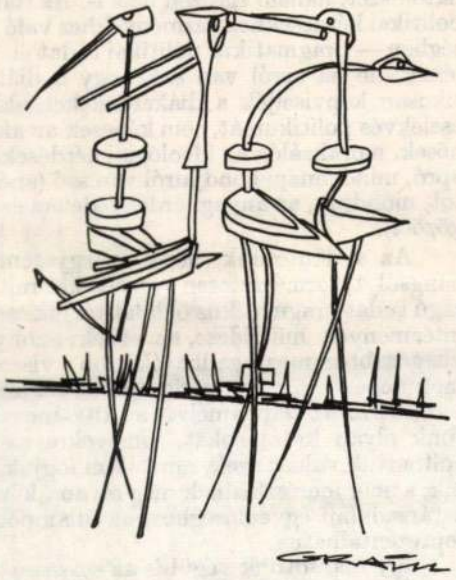
Grain András

Grain András rajza

Grain András

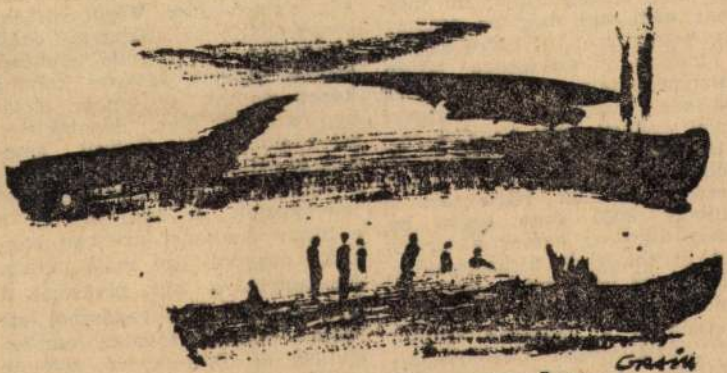
Grain András rajzai

világosabban megragadh[illegible]
mek képeznek, s ily módon jobban leírható a hozzájuk fűzöd[illegible]gső
soron ez az az alap, amelyre az általánosabb beállítódás is épül. Másrészt nem is találtunk olyan kutatásokat, amelyekre az általános politikai beállítódás vizsgálatát építhettük volna: ezek, mint látni fogjuk, csak az *eszményekhez* való viszonyt vizsgálják, s nem merészkednek még olyan „köztes" általánossági szintre sem, amit például a társadalmi egyenlőséghez, az állampolgári beleszólás lehetőségeihez való viszony reprezentálhatna.

Így maradtunk végül is az *egyetempolitikai* beállítódás vizsgálatánál.

Természetesen e jelenség vizsgálatához is elengedhetetlen lenne a nagyobb struktúrákat átfogó látókör. Arról eleve lemondtunk, hogy a társadalmi struktúra, igény és az oktatás intézményeinek kapcsolatát látókörünkbe vonjuk: ehhez túlságosan kevés hazai anyag áll rendelkezésünkre. De a szűkebb egyetemi közeghez való viszonyulás is értelmezhetetlen, ha legalábbis fő vonalaiban nem tisztázzuk a diákok tevékenységrendszerének jellegét, életmódját, az egyetem politikai intézményeinek felépítését

Grain András

Grain András rajza

Grain András, grafikus

Grai

Z

4.

16

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1978 JAN 28

NAPLÓ /VESZPRÉM/
Grain András

1021

Grain András: **Mohácsi busófej**

A fels
és itt a
tők me
azt kim
káját a
értékeln
kája kü
sors, ez
lemmel
ahhoz,
foglalko
szervez
hogy a

bizottságok, valamint a nagyüzemi bizottságok irányítása alatt működő közel 190 alapszervezetből 18-nak 60-nál több tagja van! (Megyénk mintegy 1100 alapszervezetében az arány megközelítőleg hasonló). Nem nehéz levonni azt a következtetést, hogy *a nagylétszámú alapszervezetekben egyszerűen fizikai képtelenség az értékelést személyenként végezni.* Ilyen esetekben elfogadható a csoportos forma, de a jobb megoldás ezeknek az alapszervezeteknek a szétbontása, kisebb létszámú alakítása.

Túl a formai kereteken, amelyek fontosságát nem szabad vitatni, *a hangsúly az*

ben
Jósl
bi
!
bb
ndó
ne
egy
fog
t is
ui f
h
erje
társadalmi élet

Február é
át tart
értékelő
lései. A hátral
elegendő idő á
kezésére ahhoz
szellemének m
A vezetőségek
tíva minden t
előtt tartva, h
ként értékelt

Közművelődési pályáz
képzőművészeti szak

Még múlt évi dátummal ta brigádokhoz közelítő
jelent meg a megyei tanács

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-348, 340-726
1978 JUN 25

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

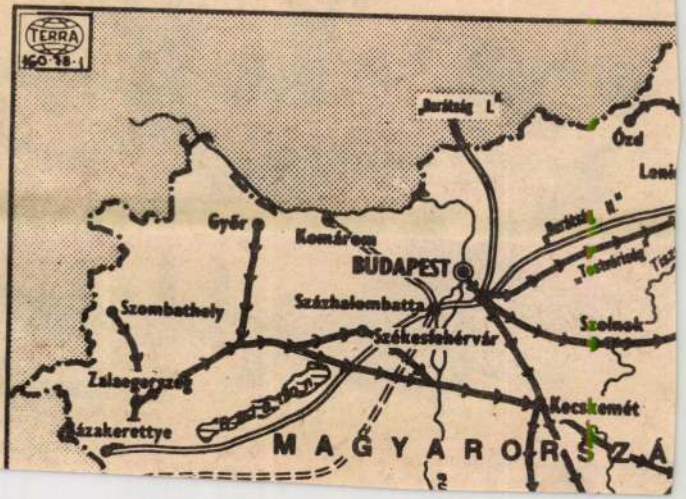
IRODALOM – MŰVÉSZET

Grain András rajza

szállítás a föld a

első modern olajszállító
etéket 1865-ben egy
nevezetű fiatal amerikai
rész tervezte meg a penn-
iai Titusville és az ettől
ilométerre fekvő olajfino-
között. A XX. század utol-
rmadára a világ fejlett
körzeteiben a szénhidro-
(olaj és földgáz), to-
á a vegyipari termékek
részének fuvarozásában
mindenütt általánossá vált
ővezetékes szállítás.
rópában jelenleg a legna-
földgáztávvezeték-építés
burg és Ungvár között
. Ez a vezeték 2750 km
ú és évi 28 milliárd köb-
földgáz szállítására lesz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Grain András

1021

Grain András: Unnep

szülővárosa kialakult Pécs múze Pannonius rábban le vel, aki 42 dékozott sz Magyar Képtárának. Ezekből a művekből 1969-ben külön kiállítás is volt Pécsett. Az első lépések után megtörtént a megállapodás: az egykori szülőházban állandó kiállítás nyílik, melynek anyagát maga a művész válogatta össze részint saját műveiből, részint a tulajdonában lévő kortárs művekből.

A pécsi Vasarely múzeum végül is 1976. június 5-én nyílt meg, a művész személyes részvételével.

Vasarely. Párizsban reklámgrafikával foglalkozott, majd festett, de festőművészi korszakát ma „tévutaknak" nevezi. Már 1951-ben ezeket mondta: *„A táblaképfestészet nem túlhaladott, a szó negatív értelmében. De az egyéni egyre inkább átadja helyét a közösnek, és ez a folyamat napjainkban a technikai fejlődés.*

minden lehetőség, hogy ezt a vágyat ki is elégítsük. Embersereg, néptömegek, élőlények sokasága — ime, az új dimenzió."

1976-ban magyarországi látogatásakor interjút adott Victor Vasarely. Ebben kifejtette többek között, hogy:

„A művész" elavult kifejezés. Közrejátszik ebben a tradíció, az a szabály, amit a 19. század burzsoáziája teremtett: a művész az, aki képet fest, amit aztán aranykeretben a szalon falára vagy a páncélszekrénybe lehet tenni. A „művészből" minél előbb „nevet" kell csinálni, hogy képei minél többet érjenek. Ez a fajta elismerés nem érdekel."

Hogy egyezteti ezt össze saját helyzetével, hangzott a kérdés, hiszen ő éppen ezt a művészfogalmat látszik iga-

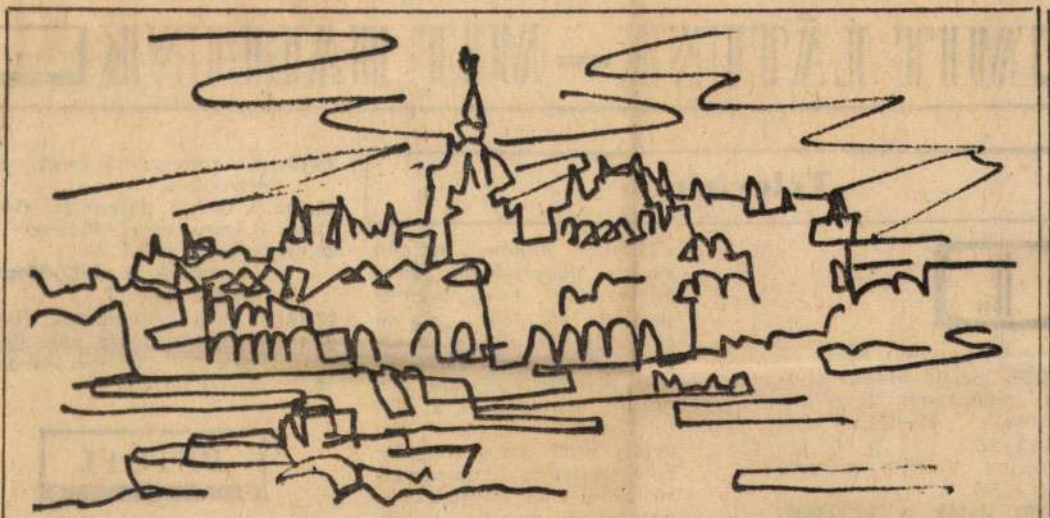
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Grain András

1021

1978. április 22. NÉPS

Grain András: Parlament

MIT LÁTUNK— MIT HALLUNK

Televízió

II.

évétorna. (Ism.) SZ
bigél. Szabó Magda ifjú-
igi regényének tévéfilm-
iltozata, II—III. rész.
sm.) SZ.
aterina Valente műsora.
sm.) SZ.
2.40: Játék a betűkkel.
sm.)
empó 76'
ntervízió-átvétel az NDK

ugyanis, hanem inkább rockos, slágerjellegű „diszkómuzsikát". Az egyik kompozíció előadása közben cowboyruhát ölt az együttes, s egyéb bizarr és látványos elemek is fűszerezik a műsort, melyben — a többi között — Deseő Csaba egyik saját szerzeményére és a szellemes hangszerelésű Jean Luc Ponty-átdolgozásra érdemes figyelnünk.

18.50: Stop! Közlekedj okosan! SZ.

19.10: A zongoraművészet első aranykora
20.10: Örökzöld dallamok. (Ism.)
21.00: Korunk hősei. Picasso
22.15: Sporthíradó
Közvetítés a kötöttfogású birkózó EB-ről
22.30: A beat kedvelőinek. (Ism.)
23.15: A windsori víg nők. Részletek Nicolai operájából
0.10: Melódiakoktél

PETŐFI.

4.25—7.59: A Petőfi rádió reggeli zenés műsora
8.05: Indulók fúvószenekarra

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUL 30

MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

Magyar Hi

Nem a szükségleteknek me

A sz

A számítástechnika népgazdasági szinten folyó hatékony alkalmazása nem történhet spontán elhatározásokkal, hanem csak a nemzetközi tapasztalatokat, a teljes hazai szükségletet és a rendelkezésre álló lehetőségeket figyelembevevő, átfogó program keretében, amelynek megvalósításához a gazdaságirányítás rendszer általános szabályozóin túl jelentősebb központi koordináció, források és eszközök alkal-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978. OKT. 8
Grain András
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

Grain András rajza

ztató után Győrben, ahol a
gyar színházi újságírás és
tikai élet, úgy gondolom, va-
nennyi fővárosi és vidéki or-
numának képviselője részt
t. A tájékoztató jó két és fél
ig tartott. (Ez nálunk mara-
inak számít!) Ebéd után be-
tatták a színházat is, sum-
-summárum ráment egy
ész nap. A sajtótájékoztató
sikerült, a színház nagyon
ép és európai mércével szá-
tva is kívül-belül a legmo-
rnebb, ami manapság föl-
ülhet. Így azután nemleges
laszomra a két kolléga hi-
lenkedve s kissé rosszallóan
zta a fejét, mire elnevettem
agam: *„Valljátok be, irigyli-
k!..."*

Úgy gondolom, nem jártam
essze az igazságtól. Tháliá-
k csodálatos hajléko: emel-
k abban a városban, ahol
integy 200 évre tekinthet
ssza a színházi kultúra. Ez a
ajlék november 4-én meg-
yílik.

964–1978

ipari vállalat. Un. „generálki-
vitelező" nincs, a színházat
építő és berendező 35 hazai
és külföldi (NDK-beli, cseh-
szlovák, osztrák, svéd, olasz,
görög, svájci) cégeket, válla-
latokat a helyi beruházási vál-
lalat fogja össze.

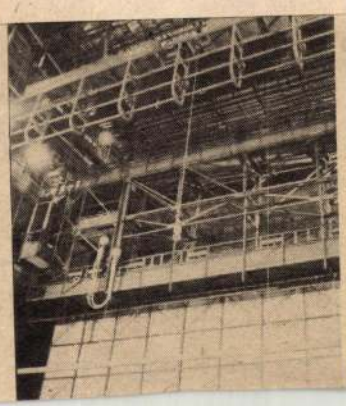
Impozáns, lenyűgöző!

Belépve ebbe a csodaszép
beton-, márvány- és üvegpalo-
tába, miként külső vonalai,
belső építészete csakúgy im-
pozáns, lenyűgöző. Előcsarno-
kába a 3–3 bejárat négy ajta-
ján juthatunk be. Kifelé a taps
megszűnésétől 4 perc alatt jut-
hat utcára a 700 néző. (Egy
nem egészen „jómájú" meg-
jegyzés: „rossz darab esetén
jóval hamarabb...") Az épü-
let karakterét középső főtöme-
ge adja meg a főszínpaddal
(22 x 24 m) és az egyetlen ha-
talmas székmezőből álló néző-

legyen. Ennek érd
tosan fejlesztik
tervük önálló bal
A DN kérdésére
lesz ennek az ar
a választ kaptam
*feltételek most al
Állami Balett Inté
zős osztálya Győr
szerződik Bejartó
is. Ez nagyjából
milyen arculattal
eszköztárral kíván
Az új hangvételű
gadására a közön
relemmel, de igénybeli engedmények nélkül kívánjuk rávezetni"...*

Műsorpolitika

Műsorpolitikájuk érdekes,
igényesnek mondható. Néhány
cím, ízelítőül az évadból: Ily-
lyés Fáklyalángjával nyit a szín-
ház. T. Williams *A vágy villa-
mosa* c. drámáját a pécsi
Bozóki István rendezi; az *Éjjeli
menedékhelyet Harag György*
(Sepsiszentgyörgy). További

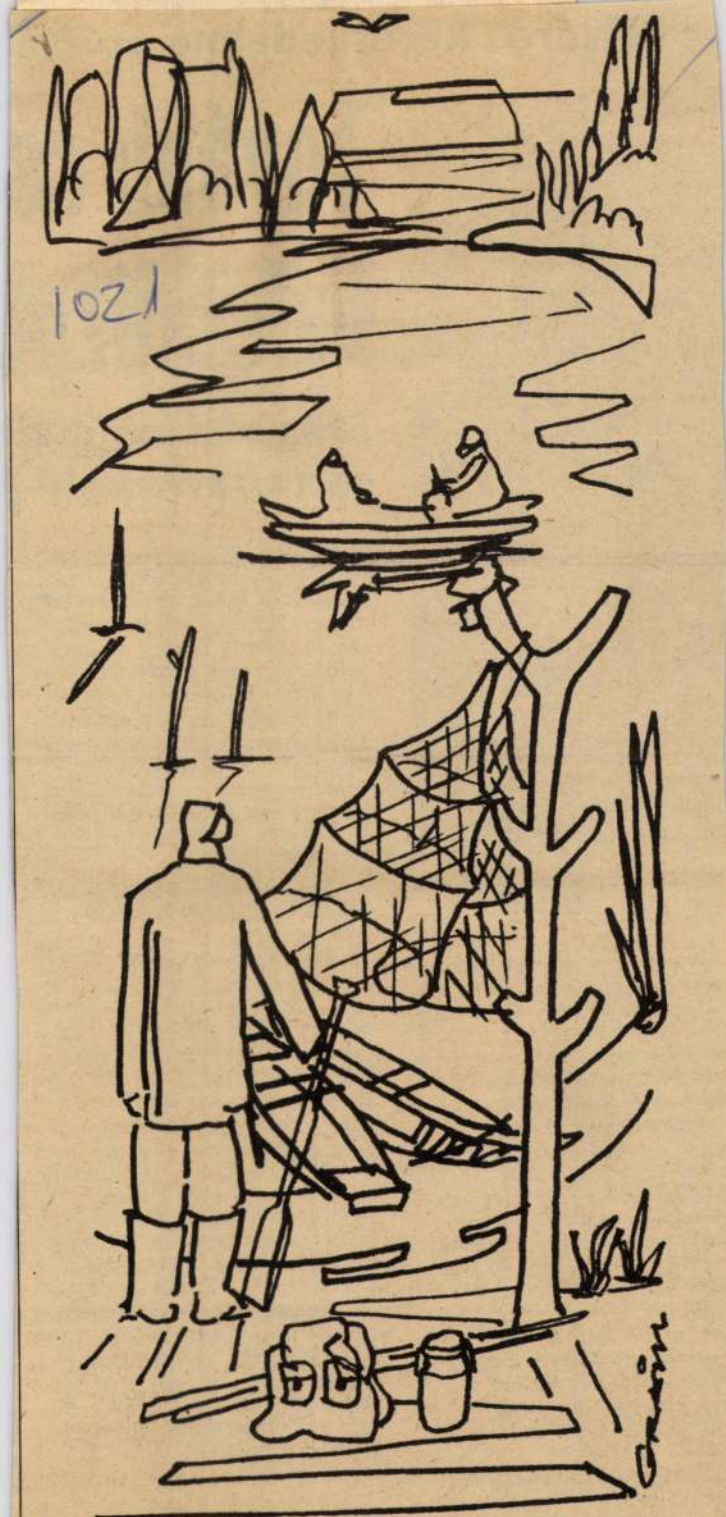
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 MÁR 2 8

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

Grain András rajza

A Belv

üzletközpo

Megoldást a tö rekonstrukció j

Délelőtti áruszállítás a Kossuth Lajos utcai üzletekbe

A belváros mai üzlethálózata nem sokban különbözik a 30—35 év előttitől. Mások a portálok, megváltozott az üzletek berendezése, de ami a lényeget illeti: ugyanazokban a szűk boltokban folyik a kereskedés ma is, mint annakidején. Csakhogy akkoriban ez volt Pécs üzleti központja, ahol a magánkereskedők egymást túllicitálva versengtek a vevőkért. Ma csak jóindulattal mondhatjuk ezeket az utcákat és tereket — Bem utca, Sallai utca, Kossuth Lajos utca, Jókai tér, Széchenyi tér — kereskedelmi központnak, az állami üzletek egymást túllicitáló versengése pedig végképp hiányzik. Az azonos jellegű boltok mindegyikében megtalálni hajszálra ugyanazokat az árucikkeket, s ha az egyikben valami hiányzik, akár ne is menjünk tovább, mert a többiben sem találjuk.

értékesítési körülmények között biztosító új kereskedelmi központoknak. Ennek a felismerésnek a jegyében adott megbízást a Városi Tanács kereskedelmi, valamint építési és közlekedési osztálya a Kereskedelmi Munka- és Üzemszervezési Intézetnek (KERORG), hogy dolgozzon ki javaslatot Pécs kiskereskedelmi hálózatának fejlesztésére, különös tekintettel a belváros kereskedelmi ellátottságára.

Abból kellett kiindulni, hogy Pécs lakossága 1990-ig eléri a 200—220 ezer főt, tovább nő az inga-vándorforgalom és az idegenforgalom. 1975-ben a város üzlethálózata mintegy 3,5 milliárd forintos forgalmat bonyolított le, 1990-ig a forgalom eléri vagy meg is haladja a 10 milliárdot. Az utóbbi években eszközölt fejlesztések sokat javítottak, de a város kereskedelmi hálózata ma is csak részben felel meg a korszerűségi követelményeknek, az átlagos alapterület pedig még mindig egyenesen kedvezőtlen. 1965-ben 447 üzlet átlagos alapterülete 82 négyzetméter volt, tíz évvel később 491 üzlet volt 133 négyzetméteres alapterülettel. Rá egy évre viszont 121,2-re esett vissza az átlagos alapterület: a szanálás sok üzletet vitt el.

Bővíteni a meglévőt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUL 16

MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

álázs Béla-díjas,
ész a következő
— Az elismerés
t filmem közül
y történt című
isz éves; ered
apján az 1956-o
m válságos nap
másikat. *Adassé*
t címmel, 1976
m, az anyaság
ról. A gyermek
ondjait és azt a
oskodást mutatja be, amellyel
z állam segíti az anyákat. Ezek
et, két kollégámnak most ní
ódíjjal jutalmazott filmjeivel —
Csepeli hétköznapokkal és az
redeti 1919-es felvételek alap
án készült *tanácsköztársasági*
okumentumfilmmel — együtt,
ó szemléltető eszközként lehet
asználni a politikai oktatáshoz.

mértékben maga is oka volt annak. Az 1970-es évekre *a tőkés nemzetközi munkamegosztás torzulásai* — elsősorban a fejlett tőkés és a fejlődő országok között — tarthatatlanná váltak. De ide sorolhatók *a termelés szerkezeti zavarai* az energia szférától az élelmiszertermelésig, s a *környe-*

Grain András

rájza

Magyar Hirlap 1978-22o-9

Gránicztói Pál építész

Városok, képek, zene című
könyvének ismertetése.

Tamásy Dezső: Lélegzetében a krónikaszerűen
74-76.
Tiszatáj, Szeged, 1978. márc. XXXII/3.

Grain András

"Illusztráció" c. rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. nov. 25.
XVI. évf. 48. sz. 11. lap.

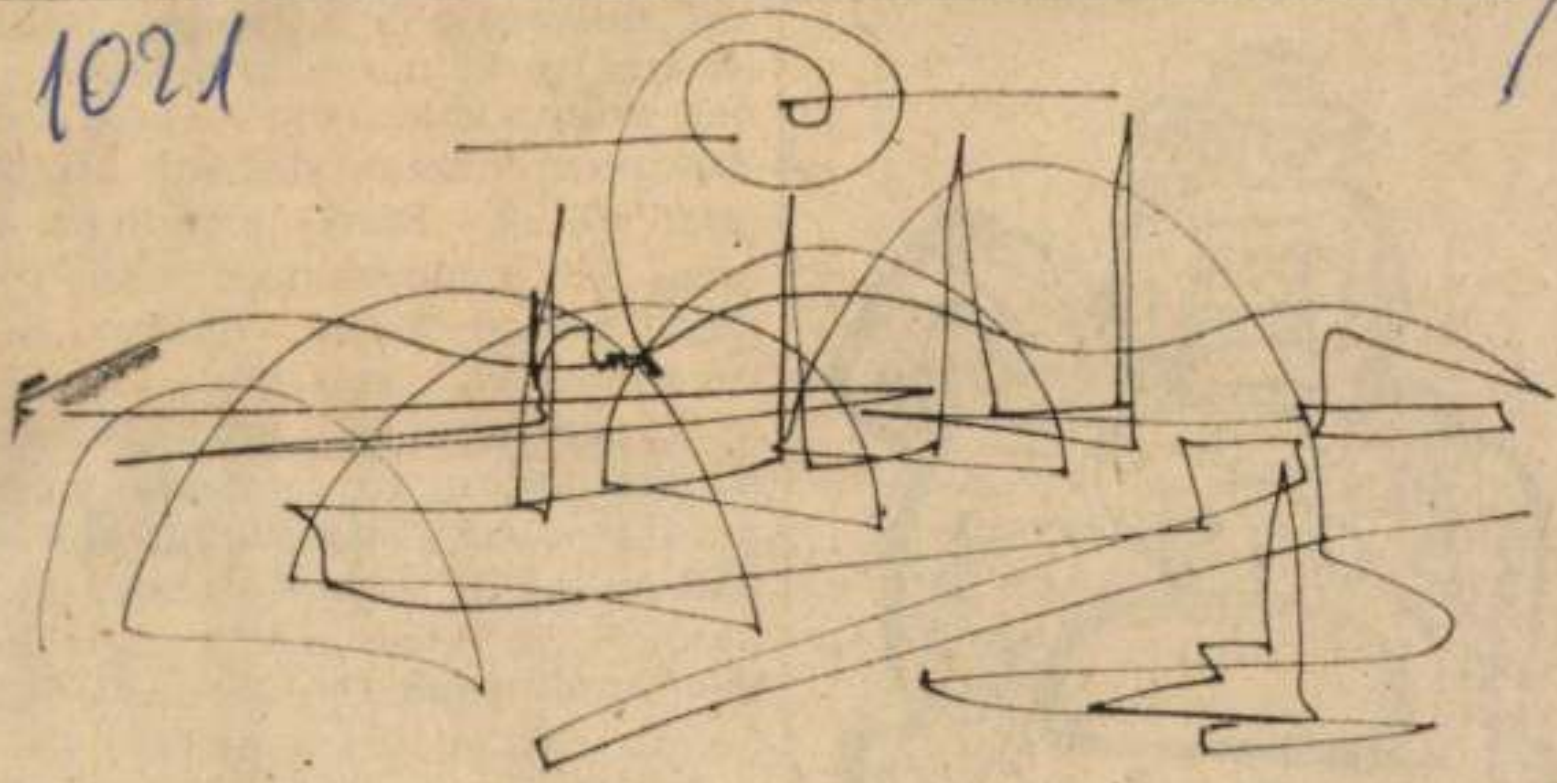
Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

MAGYAR HIRLAP

1977 DEC 4

Grain András

/ 1021

Grain András rajza

Koppány Attila rajza

hanem *keresik a kapcsolatot a munkásosztály mozgalmaival*, és bevonultak a könyvtárakba tanulni, akik most már a *társadalom tudományos elméletének* tanulmányozásával akarják „kiszenvedni" maguknak a réginél hatékonyabb ideológiát.

HERMANN ISTVÁN
akadémikus

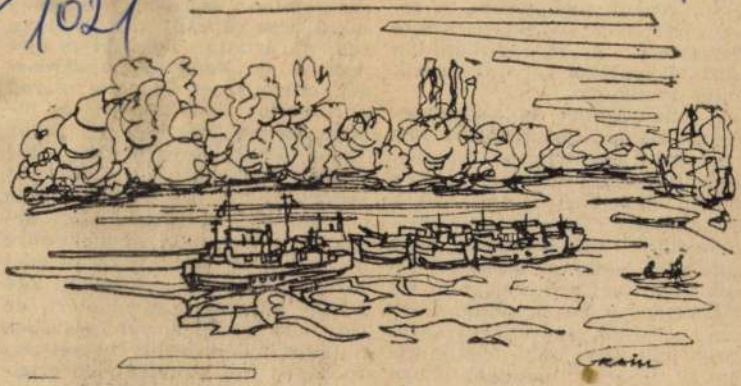
Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Hirlap

1977 NOV 13

Grain András

1021

Grain András rajza

mortalan magatartásuk is je
pes jelentőségű, egyúttal hatá
van a regény felépítésére. A
bova szereplők sodródása sz
végzetszerű. A megállíthata
pusztuláskényszer a mű m
fontos motívuma.

A jelképességet és végzet
rűséget Balázs József nem a tőle
megszokott módon, nem balládai
szaggatottsággal érzékelteti. Gyors
menetű cselekményt szerkeszt a
prózaballada helyett, amelynek
szembetűnő tulajdonsága, hogy
zsúfolódik benne az esemény. Ha
ezek nem végződnének annyira
tragikusan, s ha a párbeszédek
nem volnának helyenként érte-
kező jellegűek. Az ártatlanról
azt is lehetne mondani, hogy
színvonalas háborús kalandre-
gény.

terességének is. Főhőse, Balai
János túlontúl hosszú időkre tű-
nik el szemünk elől a történet
kavargásában. Szereplőtársai nem
annyira emlékezetesek, hogy ar-
cukat és jellemüket emlékezetre
méltónak tartsuk. A zárójelenet
némileg kárpótol a központi hős
addigi hiányos ábrázolásáért, de
már alig növeli a mű egészének
hatását. Főként pedig keveset tesz
hozzá az írói mondanivaló értel-
mezéséhez. *(Szépirodalmi)*

Iszlai Zoltán

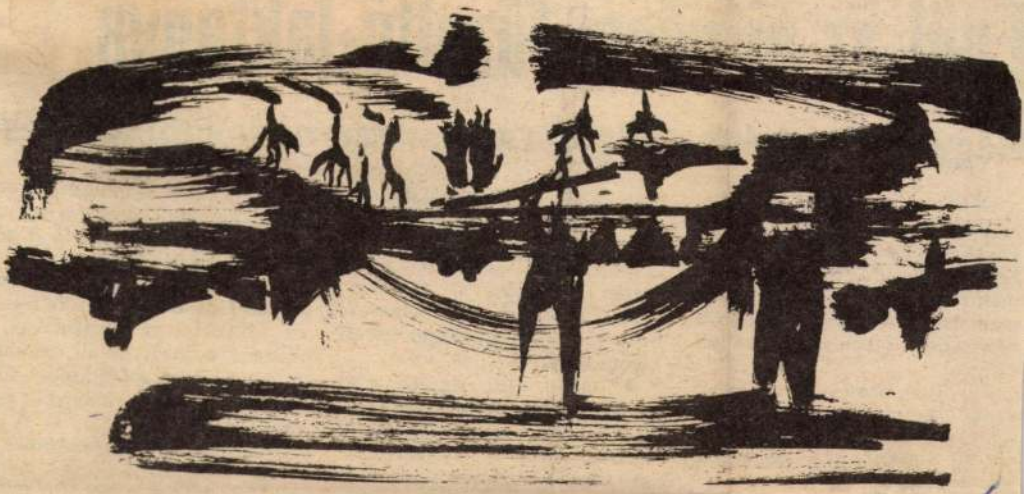
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1978 FEB 5

Grain András

1021

Grain András rajza

Az első kapavágás

Épül az új pécsi tű[illegible]

Megyei bázisként szolgálja a rendszeres továbbképzést

Néhány éve adtuk ezt a címet egyik írásunknak: „Tűzoltók életveszélyben". Az a furcsa helyzet állt elő, hogy ők, akik mentenek, szorultak kis híján a mentésre. A tűzoltó-laktanya helyiséget ugyanis alá kellett ducolni.

Az új tűzoltó-laktanya építésénél az első „kapavágások" megtörténtek, a BÉV ígérete szerint 1980 végére elkészül a létesítmény.

Az Engel János úton, a Vadász utca és a Pélmonostor utca közötti területen a BARANYATERV-nél Csaba Gyula építész irányításával készült tervek szerint a Baranya megyei Állami Építőipari Vállalat födémemeléses – lift-slab – módszerrel építi meg az új laktanyát. Ez lesz a hazánkban is tért hódító technológia pécsi bemutatkozása.

A négyszintes épület alsó szintjén garázsok lesznek, amelyek az Engel János útra és az udvarra nyílnak. Az első emelet udvari felében ugyancsak garázsok lesznek, ide a járművek az udvart körívben közrefogó felhajtó rámpán juthatnak fel. A költségvetés szerint mintegy 80 millió forintba kerülő épületben kap helyet a laktanya mellett a megyei és a városi tűzoltóparancsnokság.

– A megye mentő tűzvédelme korszerűsítésének alapfeltétele az új laktanya megépítése – mondta a most indult beruházásról Kostoleczky Sándor tűzoltó ezredes, a megyei parancsnokság vezetője. – A jó elhelyezési és munkakörülmények elengedhetetlenek számunkra, hiszen a pécsi tűzoltóság egymaga többször vonul ki évente, mint pl. Tolnában az egész megyei tűzoltóság. Az új

Grain András

Két -cimnélküli- rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Fenti rajzokat lásd: Máriási Iván: "Erupció"
rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. jan. 28.
XXII. évf. 4. sz. 16. lap.

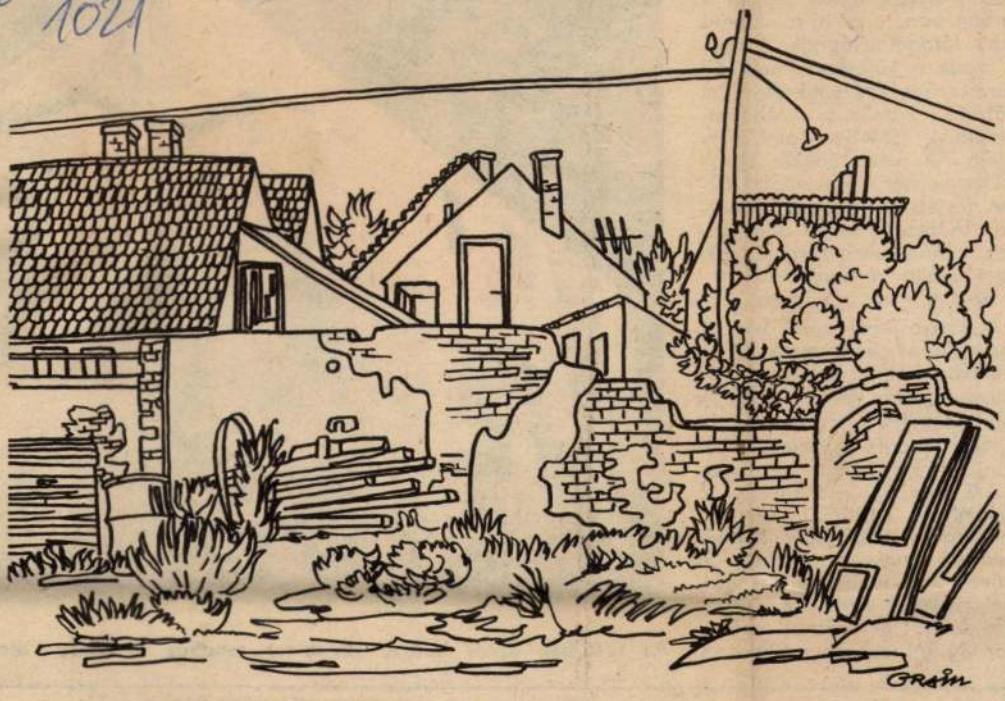
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1978 MÁR 1 2

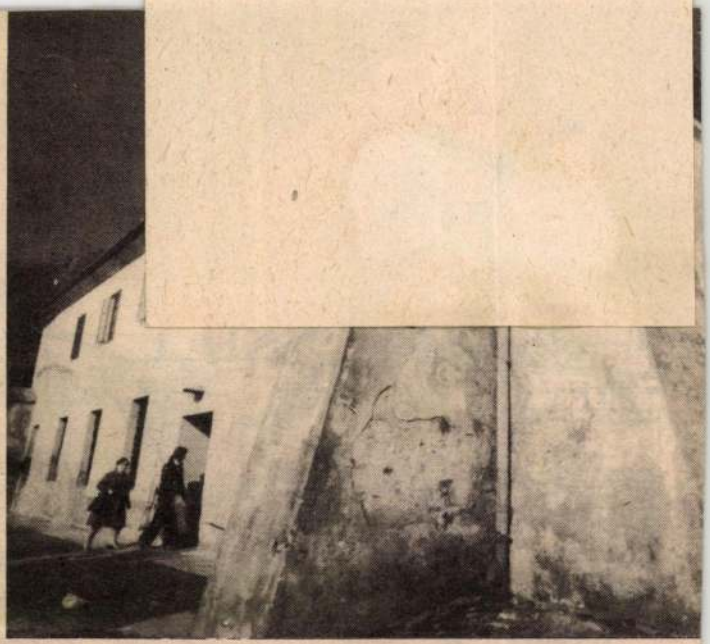
1021

Grain András: Udvar

mán emlékére emelt dzsámi a várban van, s a várral együtt nagy látogatottságnak örvend. A másik a városka főterén áll (hovatovább évtizedek óta nem működő katolikus plébániatemplom), 1589-ben épült, névadója Ali pasa. Értékét növeli a Dorfmeister István által 1789-ben festett kupolafreskó, amelyet vészesen romló állapotában néhány éve konzerváltak, most pedig restaurálásra vár. A dzsámi meg felújításra ...

A Bástya utcai „török ház" – koráni skola? karavánszeráj? – remekbe sikerült felújítás után kiszabadításra vár a kis házak szorításából, a ferences kolostor a megszabadítást várja, a hajdani barátcellákban ma családok laknak, őket kellene új otthonhoz juttatni, hogy a rendház új, feltehetően közművelődési funkciót kapjon. A műemlékek többsége lakóház, melyek közül egy okoz különösen gondot a városnak, a Szabadság úti, csaknem 120 éves,

Az 1740-ben épült barokk Fer ences rendház a Zárda utcá b

Az év közepéig r

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 NOV 5

NÉPSZAVA

Grain András.

1977. november 5. NÉ

1021

Grain András: Novemberi emlék

AVA

Pécsett

gálják éle-
kel, művé-
yés Gyulát
juló szálak
. Baranyá-
ói törekvé-
a meg szín-
orozatos be-
Pécsi Nem-
n.
művének, a
nazat" című
nak ősbe-
nteken tar-
si Nemzeti
araszínházá

Szerencsés lehet,

FŐVÁROSI RB RUHÁZATI BOLT

ha november 27-ig férfi
vagy női télikabátot Ön is az RB-
szaküzletek még teljes választékából vásárol!
A vásárláskor mellékelt szelvénnyel

Grain András

A lap hozza a müvész -cimnélküli- rajzát.
Repr.

Fenti rajzot lásd: Magyar József rajzának hátlapján. /Ez is cimnélküli./

Élet és Irodalom, Bp. 1978. márc. 18.
XXII. évf. 11. sz. 11. lap.

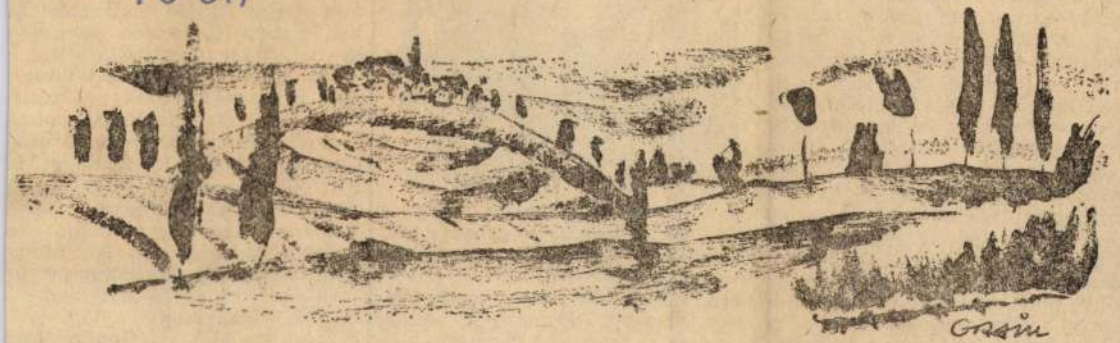
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András

MAGYAR HÍRLAP

1978 JUN 4

1021

Grain András rajza

ahogy például a közelebb lekvő magyar példákkal magyarázza az antikot. „*Mi avatja az Odysseiát, ezt a bájos népmesét s intim családregényt az utókor szemében fenséges eposszá s nagy nemzeti költemények mintájává?*" — teszi fel a kérdést önmagának Babits. És felel rá: „*Odysseus vágya és hivatásérzése! Ami ellenállhatatlanul viszi a barbárokhoz, hogy evezőjét letűzze a népek piacán, mely még nem ismeri a hajózást. A görög nép civilizációs hivatásának érzése az, mely ebben a költeményben megszólal, ihletve később jövő népeket és költeményeket.*" Nem egészen ismeretlen és nem is teljes ez az értelme-

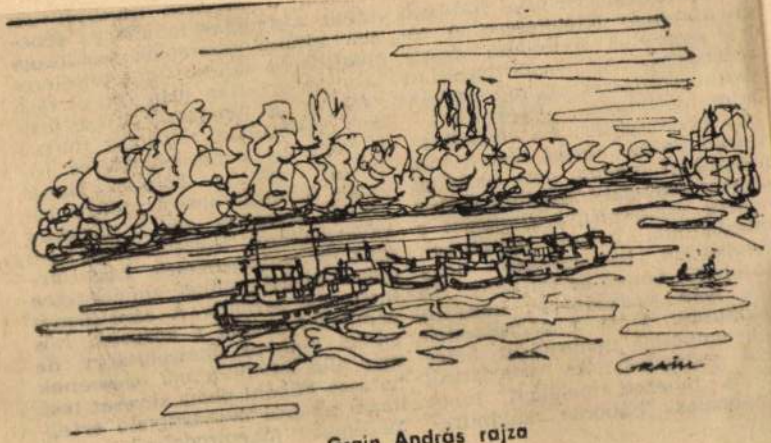

A könyvhéten jele RA—RE, a Rakéta R kötetei. E színvonal azokat a műveket adja ki kötetben a Magvető, amelyeket korábban a Rakéta Regényújság hasábjain már olvashattunk

cikk. Babits Olvasókönyvének töredékei tudatosítják ezt a hiányt. *(Magvető)*

Gondos Ern

Grain András

Grain András rajza

[illegible] nem lepődnek meg, ha kiderülne róla, hogy hajdanában ő is élvezsenyző volt.

Grain András

Grain András rajza

Élet és Irodalom, Bp.
1977. nov. 19. XXI. évf. 47. sz. 2. lap.

A lengyel Ady

[illegible] zolyassa, hogy szűk, sivár valóságában [illegible] kozik az első lengyelországi Ady-válogatás összeállítására — mint például J. R. Nowak is —, magukévá tették az idős költő és műfordító, Kazimiera Illakowiczówna lelkes szavait: „Ady rendkívüli bátorsággal és közvetlenséggel párosult fenomenális tehetsége talán pár apró lépcsőfokkal magasabbra, valami tökéletesebb felé emelte az emberi nemet. Ez tény, ezt a néhány lépcsőfokot nem lehet visszavenni."

D. Molnár István

Ki tudja?

Érdeklődéssel olvastam a Visszhang-oldalon Góczán Gyula (október 29.) és Vadász Ferenc (november 5.) vitáját arról, hogy Latincának vagy Latinkának kell-e írni *Latinka* Sándor nevét. Már csak azért is, mert néhány hónappal ezelőtt magam is hasonló dilemma elé kerültem. Szenvedélyesen foglalkozom ugyanis helytörténeti kutatással, szakköröm tagjait szerettem volna megismertetni egy másik munkásmozgalmi hőssel, *Kilián Györggyel*, de a 70. születésnapja alkalmából megjelent cikkek elbizonytalaní-

lapota
szállítás
optimáli
folyama
sokkal,
stb-vel.

A sze
tők mu
kosságí
és a gé
karított
zák. Ily
múltbar
sincs. A
fogása i
hiszen h
tolná. A
több sze
vel álla

A sze
gálatbar
téről. A
és felsz
ken is, n
tők d
más-má
Budapes
fokozato
lül, kier
életfelté
óta any
mőrészt
tésére h

Nem

végül is
halála

a modern világköltészetnek; s ha
egyszer elkészítik

mítossá. Természetes, hogy minél

m csak
; éppen
amelyek
ban fél-
sebb, ha
valenciát
(melyet
lt alkal-
mversé-
r jelenti
és a sze-

zett szótári jelentésével. Megértéséhez, mint legutóbb is hangsúlyozták, elsősorban „adyul" kell tudni. De ki tud „adyul", ki képes rá, hogy valóban megtanuljon adyul? Kitől lehet várni, aki nem született magyarnak, hogy bele tudjon „gázolni" (mint Ady mondja) ebbe az egymásra-visszhangzásokkal teli, egymást magyarázó képekkel, látomásokkal, „víziókkal és valókkal"

eződésen áll és érzi, várja, tűri és vállalja, hogy „fejére nőnek a beteljesedett végzetek". Ezért is érezzük „érvényesebbnek" — akármit „leplezzenek is le" róla — a Csinszka-szerelmet a Léda-szerelemnél. Ebben a „héja-nászban" végül is ők ketten vannak, és Ady Léda karján elsősorban a *saját* szabadságát vívja ki (akármilyen kihívással is egy egész, országos közvéleménnyel szemben): itt ő a „hős" a maga írta dráma színpadán. A másik, a Csinszka-kapcsolat viszont már csupa esendőség, rettegés, „kálvária-járás" és — bármit mondjanak, mert hiszen a döntő mégiscsak az, hogy mivé éli ezt a kapcsolatot Ady a *költészetében* — csupa váratlan, remegő gyöngédség, egy beteljesedő világromlás közepén „a föld bolondulása" közben. „Két szép ember" rosszkor született összekapcsolódása, „tépett és

anyja arcán, keze, lazán el-
ereszkedő ujjai az Ides tenye-
rén pihennek. Mintha hozzá se
merne érni anyja bőréhez, uj-
jai áhítatosan lebegnek a kéz
bölcsőjében, éppen csak érint-
ve azt. Csinszka keze Ady bal-
kezében rejtőzködik. Csak Ady

a ala-
k lá-
t.

Grain András

Grain András: Busók

Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr. 26.

1977. FEBRUÁR 26.

XXI. évf. 9. sz.lo. lap.

Lengyel Gyula: Akasztó

Szabolcs-Szatmár megye történelmi emlékeit búvó örökségnek nevezték egy kisfilmben. Nyilván ennek az örökségnek felfedezését szorgalmazza az az írás, amely az Országos Idegenforgalmi Tanács időszaki kiadványában, a *Hol üdüljünk?* legutóbbi számában jelent meg. Húsz falu népi műemlékeiről olvashatunk a cikkben, többek között a nemesborzovai haranglábról, a gerendavázas mándi református templomról, valamint a mándoki görögkatolikus fatemplomról.

Aki netán kedvet kapna ahhoz, hogy az imént felsorolt jellegzetességeket a helyszínen is megnézze, alighanem pórul jár: idestova három esztendeje a szentendrei skanzenbe telepítették őket.

Sasvári László

HOL ÉL ADY?

Ady Endre születésének századik évfordulóját ünnepeljük.

Ady Endre verseit hiába keressük a könyvesboltokban.

Amiből kitetszik, hogy a költő jóslata beteljesedett: ifjú szívekben él. *Verseskönyvek helyett.*

—tim—

a Verhassy milyen absolute nem benehmolja magát? — kérdezte hogy a tábornok nem válaszolt, Pedig nem tudom, mire olyan co riesen-patriote, hiszen már a pál ban is ő volt az egyetlen, akinel retirálni. Nem szólva arról, hogy nél nem a retirátból csinál Festun geynek még most is kezében az ai Bizony, az európai szabadság ott hassy terenczei árnyékszékén, aisance foglalhatván el Budavár: der Kaiser jót röhöghetett Schw: kába Schönbrunnban.

— Ezek már abgelaufen dolgok lonel — szólt mélabúsan Rycziens Törökországban vagyunk, idegen itt már más a Naturgesetz. Egy maradand, a struggle for wife. G wie soll ich sagen, az néma cse told it, caro amigo. Ponyemájes?

— Továbbá — folytatta zavar ezúttal a szoba sarkában rángatóc czechskihez intézve szavait —, ha Révgalacsinszalóknál nem pikétet sufniban, hanem fogja magát és b gänger generálisnak már Hó ziemlich megfogyatkozott troupe.

Odalépett a térképhez és obszc dosni kezdte a Rábaközt.

— Úgy hallom, Dobaj pasa lán künk estére — jegyezte meg a S laszharcos, aki, mint szabó. Kossu dungsstückjeit varrogatta volt n lágosig.

— Wie heisst lányokat? Kéjnők

— Lefekvőket a felkelőknek

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 MÁR 26

NAPLÓ /VESZPRÉM/

Grain András

1021

Grain András tusrajza

TUDOMÁNY

Cukorbetege

A betegek nagy száma és a sokféle szövődmény lehetősége miatt napjainkban a cukorbetegség fontos területe a kutatásnak. Hazánkban például minden száz ember közül egy ebben a betegségben szenved. Keletkezésében örökletes és külső tényezők — táplálkozás, elhízás — egyaránt szerepet játszanak.

A betegség lényege, hogy a szervezet nem, vagy csak részben képes értékesíteni a táplálékkal bevitt szénhidrátot. Mivel a szövetek nem tudják a cukrot felhasznál-

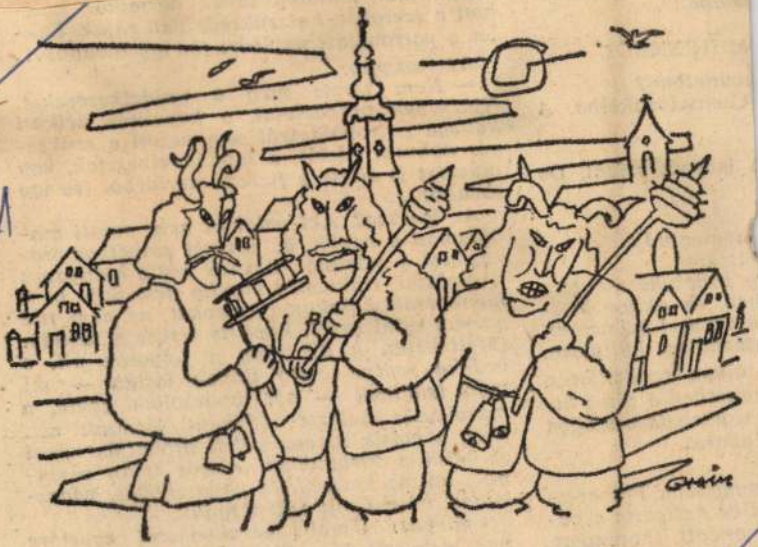
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 FEB 2 0

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Grain András

1021

Grain András: A mohácsi busójárás

maradt. Es mozdu-
előfutó öz a gépko-
pdában".

MHÍREKRŐL

szünetben?
Csehszlovákiába. A

levegőt szívni. De

m megtudja.
átrára?
y Erdélybe mentem
ben, és akkor kije-
a tavaszi szünetben
utazhatom külföldre.
olyan rendelkezés,
zünetben a piros út-
szocialista országba
akarsz.

nyugodni. Fölkeres-
ülve hallgatta a pa-
mondott, töprengett,
ára csapott.
kartárs tavaly nem

szamot adni arról, hova is tettek a labdák. (Mellékesen a szekrény a folyosón áll, s örökké nyitva van.) Ennek láttán — mi mást tehetnék — azt tanácsolom nekik, a marakodás helyett időnként játsszák azt, hogy a másik szemszögéből próbálják nézni és látni a történteket. Akkor talán rájönnek, hol az igazság, és panaszkodás, vádaskodás helyett mit kell tenniük.

Epilógus: Újabb marakodásról egyelőre nem érkezett hír abból az iskolából. Csak nem fogadták meg a tanácsot?!

Győri György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-745, 340-726

Grain András

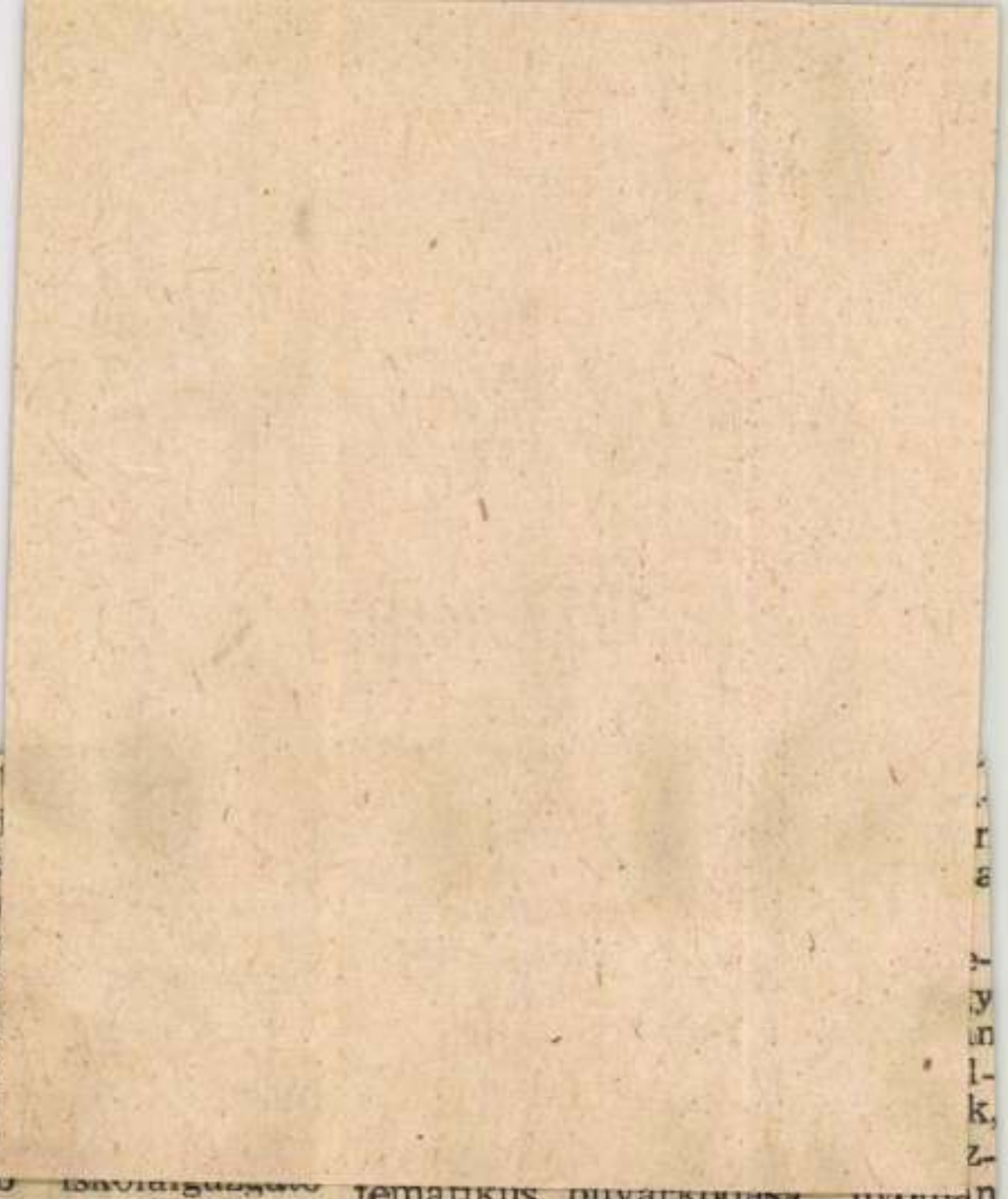
MAGYAR HÍRLAP

1977 MÁR 13

1021

Grain András rajza

és ad személyes
1905 eseményei
Oltárok árnyéká
gény. A kis Vasa
riumba kerül, ah
merkedik, s elk
Megkísérti az el
is. Verseket, ma
ír. Szabad gondo
szemet szúr egyl
Amikor később
lesz, lassan távolodni kezd az egy-
házi szokásoktól. Társasága is
e felé ösztönzi. Az első világhá-
ború után Párizsba kerül, ahon-
nan teljesen „világi" emberként
érkezik haza. Házasodni készül, s
amikor kamaszkori szerelme im-
már második házasságában ön-
tematikus bővárkodása nyomán
egyre inkább eltűnnek a fehér
foltok.

A másik tanulság: a huszadik
század elkésetten kialakuló pol-
gári társadalmaiban a kötelesség
és lelkiismeret dilemmája már
nem klasszikus módon jelentke-

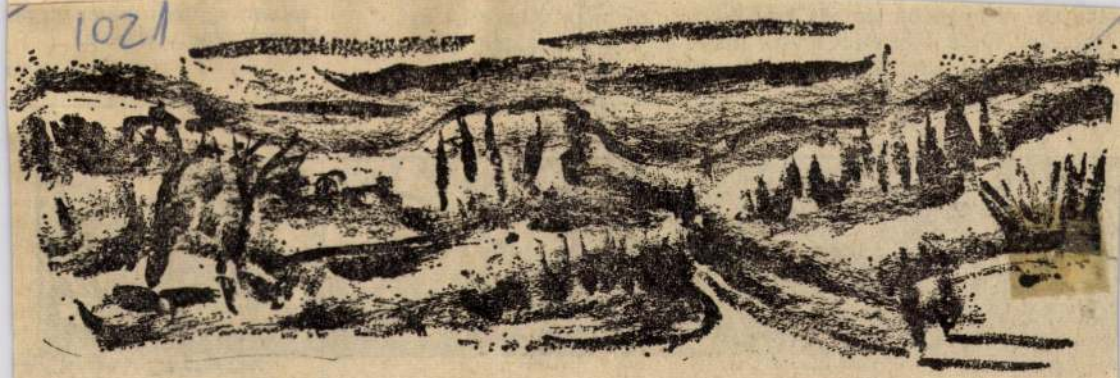
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 MÁJ 1

MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

…otta a főváros körül támadt bo-
…zóttüzeket. Majd újra Bécs, szak-
…szerű természettudományi tanul-

…forradalmi hagyom
…totta át azoknak, a
…megillet.

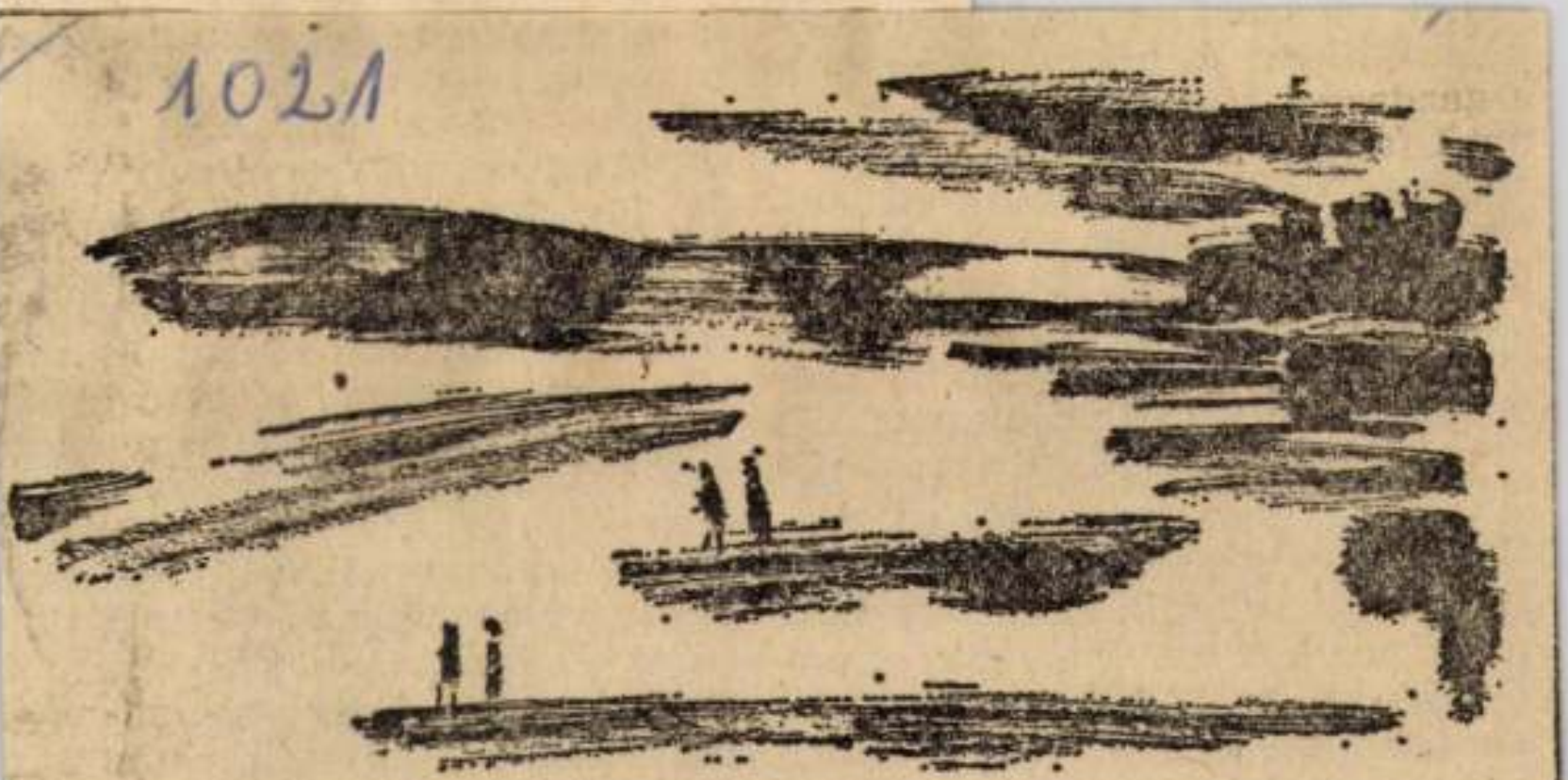
Mohácsi Regős Ferenc rajza

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 APR 3

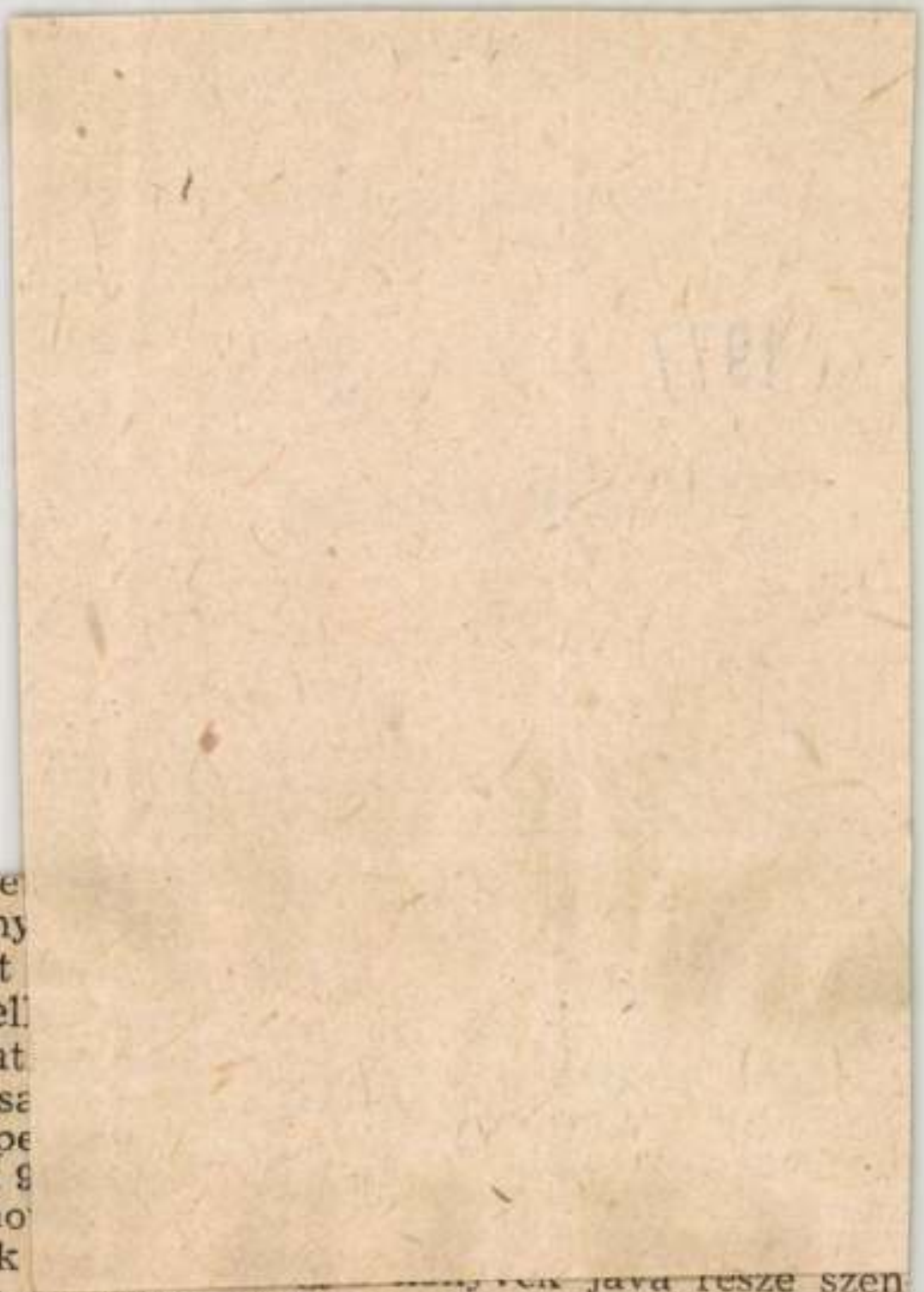
MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

tájain átszűrt rendelé
mennyisége. A kiadvány
münkre — bőven mutat
lít a köznevetség pel
képzavarokat, mondat
gondolatgubancokat. (Csa
len példa: „21 óra 45 pe
Ady Endre születésének 9
dulójára készített Latino
tán műsorát tekinthetjük

A kötet lezárásaként közreadott átgondolt javaslatokban valamiféle egészséges „nyelvész-imperializmus" törekszik eddig kevésbé elért területekre. Igencsak egyetértünk az egész iskolai életünket az óvodától az egyetemig átfogó programmal, amely a gőgicsélés korán túl már a helyes kiejtésre irányul, és a magyartanár magán-

[illegible] java része szen
ved hasonló szervi hibában. Gon
doskodni kellene tehát — válto
zatlan utánnyomásban, vagy meg
felelő válogatásban — minél töb
olcsó és hatásosan népszerűsitet
kiadványról, hogy minél jobb
fegyverekkel folytathassuk küz
delmünket anyanyelvünk egészsé
géért. (*Akadémiai Kiadó*)

Lukácsy Andrá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 MÁJ 22

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

Grain András rajza

:salad helyze
oglalkozást
— A férje
díjas, én az
zom, mint tak
mekem van,
dős, a lány
delméből épp
nénk, ezért v
si munkát a
körnél.

A szertáros
váltva csinálj
900 forintot, a ferje 700-at
kap. Igy a család, mindent
egybevéve havi hatezer forint-
tal gazdálkodhat.

— *Mit jelent ez?*

— Fél hétre jövök az üzem-
be, s nyolc óra munka után a
sportkörhöz. Este hétre érek
haza, főzök, s ha kell, mosok,
takarítok. Aztán nyomás az
ágyba, abba holtfáradtan né-

szesen lakik.

— Mi vitt a pluszmunká-
hoz? Ötvenhat óta dolgozom,
s akkoriban, szerettem volna a
Balatonon egy kis víkendhá-
zat építeni. Természetes, hogy
a pénz után kellett néznem.
Voltam fűtő, karbantartó, min-
denes a MESZÖV-nél, raktá-
ros az UNIVERSUM-nál.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 MÁJ 1

MAGYAR NEMZET

Grain András

1021

Grain András rajza

yugat-be
zombat d
ette a CI
ament fe
kívüli vál
nyugat-be
őn délutá
Schütz kon
er lemondá
Stobbe ekkor
ij szenátusra
amjára vonat
eit.

◇ *(San Salvador, Reuter)* Arturo *Molina* salvadori elnök ádió- és televízióbeszédében lutasította Mauricio *Borgono*o külügyminiszter elrablóinak zt a követelését, hogy a kor- nány túszukért cserében bo- sássa szabadon az általuk legnevezett 37 politikai fog- vot.

Shaba tartományban harco kormányellenes felkelőknek.

◇ *(Washington, TASZSZ)* Az amerikai hírszerző szerve tevékenységét ellenőrző külö leges szenátusi bizottság bej lentette: vizsgálatot indít a nak kiderítésére, milyen szer pet játszott a *CIA* abban, ho 200 tonna uránércet 1968-ba titokban Izraelbe szállította

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

NAPLÓ /VESZPRÉM/

1977 NOV 6

1027 Grain András

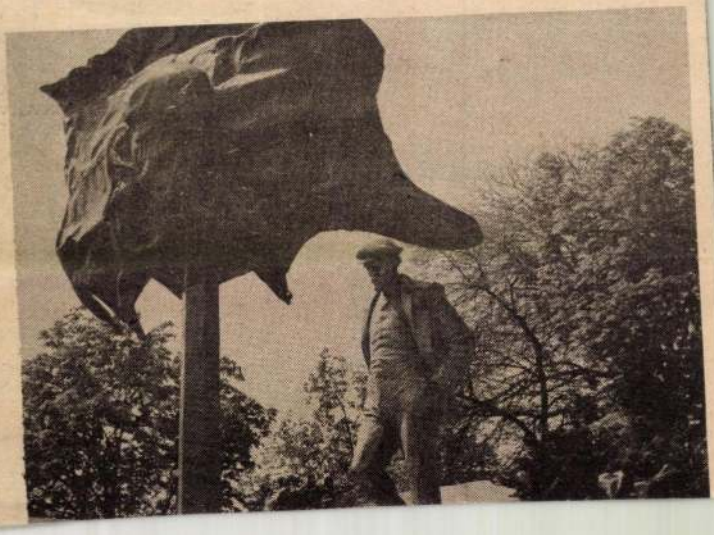
GRAIN ANDRÁS:

Emlékezés

Október és a magyar képzőművészet

Beszélgetés Aradi Nórával, az MTA Művészettörténeti Kutatócsoportjának igazgatójával

Önálló kötetek Repinről ejnekáról, Szárjánról; ösz- efoglaló munka a Szocialis- képzőművészet története mmel; majd másfélszáz mszót tartalmazó ikonográ- ai — a szocialista képző- űvészet legjellemzőbb jel- épeit felsorakoztató — yűjtemény: megannyi mű

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Magyar Hirlap

1977 OKT 2

Grain András

1021

Grain András rajza

dalúból való együttműköd
jelzi, hogy a miniszterhelye
Algírban a kereskedelmi,
egészségügyi, a postaügyi é
felsőoktatási minisztérium ve
tő személyiségeivel egyaránt
kapcsolatok elmélyítésének új
konkrét formáit vitatta m
Egybehangzóan alakult ki az
vélemény, hogy a növekvő ár
cserén kívül *kooperációkra*, a *műszaki-tudományos együttmű-ködés* kiterjesztésére is megérle-lődtek a feltételek.

Örvendetes, hogy a magyar vállalatok az algíri vásár anya-

bővülő exportkínálatukról ők
közvetlenebbül tájékoztathassák
magyar vállalatokat, s újat
piacot tárjanak fel terméke
számára — hangsúlyozta nyila
kozatában a miniszterhelyettes.

SAJTOFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

1977 AUG 24

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Grain András

...ebben ill elegedetlenek va- programja az egész országbar

1021

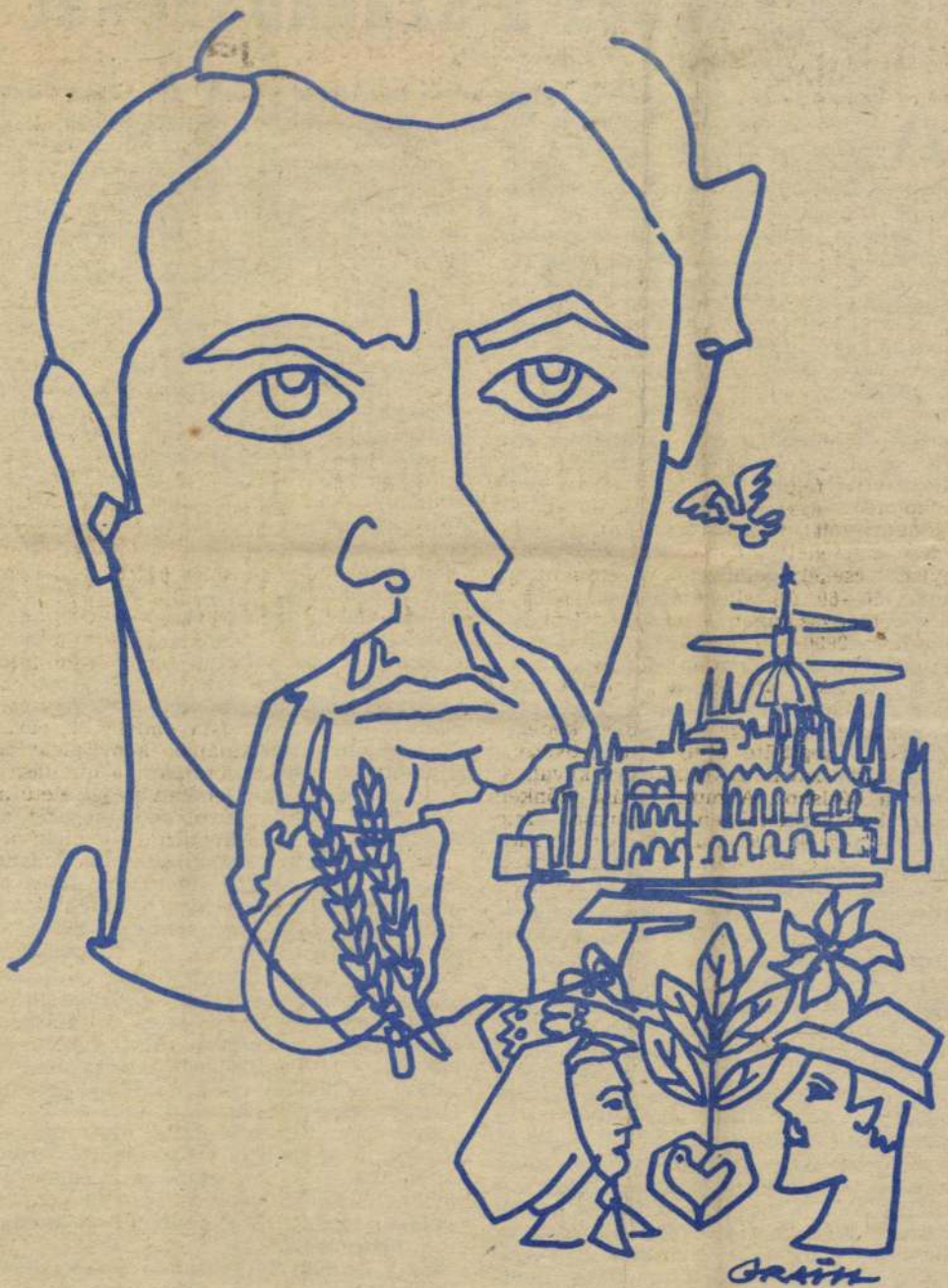

Grain András: A nyári határban

vitatéma. *A tervezési*
rek attól tartanak, hog
fordulóra túl sok le:
munkás. Szerintük az
szerűbb üzemek igen
sú, de viszonylag kev
munkást igényelnek,
több betanított mun
szükség. *A szakoktat*
szerint viszont ez a l
szinvonalú automatizá
jövőben nem fog an
jedni nálunk, a mi n
rainkba azért kell
kás. Hogy kinek van igaza, nem
tudom. Az viszont *bizonyos, hogy*
a ma végző 17 éves fiatalnak 40
év múlva, az akkori, ma még
nem is sejtett munkát is jól kell
elvégeznie, erre kell őt az isko-
lában kapott alaptudásnak képes-
sé tennie. Ezért kell vitába száll-
ni a szakközépiskolákat és gyak-

ban az elmúlt tanév, ...
elhúzódó oktatási beruházások, a
nevelőhiány nehezítette a mun-
kát. Ennek ellenére — miként
azt *dr. Mezei Gyula*, a fővárosi
tanács művelődésügyi főosztályá-
nak vezetője elmondotta — ered-
ményesnek lehet minősíteni az
elmúlt esztendőt. Ezt bizonyítja

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 377-147, 340-726
1977 AUG 20
NAPLÓ /VESZPRÉM/
Grain András
1021

GRAIN ANDRÁS: AUGUSZTUS 20

ELMÉLKEDÉS I

Augusztus 20. újra alkalom, hog amolyan kollektív számvetés ke retében áttekintsük, meddig is jutottunk államrendünk fejlesztésében és állampolgári létünk, emberi közérzetünk formálásában e honban.

A vizsgálat tárgya legyen a szabadság, a demokrácia, a közélet állapota Magyarországon és elvi-politikai értelmezésében a szocializmus társadalmában. Örökkön örökké izgalmas téma és többnyire — jelenleg éppen felfokozott intenzitással — a különböző „táborok" alapvető ellentéteit tükröző vitakérdés.

Mert hiszen a szabadság, a demokrácia jelszavát, a szabadon élni programját ma szinte mindenki magáénak vallja, sőt többnyire zászlóként is lobogtatja világunkban. Egyetlen politikai vagy társadalmi formáció sem engedheti meg, hogy nyíltan ellene foglaljon állást. A kérdés tehát nem az, hogy a szabadságot, a demokráciát vallod-e közéleti tevékenységed meghatározójának, hanem hogy mi ennek a valóságtartalma: Meddig terjeszted ki saját szabadságodat, s mi a határa amit más embernek megszabsz; s főleg mit teszel és tartasz szükségesnek tenni a világon meglévő elrémítő emberi egyenlőtlenségek felszámolása érdekében.

S lám már ott vagyunk az alapoknál: a különböző megközelítésből, világnézetből fakadó különböző szabadságeszményekről, demokráciáról vallott nézeteknél s az ebből következő társadalmi berendezkedéseknél és életmódmodelleknél! Ezzel pedig olyan nagy darabbá — világnézetileg az emberi társadalmi lét alapkérdésévé — növekedett a demokrácia témája, hogy egy írásban lehetetlen akár körüljárni. Jobb tehát, hogy mégis jussunk valamire, ha leszelünk belőle egy kis „magyar valóságdarabot".

Egy kis dunántúli faluban, Bakonyoszlopon tavaly ősszel kezdő szakmunkástanulóknak — tehát 15—16 éves fiúknak, lányoknak — olvasótábort létesítettek. A 32 leendő szakmunkásnak 25 dolgot felsoroló „Mi a fontos számodra?" kérdőlapot adtak a kezébe. A közvéleménykutató lapok azt mutatják, hogy a gyerekek felfogása szerint a három legfontosabb dolog az életben: a hatalmat, társadalmi státuszt, szépséget, hírnevet, játékot, eszmét, munkát, szerelmet, szórakozást, változatos életet, anyagi [illegible]ózve: az egészség, a tu- ig. Az egészség és a tu- ődő, magyarázatra nem

— Frászt! Azt jelenti, hogy mindenki függ mindenkitől, de én azért önállóságot biztosítok magamnak.

A gyerekek szabadságeszménye láthatóan sokrétű, nem mentes naivitástól és olykor meglehetősen bizonytalan értelmezésű. De talán két következtetés levonható a válaszokból:

Az első az, hogy a gyerekek szabadságfogalma kézzelfogható! A józan, nem csupán a kommunista elemzés, a burzsoá, ún. pluralista demokráciát formálisnak, deklaratívnak ítéli meg. Vagyis, hogy a jogok kinyilvánításában szinte parttalan, de a hatalmon levők gazdasági erejüket és politikai befolyásukat, valamint elnyomó eszközeiket is felhasználják arra, hogy e szabadságjogokat korlátok közé szorítsák, hogy eleve megcsonkítsák, ha érdekeik védelme ezt követeli meg.

A demokrácia szocialista modelljére vonatkozó másik következtetést éppen abban érzem, hogy a bakonyoszlopi olvasótábor létezik. A mi szocialista szabadságeszményünknek sarkallatos pontja éppen az, hogy egyenlőséget igyekszik teremteni és olyan intézményrendszert épít ki, amely az egyelőtlenségek (így a műveltségbeliek) újjászületése elé akadályokat állít. Ennek a programnak legfőbb eszköze annak kizárása, hogy kizsákmányolásra alkalmas magántulajdon keletkezhessen.

És mégis ez a „szabadság nincs társadalmi egyenlőség nélkül" elvet megvalósító berendezkedésünk nem hisz a kinyilatkoztatásokban és főleg nem hajlandó magát azzal nyugtatgatni, hogy az alkotmány, a törvények eleve biztosítják az egyenlőséget, az egyenlő esélyeket. A valóságot nézi, s tudomásul veszi, hogy a társadalmi lét sokkal bonyolultabb, mint a vegytiszta elmélet, és a szándékok, intézkedések ellenére, különböző okok miatt az egyenlőtlenség egyes fajtái újra termelődhetnek. Tehát ezért kell harcolni a valói egyenlőségért, a szocialista demokrácia kiterjedéséért. Ezért kell foglalkozni „egyenlőtlenül" a hátrányos helyzetű gyerekek és társadalmi rétegek, csoportok egyenlő esélyeinek biztosításáért.

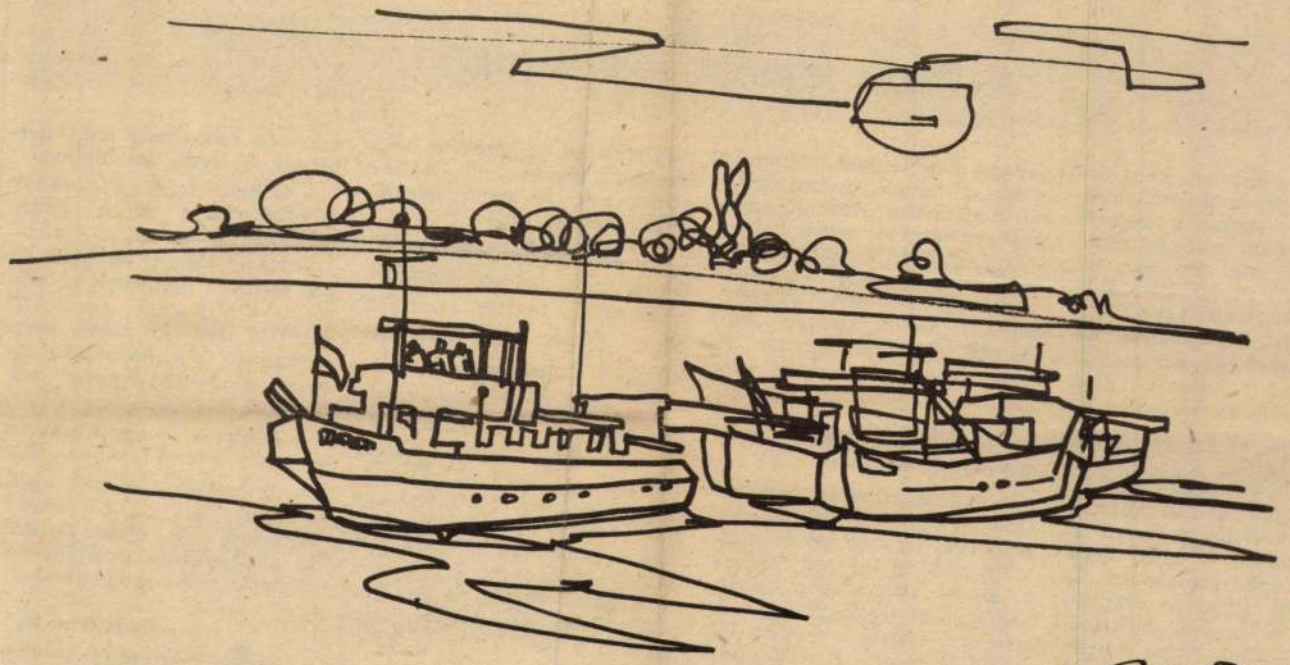
Ez a legmélyebb tartalma a szocializmus törekvéseinek, s büszkék vagyunk, hogy így van, mert meggyőződésünk szerint éppen ez bizonyítja demokratizmusunk valódiságát és fölényét [illegible]

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

DUNÁNTULI NAPLÓ
1977 OKT 2

Grain András

1021

Grain András: Hajóvonta

Légy szép és örülj!

kran előfordul, hogy fá-
, idegesek, kimerültek va-
. Mi ilyenkor a teendő?
incs mód alvásra, pihe-
vagy az sem elég és
akarunk nyugtatókon élni:
a kozmetikus! Lehet, hogy
sokan meglepődnek, de
ár érezte egy arcmasszázs
yugtató hatását, azok
mosolyognak kétkedően.

gyan is hat a kozmetikai
zázs? A bőr idegvégződé-
elveszik és közvetítik a kül-
ingereit az idegközpon-
elé. Jelzéseik hatására az
özpontok — külső inger
észetének megfelelően —
ztatnak egyes szervek mű-
sén. A korszerű masszázs-
éppen ezért fontos szerepe
bizonyos idegterületek gyenge ingerlésének. A masszázs a három osztatú ideg felszínes ágaira gyakorolt gyengéd nyomásokkal váltja ki közvetlen nyugtató hatását a központi idegrendszerre. Ezzel a módszerrel sikeresen csökkenthető a fáradt, ideges „páciensek" idegfeszültsége. A masszázs fokozza a helyi vérellátást, így élénkíti a szövetek anyagcseréjét, gyorsítja a tápanyag utánpótlását, vagyis regeneráló hatású is.

A masszázs tehát nem boszorkányság, de elsajátítása anatómiai ismereteket és hosszú gyakorlást igényel. A pécsi, 1. számú kozmetikában a fehérköpenyes kozmetikusok között egy ismerős arc villan fel, *Bánki Erzsébeté*. A nemrégiben megrendezett „Szakma Ifjú Mestere" sikeres versenyzőinek egyike volt. Mi az ő véleménye a masszázsról?

— Egyre jobban előtérbe kerül gyógyító hatása miatt. Mi a klasszikus francia masszázst és az újabb, svéd masszázst variáljuk, illetve ezek egyes elemeit, mozzanatait alkalmazzuk. A teljes svéd masszázsra, mely az akupunktúra elemeit követi, nincsen elég helyünk és időnk. A masszázs nemcsak idegnyugtató, hanem az öregedés kezdeti szakaszában is lassítja a ráncok képződését, kisimítja a meglévőket. Persze, ha egy erősen ráncos bőrű, idős vendég érkezik, a 10—15 perces masszázs és arcpakolás után sem távozik 20 évvel fiatalabban.

– Otthon, saját magunknak elvégezhetjük-e ezt a masszázst?

– Nem. Hiába ismerjük az arc felszínes idegeinek a lefutását, ezeket csak „kívülálló" kezekkel lehet jól elérni, megmasszírozni. Arcgimnasztikát viszont mindenki végezhet otthon!

– Függ a kozmetikustól a masszázs sikere?

– A masszázs mindig egyéni. Elsajátítjuk az ún. iskolamasszázst, az alapfogásokat, de az összekötő mozdulatokat mindenki maga dolgozza ki.

Barlahidai A.

ek, romantikus vonal | Nem helyes a gólyamese

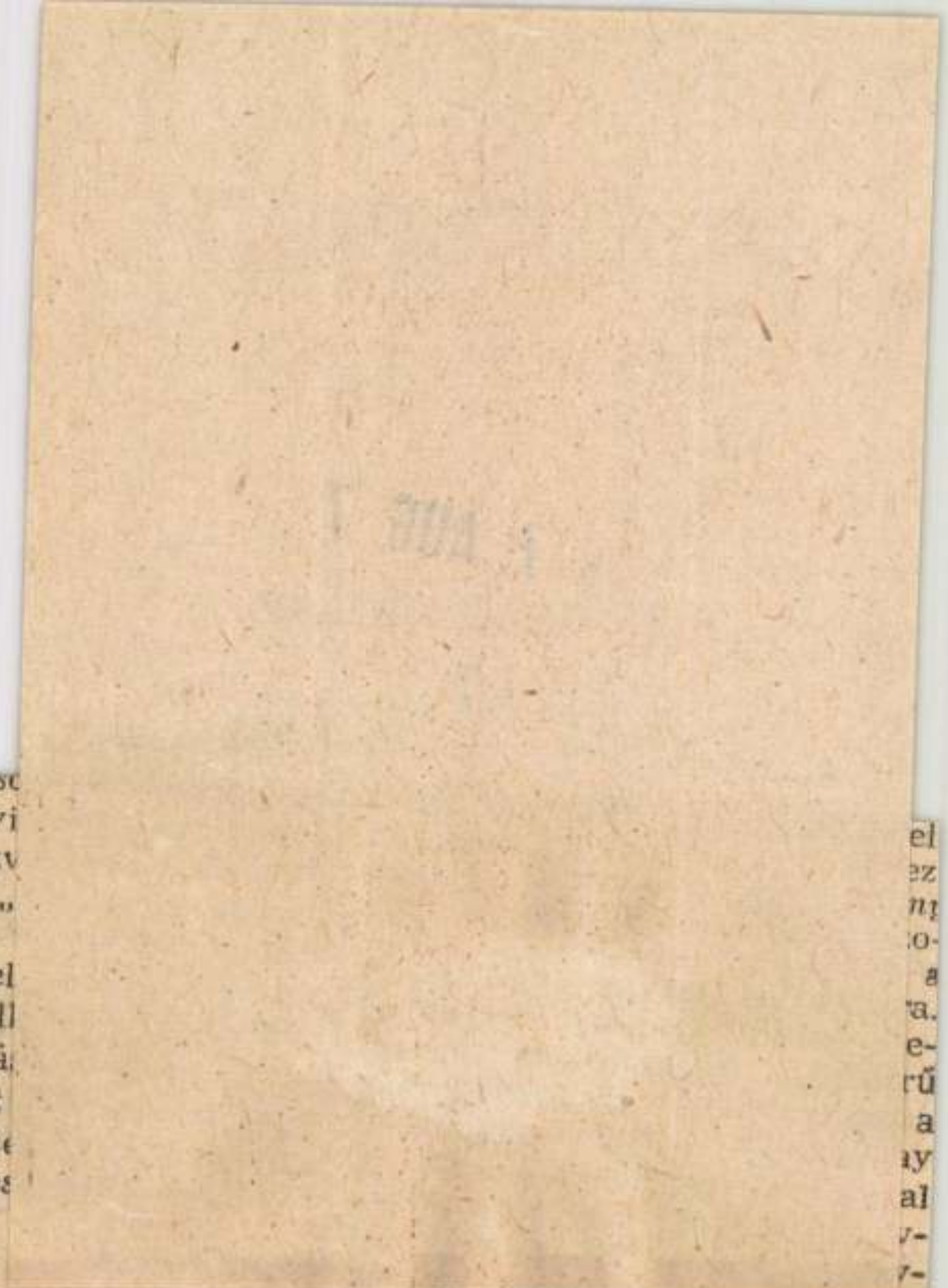
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 AUG 7
MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

ilyen a *tavaszi*
jentéte. Károlyi
líráján" átnézv
valóság, sem „
csupán egy —
vészetből, nyel
egyaránt táplál
san őszinte látá
„Alkonyat előtt
is a rózsa / hane
jelben / A valós
(Szépirodalmi)

el
ez
ny
o-
a
a.
e-
rű
a
ay
al
y-
r-

típusa. Helyet

Grain András

Grain András: Novemberi emlék

Népszava, 1977. november 5.

7. oldal

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 JÚL 31

MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

szükséges rossznak tekintik, hangsúlyozzák a munka külső társadalmi kényszer-természetét, csak eszközként való funkcionálását. Úgy vélik, hogy csupán a megélhetés kényszere vezérli az ember munkáját, amely csak raj-

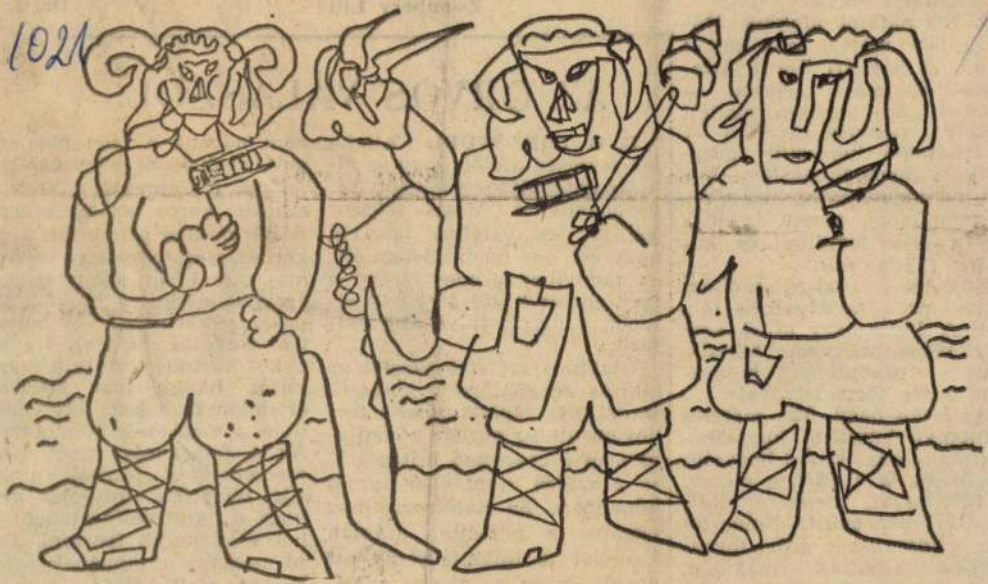
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 384-048, 340-720

1978 III 8

NÉPSZAVA

Grain András

1021

Grain András: Busójárás

tás) kedvelt helye.

A Normafától Makkos Máriára (327 méter) szép sétaút vezet. A Ságvári Endre úttörővasút-állomást érintve, a Korányi Szanatórium mellett haladva, pompás erdőkön át, a Dióstetőn keresztül juthatunk a menedékházhoz. Útközben megtekinthetjük a régi templomot, amely az óbudai kiscelli templom és kolostor fiókja volt.

Budakeszi: a 22-es autóbusz végállomása (a Moszkva tértől). A János-hegy erdők szélén, tágas völgyben fekszik, kedves kirándulóhely, határában erdei tornapályával.

A János-hegy 529 méteres gömbölyű kúpjával kiemelkedik az egész Budai-hegységtől. Kilátója jó időben megéri a fáradságot, messzire ellát-ni. (1911-ben épült.) Hálás te-rep a környék is, erdei torna-pályák kínálják magukat. Budapest egyetlen kötélvasút-a, a népszerű Libegő is él-nény.

mindenki tovább varia

Zsemb

AZ ORVO

C. B. (MEZŐTÚR): lehet kétség afelől, hogy hízás kapcsolatos a bőve lóriabevitellel. Mégis halljuk, és valóban i hogy két, egy háztartásb és nagyjában azonos étrenden levő ember közül az egyik elhízik, a másik súlya alig változik.

Újabb vizsgálatok szerint az elhízás meghatározó tényezője az anya táplálkozása a terhesség utolsó három hónapjában, és a csecsemő túltáplálása a szülés utáni első három hónapban. Ez határozza meg ugyanis a zsírsejtek számát. Ilyenkor a túltáplálkozás ezt növeli, és ez az alapja a felnőttkori elhízásnak. A későbbi táplálkozási viszonyok már

[illegible], a magas vérnyomás, korábban jelentkezik az érelmeszesedés, a csontok kopása, gyakoribbak a balesetek (kevésbé fürgék). Ugyanakkor köztudott, hogy a fogyókúrák hatása csak átmeneti eredményre vezet. Így jutottunk a megelőzés gondolatára. Az a felismerés, hogy kövér csecsemőkből lesznek a kövér felnőttek, intő jel arra, hogy a bajmegelőzést nem lehet elég korán kezdeni. Erre jó módszer az anyának a terhesség alatti diéta, valamint az újszülött túltáplálásának tudatos elkerülése. **Dr. F. J.**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 JUN 12

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

Grain András grafikája

ig (10) Dun (4,
rad: A szere
, 5) Sásd: M
ökése (5) Selly
) Siklós: Carm
s bűntény Ham
Szigetvár: Kut
gészséges házas

ÉTFŐ

SZÍNHÁZ

emzeti Színház: Szünnap

amaraszínház: Szünnap

MOZI

ark: Legendák lovagja (2,
n5, f8)
ark-kert: Váltságdíj (8)
etőfi: No, megállj csak (f3)
ankrablás (4, 6, 8)
ossuth: Katharina Blum el-
esztett tisztessége (10, 12,
') Az inkák kincse (f3, f5) A
ál hegedűi (f9)
omarov-kert: Osceola (8)
ekete Gyémánt: Szállnak a

Mindennapos felvételi ügyeletek gyermekbelbetegek részére: Pécs város: POTE Gyermekklinika, Szigetvár város és járás, a pécsi és a volt selylyei járás: Megyei Gyermekkórház. Gyermeksebészeti, gyermekfülészeti betegek, égett és forrázott gyermekek részére páratlan napokon: POTE Gyermekklinika, páros napokon: Megyei Gyermekkórház Pécs és a megye egész területéről.

Felnőtt belgyógyászat, sebészet, traumatológia: I. sz. klinikai tömb. Égési sérülések: Honvéd Kórház. Ko-

Tegnap
úton, S
árokba fo
mélygépko
viszonylag
menetelű
sérülések
pécsi mer
réné 29
házi lako
szetre sz
Ágnes 3 é
re 6 éves
mint Bal

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Dunántuli Napló

1978 JAN. 1

Grain András

1021

Grain András rajza

MEGYE TERULETÉN 40 DB SZERZŐDÉSES AUTÓBUSZON SZÁLLÍTJUK DOLGOZÓINKAT,

- EGÉSZ ÉVEN ÁT ÉPÍTŐSZAKMÁKBAN ÁLLANDÓ FELVÉTEL VAN.

1	Szerda	M
2	Csütörtök	A
3	Péntek	G
4	Szombat	K
5	Vasárnap	I
6	Hétfő	L
7	Kedd	O
8	Szerda	Gotfrid
9	Csütörtök	Tivadar
10	Péntek	Réka
11	Szombat	Márton
12	Vasárnap	Jónás
13	Hétfő	Szilvia
14	Kedd	Aliz
15	Szerda	Lipót
16	Csütörtök	Ödön
17	Péntek	Hortenzia
18	Szombat	Jenő
19	Vasárnap	Erzsébet
20	Hétfő	Jolán
21	Kedd	Olivér
22	Szerda	Cecilia
23	Csütörtök	Kelemen
24	Péntek	Emma
25	Szombat	Katalin
26	Vasárnap	Virág
27	Hétfő	Virgil
28	Kedd	Stefánia
29	Szerda	Taksony
30	Csütörtök	András

8	Péntek	
9	Szombat	
10	Vasárnap	
11	Hétfő	
12	Kedd	
13	Szerda	
14	Csütörtök	
15	Péntek	
16	Szombat	
17	Vasárnap	
18	Hétfő	
19	Kedd	
20	Szerda	
21	Csütörtök	
22	Péntek	
23	Szombat	
24	Vasárnap	
25	Hétfő	
26	Kedd	
27	Szerda	
28	Csütörtök	
29	Péntek	
30	Szombat	
31	Vasárnap	

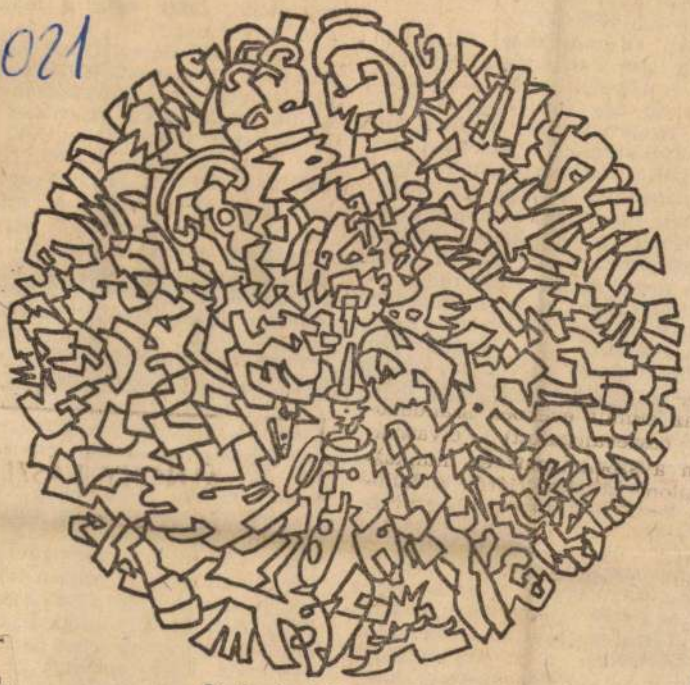
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

1974 FEB 23

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Grain András

1021

Grain András rajza

vé nevezi ki, s ezt a
be haláláig, 1858-ig!

Megáll az ember esz
szükség ilyen hamisítá
tudós emlékének meg
Ha valaki úgy érzi, l
ugor nyelvtudomány
te őstörténetünket: ehl
De egyúttal elsőrangú
rokonításokat pontról p
szeresen, tudományos
megcáfolni s helyet
meggyőzőbbet adni.
senkit nem akadályoz

Az egészben még szomorúbb, az, hogy valóban föltehető: a bécsi kormányzatnak a magyarságot megtörni akaró terveihez kapóra jött — a szkíta-hun örökség hetykesége helyett — a nemesi öntudatot akarva-akaratlan letörő „halzsíros rokonság" hirdetése. Tudjuk, hogy ez akkor társadalmi vihart kavart, hogy közéletünk egyik vitakérdésévé vált s ez nyilván nem kerülte el a titkosrendőrség figyelmét sem. Lehetséges, hogy jelentéseikben ennek nyoma van s nem is lenne érdektelen a kutatása. Természetesen ez semmiben sem érintené a nyelvtudományi eredmények hitelének, vagy alaptalanságának kérdését.

Egy másik példa a nemrégiben meghalt Nagy Sándor egyik művéből. Ő kitűnően ismer

németből. A jelentés fejlődése: „barom" — „jószág" — „értékes holmi" — „vagyon" — „szarvasmarha" volna. Nem valószínű, hogy a magyar szó az ófelnémet marha, vesd össze újfelnémet mähre közvetlen átvétele, esetleges ófelnémet szavaink kérdése különben sincs tisztázva. Egy másik vélemény szerint a latin eredetű ófelnémet merchat „kereskedés, adás-vevés, áru" átvétele volna; teljesen valószínűtlen. (Az idézett véleményeket pontos irodalmát, ami ezután következik, itt nem közlöm.) Látható tehát: Nagy Sándor kiindulópontja, hogy a szó csak a magyarban lenne meg — hibás. Természetesen az ebből levont következtetések is alaptalanok. Nyilvánvaló — és sajnálni való —, hogy az emigrációban nem jutnak hozzá a legszebb kézikönyvekhez sem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Grain András

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 MÁR 24

1021

Grain András: Illusztráció

évvel ezelőtt és nagyon más, mint tíz éve. Hevességét többnyire már az is jelzi, hogy némelyek a régi, mások az új illemszabályokhoz tartják magukat. Egy fiatalember adatokat sorolva higgadtan beszél a körzet rossz áruellátásáról. A hátsó sorokban néhány idős választópolgár bosszúsan pisszeg. Hogy kerül a csizma az asztalra? Szerintük az ünnepélyes közéleti aktust nem illik elcsúfítani holmi zöldség-tejtermék ügyekkel, kicsinyes problémákkal. A fiatalember most már dühösen, de csakazértis folytatja. S a következő felszólaló is megsérti a régi játékszabályt. Az Ingatlankezelő munkáját bírálja, választ kér egy régebben elhangzott javaslatra, arra biztatja az új jelöltet, hogy ha megválasztják, szorgalmazza a határidők betartását. Jogszabályokra hivatkozik, új rendelkezéseket említ, a pisszegőket felkéri: halkabban pisszegjenek.

Mi
gyű
Ők
sége
nak
kivá
nem
egyikük sem. Régen ugyanis ebből állt a jelölés processzusa. Illett eljönni, illett tapsolni, nem illett kérdezni, nem illett vitatkozni. A gyűlések most tovább tartanak. Az új illemhez igazodókat nem sikerül elhallgattatni, sőt — ahol jelen van a válaszra illetékes hivatal képviselője — igyekszik nyomban felelni is a kérdésre, javaslatra.

Voltaképpen tehát nem csak az illem változott. Nemcsak a jelölőgyűlések színtere tágasabb. A közélet demokratikusabbá lett szelleme nem hagyja magát lepisszegni.

Máriássy Judit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

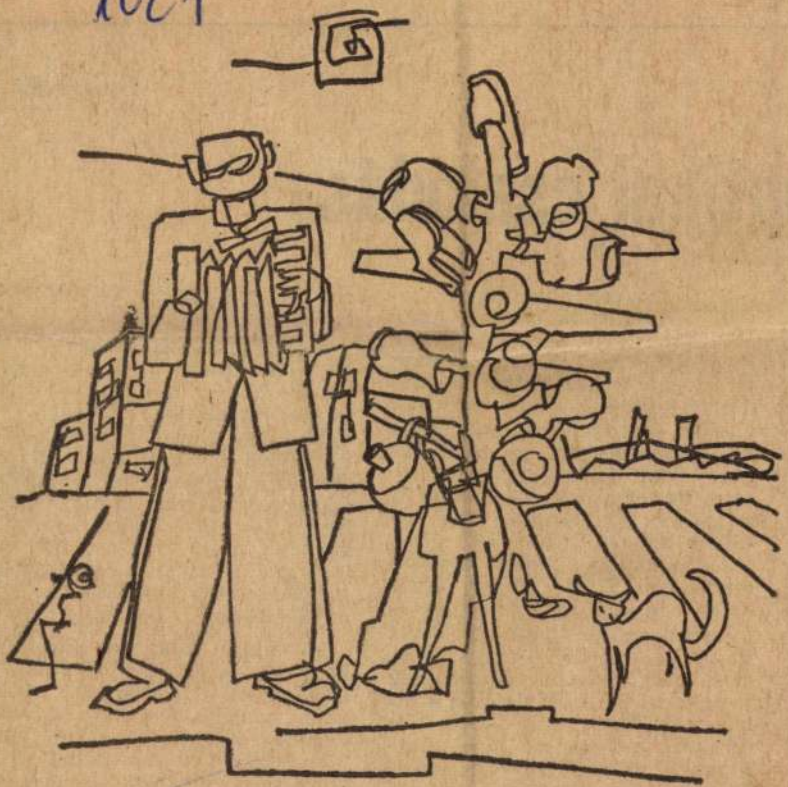
1972 NOV 25

ÉLET ÉS IRODALOM

Grain András.

K

1021

Grain András: Illusztráció

ET

Színház

Optikai csalódás

S amikor az olyan nagyrabecsült mester, mint *Kárpáti Aurél* lelkesült tolla a Liliomot Goethe Faustjával méri össze, s Julikát Gretchenhez hasonlítja, zavarodottan kutatni kezdünk a lexikonokban, monográfiákban, hátha írt Molnár Ferenc egy másik Liliom című darabot is, nem azt, amit mi olvastunk és láttunk a színpadon. De, sajnos, csak egy Liliom létezik. És több szemüveg.

A mostani *vígszínházi* felújítás rendezője, *Kapás Dezső*, ketté osztott üvegű, kombinált szemüveget használ, amely alul mást mutat, mint felül. Az ilyen okuláré, bár nagyon praktikusnak tetszik, mégsem ajánlatos a színházi gyakorlatban. A Liliom túlérzelmes mesevilágát lehet megindultan elfogadni, lehet kívülmaradva elutasítani, csak éppen a kétféle szemléletet nem célszerű keverni. Kapás Dezső úgy szeretné átmenteni a Liliomot a mai nélkül, esetlegesen félbehagyott szólamra sötétednek el.

A színészi alakítások a felemás, határozatlan rendezői elképzelésen belül — ha ilyen különválasztás egyáltalán lehetséges — találóak és elevenek. *Koncz Gábor* külső és belső adottságaival eszményi Liliom. Erről leginkább az első rész komisz és huncut, fölényes és jószívű cselédbűvölő vagánya győzi meg a nézőt. Az ingatag lélektani realizmussal megtámogatott érzelgősséggel színészi ereje nem birkózott meg.

Kutvölgyi Erzsébet, főiskolai hallgató tiszta, szigorú Julikája mindenben ellentéte az eddigi édes, odaadó, ártatlan kiscselédeknek. Koraérett, asszonyosan bölcs, sziklakemény érzésű. Eszközei még nem elég színesek, de minden hangja átélt és igaz. Alakítása inkább egy valódi parasztragédiába illenék, nem az álnaiv,

Grain András

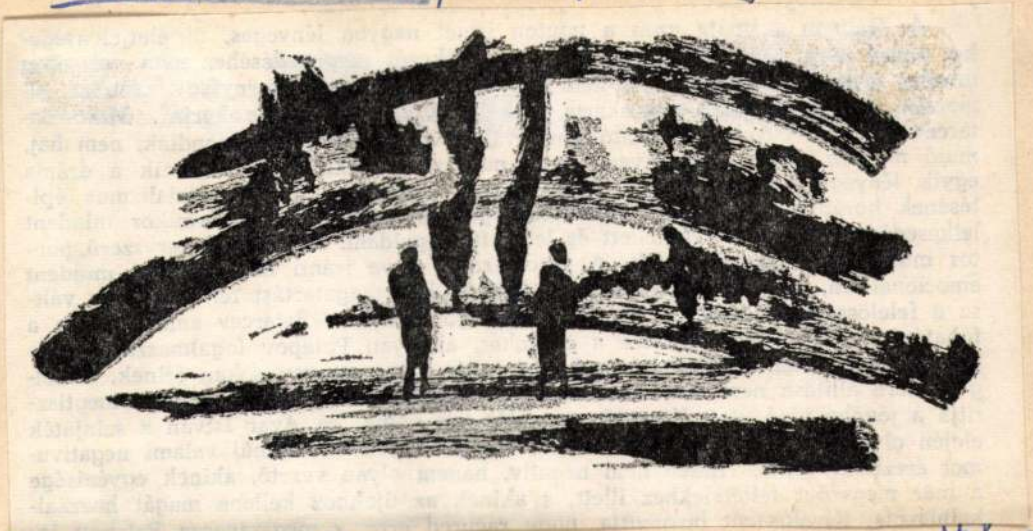
Illusztráció cimmel Kakason lovagoló ördögfiókát ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 24.
XVII. évf. 12. sz. 2. lap.

Grain András, [grafikus]

Grain András, [grafikus]

Grain András: Rajz
Jelenbar, Pécs 1977. febr.

158. o.
2/XX.

Grain András [grafikus]

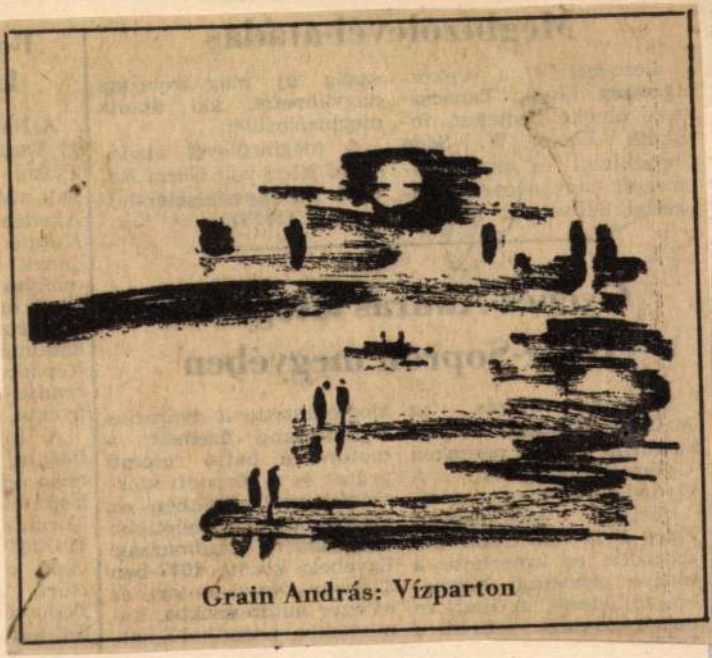

Grain András : Rajz 108 o.

Jelenbeli, Pécs 1977. február 2/XX.

Grain András

Vizparton

Grain András: Vízparton

Népszava, 1977. február 5.

6. oldal.

Grain András [grafikus]

340.0

JELENKOR, PÉCS 1977. ápr.

4/XX

Grain András

Grain András mohácsi művész rajza

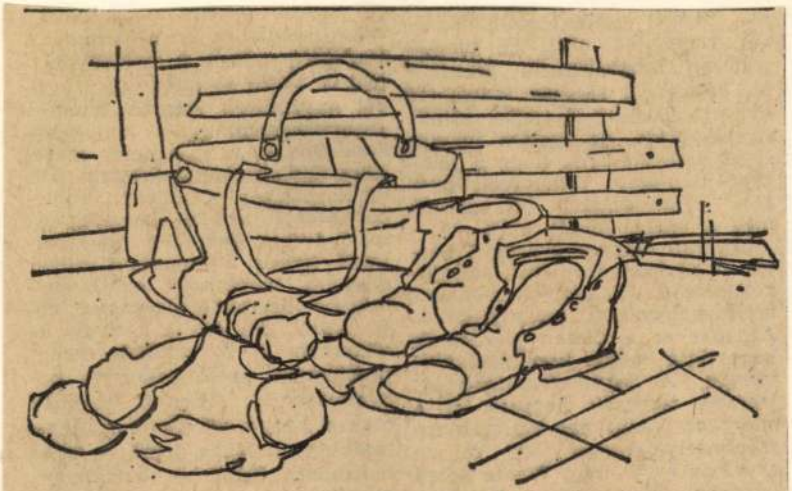
Grain András

Magyar Nemzet

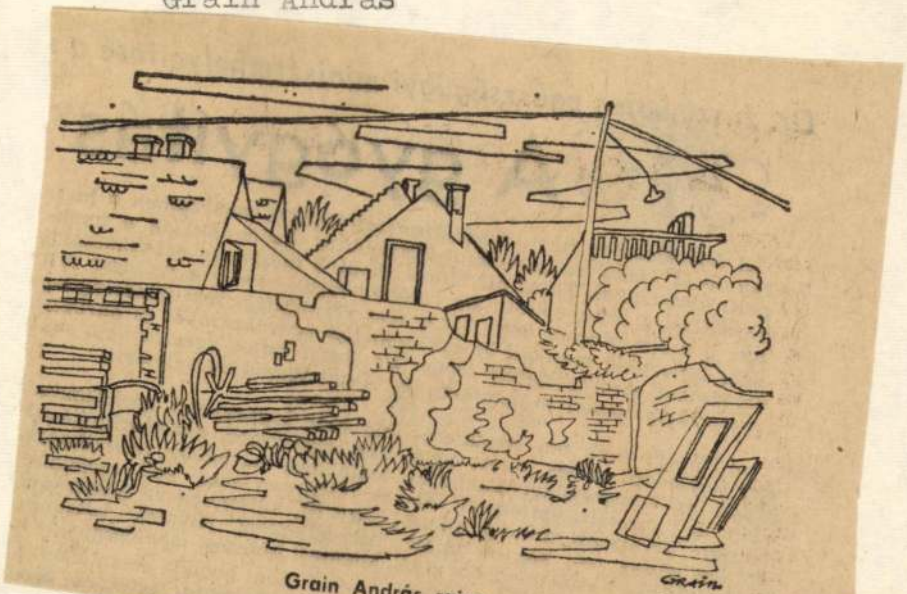
1984. 11. 19.

Grain András

Grain András rajza

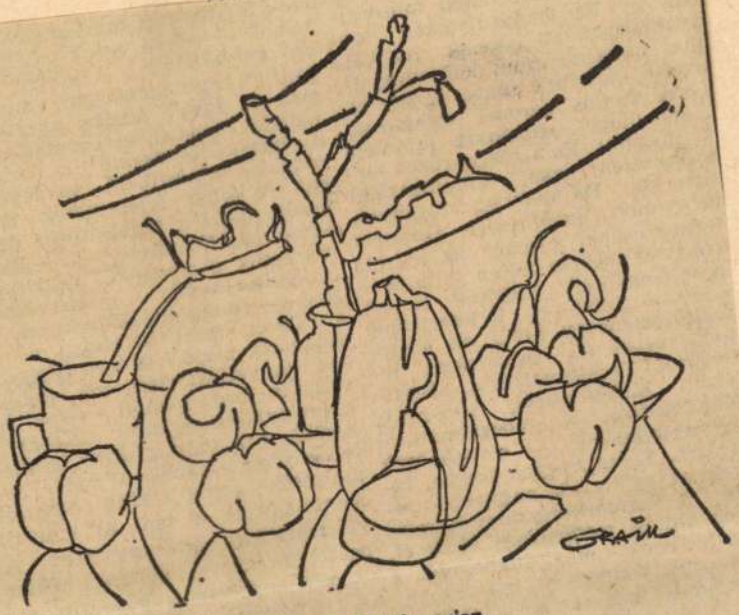
Grain András

Grain András rajza

az építőipar kapacitása, speciális
szakmunkást, gépet, anyagi esz-

Grain András

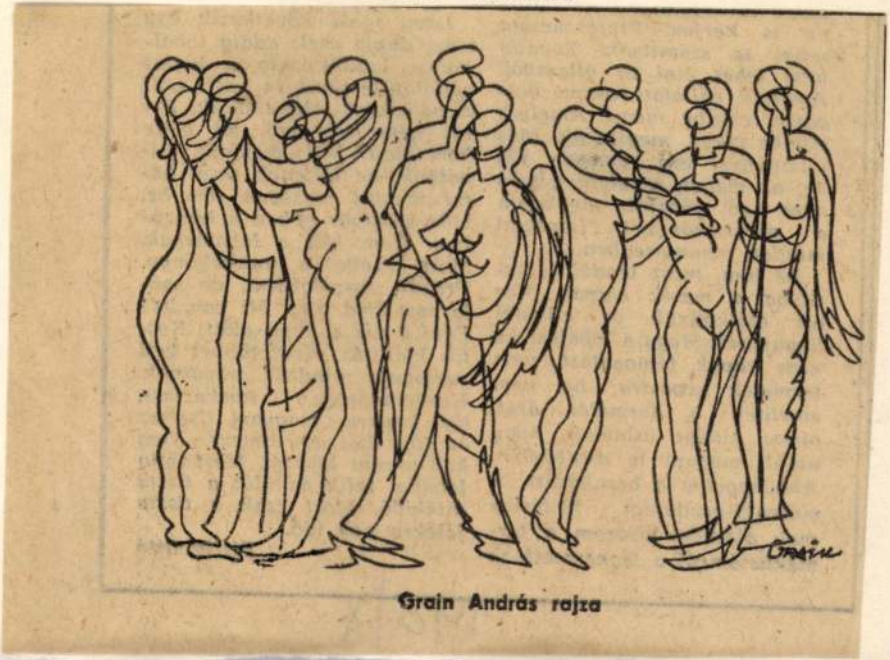

Grain András rajza

sok, más magatartási szabályok,

G. E.

Grain András

Grain András rajza

Grain András

Magyar Hirlap

Grain András rajza

Grain András

Győzelem

Népszava, 1977. március 12. 7. oldal.

Grain András: Győzelem

Grain András rajza

Kortárs 1970/8 1344. old.

Grain Andárs

Köralaku rajz, különféle figurákkal. Cime nincs.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 23.
XVIII. évf.8. sz. 4. lap.

Grain András

Teás edényeket ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. május 26.
XVII. évf. 21. sz. 16. lap.

GRAIN ANDRÁS

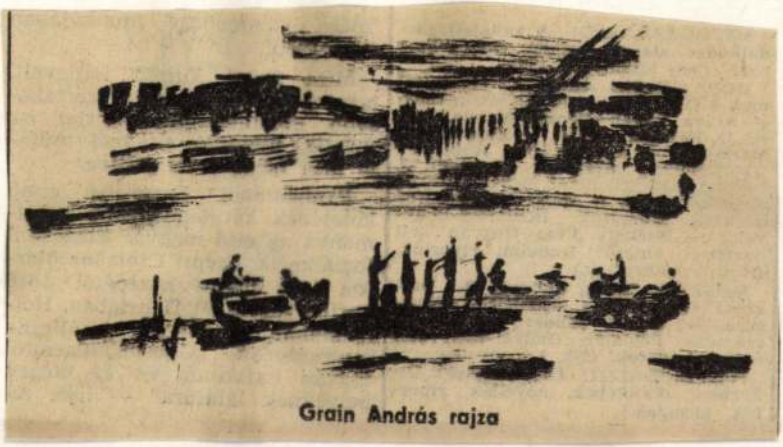
Busójárás.

Grain András: Busójárás

NÉPSZAVA, 1976. február 8.- 9.oldal.

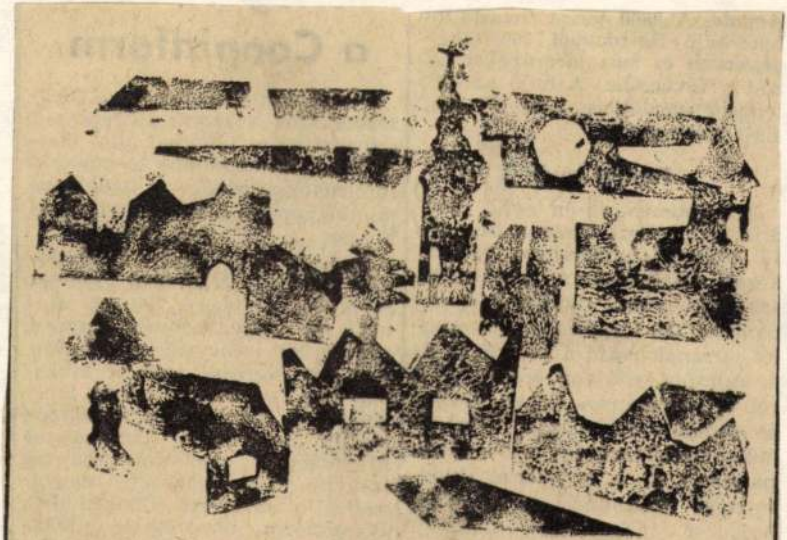
Grain András

Grain András rajza

Magyar Hirlap 1976/93/9

Grain András

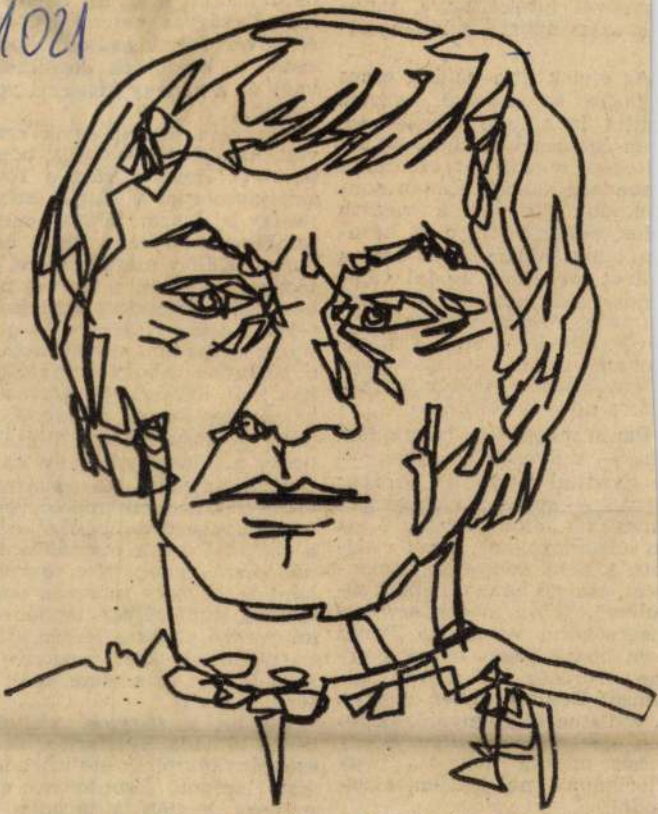
Grain András: Mohácsi anziksz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Grain András

NÉPSZAVA
1976 OKT 30.

1021

Grain András: Tanulmány

az semmit, ha h
gyzővel hitelesítte
k azért aláírta, mi

Az életek útja hal
gleges sorompóval
tilia is biztató hi
em egészen világos
itegeti, megpróbál
abadság kategóriáj
lkodni. Nyilván
loz, akkor pedig c
n. s lesz is már *hot*
űrűt kell még el
nek, aki nem csaló, mint
artwig. Flórika már keres is
vőt. Istenkém, csak Flórikák sikerüljön... az az új szelem. Doktor Aráber István. ár a neve is vonzó.

Panni megszokta, hogy a férak — művezetőtől fölfelé — napottal köszöntik. Aráber stván — amikor Flórika bemutatta, „látod István, ő az n háziangyalom", kezet nyújott. s nem szégyellte kimonani, csengő hangon, „kezicsókolom". Talán még a kezét is megcsókolta volna, ha Panni em húzza vissza olyan gyoran. Apróság, de milyen jelemző! Rendes ember. *Ember*. külleme is megnyerő, szíven legel rajta a szem. S egy icsit mindig lehajol, hogy lórikának ne kelljen ágasodni.

Ahhoz a főorvoshoz hasonlít. sakugyan!

henésként szerette a rutinmutéteket. Igen, Aráberre hasonlított: a modora, a fejtartása, a tekintete, ahogy mindenkihez volt egy-két jó szava... az alorvos bezzeg fölvágott, a taknyos, csak latinult beszélt, pedig a tojáshéj még ott száradt a fenekén. Az osztályos orvos pedig nagy malac volt, folyton vihogtatta a nőket, dőlt a szájából a sok ocsmányabbnál ocsmányabb vicc, egyébként is, egy-egy unalmas este, mintha kuplerájban lennének, kényszerű szieszta idején, úgy megvadultak az asszonyok, nem is volt más téma, csak a férfi, a férfi...

De ha a főorvos vizitelt, csend támadt. Eltakarították a szekrénykékről az ételmaradékot, lerágott csontokat, simábbra húzták a lepedőt, s lábhoz fektet'ék a pongyolát, mint katonáéknál, szabályosra

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

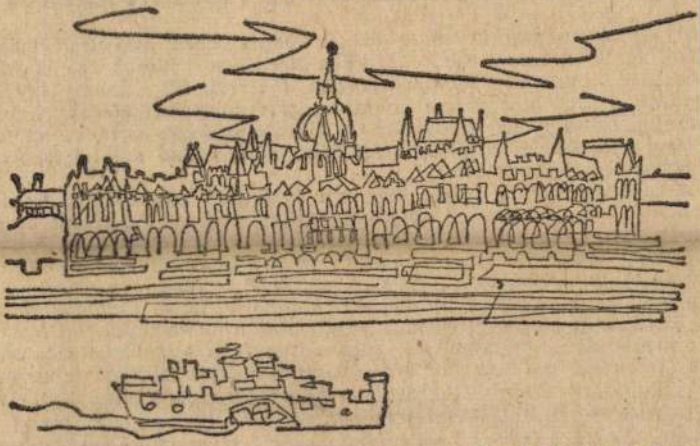
1976 AUG 26

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Grain András

1921

Alkotmányunk ünnepére

Grain András rajza

A gondos fölkészülés

A szakszervezeti tisztségviselők tanfoly

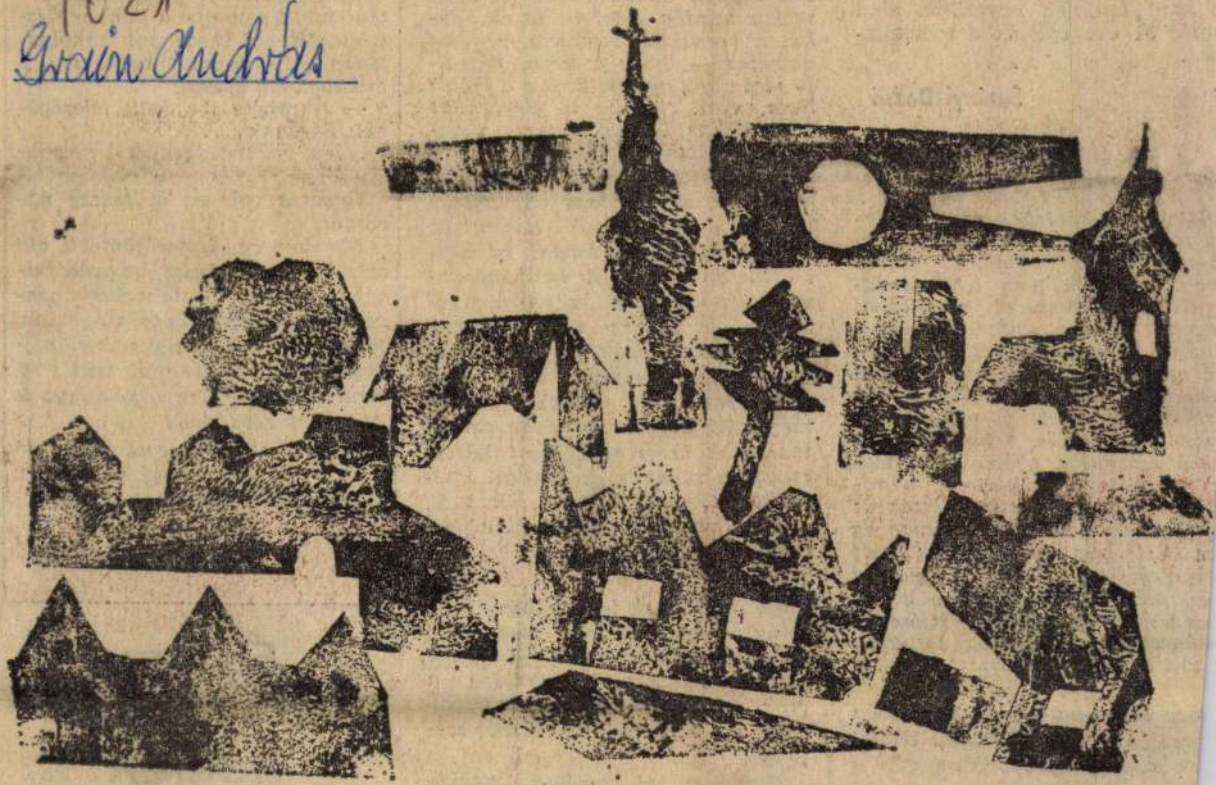
A szakszervezetünk legutóbbi, X. kongresszusa óta eltelt időszc
gyik legjelentősebb tanácskozására került sor június 28. és júliu
között a budapesti Fáklya klubban. Közvetlenül a tanév befejezé
e után a klub nagytermében találkozott mozgalmi életünk „vezé
ara", a mintegy 300 választott tisztségviselő, hogy eszmecserét folj
ısson politikai és társadalmi életünk kiemelkedő személyiségeive
zakszervezetünk vezetőivel.

A megyei, városi, járási, kerületi és önálló nagyközségi titkárc
atnapos továbbképző tanfolyamán többek között megjelent és el
dást tartott Óvári Miklós, az MSZMP KB titkára, a Politik
izottság tagja; dr. Kornidesz Mihály, az MSZMP KB os
ályvezetője; Timmer József, a SZOT titkára; Farkasinsz
y Lajos, a Fővárosi Tanács VB elnökhelyettese. Vendégeink sz
es körű és gazdag tájékoztatást nyújtottak a nemzetközi élet fejlőde
ét meghatározó tényezőkről, valamint a fejlett szocialista társad
om jelenlegi szakaszának legfontosabb oktatáspolitikai tennivaló
ól. Szakszervezetünk kongresszusi határozatairól, a mozgalmi tisz
égviselőkre váró időszerű feladatokról dr. Voksán József fő
itkár, Orbán Sándorné és Sárdi Lajos titkárok, valamir
r. Salamon Zoltánné és dr. Szigetvári Dénes or

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1976 SEP 18

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021
Grain András

Grain András: Falu

t feleségével együtt ásatott el a
zai révnél; de koncepciója iga-
lta: ebből is lett a magyarnak
, amit hazának nevezünk, ahol
már 31 éve építjük a szocializ-
ust.

Surányi Dezső

★

*olatairól, a kérésnek azonnal ele-
t tettek. Saját érdekükben nem
hettek mást. Tudniillik ekkor
ár Európában nem lehetett ki-
rni Magyarországot a hatalmi
nyezők sorából, miután a feu-
lis államrend alapjait Géza iga-
n megrakta, s amit majd István
eniálisan betetőzött. István szu-
renitására jellemző maga a ko-
názási szertartás. A bizánci alap-
lású veszprémi püspök a király-
fejére tette a koronát, a ró-
ai alapállású esztergomi érsek az
fejére, de nem Veszprémben és
m Esztergomban, hanem a saját
idenciáján, Székesfehérváron!
gy dolog! Nagyon nagy dolog.
m ő ment az egyházi méltóságok
idenciáira, a püspök és érsek
zott hozzá a szertartást elvégez-*

*Tire alapozható az, hogy István
ország abszolút hatalmi tényе-
ek számított Európában már a
názás előtt? Doktor Kralo-
szky Alán, a Veszprém megyei
eumok igazgatója, a nemzet-
leg ismert régészkutató, e kor
son jel, akit tisztelhet, imádhat,
hozzá fohászkodhat." Vitapartne-
rünk az exhumálással kapcsolato-
san csupán abban hinne — amit
ugyan szintén Hartvik írt le, de-
hát a csodákon, remélem, rég túl
vagyunk —, hogy a sírból felszál-
ló virágillat, gyógyulások s a többi?
Nem, nem. Nagyon is megfontolt
tett volt ez László részéről, tuda-
tos tett. Kétségtelen, az adott kor
ideológiáját tekintve, szüksége volt
arra Lászlónak, hogy az egyházi
hatalmak véleményét ebben az
ügyben kikérje. Másként ez nem
is lehetett volna. A kezdeményе-
zés Lászlótól indult, s itt ez a lé-
nyeges. Az egyház vonakodásáról
szólva talán túloztam, hisz hatal-
mi érdekük egybeesett László ál-
lami érdekeivel, Hartvik szerint
mégsem ment az ügy olyan simán,
már csak azért sem, mert László
magához rendelte az egyházi mél-
tóságokat, nem ő ment hozzájuk,
„...különben a király kiszolgál-
tatta volna magát az egyházi ha-
talmaknak".*

*Igy hát ezzel is rendben vol-
nánk, csupán azt nem értem, hogy
vitapartnerünk hogyan keveri ide,
ebbe az egész problematikába a
muhi és mohácsi csatát. Ez egyál-
talán érthetetlennek tűnik szá-
momra.*

*Mindezen túl azonban megkö-
szönöm Surányi Dezsőnek, hogy
véleménycserére adott alkalmat.*

Gál[illegible]

*szinten egy [illegible]
sába kívánta megtakarított pén-
zét belefektetni, hogy vigyázzon,
nézze meg a 32. oldal utáni helyzetet. Ismerősöm szórakozott volt, nem nézte meg, az ő példánya is 41-gyel folytatódott.*

Egyébként a könyvesboltban szó nélkül kicserélték jó példányra. Mert azért ilyeneket is nyomtattak.

Tardos Péter

És egy rendhagyó adalék

Vámos Miklós könyvének nyomdai kálváriája juttatja eszembe a

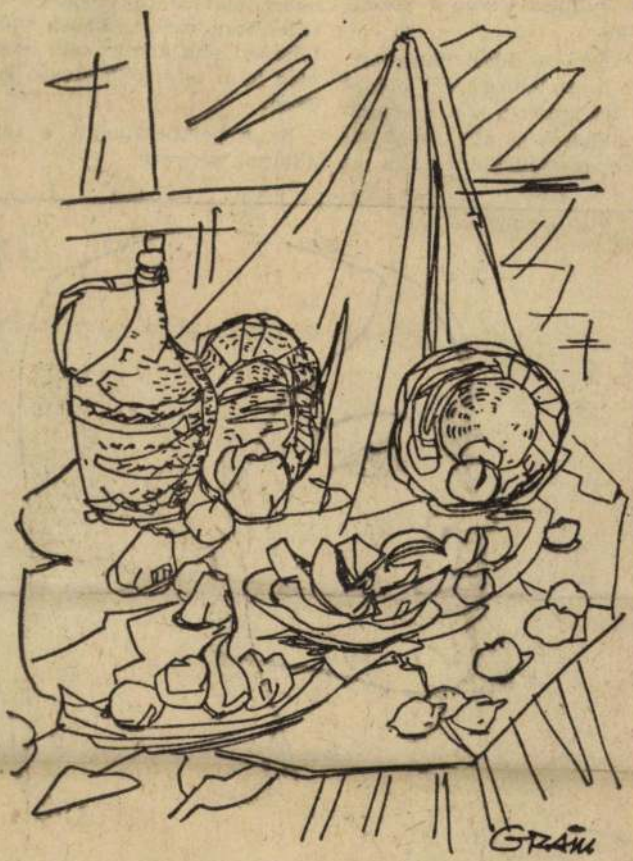
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-668, 387-748, 340-726

1978 VII 25

Grain András

NÉPSZAVA

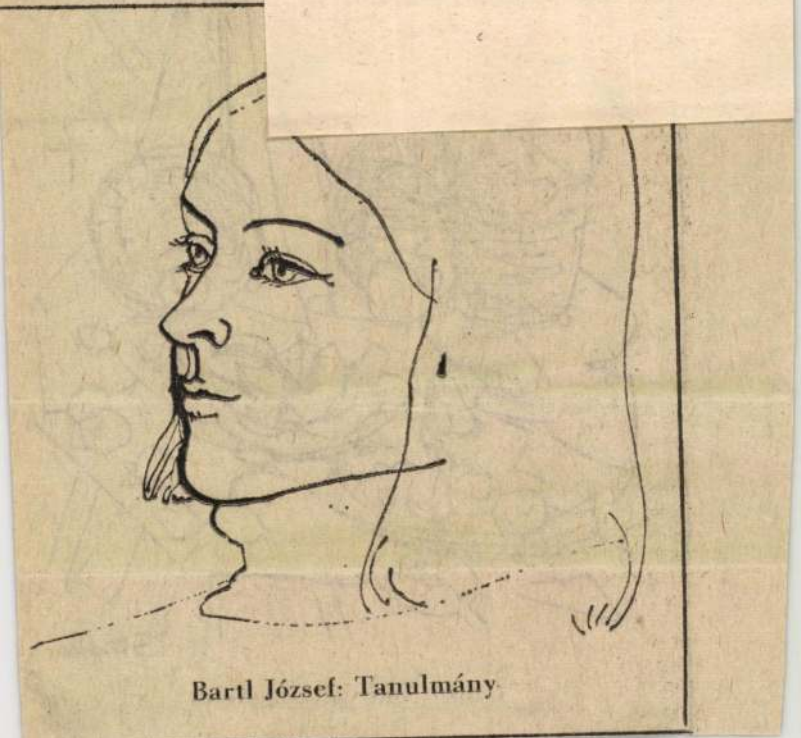
1021

Grain András: Csendélet

ak indítása kerül a k
ontba.

A közművelődési határ
ak megfelelően az ö
erv folyamán a könyvter
vállalatok az átlagosná
yobb mértékben növeli

Bartl József: Tanulmány

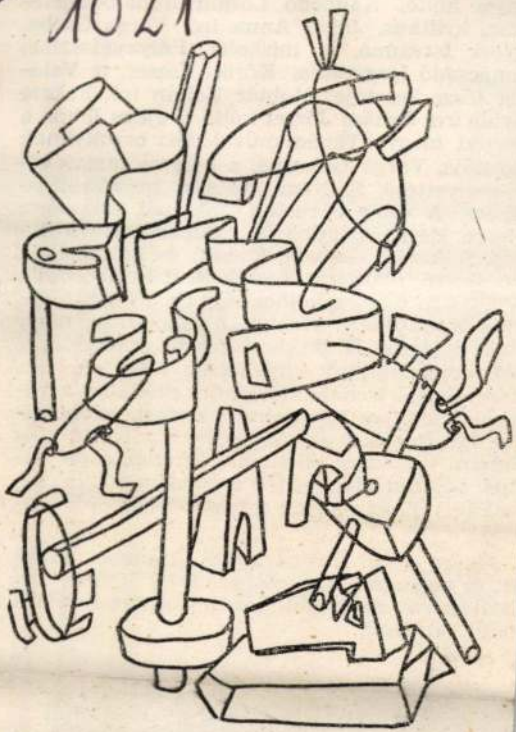
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Grain András

Napjaink

1976 OKT

1021

TÁRGYAK

GRAIN ANDRÁS RAJZA

szág
Lajo
nész,
Győr
Taná
ság f
Gyul
Borso
vezet
nökhe
[illegible] Katalin művészettörténész. A vitát követően Tokajból Szikszóra, illetve Hernádszurdokra „költözött át" a tábor. Szikszón, Göncön, Encsen és Baktakéken író-olvasó találkozón vettek részt a táborozók. Augusztus 6-án, a boldogkői vár megtekintése után Komlóskára vezetett a tábor útja, majd Felsővadászon II. Rákóczi Ferenc születésének 300. évfordulójáról emlékeztek meg, ahol dr. Hopp Lajos irodalomtörténész méltatta a vezérlő fejedelem történelmi szerepét, jelentőségét. Az írótábor augusztus 7-én a Kassára és Stószra tett kelet-szlovákiai kirándulással zárult. Stószon elhelyezték a Fábry-emlékházon és Fábry Zoltán sírján a tokaji írótábor koszorúját.

Jövőre a VI. tokaji nyári írótábort július 31. és augusztus 6. között rendezik; a tábort ezúttal a mezőkövesdi járás helységei látják majd vendégül.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

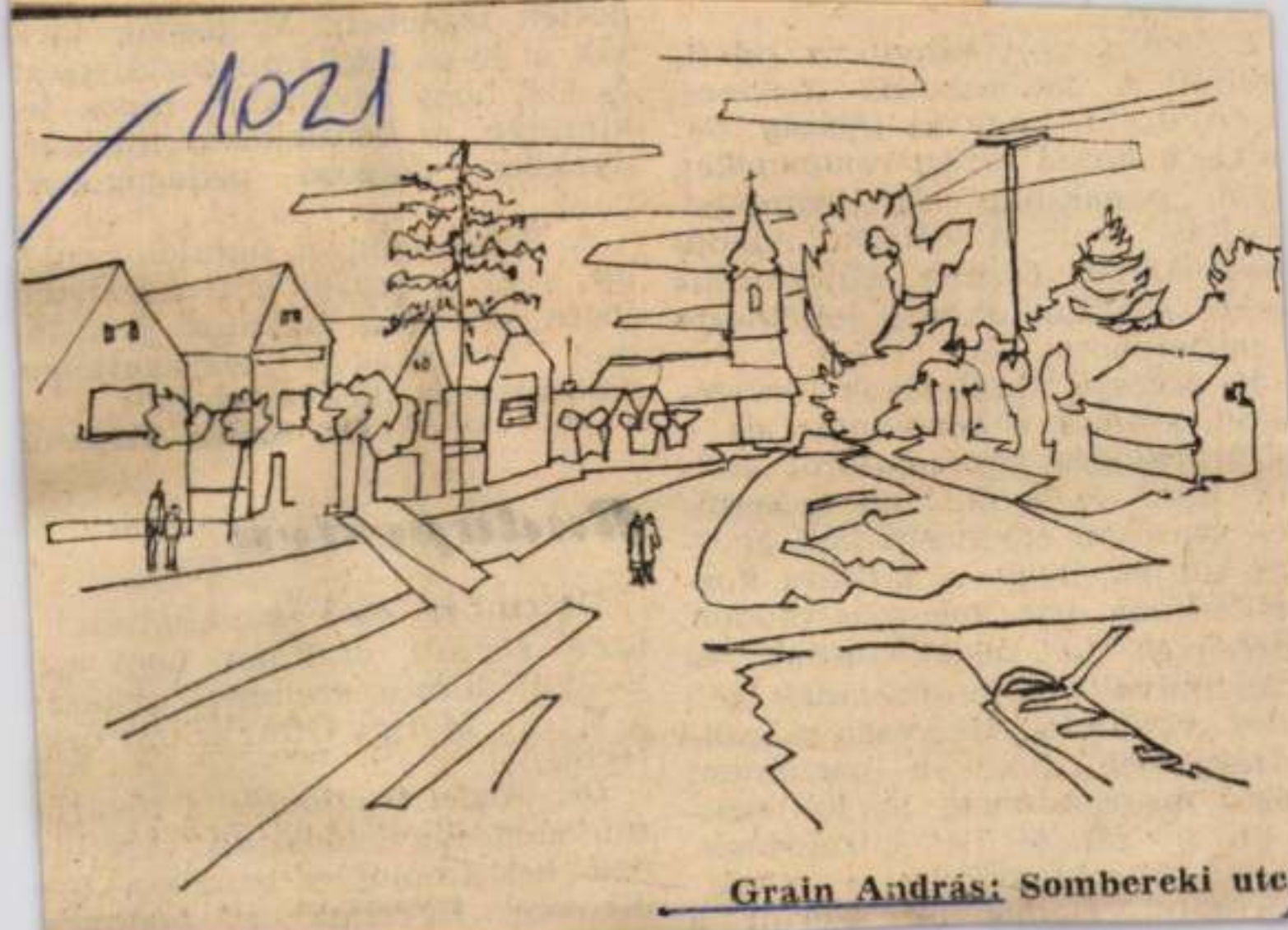
Grain András

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Budapest

1976 DEC 20

1021

Grain András: Sombereki utca

Érdemes volt
velni. A tanác
izonyította, hog
áltja a hozzá fú
lem „panasznap
yújtás" volt a
ondolkodás, ősz
is és segíteni a
parlamentet.
Jó érzéssel ha
üket, amikor *a*
özművelődés ka
ak. Érzik és értik, hogy a kettő-
ek szorosan egymásra kell épül-
ie, tudják, hogy a kultúra köz-
etítésében, bár más-más módon,
lsősorban a pedagógusnak és
közművelődés munkásának kell
észt vállalnia. Helyesen állapí-
ották meg, hogy a parlament
közös megrendezése is jól szol-
gálta a két terület közeledését,
egymás problémáinak a megis-
herését. Véleményük szerint a

Budapesten

December első szombatján, .
kora reggeli órákban nem eg
küldött álmos szemmel érkezet
a Kafka Margit Gimnázium dísz
termébe.

Dr. Mezei Gyulának, a fővárosi
művelődésügyi főosztály vezetőjé
nek beszámolójára azonban má
élénken figyeltek a *budapes*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Grain András

1977 FEB 26

1021

Grain András: Busók

Lengyel Gyula: Akasztó

nevezték egy kisfilmben
ennek az örökségnek fe
szorgalmazza az az íra
az Országos Idegenforg
nács időszaki kiadvány
Hol üdüljünk? legutóbb
ban jelent meg. Húsz
műemlékeiről olvasha
cikkben, többek között
borzovai haranglábról,
davázas mándi református templomról, valamint a mándoki görögkatolikus fatemplomról.

Aki netán kedvet kapna ahhoz, hogy az imént felsorolt jellegzetességeket a helyszínen is megnézze, alighanem pórul jár: idestova három esztendeje a szentendrei skanzenbe telepítették őket.

Sasvári László

HOL ÉL ADY?

Ady Endre születésének századik évfordulóját ünnepeljük.

Ady Endre verseit hiába keressük a könyvesboltokban.

Amiből kitetszik, hogy a költő jóslata beteljesedett: ifjú szívekben él. *Verseskönyvek helyett.*

—tim—

der Kaiser jót röhöghetett Sc
kába Schönbrunnban.

— Ezek már abgelaufen dol
lonel — szólt mélabúsan Ryczi
Törökországban vagyunk, ide
itt már más a Naturgesetz. I
maradand, a struggle for wife
wie soll ich sagen, az néma
told it. caro amigo. Ponyemájes

— Továbbá — folytatta za
ezúttal a szoba sarkában ránga
czechskihez intézve szavait —,
Révgalacsinszalóknál nem pik
sufniban, hanem fogja magát
gänger generálisnak már
ziemlich megfogyatkozott trou

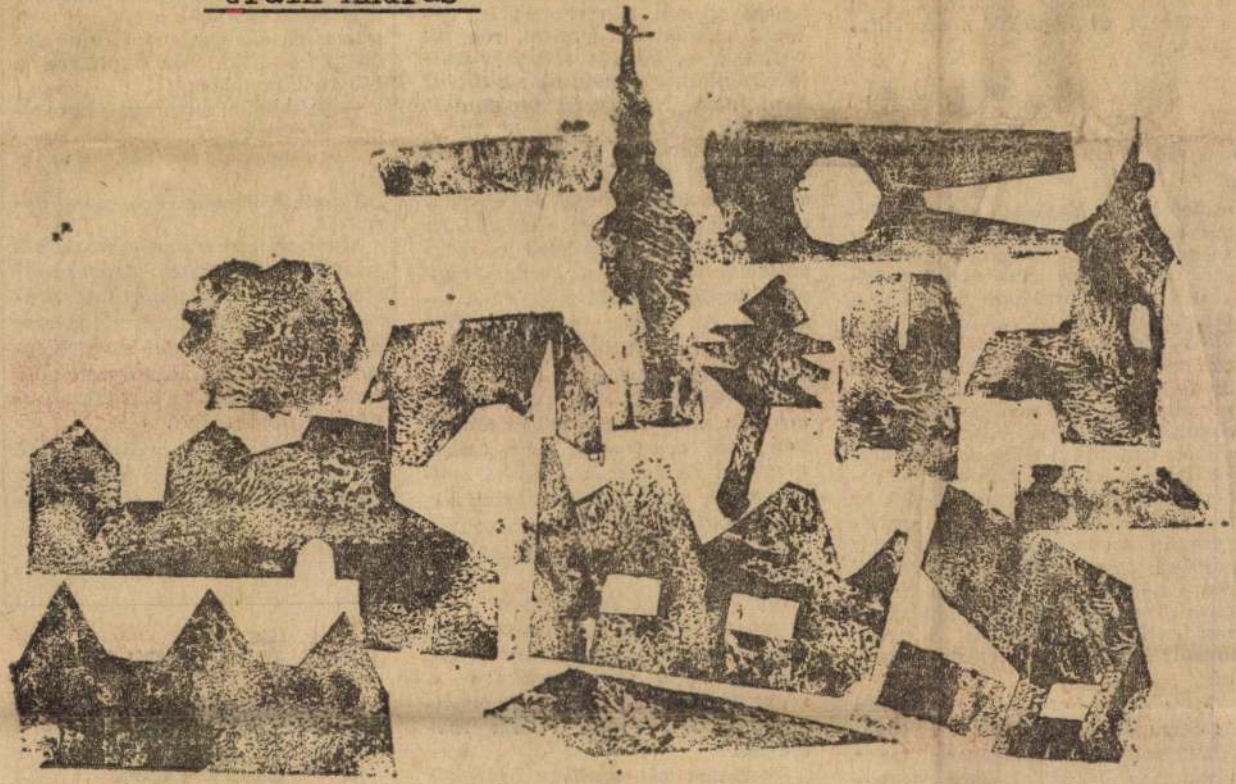
Odalépett a térképhez és ol
dosni kezdte a Rábaközt.

— Úgy hallom, Dobaj pasa
künk estére — jegyezte meg
laszharcos, aki, mint szabó. Kc
dungsstückjeit varrogatta volt
lágosig.

— Wie heisst lányokat? Kéj

— Lefekvőket a felkelőkn

Grain András

Grain András: Falu

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18. XX. évf. 38.sz.cimlap

főt feleségével együtt ásatott el a tiszai révnél; de koncepciója igazolta: ebből is lett a magyarnak az, amit hazának nevezünk, ahol immár 31 éve építjük a szocializmust.

Surányi Dezső

★

latairól, a kérésnek azonnal eleget tettek. Saját érdekükben nem tehettek mást. Tudniillik ekkor már Európában nem lehetett kizárni Magyarországot a hatalmi tényezők sorából, miután a feudális államrend alapjait Géza igazán megrakta, s amit majd István zseniálisan betetőzött. István szuverenitására jellemző maga a koronázási szertartás. A bizánci alapállású veszprémi püspök a királyné fejére tette a koronát, a római alapállású esztergomi érsek az ő fejére, de nem Veszprémben és nem Esztergomban, hanem a saját rezidenciáján, Székesfehérváron! Nagy dolog! Nagyon nagy dolog. Nem ő ment az egyházi méltóságok rezidenciáira, a püspök és érsek utazott hozzá a szertartást elvégezni.

Mire alapozható az, hogy István és országa abszolút hatalmi tényezőnek számított Európában már a koronázás előtt? Doktor Kralovánszky Alán, a Veszprém megyei Múzeumok igazgatója, a nemzetközileg ismert régészkutató, e kor kiváló ismerője, pompásan megadson fel, akit tisztelnet, imádnat, hozzá fohászkodhat." Vitapartnerünk az exhumálással kapcsolatosan csupán abban hinne — amit ugyan szintén Hartvik írt le, dehát a csodákon, remélem, rég túl vagyunk —, hogy a sírból felszálló virágillat, gyógyulások s a többi? Nem, nem. Nagyon is megfontolt tett volt ez László részéről, tudatos tett. Kétségtelen, az adott kor ideológiáját tekintve, szüksége volt arra Lászlónak, hogy az egyházi hatalmak véleményét ebben az ügyben kikérje. Másként ez nem is lehetett volna. A kezdeményezés Lászlótól indult, s itt ez a lényeges. Az egyház vonakodásáról szólva talán túloztam, hisz hatalmi érdekük egybeesett László állami érdekeivel, Hartvik szerint mégsem ment az ügy olyan simán, már csak azért sem, mert László magához rendelte az egyházi méltóságokat, nem ő ment hozzájuk, „...különben a király kiszolgáltatta volna magát az egyházi hatalmaknak".

Igy hát ezzel is rendben volnánk, csupán azt nem értem, hogy vitapartnerünk hogyan keveri ide, ebbe az egész problematikába a muhi és mohácsi csatát. Ez egyáltalán érthetetlennek tűnik számomra.

Mindezen túl azonban megköszönöm Surányi Dezsőnek, hogy véleménycserére adott alkalmat.

Galambos Lajos

nek elmaradására és a következő, új szereplőket felvonultató fejezet közepének cselekményére.

Gyermekkorom pikáns anekdotája jutott eszembe a jámbor tiszteletesről, aki vasárnapi szónoklatában kettőt lapozott egyszer biblából, így idézve:

— Ábrahám megörült fele nek, Sárának ....

...és bekené fenekét sz kal...

Ugyanis már az özönvíz rott át.

Mondom egy ismerősömnek, aki szintén egy Borgisz megvásárlásába kívánta megtakarított pénzét belefektetni, hogy vigyázzon, nézze meg a 32. oldal utáni helyzetet. Ismerősöm szórakozott volt, nem nézte meg, az ő példánya is 41-gyel folytatódott.

Egyébként a könyvesboltban szó nélkül kicserélték jó példányra. Mert azért ilyeneket is nyomtattak.

Tardos Péter

És egy rendhagyó adalék

Vámos Miklós könyvének nyomdai kálváriája juttatja eszembe a magam, még lezáratlan esetét. Átlagos terjedelmű, de az átlagosnál

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDÍJTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 280-748, 348-726
1977 III. 9.
Grain András

NÉPSZAVA

1021

vetelték a bűnösök legs
rúbb megbüntetését. A
járt szájról szájra, má
utcán is beszélték, úgy
percek alatt legalább
főnyi tömeg gyűlt össz
étterem előtt. Kiabáltak
nyegetőztek, be akartak
tolni a helyiségbe. Az u
percben akadályozta
egy rendőr, hogy a töme
ráskodjon a bűnös fiata
berek felett.

rokonszenves rab

dett, hogy minél előbb visszajusson a börtönbe. Autóstoppal eljutott egy Sydneyhez közel fekvő börtönhöz, és ott jelentkezett, hogy ő az a körözött rab, aki megszökött egy másik, távolabb lévő börtönből. Természetes-

meghosszabbították volna a büntetését, csupán 24 órai elzárásra ítélték. Enyhítő körülménynek vették, hogy életveszélyben forgó gyerekéért szökött meg egy hónappal a büntetés lejárta

Grain András: Győzelem

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

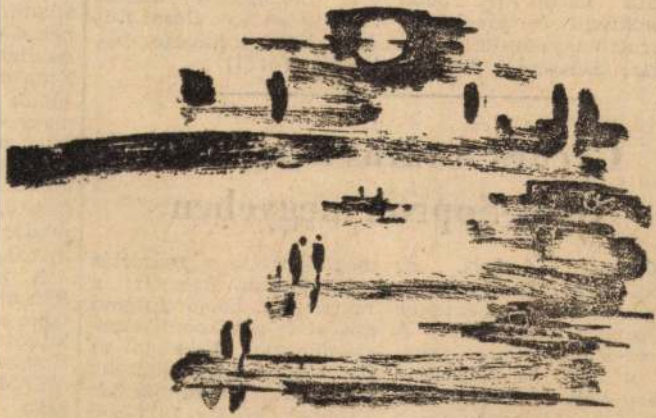
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Népszava

Grain András

1021

1977. február 5.

Grain András: Vízparton

1977. február 5.

Megbízólevél-átadás

Losonczi Pál, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke pénteken fogadta *Yusuf W. Sada* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet, a Nigériai Szövetségi Köztársaság új magyarországi nagykövetét, aki átadta megbízólevelét.

A megbízólevél átadásánál jelen volt *Garai Róbert* külügyminiszter-helyettes. *(MTI)*

Gyenes András látogatása Győr-Sopron megyében

Gyenes András, az MSZMP Központi Bizottságának titkára pénteken Győrbe látogatott. A Győr-Sopron megyei pártbizottság székházában *Háry Béla* első titkár köszöntötte és ismertette a megye gazdasági helyzetét, fejlődését, az ipari és mezőgazdasági üzemek

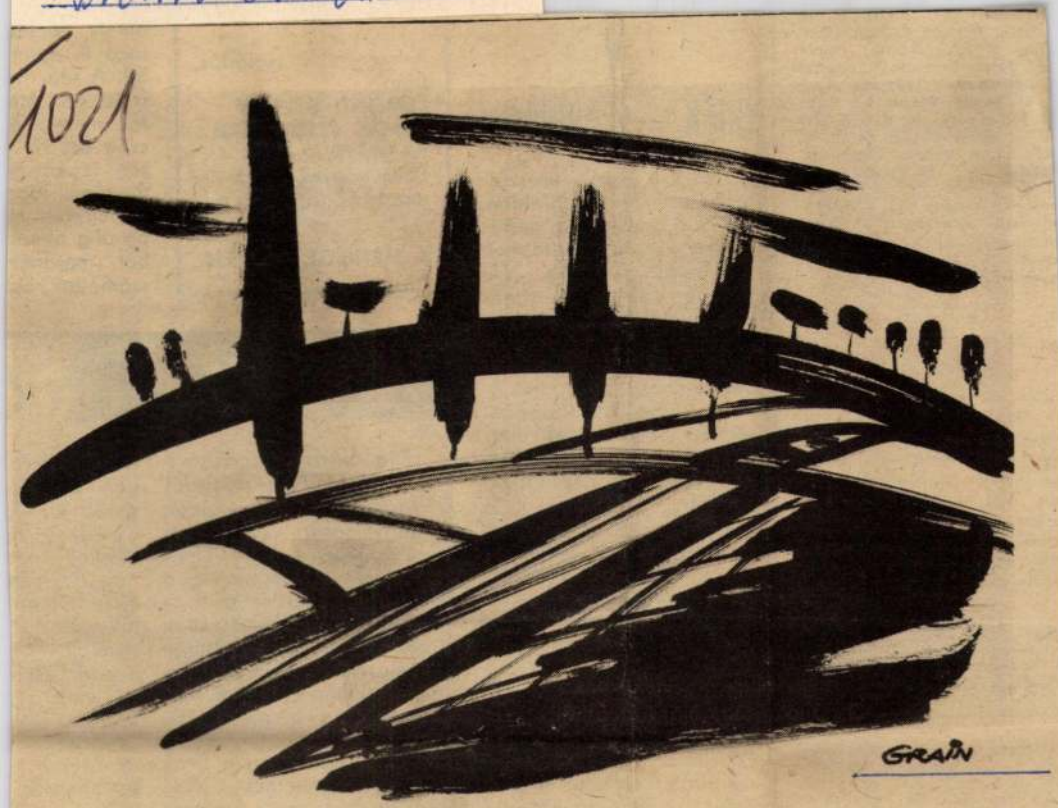
megtekintette a gyáróriás legfontosabb üzemeit: a motor-, a hátsó futómű gyárat és a központi szerszámüzemet. Ezekben az üzemekben a legfejlettebb technikát alkalmazzák. Egyebek között 1977-ben 22 ezer Diesel-motort és 64 ezer autóbuszokba, kamionokba beépíthető hát-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 DEC 19
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

Grain András rajza

ét: Folytassa, Kleo! (5, 7)
ikóczi: A nagy Caruso (5, 7)
ájus 1.: Az ötödik pecsét
5) **Bóly:** Bolondos újoncok
) **Harkány:** Gyémánt Lady
, 8) **Komló, Május 1.:** Sztro-
f Mihály (4, 6) **Komló, Zri-**
i: A kékruhás nő (4, 6, 8)
ohács: A copfos csoda (6)
lmklub (8) **Pécsvárad:** Ha-
l az életért (7) **Sásd:** Egy-
ronás románc (7) **Sellye:**
merikai éjszaka (7) **Siklós:**
sizmás kandúr (7) **Szigetvár:**
endet csinálok Amerikában és
sszatérek (6, 8)

◆

— TALÁLT TÁRGYAK: Az
ilábbi talált tárgyak átvehe-
ők Pécs m. város Tanácsa I.
er. hivatal igazgatási osztá-
yán: bébi kabát sapkával, II.
er. hivatal igazgatási osztá-
yán női és férfi kerékpár,
aróra, televízió, női ernyő,
II. ker. hivatal igazgatási osz-
ályán segédmotor-kerékpár, ke-
ékpár, női karóra.

időjárás

Várható időjárás vasárnap estig: túlnyomóan borult, pá-rás, többfelé egész nap ködös idő. Szórványosan előforduló eső. Gyenge, időnként élén-kebb déli, délkeleti szél. Vár-ható legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet mínusz 2—plusz 3. Legmagasabb nappali hőmér-séklet plusz 1—plusz 6 fok kö-

◆

BUÉK — külf

Hatszáz pécsi szil
rezik az idén kül
Főleg a szocialista
gokba utaznak, leg
a Magas Tátrába
Bécsbe is eljutnak
öten, sőt Isztamb
hárman indulnak. Csehszlovákia, Lengyelország, Szovjetunió, NDK, Románia közelebbi-távolabbi részein hangzik majd magyarul az újévi köszöntő. Harmincöt gépiparista Prágába, ugyancsak 35 keszty ű gyári KISZ-es Zakopánéba tart, 45 szakmunkástanuló az 500 sz. Ipari Szakmunkásképzőből az Árva tóhoz utazik. Csehlengyel túrán negyvenöten, cseh-túrán is negyvenöten, Moszkvában hatan, Leningrádban harmincan, Opatijában ketten, Erfurtban hatan, a Magas Tátrában negyvenen, a Nagy Fátrában is negyvenen, de Temesváron és Aradon is lesznek pécsiek, akik egymás és az otthonmaradottak egészségére

HANGVERSENY

Ella István orgonaművész és a *Pécsi Nevelők Háza Kamarakórusa* adott hangversenyt szerdán és csütörtökön este a Liszt-teremben. E beszámoló a szerdai koncertről szól.

Ella István személyében igen magas felkészültségű, jó muzikalitású művészt ismertünk meg. Játéka tartalmazta azt a művészi szigort, technikai fegyelmet, mely orgonálásnál az egyenletesen ritmikus játékot eredményezte, Bachnál éppúgy, mint Mozart legátóbb-dallamosabb muzsikájában; ugyanakkor a formai részek iránti érzé-

nálatából, a
gek értelme
derült ki. Va
az érthető fo
törekvés ere
hol a túlzott
mely a metri
pillanatnyi
vezetett. Kü
c-moll Passa
kó Zsolt *As*
műve tetszet
lehetőségeit
aknázta a h
tai ellenére.

Dobos Lá
Aurél a közi
velők Háza
sának karna

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 FEB 13

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

Grain András: Busók

HÍREK

1977. FEBRUÁR

13

VASÁRNAP

Szeretettel köszöntjük névnapjuk alkalmából

ELLA

nevű

kedves olvasóinkat

A Nap kél 6.53 — nyugszik 17.04 órakor. A Hold kél 2.56 — nyugszik 12.19 órakor.

Ma este

Képviselői fogadóórák

Pintér István országgyűlési képviselő február 14-én 14.00—15.00 óráig Ellenden, február 21-én 14.00—15.00 óráig Romonyán, február 25-én 14.00—15.00 óráig Bogád községben képviselői fogadóórát tart.

Palkó Sándor országgyűlési képviselő február 15-én 16.00—18.00 óráig Gödre községben fogadóórát tart.

◆

Tanácstagi beszámolók

Február 16-án 17.00 órakor a 43. sz. választókerület tanácstagja, Jozipovics István, a Budai I. alapszervezetben, Kossuth Lajos u. 81., 18.00 órakor

Tegnap reggel a Húsipari Vállalat te tották a régi bauxitbetonból épült ser romeltakarítást a város kiszesei megk

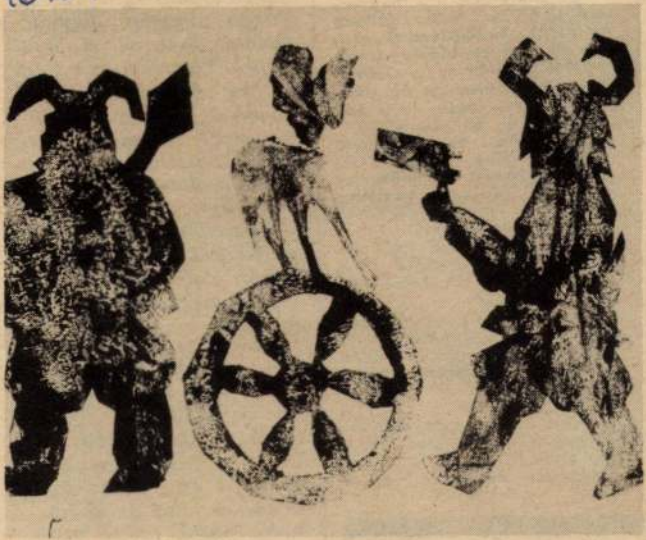
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 227-748, 340-726
1976 AUG 29

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

A világvégi tagy előtt
munkáló lánggal irj a kőre.

Grain András grafikája

rig minden
járműforgalo
kivéve a 12
lalat autóbu
Az útlezár
san a 12.
az alábbi in
1. A P
helyközi, va
föld, Béta,
nyösi helyi
trösztépületig
2. A szilv
—17.00 ór
óráig a ko
elől lesz in
17.00—18.30 óráig, 21.00—21.45 óráig nem közlekedik.

3. A Mecsekjánosi felől érkező járatok 16.00—22.00 óráig a Zrínyi térig közlekednek és onnan indulnak.

A Lenin téri, a Városi Pártbizottság előtti, a Zrínyi téri valamint a volt trösztépület előtti gépjármű parkolókban 13.00—22.00 óráig várakozási tilalom kerül elrendelésre.

Kérjük a lakosságot, hogy az ünnepségek zavartalan lebonyolítása érdekében a jelzett forgalomkorlátozásokat tartsa be.

béke és biztonság kérdése és az európai kommunista és munkáspártok Berlinben megtartott értekezlete volt.

✦ LISSZABON: Szombaton több százan tüntettek az építésügyi minisztérium épülete előtt, tiltakozva a kormány kilakoltatási rendelete ellen, amelynek alapján a háztulajdonosok utcára teszik a lakbérhátralékos szegény családok százait. A

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Grain András

1976 NOV 2 0

1021

Grain András: Falusiak

A fejlődés

Az MSZMI
kai és közmű
valamint a
son elfogadot
zat óta az ut
lami intézked
gálja a felnöt
A társadalmi
tek, közöttük
is határozatai
gük egészével támogatják a felnőttoktatás fejlesztési programját. Konferenciánk tehát *megalapozott művelődéspolitikai program végrehajtásáról* tárgyalhatott.

Az 1963 decemberében tartott

továbbfejlődnek.

Az alapozó feladat

A referátumok és szekcióülé-

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 330-726

1982 MÁJ 6

NÉPSZAVA

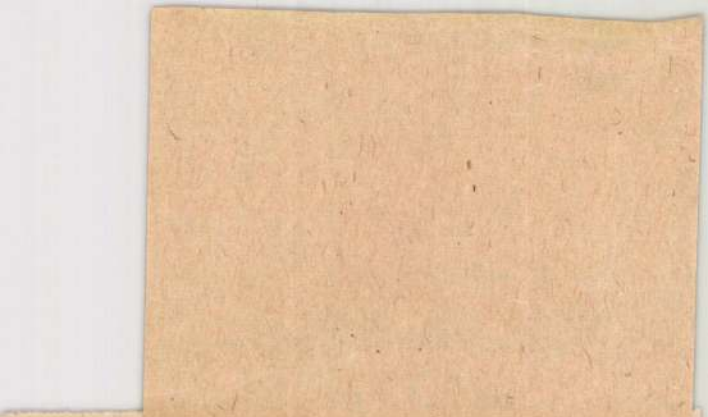
Grain András
grafikus

1021

9

Grain András **BUSÓJÁRÁS**

Bent apró,
zajok hallats
megbeszélés
más után le
cet a mágne
cellő magasságba, szögbe ál-
ították.

Az előtérben Then Dai, a Föld-delegáció titkára a kozmosztévét akarta bekapcsolni, s ezért előbb rámosolygott partnerére, a Mars-küldöttség ügyintézőjére:

— Nem zavar?

— Egyáltalán!

— Nézzük talán meg, mire jutott a Szíriusz-expedíció?

— Az engem is érdekel, jobban, mint ez a szócséplés — mondta a marsbeli, és markáns arcvonásait alig torzítva ásított.

Az előttük lebegő, addig láthatatlan elektromos függöny sziporkázni kezdett, majd az egyenletesen elömlő szürkéskék fényben jól láthatóvá vált a Szíriusz-rendszer felé tartó űrhajó

Az utolsó d

nyos és kulturális kooperáció teljes marad...

— Ez kompromisszum volt a részünkről, ami a Naprendszer Ritmika négyszázhetvenkettedik évi határozatával bizonyítható...

Most Then Dai vágott partnere szavába:

— Ahol megerősítették az általad említett konferencia határozatait, azzal a módosítással, hogy a kooperáció titeket csak olyan anyagok szállítására kötelez, ami a Földön nem található, vagy kifogyott. — Beszéd közben lázasan kereste a másik bioáramának rezgésszámát. Hirtelen ráakadt:

— Még így is túl költsége-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KFT.
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András,
grafikusművész

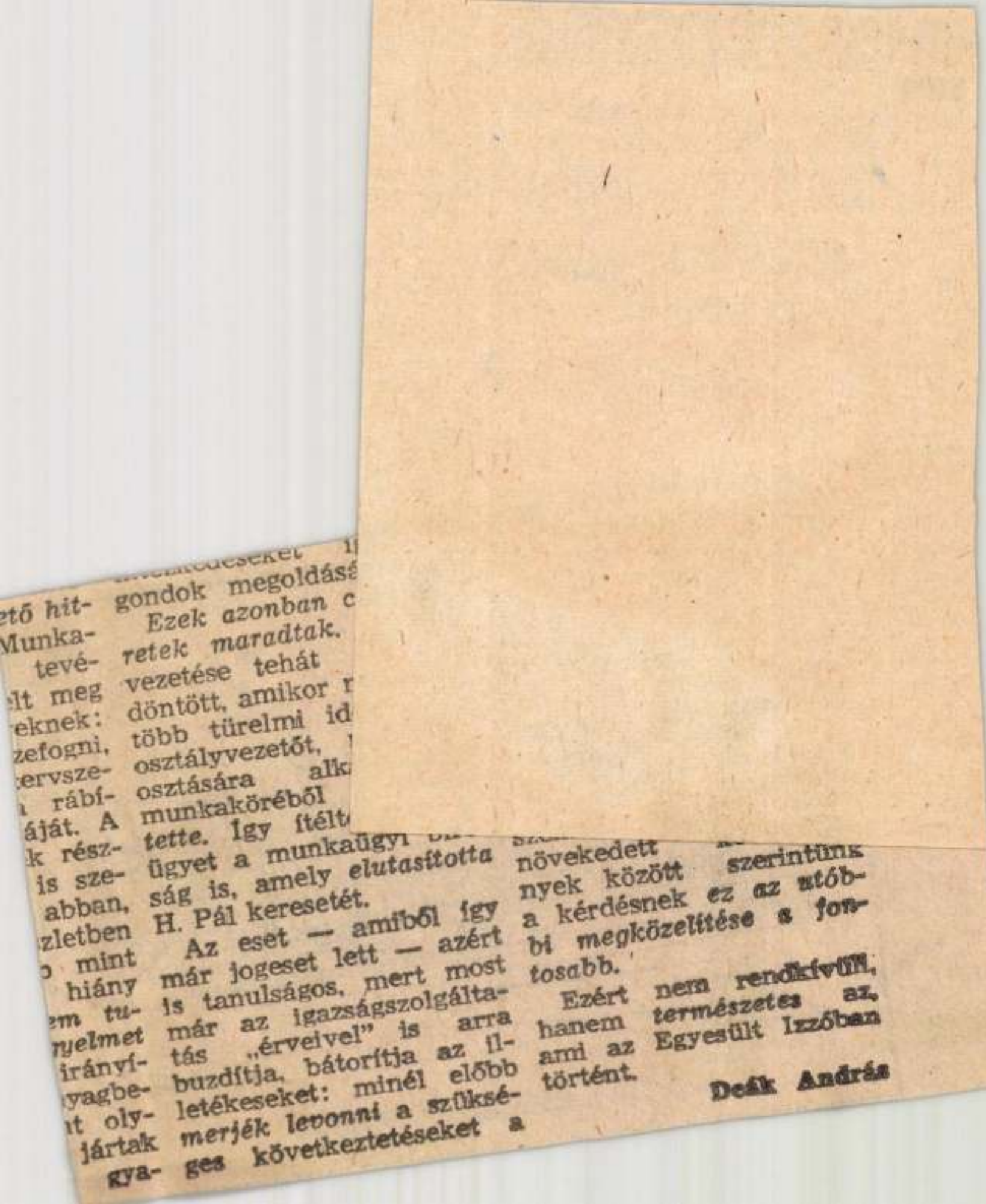
NÉPSZAVA

1980 AUG 20

1021

Grain András: Országház

ető hit- gondok megoldás
Munka- Ezek azonban c
tevé- retek maradtak.
lt meg vezetése tehát
eknek: döntött, amikor r
zefogni, több türelmi id
ervsze- osztályvezetőt,
rábí- osztására alk
áját. A munkaköréből
k rész- tette. Így ítélt
is sze- ügyet a munkaügyi
abban, ság is, amely elutasította
zletben H. Pál keresetét.
hiány Az eset — amiből így
em tu- már jogeset lett — azért
nyelmet is tanulságos, mert most
irányí- már az igazságszolgálta-
yagbe- tás „érveivel" is arra
t oly- buzdítja, bátorítja az il-
letékeseket: minél előbb
járták merjék levonni a szüksé-
gya- ges következtetéseket a
növekedett
nyek között szerintünk
a kérdésnek ez az utób-
bi megközelítése a fon-
tosabb.

Ezért nem rendkívüli,
hanem természetes az,
ami az Egyesült Izzóban
történt.

Deák András

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1980 AUG 2-3

Grain András,
grafikusművész

Gerő János

1021

Grain András: Busójárás

*Szita János*t, a Magyar Népköztársaság újonnan kinevezett római nagykövetét, aki a közeljövőben utazik állomáshelyére.

Dr. Trautmann Rezső, Magyar Népk
Kanadába
rendkívüli és
mazott nagyköv
közeljövőben u
máshelyére. (M

Csúcsforgalom az utakon

Több jármű, kevesebb baleset

Bevált a sebességkorlátozás — A magyar KRESZ és a világegyezmények — Alkoholt egy cseppet sem Egyértelmű tájékoztatást

Bár az előző évekhez gét ittasok követik el a balesetek száma is jelen-

lesztések tö
den egyes e
dául: nem
rosszul dön
zott az e
hét kategór
sították. Ké
dasági (m
ügyi) volt,
dalmi: szer
rációs, infe
beri, makr
nyező. Az
kiderült, h
40 százalé
zetten mű

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1983 FEB 08

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1021

GRAIN András

Grain András: Busójárás

SPORT

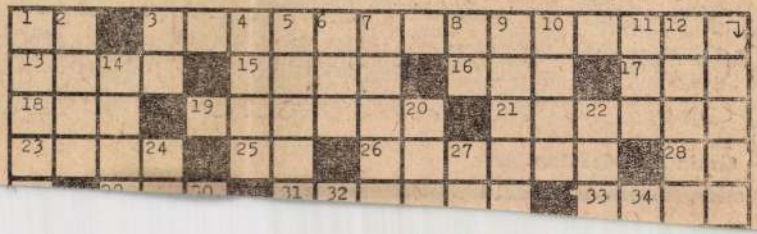
A *Csongrád megyei bizottság* a múlt év végén bonyolította le Szegeden a *megyei kosárlabda-bajnokság* döntőjét. Eredmények:

Nők: 1. *Szeged város;* 2. *Szentes város és járás;* 3. *Hódmezővásárhely.* Férfiak: 1. *Juhász Gy. Tanárképző Főiskola;* 2. *602. sz. szakmunk. int.* (Hódmezővásárhely); 3. *Szeged város.*

*

Nagy Laj

A kiváló író, publicista születés
zünk: „Az író az emberről . . .” —
valamint függőleges 1. és 5. sorai tartalmazzák. A megfejtéseket legkésőbb 1983. március 10-ig, levelezőlapon kérjük beküldeni a szerkesztőség címére: 1068 Budapest, Gorkij fasor 10.

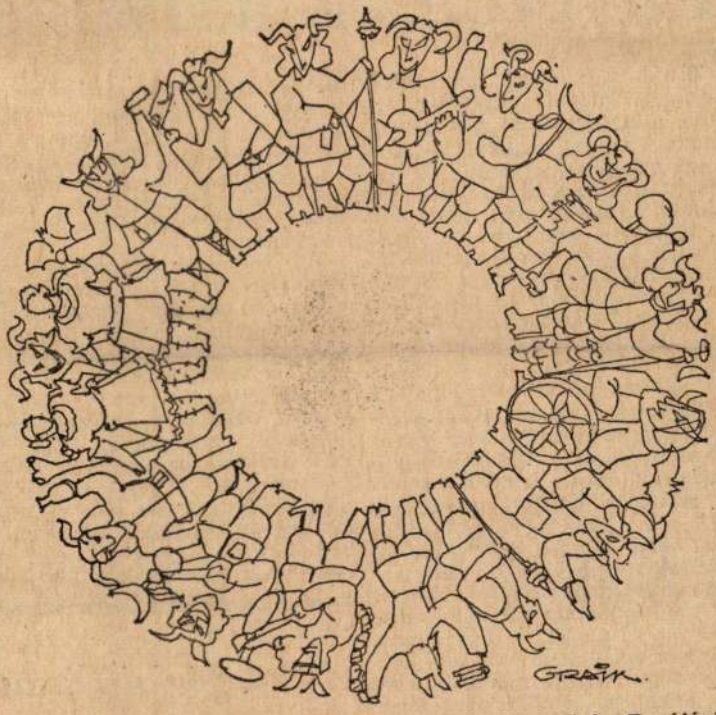
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA

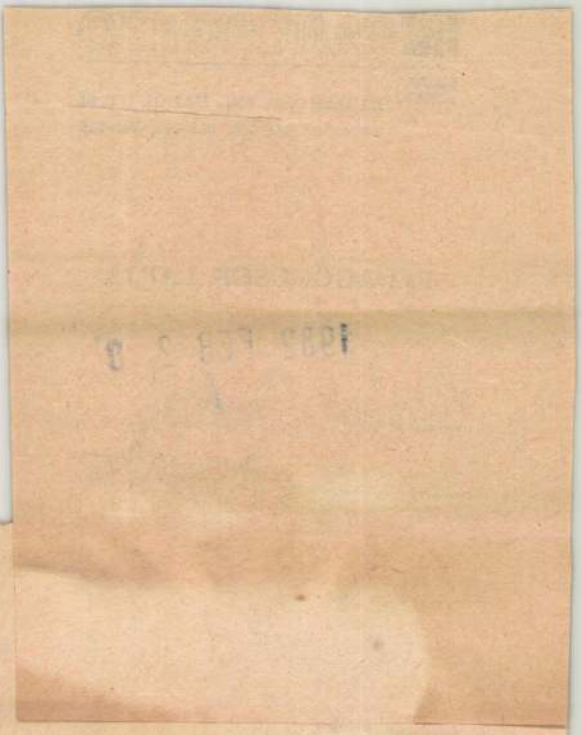
1982 FEB 2, 0'

Grain András
grafikus

1021

Grain András: Busójárás

Egyetemek a nyugd

Törődnek-e eleget az *Eötvös Loránd Tudományegyetemen*, illetve a *Budapesti Műszaki Egyetemen* a nyugdíjasokkal? — Központi nyugdíjas tagozatunk a legutóbbi ülésén a többi közt erre kapott választ két beszámoló alapján. Az egyiknek az ELTE 551 idős szakszervezeti tagját képviselő *Alberti Ferenc*, a Természettudományi Kar főbizalmija, a másiknak *Gelencsér Magdolna*, az 1200 nyugdíjasról gondoskodó BME szakszervezeti bizottságának munkatársa volt az előadója.

Már az első mondatokból kiderült, hogy a *kapcsolattartás* legjellemzőbb formája mindkét egyetemen egyforma: *a legtöbb nyugdíjas visszajár egykori munkahelyére, ki rendszeresen, ki csak hébe-hóba.* Mindez természetesen nem jelenti, hogy csak ők ragaszkodnak erősen a régi közösséghez, bizalmi csoportjuk sem feledkezik meg róluk. Az ELTE főbizalmija azonban ennél több és gazdagabb kapcsolattartási formáról is számot adhatott. Arról például, hogy náluk karonként, gazdasági egységenként — az önálló nyugdíjaspostás. A BME is *rendszeres segéllyel* támogatja őket, egy évben többszöri alkalmat is találnak erre. Szép gesztus volt az egyetem részéről, hogy az elmúlt évben a rokkant nyugdíjasokat külön négy-négyezer forint segélyben is részesítette.

Ám nem csak pénzzel és programválasztékkal szépítik a nyugdíjasok mindennapjait. Mindenütt természetesnek veszik, hogy *az ebédet, aki akarja, elviszi, aki beteg, annak elszállítják.* Az ételadagok akkorák, hogy a vacsorára is telik belőlük. A szakszervezeti bizottság ügyel arra, hogy az idős emberek *az üdülőkbe is eljussanak*, aki kéri, az elő- és utószezonban szinte száz százalékos bizonyossággal számíthat a beutalóra. Főként a műszaki egyetemen kedvezőek a lehetősé-

A Pedagógiai Társasc

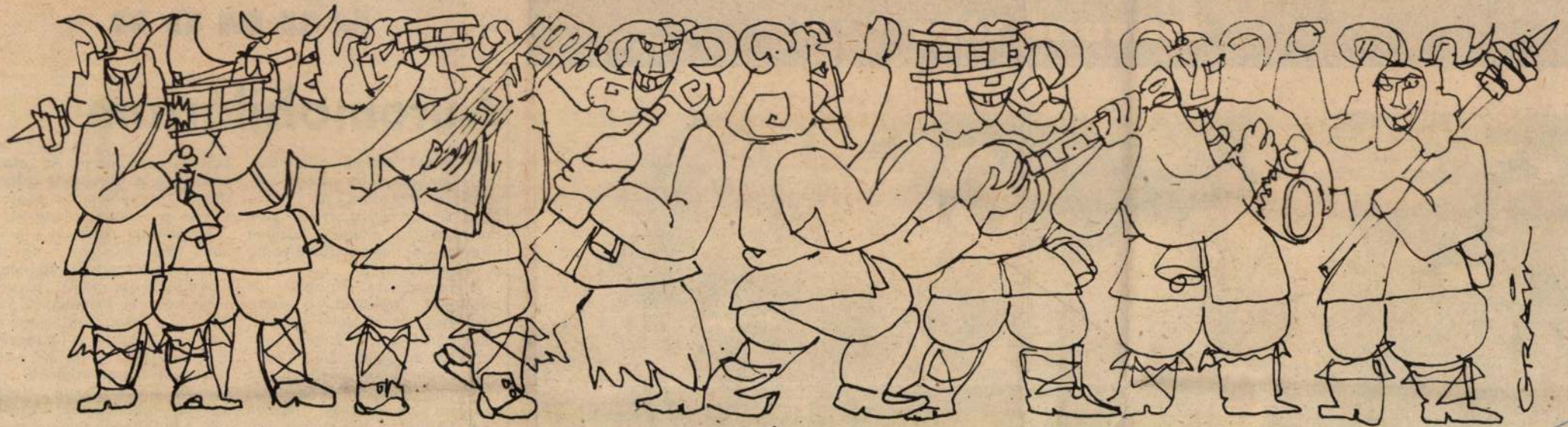
Január 12-én elnökségi ülés tartott a Magyar Pedagógiai

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András
grafikus

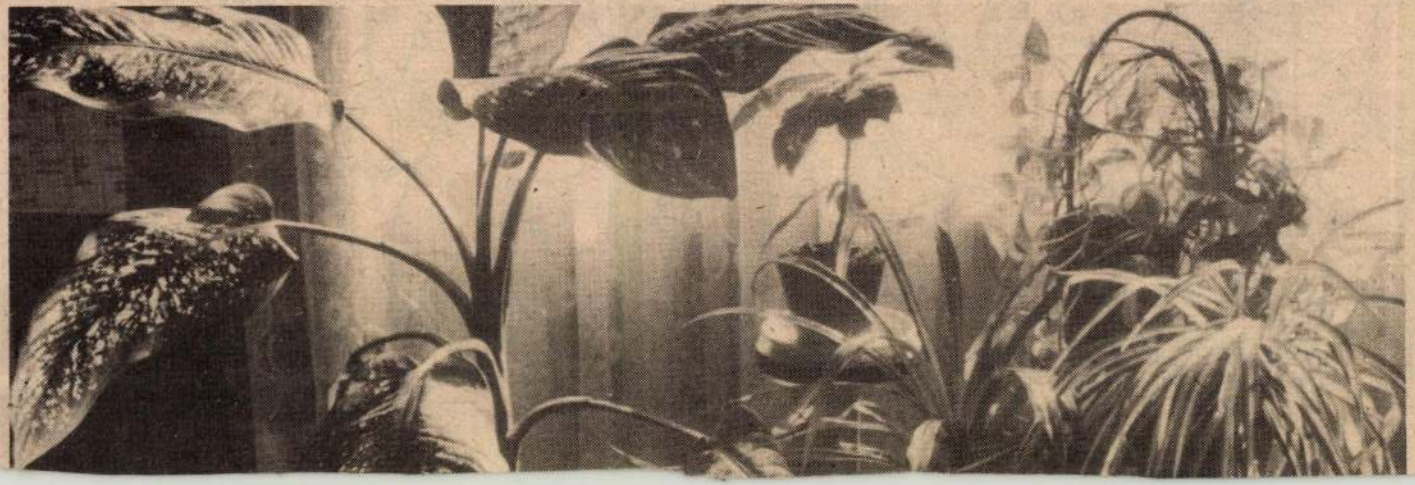
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1982 FEB 20

1021

Grain András rajza

Házunk tája

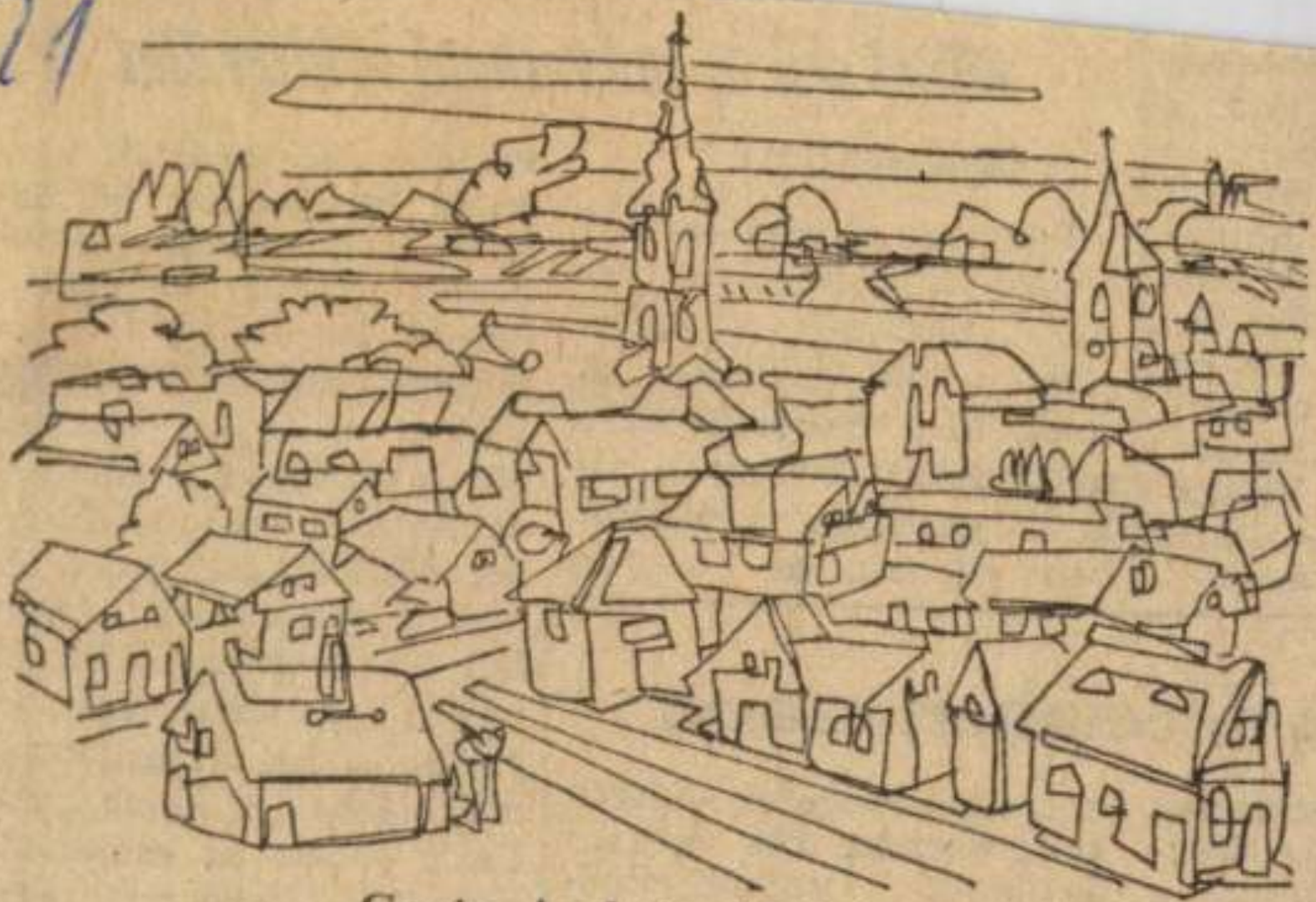
Automobilárium

Az autók (latinul automobilae) rendjébe több alrend tartozik: a teherautó, az autóbusz, a dömper, a dzsip stb., de számtalan alrendje közül a közönséges vagy személyautó a legelterjedtebb.

A teherautót olajáért, az autóbuszt kerekéért, a dömpert erős, teknő alakú páncéljáért vadásszák. Valamennyinek közös jellemzője, hogy egy ember nevű élősdi tapad rá mellső úszójából alakult tenyerével, de érdekes módon nem kívülről, a hasi tájon, hanem a mellső-belső részbe furakodva, az úgynevezett volánszájukon-oldalukon. Az olaj- s vérszagra a többiek is odacsődülnek, és pillanatok alatt fölfalják a szerencsétleneket.

Egyébként rendkívül játékosak: fára másznak, egyetlen erős kerékcsapással képesek a szakadékokba röpülni (ilyenkor húsz–harminc méteren át szállnak a levegőben); nekiiramodnak, aztán fantasztikus gyorsasággal, gyönyörű akrobatikával visszafordulnak, pörögnek, imbolygáznak, táncikálnak, bolondoznak. Agyvelejük hihetetlenül fejlett: rengeteg tekervény van rajta, külön szerveik alakultak a sebesség,

NÉPSZAVA
Grain András
1978 DEC 23
1021

Grain András: Mohács

pénteken
útjára a
etőben.
l borított
a hozzá-
nkatársak,
telők ne-
ai Betegh
r Nemzet
búcsúzott
ól. Vissza-
életútjára,
ásságát.

növekszik a

(Tudósítónktól)

Fogynak a régi
házak. Ritkulnak
nyák, eltűnnek a
rületi üres épület
rossz hírű cselédsorok. a
nyolc Szolnok megyei ál-
lami gazdaság kezelésé-
ben vannak, és *1980-ig*

építési kulcsot, 26-an pe-
dig a belterületi családi
házak kulcsait vehették
át. Az idén hasonló üte-
ben költözhettek ki a la-
kók a cselédsori házak-
ból. Ezeknek az épülete-
nek a lebontása után a
földet ismét szántóföldi
művelésbe vonhatják.
Csak ebben az esztendő-
ben 268 hektárral nőtt
így az állami gazdaságok

ka decemberi száma

decemberi
lay Gyu-
nkánk a
gyakorla-
kkében a

a szakszervezetek XXIII.
kongresszusa óta miként
fejlődött *szociálpoliti-*
kánk. Az V. ötéves terv-
időszak hátralevő évei-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-746, 349-726
1970 FEB 10

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Grain András

1021

Grain András

Busók

Rendelet a művelődési otthonokról

Az új szemléletet segítve

A Kulturális Minisztérium új rendeletben szabályozza a művelődési otthonok rendszerét s működését. Az alapos előkészületek során megyénk vezető népművelői is elmondhatták véleményüket a rendelet tervezetéről, s az országos tapasztalatokat összegezve jelent most meg az új rendelet, a hozzá csatlakozó irányelvekkel, útmutatásokkal egyetemben.

[illegible] ifjúsági klub: mozak indult, mára inyesült is, és nem hogy ez javára vált.

intézmény-vesítés felé

lő munka nélkül közművelődési alkalmat is teremtsenek!

Vágyálom-e a társadalmi vezetőség?

— *A rendelet írja: „...területi feladatok ellátására művelődési otthon jelölhető ki...", de azt is hozzáteszi: „...csak a megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel rendelkező művelő-*

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)
Grain András

1979 MÁR 21

1021

Grain András rajza

— Maga fogorvos? Na, akkor peche van. Hallom, hogy mind tönkre fognak menni.
— Ugyan, miért?
— Mert a burzsoák nem merik kinyitni a szájukat.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUN 19

MAGYAR HÍRLAP

Grain András grafikus

[illegible] atolikus napok száma 1960—1980 sége statisztika között egynegyedével csökkent Fontosabb ma

Grain András rajza

Bérezés: személyes megbeszélés s

Bölcsődei elhelyezést és üzemi étk

Kulturált munkahelyek, biztonsá
5 napos munkahét.

Jelentkezéseket várjuk: személyesen,

Mechanikai Mérőműszerek Gyára
Automatika Művek

Budapest III., Szépvölgyi út 41—43., munkaerő-gazdálkodáson.

Megközelíthető: a Kolosy térről, a 29, 65 és 165-ös buszokkal egy megálló.

Magya

MK SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András, grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1982 JUL 31

1021

Grain András rajza

Gerő András metszete

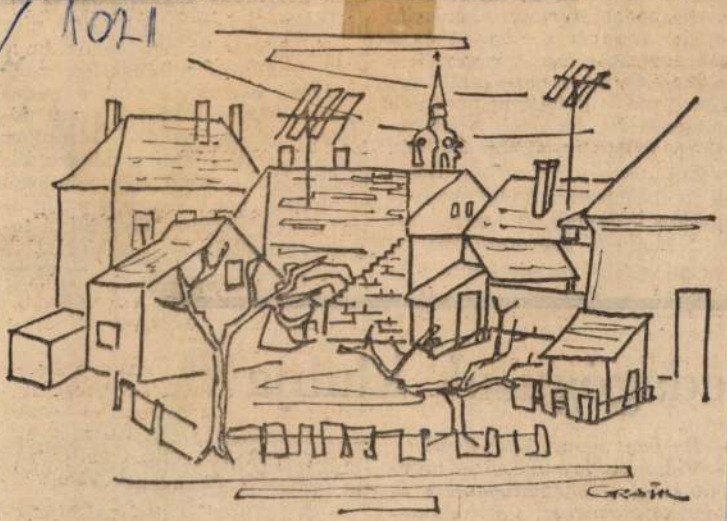
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Grain András, grafikus

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1983 AUG 2[illegible] 5

1021

Grain András: Városrészlet

sszú hónapokon át tart
n részletre kiterjedő el
unkát, amelyet a megy
rosi bizottság tagjai vég
lálkozó sikeres lebonyolí
kében. Jó volt hallani a
ndatokat is, amelyek a
etjáró pedagógusokhoz
okhoz, akik egész évbe
ak a tanteremben igy
lytállni, hanem a te
nti konkrét szeretetükkel is
yaránt szolgálják önmaguk tes-

lyok városában.

— ny —

edagógusok klubja

— *Ha bent nem, akkor kint?*
— Valahogy így alakult a hely-
. *A pesti színházlátogatásra és*
országjárásra lehetett legjob-
összehozni a társaságot. Leg-
bbis egy buszravalót a kétezer
szervezeti tagból

most már Pestre menni is előnyö-
sebb így, pedig ezelőtt csak vonat-
tal mentünk színházba.

— *Az itthoni színházzal nincse-
nek megelégedve?*

— Nagyon jó lett a *Jókai Szín-
ház* az utóbbi években, és a mű-

Grain András

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

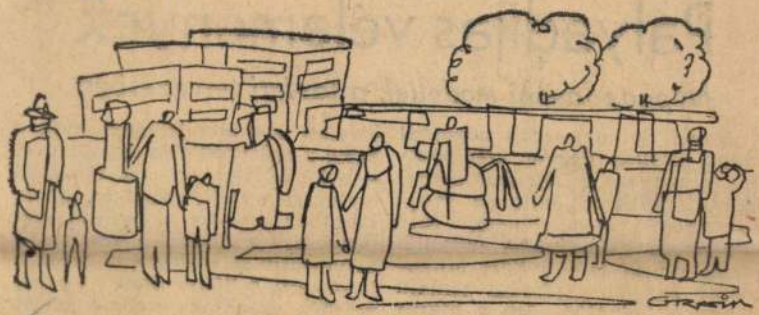
Grafikai művész

MAGYAR HÍRLAP

1979 MÁJ 13

MAGYAR HÍRLAP

1021

Grain András rajza

Pályadíjas vélemények

Népgazdasági modellek a távlati tervezésben

„Vagyis minden, amit mondani tudok, esetleg tizenöt szempontból érvényes, a tizenhatodikból nem... Minden, amit én mondani tudok, megcáfolható." Első pillantásra valószínűleg idegenül cseng a lírai hangú *Füst Milán*-idézet egy közgazdasági témájú könyv első lapján. Ám a művet — *Népgazdasági modellek a távlati tervezésben* — alaposabban ötvenes években jelentek meg, s azóta a számítógépek segítségével sikerült olyan makroökonómiai tervezési modellt készíteni, amely magában foglalja a számítógépes tervezési rendszert, s amelyet a kvantitatív szintézis rendszerének neveznek. A könyv ennek a rendszernek az eddigi eredményeiről, gyakorlati tapasztalatairól, az új és a régi összeillesztésének prob-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 SEP 17

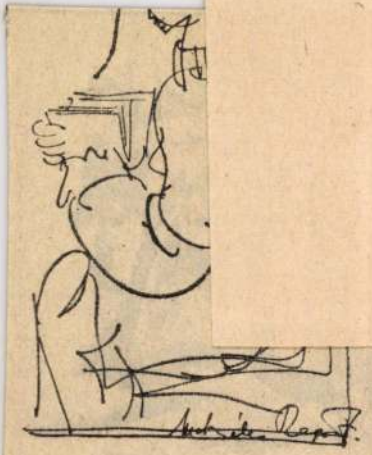
MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

Grain András rajza

Mohácsi Regős Ferenc rajza

szárnyalva az úttörők elképzeléseit: megvalósult a szocialista társadalombiztosítás. Jó lenne a könyv folytatásaként megírni a társadalombiztosításnak ezt az új korszakát is. *(Táncsics).*

S. Mándi Magda

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 MÁR 18
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Grain András

1021

GRAIN ANDRÁS FARSANG

a megye lakosságának — elsősorban a munkásságnak — a fékentartása, vagy ahogy a tervezet szerzői írják: „a csőcselék fékentartása", megfékezése. Ebből a célból kezdték meg 1919 szeptemberében egy baranyai polgárőr zászlóalj szervezését. A zászlóalj szervezésének alapelveit az alábbiakban összegezték: „nem sok kell, hanem jó . . ., bízni, de erősen megválogatott 6–12 emberből álló őrsöket a falvakba, 25–30 fős szakaszokat a járási székhelyeken. Járásonként egy-egy század. A hét járás és Pécs városa egy zászlóaljat alkot. A polgárőr zászlóaljba *csak feltétlenül megbízható, keresztény polgárok, lehetőleg érettebb, komolyabb, vagyonos emberek szólítandók fel.*"

Különös gondot fordítottak Pécs város és a bányászok lakta helységekben a „rend" biztosítására. Tartottak a bányászok, a munkásság ellenállásától. Ezekre

A tervezet szigorúan előírja, hogy a megszállandó körletekbe, *Vadász-* vagy *tartalék csendőralakulatok nem* vonulhatnak be, *csak* rendes katonai alakulatok. A terv készítője jól tudta, hogy a *tartalék vadászszázadok* fedőnév alatt *a kegyetlen vérengzéseket végrehajtó tiszti különítmények* rejtőznek. Az antant bizottság nem vállalta a „Különítményesek" rendcsinálásának nemzetközi politikai következményeit.

A tervezetet értékelve megállapítható, hogy az átgondolt, jól ütemezett volt. A tagolt, szakaszos, de mégis összefüggő tervezés célja az volt, hogy a kivonuló szerb és a bevonuló magyar csapatok közvetlen érintkezését (semleges vonalak), az összeütközések lehetőségét minimálisra csökkentse. A feladat „nyugodt", „tervszerű" végrehajtását, politikai és katonai szempontokat egyaránt figyelembe vevő tervezet volt.

Boros István

ismeri osztályhelyzetet és az abban rejlő eleven erőt" írta a Munkás 1919-ben. „Nevelni, oktatni, öntudatos forradalmárokká kiképezni a munkástömegeket . . ." — feladat jegyében indította meg a Pécsi Szocialista Párt 1919 novemberében az úgynevezett „szociális kurzust". Egy-egy oktatási ciklus novembertől májusig tartott. A témaköröket úgy állították össze, hogy azok felölelték a társadalomtudomány a szociológia, a jog, a filozófia, a természettudomány kérdéseit. Az előadók, Pécs és a Tanácsköztársaság leverése után, Pécsre menekült értelmiségiek köréből kerültek ki. Előadásaik témáit mindig a legújabb tudományos eredmények felhasználásával, a marxizmus talaján állva, fejtették ki. Az 1920/1921. évi oktatási ciklus tématervéből adunk áttekintést a fent mondottak alátámasztására: *Lotz Frigyes:* A szocializmus kultúrjelentősége; *Haraszti Sándor:* Művészet és forradalom; *Szigeti Géza:* A történ-

Stelly Kálmán: A paraszt a forradalomban című előadásában a Tanácsköztársaság földbirtokpolitikájának tanulságait leszűrve kifejtette, hogy „A földéhség röghöz való ragaszkodása olyan lelki tulajdonsága a parasztnak, amelyet okvetlenül tekintetbe kell venni a földkérdésnél." Ugyanakkor a nagyüzemi gazdálkodás mellett foglal állást, olyan összefüggésben, hogy először az állami birtokokon kell termelőszövetkezeteket létrehozni, hogy ezeken keresztül lássa a parasztság ennek a termelési formának az előnyét. „Csak ezen az úton lehet a parasztot lassan megnevelni a kollektív termelésre, a magántulajdonhoz való görcsös rakaszkodás levetkőzésére." Steinmetz István pedig azt fejtegette hallgatóinak, hogy „A proletárságnak a diktatúra nem cél, csak eszköz, csak átmeneti állapot az ideális osztálymentes demokrácia felé." Az egyik előadó – Haraszti Sándor — visszaemlékezésében visszaadja ennek a

[illegible] biztossággal, amire [illegible] évek viharszelében bóc[illegible] talságom adhat csak [illegible] mentséget."

A munkásság kulturá[illegible] vonalának emelése ér[illegible] nagyon sokat tett a [illegible] Munkásképző Egylet [illegible] Műkedvelő Kör" tagsá[illegible] a korabeli kritikák szeri[illegible] szor művészi színvonalo[illegible] ták meg feladataikat. Nemcsak színdarabokat adtak elő, hanem zenematiné sorozatokat is rendeztek, melyeknek keretében előadások is elhangzottak, s így „valóságos hézagpótló kultúrmunkát" végeztek, ahogy a Pécsi Napló kritikusa megállapította, 1919 júniusában. A Munkás Műkedvelő Kör programjai között műsoros estek is szerepeltek, amelyeken éneksz[illegible] szavalatok és „főleg Ady-versek hirdették a proletár kultúrát".

Ha valaki 1919 őszén meglátogatta Pécs népiskoláit, nagyon siralmas kép tárult elé. [illegible] hogy az új munkásotthont a városi tornacsarnokban hozzák létre. Azonban az átalakítás olyan nagy pénzösszegbe került volna, hogy ezt nem lehetett megvalósítani. Tervbe vette a pártvezetőség, hogy a külterületeken „Esti Munkás Társalgó"-kat hoz létre, melyben könyvtárakat, büféket állítottak volna fel, „hogy még bensőségesebbé tegyék a munka utáni kulturált kikapcsolódását a munkásságnak". Azonban a közbejött politikai események miatt ennek a tervnek a megvalósítására sem kerülhetett sor.

Tegzes Ferenc
levéltáros

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Grain András

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1979 MÁJ 8

1021

Grain András: Májusi finnep

Pedagógusnak lenni Ab

Abasár, az ezeréves község rizlingjéről nevezetes, és Aba Sámuel királyról, akit középkori források szerint itt temettek el. Az utóbbi számunkra csupán annyiban érdekes most, hogy a 340 abasári általános iskolás és persze a község 4500 lakója jó értelemben vett lokálpatriotizmussal őrzi Szent István királyunk boldogtalan rokonának emlékét.

A Heves megyei község nemcsak történelmi hagyományokban gazdag, hanem egyebekben is *igen módosnak* látszik. Régi portái takarosak, a közelmúltban elkészült vagy épülőfélben levő házai pedig egytől egyig két-, illetve háromszintesek, és autót sem keveset látni az udvarokon.

****

Az iskola sem szűkölködik — támogatásban. Több üzemen, számos szocialista brigádon és a helyi honvédségen kívül két téesz is segíti. Az abasári mezőgazdasági termelőszövetkezet például csak tavaly tízezer forintot juttatott az iskolai könyvtár fejlesztésére, de rendszeresen ad buszt is egész napos iskolai kirándulásokhoz és a nevelőtestület fővárosi színházlátogatásaihoz. A tagság, a szülők végzik társadalmi munkában a termek festését, a kisebb-nagyobb javításokat. Most éppen kispályát létesítenek az udvaron. Nem marad le a segítségnyújtásban a visontai téesz sem, ők a helyi tagiskolát patronálják.

Nem szegény a falu, nincs magára hagyva az iskola. Ezek után egy örömteli híradás reményében tettem föl a kérdést *Petes Imréné* igazgatóhelyettesnek: *Mit jelent pedagógusnak lenni Abasáron.* Válasza, majd a későbbiek során látottak, hallottak alapján mégis *egy nem várt kép* rajzolódott elém.

Kezdjük az elején.

Az abasári körzeti általános iskola *új épülete két esztendeje készült el.* Örült is mindenki — gyerekek, szülők és pedagógusok egyaránt —, hisz a korábbinál összehasonlíthatatlanul jobb körülmények között folyik azóta az oktató-nevelő munka. Az épülettel azonban *van egy kis baj.* A lösszös talaj miatt „mozgásba jött", az emeleteken repedeznek a falak, s gyanítom, a földszint egyik termét is amiatt tömték be, nehogy idő előtt kilépjen a ház a tető alól.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András
grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1979 JUL 22

1021

1979. JÚLIUS 22.

Grain András rajza

ténetéből

tását, majd megjegyzi: „Magyarországon elnyomják a nemzetiségeket, s ez gyengíti majd a magyar haladás ügyét..." E szavak szinte a marxi megállapítást idézik: „Nem lehet szabad az a nép, mely más népeket elnyom..." José Martí ír a Magyarországon dúló elnyomásról, a feudális elmaradottságról, a nyomorról: „Ez kergeti ki a derék magyarok ezreit az amerikai kohók poklába..." Beszámol egy találkozásáról magyar bevándorlókkal Philadelphia kikötőjében, akiktől a magyarországi viszonyok felől érdeklődött. José Martí említi 1894-ben, hogy nem akar úgy meghalni, hogy ne lássa a „csodálatos Budát és a szép, gazdag Pestet".

José Martí tisztelte a magyar nép művészetét: többször tesz említést Zichy rajzairól, Bihari János zenéjéről, a pásztorok faragásairól, a magyar föld szépségéről, mely „nem csoda, hogy a festők ecsetjére kívánkozik..."

Még hosszasan lapozgatnánk Salvador Bueno izgalmas tanulmányában, az érdekes kubai könyvekben, de már fel-

hangzik a lemezről Joseito Fernandez, a népszerű kubai énekes hangja, aki Guantánamóról, a kubai föld egy darabkájáról énekel, melyet még amerikai katonacsizmák taposnak, s José Martí sírjában még ezért nem tud nyugodtan pihenni...

A tálcán már kitöltve a jéghideg „Havanna libre"-koktél. Koccintunk a kubai–magyar barátságra, kubai barátainkra, Fidelre, a kubai nép nagy nemzeti ünnepére, július 26-ra.

Tóth Lajos Gyula

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

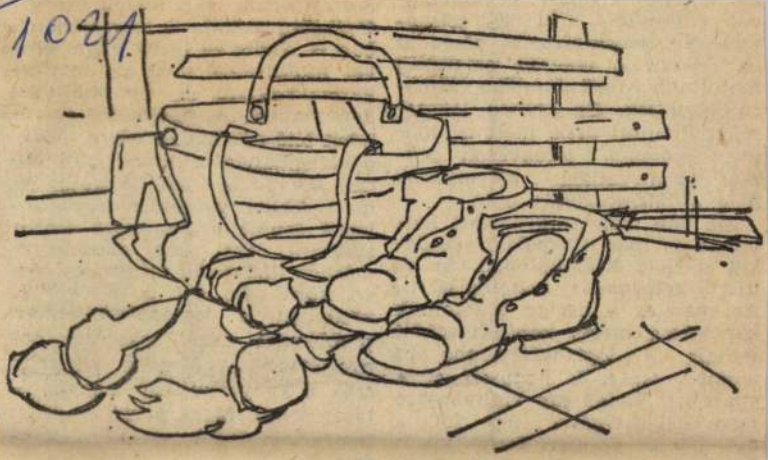
Grain András

MAGYAR HÍRLAP

Grafikusművész

1979 SEP 16

1041

Grain András rajza

zés (CIAM) kisipari technoló
val valósultak meg. Ez ter
szetesen meghatározta piacu
is. Főként a magyar polgái
nyitottabb ízlésű töredéke szá
ra készültek. Ez egyben leh
séget nyújtott arra, hogy a „ma-
gyar Bauhaus" törekvéseit bur-
zsoá irányzatként bélyegezzék
meg a felszabadulás után.

Ma van magyar gyáripari hát-
tér az új ipari formálási szándé-
kok mögött. Kialakulóban van az
új tárgyformálás esztétikája is.
Az ipar és a design alkotóinak
kapcsolata mégis konfliktusoktól
terhelt. *A legtehetségesebb és
legjobb tervezők hagyják el a
gyárakat.* Vadas egy kiáltványíró
szenvedélyességével lép föl a
gyáripar és az ipari forma közös
ügyében. S az ügy maga nagy
horderejű. *Érinti — egyfelől —*

kenységben. A feleméles mére-
teket öltő alkoholizmusban, s más
devianciákban a munka *örömének
hiánya* is kiált hozzánk. Az
ipari forma győzelme mérhetet-
lenül fontos *a fogyasztó* ember
számára, mert szép, olcsó, egy-
máshoz illeszkedő tárgyakkal ve-
szi körül. De hát *a termelő* és
általában *a társadalmi* ember
problémája ennél sokszorta bo-
nyolultabb... Mindez azonban
csak a könyv néhány megállapí-
tását érinti. Maga a mű — saját
témakörén belül — kézikönyv-
értékű.

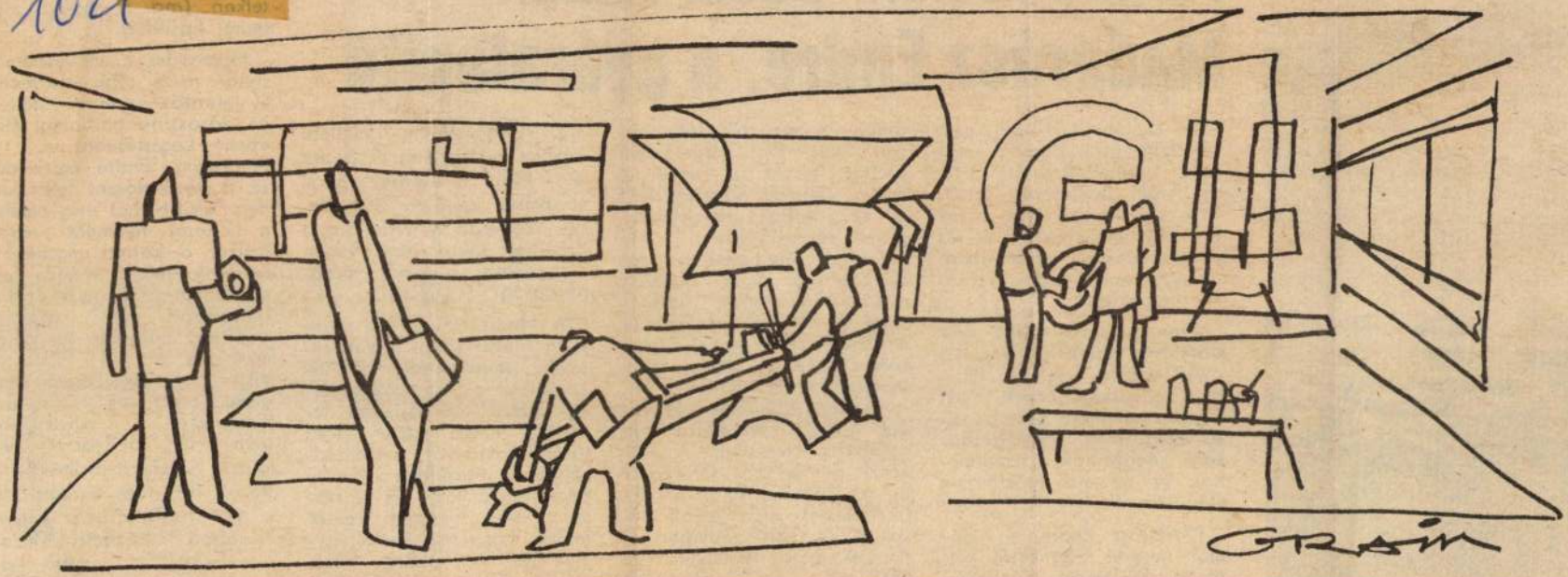
Gondos Ernő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

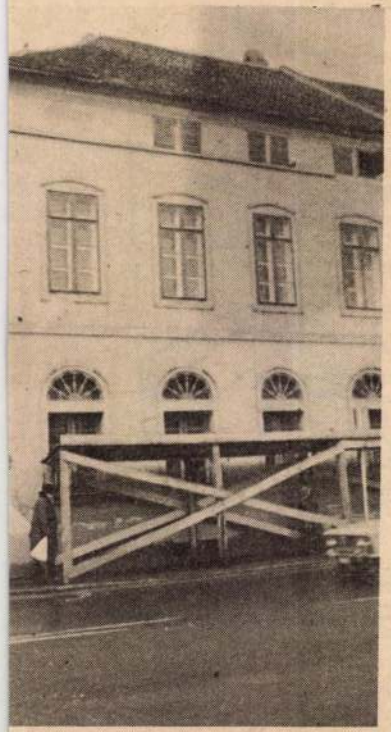
Grain András

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1979 JAN 28

1021

Grain András rajza

Régi pécsiek, pécsi házak

Madarász Endre, a gyáralapító

A Dunántúli Napló nem régen írt arról, hogy a néprajzi múzeum Rákóczi út 15. sz. alatti épületének felújítása szükségessé vált, s csak a falak megerősítésével és födémcserékkel lehet alkalmassá tenni további múzeumi használatra.

Ezen nem is lehet csodálkozni, hiszen mintegy 125 évvel ezelőtt építtette 1854-ben *Madarász Endre*, aki Pécsett alapítója volt az első vasgyárnak, mezőgazdasági gépgyárnak, gőzmalomnak és az első gőzfűtéses sütőüzemnek.

Madarász Endre a Gömör megyei Csetnekről költözött át Pécsre. Bár részvénytársasági alapon, de ő állította fel az ún. *csetnek—pécsi vasgyárat* 1844-ben, amely a mai bőrgyár helyén volt. Ezt megelőzően életre hívták a Csetnek—Pécsi Vasgyár Társaságot és ez bocsátotta ki a gyáralapítási részvényeket.

Amikor Madarász a szabadságharc végén megvált a társulati vasgyár vezetésétől és a vasgyár társaság elnökségétől, egyéni ipari tevékenységgel, előbb *gőzmalmot*, majd *gőzerőre berendezett sütőüzemet*, és végül saját *mezőgazdasági gépgyárat* létesített. A Rákóczi út (akkor Országút) és a Várady Antal (akkor Gecheman) utca nyugati sarkán levő, volt Linberger-féle cukorgyári épületet, lakóházat, melléképületeket 1849-ben vette meg. A cukorgyári épületet néhány év alatt átalakította gőzmalommá. A gőzmalom me
házban sütőüzemet rend
be. Majd a csetnek—
vasgyártól teljesen függ
nül 1863-ban a Vitéz (
Szendrei Júlia) utca v
megépítette a saját mezo-
gazdasági gépgyárát.

A Madarász-család eleinte a Mária (ma Déryné) utcában, majd pedig az Országúton, a volt cukorgyárhoz tartozó lakóházban lakott a városi major (ma tűzoltó laktanya) szomszédságában. Madarász Endre pécsi gazdasági és társadalmi tevékenységét azzal tetőzte, hogy felépítette egyemeletes, két utcára néző, nagyszabású lakóházát ugyancsak az Országúton (mai Rákóczi út), a gőzmalmával szemközti sarkon,

második pécsi nyomda fel-
állítására, azt atyja új la-
kóházában (mai néprajzi
múzeum) helyezte el. Viktor
nevű fia az a Madarász
Viktor volt, aki Pécsről elin-
dulva, bécsi és párizsi fes-
tőművészeti tanulmányai
után neves magyar történeti
tárgyú festőművészünkké lett.
Végül, de nem utolsósorban
a mai hullámfürdő helyén
korábban létesített Mada-
rász-uszoda is a Madarász-
család pécsi tevékenységét
mutatja.

Dr. Kopasz Gábor

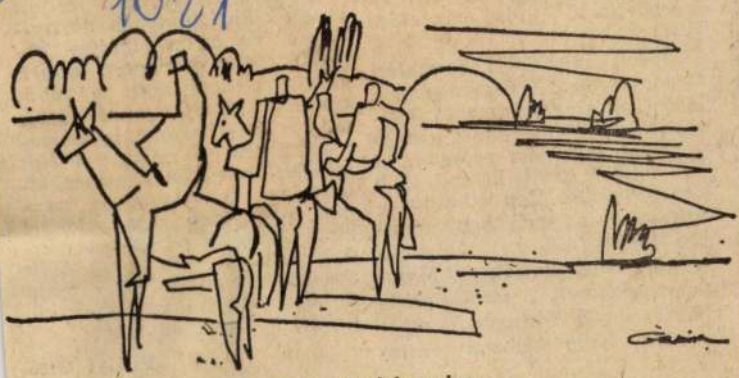
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 APR 30

MAGYAR HÍRLAP

Grain András
grafikusművész

1021

Grain András rajza

a bérpreferencia!
jobban elmaradv
legrégebben! Uto
fuss.

Mások inkább
támogatásért
Mivel az erre fo
ségvetési keret
indul, az indoklás
tud jobban sírni,
pénzt kijárni. Úg
zott ez a verseny, hogy nem-
rég kimondták a kijárási ti-
lalmat. Megtiltották a főosz-
tályvezetőknek, miniszterhe-
lyetteseknek, megyei főembe-
reknek, hogy kedvenc válla-
versenyeznek, például a ván-
dorzászlóért. Emberi. Volt
szó egyszer arról, hogy majd
a vevőért is versenyeznek,
dehát, hol van az már...

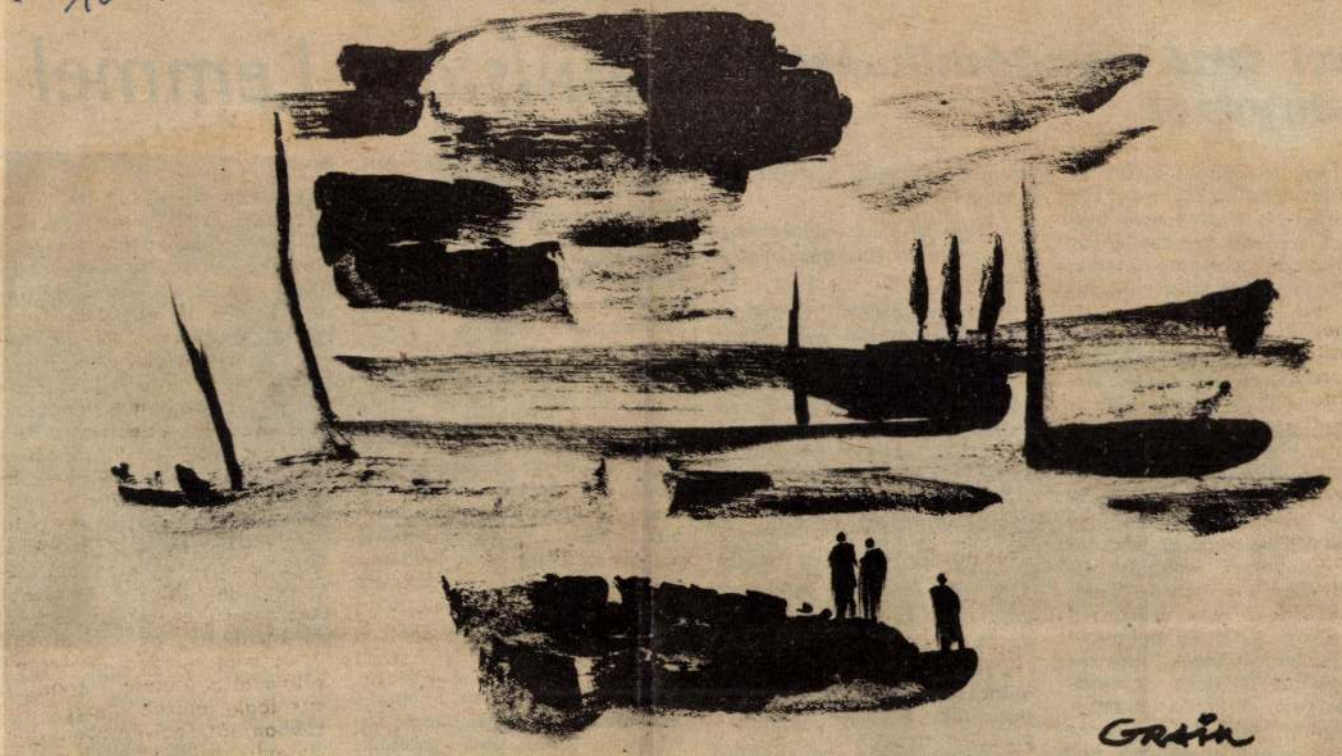
Pirityi Ottó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András
grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1979 ÁPR 15

1021

Grain András rajza

a szolgálatában

Bihari Ottó akadémikussal lományáról

– Nagy frisseséget kíván ez a terület. Ha itt hat évig készít valaki bizonyos témáról egy könyvet, az lehet érdekes dokumentum, de mire megjelenik, nem biztos, hogy használni lehet.

– Milyen nemzetközi múltja van a politológiának?

– Az Amerikai Egyesült Államokban nagy divatja volt a háború után és az ötvenes években. Az egyes tudományok iránti érdeklődés vagy éppen érdektelenség ugyanis nagyon sokszor divat kérdése. Számítógépekkel dolgoztak, és például olyan személyek tanították az egyetemeken a politológiát, mint Kissinger vagy Brzezinski, akik aztán gyakorló politikusként is színre léptek. Érdekes e tudomány felfutása az utóbbi években a Szovjetunióban, ahol létrehoztak egy politológiai társaságot is, melynek nagyon sok jogász tagja van. Nyáron egyébként Moszkvában készülnek megrendezni a nemzetközi politológiai kongresszust. Hazánkban, mivel kis országról van szó, ezen a téren is káderhiánnyal küzdenek, s san a politológiát művelők tevékenysége.

– Segíthet-e ez a tudományág a politikai válságok kivédésében?

– Földrengéseket természetesen feltartóztatni nem lehet, de lehet folyamatokat befolyásolni. Mint ahogy üzemi körülmények között előidézhetek vagy helyes irányba fordíthatok például egy kémiai folyamatot. De az is figyelemre méltó, hogy a Kennedy-gyilkosság és sok más „földrengés" abban az Egyesült Államokban fordult elő, ahol rendkívül jól felkészült politológusok dolgoztak, ahol kiváló kutatóintézetek voltak és vannak.

– Hogyan képzelhető el hazánkban a politológia további története?

– Bízom benne, hogy kialakul nálunk egy olyan gárda, amely mielőbb nekilát a kevéssé látványos munkának. Nemcsak „szak" politológusokra, hanem különféle tudományágak művelőire is lehet ezen a téren számítani.

Gállos Orsolya

Találko
Stanisla

Művei eddig a világ
szonöt nyelvén jelentek
összesen 7 millió példán
Öt regénye – „Asztronauták", „Nyomozás", „Solaris", „A fabrikált ember", „Pirx pilóta története" – filmforgatókönyvek alapjául szolgált.

Stanislaw Lem 1946-ban jelentkezett először – alig múlt akkor 25 éves – a „Marslakó" című regénnyel, melynek alapján mint rendkívül tehetséges irodalmi fikciót létrehozni képes szerzőt ismerhették meg az olvasók, aki egyaránt biztos kézzel bánik a tudományos valóság és a tudományos feltevések szolgáltatta anyaggal. Hosszú évek múltán, a feltett kérdésre: segít-e és ha igen, mily módon, a tudományos irodalom a regényírásban, Lem sajátos humorral válaszolt. „Mint ahogy a tehénnek füvet kell legelnie ahhoz, hogy tejet adhasson, nekem is figyelemmel kell kísérnem a tudományos irodalmat ahhoz, hogy írni tudjak. De mint ismeretes, sem a tej, sem a túró – egyáltalán semmiben sem emlékeztetnek a fűre." Következő műveiben Lem

nemegyszer arra kérik, hogy olvasson fel valamit fiatalkori verseiből, orvosi tanácsot adjon (a krakkói Jagelló Egyetem Orvosi Tanszékét végezte el), mondja el, mi a véleménye a kozmosz lakóival létesítendő kapcsolat lehetőségéről. „Néhány évvel ezelőtt – mesélte egy alkalommal Lem – Magyarországon keresztül utaztunk a feleségem meg én,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Grain Judit

PEDAGÓGUSOK LAPJA

1979 MÁJ 25

Grafikusművész

1021

Grain András: A munka ritmusa

Szalai Mária

ÜNNEPSÉG keretében
k le május 12-én a Te-
anka Gimnáziumban a ne-
dagógus forradalmárnak,
iczy Gizellának emléktáb-
aki a Tanácsköztársaság
az egykori iskola igazga-
olt. Az avató beszédet *Ba-
ózsef*, a kerületi pártbizott-
tkára mondotta. Az ünnep-
szakszervezetünket *Orbán
rné*, a központi vezetőség
a képviselte.

képpel pályázhat, mí
ri kollekció 15 db-bó

A pályázatra olyan
te-fehér filmről kész
küldhetők, amelyikne
bik oldala 24 cm.

*Mind a 4 csoportbó
helyezettet díjazzuk.*

50 000.— Ft.

értékben. A nyertesek között ki-
sorsolunk még

1 db 10 000.— Ft.

értékű *fődíjat* is.

A díjazott képek az OFOTÉRT
tulajdonába kerülnek. A válla-

Ezzel egyidejűleg sorsoljuk ki
a 10 000.— Ft értékű fődíjat is.

A beküldött, de nem díjazott
képek 1980. január hónapban át-
vehetők: Budapesten a propa-
gandacsoportnál, vidéken a me-
gyeszékhelyeken levő OFOTÉRT-

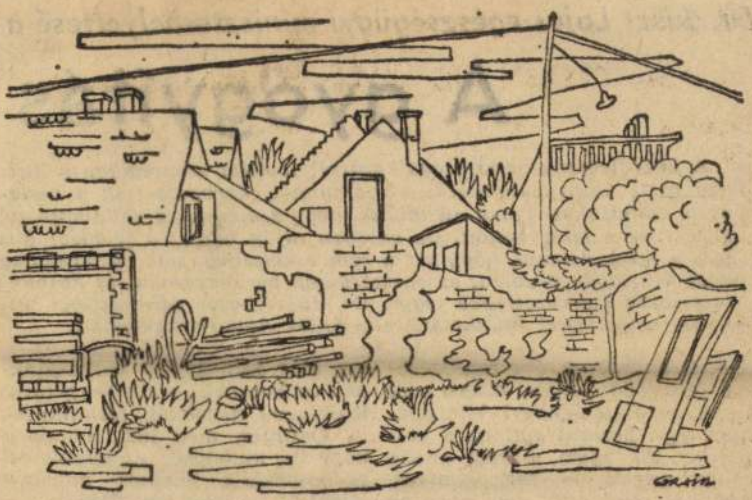
MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 MÁR - 4

MAGYAR HÍRLAP

Grain András
grafikus

/ 1021

MAGYAR HÍRLAP

Grain András rajza

MAGYAR HIRLA

Dr. Juszt Lajos

A gyógyítás

A közvélemény némi csodálkozással fogadta nemrégiben a hírt: egy tesz kozos vállalkozás megajánlotta, karbantartják a budapesti korházakat. Távol áll tőlünk, hogy a dicséretes vállalkozástól elriasszuk a téesz építőit. De valóban rájuk vár ez a feladat? Mit tesz a minisztérium, hogy ezt a sem erkölcsileg, sem gazdaságilag nem kifizetődő munkát, az egészségügyi beruházásokat és karbantartásokat szervezettebbé tegye. Dr. Juszt Lajos egészségügyi miniszterhelyettessel munkatársunk, Antal Anikó beszélgetett.

— Hosszú évek óta rendszeresen felvetődő kérdés, miért nem alapít az Egészségügyi Minisztérium egy *speciális építőipari vállalatot*? Jómagam mindig ellene voltam ennek — sok ok miatt. Egyrészt, mert ettől nem bővülne az építőipar kapacitása, hiszen szakmunkást, gépet, anyagi eszma már legnagyobb kórházainkban működnek orvostechnikával foglalkozó *mérnökök, technikusok* is. Őszintén meg kell mondani, hogy itt, különösen az elmúlt évi bérrendezésig, jelentős hátrányt jelentett bérezési lehetőségünk.

— Külön gondot jelentenek a speciális gyógyító területek gép-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András

NÉPSZAVA

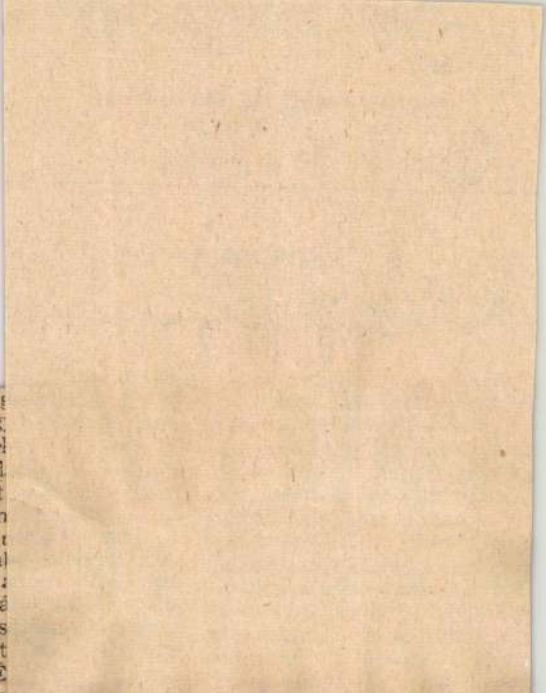
grafikusművész

1979 OKT 27

1021

Grain András: Uszályok

igazán, hogy az egész földkerekség nem más, mint betemetődött sírgödör, vagy még ki nem ásott sírgödör, és pontosan annyi a koporsó, mint az ember. De a gyötrelem nemcsak annyi volt, hanem sokkal több. Amit persze leírni nem lehet, mert hiszen nem bírná el az írás technikai sorrendje, a rotációs gép, a tördelés. De még ha elbírná is, ez az írás a földi értelmen túl beléérne az égbe. Téboly? Dehogy téboly. A legtisztább és legvilágosabb józan ész, amivel csak ember vagy én nézhettem a világot eléggé viharos életünk, vagy életem folyamán. Egyszerre éreztem mindazt a terhet, súlyt, amit eddig viseltem kora gyermekségemtől kezdve mostanig. S ez a súly valami egészen elképesztő volt. Ha alkatilag, de helyesebben mondva orvosilag nézném önmagam, alacsony

gyek. De az i
zom azzal, hog
dább keresésel
gemnek közel
most is, mint
ha nagyon rán
leletek után o

Viszem odá
ket, és mint
volna saját bá
jobb vizeket s
ekkor történt
megtörtént. E
ki, vagy a go
ből nem látszottam ki, én nem tudom. De valamiképpen becsukódott a váz és szétzúzott egy ujjamat.

És most röhögnék, ha fizikailag tudnék, mert röhögésre nagy bennem a hajlandóság. Az az elképesztő nyomorúságos gyermekkor, de meg a serdülőkor, legénykor, ami az én osztályrészem volt! A fizikai létnek vagy nem létnek olyan gyakran váltakozó, előretörő

gítségért. Erzsike szaladt kedves Kurunczi doktorhoz, a persze nincs odahaza, a felesége valami kötszert ad, avval bekötnek, s a szomszédba szalad tovább telefonálni, taxi után, a taxi jön, s a feleségem a konyhában fordul a fal felé, s hangos szóval zokog. És micsoda irgalmatlan és kegyetlen az én életem! Ez a zokogás jobban fájt, mint eddig ért bármilyen más fájdalom vagy bánjás. Ez a zokogás fáj ret-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1970 JUL 8

NÉPSZAVA

Grain András

Grafikusművész

1021

Grain András: Ménes

CSALÁD

Ambíció

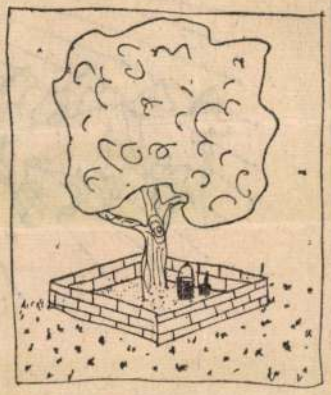
Gyermekeink *ambíciójáról* szeretnék szólani.

Kényes, de egyben érdekes téma. Kényes azért, mert ittott felröppen a hír; elhangzik a vélemény: nincs a gyerekekben törekvés, iparkodás. Ezen pedig fennakad a szülők terve, álma; kedvükszegetten látják, hogy gyermekükben nincs meg az ő buzgóságuk, erős akaratuk. Fájdalmas, folyton ki-kiújuló seb ez a gond, kiváltképp azoknál az embereknél, akik *a szorgalmat tartják az előbbrejutás fontos lelki ru-*

lönbség, csak egy kicsivel több gond, valamivel nagyobb törődés, alàposság és akarás kell hozzá. Igen, végül mindig az akarásnál lyukadunk ki. Aztán gyakran kerül szóba az is, hogy az életben majd nem lehet kihagyni, lezserkedni.

Kisebbik fiunk csendesen, de tiszteletre méltó egyenletességgel és szívósan dolgozik. Önmagát ellenőrzi szerzett jegyei tükrében, neki nem kell szólni, hogy most miből nyomja meg a gombot, csinálja ő magától is. Olykor

A városi ember keresi a kikapcsolódást, az eltávolodást lakóhelye zajától, hétköznapi környezetétől. A hétvégi pihenéshez szükséges kényelmet és kulturált körül-

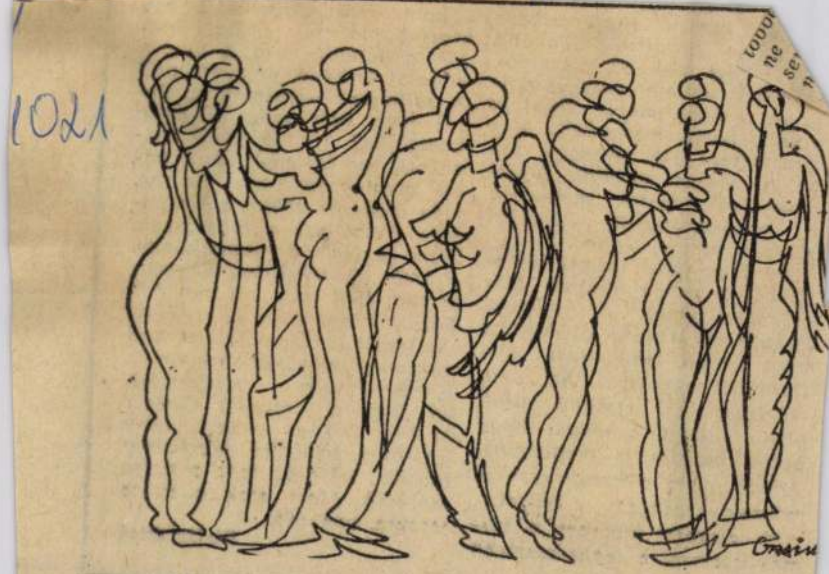
ményeket azonban

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 JUN 17
MAGYAR HÍRLAP

Grain Avd.9.1

Grafik (Karikatúra)

1021

Grain András rajza

támogatás! Hitet
is kérjen. Preferenci
ki se számítson. Tov
em lehet élni az állam
Amelyik vállalat rosszul
gozik, csődbe megy. Am
csődbe megy, megszűnik.
ijesztgetés: aki részegen
be, az mehet, amelyik
nem tud gépelni, meg
a munkakönyvét. Lö
minden mennyiségben.

De lám, most lendül támadásba a másik csapat. Már ott ólálkodnak az ellenfél kapujánál. Megy a lóbálás: ha nem kapok támogatást, nem termelek exportra; ha nem emelitek a termelői árat, olyan hiányt csinálok, hogy utóbb magam is megbánom. Abbahagyom a beruházást. A műszaki-gazdasági kritériumok alapján kizárom a terméklistámról a legkeresettebb

Most
Próbál visszalóbálni.
ki sem ijed meg. Mi van itt? Forr a víz a kapu előtt. Kettős kiállítás. Most többet kell mozognia mindkét csapatnak. Kezdeményezz, kockáztass, lőj kapura, magyar! Cselezz és lőj! Lőj és cselezz. Nem kell annyit lóbálni. Mert amig lóbálsz, telik az idő: a tiszta játékidő. Most csak a tiszta játékra van idő.

Pirityi Ottó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 AUG 22

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Grain András
grafikusművész

1021

Grain András: Mohács

szen nem ők,
voltak — egyi
fejezésével élv
ni VIT"-nek
— *A pedag*
lői ennek a t
vítja ki han
Mikus Endre,
zetőhelyettese.
térben maradtak. Képzelje csak el, mit csinálnánk itt a segítségük nélkül. *Jelenleg 360 pedagógust foglalkoztatunk, tehát körülbelül 10 gyerekre „jut" egy nevelő.* Közülük 120-an az úttörőváros alkalmazásában állnak, 240 tanítót, tanárt pedig — tiszteletdíjas pedagógusnak — úgy kértünk fel erre a munkára.

— *Milyen szempontok alapján választották ki a felkért pedagógusokat?*

— Rendkívül sokrétű feladatot kellett összehangolni a nevelőknek, s számtalan, előre nem lá-

— *Hogyan értik meg egymást a külföldi gyermekekkel?*

— Minden delegációval vannak tolmácsok és kísérők is. Alig van nehézségünk a megértés terén, mert ha nincs „kéznél" a tolmács, kézzel-lábbal magyarázunk egymásnak. A kísérők *szép példával* járnak elöl, ez a legjobb „nevelőeszközük"; most, kint a parkban is úgy dolgoztak, hogy öröm volt nézni őket. Vidáman, lelkesen, közben tréfálkozva, bizony a gyereksereg csak úgy tódult utánuk.

Grain András

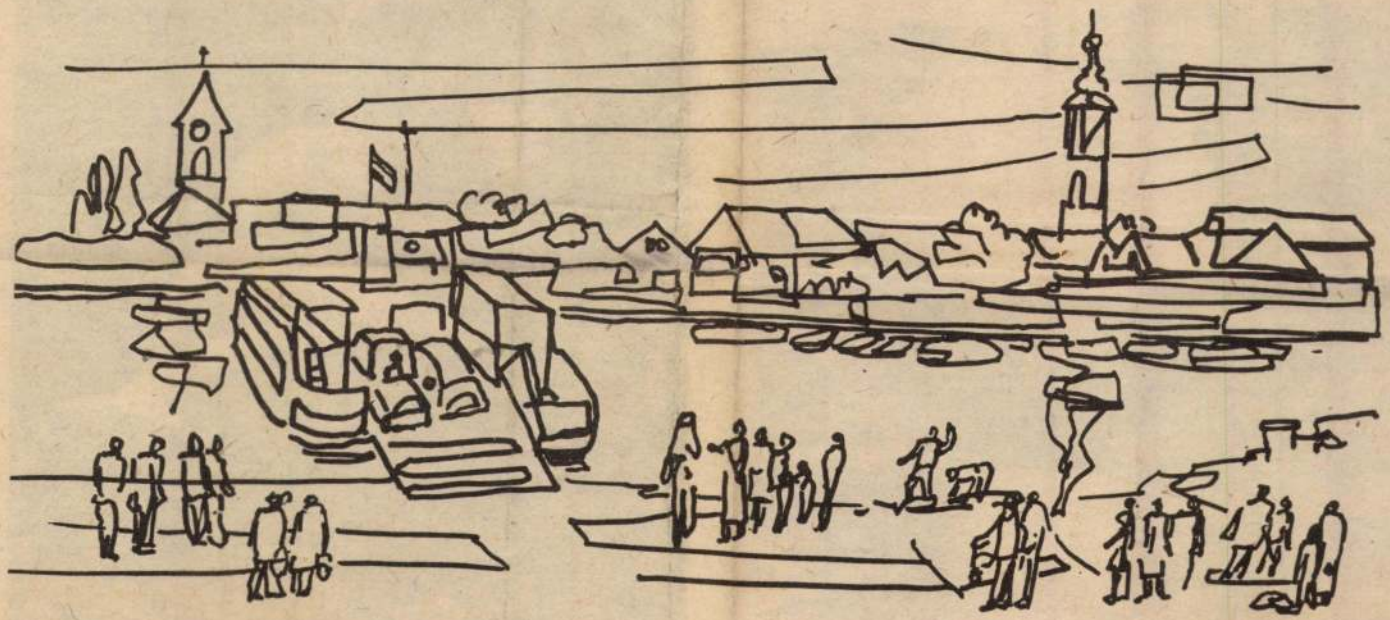
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

1979 AUG 5

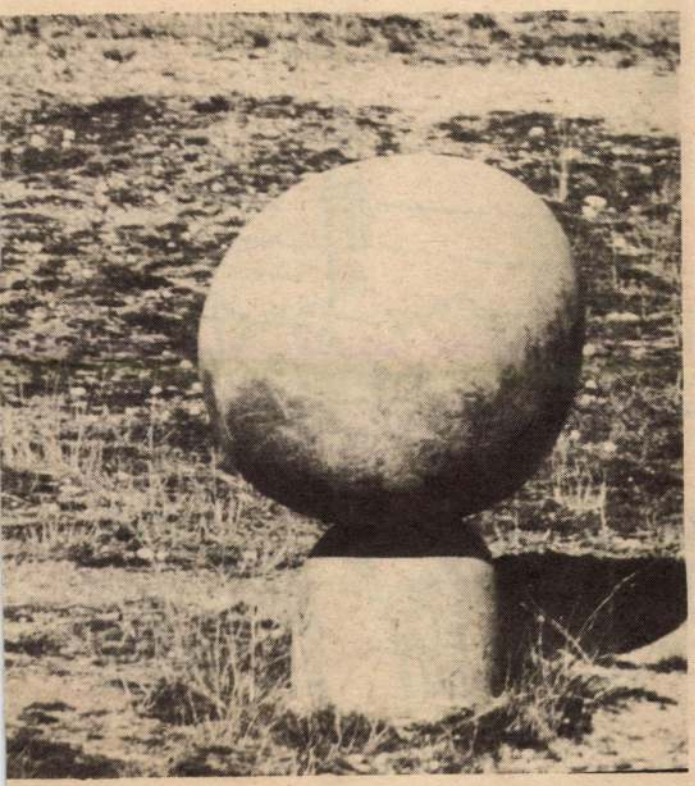
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

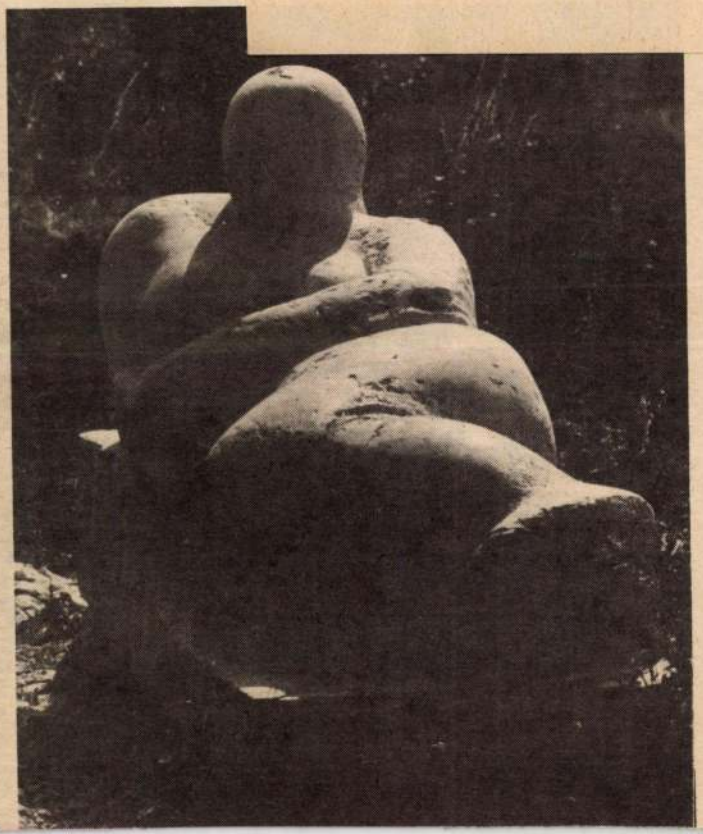
1021

Grain András rajza

RIPORT

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

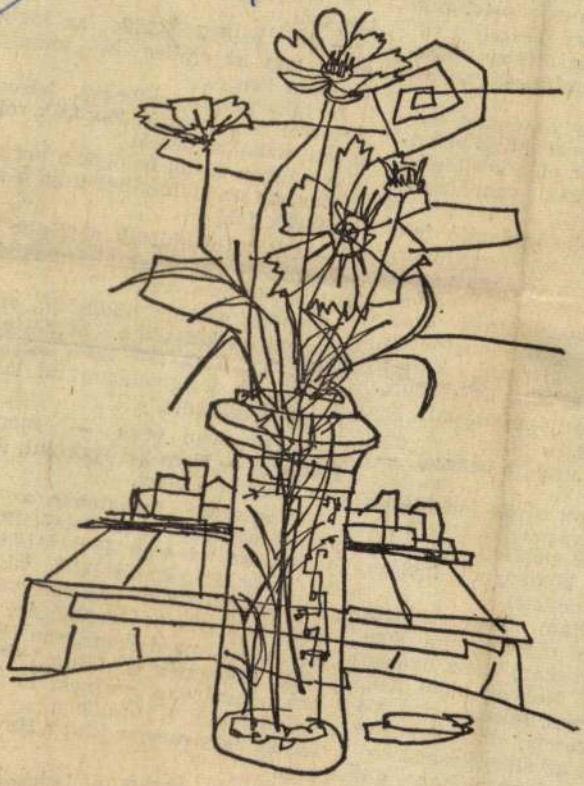
ÉLET ÉS IRODALOM

1972 SEP 23

Grain András

1021

TÁ

Grain András: Virág

szek az árokkal. Meddig várjar
Önekik dolguk van. A krun
kellene szedni, a hagymát; r
denfelé kellene szaladni. Ott
szekszik az agronómus a piactéren,
hogy kevés az ember, beszéli a rá-
dió az esőt, ők meg otthon vára-
koznak, így ők semmire sem halad-
nak.

A szerelő kimegy az épület mö-
gé. A műanyag csövet akarja beten-
ni a falba. Alig fér el a kerítéstől;
fonyorodott uborkák vannak rá-
szurkálva.

Tarcsáék a kukoricadaráló felé
laknak. Mondja az öregember,
hogy a községházán épp ma veszé-
kedett megint.

— A pénzre spekulálnak azok
mindig. Hogy hogyan lehetne az
ember zsebéből kiszedni. Ehhez
kell tudomány, kijárni az iskolát,
hogy be tudják a népet csapni.

Téesznyugdíjas.

— Jól kinézek azzal a pénzzel! —
mondja.

Ahogy a nyitott ajtón jön kifelé
a házból, az udvaron is érezni a
nedvességszagot. Odafönt muslicák
szálldosnak a kéménynél, meleg-
szenek a füst mellett.

— Azt mondtam, hogy én nem
vezettetem be a vizet — szól Tar-
csa. — Itt lármáztam egész nyáron
a karó körül. Nekem nem kell.
Persze, hogy nem, féltem azt a kis
pénzem. Napszámba elmentem, ke-
ressek valamit az éldegéléshez.

Odamegy a sárpucolóhoz. Ott
lesz a csap. Csak bevezetik neki az
udvarra.

Kifizeti a téesz a fele költséget.

Traktorfüst száll felénk a szán-
tásokról.

— Itt belebüdösödik az ingbe
egész nap az ember — mondja
Kuszma Frigyes.

A takarmányosépületnél három
Zetorról is pakolnak. Hordják róla
a teli zsákokat befelé.

A szélben füstöl belőlük a korpa.
Kuszma az etetőcsillét tolja a si-
lógödrök felé.

— Ott is belefúrtak a földbe —
mondja. — De csak káromkodás
lett belőle, nem víz.

Döglött szekér büdösödik arra,
kidobva a kátyúkba. Mellette az
árokban vastag cső vezet kifelé a
faluból. A jegenyefágon túl lakók
is jól jártak vele.

— Ott van vége — mondja
Kuszma. — Nem kel spórolni, iha-
ják azok is a vizet.

Elbúcsúzom magamban az út-
menti, gémjeikkel föl-fölsikoltó ku-
taktól, az udvarok földkútjaitól, s
az ágasoktól, favödröktől, vályúk-
tól, kútkáváktól. Hiába várom,
hogy a permetező repülőgép, mint
egy túzok, majd szomjasan feléjük
száll. Robognak a földművelő gé-
pek a határban, s nincs ló-tehén-
itatás a volt Kútdűlőben, se Daru-
háton, vagy messze kint a Havasok-
ban.

Kuszma kiönti a beleszóródott
töreket a bakancsából, veti lefelé
az inget, kiszórja belőle a békaug-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁJ 26
ÉLET ÉS IRODALOM

Grain András

1021

Grain András rajza

Soractet. Ma nem lodi már. Miért, miért nem: megváltozott a táj, és megváltozott a klíma. Előfordul ilyesmi: Illés Endre is hiába kereste zarándokútján a homokviharokat Civita Vecchiában, mégis gyulladásosra marták annak idején kedves Stendhalunk szemét. Ebben is hazudott volna a nagy misztifikátor? Azt hiszem, épp oly kevéssé, mint Horatius a Soracte havával.

De hol van a tavalyi hó? Ma már sehol. Csak annak a másik, immár soha nem változó Soracténak a tetején. Bízvást rámutathatunk: „Vides ut alta stet nive" — s felénk ragyog havasan, fénylőn, fehéren, idők és versek végezetéig.

Rónay László

Kár lett volna ugye
elmulasztani
vagy el nem múlasztani
(már magam se tudom)
fennakadok a nyelv magamkivetette h
amelyben azt szeretném foglyul ejteni
amit elmulasztottunk vagy elmulasztottunk e

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 APR 14

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

TÁJKÉP

Grain András

1021

Grain András rajza

ról éppúgy, mint a gyerekek ne-
ıről és az új mezőgazdasági el-

osan a bemutatott remekeket,
isszevont alsótagozatos osztály-
a gyerekek. Amit hallottunk,
vből gratulálni tudunk.
az utolsó éve a tanyán. Házat
most már beköltöznek. Közel
mi számukra talán a legfonto-
anyától.
unka? — kérdeztük.
ırad tennivalónk. A tanácstag-
ca egy része megmarad. Aztán
zóknek is, hogy az örökségünk

k és kívántunk akkor és most
nak boldog új fészekrakást, jó
szséget.

Oláh Gábor

Dohnál Tibor: Faültetők

nem elé
felnőttok
ken sem
lelő móc
még a ti
az úgyne
mind lél
kai és pe
Nem ism
indokok s
oktatási
telre vonj
korta is
hogy a dc
kezdenek a tanuláshoz, de hamarosan közömbössé válnak, és sokan feliben-harmadában abbahagyják a tanulást. Ebben nyilván szerepe van annak az ismert körülménynek, hogy a felnőttoktatás tananyaga sok lexikális adatot tartalmaz, erősen tapad a délelőtti anyaghoz, a tanítás pedig nem ritkán tanárközpontú, sok prelegálással, közléssel és kevés aktivizáló gyakorlattal. A felszólalók véleménye szerint közrejátszik az elkedvetlenedésben az is, hogy a hallgatók nem ismerik eléggé a különböző tanulási, ismeretszerzési módszereket, és — a kedvezőtlen körülmények eredőjeként — nehezen birkóznak meg az önálló gondolkodást igénylő feladatokkal. Többen szóvá tették azt is, hogy a nevelők nem törődnek eléggé a szép és helyes beszédre való neveléssel. Összegezve: *hi-*

ezekre a javaslatokra kívánó
reagálni, bár mondanivalór
mindezzel összefügg. Több he
lyen — véleményem szerin
nagyon helyesen — a heti é
kezési befizetési rendszerr
havi befizetésre tértek át. E
azonban a gyakorlatban a
jelenti, hogy egy 3—4 csopor
tos óvodában 18—20 ezer,
nagyobbakban pedig 30—3
ezer forintot szednek be egy
egy alkalommal az óvónő
Igen az óvónők, mert élelme
zésvezetőt vagy más, aká
részfoglalkozású adminisztra
tív munkaerőt az óvodákba
alig találunk. Az ebédrende
lés, a lemondott étkezés visz
szaszámolása nemcsak töb
munkát, de gyakorta indoko
latlan feszültséget is terem
a szülők és a pedagógusol
között. Ennél is nagyobb gon
azonban, hogy a készpénzbe
fizetés jelenlegi rendje miat

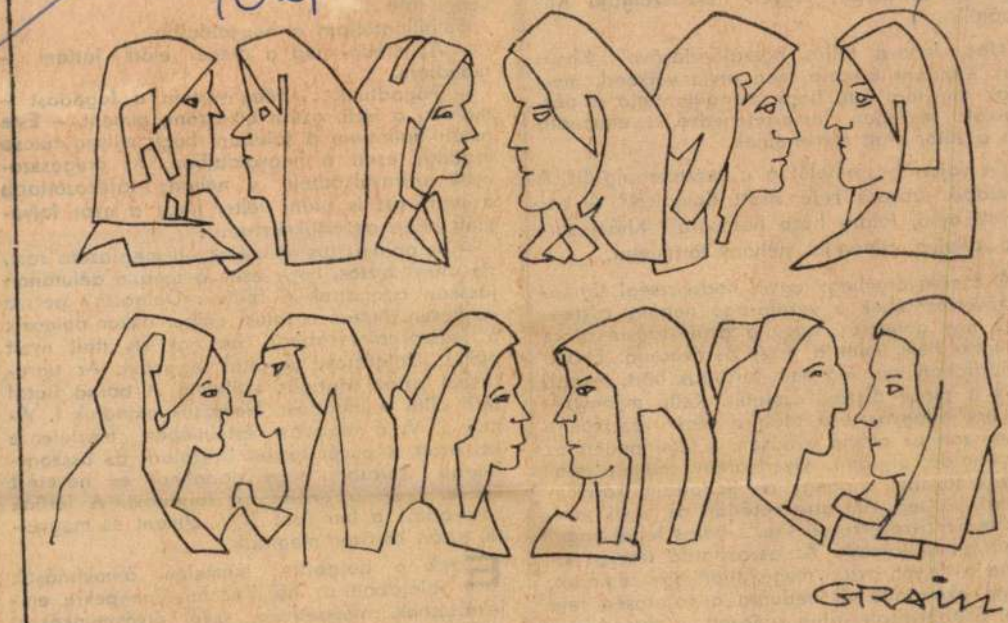
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1977 OKT 1

Grain András

1024

GRAIN ANDRÁS RAJZA

Monda: Átkozott [illegible]
legyen atyjafiai között. Aztán monda: Áldott az Úr, Sémnek Istene, néki legyen szolgája Kanaán! Terjessze ki Isten Jáfetet, lakozzék Sémnek sátraiban; légyen néki szolgája Kanaán."

Noé, Jehova teljes hozzájárulásával Khám fiát, Kanaánt átkozta meg atyja vétkéért, mely csak annyiból állt, hogy megpillantotta a patriarkát részegen, lemeztelenedve, s elmondta ezt a sátor előtt testvéreinek.

Én vajon beszélhetek-e a meztelenségről? A huszadik századi Noé viselt dolgairól? A bor kivetkőztető, földre húzó hatásáról? Khám sorsát vállalva, elmondok néhány történetet.

A Szentgyörgyhegy egyik hegyközségi termelőszövetkezetének a vezetősége néhány esztendeje úgy gondolta, hogy a gyülésezésre nincs méltóbb hely, mint a nagy ászokhordó. Ebben a hordóban már rég nem tartottak bort, inkább csak a pince díszéül szolgált. Kellő mennyiségű bor elfogyasztása után a téesz vezetősége bemászott az akona nyíláson, s letelepedett az ászokhordó aljában. Gyertyafény mellett iszogattak tovább, s ahogy én hallottam, kártyázgattak közben. Ám arra vetődött az egyik merges termelőszövetkezeti tag, s boros fejjel nagyszerű ötlete támadt. Az ászokhordó tetején kihúzta a dugót, aztán meggyújtott egy kénlapot, drótra akasztotta és bedugta a vezetőség feje fölé. Szabályosan rájuk kénezett, a dugót is a helyére tette rendesen, ahogy ez egy preciz pincésgazdához illik. – Csaknem haláleset lett a „jó tréfa", vagy a „mérges tréfa" vége. Az italos vezetőség elég későn vette észre a feje felett égő, csepegő kénszeletet, s már alig maradt levegőjük és erejük a menekülésheż. Nagy nehezen azért kimásztak az akona nyíláson, ki-

– Sze
– Eln
– Ne
venni t
Felpil
– Az
mondta
– Fo
mondta
aztán h
fogadás
nyok sz
asszony
mán eljön az antikrisztus...

– Az antikrisztus nem érkezett meg azóta sem, de annyi biztos, hogy ezen a tavaszi délutánon jócskán iszogattak a férfiak. Dolgoztak persze rendesen, hiszen a falusi ember akkor dolgozik a legszorgalmasabban, ha egy kis italt nyelt előtte. Dolgoztak, ugratták egymást. Az ugratásból aztán fogadás született. A barna fiatal férfi állta a fogadást. Nevezzük mondjuk I. V.-nek. I. V. a fogadás értelmében meztelenre vetkőzött, s pucér testtel beszaladt az asszonybrigád soraiba, nagy riadalmat és nevetést keltve. I. V. megnyerte a fogadást. A férfiak összeadták a bor árát. I. V. elment és megvette, aztán közösen megitták.

Ezek a borgőzös, meztelen ámokfutások valójában az ősi Bacchus-ünnepekre emlékeztetnek, metszetekre, szép ötvösmunkákra, melyek régi ezüst- és önkupápat díszítettek. – De ha a magyar paraszt ősi szemérmességére gondolunk, akkor e nagy feloldódás, nekivetkőzés, a gátlások teljes legyőzése, a jelek szerint csak a mámorító bor segítségével történhetett. Sok bort kellett ehhez meginni a fogadóknak, a nyerteseknek, s azok apáinak, dédapáinak is...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Dunántúli Napló

Grain András

1021

1969. február 9.

Grain András: Busók

Páros merülés

Dévényi Róbert drámája a Pécsi Nemzeti Színházban

Eredeti bemutató — hirdeti a színlap Dévényi Róbert drámáját, a Páros merülést. Ez a közlés a nézőnek szól, felhívja figyelmét, hogy új, itt született, itt alakult színpadi művet láthat, — hiszen a dráma valójában csak a színházban „készül el" — előítéleteket kéretik hát félretenni!

S a kritikus talán még jobban teszi, ha megszívleli a plakát kimondatlan intelmeit, nem gyárt dramaturgiai skatulyákat, átengedi magát a színpadi hatásnak.

A páros merülést ketten hajtják végre. Dr. Vedres Attila és felesége Márta költöznek le Budapestről Dombosra, az istenhátamögötti „járási véghelyre", hogy elkezdjék az életet, a munkát úgy, ahogyan elképzelték, ahogyan embernek érdemes. Attila friss diplomával pályázta meg a dombosi ideggyógyintézetet, az egész országot bejárt, gyógyíthatatlannak elkönyvelt elmebetegek telepének főorvosi státuszát. Márta — baráti körben népszerű nevén Bodri — első, sikertelen házassága után szintén itt találja meg hivatását: a helyi könyvüzlet vesorban párbeszédekre, kismonológokra, — tehát szövegre és nem akciókra épül, de szűken értelmezett álláspont lenne a drámaiságot a cselekményesség kizárólagos függvényévé tenni. A Páros merülés szövege — helyenkénti epikussága ellenére is — drámai szöveg, mert két ember jelleme, magatartása, sorsa változik, tükröződik általa.

És ezek a sorsok természetszerűleg túlnőnek önmaguk jelentőségén, kisebb-nagyobb áttétellel mindannyiunk életének motivációját jelzik. Éppen az általánosításnak, a problémák átélésének ez a mindenki számára felkínált írói lehetősége indokolná — és végső soron bizonyítaná is — a Nemzeti Színház jóval felfűtöttebb, szenvedélyesebb előadását.

S bár kétségkívül olcsó vulgarizálás lenne a dráma hatóerejét „a mindenkinek megvan a maga Dombosa" kaptafa-jelszavával magyarázni, mégis, mint minden közhely, ez is tartalmazza egy részét az igazságnak. Vedreséket dombosi álmaikból társadalmi tényezők ébresztik fel, magán

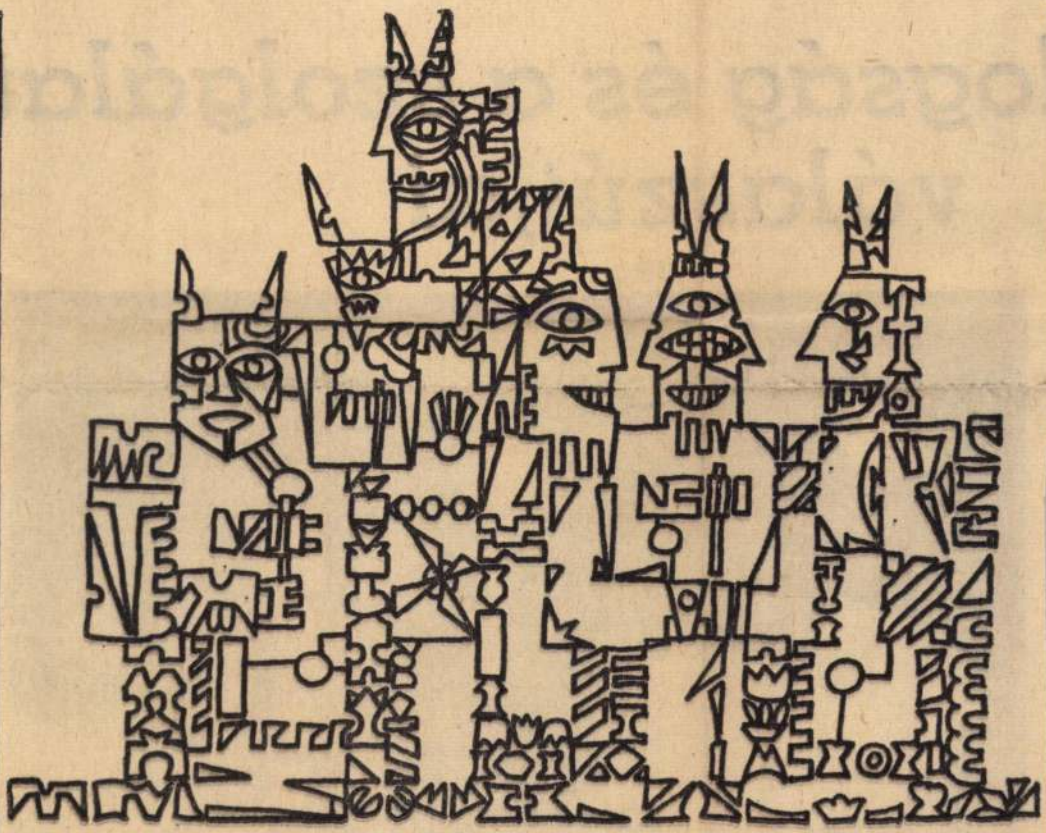
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 FEB 17

Dunántúli Napló

Grain András

1021

Grain András: Busók

logság és a szolgálat válaszútjai

1973 SEP 20

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Budapest

Grain András

1021

Grain András rajza

oldására. Számos iskola
tatarozásra szorul.

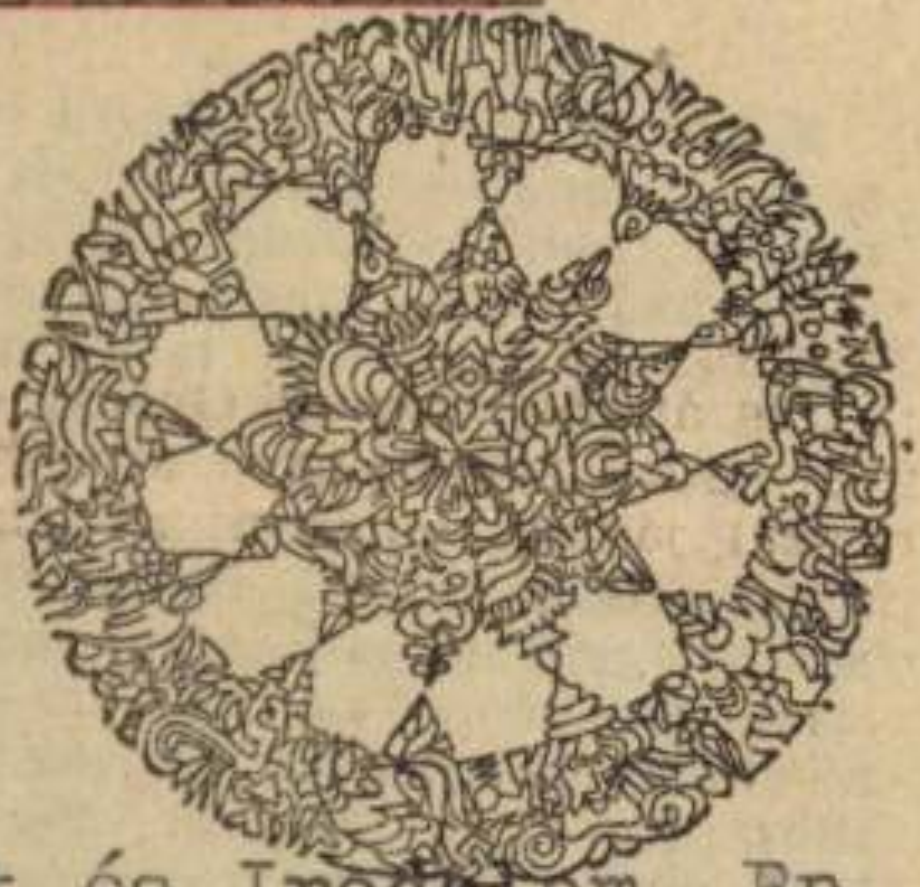
LOVASBERÉNYBEN két pedagógus szolgálati lakó építenek ötszázezer forint állami támogatással. Az ép kezéshez a helyi tanács szá ezer forinttal járul hozzá.

NYIRMADA KÖZSÉGBE százszemélyes napközi ottho avattak. Az új létesítmén melynek felépítése közel két fél millió forintba kerü

pontot, de ez mit sem von le írása értékeiből.

Dr. Dudutz Károly

Grain András

Grain András rajzai

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 9. XIX. évf. 32. sz. 2. lap.

Változat egy témára

Sértődöttség, diszkrimináció, alkoholgőzös kiátkozások — ilyennek érzékeli — *faragó* — az ES glosszájában mai irodalmunk közéletét. Nagy tölgyek kidőltével nekrológok gyónják meg bűnként az egymás iránti közönyt. A jegy-

és ami

Érdemes volna megnézni egyszer, Európa igazában mi is ma nekünk, akik évszázadokon át valami magasztos, kicsit fájdalmas, kicsit nosztalgikus tartalommal emeltük magasba ezt a soha nem egyszerűen földrajzi nevet; hogy mit is jelent, mint fogalom, történelmi absztrakció, fejünk felett lebegő emberség-program, amiért — ha úgy hozza a sors — akár meghalni is érdemes, a József Attila-i summázat szerint. Fehérek közt lenni *európainak*, ez nemcsak egyetlen nemzedék legjobbjainak vágya volt, de szinte reánk hagyományozott örökség, amely kötelez, mártíriumra serkent, végvárak palánkjára állít, az értelem keresztjével jelöl meg, és úgy szegül szembe minden elnyomással, alávetettséggel, butasággal, s egyenlőtlenséggel, ahogyan azt kontinensünk föleszmélésének korszaka, a humanizmusé, előírja.

szik, az „
óta is Pe
szét a sze
korának
bonáin tú
berség ki
lehetősége
ták Európ
zavar, az
a gázkam
szabadság
vériségé,
Gyulát, a
görögös k
jóindulatta
dik minde
megértse,
demes —
sa vele.
a társada
mely meg
nem a sz
nem is a
a sznoboke
Bálint Gy
hanem „a
lépő gond

már nem nevethetett jót, nem élcelődhetett a Hőmérő rovására, nem veregethette megértően a szerző vállát. 1937. december 3-án meghalt.

Grain András

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 9. XIX. évf. 32. sz. 2. l.

Szomorú utánpótlás

Szomorúak lehetnek azok, akiket a Mért szép? antológiasorozat

ES

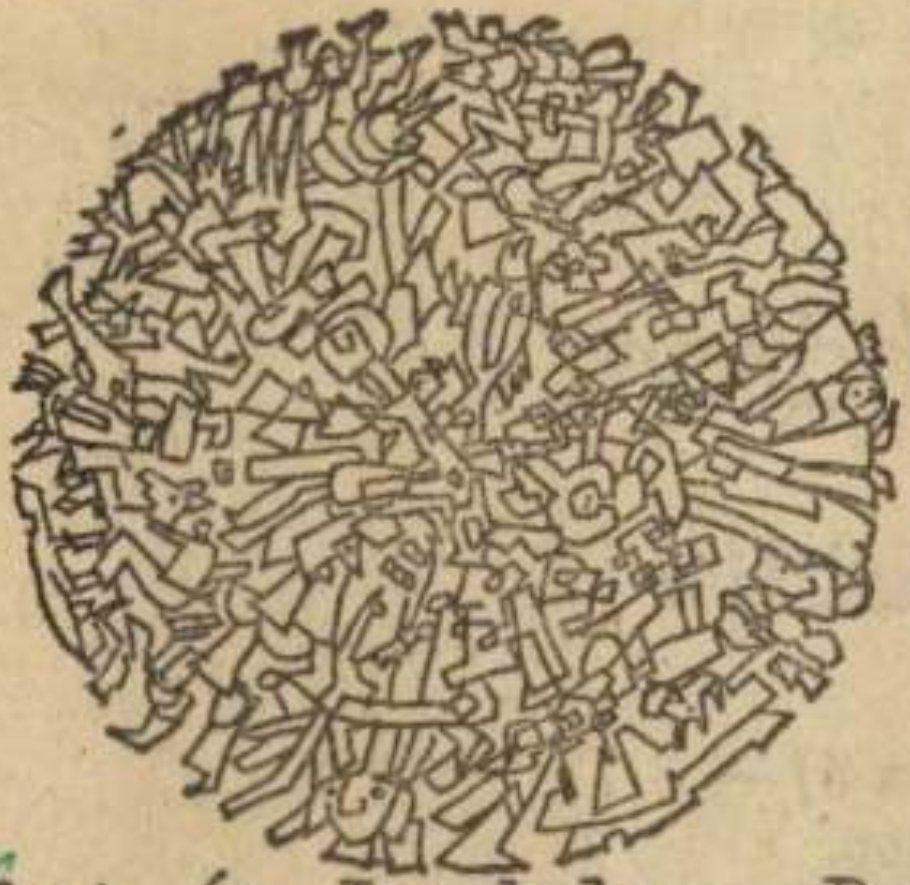
ALOM

LITIKAI HETILAP

1975. AUGUSZTUS 9.

Hár
s m
Mé
mé
Sze
Töb
Her
föl h

Grain András

Élet és Irodalom, Bp.
1975. aug. 9. XIX.évf.
32. sz. 2. lap.

Szerkesztői üzenetek

2

Ő:

rom nap, három éj

Simon István halálára

Három nap, három éj —
ét a nap, az éj világos.
Három nap, három éj
ced virrasztok, hűtlen Drágalátos.
Három nap, három éj
intetemtől ne kanyarodj el végleg,
három nap, három éj
sziklásítsd meg ajkad, véredényed,
három nap, három éj
ányom, amit bevettem s megettem

Grain András rajza

az agyon ülök, s homlokomat a térdemre támasztom. Még
és tűnékeny áramában, minden, az elalvás és az ébredés ne-
rek. Mintha nem is volna közöm hozzájuk, semmihez, ami
lpam egészen eleresztem, a szúrós szőnyegnek támaszkodik.
sztal alatt, székek alatt, a cipőm után kutatok. Végülis ott
em, nem mondhatnám, hogy meglepődöm. Nadrág. Ing. És
s egyre gyorsuló lámpaláza. Elindulok kifelé, az előszoba
ajtó. Ezen lépek be az aszparágusz ereszkedő felhői alól.

– Nagyanyám van bent, a tűzhely körül tesz-vesz éppen.
ott van a sarokban, szokott helyén. Vizet merek bele. Mo-
lig van száraz hely. Savanyú a szaga, mint az aludttejnek.
kat törődöm vele. Itt bent, a konyhaasztalnál reggelizem.
kávét. Kenyeret aprítok bele, nagykanállal turkálok az ol-
tt, mígnem a bögre aljáig jutok. Mintha nagyon hirtelen
hoz fáklya lobbanna föl, úgy ér a napsütés. Bármerre for-
é a lángok. Mindben egy-egy álom vakító, lidérces tükröző-
van. Így következtetek. Lehetne tévedés is ez, de nem az.

GRAIN András

Alföld 1975/8/28

GRABOVSZKY Emil festő (1892 - 1955)

Balla 1994 35-37 ill

Grabowszky Emil

Született 1892.-ben. Kárpátaljai festő. A Nagybánya-i festő" iskola volt tagja. Jelentős tolyképes festő".

Fekete-Morton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.

334 l 110 l.

GRABOVSZKY Emil festő M.D.K.

most 70 éves kárpát-ukrajnai festő a nagybányai iskola hagyományait tükrözik tájképei

Magyar Nemzet 1962. augusztus 22. 7.l.

Grabovszki Emil

A Szovjetunióban élő magyar képzőművészek szabolcsi tárlatán szerepel.

Keletmagyarország, 1966. jún. 25.

Grabovszky Emil MDK

Poprádi tó részlet, pasztell

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás.

MDK

Grabovszky Emil: Latorcavölgyi részlet, olf.

A Kárpátaljai Képzőművészek Egyesületének
Kiállitása, Ungvár, 1939. dec. 194o. jan.

MDK

Grabovszky Emil

A Képzőm. Társ. 1918-19. évi téli kiállitása.
Művészet 1918. 50.l.

Grabovszky Emil

Poprádi tó részlet, pasztell

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

Grabovszky Emil

MDK

Tátra-Lomnic, pasztell

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

Grabovszky Emil festő

Művészek, tervezők akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola növendékei vol ak 1896 és 1919 közt
Grabovszky Emil, festészet, diszitőfestészet szakon
54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparművész.Iskola /1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Művt.Tört.Ért. 1978. XXIV. 1.sz. Bp

Grabowszky Emil
festő

l. Erkvári Ungvár
153.l.

Grabowsky Emil

Kereskedelmi mintái-
ami könyv sajátja

Érmisk 1913-14.

Grabowszky Emil

" festo.

1911 – 17

Różnik 1930. 83. l.

RUTÓ

32. HÉT

RNAP

5

Hav. B.-A., Oszwald

TFŐ

6

Úr színev., Berta

DD

7

Kajetán, Ibolya

RDA

8

Cirjék, László

ÖRTÖK

9

V. sz. János, Emőd

TEK

10

Lőrinc, Lőrinc

Grabowszky Emil

1915/16, 1916/17 I, 1917/18 I

Ferképzomfoiskèvk

87 l.

ger által védett szigeten elpuhult ol-

Grabovszky Emil

díszítő festészetben

II. díj.

Érdemiek 1911/12

23. l.

J — Magy. Képtár 477. — Uj lelt. sz. 247. — 1905. átv. jegyz. 269. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1914, és a leltárban 2892. — Vétetett 1888-ban 1250 frton (2500 K).

Kirüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Vét. 1888-ban.

Mk. 477.
Ujl. 247

Grabowszky Emil

606 k államvéd.

Érmind 19/2/13

28. l.

Csatári Lucs Kálmán VIII. 127

Grabowszky Emil
festő Ungvár

Latorcavölgyi részlet,
vegy.

Művészet
1940. 31. sz. 22. l.

(A Kárpátaljai Képző-
művészek Egyesületének
kiállítása.)

ugy készitendő, hogy megfelelő
azon részei, melyek jelenleg u
szabadittassanak, más részei p
rendeztessenek. Kivánatoslenne
letesnél magasabb házak ne épü

Graboszky Emil

Poprádi-tó részlet, paszt.

O;M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 9 l.

Grain András

grafika

Forrás 1975-4- cimlap

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 8
VALÓSÁG

Grain András

JEGYZETEK

1 Bahtyin életrajzírójánál, V. Kozsinovnál a következőket olvashatjuk egyetemi éveiben kialakult filozófiai érdeklődésével kapcsolatban: „Különösen nagy szerepe volt Mihail Mihajlovics Bahtyin fejlődésében a német filozófiai kultúra mély elsajátításának... Afféle tudományos eszményévé vált a német filozófiai gondolkodás módszerességének, objektivitásának, következetességének, valamint az orosz szellemi kultúra egyetemes tágasságának és mélységének szerves egyesítése." (In: *Problemi poetyiki i isztorii lityeraturi. [Szbornyik sztatyej.]* Szaranszk, 1973. 5—6. l.) Bahtyin és az orosz formalisták alapvető különbségét azért tartom szükségesnek nyomatékosan hangsúlyozni, mert számtalanszor sorolják még szakemberek is a formalisták közé. Lásd például a lengyel Henryk Markiewicz népszerű kézikönyvét (*Az irodalomtudomány fő kérdései*, Bp. 1968. Studium), amely Bahtyint egy mondatban a formalisták között intézi el. (86. l.)

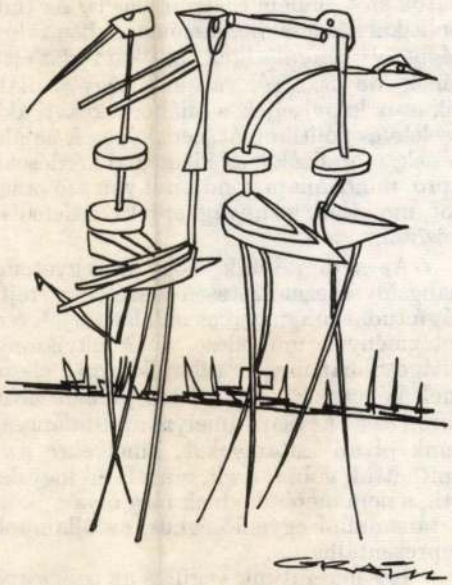
2 „Materiális esztétikának", mint látni fogjuk, Bahtyin azt az elméleti előfeltételezést nevezi, amely a művészet anyagát a természettudományok anyag-fogalma analógiájára próbálja megfogalmazni. Kifejtve, e terminus lényegében a *műközpontú* mechanikus materialista művészetfelfogást jelöli.

3 Vö. Friedrich Schlegel szavaival: „Abból, amit a művészet filozófiájának neveznek, rendszerint hiányzik az egyik: vagy a filozófia, vagy a művészet."

4 Vö. pl. Eichenbaum: „Ahhoz, hogy valóban megvalósítsuk és megerősítsük a specifikáció elvét, s ne folyamodjunk a spekulatív esztétikához, az irodalmi tények sorát más típusú tényekkel kell összehasonlítanunk; kiválasztva a meglevő sorok végtelen sokféleségéből azt, amelyik érintkezik az irodalommal, s funkcióit tekintve attól mégis különbözik. Ilyen metodológiai módszernek bizonyult a »költői« és a »gyakorlati« nyelv összehasonlítása." (*Az irodalmi elemzés*. Bp. 1974., 11. l.)

5 Lásd uo.: „...Az irodalomtörténészek megszokott kultúrtörténeti, társadalmi, esztétikai, pszichológiai orientációja helyett a formalistákat a nyelvészetre való orientálódás jellemezte...

Grain András rajzai

BESSENYEI ISTVÁN—NÉMEDI DÉNES

Egyetemisták, egyetem

1. Amikor az egyetemisták politikai beállítottságának vizsgálatába kezdtünk, tisztában voltunk azzal az ellentmondással: nem alkothatunk biztonsággal előzetes elméleti típusokat anélkül, hogy gazdag empirikus anyagra ne támaszkodnánk — viszont csak bizonyos előzetes elméleti típusalkotás után érdemes egyáltalán megkezdeni az anyaggyűjtést. E kettős munka legelején az első lényeges kérdés tulajdonképpen ott merült fel, amikor döntenünk kellett: *általános* politikai beállítódást vizsgálunk, vagy fontosabbnak tartjuk azt, hogy a diákok milyen ideológiával, milyen elkötelezettséggel vesznek részt az egyetem ügyeinek intézésében, milyen szinten képesek érdekeiket tudatosítani és megfogalmazni, milyen szerepük van az oktatáspolitikai döntésekben, az intézkedések ellenőrzésében. Ez az aktuális attitűd természetesen része az általános beállítódásnak. A kérdés csak az volt: melyik oldalra helyezzük a kutatásban a hangsúlyt?

Az is nyilvánvaló, hogy — amint azt a klasszikus attitűdelmélet hangsúlyozza — a beállítódások alapján nemigen lehet a cselekedeteket előre „bejósolni". Ennek ellenére — gondoltuk — nem lenne minden tanulság nélküli az egyetemisták általános politikai potenciáljának mélyrétegeit is feltárni, hiszen akut helyzetekben ezeknek nagy szerepük lehet a cselekedetekben. Ezért fontos általában a szocializmushoz, a szocializmus eszméjéhez, a marxizmushoz, az adott magyarországi politikához való viszonyuk. De itt nemcsak az a kérdés vetődött fel, hogy a tudás, a vélemény, a meggyőződés (az attitűd értelmi és érzelmi tényezői) hogyan mérhetők és hogyan választhatók szét, hanem egészen más is. Az tudniillik, hogy a legtöbb diákban az általános politikai kérdésekhez, eszményekhez való morális viszonyulás *mellett* — sajátos kettősségben — pragmatikus politikai tudat él: elkötelezettjei lehetnek a marxizmus eszméjének, de ha arról van szó, hogy a diákok hivatalos tanszéki képviselőiként politikusan képviseljék a diákérdekeket, akkor közönybe süllyednek, nem érzékelik e cselekvés politikumát, nem képesek az aktív fellépésre, vagy fordítva: teljesen ösztönösek, moralizálók az ideológiai kérdésekben, de harcos érdekképviselők, ha a diákok apró, mindennapi gondjairól van szó (anélkül azonban, hogy megtalálnák a kapcsolatot, mondjuk, az anyagi érdekvédelem és a nagyobb távlatokat átfogó politikai célok között).

Az a döntésünk, hogy az egyetempolitikához fűződő viszonyra helyezzük a hangsúlyt, természetesen veszélyeket rejt. Azt például, hogy e kettős meghatározottságú tudat pragmatikus oldalát tárjuk csak fel. Mégis így gondoltuk, hogy a politikai intézmények működése, az érdekviszonyok, a belső ellentmondások könnyebben, világosabban megragadhatók azon a viszonylag kisebb körön belül, amelyet az egyetemek képeznek, s ily módon jobban leírható a hozzájuk fűződő attitűd is, és végső soron ez az az alap, amelyre az általánosabb beállítódás is épül. Másrészt nem is találtunk olyan kutatásokat, amelyekre az általános politikai beállítódás vizsgálatát építhettük volna: ezek, mint látni fogjuk, csak az *eszményekhez* való viszonyt vizsgálják, s nem merészkednek még olyan „köztes" általánossági szintre sem, amit például a társadalmi egyenlőséghez, az állampolgári beleszólás lehetőségeihez való viszony reprezentálhatna.

Így maradtunk végül is az *egyetempolitikai* beállítódás vizsgálatánál.

Természetesen e jelenség vizsgálatához is elengedhetetlen lenne a nagyobb struktúrákat átfogó látókör. Arról eleve lemondtunk, hogy a társadalmi struktúra, igény és az oktatás intézményeinek kapcsolatát látókörünkbe vonjuk: ehhez túlságosan kevés hazai anyag áll rendelkezésünkre. De a szűkebb egyetemi közeghez való viszonyulás is értelmezhetetlen, ha legalábbis fő vonalaiban nem tisztázzuk a diákok tevékenységrendszerének jellegét, életmódját, az egyetem politikai intézményeinek felépítését

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Hirlap Grain András
1915 JUN 8

1021

Grain András rajza

segek körében végzett közvélemény-kutatás szerint az európai acélkereskedelem *nem* számít arra, hogy 1975-ben javulnak az áruelhelyezési kilátások. A legjobb esetben is csak az év végén várható csekély enyhülés az acélpiacon.

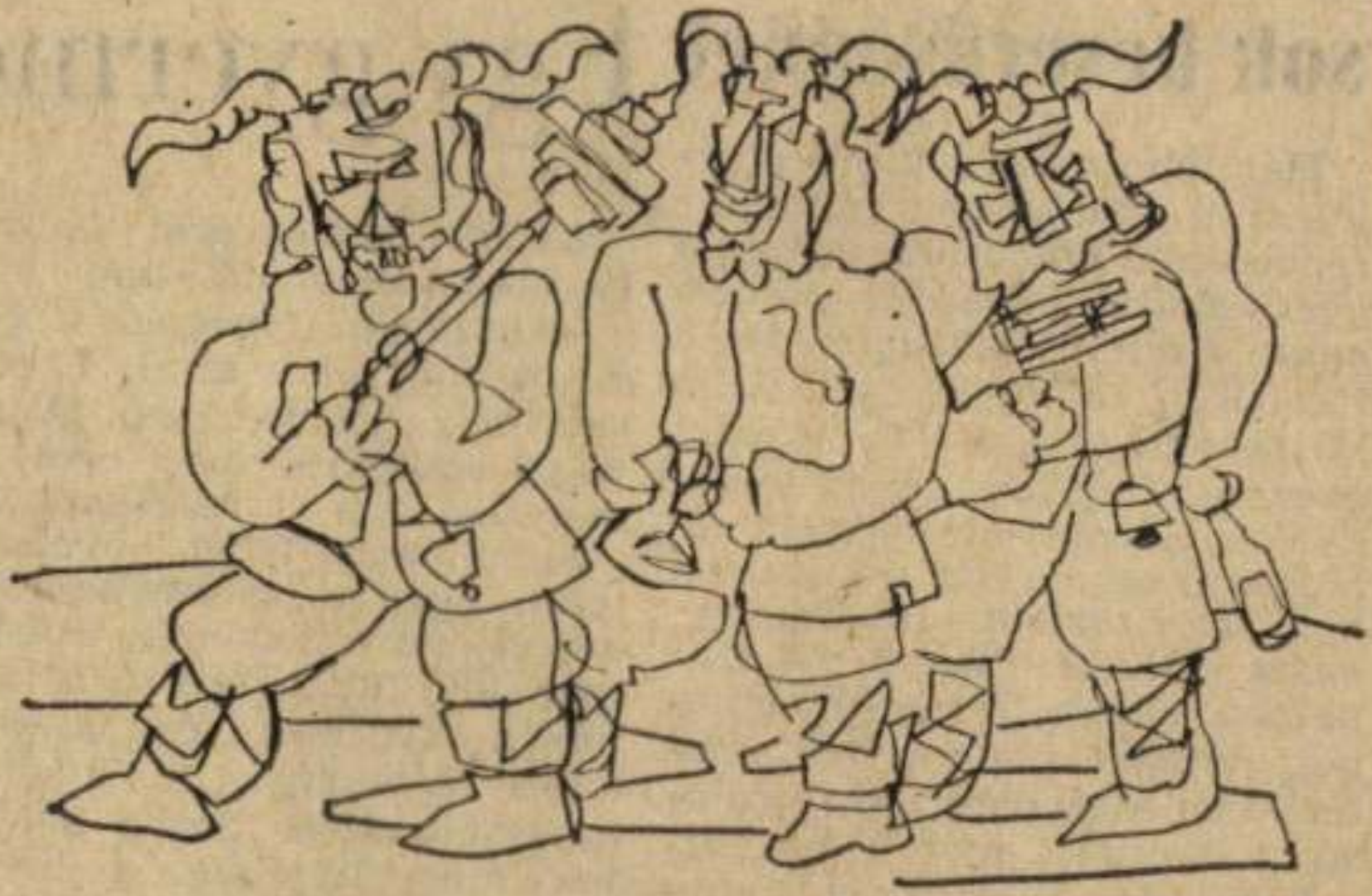
Takarmánygyárak Bulgáriában

Bulgáriában 13 takarmány-előállító üzem működik. Ezek az üzemek szójabablisztből, vitaminokból, hallisztből és egyéb tápszerekből készítik az állatok számára legalkalmasabb takarmánykeverékeket. A bolgár kormány határozata értelmében az országban teljesen *automatizált*, korszerű takarmánygyárakat létesítenek.

Grain András

1021

Busójárás

Grain András rajza

Kedvezmény — sok keserűséggel

Már több mint egy éve megjelent a munkaügyi miniszter rendelete *a dolgozó anyák és a gyermeküket egyedül nevelő apák fizetett szabadnapjáról.* Reméltük, hogy ez az újabb kedvezmény osztatlan örömet okoz az érdekelt pedagógusok között. Bármilyen hihetetlenül hangzik, ez nagyon sok helyen nem így történt. Inkább *panaszt* hallunk: csak a téli szünetben adták ki a szabadnapot; vitákat okoz a tantestületekben a szabadnapok kiadása; a rendelet még a kedvezményre jogosultakat is egymás ellen fordítja.

Már a rendelet megjelenése

„Eredj fiam, darált

Egy gyerme

Közúti közlekedési balese következtében 1973-ban Ma gyarországon meghalt 182 megsérült több mint 4 eze gyermek, illetve fiatal. A ta valyi összesítés még nem is meretes, a részadatokbó azonban arra lehet következ tetni, hogy a gyermekbalese tek száma emelkedik. Minde nap nap után felveti a fele lősség kérdését, és mindin kább ráirányítja a figyelme az iskola szerepére a balese tek megelőzésében, a helye közlekedésre nevelésben. Eze után érthető és talán törvény

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

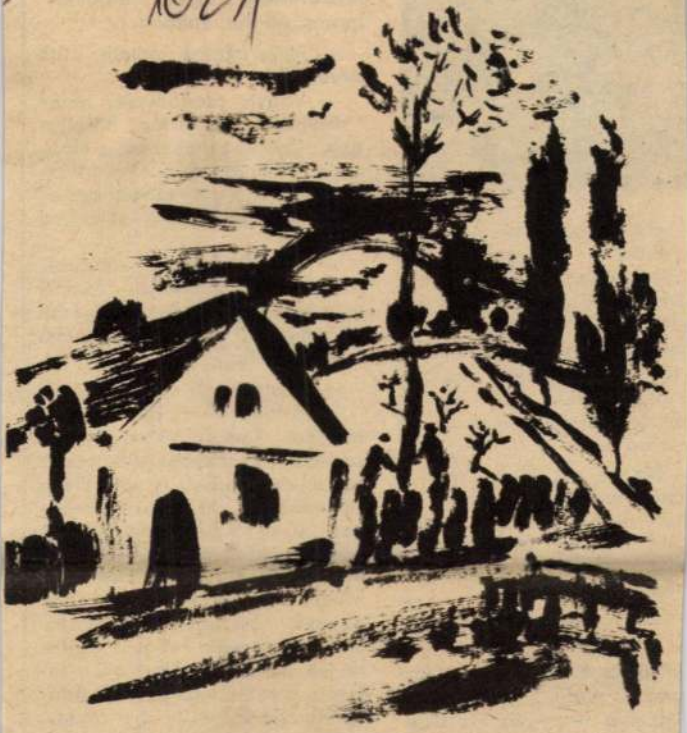
1976 AUG 20

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

kerjalmon fogtam, ahogy a po- sagosan.

1021

GRAIN ANDRÁS RAJZA

ezek — egy-, másfél- vagy
szobásak — csupán az a
, hogy télen vízteleníteni kell
ársasüdülőket, nehogy a víz-
etékhálózat szétfagyjon. Ez
hető, hiszen a társasüdülő-
télen nem „lakják", csupán
vállalati üdülőket, így ez
bbiak kihasználtsága szinte
zszázalékos.

– Na de mit lehet tenni? A
asüdülők ötven-hatvan tu-
lonosát nem lehet arra kö-
zni, hogy itt töltse a telet,
elképzelhetetlen — mondja
épület gondnoka.

- Akad eladó lakrész?

- Akad persze. És vevő is,
nnyi csak kell. Addig tár-
nak, addig alkudoznak,
nyélbe nem ütik az üzle-

- *Mennyiért?*

- Egyszobás, fürdőszobás

sugár teraszán néhány építész-pénzügyi-tervező szakemberrel. Nem idevalósiak, de ismerik a „dörgést".

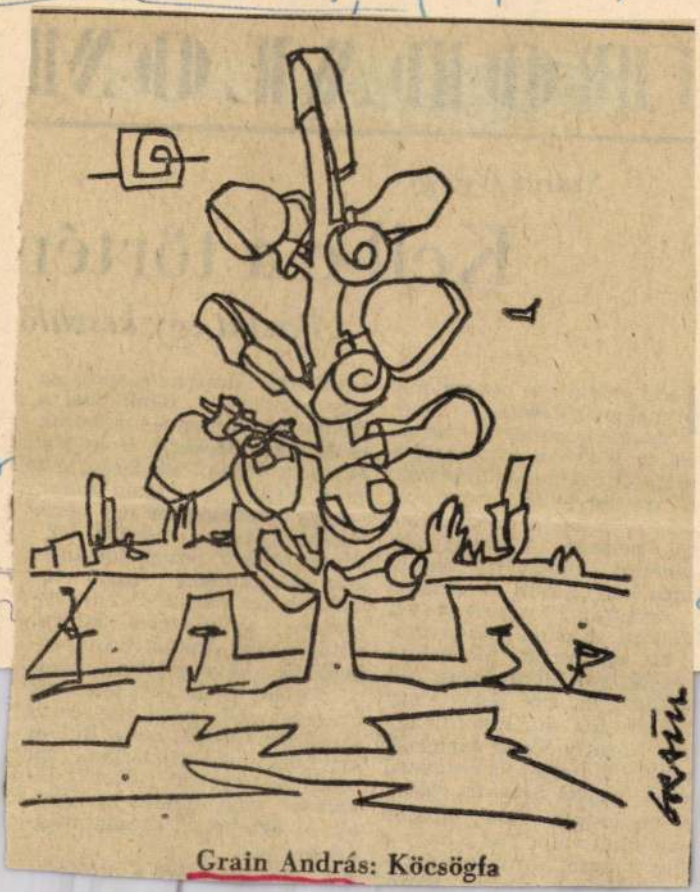
— Tulajdonképpen elképzelhető, hogy akármilyen formában is, de néhány csavaroseszű állampolgár állami támogatást élvezve üzletel.

— *Hogy-hogy?*

— Például: munkakörtől függően komoly jövedelemmel rendelkezik. Pénzét takarékba rakja, ez rendben is van. De a takarékbetét titkos, ez is rendben van. Szövetkezeti lakást vásárol, aminek bizonyos hányadát 30 év alatt törleszti. A takarékban — könnyedén felduzzadt összegen pedig víkendházat épít. Tehát : egyfelől az állam hitelt ad neki, lakásra persze, másfelől az üdülő létrehozásával vagy állami, vagy szövetkezeti építőipari kapacitást köt le.

A várostervező folytatja:

Grain András, grafikus

Grain András: Köcsögfa

beskönyvet lát az ilyen da-
bokban; az írót pedig vagy
éle óvatos duhajnak, vagy
lmi Hazaffy Verai Jánosnak
pzeli, ki este Himnusszal
kszik, reggel Szózatra kél.

A gyanakvás nem minden
ap nélkül való. Tény, hogy e
ifaj vonzza leginkább a tit-

deklódés bizonyítóta, bi-
nyítja. De talán azt sem kell
bizonygatnom, hogy régi és új
szemléleti hibák, rossz írói és
kritikusi beidegzettségek, túl
primitív vagy túl raffinált el-
várások még mindig kerékkö-
tői a történelmi dráma meg-
újulásának.

Itt van mindjárt a differen-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1974 NOV 23
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

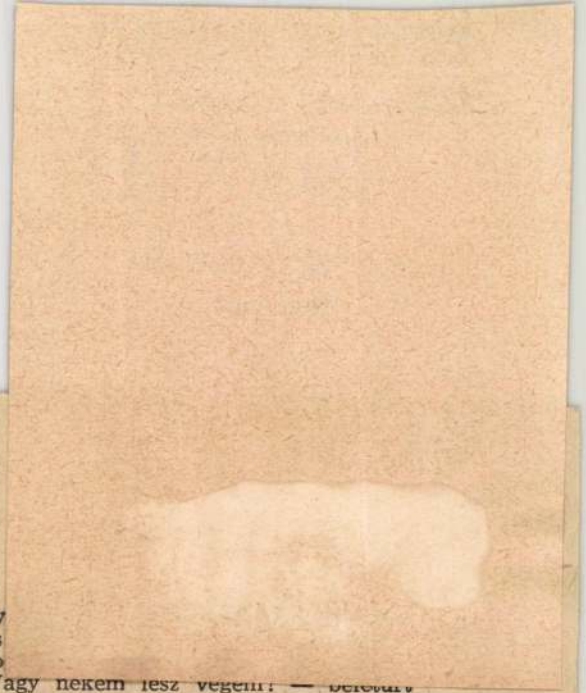
Grain András

1021

MŰVÉSZE

Grain András rajza

eket is, a sálakat
okat ugyanúgy.

y, mint a bádog,
és lefékező, ener-
len hideg, nyáron
tén tarkóra csúsz-
allató. Izzasztó.
tapintatú. Az
sztóan vad szagú.
ózhatatlan, törő

Ilyesmi.
fekete bőrkabáto-

gadtan, mintha csak magamagának beszélne. — De olyan mindegy. — Azzal megfordult, és fáradtan hátrament megviselt kabátpáciensei közé.

Egy ideig nem törődtem a dologgal, legalábbis igyekeztem magammal elhitetni, hogy nem törődöm.

Aztán megint izgatni kezdett.

Miért is?

Talán, ha több kabátom van, nem lett volna jelentősége. De így! Egy van, s még ennek is... Ilyesmi volt a mélyben. (De lehet, hogy más.)

Eszembe jutott egy kis szabó, néhány éve két nadrágot csináltattam nála. Nem *szabóság*, nem *szalon*, csak egy kis szabó, valahol a két körút között egy szűk mellékutcában. A „valahol" nem umbuldálás, az utcanevek kiesnek a fejemből, de azért olyan

nincs v
zán. És
ge? Ho
lán? Vagy nekem lesz végem? — beletúrt libegő pihehajába, tépetten nézett rám.

Ronda természetem van. Most ezt kellett volna mondanom: „Rettenetesen kíváncsivá tett, mondjon el aprólékosan mindent." Vagy ezt: „Borzasztó. Nyugodjon meg, szedje össze a gondolatait, hallgatom!" Netán ezt: „Mesélje el az egész ügyet, hogy utána aprólékosan kielemezhessük."

De mit mondtam?

Ezt:

— Az én kabátomnak is vége, mióta bebélésezték. Azelőtt soha nem állt el a slicce.

Előredőlt a bakon, megigazította jersey lábpokrócát.

— Ötvenhat éves vagyok — mondta. „A csónaklakkal bevont Huss Emília 58 éves" — jutott eszembe. — Kilenc éve özvegyültem meg. Feladtam egy hirdetést. Évekig spekuláltam, hogy feladjam-e. Most egy fél éve aztán feladtam. Ez volt a jelige: „Ká-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 JAN 2 6

Népszabadság
Grain András

GRAIN ANDRÁS RAJZA

1021

aludni tőle. Felzavar s nem annyira frissít, mint indulatossá és rapszodikussá tesz. Tele van a fejem egymás után rohanó ügyekkel és gondolatokkal, amelyek kaleidoszkópszerűen futnak egymás után, de munkába fogni nem tudom őket. Éppen arra vagyok képtelen, amire a legnagyobb szükség volna, hogy ne mindenre gondoljak, hanem csak arra az egy dologra, amit éppen írni akarok.

Én így hiába vágyok a kávétól felajzott, friss, falós, csípős, vagy akár szellemes és ez mind hiábavaló. Csak lelki energiapazarlás semmi több. Olyan zavaros a fejem, mint az álmaim olyan éjszakákon, amikor alvásközben sűrű és erős köd érkezik a tájra.

De én azt hiszem, hogy végső valójában nem használ a kávé senkinek. Csak az emocionalizmust, az egymást gyorsan váltó érzékelések, hangulatok, észleletek és gondolatok áramlását segíti

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Hirlap

Grain András

1021

1975. MÁJUS 11, VASÁRNAP

Grain András rajza

Feszültségek „Aszfaltországban"

A venezuelai partok közelében, a Kis-Antillák szigetvilágában fekszik *Trinidad és Tobago*. Az alig egymillió lakosú két kis sziget a Nemzetközösség *második* legnagyobb olajtermelője, fejlődő ipari-agrár ország. Az állam nagyobbik szigetén, Trinidadon van a világhírű *Aszfalt-tó*, a világ legnagyobb *természetes* aszfaltlelőhelye. Az aszfalt és az olaj a legjelentősebb exporttermékük — és természetesen — *a cukornád*. Igen, a cukornádról nem feledkezhetünk el. A jelenlegi probléma forrása is az ültetvényeken fakad — legalábbis a *Los Angeles Times* szerint.

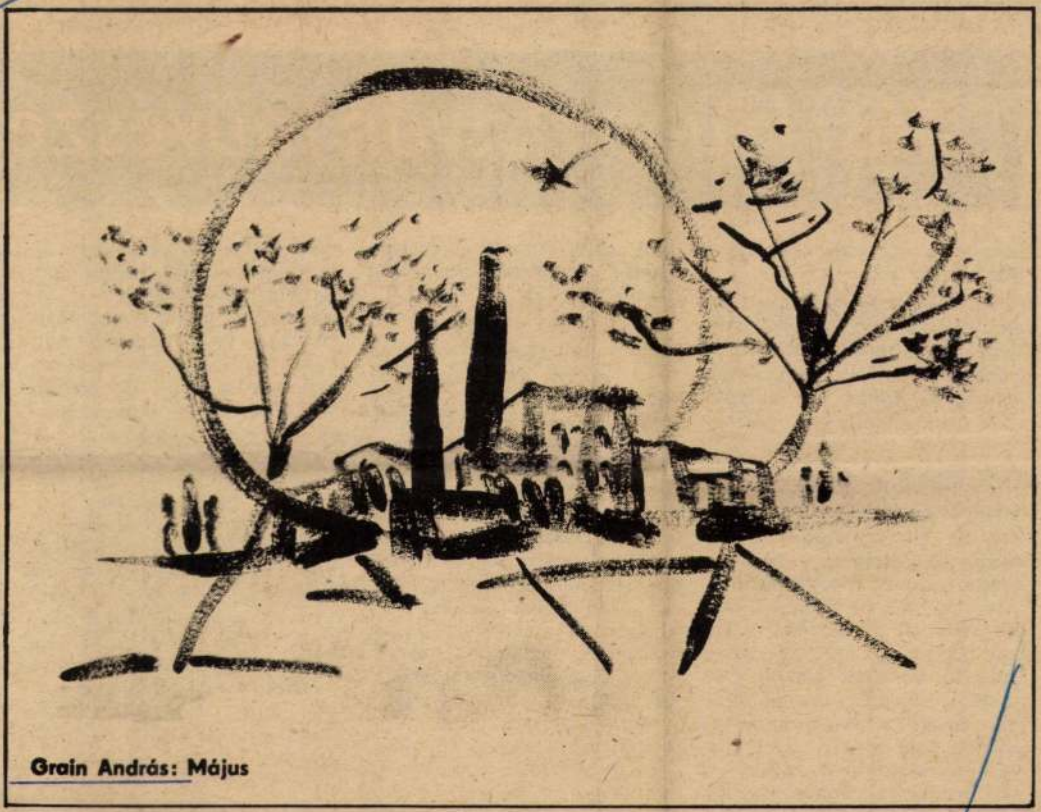
A történelemkönyvekben az ország története 1498-ban kezdődik: *Kolumbusz* fedezte fel a két szigetet, s így először a *spanyolok* birtoka lett, 1799 után pedig *angol* gyarmat. 1889-ben a két sziget kormányzását *egyesítették*, 1958-ban pedig új státust kapott: a *Brit-Nyugat-India* szövetségi állam tagja lett. 1962-ben ki-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NÉPLAP
1975. MÁJ. 3

Grain András

1021

Grain András: Május

Dési Huber Istv

országba sodorták, később a KUT tagja lett.

Természetesen nem mehetett el érzéketlenül az izmusok mellett, magábaolvasztott szinte minden hatást, áramlatot, amelyben ennek az időszaknak a művészete – a maiéhoz hasonlóan – bővelkedett. Önéletrajzában erről ezt írja: „Egy ember fejlődése sohasem történik egyenes vonalban, közeli és távoli hatások, élmények és emlékek, ösztönös megérzések és a tudat felvillanásai hajtják az embert újabb és újabb irányok felé. Néha egy csomóba futnak össze ezek a vonalak, olykor csak metszik egymást, esetleg párhuzamosan futnak egymás mellett. Így történt nálam is. Alig jutottam el a kubizmushoz, máris új élmények serkentették fantáziámat. Találmint távoli fények, *Kernstok, Nemes Lampérth, Uitz, Nagy István.*"

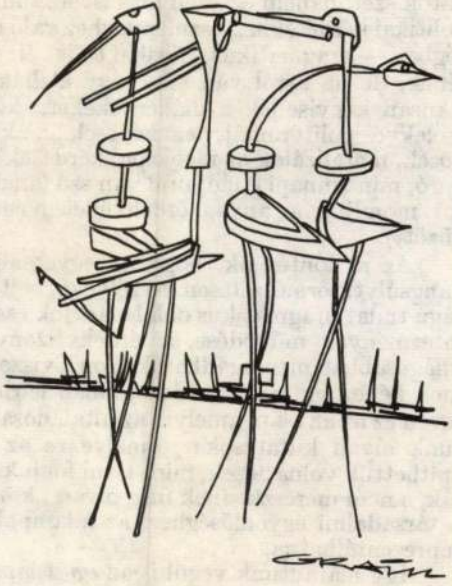
Mindez nem mond ellent annak, amit *Dési Huber* következetességéről állítottunk. Ő nem egy adott helyzetből, adott szintről, szinte teljesen a nullpontról indult el a fejlődés és a megismerés útján. A harmincas évek elején már teljes marxista fegyverzetben szállhat szembe mind a „műcsarnoki művészet" klasszikusnak, nemzetinek beállított törekvéseivel, mind pedig az ultrabalos, leszűkítő, a művészetet elszegényítő tendenciákkal. Nagytempójú fejlődését híven tükrözik az ebben az időben írott cikkei, tanulmányai, amelyeknek a gyüjteményét most a *Kossuth Kiadó Művészeti írások* címmel adta

művészeti esztétika akkori kimunkálatlanságából ered megállapításainak néhány – a lényeget nem érintő – naivitása, hivatkozásainak apróbb pontatlansága. Mindez mit sem változtat azoknak az alapvetően fontos megállapításoknak az egyetemes igazságán, mint amit *A magyar képzőművészet új szakasza* című tanulmányában így fogalmaz meg: *„Bennünket ismét az ember érdekel, dem nem a telmagasztalt, sem a természeti, hanem a társadalmi ember. A munkás, a paraszt, a polgár úgy, amint él és cselekszik: ez saját zsirjába fulladóan, amazok társadalmi elnyomorodásuk ellen mind konzekvensebben harcolóan, egyszóval: osztálylétükben."*

Bár *Dési Huber István*

Grain András

Velburg, 1975. 8.

Grain András rajzai

politikai döntésekben, az intézkedések ellenőrzésében. Ez az aktuális attitűd természetesen része az általános beállítódásnak. A kérdés csak az volt: melyik oldalra helyezzük a kutatásban a hangsúlyt?

Az is nyilvánvaló, hogy — amint azt a klasszikus attitűdelmélet hangsúlyozza — a beállítódások alapján nemigen lehet a cselekedeteket előre „bejósolni". Ennek ellenére — gondoltuk — nem lenne minden tanulság nélküli az egyetemisták általános politikai potenciáljának mélyrétegeit is feltárni, hiszen akut helyzetekben ezeknek nagy szerepük lehet a cselekedetekben. Ezért fontos általában a szocializmushoz, a szocializmus eszméjéhez, a marxizmushoz, az adott magyarországi politikához való viszonyuk. De itt nemcsak az a kérdés vetődött fel, hogy a tudás, a vélemény, a meggyőződés (az attitűd értelmi és érzelmi tényezői) hogyan mérhetők és hogyan választhatók szét, hanem egészen más is. Az tudniillik, hogy a legtöbb diákban az általános politikai kérdésekhez, eszményekhez való morális viszonyulás *mellett* — sajátos kettősségben — pragmatikus politikai tudat él: elkötelezettjei lehetnek a marxizmus eszméjének, de ha arról van szó, hogy a diákok hivatalos tanszéki képviselőiként politikusan képviseljék a diákérdekeket, akkor közönybe süllyednek, nem érzékelik e cselekvés politikumát, nem képesek az aktív fellépésre, vagy fordítva: teljesen ösztönösek, moralizálók az ideológiai kérdésekben, de harcos érdekképviselők, ha a diákok apró, mindennapi gondjairól van szó (anélkül azonban, hogy megtalálnák a kapcsolatot, mondjuk, az anyagi érdekvédelem és a nagyobb távlatokat átfogó politikai célok között).

Az a döntésünk, hogy az egyetempolitikához fűződő viszonyra helyezzük a hangsúlyt, természetesen veszélyeket rejt. Azt például, hogy e kettős meghatározottságú tudat pragmatikus oldalát tárjuk csak fel. Mégis így gondoltuk, hogy a politikai intézmények működése, az érdekviszonyok, a belső ellentmondások könnyebben, világosabban megragadhatók azon a viszonylag kisebb körön belül, amelyet az egyetemek képeznek, s ily módon jobban leírható a hozzájuk fűződő attitűd is, és végső soron ez az az alap, amelyre az általánosabb beállítódás is épül. Másrészt nem is találtunk olyan kutatásokat, amelyekre az általános politikai beállítódás vizsgálatát építhettük volna: ezek, mint látni fogjuk, csak az *eszményekhez* való viszonyt vizsgálják, s nem merészkednek még olyan „köztes" általánossági szintre sem, amit például a társadalmi egyenlőséghez, az állampolgári beleszólás lehetőségeihez való viszony reprezentálhatna.

Így maradtunk végül is az *egyetempolitikai* beállítódás vizsgálatánál.

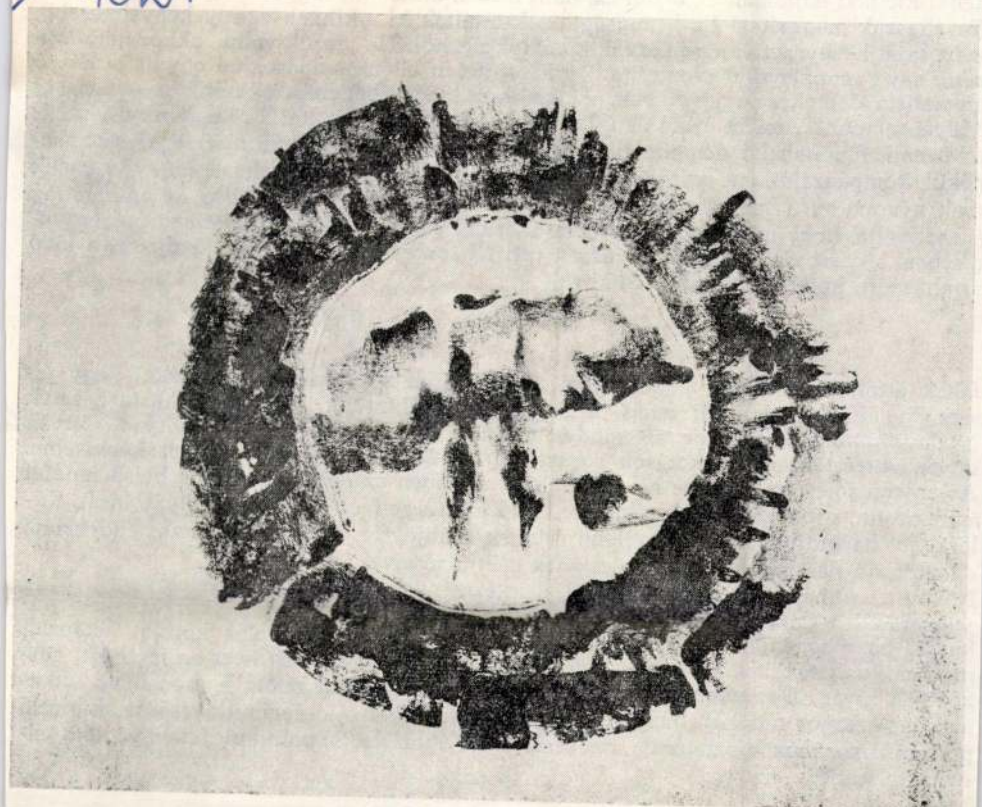
Természetesen e jelenség vizsgálatához is elengedhetetlen lenne a nagyobb struktúrákat átfogó látókör. Arról eleve lemondtunk, hogy a társadalmi struktúra, igény és az oktatás intézményeinek kapcsolatát látókörünkbe vonjuk: ehhez túlságosan kevés hazai anyag áll rendelkezésünkre. De a szűkebb egyetemi közeghez való viszonyulás is értelmezhetetlen, ha legalábbis fő vonalaiban nem tisztázzuk a diákok tevékenységrendszerének jellegét, életmódját, az egyetem politikai intézményeinek felépítését

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 AUG

Alföld

Grain András

/ 1021

Grain András rajza

A lidérces kispolgári pesszimizmus hatalmas
sunkban (elsősorban a hivatalnok értelmiségi
hallom, hogy a színházi vita az egyetlen olyan
denki kiélheti hajlamait", „olyan ez, mint a foc
Ne áltassuk magunkat! Ez hazugság, azok talá
mert saját környezetükben irtóznak a demokrác
ténk saját munkánkkal szentesített, a kétségte
szocialista demokrácia jövőjében. Áldemokratikus felbuzdulástól féltik a színházat?
Milyen alapon? Amiért újból és újból viták középpontjába kerül? Legyünk őszinték:
az üzemi, munkahelyi demokrácia elsajátításának nehéz feladata elől senki sem menekül kompenzálásként színházról vitatkozni. De akiknek kötelességük, vitázzanak csak nyugodtan a színházról, különösen, ha merészségüket *emberileg és politikailag is* motiválja, hogy nem akartak és nem akarnak részt vállalni a csődtömeg megteremtésében, s ezért elsősorban a tisztázást tartják fontosnak. A színház jövőjéért, a jövő színházáért, kötelezettségük tudatában.

* * *

Félek attól, ha szakmai alapossággal, féltő szeretettel felállított normákat „egy viszonylag szűk értelmiségi réteg" álláspontjának tekintünk. Vannak idealista nézetek értelmiségünk körében, de az minden negatív példát lekörözne, ha Pálfy G. István szocialista értékrendű alkotások sorának igénylésével csak szűk réteget képviselne. Az anyagi jólét emelkedése az emberek jó részében az érték-hierarchia belső rendjét átalakította, s fokozott kötelességgé teszi a közönség nívós szellemi befolyásolását. Különösen, ha tudjuk, hogy a szellemi értékek szubjektív devalválódásának tendenciája ellentétes a párt művelődéspolitikájának célkitűzéseivel is.
Növeli a színházak és a közművelődési intézmények, szakemberek felelősségét, hogy jelentős ellenállást kell – de mindenáron kell! – legyőzni ehhez. Akkor válnánk cinikussá, ha megadnánk magunkat az „alap-felépítmény" kisiskolás korban elképzelt mechanikus játékának. Törvényszerű, hogy a kiegyenlítődés fokozott erőfeszítést, hozzáértést kíván. De lemondani erről sok-sok nehéz pillanat miatt, a szocialista tudatalakítás szorgos munkája helyett a kispolgárok moralizáló semmittevéséhez, kibicelő pesszimizmusához visszatérni: önbecsülésünk kudarca s politikai felelősségünk elodázása lenne.

* * *

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 JUL 2 5

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

Grain András rajza

tott bázisátlag az előző ötéves ciklus átlagtermése.

Az új tagok, valamint a második ciklusban belépett tagok a többletermésből 20–200 kg-ig térítenek hektáronként a többlettermés korábbi 20 százalékával szemben. Itt figyelembe vesszük a régi és új

szálastakarmányt, zöldlisz kívánunk előállítani rends rünkön belül. Egy hektárra 1 q termést tervezünk.

A minőség keri

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1916 APR 18

MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021

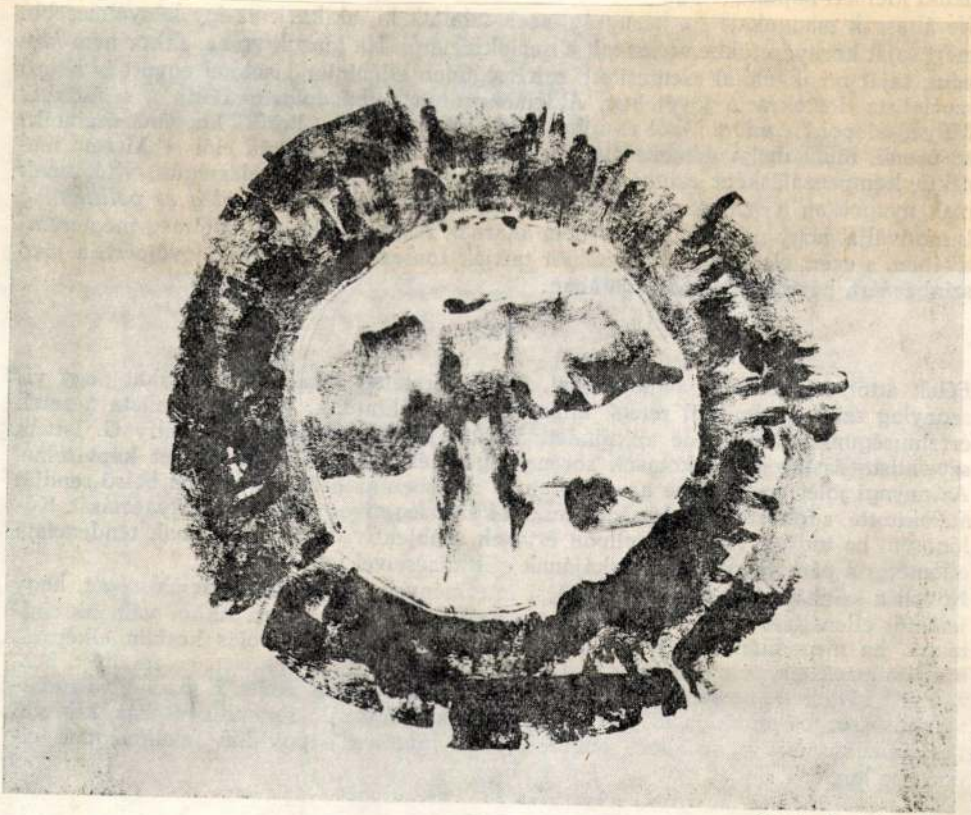
Grain András rajza

...yar. (Panoráma
...)
MEZŐGAZDASÁG
...lkodás alapjai. S
...y, Tóth Mihály.
MÓRA: **Hajnal A**
...eg a fánkról. Vers
Száva István—V
...: II. Rákóczi Fere
aria: Lyuk a lev
KOZMOSZ: **M(a)**
...vakat lelövik, ugy
...osz-könyvek.) — **Mezei András:** Noe
...árkája. Útirajzok. (Kozmosz-köny-
...ek.) — **Székely Éva:** Hogyan kell
...arangot önteni? Irodalmi riportok.
Kozmosz-könyvek.)
MŰSZAKI: **Long, J(ames) D.:** Kor-
...zerű elektronikus áramkörök terve-
...ése. — **Urbán János:** Határérték-
...zámítás. Példatár. (Bólyai-könyvek.)
- Ipari adatok. 1975. 4. negyedév.
SZÉPIRODALMI: **Csatár Imre:** Út-
...özben. (Életképek, novellák, ripor-
...ok, glosszák.)

Pannoniából Európába ...
kötetének két legnagyobb tanu
mánya az első magyar utazókk
foglalkozik. *Szepsi Csombor Má-
ton* 1616 május közepétől 161
április végéig élt Danzigban, Ho
landiában, Angliában és Fran
ciaországban. „Gyermekségemt
fogván hajtattam én az idege
helyeknek látására" — írja. A

Grain András

Grain András rajza

mechanikus játékának. Törvényszerű, hogy a [illegible] záértést kíván. De lemondani erről sok-sok nehéz pillanat miatt, a szocialista tudatalakítás szorgos munkája helyett a kispolgárok moralizáló semmittevéséhez, kibicelő pesszimizmusához visszatérni: önbecsülésünk kudarca s politikai felelősségünk elodázása lenne.

* * *

sztés. De
edagógusok
nt gyakor-
ogy éppen
anyanyelv
átítása a
észe — be-
en a gyer-
yezet sok-
kerülünk
yban, mert
ven akad-
üggéstelen
egy-egy
ikat. Elis-
gógusokat,
kozó gyer-
A felada-
nden ta-
bat — el-
sbeli kife-
nális szint-
a negatív
— csak
el haladva
yi pedagó-
ég a hosz-
ásos gyer-
oz! S mi-
y ilyen ta-
almaz meg
anokat is

~~ban érez és gondolkodik és csak fo-~~
~~kozatosan válik alkalmassá a va-~~

~~ségét. Szerettük volna megnyerni őt~~
kísérleti osztályaink látogatására,

Grain András

Grain András: Busók

Élet és Irodalom, Bp. 1976. febr. 14.

nak bármely homicid hatalom bűnrészeseivé. Igaz, felhozható a terror védelmében, hogy háborúban is — az államhatalom utasítására — ártatlanokat ölnek, kik nagy többségükben — mindkét oldalon — éppoly vétlenül zuhannak sírgödrükbe, mint a terroristák gyilkolta bankhivatalnok, dokkmunkás, vasúti kalauz, hisz tudvalevő, hogy a mai humánus hadviselés távirányított rakétáival főképp a hátországok civiljeit, asszonyait, gyerekeit, öregjeit veszi célba. Atombombákat is termelnek, mondják a terror védelmezői. De erre az ellenvetésre a jó hazafi nem válaszolhat.

Mégsem kedvelem a terroristákat: mert nem csak ölnek, de zsarolnak is. Túszok — férfiak, nők — testének fedezéke mögé húzódva, a rendőrségi mesterlövészek golyói elől menekítik magukat és zsákmányukat: nem drága nekik a túsz élete. A közösséget, illetve az ezt képviselő államot az elé a lelkiismereti kérdés elé sodorják: a társadalmi rend védelmében kockára teheti-e ártatlan polgárainak, a túszoknak életét. Tudva azt, hogy a sikeres zsarolást majd újabbak köz- és magánéletében kívánja érvényesíteni; kiterjeszti más népekre, ezeknek Angliában élő polgáraira is. A terroristák, kik bombáikkal embereket ölnek London utcáin, nyilván vétenek az angol „fair play" ellen, de vajon illő-e a hamiskártyás ellen úgy védekezni, hogy magunk is hamisan játszunk? Egy elveszett emberi életért nem lehet a világot egy más emberi élet árával kártalanítani. Feltehetően ezt a tételt hitelesítette az angol parlament, amikor 129 szavazattöbbséggel elutasította egyik képviselőjének indítványát, törvényesítsék a halálbüntetést. Történt ez, amikor a többnyire külföldi származású terroristák — tehát nem brit állampolgárok — gyilkosságaikkal már hónapok óta feszegették az ország idegzetét.

★

Az NSZK, az Egyesült Államok után a világ második legtehetősebb országa; lakosai még ma is, a világválság légnyomása alatt is, könnyűszerrel eltarthatnak átlagjövedelmükből két francia, vagy angol családot, Afrikában egy egész

közmondás

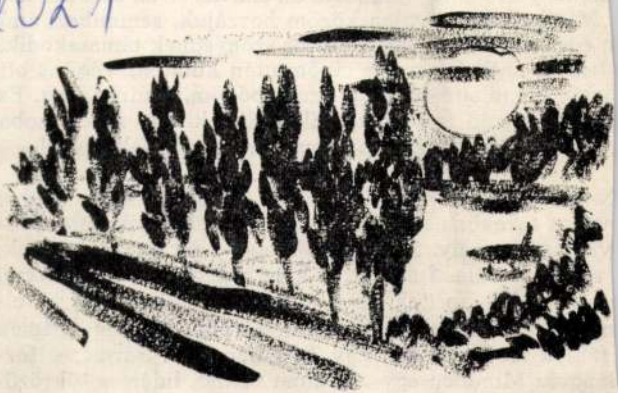
évente 1
el a család
különbözne
értik meg
dogulnak
nek tanul
nekik a cs
nak látszil
zók a társa
Mert szaba
ügyeskedni
dallani? H
rekkoromb
tiszta csalá

Az NSZ
gazdagabb
jére állt. S

Már csal
gyali sereg
fok, a sok
ajánlva ma
csúszhatun
Hisz tudju
megvan a
lamférfiak
életi tiszts
tőket még
is gyámolít
ehhez tarts
irány adva

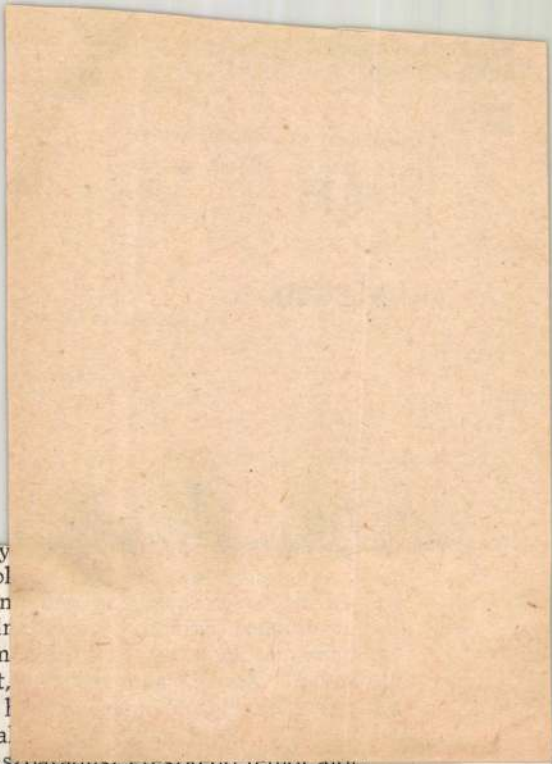
MTI SAJTÓFIGYELŐ
HAZAI SAJTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 8
ALFÖLD

Grain András
1021

28

Grain András rajza

ló vér elragad. Így
gyon ülök, s homlol
nékeny áramában, n
Mintha nem is volr
n egészen elerésztem
ıl alatt, székek alatt,
nem mondhatnám, l
yre gyorsuló lámpa
. Ezen lépek be az aszparagusz ereszkedő fehér alól.

Nagyanyám van bent, a tűzhely körül tesz-vesz éppen.
van a sarokban, szokott helyén. Vizet merek bele. Mo-
van száraz hely. Savanyú a szaga, mint az aludttejnek.
törődöm vele. Itt bent, a konyhaasztalnál reggelizem.
t. Kenyeret aprítok bele, nagykanállal turkálok az ol-
mígnem a bögre aljáig jutok. Mintha nagyon hirtelen
fáklya lobbanna föl, úgy ér a napsütés. Bármerre for-
lángok. Mindben egy-egy álom vakító, lidérces tükröző-
. Így következtetek. Lehetne tévedés is ez, de nem az.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 JUL 12

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Grain András

1021

Grain András rajza.

Nagy sikerre
szakmai kö
dig a vizsgá
kosság közöt

Szigetvár
geinek legfontosabb adatai – így együttesen – a felszabadulás óta most kerülnek először az olvasó kezébe. Az eredmények és a településfejlődés problémáinak megértése csak úgy lehetséges, ha a tények alapján mindezeknek múltja is áttekinthető. Ez a kiváló kiadvány nagy szolgálatot tesz a szocialista korszak helyi megismerésében, hiszen abban az időszakban jelent meg, amelyben a megye tudományos kutatóinak, helytörténészeinek egy csoportja olyan nagy mű előkészítésén fáradozik, mint a Baranyai Községtörténeti Lexikon. A most megjelent munka is tulajdonképpen ebben a műfajban alkotott kiválót.

intézmények, valamint a gazdasági és társadalmi célokat szolgáló létesítmények megszületését mutatja be. – A mezőgazdaság, ezen belül is a szőlészet, az állattenyésztés, továbbá az ipar, a közlekedés, a kereskedelem három évtizedes fejlődésének áttekintésére vállalkoztak az ötödik fejezet kidolgozásánál. – A politikai és tömegszervezeti élet a hatodik fejezetben található. – Gazdag és színes világ bontakozik ki a hetedik fejezetben. Ebből ismerhetjük meg a kulturális élet, a közoktatásügy fejlődését, a közművelődés helyi tényezőit, a tömegtájékoztatás hatását a település népének gondolkodására, életére. – A szociálpolitika, az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1987 AUG 20.

DUNÁNTÚLI
NAPLÓ

1021

Grain András: Vázlat.

rel... valamikor.
kö... bb kezét
oly... mondo...
cá... Figyelem
...tt — a bud...
Zsigmond-kápolnában őrizték. Számos legenda fűződött a bebalzsamozott jobbhoz...

Feladom a harcot. Kilenckor hazamegyünk, hogy megvacsorázhassunk, és tízre felmehessünk a tetőre. Lapos tetejű, modern házban lakunk, a szomszédok is mind fenn vannak már, bámuljuk a Gellérthegyet, várjuk a petárdákat. Ernőke türelmetlen. Mindenféle kis történetet találok ki, hogy megnyugtassam. — Ott most fenn a hegyen, aprócska ólomkatonák szidolozzák a rézágyúkat, és majd meglátod, színes, fénylő golyócskákat lőnek az égre, hogy örömet szerezzenek Ernőkének, meg mindenkinek ezen az ünnepen.

Igaz, ami igaz, megfeledkeztem Gyuláról, pedig ott állt a hátam megett stopperral a kezében. Hanem most: bumm, bumm! felszállt az első rakéta, aztán a második, harmadik, színes fényeső hull az égből. Ernőke ujjongott örömében: — Ez a kis rézágyúkból jön? Hiszen ezek csillagok! Az égből potyognak le! — Az, az, micsoda csillageső! — örvendezem Ernőkével. — Persze nem lett volna szabad megfeledkeznem Gyuláról. — Az ilyen téveszméket, ki tudja, milyen nehezen lehet kiküszöbölni — mondja. — Hallgass rám, Ernőke. Szó sincs ólomkatonákról. Azok ott fenn a hegyen, szakemberek. Ez is olyan szakma, mint más. A tűzijáték nem csillageső. De a csillagokról majd máskor. A tűzijáték fény- és hanghatások előállítása könnyen égő és robbanó anyagokból. Legismertebbek a rakéta, a szélmalom, a bengáli fény. — Nézi a stoppert. — Igen. Pontosan öt másodpercenként lőnek fel egyet.

Pikk-pakk-pukk! Robbannak a petárdák. Gyula olyan okos. Nelli büszke a fiára. Én is. De sokszor attól tartok, mindent annyira alaposan ismer, hogy talán nem is örül már semminek. Titokban odasúgom Ernőkének: — Azok ott mégis csillagok. — Ernőke szigorúan néz rám. — Gyula azt mondta, nem!

Hát igen. Ernőke is olyan lesz. Az biztos. Nelli, meg én, majd tanulhatunk tőlük.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 NOV 16

Napló (Veszprém)

Grain András

1021

Grain András: Radnóti

ja. Még egyszer kimakadtak

tleve

Hazánk lakoss
százaléka, több m
ember (annyian t
ahányan például
ron megyében é
csal, s ebből k
legtöbbször tomp

Szer

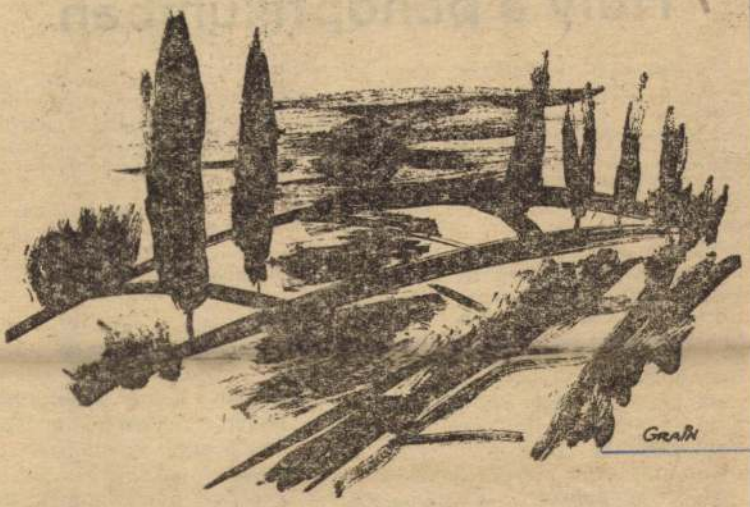
Szükséges miel
deni a kancsalo
sát. Mi a teendő
A szülők már
napos csecsemőt
szemorvoshoz,
kisgyermekek
már néhány hón
ban felismerhe
gyítható is. Egy
tisztika szerint
vesek 80—92,
70—88, a három
75 százaléka

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 DEC 2 5
MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021
MAGYAR HÍRLAP

Grain András rajza

Hely a panoptikumban

Az ősi svéd koronázási templom, a Storkyrkan mögött, a stockholmi várnegyed egyik régiségüzletének kirakatában órák, lámpák, fegyverek és más ódon ritkaságok társaságában *miniatűr politikai múzeum* kelti fel a turisták figyelmét.

Néhány koronáért viaszba formálva megvásárolható itt a háború utáni évek minden jelentősebb külföldi és svéd politikusának karikírozottan élethű mása. *Churchill* és *de Gaulle*, *Eisenhower* és *Nixon* mellett vételre kínálják *Tage Erlandernek*, a 44 esztendőt tartott svéd „szociáldemokrata korszak" legnagyobb alakjának viaszfiguráját is.

Már két nappal a szociáldemokraták vereségével végződött szeptember 19-i választások után külföldiek számára kiadott választási brosura szerint egy átlagos munkás 25 százalék körüli összeget ad vissza fizetéséből állami, 11 százalékot tartományi és 15 százalékot kommunális adó formájában. Mint a közismert *Bergman-ügyben* bebizonyosodott, vannak, akiknek adóterhe jövedelmük szintjét is meghaladhatja.

Bergman, mint ismeretes, *az önkéntes száműzetést választotta* az adóhivatal brutalitásai elleni tiltakozásként. Egyik ismerősöm nem emigrált, viszont kerek perec megtagadja az adófizetést.

— Rádöbbentem, hogy minden plusz keresetem adóterheimet növeli csupán, utól sohasem érem magam. Nem fizetek, majd csak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLETÜNK

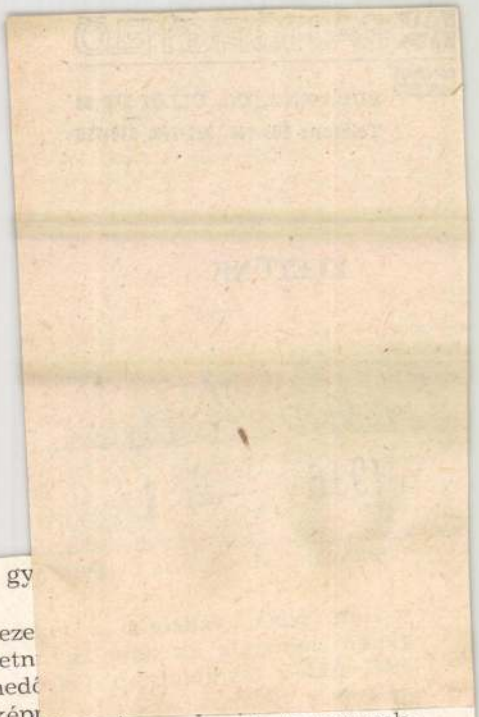
Grain András

1976 [illegible] 1

1021

Grain András rajza

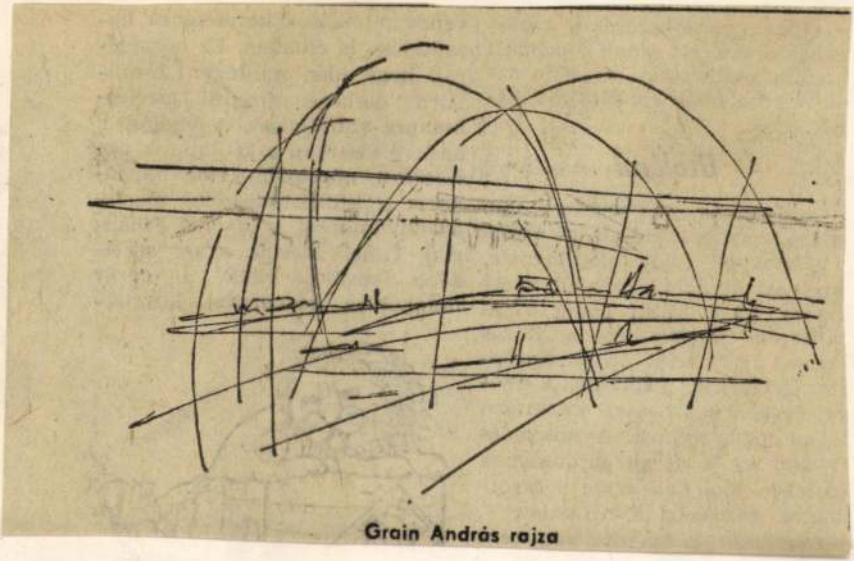
ágosan érzékelteti, hogy ezek a csodák a gy
sodái.

Sajnos, részletesen nem elemezhetjük eze
enti mesék témájával igyekeztem érzékeltetn
alán nem is egészen új, hiszen a megelevenedé
Az *igazi égszínkék* című meseregényében, a képi
isasszony a *Kalapumpulá*-ban) pedig Palotai Boris *Örök harag* című gyermek-
iese kötetében. Petrolay Margit meséiben azonban a tündérecset segítségével
indez olyan új lehetőségeket kínál, amellyekkel eddig valóban nem találkoz-
unk. Kétségtelen, hogy Katica és Andris, a két kis óvodás gyerek találkozásai,
eszélgetései nagyon is reálisak, a gyerekek mai életét tükrözik. Azaz: két
lyan kisgyereket állít elénk az író, akik ízig-vérig mai gyerekek, hiszen pél-
ául a *Piros merci* már a címében hordozza, mennyire benne élnek Andrisék
modern autós világban. A mese azonban azzal kezdődik, hogy Katica elmeséli
ndrisnak, aki betegsége miatt nem volt az óvodában, hogy mit látott a Bább-
zínházban, majd lerajzolta a tündérecsettel, amit látott. Andris ráismer: „—
z Mehemed, aki megfogta a tehén farkát. Ez a piros a fején: ez meg a tur-
ánja. Látod? — Azután lerajzolja Katica a Rablót is, aki majdnem elrabolta
vike kesztyűjét. Ezután kerül csak sor a piros merci rajzolására, és természe-
s, hogy amikor beleülnek, s a sivatagban egy oázishoz érnek, ki mást talál-
nak ott, mint Mehemedet, aki aztán velük megy megkeresni a rablót, mert
ndris, aki „rettenthetetlenül bátor gyerek" (s erre mindig büszke), meg akarja
ntetni.

Rendkívül kedves, mosolyt keltő meseszövés ez. Groteszk és nonszensz
meivel Caroll híres meseregényére (Alice csodaországban) is emlékeztet.
m nevettet, csak vidám mosolyt kelt, mint Móra Ferenc finoman szőtt gyer-
ektörténetei és meséi. Az író — mint láttuk — nemcsak a mai életnek a
ermek számára legjobban észlelhető jelenségeit (autó, rádió, televízió, hold-
ülés stb.) szövi bele, hanem a gyermekversek, gyermekmesék ismert moz-
natait is. A *Piros merci* címűben találkozunk *A török és a tehenek*-kel. A
ndúrok kapitányá-ban pedig a kandúr hallani sem akar az egerekről, mert
meséskönyvben arról olvasott, hogy az egerek összeesküdtek a macska
n, hogy csengőt szerelnek a farkára.

Petrolay Margitnak tehát volt ereje az *Erdei kalács* után is új útra térni.
rmészetesen nem arról van szó, hogy hátat fordított volna az eddig kialaki-

GRAIN ANDRA'S

Grain András rajza

Magyar Hirlap 1975/284/8

Grain András

Különféle mesealakokat, embereket, állatokat, madarakat ábrázoló rajz.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 23.
XVIII. évf. 47. sz. 13. lap.

Graica András grafikus

Rajz: Kép

Graica András: Táj M.6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. március 30.

Gracia Andrés, grafikus

Raja:

Repr

Gracia Andrés: rajza

258.

JELENKOR, Pécs, 1975. március XVIII 3.

Grain Endre grafikus

Rajz:

Repa

Grain Endre: rajza 199.

XVIII
3.

JELENKOR, Pécs, 1975. március

Grain András, grafikus

Rajz: Repa.

Grain András: rajza 273.

JELENKOR, Pécs, 1975. március XVIII/3.

Graia András, grafikus

Rajz:

Rep

Graia András: rajza

M.6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 26.

Graur Tudor, grafikus

Rajz:

Rege.

Graur Tudor: rajza 1086.

JELENKOR, Pécs, 1974 december XVII/12.

Grain Endre, grafikus

Raj: Rajz

Grain Endre: rajz 1067.

JELENKOR, Pécs, 1974 december XVII/12

Grain András

rajza

Magyar Hirlap 1975 157/8

F Grain András

rajza

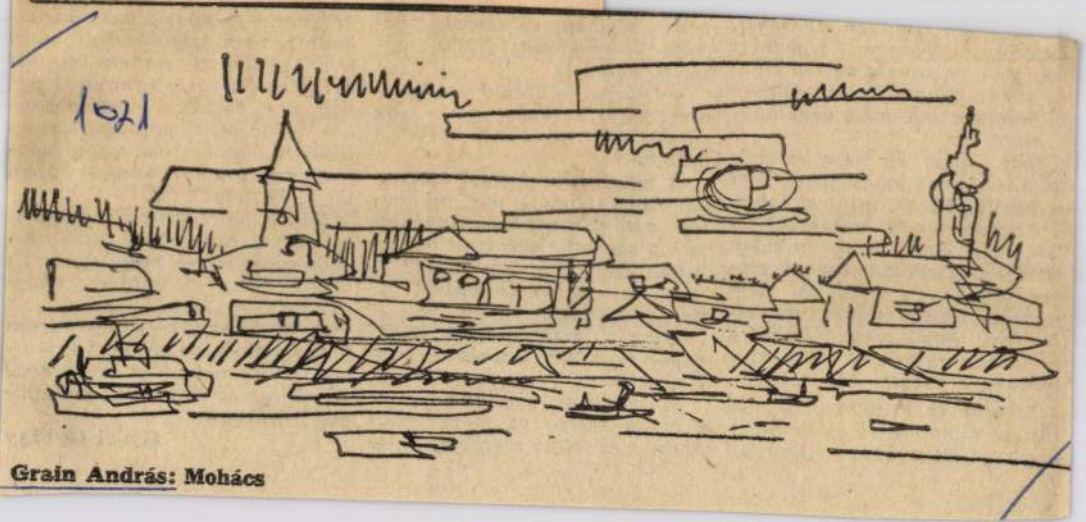
Magyar Hirlap 1975 129/9

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 FEB 20

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Grain András

Grain András: Mohács

...könnyen elveszhet, éspedig véglegesen. Ez pedig a b i z a l o m, amely nélkül szülő és tanár, iskola és társadalom kapcsolata ma már nem képzelhető el.

Igaz, hogy ez nem kézzelfogható, s ára sincs, tehát nem is kerül pénzbe, mint a kabát.

Ami persze a kabátokat illeti, ott sincs azért minden rendjén. Mert amikor az ember távozik az iskolából, nem motozzák meg, és senki sem ellenőrzi, hogy ugyanabban a kabátban megy-e el, mint amelyikben érkezett.

Engem is e pillanatban az tölt el álmatlanító félelemmel, hogy vajon aznap, amikor ott

Ám alig ... cenév kim... szi is elő...

— Hog... esett nek... ember mi... moziból?

A pöttö... ke elálm... tig, aztán egyenesen ... nak a szemébe nézett és bátran kivágta:

— Egy ember is ember, tanár úr kérem!

Mire a társaság nagy kacagások közepette indult el végre a moziba.

A tanárnak azonban szöget ütött a fejébe ez a pimaszul kedves és találó megjegyzés, és ... kedéseim jutottak az ... e, és magamban — hogy senki ne vegye észre — nagyot sóhajtottam.

„Látod, pajtás — korholtam magamat —, valahogy így kellett volna neked is csinálnod! Ahogy ez az ízig-vérig pedagógus csinálja."

Győri György

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

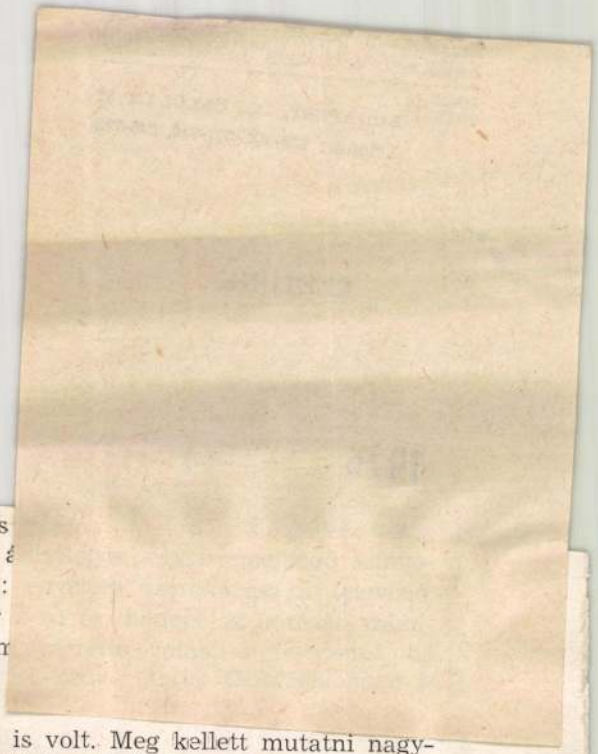
ÉLETÜNK

1976 . . . 1

Grain András
1921

Grain András rajza

adt is igazság, hiszen mozdulni nem ju
még az újabban vásárolt nagyképernyős
buzgóság, mit sem törődve a műsorok á
lával. A mama régebben úgy tartotta:
óbb azonban, hogy kocsit vettünk, már
tt kizárólagos szórakozásnak. (Gondolom
yannak tűnik fel az emberek előtt, aki,
órakozhat.)

De a mai kiruccanásra nyomósabb ok is volt. Meg kellett mutatni nagynyuknak és vejüknek — lehetőleg egy ötletszerű, kedélyes és csapongó kis iruccanás során —, mit tud, mire jó a kocsink, ez a nem akármilyen járgány, z a hamisítatlan, *valóságos Renault*.

Na, ahogy bekajáltunk, a papa közölte ő most lepihen egy órácskára. A mama rámolta az asztalt, majd rögvest föltrombitálta a papát — akinek éppen sierült elszunyókálnia időközben —: „Mi lesz már, papa, nem megyünk!?..." – A papa fölkászálódott, de mire a konyhába ért, a mama már vasalóruhát erített az asztalra, és kijelentette: na, akkor ő most vasalni fog. Ilyen szerelékben ugyebár nem mehetünk kirándulni; aki jönni óhajt, tessék, öltözzön el rendesen... (Rám azt a régi, teljesen cikis inget akarta adni, amit tavalyól ismersz, de sikerült rábeszélnem, hogy a bordó csíkos pulóvert vehessem föl.)

A mama nyilván úgy gondolta: mivel a papa még alszik, ráérünk elindulni. Arról viszont, hogy az előbb fel is ébresztette, szokott, egészen egyéni módján el is feledkezett. Így hát szegény papa számára nem maradt más, mint galambként toporogni az asztal körül, le s föl mászkálni a lakásban, és suttyomban el-elsütni néhány poént általában a nők, de különösen a mama lassúságával és pontatlanságával kapcsolatban, időnként cinkosan összekacsintva vejével. Igen, poénokat mondok, mert a papa szemtől szembe sose bírálja a mamát, még akkor is behúzza fülét-farkát, ha minden oka meglenne rá, hogy pattogjon. Most is csak általánosságban, jövés-menése félfordulatai közt beszélt, „félre", mint a régi színdarabok szereplői. A sógorom is csak ült a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLETÜNK

1976 [illegible] 1

Grain András

életünk

Ára: 6,— Ft *

E SZÁMUNK SZERZŐI:

BÖRÖCZKI MIHÁLY
DÉVÉNYI IVÁN
DOMJÁN GÁBOR
FANTA MÁRIA
FOGARASSY MIKLÓS
GALAMBOSI LÁSZLÓ
GUTTER JÓZSEF
GRAIN ANDRÁS
KABAI JÁNOS
KÁDÁR PÉTER
KARDOS LÁSZLÓ
KERÉK IMRE
KISS TAMÁS
LACZKÓ ANDRÁS
ROAL OSCAR GOMEZ
SERES JÓZSEF
IFJ. SZABÓ ISTVÁN
TARABÓ ZOLTÁN
TÖNKÖL JÓZSEF
TÜSKÉS TIBOR

Borító első:
IFJ. SZABÓ ISTVÁN
Kopjafa

Borító belső és borító hátsó:
GRAIN ANDRÁS
alkotása

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLETÜNK

1976 1

Grain András

1021

életünk

IRODALMI,
MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT

19
76/1

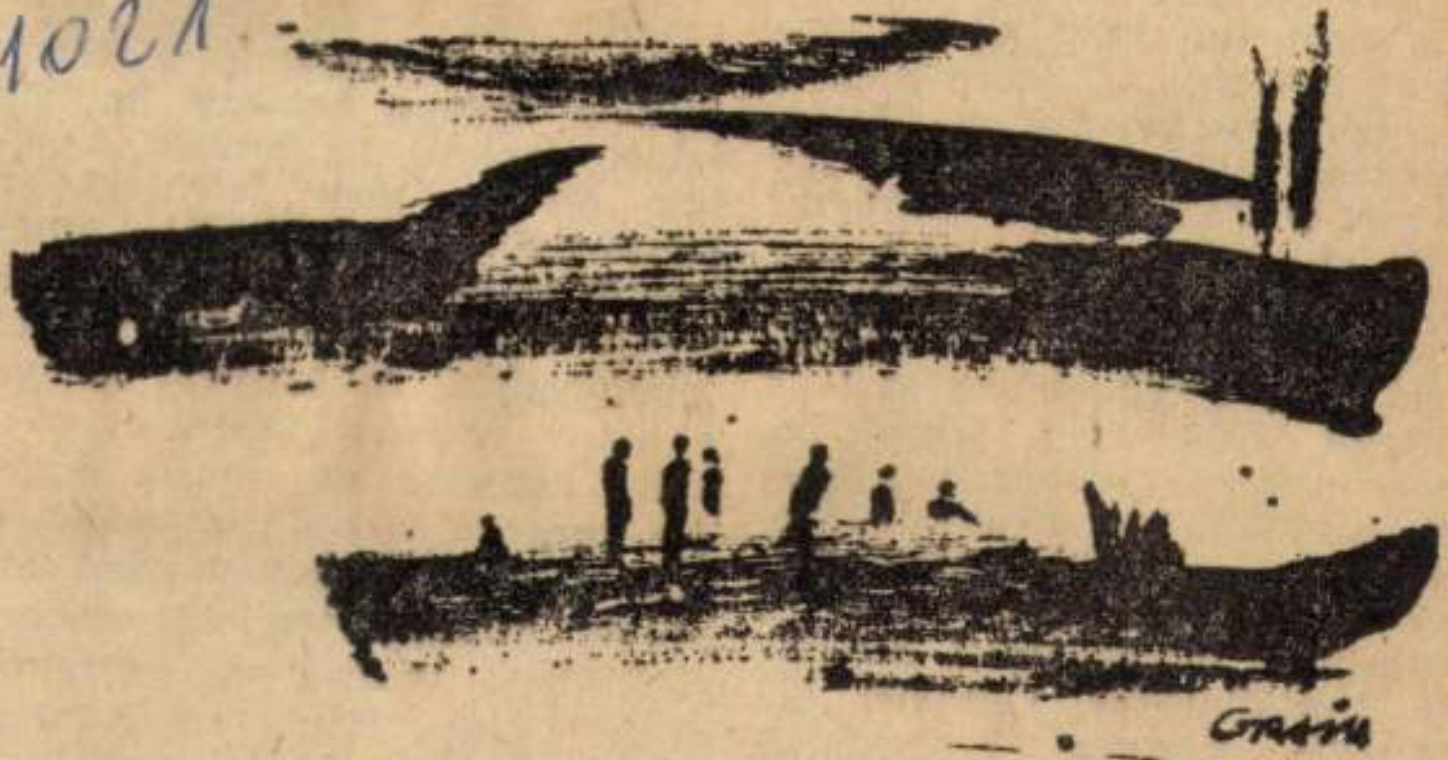
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

978 JUN 11

MAGYAR HÍRLAP

Grain András

1021.

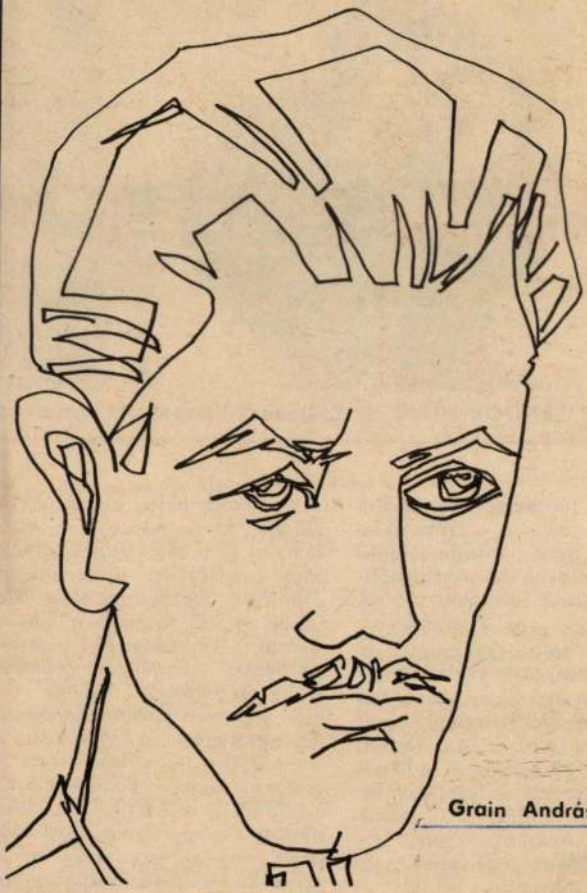
Grain András rajza

tatójának pedig azért va
nleges oka a megillietődö
, mert ő, alki tudja, mi
nt nem tudi még az en
g tegnapjáról, uj erőre k
tudomány szívóssága
nelynek hála az emberi
a már bevilágít *a tizennég*
vel ezelőtti múlt titkai
Bökönyi Sándor könyvén
ében új eredményeket
azó nagyobbik része
integy 8000 évet fogja
nely alatt az ember a ter
et kirablójából újratermelő
hát a szó igazi értelmében ter-
elővé vált, és „megteremtette",
áziasította a vadakból szelidí-
tt háziállatokat. Ösztönei ki-
égítését keresve ismereteket
almozott fel az állatokról, s
ekre az ismeretekre hagyat-

múltba vesző ős, a vadászból lett juhász minden további emberi civilizációt megalapozó értelme és fáradozása láttán kapja meg.

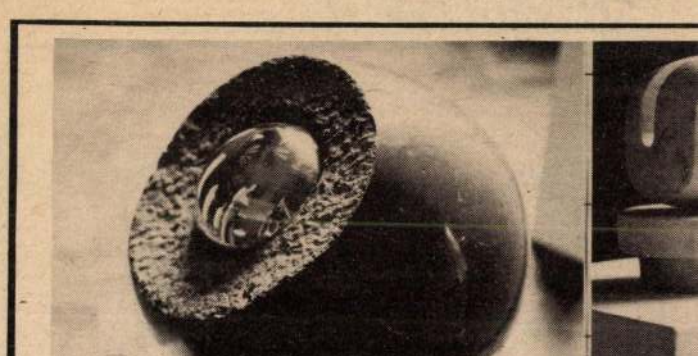
Ormos Mária

Grain András

Grain András rajza

Illusztráció Nagy L. 1976. ápr. 11.

KIGYÓS SÁNDOR MÜVEI: 1. Születés. 2. Kempelis. 3. Visszahajl

A professzor verset íratott a számítóközpont adatfeldolgozó berendezésével. Az eset a stuttgarti műszaki főiskolán történt.

A Kafka szókészletéből és stílusbeli sajátosságaiból informált komputer kafkai stílusban olyan szöveget hozott létre, amelyet több irodalmi szakértő Franz Kafka egy kiadatlan művének tartott. A professzor matematikai formulák segítségével feltöltötte a számítógépet: szavakat, ritmust, sorhosszúságokat, nyelvtani szabályokat adagolt, s végül —, hogy a komputer ne mindig

múlt romantikus alakjai közé sorolja, és természetes nyugalommal ül a televíziós készülék előtt, miközben a képernyőn úrhajókat kapcsolnak össze. Eljöhet az idő, amikor a verset gyártó komputerrel akarjuk pótoltatni kötelező szellemi erőfeszítéseinket? Eljöhet az idő, amikor a családi terveket, az együttélést, a nyaralást, a bevásárlást, a gyerekszületést, a jövő összes kombinációját betápláljuk a bérházi számítógépbe, s a szemvillanásnyi idő alatt, míg az eredmény megszületik, Medárdus baráttal, a fantasztikus regényhőssel

Grain András

Csendélet

Népszava, 1976. szeptember 25.
6. oldal

Grain András: Csendélet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

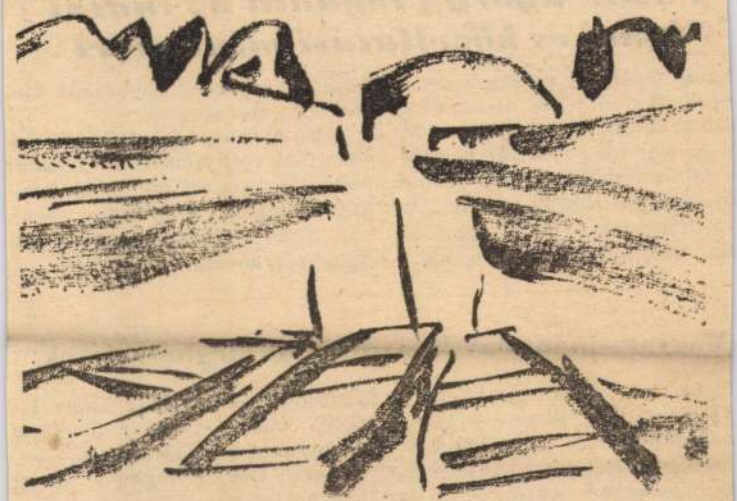
NÉPSZABADSÁG

1976 APR 17

Grain András

1021

1976. április 17., szombat

GRAIN ANDRÁS RAJZA.

Lázár György fogadta az indiai ipari és közellátási minisztert

Lázár György, a Minisztertacs elnöke pénteken hivatalában gadta Tonsze Anath Pait, az Inai Köztársaság ipari és közellái miniszterét, a magyar—indiai dasági, műszaki és tudományos üttműködési vegyes bizottság liai tagozatának elnökét, aki a bizottság második ülésszakán tartózkodik Budapesten.

A szívélyes légkörű eszmecserén részt vett Nemeslaki Tivadar kohó- és gépipari miniszter, a vegyes bizottság társelnöke; jelen volt K. P. S. Menon, India budapesti nagykövete.

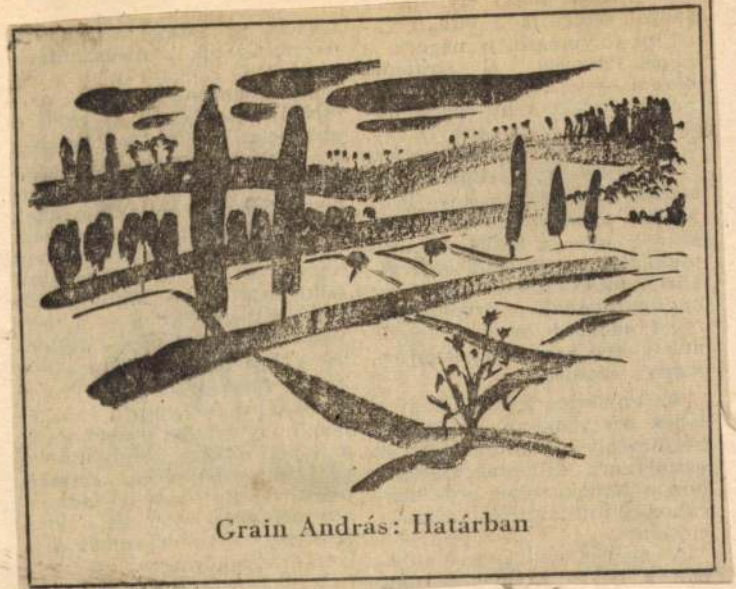
Magyar—jugoszláv konzultációs megbeszélések

oska István külügyminiszteryettes április 15-én és 16-án ola Milicsevics jugoszláv külminiszter-helyettes meghívára Belgrádban tartózkodott és nzultációs megbeszéléseket folytatott a két ország kapcsolatairól, valamint a nemzetközi helyzet időszerű kérdéseiről.

Roska Istvánt fogadta Lazar Mojszov ügyvezető külügyminiszter.

Grain András

Határban

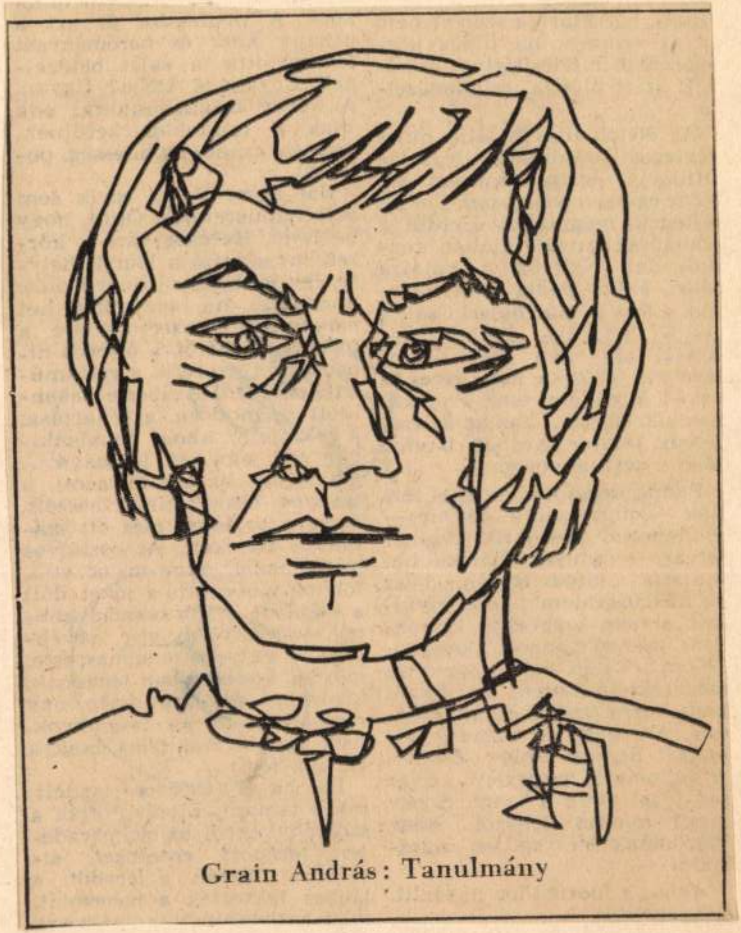
Grain András: Határban

Népszava, 1976. október 24.
8. oldal

Grain András

Tanulmány

Népszava, 1976. október 30.
5. oldal

Grain András: Tanulmány

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

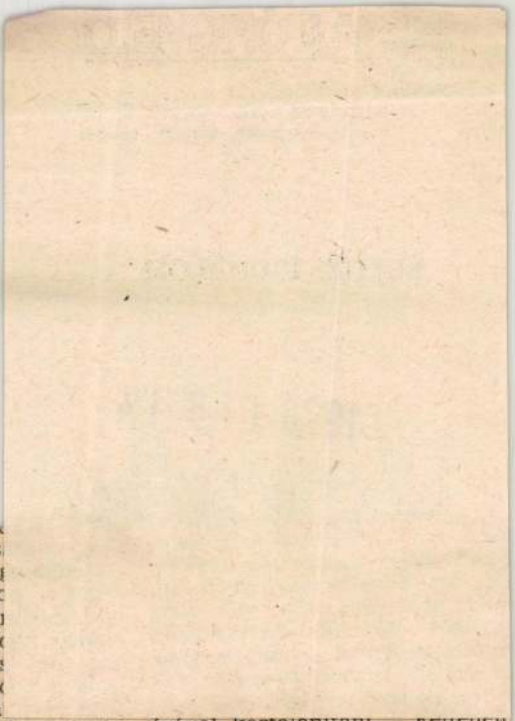
1976 FEB 14

Grain András

1021

Grain András: Busók

amhatalom utasítás
okat ölnek, kik na
n — mindkét oldalo
étlenül zuhannak sí
a terroristák gyilko
alnok, dokkmunkás
z, hisz tudvalevő, h
nus hadviselés tá
áival főképp a hátországok
eit, asszonyait, gyerekeit,
eit veszi célba. Atombombá
termelnek, mondják a terror
mezői. De erre az ellenvetésre
nazafi nem válaszolhat.

gsem kedvelem a terroristá
mert nem csak ölnek, de zsa
k is. Túszok — férfiak, nők —
nek fedezéke mögé húzódva, a
rségi mesterlövészek golyói
nenekítik magukat és zsákmá
at: nem drága nekik a túsz
A közösséget, illetve az ezt
selő államot az elé a lelkiis
ti kérdés elé sodorják: a tár
mi rend védelmében kockára
i-e ártatlan polgárainak, a tú
nak életét. Tudva azt, hogy a
es zsarolást majd újabbak kö-

árával kartalanítani. Pelelet
ezt a tételt hitelesítette az an
parlament, amikor 129 szavaz
többséggel elutasította egyik k
viselőjének indítványát, törvén
sítsék a halálbüntetést. Történt
amikor a többnyire külföldi sz
mazású terroristák — tehát n
brit állampolgárok — gyilkos
gaikkal már hónapok óta feszeg
ték az ország idegzetét.

★

Az NSZK, az Egyesült Állan
után a világ második legtehetős
országa; lakosai még ma is, a
lágválság légnyomása alatt
könnyűszerrel eltarthatnak átl
jövedelmükből két francia, v
angol családot, Afrikában egy e

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1916 FEB 8

NÉPSZAVA

Grain András

1021

Grain András: Busójárás

ull nappal, h
arjúcsapat pö
vijjogó szélle

EHÉR
ÓBITÁR(

chér bóbitáró
modïak a fák
inti, hinti az
felhők havát.

mező is a tél
ó-csöndjét várta.
chér takaróját
izza magára.

naptól gyémántfényt
órnak a hegyek.
e tavaszig hordják
hó-süveget.

— *Kinek adjam ezeket* szarvakat? — *kérdezte a já* vorszarvas *a feleségét.*

Mielőtt a nyúl kinyithatt volna *a száját, a jávorszarva* felesége *már válaszolt is.*

— *Ezeket a szarvasnak add* Védekezni tud majd velük.

SAJTÓFIGYELŐ

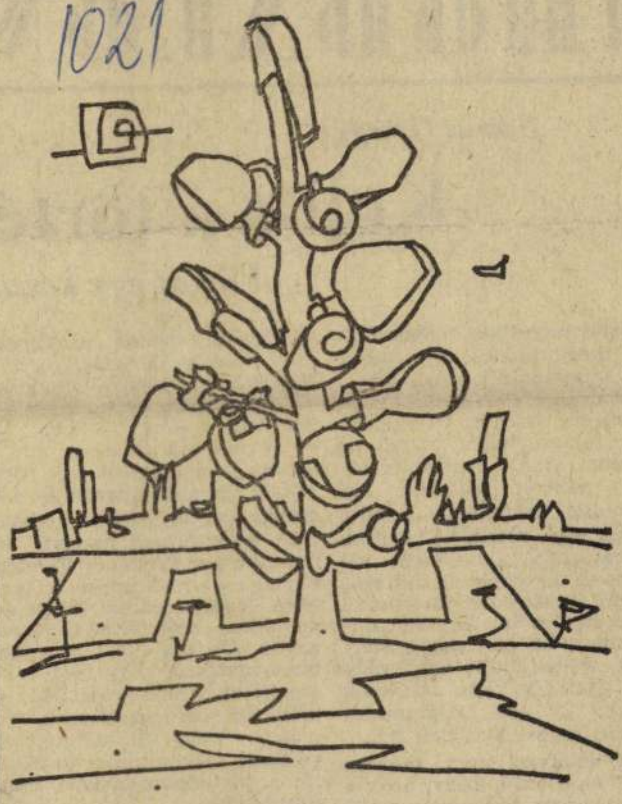
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Népszava

Grain András

1975. szeptember 27.

1021

Grain András: Köcsögfa

1975. szept

IRODALOM

Száraz György

Kell-e a történ

Vázlat egy készülő

Hadd mondjam bevezetőül: meggyőződésem, hogy színpadainkon a történelmi dráma nem pótolhatja a társadalmi drámát. Túlburjánzása egészségtelen, mind az irodalom, mind a színház tájairól nézvést. Viszont: aki történelmi drámát ír, mindig gyanús egy kicsit. A kritika hol ravaszdi kikacsintást vél felfedezni az ódon díszlet mögül, hol egyszerűen történelmi képeskönyvet lát az ilyen darabokban; az írót pedig vagy afféle óvatos duhajnak, vagy holmi Hazaffy Verai Jánosnak képzeli, ki este Himnusszal fekszik, reggel Szózatra kél.

A gyanakvás nem minden alap nélkül való. Tény, hogy e műfaj vonzza leginkább a titkos drámaírók elszánt tömegeit, kik mázsás kéziratkötegeket történelmi dráma alaptípusa még mindig a *Bánk bán*, a *Fáklyaláng* s nem — mondjuk — Anouilh *Becket*je. Hogy ebben van valami sántaság, azt én is tudom, mindenki tudja. S hogy közönségünk egy része felnőtt immár a morális, bölcseleti töltésű, pszichológián és nem politikumon nyugvó témákhoz, azt Páskándi *Vendégség*ének emlékezetes sikere, Sütő, Kocsis drámái iránti érdeklődés bizonyította, bizonyítja. De talán azt sem kell bizonygatnom, hogy régi és új szemléleti hibák, rossz írói és kritikusi beidegzettségek, túl primitív vagy túl raffinált elvárások még mindig kerékkötői a történelmi dráma megújulásának.

Itt van mindjárt a differenciálódás kérdése. Kezdetben volt az, amit Hermann

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 JUL 19

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Grain András

aranyos-kis csónak

1021

Grain András: Uszályvontatás

A szegénységnek
nost kezébe venni
ort. Olyan világ
dik.
Akkor aztán el-
őrnagy elvtárs?
rdeztem, s szeret-
volna, ha mesél
ha mondja.
Elmentem. Be-
ban kiképeztek,
cenben össze-
ttek, aztán men-
nyugat felé. Előbb
asútépítő ezred-
ztották be a szá-
kat, később már
harcoló alakulat-
kerültünk. Igaz,
utottunk el Bécs-
ig, hogy az el-
ből már csak
lyokat láttuk. A
ét a szovjetek in-
. Mi ott rostokol-
Bécsújhely alatt,
n elérkezett a
. Berlinben szét-
az utolsó náci
ot is. Minket
szépen hazaküld-
z is valami. Leg-
a szándék meg-
bennünk. Leg-
azt mutattuk,
készek vagyunk a
is. Visszakerül-
erettyóba. Akkor

gyerek vagy, szereted
is ezt a katonaéletet.
Nem akarsz beállni
határvadásznak?

— Azt sem tudom,
hogy az milyen, őr-
mester úr! — mond-
tam neki. Őrmester úr-
nak szólítottam, mert
akkoriban az a furcsa
divat volt, hogy a fe-
lettes bajtársnak szó-
lította a katonát, de a
felettest nekünk még
urazni kellett.

— Majd megtudod,
biztosan jobb, mint a
laktanyai élet, — ne-
vetett az öreg őrmes-
ter, s mutatta, hogy
komiszul vagyunk mi
a laktanyában. — Ke-
vesen lesztek egy he-
lyen, családias lesz
az egész. Ahol keve-
sebben vannak, ott
könnyebben hozzájut
az ember az ennivaló-
hoz. Magam is mennék,
de engem már jobban
leköt a család, meg a
szokás, meg minden.

— Jelentkeztem, s
hamarosan azon kap-
tam magam, hogy Be-
regböszörményben va-
gyok, a határportyázó
század őrsén. Csöbörből
vödörbe. Millpengős

voltunk hozzá vagy
huszonöten. Az volt a
fontos, hogy annál le-
gyen fegyver, aki por-
tyára megy. Az őrs
legénysége hasonlított
a kurucokhoz. A me-
zítlábasokhoz. Akinek
ép bakancsa volt, az
már nagyon derekasan
ellátott határvadásznak
számított. Örültünk, ha
annak a lábán volt
bakancs, vagy csizma,
aki szolgálatba ment.
Benn az őrsön megjár-
ta mezítláb is. Az
őrs? Tudja, milyen őr-
sünk volt? Egy földes,
gerendás, zsupptetős
paraszthaz. A kutat
már magunk ástuk, a
mellékhelyiségeket ma-
gunk tákoltuk össze.
Az élelmezést lelemé-
nyre, szerencsére,
véletlenre alapoztuk.
Pénzért semmit sem
lehetett venni. Volt
két lovunk, szekerünk,

Akkora fejjel.
áldotta meg az é
ja, hogy olyant
láttam. Ha szolg
állították, egy ro
sakot tett a fejér
ráment. Volt egy
micipője, kalocsni
ban járt. Volt
alább negyvenh
negyvenhetes a
Az ördögből szer
volna rá bakk
Sátorlapból var
gának ruhát.
aztán jöttek a hi
idők, leszerelték,
tudtak neki fels
biztosítani.

— Mire kellett
riban a határőrs
kérdeztem az
elvtárstól nagy b

9.

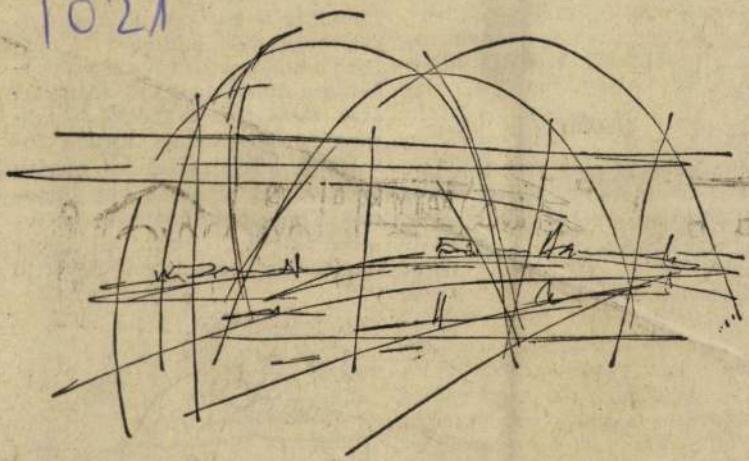
— Mire kellet
nyugati határon
mert vagy jötte
na vissza a n
nácibérencek, h

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Grain András
1975 OKT 2, 6.

1021

Grain András rajza

tővé teszi, hogy fontolóra
országunk csatlakozását a
séghez a nem túl távoli jö
A görög csatlakozási kére
óta is problémák elé állítj
lenceket.

Utolérni

Görögország még 1962-b
sulási szerződést írt alá az
-i Hatokkal, mely előirá
hogy az ország 12 év alatt vám-
mióra, 24 év alatt pedig teljes
gazdasági unióra lép a Közös
Piaccal. E szerint tehát Görög-
ország 1986-ban válhatnék a nyu-
gat-európai gazdasági integráció
eljes jogú tagjává. A szerződés
rtelmében a görög gazdaságnak
z időre *utól kell érnie* a tagor-
zágok gazdasági színvonalát.

Bár 1968 júliusa óta *vámmen-*
ességet élveznek a görög ipari

szerint egyre szé-
sebb körűvé válik a görög
munkásság béremelést követelő

1975 DEC 2 5

MAGYAR NEMZET

Grain András

...eretezett csoportkép is a falra!

Kovács Judit

1021

Grain András rajza

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

anyag végső
kvarkok. Az
tást még nem

A csillagás
sége szerint
egyetemünk
liárd évvel

munkra elképzelhetetlen nagyságú és erejű ősrobbanás révén keletkezett. A Föld víztakarója és légburka 3,5—4 milliárd éves. A legrégibb kőzet Grönlandban van, 3,8 milliárd esztendősnek találták. Biológiai fejlődés legfeljebb 3,5 milliárd éve folyik Földünkön. Az eddig ismert legrégibb élőlénynyomok, a dél-afrikai Függefa-sziklák fosszíliái 3,2 milliárd évesek.

AZ ŐSFÖLD légköri összetételét — metán, hidrogén, ammónia, formaldehid, cián és származékai — utánzó kísérletek során azokat a láncszemeket keresték és keresik a tudósok, amelyek *az anyag életté szerveződéséhez* kellettek.

Mai tudásunk szerint *az élet hordozása a szénvegyületek kiváltsága*. Hogyan keletkezhettek ezek? Az élő rendszerek építőköveit képező anya-

egyébként számos olyan vegyületet is tartalmaznak, amelyek a mai élővilágban a Föld felszínén nem fordulnak elő, de a molekuláris evolúciót utánzó laboratóriumi kísérletekben keletkeznek.

Az 1971 végéig a csillagközi térben felfedezett 20 molekula és gyök mind szerepet játszik a biológiai jellegű vegyületek abogén keletkezésében. A Nyilas csillagkép egyik galaktikus rádióforrásában cián-acetilén jelenlétét mutatták ki, amelyről már bebizonyították, hogy víz jelenlétében spontán át tud alakulni fehérjejellegű anyagokká.

RÁDIÓTÁVCSÖVEINK a világmindenség több száz millió fényévnyi távolságra levő pontjait is pásztázzák. Űrszondáink a bolygók felületeit és természeti viszonyait kutatják. Űrhajósaink ott voltak a Hol

Grain András grafikus

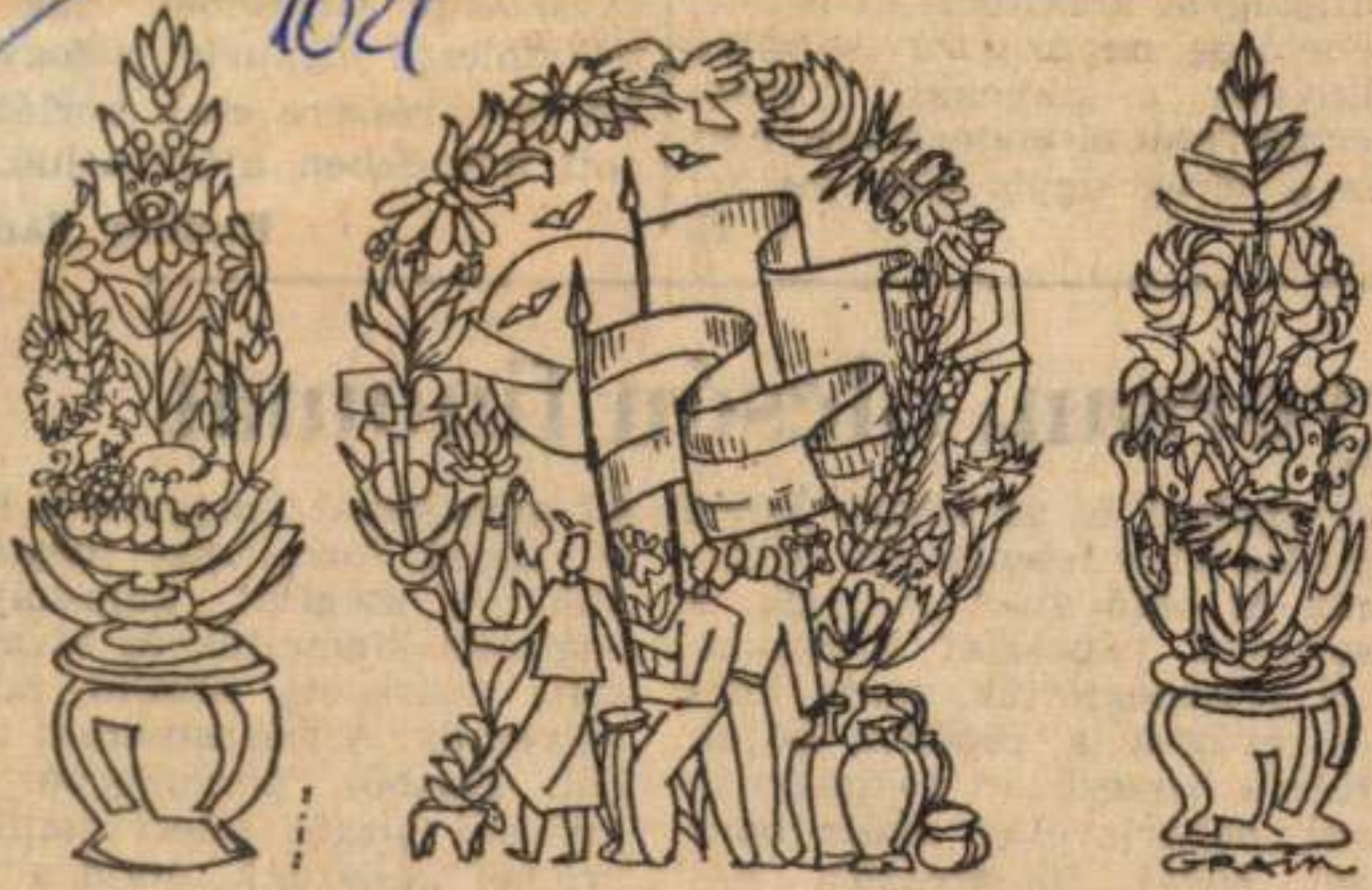
GRAIN ANDRÁS RAJZA.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 17.

MAGYAR HIRDETŐ
Sajtófigyelő

NÉPSZAVA
Grain András
1980 ÁPR 27
grafikusművész

1021

Grain András: Ünnep

virágágyat alakítunk ki belőle, lehetőleg ne szigorú sorokba ültessük a gumókat, hanem természetes elrendezésben, hisz ez a virág úgyis elég merev.

T. E.

gyorsan, olcsón finomat

sárgarépát és az almát. Rövid pirítás után felengedjük a borral, és fedő alatt pároljuk. A savanyú káposztát kimossuk, jól lecsepegtetjük, majd kissé összevágva a répához adjuk. Kevés összezúzott fokhagymával, babérlevéllel, egész borssal, sóval, fűszerezzük. 2—3 deci ételízesítővel kiforralt vizet töltünk bele és fedő alatt pároljuk. A rostélyost felszelelal galuskákat szaggatunk bele. Lassú forralással megfőzzük. A megfőtt galuskákat óvatosan kiemeljük és kivajazott, cukrozott tűzálló tálba helyezzük. A visszamaradt tejből, lisztből, porcukorból és tojásból vízgőz felett vaníliakrémet készítünk, majd a galuskákra öntjük. Sütőbe téve tetejét pirosra sütjük. Cukorral meghintve tálaljuk.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

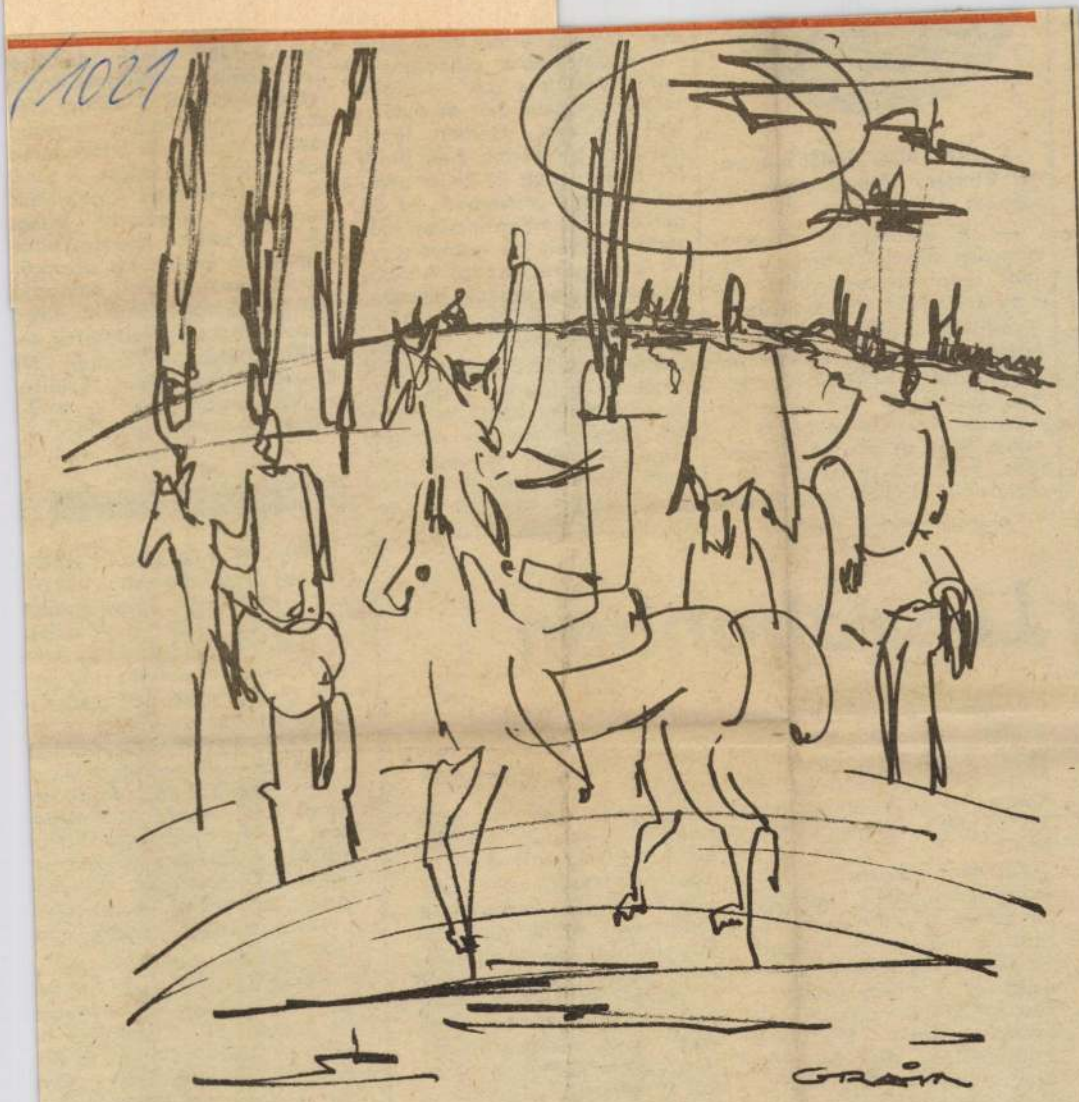
Grain András,

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

grafikusművész

1980 MÁJ 18

1021

Grain András rajza

A HANGADÓ hétfői műsoráról Görgényi Zoltán szerkesztő-riporter tájékoztatott:

— „A formalitások és ezek adminisztrálása elnyomja a valódi alapszervezeti életet az egyetemi KISZ-szervezetekben" — állította a Pécsi Tudományegyetem egyik volt alapszervezeti titkára a HANGADÓ áprilisi műsorában. A kijelentés nagy port kevert a hallgatók körében. Még az adás alatt több mint harminc, különböző korosztályú és munkakörben dolgo-

első felébe
KB Ifjúság
munkájáról
milliót költö
ra." Ezt m
mondta, aki
March-sa in
zetközi hegy
perces zenés
sodik felébe
ről és a nyá
szörös magy
zső emberi tulajdonságairól felesége árulkodott. A Mecseki Ércbányák KISZ Bizottsága által rendezett autós harci túra útvonalán Müller István kollégám bekapcsolt magnóval autózott végig. A műsor vendége az Ohio államban lakó Bakó Emőke, aki az idei tanévben a Leö-

nak szekszárdi kirándulásáról, a Kaposváron megrendezésre kerülő Zeneiskolai Tanárok VI Országos Kamarazenei Találkozójáról, valamint a keszthely Goldmark-hangversenyről.

Beszélgetés a csónakossa

„Nagyító" címmel a kátoly körzeti kultúrotthonban készített szerb-horvát nyelvű riporto Kricskovics Antal. Hétfőn les hallható. Kedden az épülő sely lyei körzeti óvódához látogat nak el a szerb-horvát szerkesz tőség munkatársai, majd „A fo lyó és az ember" c. sorozatbar a csónakossal beszélget Fran kovics György. „A májusi es aranyat ér" címmel mezőgazda sági körkép nyújt tájékoztatás szerdán a földeken folyó mun kákról. Csütörtökön hangké pekben számolnak be a nemze tiségi óvónők első országos ta lálkozójáról.

Az éltető vízről szól Reil Jó zsef hétfői német nyelvű riport ja. Ugyancsak ő mutatja b kedden a bátaszéki Fa- és Ká dáripari Szövetkezetet. Grá Vilmos egy napot töltött a pécs német nemzetiségi óvódában ott szerzett élményeit, tapaszta latait adja közre a szerdai ri porban.

a Lisszabonban

ról nem ez az első regénye az írónak, de talán ebben sikerült a legteljesebben, a maga infernális mélységeiben ábrázolnia az üldözöttek sorsát a „rettegés birodalmában".

Két férfi találkozik a lisszaboni kikötőben, mindketten németek, s mindketten hazájukból menekültek. Az egyik elmeséli kálváriájának történetét, ez a regény tulajdonképpeni cselekménye. Az elbeszélés során félelmetes valóságában tárul fel előttünk a fasiszta hatalom világa, melyben a humánusan gondolkodók puszta létét is állandó veszély fenyegeti.

Bujkálás, rettegés, majd koncentrációs tábor Jozef Schwarz sorsa is, akinek mégis sikerül megszöknie és külföldre jutnia. Ám Németországban maradt felesége iránti szerelme kalandos utakon visszakényszeríti hazájába. Kettejük menekülése, majd együttlétük viszonylagos boldogsága, melyre a háború tragikus árnyéka vetül — mindez kitűnő alkalom az írónak, hogy hiteles képet adjon a természetes létezésüktől egyre inkább megfosztott, a remény és a szorongás között őrlődő emberi sorsokról.

K. S.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András

NÉPSZAVA

grafikusművész

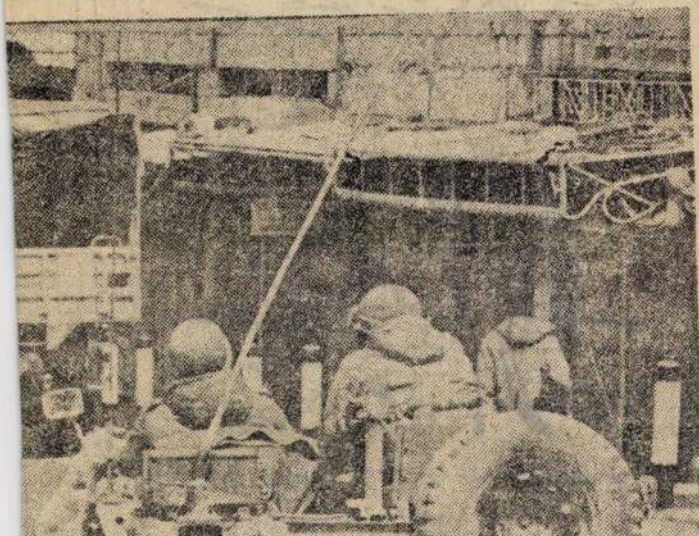
1980 JUN 15

8 1021

Grain András: Baromfiudvar

ITIKA FRONTJAIN

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

1980 JUN 29

Grain András,
grafikusművész

ZAVA 1021

1980. június 29.

Grain András: Busójárás

Katonai hírmagyarázónk írja

A fegyveres erők helyzete Iránban

Iránban kiéleződött a harc azok között a politikai áramlatok, csoportosulások között, amelyek kizárólag az iszlám „szent törvényeit" ismerik el a jövendő államalakulat egyedüli fundamentumának, illetve, amelyek az iszlám megmutatták, hogy *katonai felkészültségük, enyhén szólva, messze elmarad a felkelőkétől.* Ami a rendőrséget illeti, egyes információk szerint a *rendfenntartásban alig vagy egyáltalán nem vesz részt; a* csendőrség vidéken ennél va-

Dél-Afrika

TE

A DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG rendőrminiszte-re, *Louis le Grange* néhány hete felhívta a körzetparancsnokok figyelmét: *„A beosztottak hagyjanak fel rossz szokásukkal, és a bantukat ne nézzék majomnak; ha a néger kezet nyújt, fogadják el".* Az emberbaráti megnyilvá-

Gracin András, grafikus

Rajz: Repr.

Gracin András: Rajz
Jelenkor, Pécs, 1981. máj.

468.
XXIV/5.

Graun Mdrás, grafikus

h.: Csontváry

Graun Mdrás: Rajz 450

Jelenkor, Pécs, 1981. máj. XXIV/5

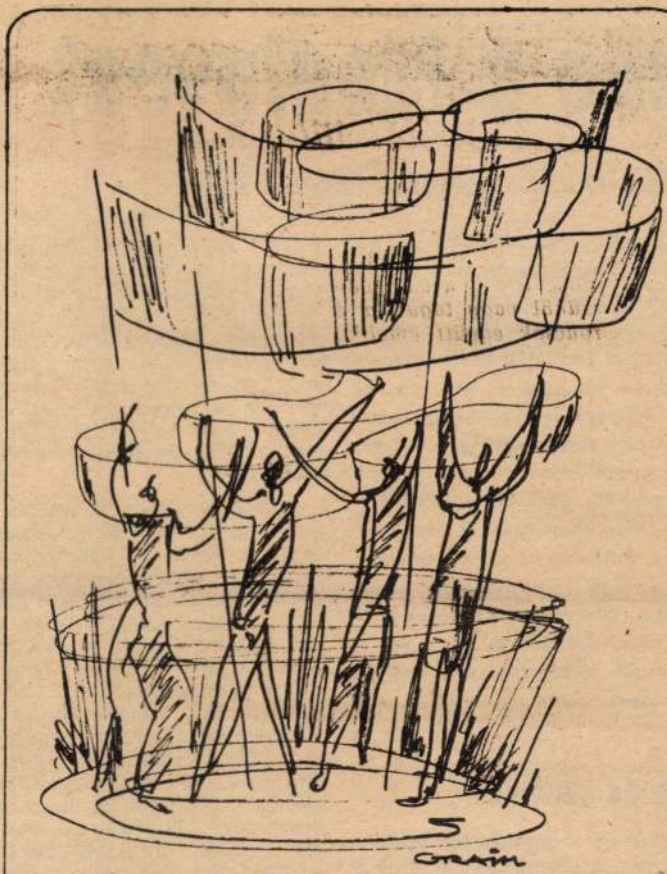
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András,
grafikusművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1980 MÁR 29

1021

Grain András rajza

adó a M

ségű társulás közreműködője a VÁÉV

bbé váló nehézségei – hangzott
k XII. kongresszusán is – remél-
nunkára, gazdálkodásra ösztön-
lönböző szervezeteinket. Különö-
építőipar területén tevékenykedő
vetkező időszakban itt számolni
ny mérséklődésével is. Az ebből
rvezetek leginkább úgy védhetik
eg a leghatékonyabban, ha több-
megosztva, közösen vállalkoznak
agi következményekkel járó fel-
nem volnának képesek megvaló-
en jellegű társulások már szép
eddig nem volt példa, hogy ipa-
ő vállalatok szövetkeztek volna
lalkozói társasviszony kialakítá-
ósítására. Azaz egy kivétel már

ion és külföldön

re most a Medinvest vállal-
kozna, a számítások szerint 2
és fél, 3 év is elegendő lenne.
A kiaknázható lehetőségek
között számottevő az is, hogy

lásban rejlő előnyök kihasz-
nálásával — fix áron, a ter-
vezett költségek és határidők
megtartásával vállalkozhat
az egyes beruházások meg-
valósítására. Ez napjainkban
még teljesen szokatlan, holott
mind a megrendelők, mind a
népgazdaság érdekeit figye-
lembe véve ez rendkívül je-
lentős.

Ehhez persze az is szüksé-
ges, hogy a társulásban
együttműködő partnerek
másképp gondolkozzanak és
dolgozzanak, mint ahogy ezt
eddig megszokták. *Ezért a
társulásban is létező külön
érdekek és a közös cél körül-
tekintő egyeztetését, a költsé-
gekkel való takarékoskodást,
a mindenkire kötelező együtt-
működést alapfeltételként fo-
gadták el az „ötök".* Igazolja
ezt az a kitétel is, hogy a
részt vevő alapító tagok bár-
melyikének hibájából bekö-
vetkező károkat nem a szo-
kásos jogi úton, a ma érvény-
ben levő kártérítési jogsza-
bályok szerint rendezik;

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András

1980 JAN 12

NAPLÓ (VESZPRÉM)

grafikusművész

1021

Grain András rajza

Lakás, iskola, kultú

A három

Az életben kevésbé, vit
fórumokon gyakrabban fe
vetődik a kulturális fejlesz-
tés örökös kérdése: jó az,
hogy mindent az iskola kap,
a művelődési ház meg sze-
génykoszton él? Történhet-e
a művelődési ház rovására
az iskolafejlesztés? Megén-
edhető-e, hogy a tantermek
lfoglalják a kultúrház
lubszobáit? És még sorol-
atnám a két testvérintéz-
mény elsőbbségi problémáit.
okan (a közművelődés meg-
zállottai) akár odáig elmen-
ek, hogy a lakásépítés ro-
ására is kardoskodnak az új
akótelepi klubok létesítése
ellett.

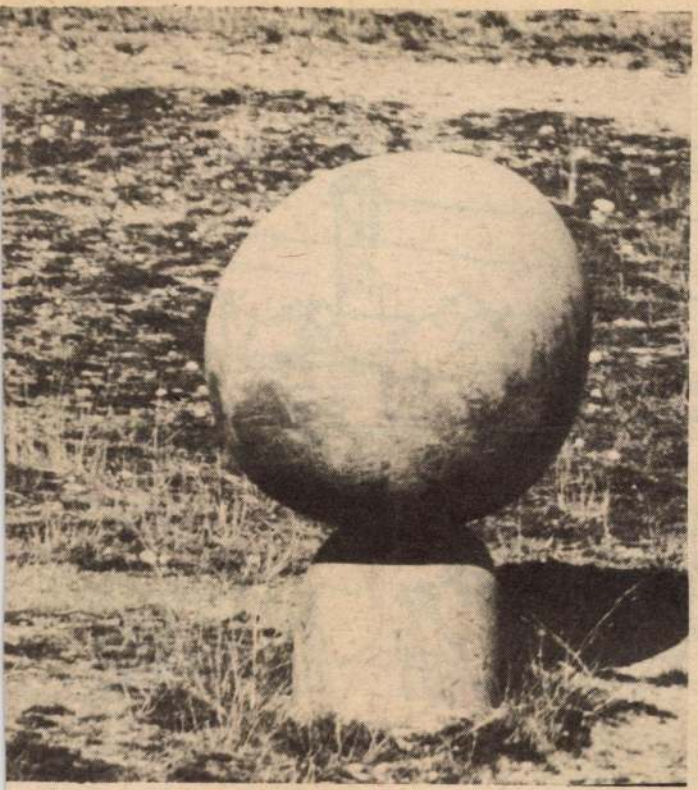
Az elsőbbségi kérdés meg-
jtése roppant egyszerű. He-
ezzük magunkat, családi lé-
inket a problémakör gyúj-
pontjába: ha nem lenne hol
knunk — vajon nem a la-
ásért dörömbölnénk?; ha
esszire kéne iskolába jár-
n a gyerek — vajon nem
esetleg meglévő könyv-

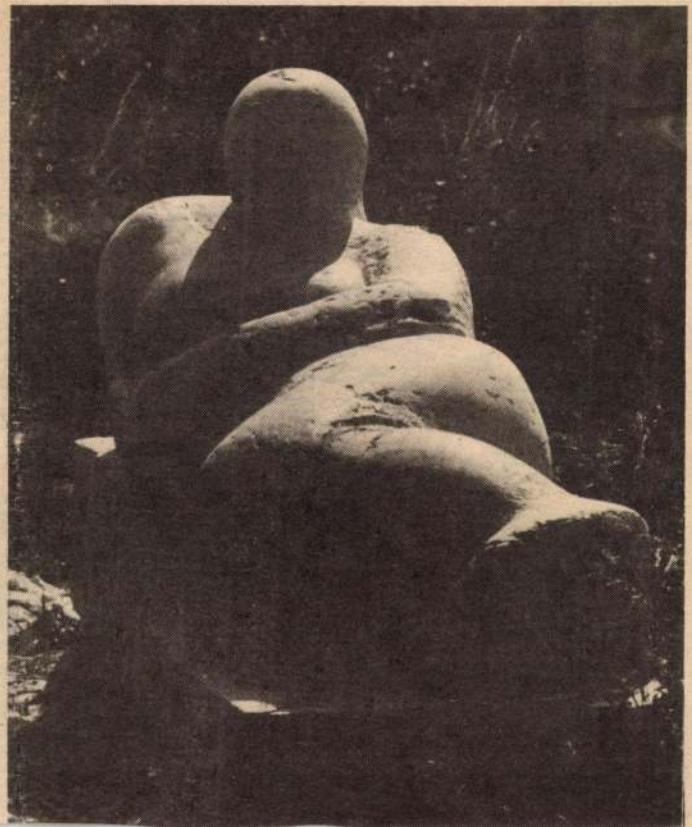
kérdésben: *A legfontosabb közművelődési intézmény az iskola. S mivel nehéz helyzetben van gyakran, kérdés: hogy eltűri-e másféle művelődés jelenlétét? Nem fogadható el az a nézet, hogy a kultúrház sokadrangú lenne. Erre is szükség van. Az egész együtt érvényes!*

Számunkra mindebből nem annyira a rangsorolás a lényeg, sokkal inkább az „*együtt*" kifejezés: az *együttműködés* értelmében! Több községben láttam, hogy a kultúrház nagytermében az iskola tornaterme, vagy klubjában a tanterme van. A kettő jól megfér együtt. Szigligeten olyan érdekes váltás történt (persze szükségből), hogy korábban a tantermek költöztek be a könyvtárba, tavaly meg a könyvtár kapott szállást az új iskolaépületben.

Grain András, grafikusművész

Grain András rajza

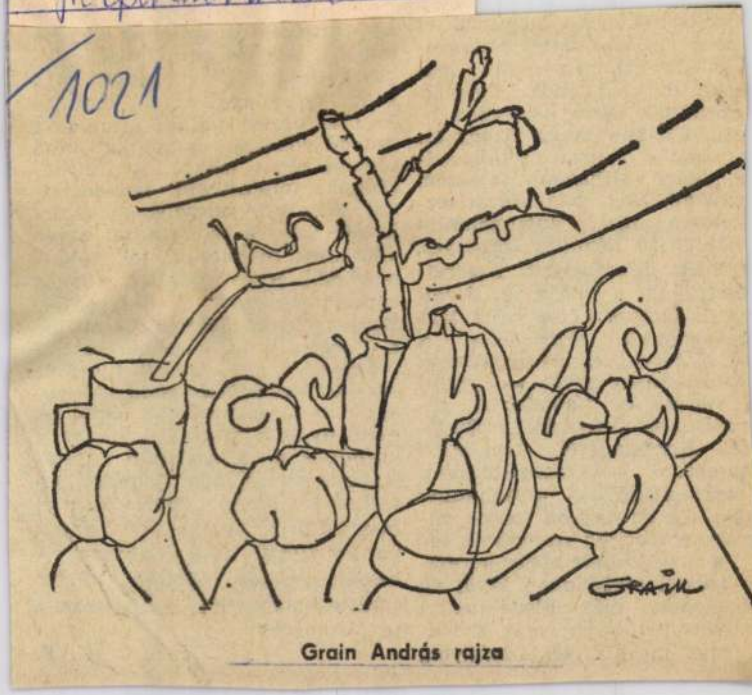
MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 NOV 4

MAGYAR HÍRLAP

Grain András,
grafikusművész

1021

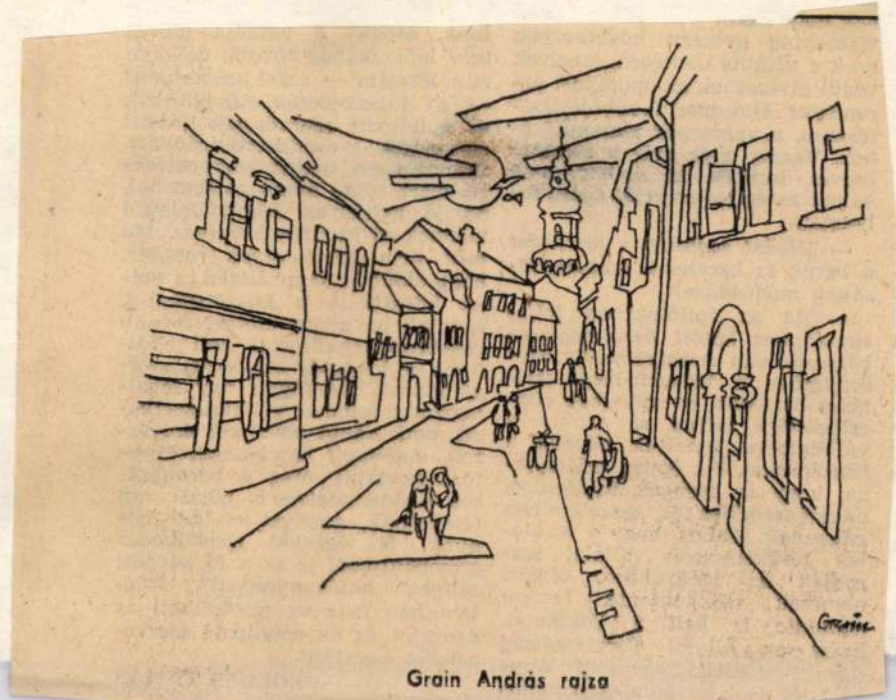
Grain András rajza

krabban a rádió tartalm
szerű vallástörténeti mű
is. Ezt hangsúlyozzák
krabban az Istenek, m
próféták című könyvb
ely különben maga is e
es rádiós sorozat reink
a (hogy stílusosan fej
nagam). Ez a magyaráza
zetesen igaz, dokume
kell. De némileg szeg
nytelen. Szerencsére isr
esztésünk, s maga az i
yv is messze túllép rajt
blémaköreit tekintve is. A
ó, a görög és a keresztény
ástörténeten kívül az egyip
i vallási (és társadalmi) re
mról, Zarathusztráról, Budd
ól, Konfuciusról, Laó-ceről,
hamedről — mozgalmaikról
tanításaikról — olvashatunk
jain. És ez nagyon fontos, hi
n az emberiség nagyobbik ré
a zsidó-keresztény-keresz
n vallási tradíciókon *kívül él*,
s istenek, más hiedelmek, s
i még fontosabb: más szoká
, más magatartási szabályok,

a fejezet (mint korábban a rádióadást) majd ismert filozófusok és vallástörténészek kerekasztalán forog tovább a téma. Az eseményjáték valamit felidéz a korból, s a vallásalapító feltételezhető portréjából. A tudós beszélgetők pedig több oldalról megvilágítják a tant és kifejtik valláskritikai álláspontjukat. A beszélgetéseket *Zoltán Péter* vezette, s a kötetet is ő szerkesztette. *(Minerva)*

G. E.

Grain András

Grain András rajza

úgy intézkedett, hogy 1982. janu- [illegible] **FÖLDES TAMÁS**

Grafik Arbeiten, Graphikus

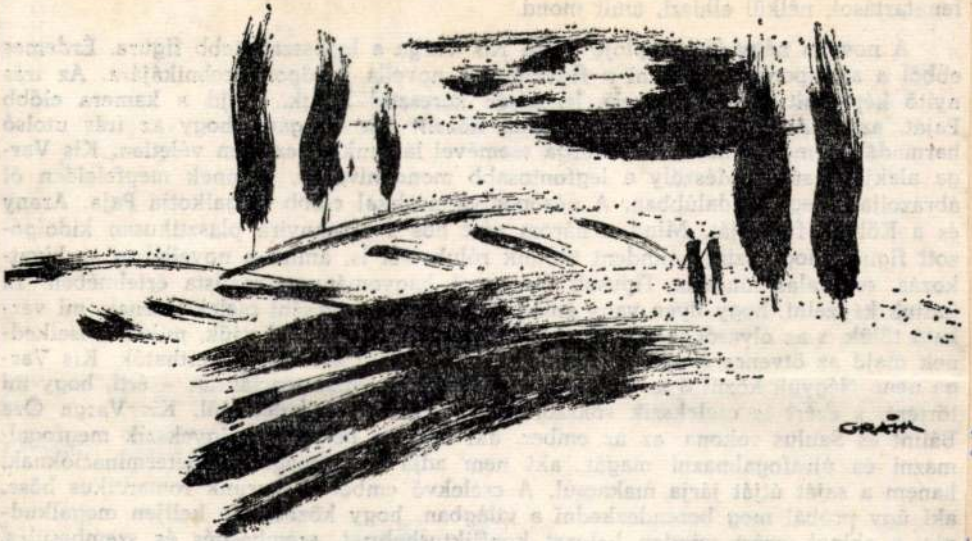

51

51

V/1.

Grain András, grafikus

26

Grain András, grafikus

72.

U/1.

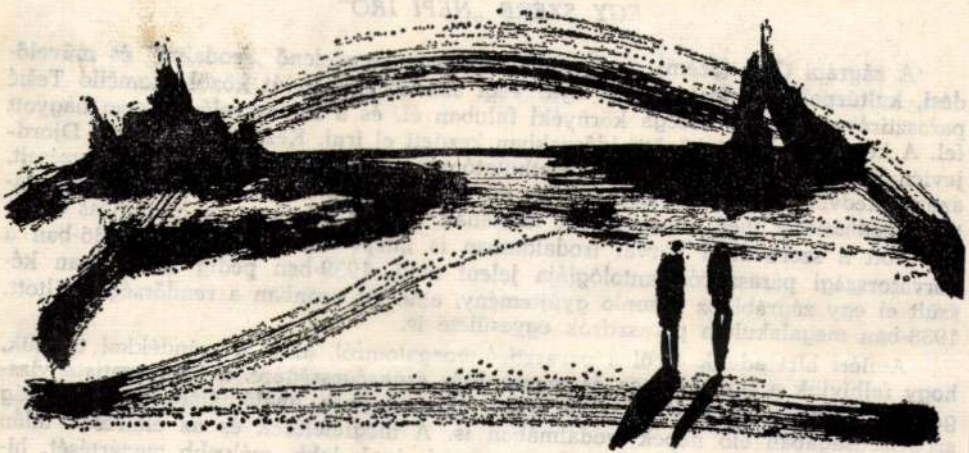
Czeizel András, grafikus

len harmóniája; ehhez képest Rába számára az önfeltárás és minden emberismeret elsősorban bonyolult nyomolvasási eljárást jelent, látszatok lehántását, érzéket az elhasználódó burok mögött is épnek megmaradó bensőség és a hozzá tartozó értékek világa iránt.

A kötetnek mindjárt a nyitóverse lét-összegező igényről árulkodik, a „portrék

Grain András, grafikus

88.

. kor, Pécs, 1981. jan. (4/1

Grain András

Magyar H

Busójárás – Grain András rajza

MK SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András
1980 OKT 12
grafikus

NÉPSZAVA

1021

Grain András: Mohácsi látkép

a delet narangozták, amikor malacka megállt, mert bizony a gyomrocskája nagyon korgott.

— Röff, röff, éhes vagyok. Hazamegyek ebédelni. A gazdasszony biztosan elkészítette az ebédet, jaj, de jó lesz! — örvendezett. — Jóllakok, és újból folytatom a világkörüli utamat.

Egyről azonban megfeledkezett. Nem járt iskolába.

san visitott, de vinnen is hajtották. Már késő délutra hajlott az idő, malacka va fakadt, keservesen nyösgött, nagyon éhes volt. E szer csak látja Röfike, h két kutyus fut végig az ut játszadozva. Irigy szem nézte őket:

— Milyen jó nekik, bizto nem éhesek.

Az egyik kutyus észrev malackát.

A vonat

1. János bácsi minden délután vonattal érkezik a városból.

2. Ha a község és a szövetkezet közti út kétharmadát megtettük, az állomáshoz érünk.

3. Minden délután 4 óra 36 perckor gépkocsi indul a községből a szövetkezetbe.

4. A gépkocsivezető szívességből rendszeresen felveszi János bácsit útközben a kocsira.

5. Amikor János bácsi leszáll a vonatról, a gépkocsivezető éppen kiinteget barátjának, a benzinkutasnak.

6. János bácsi 5 óra után 12 perccel szokott kiszállni a gépkocsiból a szövetkezet udvarán.

7. A vonat egyik napon késett.

8. Ezen a napon a gépkocsi a szerelvénnyel egyszerre érkezett az állomáshoz.

bácsi örömmel mondta: „Igaz, hogy hat percet késtünk, mégis a szokott időben jöttem meg."

10. A benzinkút az állomástól 5 kilométer távolságra van.

Kérdéseink: 1. Milyen távolságra van egymástól az állomás és a szövetkezet? 2. Milyen távolságra van a benzinkút a községtől? 3. Milyen időpontban szokott befutni János bácsi vonata? 4. Hány kilométeres óránkénti sebességgel halad a gépkocsi?

Mi lesz belőle?

Kösse össze a pontokat 1—45-ig. Valamit csak sikerül így, közösen rajzolnunk.

Útvesztő

Igazodjon el ebben az útvesztőben az, aki tud! A feladat: lent bejutni és fönt ki. Próbálja meg, hátha sikerül!

MAHIR
Sajtófigyelő

NÉPSZAVA

Grain András,
grafikus

1983 AUG 2 01

1021

mondják itt születek
bújhatok magam is h
ki elől? meddig? min
ötvenkét csikó legelé
megszámlálva az őze
fűszálak lapján feliro
jó legelő csak haszno
olvad a csontok korm
hajt nyelvet zöld ker
őzek szemébe csapód
béklyózott gépeket
hajtja a mese nélküli

Grain András

ÜNNEP

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

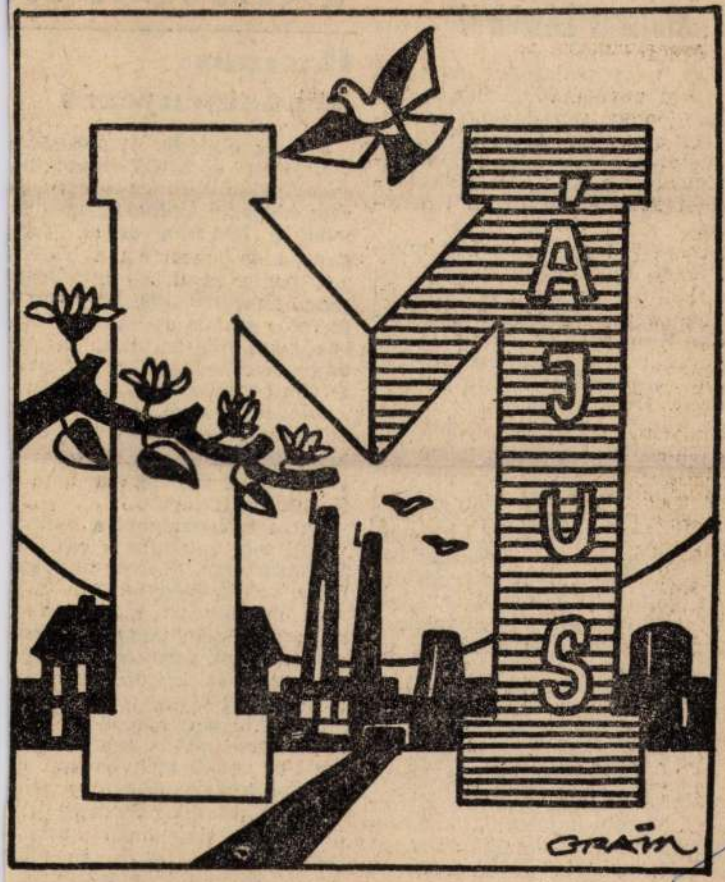
1984 MÁJ 8

PEDAGÓGUSOK LAPJA

Grain András, grafikus

1021

Béke – májusi fényben

Grain András rajza

Megemlékezés dr. Stolmár Lászlóról

Egy nagy pedagógus és egész életével követendő példát nyújtó ember előtt tisztelegtek mindazok, akik *dr. Stolmár László* születésének 90. évfordulója alkalmából, április 27-én összegyültek sírjánál a Farkasréti temetőben.

Az, akire tisztelői, barátai, munkatársai, tanítványai visszaemlékeztek, több mint hat évtizedet töltött a mi rögös pályánkon, és bármilyen posztra került is, ott mindig teljes szakértelemmel és teljes emberséggel állta meg a helyét. Mint tanítónak és tanárnak, majd a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium főigazgatójának különösen a budapesti pedagógusok köszönhettek sokat, de hatása szétsugárzott az egész országban. A közéletből sem vonta ki magát. Szakszervezetünk munkájában kezdettől fogva részt vett, egyidőben alelnökként tevékenykedett. Ott találjuk őt az újjáalakult Magyar Pedagógiai Társaság elnökségében is.

A sírnál *dr. Simon Gyula* méltatta dr. Stolmár László életművét, annak páratlan gazdagságát, és tova öröklődő hatását. A jó barát és munkatárs melegségével úgy beszélt, mintha Laci bácsi — így szólította mindenki, aki közelebbről ismerte — még mindig itt lenne közöttünk.

Hadd idézzük az emlékbeszéd zároakkordját: *Íme, Stolmár*

Hasznos kezdeményezés

Január elejétől új lehetőség biztosított a SZOT arra, ho *egyes üdülőkben az üresen m radt helyeket kedvezményes ár igénybe lehessen venni.* Tags gunk alig ismeri ezt a lehető get, pedig az üdülő minősége függő napi 190, 170, 150 vagy 1 forintos szállás és háromszori kezés ára messze alatta marad teljes önköltségnek, nem beszél a fizetővendég-szolgálat vagy szállodák árairól. (A gyermek ellátásáért — ahol velük egy lehet üdülni — a kategóriá függetlenül egységesen napi forintot kell fizetni.)

Ezt a kedvezményt a szaksz vezeti tag, valamint a családt ja, házastársa, 18 éven aluli gy meke veheti igénybe. Aki visz nyal vagy nem tagja a szaksz vezetnek (pl. fordítók, tolmács ügyvédek és kisiparosok), az teljes önköltséget fizeti.

A szabadon maradó helye tehát nemcsak az üdülőben t tózkodó veheti igénybe úgy, h üdülése lejárta után még néhá napig ottmarad, hanem az is, ő üdülése alatt meglátogatja, néhány napot ott kíván tölte Az elhelyezési lehetőségekről lefonon vagy levélben az üd

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

GRAIN ANDRÁS

MAGYAR NEMZET

1984 FEB 19

1021

Grain András: Busójárás

désével lesznek
guk sorsának int
— Nélkülözhet
juk, hogy már
dési szakaszban
ját, belső ügyeik
hanem keressék
ködést a körny
kel is. Tehát ne
sőbb rendeletre várjanak, ha-
nem a jól felfogott és egyeztetett közérdek alapján cselekedjenek. Meg kell jegyeznem, hogy a lakóhelyen belül kialakuló érdekek nyílt kifejezésében, ütköztetésében és egyeztetésében a Hazafias Népfront szerepe az eddigieknél is fontosabb, nagyobb és felelősségteljesebb lesz.

— Sok ankéton elismeréssel szóltak a mezőgazdasági nagyüzem és a háztáji gazdaság elmélyülő és mind hasznosabb integrációjáról, ami nagy hatékonysággal foglalkoztatja a családtagokat is. Véleménye szerint ez a gazdaság-szervezési megoldás rejt-e még újabb, eddig fel nem tárt erőket?

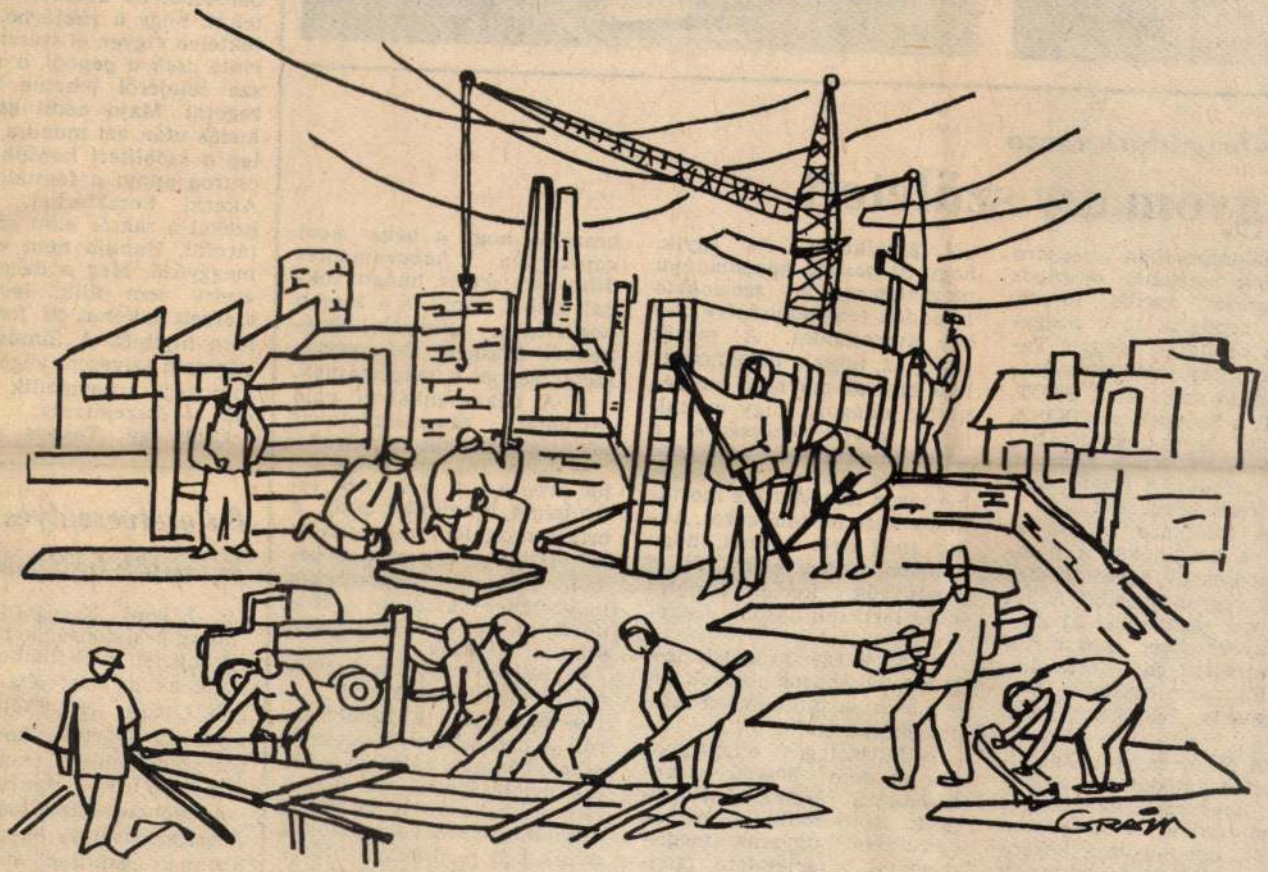
— A mezőgazdaságban éppen úgy, mint a termelés bármely ágában az üzemszervezési formák egyik jellemzője, hogy megőrzik az előző korok hasznos tapasztalatait. Ez a mezőgazdaságra különösen érvényes. A kis- és középparaszti gazdaságban sem volt idegen annak idején a külső, főként férfiakat foglalkoztató üzemkör — a mezei munkák — elkülönítése a belső üzemkörtől, amelyben a kertműveléssel és

rem. Akkor kérem, ez itt a teljes zakóhossz — újabb szám megfejtését követhetem nyomon a méretkönyv szemléltető bemutatóján —, ez a hátaszélesség, irtó nagy méret, ez az ujjahossza. Nadrág, külső, belső... Jobbos. Az ugye azt jelenti, tetszik tudni... a férfiembernek kell egy kis hely... Ez aztán a derékméret — száztíz! Mondom, igen hasas úr.

— *Hány kuncsaftja van még?*

— Tán húsz, ha lehet, akik rendszeresen bejárnak. Az utcáról nem szívesen vállalok, bár kell az is, javítás, igazítás, miegymás. Mert mi vagyunk a kisiparosok a lakosság szolgálatában. Hát van aztán, hogy a szövetesek küldenek új kuncsaftokat. Bár csak keveset, mert ugye, hozzám hiába jönnek este a pénzért. Én nem adok. Hát maga sose ad? Nem szégyellnek kérni, hogy ajánlottak a vevőnek. Pedig államiak. Mondom is nekik: nekem ne küldjön maga senkit, van nekem kinek dolgozni.

Grain András

Grain András

ÉPÍTKEZÉS

Béke-brigádtalálk

Hagyomány

A békemunkában élenj brigádok második orszá találkozóját április 18– között rendezik meg Sze den, a Csongrád Megyei nács oktatási igazgatósá A rendező szervek: a SZ a TOT, a Szövosz, az OKI a KIOSZ és az Országos ketanács, amelynek titká *Fodor Istvánt*, a rendezv céljai felől kérdeztük.

— A találkozó célja: vonni a brigádokat a n zetközi békeév hazai feladatainak végrehajtásába, és lehetőséget biztosítani új kezdeményezésekre, tapasztalatok cseréjére, javaslattételre.

— Ez már a második ilyen rendezvény. Hogyan kezdődött?

— A X. országos békekonferencián vetődött fel a gondolat, hogy *szélesíteni kell a békemozgalom társadalmi bázisát*. Így került a korábbinál jóval nagyobb hangsúly az üzemekben, a *munkások között* végzendő békemunkára. Ez a gondolat két forrás- *hagyomány* lesz belőle, de a résztvevők kérték: időről időre tartsunk hasonló összejövetelt.

— Ezek szerint most Szegeden ugyanazok lesznek jelen, mint a múlt évben Székesfehérváron?

— Látszólagos ellentmondás, de nem; *80—90 százalékban új résztvevőket hívtunk. Mind szélesebb körben* szeretnénk ugyanis megismertetni, elterjeszteni gondolatainkat.

— Melyek ezek?

— Elsősorban arról fogunk is segíti. De közvetve a *béken*, mert a népgazdaság helyzetének javításán *fáradozik* az is, aki egyszerűen csak *jól dolgozik*.

— Milyen *programokat* kínál a szegedi találkozó?

— Szó lesz a világhelyzetről, a nemzetközi békeévről, a békehónapra való felkészülés lehetőségeiről. Módszertani és politikai ismereteket kínálunk, *muníciót* a további munkához, s mindezt *oldottan, laza, néhol játékos keretben*.

V. Zs.

készülék betiltása

Az Állami Energetikai é Energia-biztonságtechnikai Felügyelet a Villamos Készülékek és Szerelési Anyagok Gyára *(EL-CO)* álta újonnan gyártott, 'két részből szegecseléssel összeerősített *NFU 00—3 típusú kése olvadóbetét-kezelőfogantyú forgalmazását és használatá azonnali hatállyal megtiltja* mert az említett termék használata balesetveszélyes.

Grazia Studrán

Nejmenovaná 1936. IV. 4.

Grain András

Grain András **NÁDI VILÁG**

Nejmanice 1986. II. 22.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grain András grafikus

MAGYAR HÍRLAP

1984 JAN 7

1021

MAGYAR HÍRLAP

Grain András rajza

Nézz, láss, kerdezz...

Mit jelent például *egy fa*, mondjuk az erdő, a tisztás egy fája? Kinek, mit. Mást jelent az erdésznek, a favágónak, és mást a természtjárónak; mást a fotósnak, festőnek, grafikusnak és megint más a xilológusnak; ismét mást a madárnak, vadnak, bogárnak, és homlokegyenest sok, aki csövezik, galeriba kerül, szipózik — szóval a meta-einsteinségtől a Piramis Band-ig nagyon sok minden történhet a kamasszal.

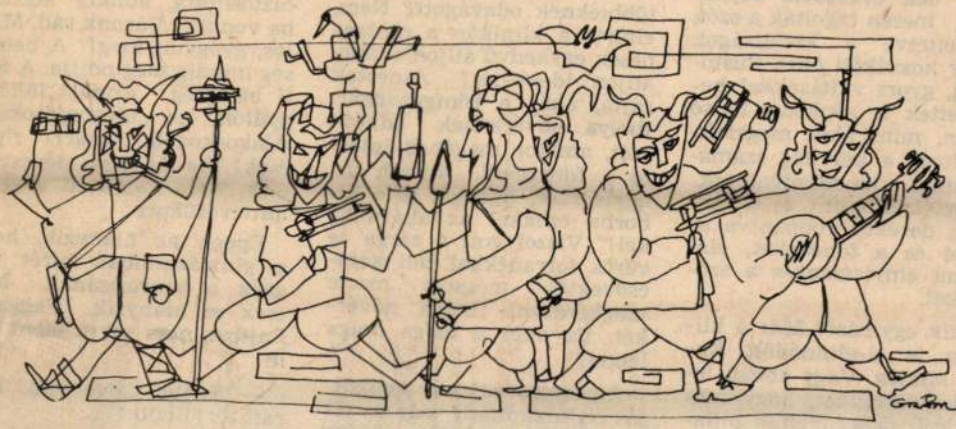
Nos hát, mit tegyen ez a szüntelen változó kamasz szabad idejében: erre ad választ, játékos-szórakoztató formában tanácsot

Grain tudrán

Magyar Nemzet 1986. 04. 7.

Grain András

Grain András

BUSÓJÁRÁS

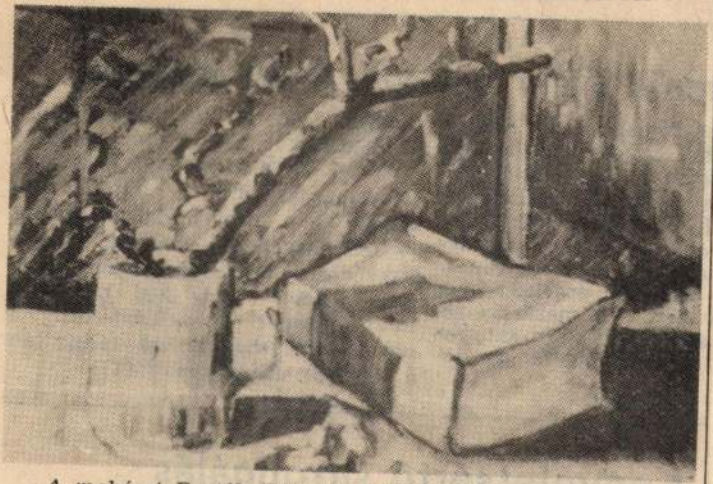
lik az örömüket, hogy más nem érti őket? Voltak pillanatok a belgyógyászaton, amikor a hindu turbánt is odaképzelte Lajtosék fejére, de a kasztokat kerülgető gondolatokat gyorsan elhessen-

Agyszomszédja, a nyugdíjas hajóskapitány már az első napon kitanította: „Maga még ifjú ember! Félre a hévvel! Ne haragítson magára senkit, főleg a nővéreket ne! Ezektől még az orvosok is

— Soliter köve van, Karáth úr! Soliter ...

Az első görcsöt, amely a klinikán megkínozta, Lajtosék figyelemre sem méltatták. A második után csínyte-

Grain András életmű-kiállítása

A mohácsi Bartók Béla Művelődési Központ megrendezte az ötvenéves Grain András festő- és grafikusművész életmű-kiállítását. A városi Kossuth Filmszínház emeletén ma megnyíló tárlat jó áttekintést ad a több egyéni és csoportos kiállításon szereplett művész eddigi tevékenységéről, s betekintést nyújt az alkotó többirányú törekvésének műhelyébe is. (Képünkön: Téli ablak.)

Népszabadság, 1988. jún. 8.

GRAIN ANDRÁS

1021

Grain András rajza

1982 JUL 24

MAGYAR HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-126

...ivételére gépírókat IBM gépekhez, valamint kötészeti munkára kisegítőket. Jelentkezni lehet a 124-400/130 telefonszámon, vagy személyesen V. kerület, Garibaldi u. 2., munkaidő alatt, 8—16 óráig.

»A« kategóriájú külkereskedelmi vállalat propaganda és kereskedelmi osztályára magyar nyelvű levelező adminisztrátort keres. Telefon: 183-245, vagy »Idegen nyelvtudás előnyben 380« jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

lakatos, hegesztő és forgácsoló szakmunkásokat, darukezelőket, vizsgázott gázfűtőket, szerszámraktárost, szerszámkiadót, kézbesítőt, lehet 4 órás is. Jelentkezés:

KGYV.

Budapest XIII., Révész u. 9. Munkaügyi osztály. Telefon: 401-550/107 mellék.

KGYV.

Budapest XIII., Révész utca 9. Munkaügyi osztály Tel.: 401-550/107.

Országos hatáskörű szerv keres közgazdaságtudományi egyetemet, vagy számviteli főiskolát végzett, számviteli gyakorlattal és lehetőleg könyvvizsgálói oklevéllel rendelkező munkatársat. Az önéletrajzzal ellátott jelentkezéseket »Országos hatáskör — 1056« jeligére kérjük a Felszabadulás téri hirdetőbe.

GRAIN ANDRÁS

1021

Grain András metszete

a szám, mert
kiadás, ahogyan
mond a pozsony
le 1979. februá
„...a reciproci
a Madách olyan
be könyvet
amilyen értékbe

A „forgalomb
a szlovák olvas
Szlovák fordítói
nem tévedek, ha
Marta Lesnáná
chovskynak és V
nak köszönhet
gyar irodalom.
jelent meg kez
számon kell ta
Svetovej Literatú
világirodalmi foly

GRAIN ANDRAS

MAGYAR HÍRLAP

1982 MÁJ 1 5

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MEMO
SAJTÓFIGYELŐ

GRAIN ANDRÁS

1021

Grain András: Busójárás

1982 FEB 19

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-726
ÉLET ÉS IRODALOM

HÁRS ERNŐ:

AZ INKÁK NAPÓRÁJA

1021

GRAIN ANDRÁS

Grain András rajza

san eredeti mű megszületésében. Bizonyos is vezethetett volna, sem ez a regény készü rült a kezünkbe, ann ban az az oka, hogy dően földközeli ábrazo ló téma és különböző meg színezetű fordula megfelelő (szintetizá

A HÉT KÖNYVEI

AKADÉMIAI: Fuskás J
magyarok az Egyesült
1850—1919.

CORVINA: Cogniat: S
rasmi—Takács M.: Spa
from the primitives to F
reházy K.: The art of
Hungary.

EUROPA: Hasek: Svej
G.: Titkos szabadság.
zenszkij: Párbeszéd a k

GONDOLAT: Fizika, 1

MAGYAR HÍRLAP

1601 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51. 15 TO 10110

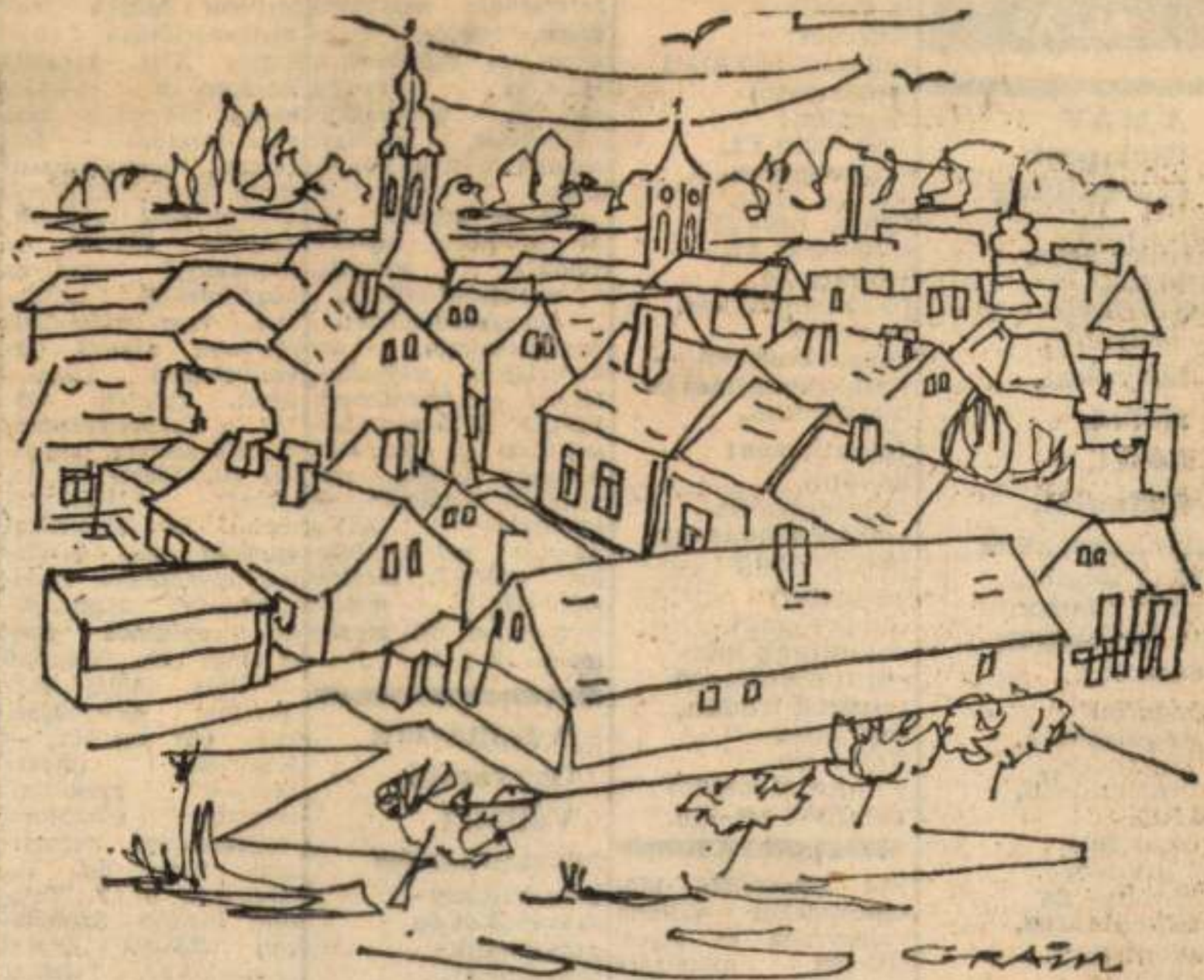
Telefon: 340-726

SAJTÓFIGYELŐ

MAHIR

GRAIN ANDRÁS

1021

Grain András rajza

MAGYAR HÍRLAP
1982 JUN 26
MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÁLLÁS

A MÁV Budapesti Igazgatóság

szolgálati főnökségeire azonnali belépéssel felveszünk:

lányokat, fiúkat, nőket, férfiakat,

iskolai, szakmai végzettségük, érdeklődésük, alkalmasságuk szerint:

forgalmi szolgálattevő, váltókezelő, kocsirendező, sarus, vonat fel- és átvevő, személy- és árupénztáros, távgépíró-kezelő, jegyvizsgáló, raktárnok-tanuló munkakörökbe.

is f
Ker
tani
beo
függ
2000
erec
vizs
túló
1000-
Bud
főnö
— ej
beos
mun
bizto

Jelen

bőve
felvilágosítás a MAV Budapesti Igazgatóság szolgálati főnökségein, valamint a központi munkaerő felvételi irodán, Budapest—Keleti pu. (Cinkotai kapu.) Telefon: 145-010.

»A« kategóriájú külkereskedelmi vállalat propaganda és kereskedelmi osztályára magyar nyelvű levelező adminisztrátort keres. Telefon: 183-245,

mélyzeti osztályán. — Budapest XIV., Zászlós u. 7. Telefon: 636-597. Megközelíthető: metró, Népstadion úti megállójától 5 perc.

A Kohászati Gyárépítő Vállalat

felvételre keres

tmk-villanyszerelőket és vízvezeték-szerelőket, továbbá lakatos, hegesztő és forgácsoló

ket is), kézbesítőt (telefon: 495-130/699 mell.). Szociálpolitikai munkásellátási feladatok elvégzésére adminisztratív munkaerőket, gépírónőt, gondozónőt kis létszámú vállalati bölcsődébe. Telefon: 495-130/54, vagy 689 mellék. — Könyvelőt (ötéves szakmai gyakorlat, legalább középfokú közgazdasági végzettség). Cím: Bp. V., Aranykéz u. 2. Telefon: 183-016. Személyzeti előadót önálló munkakörbe. Telefon: 295-072. Gyors- és gépírót, adminisztrátort (nyugdíjas is).

GRAIN ANDRÁS

Grain András rajza

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1982 MÁJ 22

GRAIN ANDRÁS

Grain András rajza

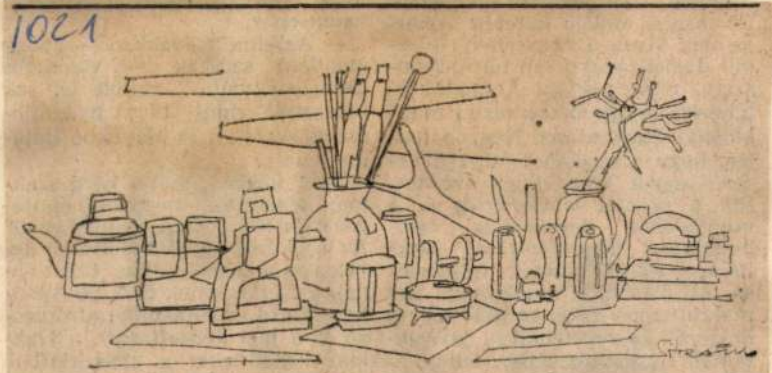
MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1982 APR 3

GRAIN ANDRÁS

1021

Grain András rajza

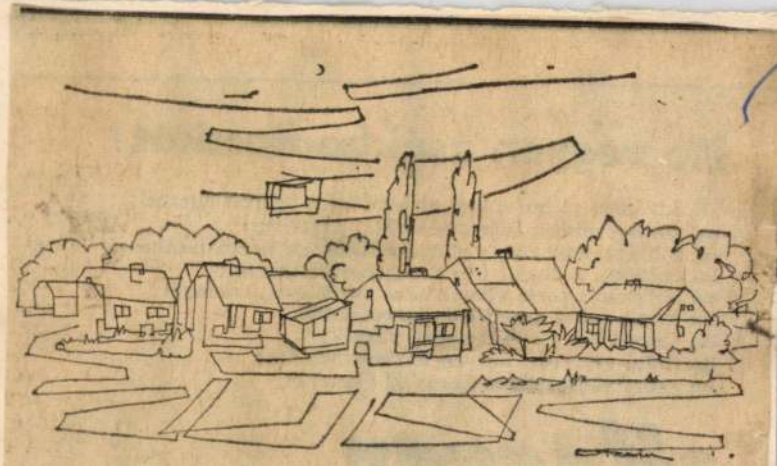
MTI SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1982 JUN 5

GRAIN ANDRÁS

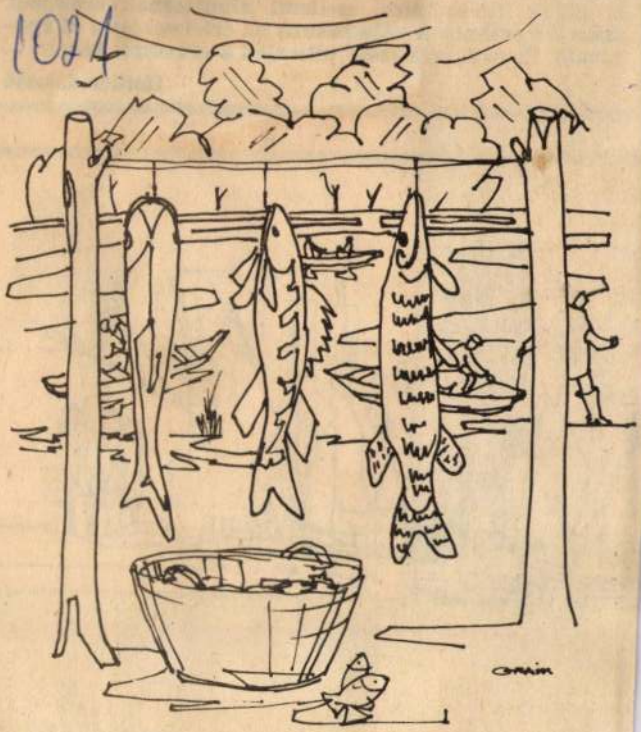
Grain András rajza

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1982 MÁJ 2 9.

1024

Grain András **HALÁSZZSÁKMÁNY**

GRAIN ANDRÁS

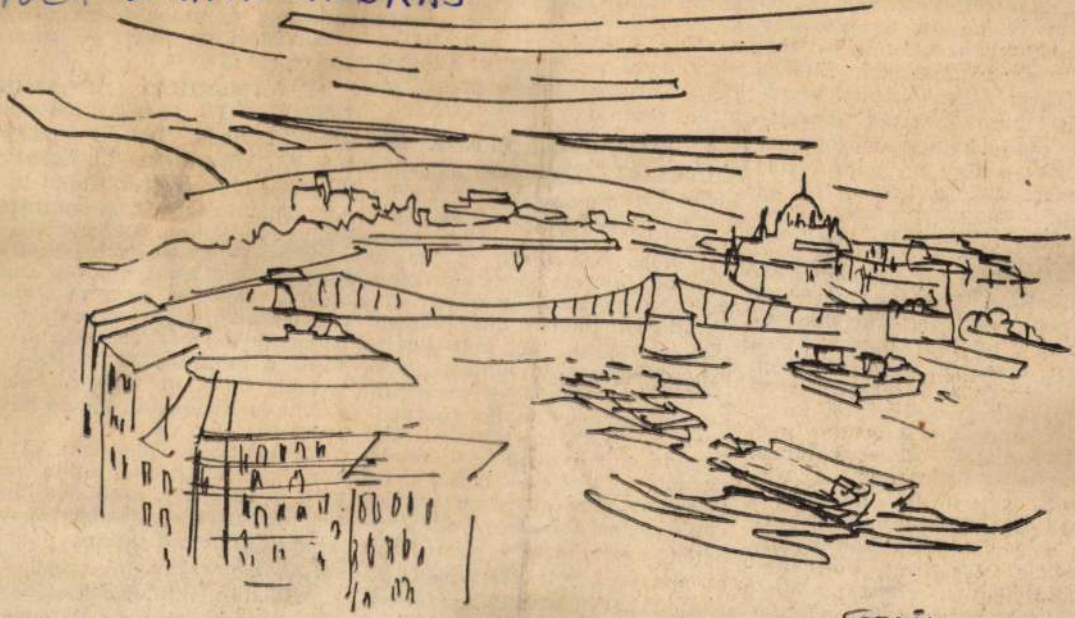
gyelmezeti és a m
is rájuk. Számun
számára ezeknek a
niváló. És ez már

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5I.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZAVA
1982 MÁR 2 7

FALUVÉGE

1021 GRAIN ANDRÁS

Grain András rajza

szán Latin-Amerikának gazdasági-politikai céljainak megvalósításában. A *hogyan*, az előző négy év tapasztalatai után nem látszott egyértelműnek. Először ezért új politikai fogalmat vezettek be Latin-Amerika diktatorikus rendszereinek megnevezésére. Ez pedig az *autoritárius* rendszer, ami „a kecske is jól lakjon, a káposzta is megmaradjon" elv washingtoni változata. Ugyanis így — álláspontjuk szerint — az USA továbbra is az első vonalban harcol az emberi jogok érvényesüléséért, de mostantól csak a totalitárius, azaz a szocialista országok viszonylatában. A képlet egyszerű: a név, a címke megváltoztatásával az Egyesült Államokat már semmi nem akadályozhatja kapcsolatainak ápolásában Latin-Amerika bármelyik véreskezű diktátorával; legyen a neve *Pinochet*, *Stroessner*, vagy *José Napoleón Duarte*.

Ronald Reagan első megnyilatkozásai alapján a megfigyelők a „*furkósbot és a dollár*" politikájaként jellemezték a washingtoni

[illegible] októberi
követően: „*Kennedy*
Latin-Amerika hátté
az USA külpolitikájá
ideje, hogy az Egyesü
visszaszerezze korábbi
a földrészen . . ."

A KOLUMBIAI F
VÁNALMA teljesülő
külön kell választanu
tárgyalásánál *Közé*
Amerikát. Közép-An
szélesebb értelembe
térség elsősorban a p
gások, a balratolódá
totta ki Washington
„Közép-Amerikában
tóztatnunk a komm
törést" — ismételget
kai politikusok, imr
lottan. A hátsó udv
Grandéhoz közelebb
ugyanis a 70-es évek
lében, és
végén olya
detét, ame
az amerik
nak. A ka
lenné vál

elszigetelni Kubát és Ni-

1981 DEC 3 1

MAGYAR HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

té kez- ton irányít? *Csak részben és csak*
tt okot *néhány politikai jellegű döntés-*
ggódók- *sel kapcsolatban.* A gazdasági
függet- kapcsolatok tekintetében az Egye-
ságai — sült Államoknak való alárendelt-

GRAIN ANDRÁS

Grain András rajza

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

G

ÉLET ÉS IRODALOM

1981 JUL 18

GRAIN ANDRÁS

Grain András LÁMPÁS

könyvtár, – ott természetes kívánalom, hogy a központ összehangolja a házak munkáját. Nem így történt, az intézmények jobbára egymás mellett (még jó, hogy nem egymás ellen!) éltek.

– *Hol bicsaklott meg az együttműködési törekvés?*

– Két alaptételből kellett kiindulnunk: 1. az ajkai intézményhálózat kétszektorú, tanácsi és szakszervezeti, 2. tudtuk, hogy csak az anyagi és szellemi erők koncentrációjával lehet előbbre jutni. 1973-ban kísérletet tettünk az intézmények profiljának meghatározására, olyanformán, hogy a tanácsiak elsősorban területi, a szakszervezetiek főleg üzemi munkában vesznek részt, de nem megtagadva a lakótelepi (területi) művelést sem! Hiszen Ajka egyik jellegzetessége, hogy előbb volt a lakótelep – s benne az üzemi művelődési

rendezvények szerepét mindenekelőtt, hiszen eg ros szellemi arculatát formálnia. Természetesen szervezeti kulturális mun vállalt, különösen a Vid üveggyár, szénosztályozó mára. Az üzemi kultúrhá meg azt a területi m vártuk, hogy az iskolás nyújtsanak művelődési l séget, s ugyanakkor az várost érintő dolgokban ház, zene, film, képzőmű szervezési kérdéseiben) golják össze tevékenység művelődési központtal. hoztuk 1973-ban az egy ködést koordináló szerv igazgató tanácsot. Mor e? Nem hozott érd eredményt... Pár éve, mióta kialakult a „városkörnyékiség", még inkább éreztük ennek hiányát. Rájöttünk, az együttműködést más úton kell életre hívnunk.

szahulló téma (csak fejünkre ne essék!) a tanácsi meg a szakszervezeti művelődési házak tevékenységének összehangolása.

– *A városon belüli négy*

1981 FEB 28

NAPLÓ (VESZPRÉM)

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., TÜLKI UT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

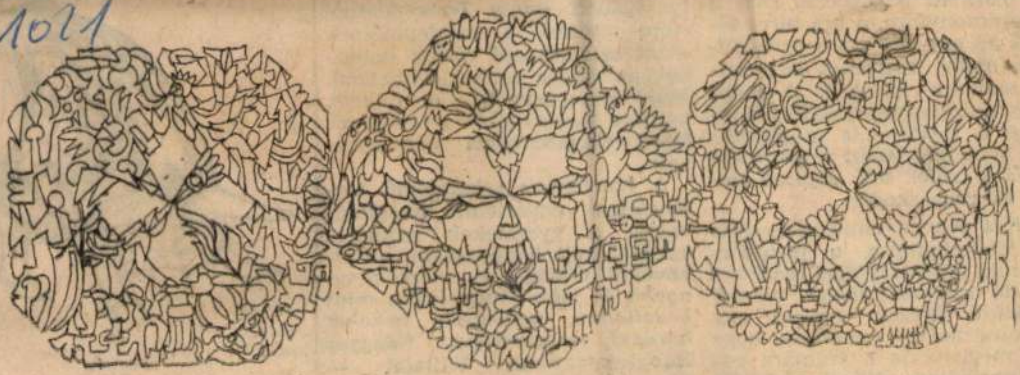
1982

1981 BUDAPEST

meg egymás-
sz a kisfiúnak.
ezett az ünnep.
vőfát Petiék la-
ák fel, oda volt
sorára mind a
ő.

1011

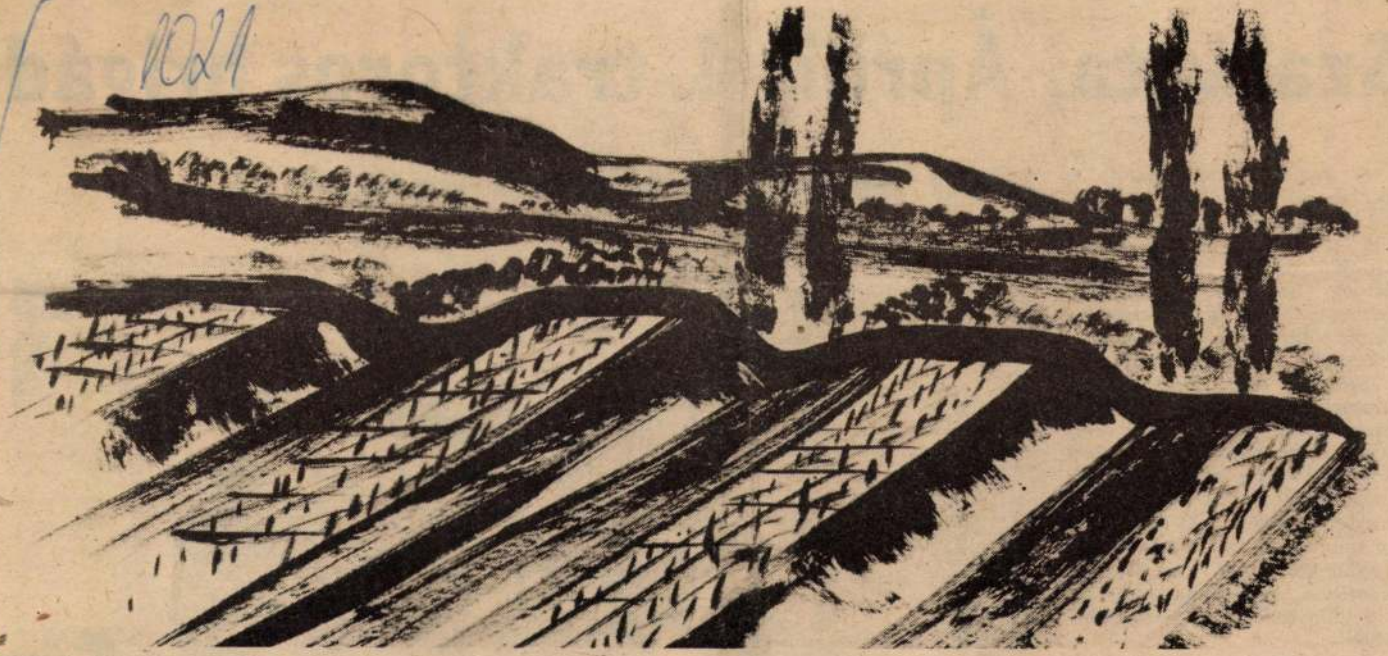
Grain András rajza

GRAIN ANDRÁS

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 MÁJ 8

MAGYAR HÍRLAP

e — haladás — szocializmus!

Grain András rajza

GRAIN IMRE

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1982 MÁJ 1

Nemzeti egységben a

ÉJJEL-NAPPALI MŰSZAKBAN

Szalánta, Április 4. trakt

2000 hektár kukoricát vetnek el

A pogányi repülőtértől, a Tenkes déli oldaláig a szalántai Hunyadi tsz földjei húzódnak, a harkányi út jobb és bal oldalán. Szépen zöldellő búzaföldek, gondosan elmunkált, őszi szántások, amíg csak az útról ellátni mindkét irányban. Márpedig jó messze ellátni itt.

Szalánta azok közé a nagyüzemek közé tartozik, amelyek nem tudnak elrejtőzködni. Határa olyan, akár egy nyitott könyv, a megye egyik legforgalmasabb útja szeli ketté. Ha a traktoros figyelme itt pár percre ellankad, s a búzasorok egy fordulóban nem csatlakoznak pontosan egymáshoz, erről rövid időn belül a fél megye értesül.

A közfigyelem állandó kritikai nyomása alatt, valósággal a kirakatban végzi itt munkáját a 36 emberből álló Április 4.

GRAIN IMRE

ET 1021 MAGYAR HIRLAP

Busójárás – Grain András rajza

MAGYAR HÍRLAP

1981 MÁR 7.

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLA

Izom – próbálj

Al

A tudománytörté
olyan felfedezést
mely Kolumbusze
ható; vagyis, nem
be az igazi siker,
tak rá. Ezek sorá
olyan jövendő g
lesztése is, melyek
séget nyújthatnak az *operáló se-*
bésznek. A részletek felől *dr.*
Szporny Lászlót, a Kőbányai
Gyógyszerárugyár farmakológiai
osztályának vezetőjét kérdeztük.

Kolumbusz gyógyszere

— Valószínűleg kevesen tud-
jak, mennyire fontos, hogy a mű-
téteknél *az izmok ellazult álla-*

nem volt
az lenne, ha az ideg-izom áttevő-
dés gátlása *csak a műtét ideje*
alatt tartana, s utána — min-
den káros mellékhatás nélkül —
azonnal visszaállna az eredeti ál-
lapot. 1975-től kezdve mi is ezt
a két irányt követtük, s a szisz-
tematikus munka eredményeként
két szteroidvegyülethez jutottunk
— persze, hormonhatás nélkül —,
melveket klinikai vizsgálatokra

GRAIN IMRE

1021

Grain András rajza

XVI.	Cinkota	Rádió u. 6.
XVI.	Rákos-szentmihály	Rákosi út 71.
XVI.	Mátyásföld	Mátyás kir. tér. 7.
XVI.	Sashalom	Veres Péter u. 28.
XVII.	Rákosliget	VI. utca 1.
XVIII.	Pestlőrinc 1	Vörös Hadsereg u.
XVIII.	Pestimre	Vörösfény u. 177.
XIX.	Kispest 1	Bajcsy-Zs. tér 22.
XX.	Pesterzsébet 1	Téglagyár tér 10.
XX.	Soroksár	Marx K. u. 153.
XXI.	Csepel 1	Tanácsház tér 21.
XXII.	Budafok 1	Varga J. tér 21.
XXII.	Nagytétény	Nagytétényi út 268.

1780 264-629

MAGYAR HÍRLAP

MHSAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-126

1982 JÚL 7 0

Graits Endre festő, *) 1854. -ben Mohácson. Középiskoláit Pécsett végezte s azután Troll Ferenc v. püspök támogatásával a bécsi képzőművészeti akadémián s végül Rómában folytatta művészi tanulmányait. Közben -ban (foglalkozott) azzal a tervvel, hogy valamelyik műtermet vendégbe lép; a -ból -ből, gondolatától vezetve, egyedül a művészetnek élhessen. Atyja halála után (megrendült) ebben, -t ő reá nehezedett a családfentartás gondjai, a mindennapi kenyér -ért kellett dolgoznia. 1882-ben visszatért Pécsre s azóta állandóan (-ott) lakott. 1883. -ban G. festette a Szabarcki r. kath. templom Mária oltárképét, sar ő ecsetje alól kerültek ki a pécs-belvárosi templom és a pécsi Ágoston-téri templom falképei. G. festette az egerági, hirdi, dunaszekcsői, vérmendi és somberek templomok képeit s dolgozott Segesden, Nasickon, Bonyhádon, sőt Boszniában és Bukovinában is. Arcképfestéssel is foglalkozott. Egy olajfestménye 1910. -ben ajándékozta a Pécsi Városi Múzeumnak -ba. (Várady F., Baranya multja és jel. Pécs 1896 -ból -ből I. 441. l.)

1880. -ban vett részt a Hauszmann Lajos-féle egyházi festészeti és szobrászati ösztöndíjpályázaton, 1881. -ben pedig Szentháromság cz. olajfestményével pályázott a magyar egyházi festészet emelésére -ban alakított bizottság pályadíjára, de eredménytelenül. A későbbi a (működéséről) 1881. évi -ről -ből -ban -ról -ből kijelentése.

*)

Graits, festő

A görcsönyi plébánia templom főoltárképét Graits festette 1880-ban. 276.old 48. jegyzet

Boros László: Tanulmányok. Dorfmaister Bereznyában 269.old

Művt.Tört.Ért. 1974. XXIII. 4.sz. Bp

M.D.K.

Graits

Az 1906-os tatarozás és átépitès alkalmával /pécsi Városteмplom/ Graits festette ki másodizben a templomot „Roskovics és mások utánzataival."

Gosztonyi Gyula: A Városteмplom épitéstörténete. Pécs. 44. l.

Grainschlädter Arthur

Steyr

1886.

Zírnitz Pf 30.83.1.

35. HÉT

26 VASÁRNAP
Zefirin, Izsó
A TANU

27 HÉTFŐ
K. József, Gebhard
TANK

28 KEDD
Ágoston, Ágoston
A LEGELŐ

SZERDA

Josefa Graiser Österreicher

Böhmische Familie 1934. 438.

Sitz a Böhmerwald

Grainer István Sebestyén ötvösmester

az 1788-évi várositanácsi jelentés szerint 1767-óta a győri ötvös-céhbe tartozott.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
274. old.

D

Grainer Kerestély

üvegművek

l. Ságüvegesnél

280, 281. l.

APOT
Sebfedésre nem alkalmas

Grainer Lorenz

Ödvös, Győr, 1791-1797

Jankógyőriek. 26. l. 34. l.

Másolat.

Központi Egyházművészeti Hivatal.

Főtisztelendő Egyházmegyei Hatóság.

A mágocsi templomfestésnek,oltárainak és oltárképeinek restaurálására vonatkozólag 2846/1937 szám alatt méltóztatott felszólitani a Központi Egyházművészeti Hivatalt véleményének kifejtésére. A legmélyebb tisztelettel a következőkben van szerencsém észrevételeimet előterjeszteni.

A mágocsi templomban az elmult évben helyszini szemlét tartottam,megállapitottam,hogy a Greics Endre által kifestett templom freskói és ornamentálisai jó állapotban maradtak meg. A mennyezet a világháboru utáni időben egy helyen cca 1 négyzetméter területen beázott - ennek kijavitása lenne a feladat,egyébként a templomfalakat csak kenyérbéllel kell leradirozni - letisztitani és ismét szép,régi szinekben fog ragyogni a mágocsi templom. Ennek a munkának az elvégzésére a mult évben hivatalunk boldogult t.Elnök ura,Dr. Szőnyi Ottó praelátus ur Vadász pécsi dekorativ festőt ajánlotta. Szükségesnek tartom azonban hogy többen is adják be ajánlatukat,hogy verseny fejlődjék ki,jutányosabb ajánlatokat kapjunk és ki tudjuk választani a legmegfelelőbbet. Mély tisztelettel hozom itt javaslatba tekintettel a művészi értékkel biró Greics -féle képek javitására,hogy Szelle-Stefán Henrik,Gebauer Ernő, festőművészeket is szólitsuk fel ajánlatra,- esetleg Takács István festőművészt is,ki a Mohács belvárosi templomfestést készitette el köz megelégedésre.

Miután a templom ablakai most már elkészültek,illetve kijavittatak,a mellékoltárak is rendbehozhatók. A mellékoltárok a pécsi dominikánusok templomából valók,művészi becsel biró alkotások. Erre a munkár Kaufmann pécsi aranyozótól kellene uj ájánlatot kapni,ki 8000 pengőért akarta megujitani az oltárok aranyozását,melynek azonban - tekintettel az aranyozás jó állapotára - nincs semmi értelme. Csupán az aranyozás javitásáról lenne szó. Ha Kaufmann árajánlata nem lenne megfelelő,készséggel fogok másokat is javaslatba hozni. A mellékoltárok mázolása megujitandó. A

A mellékoltárok képeinek kijavitására vonatkozólag hivatalunk néhai t.Elnök ura Klug tanitóképezdei tanár urat hozta javaslatba. Mély tisztelettel ajánlom,hogy kapjon felszólitást Szentiványi Gyula festőművész restaurátor is,ki a székesfehérvári székesegyház nagy Szinbalképeit kifogástalanul,közmegelégedésre restaurálta s ki a műemlékek országos bizott ságának kitünő tagja és restaurátora.

Mivel a képek értékesek,feltétlenül szükségesnek tartom hogy itt jó munka készüljön. A restaurálás módjára vonatkozólag is adatokat kell adniok a felszólitott művészeknek.

Fenti munkálatok közül a templomfestés és aranyozási munkálatok nyáron készitendők,a festmények restaurálását már most télen el lehetne készitteni. - igy még jutányos árat is fogunk kapni.

A mágocsi templomban végzendő munkákról fentiekben foglaltam össze észrevételeimet és mély tisztelettel terjesztem elő az Egyházmegyei Hatóságnak jóváhagyás céljából.

Legmélyebb tiszteletem kifejezése mellett vagyok

Budapest 1937.szept.29.

A Főtisztelendő Egyházmegyei Hatóságnak alázatos szolgája

Goszleth Lajos s.k. épitészmérnök,a Kp.Ehműv. Hiv.id.vezetője.

Nagyságos

S z e n t i v á n y i G y u l a

B u d a p e s t

Tisztelettel van szerencsém az Egyházművészeti Központnak a mágocsi róm.kath. templom belső restaurálására vonatkozó leiratát csatolni azon kéréssel, amennyiben reflektál ezen munkára, úgy szíveskedjék ajánlatát akár az egész munkára, akár csak az egyik részletmunkára a mágocsi róm.katholikus plebánia hivatalhoz minden kötelezettség nélkül benyújtani. Az esetleges költségvetésbe fölveendő az állványozás, szállás és ellátás is, mert erre a plebánia hivatal nem vállalkozik.

Kiváló tisztelettel

Mágocs, 1938. április 19-én

Bracsok[illegible]
c.épít, esperes-plebános.

Gracs Endre

festő,

Magyar Templom

falképeit festette

Graitz Endre, festő V. 183.

Mur. és Kir. Ért.

Gyalitó Endre

Fesztó

1924

l

Mihályi Jánosnak

Balthyányi

Egész alak, talpra
a kanapéra[illegible] fogja, [illegible]
kucsmáját drágaköves
szakálla gyér. Brokát
cuzmájának szára tér
Felirata a kép alatt

„Bildnüß
BUDIA

Részletes, méretes

91

Graics András
Pest

1.
Egyházm. Lap
I. 1880. 64. l.

gálnak és az átutalásoknál a számla
vehetők. Az e számlaszámokkal ellá
csekk nélkül beérkezett átutalási

2./ Közigazgatási számlák al
pénztári állami és önkormányzati c

3./ Általános számlák alosztá
tári kereskedelmi csekkszámlák vez

A volt postatakarékpénztári csekks
bonyolítását mind Budapesten, mind
Magyar Nemzeti Bank Pénzforgalmi o
járási módozatok szerint fogja végez

A Postatakarékpénztár vidéki fiókj
zsa, Pécs, Szeged, Szombathely/ f.
ködő Magyar Nemzeti Bank-i fiókint

A Magyar Postatakarékpénztár által
vel ellátott mindazok a nyomtatván
sok és ügyfeleik birtokában vannak
csekkfizetési utalvány, stb./ a ké
n é l k ü l felhasználhatók. Az u
cimszövegü/ nyomtatványok - a rakt
fokozatosan kerülnek forgalomba.

A befizetési lapok felhasználásával
postatakarékpénztári főintézeti és

Megmaradnak-e a város kovács, bognár és kocsifényező üzemei?

Ruzsinszky Béla feloszlatásukat kérte

Pécs, márc. 2. — *Ruzsinszky* Béla városi bizottsági tag, az iparossszövetség elnöke nemrég beadványt intézett a városhoz, amelyben a szanálási rendeletekre való hivatkozással a város kezelésében levő kovács, bognár és kocsifényező üzemek megszüntetését kérte.

A város tanácsa legutóbbi ülésén tárgyalta a beadványt és arra az álláspontra helyezkedett, hogy a szanálási rendeletek csak azon üzemek beszüntetését kivánják, amelyeket a városok hasznot hajtó célzattal létesitettek és a legokszerübb gazdálkodás mellett is hiányt mutatnak fel. Ezek is azonban csak akkor szüntetendők be, ha fentartásuk nem közegészségi közbiztonsági vagy más általános közérdekü fontos okból nem szükséges. Megkivánja továbbá a rendelet azoknak az üzemeknek a beszüntetését is, amelyek a kisipar érdekeit veszélyeztetik, ha azok fentartása közérdekből nem szükséges.

A város hatósága által fentartott előbb emlitett üzemek nem magánfelek részére munkát teljesitő és igy hasznot hajtó üzemek, hanem azokat a tanács a közérdekből fentartandók közé sorozza. A városi kovács, bognár és kocsifényező üzem a város részére állandó munkát végző nagy kocsipark teszi multhatatlanul szükségessé. Ha e sok városi kocsi javitását a kisiparban végeztetnék el, akkor a mérnöki, erdészeti és gazdasági hivatal üzemei nem volnának fentarthatók. A bognár, kovács és fenyező üzem munkásai állandóan rendelkezésre állnak és mivel más részére nem dolgoznak, minden munkát a kikötött időre el is végezhetnek. De sokszor merülnek olyan különleges kivánságok is az üzemeknél, amelyeket a kisipar megszokott keretei között nem is vállal.

A tanács egyébként szakvéleményt kért be a kovács, bognár és fenyező üzemet igénybe vevő, üzemgazdasági hivataloktól, nyilatkozzanak eddigi tapasztalataik alapján az üzemek müködése felől. Bár ezeket a javitó műhelyeket a város tanácsa nem sorozza a hasznot hajtó üzemek közé, amennyiben csak házi üzemek részére dolgoznak, az elmult évben mégis 60 millió korona bevételi fölösleget mutattak ki.

Baranyajenő község lakói előadják a passiójátékot

Pécs, márc. 2. — Nagyszabásu dologra vállalkozott a kis Baranyajenő község. Arról van szó, hogy a község lakossága *Mikófalva példájára* előadja a passiójátékot. Az eszme *Gasz* József ottani tanitóé, akinek a felhivására a község lakossága sorompóba is állt az eszme kivitelére. Az ügy már annyira előrehaladt, hogy Gasz József tanitó 80 főszereplővel és egy sereg mellékszereplővel már javában tartja a próbákat.

Az előadásokat Virágvasárnap kezdik meg és április 6, 7 és 8-án is megtartják, nagyobb érdeklődés esetén még több előadás lesz. Szinhelyül a tanitó tágas udvarát választották oly formán, hogy az előadás egy része a szabadban, a többi része pedig erre a célra felállitandó zárt helyen lesz. A vállalkozás nagyszabásu és több milliós befektetést igényel. A passiójátékra remek diszletek készülnek. A diszleteket az Angsztergyár két ezermester főszerelője, *Müller* János és István készitik valóban művészies módon. Összesen 7 uj diszlet készül, az előadásnak megfelelőleg nagy méretekben. A két Müller testvér készitette el az előadáshoz szükséges felszerelési tárgyakat is. Érdekes, hogy ugy a két Müller testvér már a harmadik hónapja, valamint Gasz József tanitó és a szereplők valamennyien önzetlenül fáradoznak, mert a tiszta jövedelmet a község uj harangjának beszerzésére forditják. Az előadások bizonyára Pécsről és a vármegye sok községéből is igen sok érdeklődőt fognak vonzani.

974 átírás történt a mai orsz. vásáron

20-25 százalékkal estek az állatárak

Pécs, márc. 2. — A mai pécsi vásár iránt kezdetben nem valami nagy érdeklődés nyilvánult meg. Ugy látszik, az éjszakai nagy esőzés miatt a környékbeli eladók nagy része várakozó álláspontra helyezkedett és csak akkor indultak el állataikkal, amikor reggelre az idő kiderült és barátságos tavaszi nap kezdett mosolyogni. Jó részt ennek tulajdonitható, hogy reggel 9 óráig alig volt eladni való szarvasmarha. Ekkor azonban tömegesen megélénkült a felhajtás és az eladók majdnem az egész vásárteret ellepték.

A vevők érdeklődését azonban nagyon befolyásolta az általános pénzhiány. Külföldi vásárló nem volt és a vidéki vevőközönség is tartózkodó volt. Jórészben a tartózkodó vásárlási kedvnek, de az általános tendenciának is tulajdonitható, hogy az állatárak ismét jelentékenyen estek. Az elég nagy felhajtáshoz viszonyitva aránylag kevesebb állat cserélt gazdát. Szarvasmarhát jobbára csak a mészárosok vásároltak. Ennek tulajdonitható, hogy **a lovak ára a februári vásárhoz képest mintegy 20—25 százalékkal, a szarvasmarháké pedig mintegy 15—20 százalékkal csökkent.** Az egyik pécsi mészáros például saját használatára **8 millió** koronáért vett egy pár olyan lovat, amelyért ezelőtt négy hónappal még 16—17 milliót fizetett volna.

Végeredményben 974 átírás történt ami a vásár később megélénkült forgalmára mutat, mert az átirások száma mindössze huszal maradt alatta a szokatlanul nagy felhajtásu februári országos vásár forgalmánál.

HIREK

PÉCSI NAPTÁR

MÁRCIUS 3.

1495. II. Ulászló király Hampó Zsigmond pécsi püspököt meglátogatja, s egy hónapot tölt Pécs város falai közt. Ez idő alatt történt, hogy miután a királytól elpártolt Újlaky Lőrincnek a hütlenségéért megkegyelmezett nagy lakomát ád, a német, török és horvát követek tiszteletére pedig hadijátékot rendel. Pécsről való távozása előtt II. Ulászló király ajándékokat osztogat szét: az apácák 16 frtot, a szt. ferencrendiek 1, a jakabhegyi remeték (pálosok) 10, a falakon kivül lakó szt. Miklósról nevezett szerzetesek 8, a kiskáptalan jegyzője 16, az örsereg 7, a prépost kulcsár 2, a trombitások 6, az egyetemi ifjuság 3 frtot kap. Abban az időben 1 frt több volt, mint ma egy millió.

1909. Graics Ede pécsi akadémiai festő 55 éves korában meghal. A festészeti akadémiát Bécsben és Rómában végezte. 1882-ben telepedett le végleg Pécsett. Megfestette a belv. plébánia templom falfestményeit, az irgalmasok templomának freskóit, az ágoston téri, az egerági, a hirdi, dunaszekcsői, véméndi, sombereki templomok képeit. több mint száz templomban festett, még Erdélyben és Szlavóniában is. Nem volt nagy koncepcióju zseni, de mint tehetséges, képzett egyházi festő az országban jó névre tett szert.

1913. A Gyárosok Országos Szövetsége Pécsett közgyülést tart a pécsi keresk. és iparkamara helyiségében, hol Zsolnay Miklóst főrendiházi taggá történt kineveztetése alkalmából ünnepelték.

— **Elsimult az orvosszövetségi elnökválság.** Az országos orvos szövetség vasárnap délelőtt tartott igen népes igazgató tanácsi ülésében, a melyen majd az összes fiókszövetségi elnökök résztvettek, köztük Pécsről Kenessey Aladár dr. elnök és Schwarcz Vilmos dr. ig. tanácstag, igen beható és tárgyilagos vita után érvényesnek mondották ki az egy hó előtti kongresszusának a pósta, betegsegélyző intézettel a szanálási időtartamra kötendő szerződésére vonatkozó határozatát és a szerződést aláirták. Ezután a lekösönt elnökség iránti bizalom, szeretet és ragaszkodás oly elementáris erővel és egyhanguan nyilatkozott meg, hogy az előtt a küldöttségileg meghivott Dollinger Gyula dr. elnök sem térhetett ki, s ifjui energiára való beszéd kiséretében foglalta el ujból az elnöki széket. Ezután Szigethy Gy. Sándor dr. alelnök is visszamondta lemondását, a távol volt Flesch Nándor dr.-t pedig jegyzőkönyvileg szintén egyhangu határozattal kérik fel a visszamaradásra. A felszólalások során a budapesti és vidéki fiókszövetségek közötti ellentétek tisztázódtak és igy remélhető, hogy jövőben a viszony közöttük is tartósabb és az OOSz. egysége teljesebb lesz.

— **Nagymérvü olcsóbbodásról** fog meggyőződni ha férfi, fiu és gyermekruha, posztó vagy béléság szükségletét Páll Ödönnél Széchenyi-tér 18. fedezi. (7583)

SOKOKJON
JANINA
4811 PAPIRT

— **A Mecsek Egyesület** köréből. Utolsó közleményünk óta a következők léptek be a tagok közé mint örökös tagok: Angyán János dr., Bakay Lajos dr., Beck Soma dr., Fenyvessy Béla dr., Pekár Mihály dr. és Scipiades Elemér dr., örökös tagdiját kiegészitette a Pannónia sörfőző r. t. és Wachter Ede, rendes tagok lettek Burg Ete dr., Dér Ottó dr., Enders Frigyes dr., Entz Béla dr., Ernst Jenő dr., Erős Gedeon dr., Frigyér László dr., Gáspár János dr., Gyomlay Gyula dr., Holub József dr., Hudovernig Dezső dr., Irk Albert dr., Jakab Mihály dr., Janáky Gyula dr., Kanitz Lajos (Mánfa), Kastner Jenő dr., Kaló Andor dr., Kelemen Endre dr., Keszler István dr., Kluge Endre dr., Kopp Ilona, Kovács Endre, Köveskuthy Jenő, Kubányi Endre dr., Lang Mihály dr., Nagy József dr., Niederecker Gáspár dr., Pauncz Gyula dr., Prinz Gyula dr., Reiner Sándor, Reuter Kamilló dr., Rhorer László dr., Rutich Dezső dr., Sebestyén Gyula dr., Steiner Andor dr., Strausz László, Szathmáry Sebestyén dr., Wunder László dr., Takács Imre dr., Thienemann Tivadar dr., Tóth Sándor dr., Zechmeister László dr. és Zoltán Vilmos dr. Az egyesület céljaira 30,000 K-t küldött Breuer József dr., mely összeget ez uton is hálásan nyugtáz az elnökség.

— **A belvárosi fiuiskola Jókai centennárjuma.** A belvárosi állami elemi fiuiskola tanulóifjusága vasárnap, március 1-én tartotta meg Jókai 100 éves születési évfordulójának emlékünnepélyét, szép számban megjelent szülők jelenlétében. Az ünnepélyt a Hiszekegy eléneklése után Magyar Károly igazgató tanitó lelkes szavai nyitották meg. Szavaltak: Darvas, Szamohil Tibor, Fövenyessy Sándor IV. ot., Szehn József III. ot., és Baranyai Dezső V. ot. Ünnepi beszédet Kuhn Béla állami tanitó mondott, gyönyörü szavakkal ecsetelve Jókai fáradhatatlan, munkás életét, amelyből a gyermekek hazafias lelkesedést és sok erkölcsi tanulságot merithettek. Magyar Károly ig. tanitó záróbeszéde után a Himnusz hangjai mellett ért véget az ünepély.

— **Két razzia.** Vasárnap éjjel razziát tartott az államrendőrség a város területén. Összesen 55 gyanus egyént fogtak el, akik közül 13 nőt fertőző betegnek találtak és igy a klinikára utalták őket. A többit igazoltatás után szabadon engedték. Ma délelőtt a vásárban volt razzia. Itt összesen 168 gyanus egyént fogtak el és állitottak elő. Az előállitottak között több régóta körözött egyén volt, a kiket azután őrizetbe is vettek. A többit igazolás után szabadon engedték.

Tömeg munkát, horgany tárgyakat, bármely fémet
nikkelez, szinez és ezüstöz, galvanoplasztikai munkákat vállal
Bottlik László müszerész mester, Kálvária-u. 2. 4009

MOZI

Louis Feuillade a „Bimbula" filmek szerzőjének hatalmas ujdonsága:

A 15 éves detektiv

Izgalmas kalandor filmregény 2 részben, 18 felvonásban.
Főszerepben: JANCSI (a Judexből.)

APOLLO
Kedd, március 3. UTOLJÁRA!
I. rész:
Hajsza az ellopott okmányok után.

PARKMOZI
Kedd szerda, március 3-4.
II. rész:
A félelmetes Jack.

A két utolsó előadás zenekarkisérettel. Előadások; fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.

Az első pécsi pénzintézeti közgyülés

A Pécsi Kölcsönös Segélyző Egylet 60-ik évébe lépett

Pécs, márc. 2. — Városunk régi, népszerü pénzintézete, a Pécsi Kölcsönös Segélyző Egylet, melynek Pécsett és a megyében annyi ember, annyi iparos, kereskedő, gyár, vállalat és intézmény köszönheti boldogulását és vagyonának megalapozását, vasárnap délelőtt tartotta meg *Szinkovich* Károly, Baranyavármegye uy. főjegyzőjének elnöklése alatt rendes évi közgyülését. Ezen 59. közgyüléssel a közhasznu intézmény müködésének *hatvanadik* esztendejét kezdte meg.

A kölcsönösségre alapitott segélyezési egylet eszméje azon alapon, hogy főleg kisiparosok, kereskedők és munkások heti kis összegek befizetése által maguknak lassan tőkét takarithassanak meg és félre tett pénzük arányában nagyobb hitelt is vehessenek igénybe, nem nálunk, hanem 1850-ben Németországban született meg s ott csakhamar 80 ilyen szövetkezetet teremtett meg. A közhasznunak bizonyult intézmény eszméje 1865-ben hozzánk is eljutott. *Koller* Lipót, *Bedő* Imre és id. Scholcz Antal voltak azok a férfiak, kik annak megvalósitását először megbeszélés tárgyává tették. Az első két értekezlet id. Scholcz Antalnál tartották meg, a harmadik pedig, mikor a megindult mozgalom határozottab irányt vett fel, Koller Lipót nyomdásznál Lyceum-nyomda jelenleg lapunk nyomdájának épületében gyült össze. Itt már mintegy 30—40 érdeklődő jelent meg, közöttük *Blauhorn* Gusztáv, *Hartmann* Antal, *Zsolnay* Vilmos, *Ráth* Mátyás, *Schapringer* Joachim, *Reinfeld* Sándor, id. *Lakits* Ferenc, ifj. *Madarász* Endre, *Klein* I., *Schiebinger* Ferenc és *Obermayer* József.

Ezen értekezleten elhatározták, hogy a Kölcsönös Segélyző Egyletet létesiteni fogják, és annak elnökéül Bánfay Simon kir. közjegyzőt kérik fel, ki is azt készséggel vállalni hajlandónak nyilatkozott.

A szükebb körü bizottság elkészitette az alapszabályokat, ezeket a Hattyu termében tartott nagy értekezlet elfogadta s mert azok a Helytartó Tanács által 1865. évi október hó 21-én jóváhagyattak, az ugyanezen év végén összehivott alakuló közgyülés, melynek szinhelye a városház közgyülési terme volt, annak megállapitása után, hogy a jelentkezett tagok 1506 darab hetenkint 50 krral, befizetendő üzletrészt jegyeztek, kimondotta a Pécsi Kölcsönös Segélyző Egylet megalakulását és elhatározta müködésének 1866. évi január hó 15-én leendő megkezdését. A közgyülésen az igazgatóság elnökévé *Bánfay* Simon, alelnökévé *Czuetkovits* Ferencz, tagjaivá Adler József, Bors Mátyás, Erreth Antal, Grün Béni, Jeager Károly, Hartmann Antal, Johann Nándor, Kovatsits Károly, Koller Lipót, Lakics Ferencz, Likl János, ifj. Madarász Endre, Mikolits András, Nick Simon, Obermayer József, Praindl Mihály Ráth Mátyás, Reéh Vilmos, Reinfeld Sándor, Schapringer Joachim, Schneckenberger István, Sturling Antal, Tallián Károly és Zsolnay Vilmos választtattak meg.

Az alapitók mind elhaltak, de a hála él irányukban és mindazok irányában akik ezen egyletet fenntartani segitettek és érdekében dolgoztak. A kegyeletes megemlékezés koszoruját tette le a Pécs Kölcsönös Segélyző Egylet érdemes volt igazgatóinak, *Blauhorn* Gusztáv, *Kindl* József és *Koharits* Károly nevére és szeretettel köszöntjük a réig idők egyetlen élő tagját és a közgyülésen megjelent *Bőbel* Ferenczet, ki mint tisztviselő, majd mint vezérigazgató, most pedig mint az igazgatóság buzgó tagja már közel ötven éven át fáradozik az egylet érdekében, valamint *Kremling* Károlyt az igazgatóság és *Gyimóthy* Gyulát a felügyelőbizottság legrégibb tagját azon kivánsággal, hogy a vezetőség önzetlen és becsületes igyekvéseinek még soká birói lehessenek.

Ez idő szerint az intézet igazgatóságának élén *Csukás* Zoltán elnök és *Kremling* Károly alelnök állnak.

Szinkovich Károly közgyülési elnök gyönyörü megnyitójában visszapillantást vetett a közhasznu pénzintézet nagy multjára, értékes munkájára és ugy az igazgatóság, mint *Bolgár* Tivadar vezérigazgató és a tisztviselői kar érdemeit méltatta. Hasonló értelemben szólalt fel a tagok sorából *Mondschein* Béla, a füszerkereskedők Áruforgalmi Részvénytársaságnak vezérigazgatója, kinek inditványára az igazgatóság jelentését jegyzőkönyvbe foglalták, ugyszintén az előbb emlitettek érdemük is.

A jelentésből kiemelkedő, hogy a Pécsi Kölcsönös Segélyző Egylet uj évtársulatába, habár a jelentkezések még mindig tartanak, már eddig 300 tag lépett be és ezek a közgyülés napjáig 2500 drb 10.000 K-ás heti üzletrészt jegyeztek, ami 1¼ milliárd korona évi befizetésnek felel meg. Ez legkétségtelenebb jele az egylet népszerüségének és megizmosodásának.

A kögyülés az igazgatóság előterjesztése szerint határozatilag nem vélte kimondhatónak, de kivánatosnak találta, hogy a tagok az előző évtársulatokban váltott üzletrészeiket megszüntetve az 1925. évtársulatba iratkozzanak át és eddigi befizetéseiket ott összpontositják, mert heti 1—2 koronás sőt 100—200 koronás befizetésnél is „az idő pénz" elvével már nem fér össze és a kölcsönös segélyző egyletnél a valorizálás amugy sem lehetséges. A törvényes és az alapszabályszerü rendelkezések tették lehetetlenné azt, ami ellen a tagok maguk is tiltakoztak volna, hogy az igazgatóság, kinek gondjaira ezen intézet bizva volt, az ő pénzükkel üzérkedjen, azt esetleg nagy hasznot hajtó, de ép ugy esetleg nagy veszteséget eredményező, tehát kétes kimenetelü üzletekbe fektesse. Egy háborut vesztett országban, annak kormányától és intézményétől — mondja igen helyesen a jelentés — valórizaciot kivánni esztelenség. A tagok a lezajlott hosszu 59 esztendő közül 55-ben nem tapasztalták pénzük elértéktelenedését, mert azt érintetlenül, az eredeti értékben bő kamatokkal kapták vissza. Az igy gyüjtött tőkéből sok ház épült, sok mühely és kereskedés rendeződött be, sok hadbavonult polgár hozzátartozóinak lett anyagi támasza a hetenkint összegyüjtött pénz. Ez volt a Pécsi Kölcsönös Segélyző Egylet célja és nemes feladata, mellyel szemben nem szabad akadni olyannak, aki e szép célu intézménynél is a haszonlesés álláspontjára helyezkedik. Örüljünk, hogy ismét béke van, és hogy a régi béke értékes alkotása, ami Pécsi Kölcsönös Segélyző Egyletünk nagy hivatását folytathatja és remélhetően eredményesen müködhetik továbbra is, tagjai és városa javára. Az intézményt Pécs kir. város egész polgárságának szeretetébe, jóindulatába és pártfogásába ajánlotta a szép jelentés befejező soraiban az igazgatóság.

A felügyelőbizottság jelentéseinek meghallgatása után a közgyülés elfogadta a mult évi zárszámadásokat, elhatározta, hogy a lejárt üzletrészek kifizetését az egylet pénztára már a mai napon megkezdte és ujból megválasztotta a felügyelőbizottság és az igazgatóság eddigi tagjait, akik tisztségüket közmegelégedésre töltötték be.

A közgyülésen sokan voltak jelen a polgárság, az iparosság és a kereskedő világ köréből.

—

Affér egy szövetkezeti igazgató és egy szigorló orvos közt a Park moziban

Pécs, márc. 2. — Vasárnap este a Park mozi 9 órai előadásának megkezdése előtt *Boros* Dezső szigorló orvos, cukrot vásárolt *Dergács* Károlyné cukorka árusitónál. Az átadott pénzből 3000 koronát kapott vissza és 7000 kor. értékü cukrott vett. A pénzvisszaadáskor *Boros* Dezső azt állitotta, hogy ő 100,000 koronát adott át tehát 93,000 koronát kér vissza. Az elárusitónő azt válaszolta, hogy 10,000 koronát kapott, tehát nem adhat vissza többet mint 3000 koronát. Erre *Boros* Dezső kijelentette, hogy ő a pénz átadása alkalmával már mondotta, hogy 100,000 koronából kér visszaadni. Amidőn Dergácsné tiltakozott a gyanusitás ellen, Boros Dezső szenvedélyes hangon fenyegetni kezdett, mondván, hogyha nem kap 93,000 koronát rendört hivat.

Dergácsné kihuzta a pénzes fiókot s mutatta, hogy nincs is 100 ezer koronása. Erre Boros a pult mögé került és a különféle pénzdarabok között, kutatni kezdett, majd a másik fiókot is kihuzva, kutatott pénz után. A közönség köréből méltatlankodó felkiáltások hangzottak. Egy hang azt kiáltotta közbe:

— Mit keres maga, hiszen láttam, hogy 10,000 koronát adott.

Boros Dezső erre a kezében tartott pénztárcájának másik oldalon levő rekeszét is szét nyitva, onnan kivett egy 100,000 koronás bankjegyet, mondván, ugy látszik tévedtem és hirtelen távozóban odaszólt Dergács Károlynéhez.

— Bocsánatot kérek.

— *Dergács* Károlyné a gyanusitások és sértegetésektől csaknem elájulva, halott halvány arccal dült a falnak s azt felelte:

— Takarodjék innen.

— *Légrády* Ferenc a Hangya ügyvezető igzgatója végig nézte az egész incidenst és a távozni készülő Borosnak azt mondta:

— Uram ön vérig sért egy tisztességes asszonyt s azt hiszi, hogy ezt a félvállról oda vetett bocsánat kéréssel el lehet intézni.

Boros erre közbe vágott Légrády szavaiba s azt mondta.

— Magának ehhez semmi köze fogja be a .....

Boros Dezső erre tettleges választ kapott és az ügy folytatásának a rendőrség közbe lépése vetett véget.

Kiss Ferencet a nyomor kergette a halálba

Budapest, márc. 2. — A rendőrség megállapitotta, hogy Kiss Ferenc csakugyan kapott névtelen leveleket, azonban az öngyilkosságot nem elsősorban emiatt, hanem azért követte el, mert az utóbbi időkben borzasztó nyomorba jutott. Barátai mind cserben hagyták és már alig tudta megszerezni azokat az összegeket, amelyek élete eltengetéséhez szükségesek voltak. Kiss Ferenc ilyen körülmények között teljesen ideorongyolódott és sok mindenben hiányt szenvedett.

Budapest, márc. 2. — A rendőrség leleplezte a névtelen fenyegető levelek iróját egy szolnoki iskolásfius személyében, aki irogatta a leveleket Márffy elitélése óta. Az iskolásfiut a fiatalkoruak birósága elé fogják állitani.

Gyraits Endre

falképei a kápa-
tadzsik templomban

Dorbakony

U4.l.

GRÄITS *Endre*, festő, * Mohács 1851. Bécsben és Rómában SNRD 7. 1854. Tanulmányait Bécsben és Rómában végezte s 1882-ben Pécsett letelepedve, az odavaló és környékbeli templomok (Egerág, Hirdi, Somberek stb.), továbbá a szegedi, bonyhádi, nasici templomok számára oltárképeket festett. Arképfestéssel is foglalkozott.

K-G. I. 413 l

Umbriai mester a XV. századból

Szent Flora:

III Ferden a
~~zöldellés~~ és a kereszt
ra fent kezei is ke
fény övezi. Ruha

Fresco, me
Ara 161
Lapa 1.

212.

4625
35
23125
13875
16187 5
89
6

294.

Gyárics Endrás
Pesto[5]

1.

Egyházi Lap
1880 I. évf. 1.
(az esztári fordulóról és
tolvajáról)

Graitz Ede

[Egyházm. Lap]

1881. 357 l.

PÁR

UDVARI SZÁLLITÓ

József Ede.

VÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

KÖZPO
VI. Rózsa-u

Egyetemtér 5-6. RUSTSUKBAN УЛ. АЛЕКСАНДРОВСКА

Budapesten, 1904. február hó

léket országos biztosága

Budapesten.

ny szerencsénk az 1903. évi folyamán
ámlánkat beterjeszteni, s kérjük ho

Gracis Endre
pécsi pert.

Egyházm. Lap

1883. 311. l.

:zter f.é.szept.23-án 67567.sz.a.
mpénztárhoz intézett rendeletének

lu melletti herpályi torony biz-
erötszáz koronát engedélyezvén,
ez összeget fizesse ki a Müemlé-
os nyugtájára, elszámolás kötele-

lat hiteléül:

Gabobay[illegible]

gazgató.

Graits András
festő
Mohácsról, 1874-ben 21
éves

52. 1853
+ 1909 után 3

Graits András, festő, Mohácsról, 21 éves korában, 1874 dec.-ben iratkozott be és 1878 jún.-ig Wurzinger és Griepenkerl tanítványa volt.

Lásd Fleischer Béla H. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Gyárfás Endre

A kurbéki alsóvárosi templom falképeit
1902-ben festette

Hauptmann Pál és
Hal Pál:

Szigetvári kalauz.
Szigetvár, 1925.
50. l.

1936 FEB
Sa

Grátis Endre

Portos

l.

Kinpés

18.l.

26.l.

A'. 150 (11).

Lyraits Endre

pécsi festő

1901

l.

Mihályi-falu egyh.

36. l.

III. Ferdinand.

Koronazási díszben.

Mellig, kissé jobbra
daillonban. Fején koron
kereszttes országalmán
jobbra a jákalakti sza
jás cipőre sarkantyú, p
lánczon az aranygyapj
felső sarkain angyalf
Felirata a kép alatt ko

„FERDINANDI V. III. FERDINANDI ..
Hungar. Bohem. ac demum XII
Rex. patri is. kal. Mart. vita d
laudatiss., vivat, aureaque n
April. 1654."

a medaillon fölött: „ 13"
a felső jobb sarkon: „.

Rézmetszet me

Graits Endre

Művészeti lexikon

305. l.

Fecunditas VI. 272, 274

Gyarfás Endre

festette a németi
plébánia templom mennyezeti
freskóit 1896-ban, mely a Korona
felavatását ábrázolja

Serbt Istvánné tulaj.

III. 230 l.

Országház – M 20

(1)

372–373

Képe 302, 303,

Graitz Endre

festő

L.

Szendrey - Szentiványi

594. l.

T. 288.

om várát és városát, mely-
vannak, az előtérben pedig
enső partot török lovas és gyalog
ár fölött:

ren Ao. 1595 wieder erobert
hl verloren.

18.8 cm.

~~NYOMTATVÁNY.~~

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Szántó Endre
kertész a vezetése
alatt álló kir. szőlő-
kajszibarackfa palántáit
1901-ben.

Kiskőrös

320. p.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .... évi .... hó .... n .... napján

.....

délelőtt / délután .... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Lyraitis Endre

festő

† Pécsett. 6 fes-

sette a veszprémi

ns Laizló kanylom

faltképeit.

Lrd

Szikl Venyor

327. l.

...sef: 7 katos L ki Róna alatt fu... kós borra tart,

...Levallois-Perret-ben Neuilly ...
...„les jouets de boule"-t, ...
...elsalálja vagy legalább ...
...a barna kabátos balkal lábával kilépve a go... ...
...zebrednyra néz; egy a fának támaszkod... ...
...és gólyával várja míg a sor rá ...
...figyeli meg és egy a kávér felől közeled... ...
...nor, a mely jobbra látható, a játékos (tefe... ...
...gorlyk távolságát méri; a többi pedig ...
...(rövid kabátos, pantallós, meg czipős ví... ...
...küli fát fejezik. Tőle alól jobbra: „Róna".

...-án kelt 99318 ex 900 sz. leirattal
...atott 1901: VII. 19-én (90/901.)
...dta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet.

Graits Endre

A pécsi irgalmasrendiek
szent Sebestyén templomá-
nak belsejét 1908. évi res-
taurációkor Graits Endre
festette ki, Tiepolo mű-
solataival díszítvén a
boltozatokat.

Lzs. Pécs 32. l.

Gyárfás Endre

1883-ban freskóval díszítette a pécsi belvárosi lélekbánattemplom kupolájat.

L20 Pécs. 37. l.

1906-ban ugyanezt kifestette az egész templomot.

u. o. 37. l

Gy. Endre K. Abbrüche von Fresken, Rückseite, Schmor von Carl Lotz, Rückseite, 145 ütem

Gratz Endre

1900-ban restaurálta
a pécsi papnevelő ebéd-
lőjében levő olajfest-
ményt, mely Krisztust
ábrázolja, amint kenyérrel
és hallal megvendégeli
a sokaságot -

Szőts Pécs 76. l.

Graits Endre

a pécsi ferencrendi templom falképei felől

Sz. Pécs, 83. l.

Graics Endre
pécsi festő

Vállalkozók Közlönye
1906. jul. 18.

Templom restaurálás Győrött. A karmelita rend győri templomának belsejét restaurálni készül. A régi festményeket ujakkal cserélik fel, melyeket G r a i c h Endre pécsi müfestő készit. Ezenkivül két uj barok stilü oltárt és uj orgonát szerez be a rend. A falak, ablakok és kupola is javitásra szorulnak. A költségek 10.000 koronára rugnak.

cselfalvi ág.hitv. ev. egyház fel
zempléni ág. hitv. ev. főespere
fizesse ki, és a vallás és közokt
számolja el.

A hivatalos másolat h

Grabóth

igazgató.

Dr. Szentiványi Gyula urnak,

Bp.

A Társulat vendégeket szívesen lát!
A programmot kérjük megőrizni!

Budapest, 1947. IV. 16-án.

AZ ELNÖKSÉG.

T. VÁLASZTMÁNYI TAGJAINK FIGYELEM!

1947. június hó 7-én, szombaton d. u. 4 órakor ugyanott a Művészettörténeti és Kereszténytörténeti Intézetben (Gerevich-szeminárium)

választmányi ülést

tartunk, melyre kérjük t. Választmányi tagtársaink pontos megjelenését. Tárgysorozat: tagfelvételek, az évi rendes közgyűlés programmjának megállapitása, a társulati érmek odaitélésére vonatkozó javaslat elkészitése, a társulat nyári programmjának kitűzése, folyó ügyek.

AZ ELNÖKSÉG.

Graits E.

ex
=

Vasárdy Barnáné

II. 219. l.

Graits Endre, pécsi származású festő. 1880-ban részt vett a Haynald Lajos-féle egyházi festészeti és szobrászati ösztöndíj pályázaton. G. festette 1883-ban a babarczi róm. kath. templom Mária oltárképét. Egy olajfestményét 1910-ben ajándékozták a pécsi városi múzeumnak.

Egyházművészeti Lap. 1880. 64. l. — 1881. 357. l. — 1883. 311. l. — *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1911. 183. l.

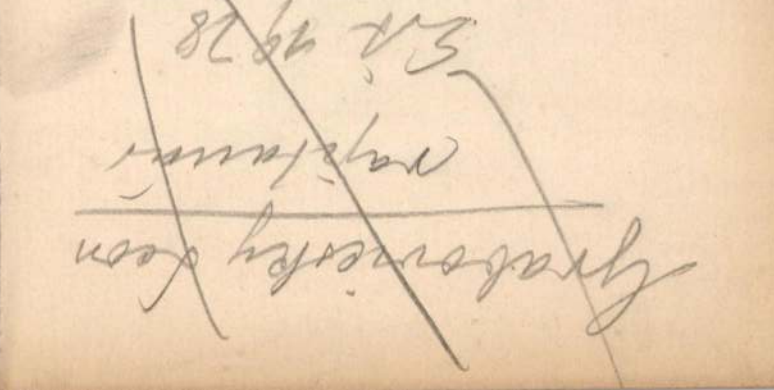
(7-ed magával)

1880 palárosi Hayward kalocsai érsek évi 200 ft-os évdíjára
1883 pécsi belv. dogl kenyeke freskóra
1896 Nemzeti kiáll. plébt dogl nemzeti képért
1900 vesz. pécsi papíros. ebédlő of. t
1901 veszpr. tűzoltó képolvas freskó.
1902 turbéki plébt dogl freskó

1906 Pécs-belv. i dogl belső kifest
fest. u. ferencrendi dogl Pécsett
kör karmelita dogl freskóra
1908 pécsi Irgalmasrend tűzoltó dogl
Trepolo másolatok oltárokra

pápa teréri
magyóczi dogl falk.

1927. pécsi Ciánk

3719. Háry Gyula:
Sz. Zalaegerszegen 186

Amsterdam látképe.

~~A~~ Alkonyati világitás
~~foglalje el, a melynek~~ épüle
egy szélmalom uralja~~dik~~. A k
tek vannak legelő vagy fekvő
kal. Az előtért pedig ép úgy
lások és dereglyék élénkitik
ra dülő dézsa tünik föl, mig
tal ülve vagy állva, de jobbr
czos hajók egyikének vitorlá
öltözete: különféle szinű sa
Jelzése jobbról a fatörzsön:

Vászon, mér. 48:68 cm.
Vétetett az 1908. márc
a Képzőművészeti Társulat té

Letétképen átadatott a
30-án (1446-908).

Vét. 22446-908

Graits

pécsi festő

A dominikánusok hajdani monostora, mint Katonai kórház c. képe 1893-ból repr.

Németh Béla: A pécsi dominikánus-ház története Pécs 1903. 34. l. (képek.)

SCHULEK JÁNOS
MŰÉPÍTÉSZ

TELEFON: JÓZSEF 406—68.

I., Horthy Miklós-út 86.
Telefon: 69—2—43.

A Müemlékek Országos Bizottságának,

B U D A P E S T .

VI. Aréna ut 41 sz.

Szépmüvészeti muzeum.

M.D.K.

Graich Endre, pécsi festő.
művész

nyert megbízást a győri
Kapucinus templom restaurá-
lásával kapcsolatban a régi
festményei helyreállítására
és új festmények elkészítésére.
A költségeket építés útján
szerzik be.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1906. BP. 1206. XXVII. évf.
jul. 18. sz. 8. old.

MDK

Graics Endre müfestő

a pécs-belvárosi plébániatpl kifestése.

Vállalkozók Közl. 1906, márc. 14. 8 l.

Tata (Komárom)

Ady Endre-utca 49. Ház, föl
rész között kerítéssel n
fejjel és kapuval, 1830 kör

(Tata Vé. Ny. Hy. 1952, 2 l)

Graics Endre festő" (1854–?)

Pesti Hirlap. 1885. VII. jún. 5. 4/0.

Művészeti hírek a vidékről

GRAICS Endre festő

A Bánfay uton levő Mária kép

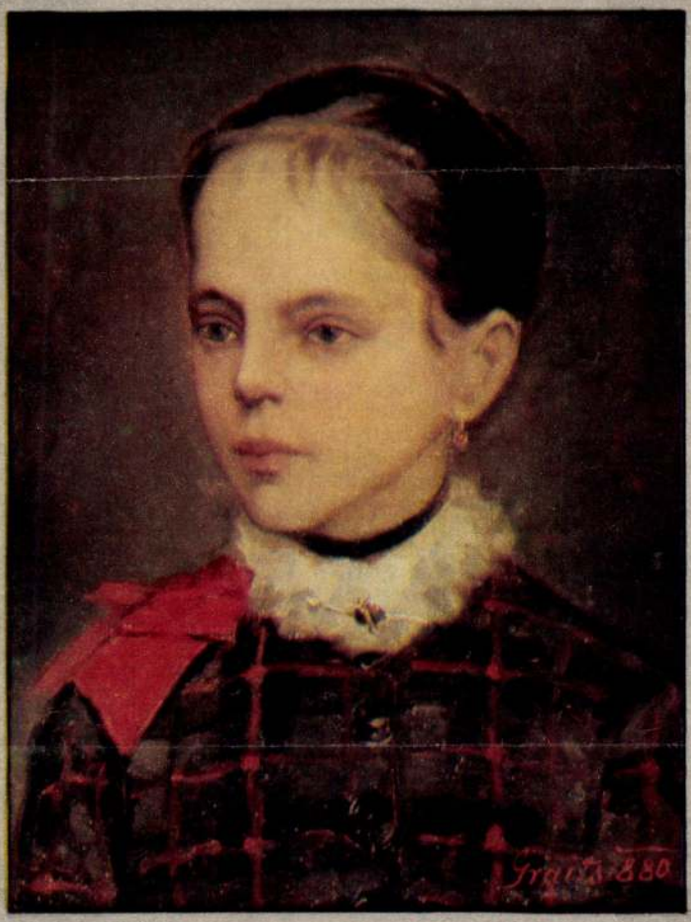
B.HORVÁTH Csilla: A Muzeum helytörténeti gyüjteményében lévő, Pécset ábrázoló képes levelezőlapok. III. A Mecsek. - Janus Pannonius Muzeum Évkönyve, 34. Pécs, 1989 179.p. ill.

Gracza Endre festő (1859-?)

Pesti Hirlap. 1886. aug. 19. 4.

a pesti műkiállitás

KARÁCSONYI FELTÁMADÁS

Most, 1984 karácsonyán, saját gyermekeim mellett egy rég halott kislányt szeretnék megajándékozni. Valaha-volt rokonomat, Bettikét, akit 1880-ban ragadott el az akkori idők egyik legrettegettebb betegsége, a torokgyík. Fétisei, a piros selyemcsokor, a korallfülbevaló, és a nyakát övező bársonyszalag, úgy látszik, erőtlen rontásűzőknek bizonyultak...

De mit adhat az ember egy ismeretlen kis halottnak? Annak, akinek gyerekkora számomra – hiszen csaknem két emberöltő van köztünk – csupán a játékmúzeumok panoptikumszerű világát jelenti... Voltaképpen nagyon keveset. S még azt sem egészen önzetlenül. Nem tagadom, évről évre magamnak is szeretnék valami karácsonyi meglepetést kicsikarni a váratlan örömökben egyre szegényebb felnőttléttől. Ezúttal éppen azzal, hogy Szutor Katalin restaurátor segítségével sikerült megóvnom a mindössze nyolc karácsony emlékével távozó „ősanya" szitává vékonyodott, festékdarabkákat hullató képmását – Graits Endre pécsi oltár- és portréfestő munkáját – a végső pusztulástól. S most nemcsak őt, gyerekkori otthonomat is eleven valóságnak érzem, ahányszor ránézek... És hallani vélem azoknak a hangját, akik először meséltek nekem a szerény, bensőséges szépségű kép modelljének sorsáról...

Van, volt és – fájdalom – mindig lesz karácsony napjaiban is halál. Miért ne lehetne hát olykor – nem feltétlenül tárgyi emlékek újjáélesztéséhez kötődve – karácsonyi feltámadás?

Boldog karácsonyt, Bettike.

PETRÓCZI ÉVA

sebb-nagyobb hézagokkal ugyan, de rekonstruálni tudjuk Zsilinszky utolsó két óráját. Reggel hatkor jelentkezett a pap a halálraítéltnél.

Mielőtt azonban vallomásának problematikus részével foglalkoznánk, tekintsünk körül a fegyházban és annak udvarán. A rendeltetésének 1886-ban átadott fegyház egy kolosszális H-alaprajzolatú, háromemeletes épület, melyben 1500 elítéltet lehet elhelyezni (egy közepes nagyságú falu népét!), szükség esetén többet is 1—4 személyes zárkákban. A börtönbejárattal szemközti balszárnyat „vágták le" 1944-ben a politikai rabok részére. A fegyintézet a mintegy 20 hektárnyi terület országút felőli szélén áll (kezdetben 6,5, 1944-ben 12—15 hektárnyi terület lehetett) és legalább 30 különböző célt szolgáló kisebb-nagyobb épülettel van beépítve. Egyik udvarán négy tujafa vezet ahhoz a szépen karbantartott falrészlethez, ahol Kreutz Róbertet, Pataky Istvánt, Pesti Barnabást és Bajcsy-Zsilinszky Endrét egyazon napon végezték ki. Eredeti falrészlet ez emléktáblával, mivel a jelenlegi börtönfal távol esik innen. (A távolságokra mi sem jellemzőbb, mint hogy ehhez a kegyeletből megőrzött csonka falhoz 5—7 perc alatt ér el az ember a fegyház bejáratától.)

És most újra belekapcsolódhatunk a két óra történetébe. Bárdosi lelkész Zsilinszkyt egy földszinti zárkában találta, gyertyafény mellett levelet írt. Megvárta, amíg befejezte, majd felkísérte harmadik emeleti cellájába, amelyet már siralomházzá alakítottak ki. Az asztalon két szál égő gyertya között állt a feszület. Leültek a priccs szélére, hosszú hallgatások jelezték a lelkek zaklatottságát. Zsilinszky, a karácsonyi ünnepekre való tekintettel is, úrvacsorát kért. Bárdosi előkészült. A liturgia szerint a rövidített szertartás — tehát bibliamagyarázás nélkül — 10—12 perc, egyebekben 20 perc is lehet. (Bárdosi nem vallott arról, melyik szertartást végezte.) Az úrvacsoravétel után ismét hallgattak. Bárdosi ezután elmondja, hogy Zsilinszky a feleségéről szólt, mintegy búcsúzott tőle. És ekkor furcsa fordulat következik a vallomásban. A lelkész bőbeszédűen taglalja Zsilinszky iskolapolitikáját, mintha e kritikus órában más se töltötte volna be a lelkivilágát. Eközben megjelentek az őrök, a rabot elvezették és 8 órakor végrehajtották rajta a halálos ítéletet. Próbáltam percekre beosztani a siralomházban töltött két órát, amely az ide-oda kísérésekkel együtt máris legalább 10 perccel csökkent.

Én ugyanis nem tartom valószínűnek, hogy Zsilinszky ebben a lehetetlen helyzetben a lelkésszel iskolapolitikáját, mint kizárólagos problémáját megossza. Az idő is rövidnek bizonyult hozzá. (Lehet, hogy Bárdosi korábban hallotta tőle, esetleg olvasta időközben és hogy a kínosan vánszorgó időt kitöltse, ide applikálta.) Ez a betét kissé hamisan cseng fülemben. Teljesen idegen is az alkalomtól. És talán nem követek el kegyeletsértést, ha a vallomás precizitásában némileg kételkedem. Kételyem mit sem von le Zsilinszky bátorságából, sőt számomra úgy válik teljes emberré, ha ebben az órában hitének megfelelően élt, majd a legemberibb kérdéseket vette elő, búcsúzott szeretett feleségétől, gondolt hazájára, népére, mindazokra, akik a szennyes áradat következtében hasonló veszélyben voltak.

És befejezésül: talán nem ártana a Bajcsy-Zsilinszky-problémát megközelítenünk egyszer a lélektan oldaláról is.

RÉDEY PÁL

KÁNYÁ

Üzei
odaa

VAE VI

Változat Bac

egyre ritkáb
egyre ritkáb
egyre több
vesszőket h
észjárású é
s lehallgato
hiábavalósá

volt minden
fulladnak a
botot emelr
tarisznyák r
hangjukat-
sír a bárán
diadalmas

KERESZTES ÁC

ÜVEGMADÁI

A csillogó karácson
mégis évtizedek óta v
ra ül, nehogy gyerek
mikor ugyenezek a ke
dobozából, és megör
Negyvennél több fán
egyszer a csupasz gal
lakásban, ablakszilánk
nül, pedig mi minden
és mégicsak-fenyő szú
szinten, ahol anyám m
szíva puhán szakadozt

A mézeskalácsok fi
ünnepet, az égő gyer
tudott rajzolni cukorm
vagy birsalmasajtból
lából a hajszálvékony
ha két egyforma – ar
van ugyan, de a fára
vek, napok, holdak és

Decemberről decen
ságot és a változást,
újak, új színt, új ízlés
Az ezüsttobozt öregai
csonyra ezüstözték be
de a lányomnak ugy
kisimogattuk a cukor
házi cukornak. Az ő
lesz a legenda, amit
majdnem lenyelt.

Nagyokat nyelünk a
a meghatottság köni
mégiscsak szeretnénk
rült is az ünnep. Me
egy üvegmadarat vagy
sérthetetlenebbet, min

MDK.

Graits festő

Neve nyomán a Kiállítások Köz-t.

„Madonna – Kiállítás a Baranyavármegyei Múzeumban"

Dunántúli Napló, Pécs, 1947. május 20. 5. l. III. hó

Graits Endre

Egyházművészeti Lap. 1880. 64. l. — 1881. 357. l. — 1883. 311. l. — Múzeumi és Könyvt. É. 1911. 183. l. — Várady Ferenc: Baranya multja és jelenje. I. k. Pécs. 1896. 441. l.

~~Gyalitz Gyula~~

~~A Kárpáthegyesületi Társulat kirándulásán a~~
~~következő műveletek vétettek részt.~~

~~1881. őszi Kijáll. II. ob.: Szentlélekhegy,~~
~~olajfestmény.~~

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Uj Ember
1971 Máj 2

1021

Fiatal művészek restaurálták Véménd templomát

Véménd: ez a tejgazdaságáról híres baranyai falu már ezer évvel ezelőtt a pécsváradi apátság fontos adózó községe volt, de a török hódoltság alatt elpusztult, s csak a XVIII. század végén éledt föl újra. Az ekkor idetelepült bajorok magukkal hoztak egy őket szülőföldjük tizennégy segítő szentjére emlékeztető oltárt, Lénárdt Marian budai pálos szerzetes pedig egy barokk Madonna szobrot hozott — s e két emlék fölé épült föl hamarosan a község temploma.

1850 táján két oldalhajót is építettek hozzá, s e század elején az egészet Graits Ede freskóival díszítették. A freskók az elmúlt évtizedekben megfakultak, s szükségessé vált a templom belső restaurálása. A véméndiek — Fröschl Gáspár esperes, Ripszám Jakab kántor és Pausch Erzsébet sekrestyés nővér lelkesítésére — vállalták az anyagi áldozatot, s két kitűnő fiatal művész: Taray Teréz és Bajusz István — akik a pécsi dóm restaurálásakor már méltán szereztek munkájuknak elismerést — most új életre keltette a főhajó falainak vastag festékrétege alatt megbújó barokk kincseket: a község védőszentjeinek apró, kerek képeit, melyek a fiatal művészek munkája nyomán ékszerként ragyognak az ősi falu épp kétszáz éves templomában. **D. G.**

Gras's Ede

hogy a másik gyarlóságában méltatlan a mi szeretetünkre. Amit így esetenként tapasztaltunk, az általános törvényt fejez ki: az evilági szeretetben a csalódás szükségszerű, hiszen az emberlét nem bírja el a szeretet végtelen igényét. De csalódni és minden csalódáson túllátni, azt kibírni és kitartani, ez már nemcsak a végtelen Lét igazolása, hanem olyan megvallása, amelyben sorsunkat köteleztük el. Erre csak emberi szív legnagylelkűbb mozzanata, a *hűség* képes. A hűség, amely már a szeretet elragadtatásán túl, magán viseli a szorongást, az érzelmi kínokat, a viszontszeretet hiányának minden kegyetlenségét. De mindennap új küzdelemre indul, újra megépíti szeretetét, amelyben a másik előbb-utóbb megérzi, hogy ez nemcsak miatta van, hanem vele és általa eljut a másik, a Végtelen szeretethez.

„Az utolsó szó pedig — úgy érzem — a szeretteté és az örömé lehet, mert a kinyilatkoztatás mondja, hogy Isten a Szeretet!" (G. Marcel). **Sz. M.**

rgyharmat

Szent György-napja táján esett esőnek, amely természetesen jó termést ígér.

Kölesd tolnai faluban is úgy tudják, hogy a Szent György-napi eső jó termést ígér, mert egyszer egy magyar katona-

GRAITS Endre festő

KISS András: Az 1000 éves Kenese. Bp., Műszaki, 1990 85.p.

1907 Táncsics u. - R.k. templom

z ő bádoggal fedett [illegible] — [illegible] a fára
jó materiálébol [illegible] — [illegible] Csikla is va-
gyermek is tanulta a Magyar és Horvath iras.
dig 1635 R[ómai] Cath. Iskol[ák] [illegible] —
– kevés őszit — ellenben sok mindenféle tavaszit
rvas marhái igen jó használhatásuk valók. — ál-
háromszor szoktak fejni naponként a tehenéket. —
varozás miatt többnyire megmaradnak szint ugy
hoszszu utazás miatt — és tehén hizás miatt. —
ég is Csáktornyai Uradalomhoz tartozik, a lakosok
vátok, ez is nem rég fára szép nagy Templomra
ára háza nagy egy emeletes és materiálébol helyes
épes 1738 főből áll. E[rdődy] Cath[olikusok].

ugymint az Alsó Vidéken már kétszer [illegible] — általjában rossz — termésének kéves őszit. bőven; — szarvas marhája sok és jó használra égben mondatott. — Ezen a helységben is amy mint a Kottori, és Vidovecz[i] fatornyai szokat lehet látni — emplomuma N[agy] Kanizsai — a vizén arany mosással keresik kenyerekét. —

GRAITS Endre (festő)

A Pápa-Teszér- i rk. templom [illegible] mennyezet feskójának alkotója. 1901.

Veszprémi Hiralp, 1901. 43.sz. 4.p.

MDK

Graits Endre

pécsi templomfestő

a múlt század végén időszakosan foglalkozott a Zsolnay-gyárban is.

26.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

GRAITS ENDRE/

A pécsi török templom (Drsàmi) kupolàjàt festette.
Tiepolo màsolatokkal dìsìtette a volt Irgalmasok templomàt.

Vörös Márton: A Széchenyi tér regénye. Pécs, 1963.
/ Mesélő pécsi házak /

/97

MDK

Graits Endre, templomfestö

a mult század második felében működött Pécsett.
Jeles templomfestö volt.

Gebauer Ernö: Rövid emlékezés Pécs képzömüvészeti jelentöségéről a mult században.
Müvészeti Hetek.Pécs. 1941. 59-61.l.

M.D.K.

Graits Endre

1883-ban a pécsi Városstemplomot ujra tatarozzák. Graits Endre ekkor festi ki először a kupolát.

Gosztonyi Gyula: A Város-tempølom épitéstörténete. Pécs. 10. l.

M.D.K.

Grails Endre ?

másodszor is kifesti a pécsi Várostemplomot (Roskovics Ignác és mások utánzatainak) az 1901-1906-évi átalakítások során.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom építéstörténete. Pécs műemlékei. Pécs, /1942/. 44.old.

M.D.K.

Grails Endre ?

festi ki első ízben a pécsi Város templom kupolaját, az 1883-ban végrehajtott tatarozások során.

Gosztonyi Gyula: A városstemplom építéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 10.old.

O Grajnecker Jánus

XVI. sz.

l.

Parakivárep

103 l.

MDK

E.Grál1 Ferenc

A Műcsarnok 1943/44 évi tarlatan csendéleteit allitotta ki.

Pipics Zoltán:Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság,1943.nov.21. 14.1.

GRAHA Vasile M. D. K.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja
1924.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954 338.e.

M.D.A.

GRAMA Vasile

1927-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 338.l.

GRAMA Vasile M. D-K.

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... 337.l.

R. D. K.

SRAMA Vasile

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola
tagja

Réti: Nagybánya ... 336.e

Jakob Gramaschy

Kőfaragómester alolgozott a Mönch-
hof-i plébániatemplom díszítésén.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen
Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien
1935. 660 f

Gramaschy Károly

készítette a barátudvari (Moson vm.) plébániatemplom részére faragó munkáit.

Schio-Gschwandt

378. l.

Al-Dusa 44. 206.

M.D.K.

Grammantik Mátyás, lakatos

neve az egri adókönyves
1824-évi kötetében fordul elő.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

332. old.

GRAMANTIK Mátyás lakatos. Az egri városi adókönyvek 1824. évi kötetében szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Gramatik Judit, grafikus

zőlle, hogy ő már kijavított min-
dent, ami nem tetszett neki.

— Annál jobb — felelte vigyo-
rogva a szakember, és átnyújtotta
a munkalapját. — Itt tessék aláírni,
hogy a megadott időpontban kifo-
gástalanul elvégeztem a munkát.

Kovács Gyula elvette a papírt,
komótosan aláírta, majd zsebre
vágta.

— Most szépen kimegy a lépcső-
házba, visszaragasztja az összes le-
ragó szegélycsíkot. Ha kész van,
szóljon, visszaadom a munkalap-
ját — mondta és tűnődve tovább
bámulta a havas szirteket.

senkitől.

A szerencse forgandó, s a kon-
vektorok ügyében ezúttal Kovács
Gyula mellé állt. Néhány más lakó
ugyanis megtagadta hasonló helyi-
zetben a készülékek cserélését. Az
IKV perelt és a bíróság első fokon
a lakóknak adott igazat. A vállal-
lat ugyan megfellebbezte a döntést,
de míg jogerős ítélet nem szüle-
tett, addig az újabb elkülönözöktől
nem követelték a cserét.

Kovács Gyula mégis tartott a la-
kástadástól. Egy csőrepedésnél
ugyanis beázott a lakásban a belső
áramelosztó. Napokig rázott az át-
nedvesedett fal filctiltott [illegible]

Gramatik Judit : Retrset. 15.

Elet is Irodalom, Bp. 1983 dec-2. XXVII/48

Gramatik Judit, grafikus

Mészet
Gramatik Judit,

Gramatik Judit : Mészet

14.

Élet és Irodalom, 1983. dec. 2. XXVII/48

Ø Gramberger L.

16 by

l. Epserjessy 1929

62. l.

10f
MAGYAR KIR. POSTA
10f
MAGYAR KIR. POSTA
10f
MAGYAR KIR. POSTA
10f
MAGYAR KIR. POSTA

Grammignani, Antonius

olim rerin. Rome.

Bíró Marton versprémi püspök archépe

l.

Pehm 201-l.

Grämmiller, Heinrich

festo

l

Coat-Frey Öff Kunsth

XXTV. K.

XX VIII. l.

MŰ[illegible]EK KORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MÜVEK.
192

Leber, Fr. Die Ritterburgen Rauheneck Scharfeneck und Rauhenstein.
Wien, 1844.

füz. 1 db.

D Gramisser, A.

Roman

Gentaurenl

511. l.

naplóban kiadásként szumol

ügyben utasitom

vett beszerzési előleget ne

évi november hó 1-től kezdv

következő részletben vonja

javára, a fent megjelölt al

mény cimén bevételként szum

A hivatalos másol

igazga

Gramiszer Antal Ferenc győri festőművész

A nemes Szudorhári akmák a temetőt, templomát, kápolnáját mindig egy-egy remete gondozta. Barsiványi Kálmán Szechenyi Pál veszprémi püspök megbízta a bencéseket, hogy építtessenek ide egy templomot. Akkor épült fel barokk stílusban a mostani monumentális, ünnepi templom, amelynek a belső berendezését bencések készítették, az oltárképeket pedig Gramiszer Antal Ferenc győri festőművész készítette. Iparosok jöttek ide a templom építéséhez és telepedtek le. akkor alakult ki a falu mostani formája.

Kapcsoljuk a győri kötneti stúdiót.

1981. X. 1. Petőfi 12. 55 (KGyme).

MDK

Gramisser, Fr. An. , festő

Bucsuszentlászló (épült:1724-1734) két oltárképén talált szignatura: Fr. An. Gramisser pinxit. 1735.

Aggházy Mária : Adatok a dunántuli ferences kolostorok művészeti tevékenységéhez a XVIII.században.
Müv. Ért. 1956. V. évf. 2-3.sz. 197. o.

M.D.K

GRAMISSER (Gramiser) Ferenc
Antal festő"

Búcsúsrentlásáló rk. t. Mária
oltalása oltárkép

Garas XVIII. sz. 17, 77, 160, 220. l.

M

P. Takáts Imre OFM közli:

Bucsuszentlászló, perenczes kerületben
Sz. Anna oltárképe szign. balra lenn:
„Fr. An. Gramiller 1735. pinxit"

A Sz. Borbála oltárképen a szignatura töredékes
„F. Gra ---" 1734 vagy 1735

Kapossy János közlése
1950.
jún. 7.

Vö. lehet-e?

Gramiller Fr. An. pinxit

s megjelenését, vagy képviselojének

Lovas-ut és Ostrom-utca sarkán.

. április hó 6.

dr. N é m e t h y s.k.

tanácsnok.

Gramling MDK

ácsmester

A Bakócz kápolna 1823-évi translocatioja alkalmával az állványokhoz és a felvono gépekhez Gramling vezetésével két ácslegényt küldtek ki.

Balogh Jolán: Bakócz kápolna 19.o.

Gramling J.
építész és gépész

Der Ungar 1843. jún. 4.
(K. f. Vaterländisches.)

Kalmár

Pesther Tageblatt.

Dritter Jahrgang.

Pränumerations-Bedingnisse.

Für Pesth und Ofen: Ganzjährig 8 fl., mit täglicher Zusendung 9 fl.; halbjährig 4 fl. 30 kr., mit tägl. Zusendung 5 fl. C. M; für Auswärtige im Inlande: mit tägl. Postversendung 6 fl. 24 kr., mit wöchentlich zweimaliger Postversendung 5 fl. C.M. Pränumeration übernimmt G. Heckenast's Buchhandlung in Pesth und sämmtl. Postämter.

Einrückungs-Gebühren.

Für den Raum der gespaltenen Petit-Zeile 3 kr., bei mehrmaliger Insertion 2 kr. C. M Beilag-Gebühr für ein Quartblatt 1 fl., für einen halben Bogen 1 fl. 30 kr., für einen ganzen Bogen 2 fl. C.M. Beilagen und Inserate sind in der Expedition dieses Blates, Waiznergasse Nr. 15, dem Hotel Palatin gegenüber rückwärts im Hofe abzugeben

№ 187. Sonntag, den 8. August. **1841.**

Erröthen.

Kennst du jene zarte Helle,
Jene lichte Purpurwelle,
Die, bei schamhaft-süßen Schmerzen,
Sanft sich ringt aus tiefem Herzen,
Himmelsglut im Busen nimmt,
Und auf keuscher Wange glimmt?
Heilig sei dir diese Flamme,
Reiner Seele lichter Strahl,
Treuer Herzen Feuermahl!

Daß der Mensch von Oben stamme,
Kündet diese Himmelsflamme,
Die ihm Gott in's Herz gelegt;
Und wenn ein Gefühl sich regt,
Ein Gefühl der süßen Liebe,
Die so gern verborgen bliebe,
Heimlich nährend tiefes Sehnen, —
Glänzt sie auf zur holden Wange
Sanft sich sträubend, fürchtend bange,
Daß sie Menschen nicht verhöhnen.

Aber wehe, wenn die Glut,
Die des Frevels Hauch erregt,
Aus empörtem Busen schlägt;
Wenn das trübe Sündenblut
Zur erbleichten Wange dringt,
Und die Schuld dem Tage bringt!
Ach das Gift im Herz' verschlossen,
Hat nach Außen sich ergossen;
Was die Brust mit Angst bewahrt,
Hat dem Licht sich offenbart!

Denn die zarte, reine Seele
Kann mit Schuld sich nicht vertragen,
Fühlt vor ihr geheimes Zagen,
Muß die Glut nach Außen jagen,
Und sie bangt in tiefster Tiefe,
Als wenn leis' die Sünde riefe:
„Ruhe kannst du nimmer finden;
Mußt die Schuld der Welt verkünden!"

M. Lettéris.

Das Geheimniß.

Von L. Mühlbach.

(Fortsetzung.)

Täuschten Sie sich auch nicht, fragte der Doctor leise und tiefbewegt, war es nicht vielleicht Ihre aufgeregte Phantasie, die Sie das hören ließ!

Nein, nein, rief Eduard heftig, es war keine Täuschung, sie sagte: seit jenem gräßlichen Tage, und — Kind, wie ich war, stand plötzlich wieder jenes Traumbild vor mir, von dem ich Ihnen früher erzählte! Ein Schauder überfiel mich, ein grausige Furcht packte mich, und meiner Sinne kaum mächtig, stürzte ich aus dem Gemach hinunter in den Park, warf mich nieder auf den Rasen und weinte laut. Eine Stunde später kam mein Vater in den Garten, um mich zu meiner sterbenden Mutter zu führen. Ich folgte ihm zitternd, weinend, und kniete aufgelöst in Schmerz an dem Lager meiner Mutter. Sie legte ihre Hand auf mein Haupt und segnete mich, dann zog sie mich empor, meine Stirne zu küssen, eine Thräne fiel aus ihren Augen und benetzte mein Gesicht; o mein Freund, ich meine noch diese brennend heiße Thräne auf meiner Wange zu fühlen! In diesem Augenblick ward mein Vater hinausgerufen, zögernd nur folgte er. Ich war allein mit meiner sterbenden, laut ächzenden Mutter, und in meinem kindischen Sinne empfand ich ein unnennbares Grausen und Bangen. Plötzlich schlug meine Mutter die Augen auf und blickte umher, dann fragte sie matt: Sind wir allein, mein Kind? Und als ich es bejaht, richtete sie sich auf und sagte feierlich: Eduard, ich sterbe! Mein Sohn, mein Sohn, in dieser Stunde fühle ich, daß ich nicht mit einer Lüge von hinnen gehen kann, der Tod hebt alle Eide auf. Wisse denn, Dein Vater —

Hier sank sie mit einem lauten und durchdringenden Schrei auf ihr Lager zurück, und als ich, ihrem starren Blicke folgend, mich umwandte, begegnete ich den wilden Augen meines Vaters, die forschend und drohend sogleich auf mir ruhten. Meine Mutter aber ächzte noch einmal laut, — dann war Alles still, — sie war todt! —

Eduard war aufgesprungen und ging heftig bewegt im Zimmer auf und ab. Sein Freund wagte nicht ihn zu stören und blickte ernst und schweigend vor sich hin. Dann blieb Eduard plötzlich vor ihm stehen und sagte halblaut wie zu sich selber: Ich muß wissen, welcher Kummer es war, der meiner armen Mutter den Tod gab, und welche Bedeutung jener gräßliche Tag hatte, von dem sie sprach. Ich muß die Ursache erforschen dieser instinctmäßigen Abneigung gegen den, an welchen ich, dem natürlichen Gefühl gemäß, mit allen Banden der Liebe sollte gefesselt sein! Ich muß dies wissen, um nicht irre zu werden an mir selber, um eine Auflösung dieser Räthsel zu haben, die mich beunruhigen und mir Frieden und Klarheit rauben!

Und inwiefern, fragte sein Freund, steht dies Alles in Zusammenhang mit der heutigen Begebenheit, und wie kommt es, daß gerade jetzt alle diese Zweifel mit so erneuerter Gewalt in Ihnen aufleben?

Ich will es Ihnen erklären, sagte Eduard rasch, und nach einer kurzen Pause fuhr er fort: Bald nach meiner Mutter Tode beschloß mein Vater mich nach Wien zu senden, um mir dort eine angemessene und standesmäßige Erziehung zu ertheilen. Man hatte ihn auf Sie aufmerksam gemacht, und Sie waren so gütig, die Stelle eines Erziehers und Führers bei mir anzunehmen. Sie wissen, daß wir bis vor einigen Monaten nicht wieder hierher zurückkehrten, und wenn diese innere Angst und Scheu vor meinem Vater auch nicht schlummerte, so fand sie doch mindestens keine neue Nahrung bis zu meiner Rückkehr. Von der Stunde an aber, wo ich meinem Vater wieder gegenüberstand, wo ich seinem finstern Blick begegnete, seine harte Stimme vernahm, sind alle diese Beängstigungen zurückgekehrt mit erneuerter und quälender Stärke. Jenes Traumbild meiner Jugend, die Sterbestunde meiner Mutter, verfolgen mich wohin ich gehe, und ein neuer Umstand schärfte und erhöhte meine Unruhe nur noch mehr. Sie wissen, daß der Haushofmeister meines Vaters, den man heute begraben, an seinem Todestage zu mir sandte, um mir Lebewohl zu sagen, und daß, als man mich nicht auf meinem Zimmer fand, er in Klagen ausbrach und unter Thränen über meine Abwesenheit seinen Geist aufgab Doch das wissen Sie nicht, daß ich gestern Abend allein und unbemerkt in jenes Zimmer gelangte, in welchem die Leiche stand. Ein seltsames Verlangen, ja ich möchte sagen eine unsichtbare Gewalt zog mich zu diesem Gange hin. Mir war, als sollte mir dies Angesicht eines Todten ein großes Geheimniß verkünden, als müßte ich von den erkalteten Lippen noch die Worte vernehmen, die es den Sterbenden gedrängt mir zu sagen! Kaum in jenem Zimmer angelangt, vernahm ich außen meines Vaters Stimme, und einem seltsamen, unerklärlichen Gefühle folgend, verbarg ich mich hinter eine der Nischen in jenem Zimmer. Mich dicht an die Wand lehnend, um nicht gesehen zu werden, konnte ich selbst das ganze Gemach überschauen. Ich sah meinen Vater eintreten. Vorsichtig und spähend blickte er umher, und als er sich überzeugt, daß er allein sei, zog er schnell ein Kästchen aus seinem Busen hervor, legte es dem Todten zwischen die gefalteten Hände und murmelte leise: Begrabe auch das! Dann rief er die Diener, die im Vorzimmer warteten, befahl ihnen den Deckel auf den Sarg zu legen, und als dies geschehen, ließ er sich selber seinen Divan in jenes Zimmer tragen, um dort neben dem Sarge, umringt von seinen Dienern, die Nacht zu verbringen. Durch die Tapetenthür, die in meinem Versteck sich befand, gelangte ich hinaus, und unter tausend Plänen, mich in den Besitz jenes Kästchens zu setzen, gingen die Stunden hin. Gegen Morgen erst überkam mich ein unruhiger Schlummer, und im Traume sah ich meine Mutter vor mir, sie schien mir zu winken, und ich glaubte sie leise flüstern zu hören: „Nimm jenes Kästchen." Ich fuhr empor und blickte umher. Es war mir, als habe wirklich eine Stimme also zu mir geflüstert, als hätten jene Worte: „Nimm das Kästchen" mich wirklich aus dem Schlummer erweckt. Da vernahm ich das Läuten der Glocken, hörte, schon in der Ferne verhallend, die Trauermusik des Leichenzuges und außer mir, meiner Sinne kaum mächtig, nur des Einen Gedankens mir bewußt, daß ich das Kästchen haben müßte um jeden Preis, stürzte ich auf die Straße und zum Kirchhof. Das Uebrige wissen Sie.

Erschöpft sank Eduard auf den Divan zurück, der Doctor reichte ihm theilnahmevoll die Hand und sagte weich: Ich beschwöre Sie, Eduard, suchen Sie diese finstern Gedanken zu unterdrücken. Schaffen Sie aus dem Nichts sich nicht Qualen, die mir in der Wirklichkeit wahrlich keine Begründung zu haben scheinen.

Eduard unterbrach ihn heftig, indem er seine Hand auf die Brust legte: Ich aber fühle hier, daß sie begründet sind!

Ein Wagen rollte an das Haus, die Freunde traten ans Fenster und blickten hinunter in den Hof.

Es ist der Graf! sagte Eduard.

Ihr Vater! verbesserte der Doctor.

Eduard wandte sich ab und sagte seufzend: Ja! Mein Vater!

(Fortsetzung folgt.)

Pesther Tageblatt 1841.

Correspondenz-Nachricht.

Gran, 2. August. 1841.

Der Primatial-Zimmermeister und Mechanikus, Hr. Ignaz Gramling, welchen der Fürst Primas, sobald Se. k. k. Majestät seinen Plan der Erbauung einer Schiffbrücke über die Donau, zwischen der Graner Wasserstadt und dem jenseitigen Marktflecken **Párkány**, zu genehmigen geruht hatten, nach Mainz reisen ließ, um die dortige Rhein-Schiffbrücke und den Mechanismus, vermöge dessen sie schnell zerlegt wird, um die Dampfschiffe und andere Schiffe durchzulassen, und dann wieder schnell geschlossen wird, in Augenschein zu nehmen, ist in diesen Tagen von seiner Reise, welche er zum Theil auf Eisenbahnen machte, glücklich zurückgekehrt, und hat seinen Zweck erreicht. Die Graner Schiffbrücke wird also durch Einführung dieses Mechanismus einen großen Vortheil und Vorzug vor der Schiffbrücke zwischen Ofen und Pesth, deren Zerlegung und Zusammensetzung so zeitraubend ist (worüber in den Pesther ungarischen Zeitungen mit Recht geklagt wird), haben. Diese Graner Schiffbrücke wird Hr. Gramling im künftigen Jahre bauen, Gran und ganz Ungarn wird dadurch viel gewinnen. Bisher mußten zur Zeit der Pesther Märkte die Frachtwägen, wenn sie in großer Anzahl zusammen kamen, oft Tagelang warten, um mit der fliegenden Brücke von **Párkány** nach Gran, oder von Gran nach **Párkány** versetzt zu werden, und viele Wägen fuhren, des Wartens müde, lieber von **Párkány** weiter nach Waizen. In **Párkány** waren bisher bedeutende Getreide- und andere Productenmärkte (z. B. mit Hülsenfrüchten, Kraut, Tabak, Hanf, Flachs), während die Märkte in Gran ganz unbedeutend waren; in Zukunft wird sich dieser Getreide- und Productenhandel nach Gran ziehen, und der Weinhandel, der bisher der einzige Erwerbszweig der Graner war, wird durch die Schiffbrücke sehr befördert werden, und mächtig aufblühen.

Hr. Gramling hat dem Metropolitan-Domkapitel zu Gran, noch im Juni einen Plan vorgelegt, um den auf dem Domkapitelgrunde liegenden, warmen Teich (hévviz) abzuleiten, die in demselben befindlichen warmen Quellen und Bitterwasser-mineralischen Quellen durch Wölbungen einzufangen, den Platz auszufüllen (die Ausdünstungen des warmen Teiches, der durch die Benutzung zum Waschen der schmutzigen Wäsche sehr verunreinigt wurde, gefährdeten die Gesundheit der Anwohner und der Vorübergehenden), und einen zwei Stock hohen Gasthof und Badehaus mit 20 Badezimmern zu bauen. Das Domkapitel hat diesen gemeinnützigen Plan bereits ratificirt und unterschrieben, und er wird durch Hrn. Gramling sobald als möglich ausgeführt. Auch dadurch wird sich Hr. Gramling ein bleibendes Verdienst um Gran erwerben. In der erzbischöflichen Wasserstadt und auf dem, zum Domkapitelgrunde gehörigen St. Thomasberge fehlte es bisher zur großen Unbequemlichkeit der Reisenden an einem Gasthofe. Die Graner warmen Väder, die bereits unter der langen Herrschaft der Türken berühmt waren, dann aber verfielen, und endlich ganz vernachlässigt wurden, dürften in der Folge wieder mit den Ofner Schwefelbädern, welchen sie nach chemischen Untersuchungen an Bestandtheilen und Wirksamkeit gleich kommen, rivalisiren *). In diesem Badehause wird auch Gelegenheit dargeboten werden, das Graner Bitterwasser, das schon vor einem Jahrhundert von Kranken mit gutem Erfolg gebraucht wurde, später aber beinahe ganz in Vergessenheit kam, zumal da für die Einfassung und Reinigung der in dem St. Thomasberge entspringenden Bitterwasserquelle keine Sorge getragen wurde, zu brauchen. Für dieses Badehaus und Gasthof sollen auch die zwei dabei liegenden großen Gärten an der Donau angekauft, und in einem derselben, zur Aufhebung der so lästigen Bettelei, welche in Gran den höchsten Gipfel der Unverschämtheit erreicht hat, ein Arbeitshaus angelegt werden **)

Die Hitze erreichte auch in Gran einen sehr hohen Grad, und war mehrere Tage beinahe unerträglich. Sie stieg bis 38 und 39° Grad Reaumur im Schatten. Am 18. Juli wehte hier ein heißer Siroccowind, oder ein glühender Samum, dessen Wärme einen solchen Eindruck machte, als wenn man vor einem eingeheitzten Backofen steht.

Wegen der großen Hitze wurde in diesem Sommer in der Donau häufiger als sonst, und leider sehr unvorsichtig gebadet, daher auch in diesem Jahr, wie sonst, die Donau ihre Opfer erhielt. Vor Kurzem ertrank in der Donau ein Schneider, der, ohne schwimmen zu können, sich zu weit hinein wagte. Er badete zwar nicht allein, dennoch konnten die Mitbadenden ihn nicht vom Untergang retten.

Die vom Hrn. Gramling an der Donau und dem warmen Teich auf dem Domkapitel-Grunde angelegte Kunstmühle nach nordamerikanischer Art, gleich der zu **Surány**, welche auch Hr. Gramling erbaute, ist fertig, und entspricht der Erwartung.

Der Graner Erzbischof und Fürst Primas Joseph von **Kopácsy** hat zur besseren Erhaltung der Gefangenen in dem Kerker des Prädialisten Stuhles **Vajka** eine Fundation von 1000 fl. C. M. gemacht.

Der Orkan, welcher in Gran am 11. Juli Mittags wüthete, Dächer herabriß, einige kleine Häuser ganz zerstörte, Obstbäume zerbrach und entwurzelte, eine Menge Donaumühlen wegführte, die Fruchtkreuze auf den Feldern auseinander warf, die Garben weit wegführte, und die meisten Körner ausschlug **), und die Atmosphäre durch Staub- und Sandwolken ganz verfinsterte, erneuerte sich am 1. August Abends in Verbindung mit einem heftigen Platzregen, that jedoch weniger Schaden, als früher. Dr. Rumy.

*) Auch der berühmte chemische Untersucher der Mineralquellen in Ungarn, Professor Dr. Tognio in Pesth, hat sich über die Bestandtheile und die Wirksamkeit der Graner warmen Mineralquellen sehr günstig geäußert.

*) Möchte damit doch auch ein Spital für Greise und Gebrechliche und ein Armenkrankenhaus verbunden werden, und dieses Krankenhaus über einige unentgeldliche, warme Bäder für die Kranken disponiren können!

**) So wüthete dieser Orkan auf den Getreidefeldern von Gran bis Ofen, der dadurch entstandene große Schaden ist nicht zu berechnen.

***) In der „Augsburger Postzeitung" las ich über die Berufung des Dr. Schaffarik einen sonderbaren Artikel aus Berlin. Es heißt darin: daß sich alle Katholiken in Berlin innig freuen, daß der König einen so gelehrten und allgemein geschätzten Katholiken zum Professor an die Berliner Universität berufen habe. Allein Schaffarik ist kein Katholik, sondern ist als Protestant geboren, und ist seiner Confession auch unter den katholischen Umgebungen in Prag treu geblieben.

Ungarn und Siebenbürgen.

Oedenburg. Nach Briefen aus Oedenburg wurde hier am 13. Juli ein Erdbeben verspürt. In Güns soll es heftiger gewesen sein. —my.

Neusatz. Die vielen hiesigen Verehrer des Dr. Paul Joseph Schaffarik, ehemaligen Professors der Philosophie und Humanioren an dem hiesigen nicht unirten Gymnasium, jetzt k. k. Bücher-Censor und Redacteur des „Ceski Museum" in Prag, eines in Ungarn gebornen vielseitigen slavischen Philologen (er ist nebst Kopitar in Wien mit allen slavischen Dialecten gründlich vertraut), freuten sich sehr, als sie vernahmen, daß Se. Majestät der König für die errichtete Katheder der slavischen Sprache und Literatur an der Universität zu Berlin, Hrn. Dr. Schaffarik mit einem Gehalt von 3000 fl. C. M. zum Professor berufen habe, und so das Talent und die Sprachgelehrsamkeit und ausgebreitete Literaturkenntniß dieses aus Ungarn gebürtigen, slavischen Gelehrten auch in Preußen anerkannt wurde ***). Später erfuhr man, daß nachdem Dr. Schaffarik den ehrenvollen Ruf ausgeschlagen hatte, weil er die angenehmen Verhältnisse und Verbindungen in Prag bei seinem vorgerückten Alter nicht verlassen will, der Minister Eichhorn sich noch ein Mal an ihn gewendet und sich bemüht habe, ihn zur Annahme der slavischen Professur zu bewegen, ohne daß es dem Minister gelang.

Von der serbischen Quartalschrift des verdienstvollen gelehrten Professors an dem hiesigen nicht unirten Gymnasium, Dr. Peter Joannovics **„Bacska Vila na god 1841."** (Bácser Muse auf das Jahr 1841) ist der zweite Band erschienen, und enthält viele interessante Beiträge vom Herausgeber und seinen Mitarbeitern. Dr. Rumy.

Essek, (in Slavonien). Hier wird für das künftige Jahr ein illyrisches Taschenbuch unter dem Titel: **„Jeka od Oszega za god. 1842"** (das Echo aus Essek auf das Jahr 1842) im Druck erscheinen; der Pränumerationspreis beträgt nur 30 kr. C. M. —my.

Preßburg. Im **„Hirnök"** steht in der literarischen Abtheilung **„Kis futár"** der Anfang einer Abhandlung „über die Eigenheiten und Vorzüge der magyarischen Sprache, im Vergleich mit andern europäischen Sprachen" vom Professor Dr. Rumy in Gran, aus welcher sattsam erhellt, daß Dr. Rumy die Vorzüge der magyarischen Sprache mit Wärme und aus Ueberzeugung anerkennt, und keineswegs zu ihren Gegnern gehört, wie seine Feinde in einigen magyarischen Blättern dem Publicum vorspiegeln wollen. Diese Abhandlung ist eigentlich eine Umarbeitung und Erweiterung seiner früher verfaßten Abhandlung über die vorzüglichsten Eigenheiten der magyarischen Sprache, welche im Jahre 1829 im **„Foreign Quarterly Review"** in London in englischer Sprache erschien (übersetzt von Dr. Bowring), und woraus die Hallische Allgemeine Literatur-Zeitung einen Auszug mittheilte.

Novitäten-Gallerie.

London. Die Hofzeitung berichtet: „An einer der heimlichsten, dichtbelaubtesten Stellen des Windsorparks hat unsere geliebte Königin einem treuen, wenn schon niedrigen Liebling ein Monument errichten lassen. Auf einem kleinen viereckigen Fußgestell liegt, in Marmor ausgehauen, auf einem betroddelten Kissen, das wohlgetroffene Bildniß eines hübschen Wachtelhunds. Darunter die Grabschrift: „Hier ruht Dash, der Lieblingshund Ihrer Maj. Königin Victoria, welche dieses Denkmal ihm hat errichten lassen. Er starb am 20. Dec. 1840, neun Jahre alt. Seine Zuneigung war ohne Selbstsucht, seine Munterkeit ohne Bosheit, seine Freundschaft ohne Trug. Leser, willst du geachtet leben und bedauert sterben, so nimm dir an Dash ein Exempel." — (Der „Spectator" meint zu diesem fabula docet, zwischen Menschen- und Hundetreue sei doch wohl ein Unterschied im Princip zu machen)

Havannah. Unlängst starb hier eine freigelassene Negerin, Maria Dolores Villanueva, 125 Jahre alt; sie war Sclavin des Don Francisco Fernandez de Villanueva gewesen, hatte sich verheiratet und sechs Söhne geboren, von denen aber nur einer, 59 Jahre alt, sie überlebte. Sie säugte vierzehn Kinder des Don Manuel de Aguerro, welcher sie aus Dankbarkeit loskaufte. Die Matrone hatte alle ihre Kräfte erhalten, ging stark zu Fuße und ritt bedeutende Strecken. Als ein Phänomen in ihrer Art wird erzählt, daß die Greisin bis zum 124. Jahre die Milch in ihrer Brust erhalten habe.

Bern. Der Opiumgenuß, schreibt der „Schweitzerbothe," nimmt in unsern Gauen, besonders aber in Rheinfelden, dergestalt überhand, daß sich mit Sicherheit bald die traurigsten Resultate davon befürchten lassen. Und vornehmlich sind es die Frauen (!), welche sich schon allenthalben an den täglichen Genuß dieses zerstörenden Giftes gewöhnt haben.

Karlsruhe. „Die Kirschen," ein sehr niedliches, einaktiges Lustspiel, von dem in der literarischen und journalistischen Welt vortheilhaft bekannten L. Feldmann, welches sich bereits auf der Münchner Hofbühne so großen Beifalls erfreute, ist nun auch auf dem Karlsruher Hoftheater mit solch ausgezeichnetem Erfolge gegeben worden, daß desselben Dichters treffliches Lustspiel: „Der Sohn auf Reisen," mit Nächstem daselbst in die Scene gehen wird.

Gram. Daniele

pittore

a Budrio (Bologna)

61

később, a[illegible]
Horl Jos. Fr. bécsi
festő vett
első mestere

GRAN. *Daniel*, osztrák festő. * Bécs 1694. † St. Pölten 1757. Első művészeti oktatását jelentéktelen bécsi mestereknél (Ferg. Wernle) nyerte, majd Schwarzenberg herceg támogatásával Olaszországban tanult és Solimena hatása alatt fejlődött. Hazatérve, VI. Károly császár sokfelé foglalkoztatta. Bécsi templomok részére (Minoriták, Karlskirche, Magyarországi Szent Erzsébet, Anna-templom és Irgalmasok temploma) oltárképeket festett, melyek még legerősebben szemléltetik az olasz hatást. Templomfreskóinál is (Bécs: Anna-templom, Schönbrunn: udv. kápolna, Stein: kapucinusok temploma) megkapóbbak profán mennyezetképei (Hirschstetten, Eckartsau, Heizendorf kastélyaiban, a bécsi Schwarzenberg hercegi kastélyban, a klosterneuburgi kolostorban s a bécsi udvari könyvtár dísztermében), melyek e műfaj kiváló alkotásai közé tartoznak. Gondos rajz, egyensúlyozott kompozíció, élénk derült színek, a fény és árnyék egyenletes elosztása jellemzik G. mennyezetfestményeit. *Fleischer.*

R. G. I. 413 l

Schrantz Mátyás bécsi
festő (1701-1771) a bécsi
városi kapucinusok Engl templ
festő. két terjedelmes főoltárképe
kisebb módosítással másolata Gran D.
nek a bécsi karlskirchében levő
két terjedelmes oltárképének

1303. ~~Umbriai mester:~~
a XV. századból.
1303. Szent Ilona.

Térden alól látható, szem
ritja magához, hogy egymásra tet
Haja szőke, fejét dicsfény öve

Fresco, méretei 127: 101.
Vétetett [illegible]tól 189
Elszámoltatott 1895: VIII
Az elszámolásra nézve l.

L P. Luigi-

L szenvedőkre és szeme
társa,

904: IV. 25.

1895

Gran Daniel

pesò

Gentmiend.

239, 479, 519. l.

BIZOTTSÁGA

Budapest

ettel kérek küldeni:

filléres fehér,
" zöld és
" piros színü

Kiváló tisztelettel
vitéz Szakáts István

Gran, Daniel
festő
Said Okr.

Kapossy János

Magyar művészeti
akadémia tervei
a XVIII. században.
Bp. 1941
8 és kv. 11.

3893. Kardos Gyula:
Sz. Baján 1857 február

Tanulmányfej.

Mellig látható
Rövid haja, szemöldöke, b
me sötétbarna. Homloka rá
[illegible]
ng lehajtott gallérral,
továbbá sötét szinű kabát
balra bekarczolt betűkkel

Vászon, méretei 4
Vétetett az 1909:
K-án (1180-909).-- Kifize
nyugtára.-- Elszámoltatot

Vét 77571-909

Gran Dániel

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 102.

1928, 58, 540, 583, 657

1930. 238, 450, 465

1932. 285, 318.

1929. 267, 269

Gran, Daniel
fertő

l.
Reg. Tars Esh
II. 270, 271 l.
273. l.

XIV. t.

Gran Daniel

Rej. Tanc Este

II. XIV. hét

6. HÉT

FEBRUÁR

28 NAP

VASÁRNAP

3

Kat. Balázs pk.
Prot. Balázs

HÉTFŐ

4

Kat. K. András
Prot. Ráhel

KEDD

5

Kat. Ágota sz. vt.
Prot. Ágota

SZERDA

Gran, Daniel

Szent Erzsébet c. mellék
oltárképe a bécsi
St Károly-templomban

Repr.

Schoen Arnold:
Scheffer Mátyás
bécsi festő.
Magyar Művészet
1929. 267. l.
említve u. o. 269. l.

SPO

1872

260

Gánya bar nincs!

Gran Daniel

l.

Schoenkörperverein

117. l.

CSÓK ISTVÁN : ZÜ

Gran Dániel 181

Schoen Anna temp.

viszony elmérgesedésével a korszerű művészetet kizárta termeiből s az utánpótlást jellegtelen és tehetetlen akadémikus fiókák bevonásával lehető legszerencsétlenebbül oldotta meg. A tavaszi, őszi és téli tárlatok mai festészetünk képét nem tükrözik, szempont nélkül összehordott kép-vegyeskereskedések. 1933 óta évenkint helyet ad a vallás- és közoktatásügyi miniszter által rendelt Nemzeti Kiállításnak, mely közgazdasági nyelven szólva, „kényszertársítással" hozza össze a divergens csoportokat s szélsőjobbtól szélsőbalig művészetünk aktuális állapotának hű képét akarja adni. Ezek a kiállítások szokták évenkint néhány hétre művészeink legjobbjainak eszébe juttatni, hogy a Műcsarnok kiállítóhelyiség.

A keretek bővülése más kisebb intézményeket is életre hívott, így a Nemzeti Szalont, mely 1894-ben alakult meg, sok ki-

GRAN, Daniel

Sopron, Zichy-Merő palota
nemzetközi

M. Ért, 1993/1-2. 73.

SZOCIOL
A HÁBORÚ

Ranko Bugarski: Jez
(A nyelv a békétől a
Beogradski Krug, Be

Ha valami más v
voltaképpen nyu
így: öröm, hogy eg
tunk a kezünkben
hangzana, majdhe
megelégedésünkn
baj, hogy voltak to
külük nem születh
egy olyan jó köny
A gondolatmenet
Mert miközben a
java úgy látja, hog
ber lényegéhez ta
során felgyülem
jellegű ismeretan
nunk, hogy nemi
zel a grandiózus t

GRAN, Daniel' Jozef

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.
63.

Daniel Gran

1755-ben felajánlotta szolgálatait
Batthyány nádornak „a magyar nu-
veszti akadémia" megszervezésére.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970.

66 p

GRAMS, Johann Peter könyvkötő

Lőcse, 1700-as céhlevél

OSZK Évk. 1979 (1981) 4o2.p.

M.D.K.

GRAN Daniel Jesús

Garas XVIII. fl. 13, 29-30, 40, 67, 98, 132, 187
222, 267,

GR.AMPERTH, Johannes

1 Ugyancsak hasonló alternatív oltárterv meredek voluta térdelő angyal vagy hosszan elnyújtott voluta puttóval, neutrál tinta
Kívül: Diese ris ist wider hierher zu Liefern Johannes Gramperth Tischler Meister

MÜvtört.Ért. 1988 3-4 255 p.

ART ET IDEOLOGIE

Pologne

URAZOVA (L.).- Č
hudožnikov. (L'h
tistes polonais)
in : Iskusstvo.-
en coul, 7 ill e

A propos du 30èm
l'auteur analyse
création des art

U.R.S.S

MATVEEV (P.).- V
"Gloire au trava
in : Dekorativno
48-49 : 3 ill en

VIŠNJAKOV (B.).-
in : Hudožnik .-
en coul, 26 ill

Article théoriqu
anniversaire de
mettant en relie
soviétique : le
des idéaux commu

Gyarmathy Ferenc

Vétyen (?)

Nagykőrösön

Jakovitzky kanónok

tulajdonában van

egy kis genremű

festmény

Galfy Nagyk

182. l.

a családnak

Képtára van Nagy-

kőrösön, megtekintésre

van bemutatva.

ORION

Gran Mathias

Borsizló
XV–XVI. sz.

Lásd
Magyar Könyvszemle
1926. 236. l.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest

IX., Hőgyes Endre-u. 10.

Granasztói Pál, MDK

építész

Budapest általános városrendezési tervjavaslatánál egyik meghivott szakértő.

Magyar 1945-55. kb. 30.o. (a könyvben nincs lapszám

MDK

Granasztói Pál,

építész

A

A balatonujhelyi Iparitanuló üdülő egyik tervezője.

3. repr.

Magyép 1945-55.

Tervezők: Takács Miklós
Risztvei Tibor
Granasztói Pál
Gerle György

Granasztói Pál

Tanulmányterv a belső Erzsébetváros ujjáépitéséhez, a Főváros Közmunkatanácsa által 1946-ban készitett terv. Rep. Uj Építészet. 1948. 293 l.

Granasztói Pál

Fischer József: Ujjáépitès vagy helyreállitás.
Tér és Forma. 1946. 1-3.sz. képekkel.

Granasztói Pál

építész

műt. 1908. Brest

Brest műegyetem

Szabó Ernő jegyzéke

< Granasztói Rihmer Pál >

cikke

< > Erők és Dél az európai építőművészetben.

Értekezések, beszámolók a műszaki gazdaságtudományok köréből

1942. VI. füzet. számos ábrával

Gyarmathy Rihmer Pál

cikke

Jegyzetek a vertikális és horizontális városszerkezet fejlődéséről.

Építőtudomány, Beszámolók a műszaki és gazdaságtudományok köréből. 1973.

< Granasztói Rihmer Pál >

cikke

< > Az új építőművészet igézete.

Magyar Csillag

1943. I. 37 – 42. l.

Gyarmatói Richter
Pál)
különv

(7) Az új olasz vá-
rosrendezési törvény.
Bpp. 1943 16 l.

Gyanasztói Rihmer Pál

építész

cikke az alábbi folyóiratban

Gyanasztói Rihmer Paul

"Caractère urbain" de Budapest.

Nouvelle Revue de Hongrie. Avril 1943.

~~Viitesäp. öram, 1848/49 -ki VA. 137~~

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Grenzwache (Pol.)

Wache - Budapest
Andrássy-Allee
Kerne
Terézia Kaserne
1944-45. M.K.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

(Granasztói Pál)

cikke

(1) A jövő város-
esztétikája.
Tér és Forma
1946. 55-58. l.

(2) A kislakásépítés
városrendezési kér-
dései. Új Építészet
1946. 4-5. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

Lyka Károly

cikke

Elavult város-
részek újjáépítése.
Városi szemle

1946. 26-28. l.

Különnyomatban
is megjelent

<Gyarmati Pál>

cikke

<> A kisiparos-
építés vajúdva-
dozsai kérdései
Új Építészet
1946. 1. 4.

Gyarmathi Pál

cikke

<> Kéj erzendő

városrendezése.

Tér és Forma

1947. 2. sz.

27 – 32. l.

számos ábrával

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

(Granasztói Pál)

cikkei

( ) Az új Erzsébet-
hid problémái.
Tér és Forma
1947. 71-75. l.

( ) Városépítés — a
közösség művészete.
Nevelés. 1947.
5-6 sz. 4-8. l.

Burgstall h. n. VI. 175.

< Gyarmati Pál >

cikke

< > A Népjóléti Minisztérium óvodakérdése.

Tér és Forma

1947. 276-279. l.

< > Új esztétikai elemek a varrásban. Alkotás

1947. 9-10. sz. 3-6. l.

ságidő beosztása

	1935. julius 20- augusztus11 és szeptember 1- 21.-ig.
	1935. julius 5- 19, augusztus 12- 31 és szeptember 22-31.-ig.
	1935. julius 15-20 és augusztus 23- szeptember 16-ig
	1935. julius 22- augusztus 22-ig

Gramaszki Pál, epikus

L: Preisich Gábor

2011

– Dersényi Dezső: Képzőművészeti könyvtörténet?

Élet és Irodalom Bp. 1984 dec. 13 XXVIII/15

(Granasztói Pál)

Cikkei

1) Városépítés — a közönség művészete. Alföld 1947. 5-6. sz. képekkel.

〈Gyarmathy Pál〉

cikke

〈〉 Új városrészek elemek a városépítésben.

Alkotás · 1947. 9–10 sz.

(Gyarmatosi Pál)

könyve.

(-) Európai építészet.
Magyar Művészeti
Tanács könyvei · 1. sz.
Bp. 1947.

Gyarmathi Pál

cikke

27 Nagy-Budapest
városrendezése.
Városi Szemle
1948. 14-53. l.

RÉGÉSZETI

Az Esztergom-vidéki Régészeti és Történeti Társulat létrejötte a régészeti kutatások megindításával függött össze. 1892-ben a Kereskedelmi és Iparbanknak a Széchenyi-téren megindult építkezései során előkerültek a Szent Lőrinc vértanúról nevezett templom maradványai. Ezeket Récsey Viktor bencés tanár rendszeres ásatással feltárta és irodalmilag ismertette. Ugyanő készítette a társulat első alapszabályait.

Művének folytatója Némethy Lajos esztergomvárosi plébános lett, aki 1895-ben és 1896-ban a szentkirályi földeken ásatott, hogy a johannitalovagoknak Szent Királyról nevezett kolostorát és templomát feltárja.

Azokból a leletekből, melyek e két ásatás alkalmából előkerültek, továbbá a Némethytől szerzett régészeti és néprajzi tárgyakból és Knauz Nándor prelátus-kanonok adományaiból alakult

< Granasztói Pál >

könyve

< > Városépítési. Bpp.
1948. Kny a
Városok Lapjától

Tekintetes Biro

Van szerencsém a tekinte
hogy a sámfalvi r.
f. évi Május hó 4 ei
E vidékről szerződtet
pallérs, tanuly Bodro
A Köfaragó mesterkéz
nagyhöflányi Köfarag
Körendeléssel (Köfaragó m
kiadtam. –

Tisztelettel kérem a
megkeresnek 1000 f.

(Gyarmatosi sál)

cikke

( ) Egy mai bankéjjel.
Let. Művészetkrem-
Lelet. 1948. 4. sz.
Kéjjel

"	"	" =	"	" =	18·90 —	27= 18·63
"	"	" =	63 x 16 fil. =		10·08 —	16= 9·9
mich Marten			= 1 x 16 fil. =		— 16 —	16= —
10½	10½	10½ =	63 x 16 fil. =		— 10·08 —	16= 9·9
"	"	"	"	"	— 10·08 —	16= 9·9

Kerületibe levonás: 6 1

— Kereseti összeg: 403.0

levél 12 fil
Lakbér 24 " } =

— Összesen: 403.

Forma 36 fillér

, 1915 augusztus 28án

Kamptam hatos
veratbó

< Gyarmathi Pál >

cikk

< > Szomszédsági
egységek tervezése
a fővárosban.

Tér és Forma

1948. 2. sz.

38 - 39 l

3932. Joos van Craesbeeck
Sz. Neerlintenben 16

Genreképp.

Fiatal asszony és három

a szoba közepén lévő és
~~kívül egy fiatal asszony és há~~
a szemközt látható tiszt helyé
nyujt~~ja~~ ~~tartja~~ és baljában f
bélelt szalmakalapot viselő me
jobb kezében zsebkendő, baljáb
talpas pohár~~ral~~ ~~kezé~~ A társaság ö
tan. áll. A férfiak~~ról~~ három
fővel van ábrázolva. Közelükbe
~~jobbról~~ kutya tünik szemünkbe.
ver. A háttérben, balról a polc
be; középütt a nyitott ablakon
jét, a ki mosolyog; jobbról po
lyozést. Jelzése fölül balra o

van.

Fa, méretei 72,2:50,2
Dr. Stern Armin ajándéka
Leltároztatott 1910. má

Ag. 1910 Stern

<Granasztói Pál>

cikke

<> Megjegyzések
a Gellért-szálló
tervpályázatához.
Új Építészet 1948
275, 276. l.

T Á R A.

(Granasztói Pál)

cikke

Van-e természetelv
és absztrakt művészet.
Korunk. 1948. márc.
327. l.

EMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
310/1943 szám.
1943 IV 1622

zetéskiegészítés, kor- és családi pótlék szolgálati idő és
aládi állapot szerint.

állapított teendők végzése.

A szabályszerűen felszerelt kérvények a pályáz hirdetmény megjelenésétől számított 15 napon belül *Széke hídra*, a Református Esperesi Hivatalba adandók be.

Debrecen, 1944 május 17.

D. Dr. Révész Im
püspök.

Nyírtura református egyházközsége 21 napi határi vel pályázatot hirdet *tanítónői* állásra. Fizetésből 9(államsegély. Lakás. Reábízott osztályokat tanítja. Se a belmisszióban. Szükségben kántorizál. Pályázat Ny turára küldendő.

Püspöklelei református iskolaszék lemondás folyt megüresedett *II. sz. tanítói* állásra pályázatot hird Javadalom: 10% helyi hozzájárulás, 90% államsegé törvényes lakbér. Pályázati határidő 21 nap. Pályázat Református Lelkészi Hivatal, Kiszombor küldendők.

Vasmegyer (Szabolcs m.) református egyházközs pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett *III. tanítónői* állásra. Javadalma: 90% államsegély, 1(helyi hozzájárulás és lakbér. Kötelessége: a reábízott osz lyok tanítása és belmissziói munkában való segédkez Pályázati határidő 21 nap. Kellően felszerelt kérvény Iskolaszék Elnöksége, Vasmegyer címre küldendők.

TARTALOM:

Barcza József: Megtartatásunk feltétele
Szenes László: Készülés közben
Sípos Károly: A Szentlélek munkája az Egyházban
Baja Mihály: Költemények
Dr. Péter Zoltán: A szeretet pedagógiája
Szolgatárs: Levelek egy ifjú szolgatárshoz
Magvető: Meditáció a vasárnapi iskoláról
Irodalom — Hirek az egyházmegyékből — Halottaink
Krónika — Hivatalos értesítés — Pályázati hird
mények — Hirdetések

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli reformá

Műemlékek Országos Bizottsága

Budapest.
IX., Hőgyes Endre-u. 10.

MDK

dr. Granasztói Pál, építész

A Ybl-díj I.f.-át kapta.

—: Kiosztották a Ybl-díjakat 4.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 3.

Frakes H | Granisser rokrán ? M.D.K.

A bucsuszentlászlói ferences kegytemplom egyik mellékoltárát készítette 1735.

Gentle. kitemel. 1959 I. 48.

Gramling Ignác ácsmester [illegible]

Tervezte és szerkesztett az esztergomi bazilika állványozásánál szükséges faállásokat.

Műmalom Nagysurányban.

Bartal Ernő: Az esztergomi Fürdő Szálloda

[illegible] 149. l.

M.M.K.

Gramling Ignác ács
/1791-1844/

Esztergom, Fürdő Szálló ácsmunkái Zofahl építész mellett / 1841 /
Esztergom , Dunahid, mümalom,
Meghalt 1844 . eltemetve a Bazilikában.

Mergentheimben született,
Az esztergomi bazilika épitése kapcsán került Esztergomba.

Műemlékvédelem, 1964/3. 149.1.

Gramling Ignác

Acsmuttes épitette az enterpoui Fürdő Szállodát

Bartal Ernő: Az enterpoui Fürdő Szállodá

Műemlékvédelem 1964 3sz 148.l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

. . . . . .

K. O. K

GRAMMA G. Lenka

1923-ban Nagybányán a Szabadiskola

tagja

Régi: Nagybánya ... 335. l

R.O.K

GRAMMA G. Vilma

1928-ban Nagybányán a Szabadiskola
hagja

Réti: Nagybánya ... 335.e

MDK

D. Gran

Szent Miklós csodájának olajvázlata Pannonhalmán

Pigler cikke. Magyar Müvészet 1928. 651-652 l.

MDK

Gran Dániel festő

Schöen Arnold: A budai szent Anna templom.

MDK

Gran Dániel /1694-1757/ festő

Szent Erzsébet. Mellékoltárkép a bécsi szt. Károly templomban, repr.

Schoen Arnold: Schervitz Mátyás budai festő. Magyar Müvészet 1929. 267,269.l.

MDK

Gran Dániel

Művészéletrajzok

Kny.A Num.Közl. 1947.-48.évf-ból.

M.D.K.

Granach Lukács

Dürer tanitvány ifj. Holbein Jánossal együtt s Dürer tanitványai „..között fametszeteik révén a leghiresebbek."

Dürer iskolájában ..."mint fametszők nagy hirnévre tettek szert Dannecker, Lützelburger, Jost de Negker, Hans Frankh, valamint Wolfgang Resch.

Grafikus Müvezetők Évkönyve, 1933.
Dragutin Horvat: Müvészi fametszet. 110. l.

Granach Lukács

(— neki tul. fl: Szab Kristóf.)

Találgatás Varga Dezsőnél
az Ezst-i Kereszthúz fl. restaur-nál.
Révénszi Iván

Kunáramunnegyei
Polgárik Lapja
1956. okt. 18.

Granatói:

Építés ~~elmélete~~ vitája az új Építészet c. folyóirat miatt

Major M: Gondolatok — tettek: építészetünk korszerűsítéséről

Kritika 1965 1 Db. ~~17 l~~ 23 l

...dő i...

...sok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

MDK

Granasztói Pál, építész
Városrendező

A két mérnök írásai és rajzai
a jövő Budapestjét bemutató
alkotó-tervek.

Papp János: Granasztói Pál = Polonyi Károly: Budapest holnapja 478-79.

Bp. 1959. Október 1.X./10.

KÖNYVBARÁT

20

Gramantói Pál, építész

Városépítész. Szakmai szempont hát adott hozzá a gyermekkori kalandozások problémájához, a modern kor életformái és a gyermeki lélek romantikája közötti ösz-szefüggésekhez.

Gramantói: Pál: A gyermek a mai városban 8–9

Család és iskola, Bp. 1964. szeptember XV/9.

M.D.K.

Rihmer Pál [később Granasztói]
építész

második díjat nyert az
esztergomi Szécsényi- és Rá-
kóczi-tér rendezésére kiírt
tervpályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.
dec. 2. sz. 5. old.

Gyarmathi Pál

Építész életrajza

Tüskés Tibor: Párizsi visszhang

Jelenkor 1965 11. sz.

1047. l.

rdőiv

ások művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

MKD

Gyarmathi Pál, élete

Részlet Vallomás c. önéletrajzi regényéből, ill. regénye alapján.

Gyarmathi Pál: Ifjúság, történelet egyben s most
14-16

CSALÁD és ISKOLA, Bp. 1967. jún. XVIII/1

Granasztói Pál, építész

MDK

Városépítési vitában vett részt
a TV Lakótelep és társadalom
c. műsorában.

— : Tv — noten

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. nov. 27.

Granasztói – Rikmer Pál

Építész

Major Máté: Gondolatok – tetők: építészetről
Szerpatói

Kritika 1965 10m. 13. l.

M.D.K.

Granasztói Pál

MÉSZ - emlékéremmel kitüntetve

Magyar Építőművészet 1964/1. 60. l.

Gyarmathi Pál, építész

MTA

A „Budapest holnap" című 1 művű epika szerzője, a szövegírás tárgya.

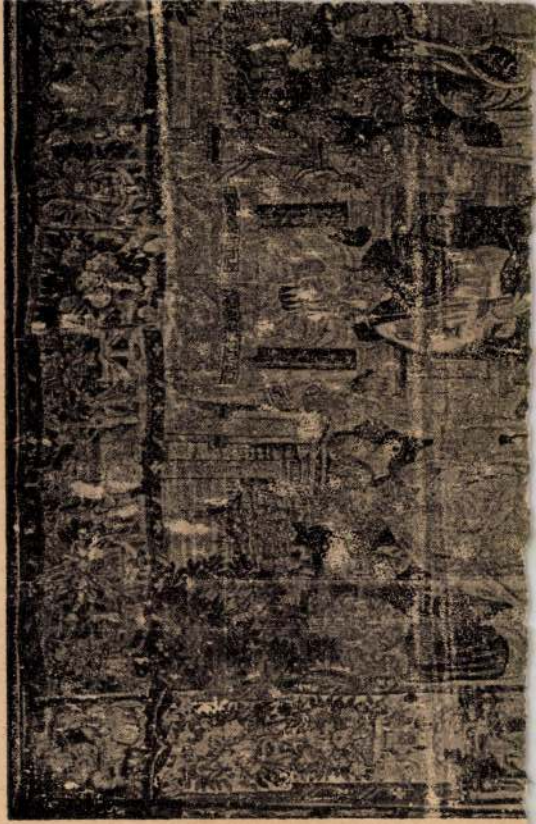
Major Máté: „Budapest holnap"

Nógrádverőce, 1950. július 28.

Gy. P.

< Granasztói Pál >
cikke

< > A falu képe.
Művészetrendelet
1949. II. 4-5. sz.
Képekkel

(Gyanassoi Pál)

cikke

2) A falu képe. II.

Művészetszemlélet

1949. 6-7 n

Képpel

koronáról szóval kettőezer koroná-
ott a jaári templom belső fel-
ugi Miklós györi püspök által
2 évi részlete fejében mélósá-
elszámolás kötelezettsége mel-
nélkül felvettem. Budapest
én. Gyalus László s. k. épitész.

násolat hiteléül.

nerdirló

l orsz. bizottságának
ikára.

(Gyarmathi Pál)

cikke

( ) Városrendezésünk mehány időszerű kérdése. Építés - Építészet. 1950. 8. sz. 542-543. l.

FŐVÁROSI VÁLTÓÜZLET TÁRSASÁG
ADLER ÉS TÁRSA

ALAPITVA : 1874

TELEFON : AUT. 827—39

Postatakarékpénztári csekkszámla : 1655.

Nagys.

Dr. Szenti

Vettem f.hó 2

másul vettem.

Ebben az ügyb

ezért arra kérem legyen szi

4 óra között telefonon aut.

megbeszélhessük.

Granasztói Pál

vred

Borbíró Virgil:

Európai építészet.

Gy. könyvének ism.

Korunk. 1948.

febr. 15.

Granasztói Ribnner Pál

lásd Ribnner Pál
alatt is.

l.
Építészet
1943. 15. l

Granasztói Pál

Erdő

Gerő László

Újjáépítés és esztétika.

Budapest 1947. 195, 196. l.

525

Granasztói Pál

vrd
2

Kósa Zoltán:
Európai építészet. Könyvkritika. Tér és Forma. 1947.
284. l.

XIII

565 393 376 565

Gyarmathi Pál

építész

A Budapesti Nemzeti Bíróság a Magyar Művészeti Tanács építőművészeti szakosztályának tagjává kinevezte.

Szabadság. 1945. ápr. 10.

(Teljes autonómiát kap a Magyar Művészeti Tanács)

BUDAPEST
1935 SEP. 16.10
1 KG

(Gyarmathi Pál)

könyve

(): Nagy-Budapest városrendezése. Bp. [1948]. Klny. a Városi Szemléből.

HOFFMANNÁL

IV., Gerlóczy-utca 5.
IV., Károly király-út 28.

< Granasztói Pál >

cikke

< > Szomszédsági
egységek tervezése
a falvakban.
Tér és Forma
1948.-38-39.

RÉGÉSZET

< Granasztói Pál >
könyvei.

< > Európai építészet.
Bp. [1947]. A Magyar
Művészeti Tanács
kiadása.

Fenti azonos Rihmer
Pál építésnél.

Rihmer Pál: Városok
a múltban és a jövő-
ben c. könyve. Bp.
1942

Budapesti VIII. ker. Közjótékonysági egyesület V-300.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

41.947. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK
ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA
10-TŐL 4-IG.

Granasztói (Rihmer)

Pál

címkéinek

egy része feloldva

lásd

Európai építészet

c. könyvének

58. lapján.

MOB Kutató

Budapesti IX. Ker. nej. -és iskolai

Könyvtár X. 171

Studii și cercetări de istoria artei Tom 22. 1975

ei să fie îndepărtați de la conducerea orașelor și satelor din sudul Transilvaniei [15]. *Greavul* (comes) cu funcție ereditară este înlocuit cu *judele* (birău, județ), ales temporar în fruntea comunităților urbane. În sate, conducători rămîn *fănogii*, cu excepția ținutului Bistrița, unde se menține titulatura de *greav*.

La Brașov și în Țara Bîrsei termenul de greav (comes) este de asemenea înlocuit treptat cu cel de *jude* sau *județ* [16]. În documentele emise de regalitatea ungară, denumirea de *greav* este uneori tradusă prin cea de *birou* (birău, ung. = biró, adică jude) [17]. Dubla conducere a Brașovului medieval de către un *județ* și un *fănogiu* este atestată și de documentele românești [18].

Din secolul al XV-lea *greavul este înlocuit prin jude* (județ, birău) *și în alte orașe transilvănene* [19]. În multe locuri, *judele* cumula funcția de jude regal al scaunului din care făcea parte orașul. În linii mari s-a păstrat însă conducerea orășenească, avînd în frunte un *județ* și un *fănogiu (villicus)* [20].

Reiese clar, atunci cînd este vorba de comunități săsești, că termenul de comes reprezenta traducerea numelui de greav și desemna pe conducătorul ereditar, de tip feudal, al comunității rurale sau urbane. Începînd din secolele XV—XVI, funcția de greav a fost înlocuită cu cea de județ sau fănogiu, cu excepția ținutului Bistrița, unde funcția de greav nu va fi înlocuită cu cea de jude. În mediul rural se încetățenește funcția de fănogiu (villic), care, în cadrul sfaturilor orășenești, revine dregătorului secund, conducătorul treburilor economice. În secolele XIII—XIV, greavii (« comites ») sași nu se ridicau pînă la rangul comiților (ișpanilor) feudali unguri: nu cunoaștem nici un greav care să fi ajuns în fruntea vreunui comitat feudal din Transilvania. Numai prin feudalizarea și maghiarizarea lor în secolele următoare, unii greavi sași au putut deveni mari nobili (episcopi și chiar voievozi ai Transilvaniei).

★

Aceste considerații privind evoluția funcției de greav în Transilvania au fost necesare pentru a înțelege situația din Cîmpulung. *Comunitățile catolice săsești din Țara Românească, venind de peste munți, aveau o organizație similară cu cele din Transilvania.* În fruntea acestor comunități urbane se afla — în primele secole după colonizare (XIII—XIV) — un *greav (comes)*, în timp ce funcționarul secund era *fănogiul (villicus)*. Lespedea « comitelui » Laurențiu din Cîmpulung este o dovadă a faptului că aici exista o comunitate săsească în frunte cu un *greav (comes)*. Funcția de *fănogiu (folnog)* este atestată, în anul 1424, la Tîrgoviște [21]. Din secolul al XV-lea funcția de *greav* a fost înlocuită în fruntea comunităților urbane, atît în Transilvania, cît și în Țara Românească, cu cea de *județ* (Cîmpulung) sau *birău* (Tîrgoviște). În cadrul Cîmpulungului, unde exista o comunitate săsească[22], *județul* se alegea alternativ din rîndul românilor și al sașilor. În mod similar erau aleși *greavii* și *fănogii* în orașele Ocna Sibiului sau Cluj.

În concluzie: Laurențiu, mort la Cîmpulung la 1300, a fost *greavul* comunității săsești din acest oraș. El este înaintașul juridic direct al *judeților* de mai tîrziu. *Lespedea « comitelui » Laurențiu nu constituie nici o dovadă a suzeranității regalității ungare asupra orașului și ținutului Cîmpulung. Greavii sași din Transilvania și Țara Românească erau conducătorii locali ai unor obști rurale sau urbane fără a fi dregători ai statului feudal maghiar.* Comunități urbane săsești apar în exteriorul arcului carpatic (Baia, Cîmpulung) încă înaintea formării statelor feudale independente Țara Românească sau Mol-

[15] Konrad G. Gündisch, *Participarea sașilor la răzvrătirea din anul 1467 a transilvănenilor împotriva lui Matia Corvin*, în *Studia Univ. Babeș-Bolyai. Series Historia*, fasc. 2, 1972, Cluj, p. 21—30.

[16] 1420: « Nicolaus Wyroch iudex, Stephanus Fuelen villicus... Braschoviensis, item Michael comes et iudex sedis Mergenburg » (Feldioara), cf. *Urkundenbuch...*, IV, p. 131.

[17] 1447: « Petrus iudex de Brassow », cf. *Urkundenbuch...*, V, doc. 2563 (București, 1975) și « Petrus Comes Greff » (aceeași persoană din 1447), cf. *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*, IV, p. 99; 1462: « Gregorius Byro civis et inhabitatoris civitatis nostre brasoviensis »; 1471: « Georgius Byro-Gereb », cf. Hurmuzaki-Iorga, *Documente privind istoria românilor*, XV/1, p. 58.

[18] 1580: « Jupînul Hirj Lucaci <Lukas Hirscher> județul Brașovului », cf. *Catalogul documentelor românești din Arhivele statului Brașov*, Brașov, 1955, p. 1; 1631: « Jupan Hrăjăl Crăștov <Christof Hirscher> județul de intru cinstita cetatea Brașovului », cf. N. Iorga, *Studii și documente*, IV, București, 1902, p. 105; 1658: « Jupan Lucaci vel fealnogi », cf. N. Iorga, *Socotelile Brașovului*, București, 1899, p. 263; 1706: « Județul, fănogii și tot svatul Cetății Brașov », cf. C. Stoide, *Noi documente brașovene*, în *Revista arhivelor*, VII, 1946—1947, p. 92; 1709: « Jupânul Barteș Seuler <Bartolomäus Seuler> marele județ al cetății Brașovului », cf. *Țara Bîrsei*, VI, 1934, nr. 4, p. 375—377.

[19] 1421: « Caspar Francisci iudex et Rodulphus iuratus civis nostrae civitatis Coluswar » (Cluj), cf. *Urkundenbuch...*, IV, p. 134.

[20] Umanistul Antoniu Verancsics despre magistraturile celor « șapte orașe ardelene »: « Cibinij <Sibiu> Consul seu Magisterciuium... + Villicus »; « Brassovie. Judex civitatis et villicus... »; « Bistriciae similiter »; « Zazsebes <Sebeș> similiter Iudicem Regium habet », cf. Karl Fabritius, *Das Religionsgespräch zu Schässburg im Jahre 1538 und des Weissenburger Probstes, nachherigen Graner Erzbischofs Anton Verantius Briefe an Siebenbürger Sachsen*, în *Archiv des Vereines*, X, 1872, p. 235—238.

[21] 1409—1418, 1424: « Și oricare jupîn va sta și vornici sau pristav sau birou sau *folnog* », cf. *Documente privind istoria României, B*, veac. XIII, XIV, XV, București, 1953, nr. 39, 55, 58 și p. 71.

[22] Gustav Gündisch, *Zur deutschen Vergangenheit von Cîmpulung — Langenau*, în *Deutsche Forschung in Südosten*, I, 1942, nr. 2, p. 253—259.

dova, fără ca administrația lor internă să presupună o suzeranitate ungurească [23].

Dacă, prin urmare, *comitele* Laurențiu era *greavul* comunității săsești din Cîmpulung, el nu putea fi, în același timp, nici conducător feudal maghiar, nici conducătorul unui comitat. În cazul nostru, *comes*-ul a fost *greav* sas și nu *șpan* ungur. Dealtfel, comiții feudali din comitatul Brașov sau Bistrița, fiind nobili unguri, nici nu se îngropau în bisericile din aceste orașe. În schimb, pietrele funerare ale unor dregători laici (greavi, județi, fănogi, pîrgari) sau ale preoților se întîlnesc mai tîrziu în mai toate bisericile evanghelice din Transilvania [24].

Întrucît Laurențiu era *greav* sas în Cîmpulung și nu *comes* (șpan) ungur, este de prisos să presupunem că după 1300 voievozii români au trebui să « recucerească » acest oraș între 1300 și 1350 [25].

Greavul Laurențiu a fost înmormîntat în biserica catedrală a orașului Cîmpulung, devenită mult mai tîrziu a Bărăției. Este semnificativ faptul că pînă în secolul al XVII-lea județul orașului se alegea de către popor dintre cei doi candidați propuși de pîrgari, la biserica catolică Sf. Iacob-Bărăția [26]. Se poate admite că și *greavul* Laurențiu a fost ales ca fruntaș (greav) al comunității urbane în aceeași biserică în care avea să fie înmormîntat.

PAVEL BINDER

NEUE FESTSTELLUNGEN ÜBER „COMES LAURENTIUS DE LONGOCAMPO"

Zusammenfassung

Mit dem aus dem Jahre 1300 stammenden Grabstein des „Comes Laurentius de Longocampo", der sich in der katholischen Kirche în Cîmpulung-Muscel ‹Langenau› befindet, haben sich in den letzten Jahren mehrere Forscher beschäftigt und behauptet, daß er von einem sächsischen „Comes" ‹Gräf› stamme, der das Oberhaupt der sächsischen Gemeinschaft von Cîmpulung und Vertreter des ungarischen Königs war. Der Verfasser untersucht die Bedeutung des Wortes „comes" im mittelalterlichen Latein und stellt fest, daß damit sowohl die Obergespäne der Komitate ‹„Grafen", „Spannen"›, als auch die „Gräfen" der sächsischen Gemeinschaften bezeichnet wurden. Seit dem 16. Jahrhundert beschränkt sich der Gebrauch der Bezeichnung „Gräfen" oder „Greben" im Sinne von Gemeinde- oder Dorfsvorsteher auf das Nösnerland ‹Bistritzer Distrikt›. Im 13. und im 14. Jahrhundert waren „comites" auch städtische Würdenträger zu beiden Seiten der Karpaten. Folglich kann nicht behauptet werden, daß der „Comes Laurentius de Longocampo" ein ungarischer Graf war, sondern er muß ein städtischer Würdenträger in Cîmpulung gewesen sein. Sein Grabstein ist heute das älteste bekannte epigraphische Denkmal Munteniens und bewahrt den Namen des ältesten Sachsen südlich der Karpaten auf.

PRECIZĂRI ICONOGRAFICE ASUPRA TEMEI «CARITATEA SF. ELISABETA» ÎN PICTURA BAROCĂ CENTRAL EUROPEANĂ

Studiul genezei și istoricul marilor compoziții figurative napolitane din secolul al XVII-lea și al celor venețiene din veacul următor ne furnizează de multe ori date fructuoase și suporturi clare în elucidarea procesului creator al feluritelor procedee plastice, al întîmplărilor și obiceiurilor de atelier, nu numai în arta italiană, ci și în cuprinsul artei Europei centrale din acea epocă. Vicisitu-

[23] Desigur, dependența, mai mult nominală, față de coroana ungară a Țării Românești înainte de anul 1330 este o altă problemă, care afectează întreg teritoriul, fără să fie vorba de o stăpînire efectivă a unui oraș. De exemplu, regele Ștefan al V-lea se intitula regele Cumaniei (în 1271, cf. *Urkundenbuch...*, I, p. 110). Vezi Ștefan Ștefănescu, *Țara Românească de la Basarab « Întemeietorul » pînă la Mihai Viteazul*, București, 1970, p. 24—28.

[24] De exemplu, pietre funerare din secolele XV și XVI, la biserica evanghelică din Sebeș. Cf. Gustav Gündisch, Theobald Streitfeld, *Mühlbacher Miszellen*, în *Forschungen...*, XIII, 1970, 1, p. 73—85.

[25] Vezi nota 1.

[26] Emil Vîrtosu, *Din sigilografia Moldovei și a Țării Românești*, în *Documente privind istoria României*, vol. II, *Introducere*, 1956, p. 484—488.

dinile obiective ale unor creaţii sînt în multe cazuri cu atît mai interesante cu cît soluţiile specifice, adevărate reuşite din punct de vedere plastic, ale unor tipuri iconografice devin mesageri ai acestor inovaţii care se vor răspîndi, mai repede sau mai încet, într-o zonă cultural-geografică care în acel moment nu avea o posibilitate reală, proprie pentru a rezolva asemenea probleme.

Aceste compoziţii insolite îşi vor exercita influenţa nu numai asupra unor opere ce sînt « relevante », ci şi în cuprinsul unor creaţii mai modeste, aparţinînd unor artişti mai puţin dotaţi. În felul acesta, graţie acestor pilde pline de originalitate vor fi atinse rezultate destul de importante, semnificative chiar pentru acei dintre pictori care nu au avut posibilitatea şi şansa de a studia şi de a cunoaşte în mod nemijlocit exemplele artistice, inovaţiile şi procedeele tehnice ale uneia dintre cele mai avansate şcoli de pictură a timpului. Iată de ce socotim că studiul problemelor particulare ale picturii napolitane şi veneţiene din secolele XVII şi XVIII constituie o contribuţie interesantă la istoria artei Europei centrale şi a atelierelor care au activat aici. Desigur, rolul istoricului de artă este în general îngreunat de numărul surprinzător de mare de exemplare ale unei compoziţii tipice, de faptul că aceste compoziţii în vogă ajungeau curînd să se răspîndească sub formă de replici, dintre care unele datorate însuşi pictorului care a elaborat originalul, altele, ceva mai modeste, copii ale auxiliarilor maestrului şi, în cele din urmă, « reproducerile » datorate unor artişti de provenienţă diversă, de cele mai multe ori aflaţi în criză de inspiraţie.

Reprezentărilor autentice li se adaugă apoi ecourile timpului, « transformările », contribuţiile aduse de către diferiţi artişti. Ne gîndim aici la numărul însemnat de pictori din centrul Europei care au adoptat şi conservat deseori din repertoriul picturii italiene o gamă largă şi variată de mărturii, începînd cu copiile efectuate cu deosebită grijă şi meticulozitate şi pînă la versiunile picturale cvasi libere, independente de sugestiile din compoziţia originală [1]. Materialele pe care au rămas înregistrate diferitele munci pregătitoare, primele schiţe, acele redactări cunoscute sub numele de « bozzetti » sau « modelletti », începeau să se răspîndească din acel moment în lume, astfel că de multe ori nu fără surprindere vom înregistra perpetuarea şi singularizarea unor teme fără să cunoaştem definitivarea lor într-o pictură de dimensiuni mai mari, destinată a împodobi un altar sau un altul [2].

Un bun cunoscător al barocului central european, Jaromir Neumann, a efectuat în această direcţie o subtilă şi temeinică analiză, demonstrînd pe baza unor argumente hotărîtoare rapiditatea şi anvergura cu care ajung să se răspîndească într-o zonă geografică largă acele soluţii plastice reuşite, datorate unui S. Ricci, G. B. Piazzetta sau G. B. Pittoni [3].

În contextul acestor « sugestii iconografice », al acestor « influssi », vom relua în rîndurile care urmează, într-un cadru ceva mai larg, problematica iconografică a unei picturi de altar pe care am publicat-o cu cîţiva ani în urmă [4] şi despre care în momentul acela nu am reuşit să oferim amănunte prea convingătoare. Cu toate că este vorba despre o singură pictură, considerăm, nu fără să fi efectuat înainte o trecere în revistă a repertoriului de meşteri autohtoni din secolul al XVIII-lea, ca simptomatică pentru pictura transilvăneană reluarea şi perpetuarea tardivă a unor teme şi soluţii iconografice care aparţin în majoritate unor şcoli din apusul şi centrul Europei [5]. Pictura altarului principal al bisericii armeano-catolice din Dumbrăveni: *Caritatea sf. Elisabeta* face parte dintr-o astfel de categorie. Trebuie să arătăm că această lucrare, încadrată în contextul celorlalte picturi de altar datorate unor meşteri autohtoni, de la început ni s-a părut a fi calitativ deosebită, mai mult, o piesă prea reuşită pentru nivelul artistic general scăzut al plasticii locale şi în special faţă de posibilităţile şi calităţile unui artist (Mathias Veress) care pînă atunci nu s-a distins în mod deosebit.

Schema compoziţională echilibrată, repertoriul iconografic diversificat, paleta cromatică variată ne-au determinat atunci să vedem în această pictură un amestec de influenţe proprii şcolii austriece, germane şi chiar flamande [6]. Lipsa unui material bibliografic adecvat, la care se adăuga o cunoaştere mai puţin profundă a picturii central europene din secolul al XVIII-lea, ne gîndim aici la cunoaşterea nemijlocită a exemplelor de şcoală austriacă sau germană, nu ne-a îngăduit depăşirea acestor palide prezumpţii.

Din punct de vedere tematic această compoziţie este destul de cunoscută; ideată fiind şi reprezentată în pictura medievală într-o seamă de altare poliptice, s-a bucurat de o mare popularitate şi a fost reluată, odată cu recrudescenţa cultului catolic, în secolul al XVIII-lea [7]. În această direcţie, exemplul cel mai de seamă al legendei se află în biserica Sf. Carol Borromeo din Viena şi aparţine picto-

[1] Egidio Martini, *La pittura Veneziana del Settecento*, Venezia, 1966; H. Voss, *Barocco Europeo e Barocco Veneziano*, Firenze, 1962; Jaromir Neumann, *G. B. Pittoni: « La Remise des Clefs à Saint Pierre »*, în *Omagiu lui George Oprescu*, Bucureşti, 1961, p. 369–370.

[2] Pigler Andor, *Giovanni Battista Pittoni Erzsébet vázlata*, în *Különlenyomat az O.M.Szépművészeti Múzeum Évkönyvei*, VI. kötetéből, Budapest, 1931, p. 213.

[3] Jaromir Neumann, *op. cit.*, p. 358, 369–370.

[4] Nicolae Sabău, *Mathias Veress, un pictor clujean din secolul al XVIII-lea*, în *SCIA*, seria artă plastică, 17, 1970, nr. 1, p. 118–120.

[5] Garas Klára, *Magyarországi festészet a XVIII. században*, vol. II, Budapest, 1955, p. 211, 212, 217–218, 221, 223, 225, 234–235, 248, 250, 253, 278–260.

[6] Nicolae Sabău, *op. cit.*, p. 121.

[7] Le Comte de Montalembert, *Sainte Elisabeth de Hongrie*, ed. a II-a, Tours, 1880; Friedrich Schmoll, *Die Heilige Elisabeth in der bildenden Kunst des 13. bis 16. Jhts.*, Marburg, 1918; Karl Künstle, *Ikonographie der Heiligen*, Freiburg, 1926, p. 198; Tárczai György, *Az Árpádház szentjei*, Budapest, 1930, p. 97.

Fig. 1. — Daniel Gran, *Hl. Elisabeth Almosen verteilen*, 1736, Karlskirche, Wien.

rului Daniel Gran: *Hl. Elisabeth Almosen verteilen* (fig. 1). Pictura împodobește unul dintre altarele laterale ale bisericii și a fost executată în 1736—1737 [8], pare-se într-un moment favorabil în care situația economică și politică oferea condiții prielnice dezvoltării și încurajării în toate domeniile a inițiativei locale [9]; în ce privește arta, deceniul al IV-lea al secolului al XVIII-lea a înregistrat izbînda definitivă a școlii austriece de pictură în competiția în care fusese angrenată pînă atunci cu reprezentanții genului italian, pripășiți în Austria aproape peste tot odată cu afirmarea și ascensiunea lui Eugeniu de Savoia. Dacă prima generație de freschiști sau de pictori de altare din barocul austriac a fost aproape în totalitatea ei de origine italiană, supremația acesteia rămînînd de necontestat pînă pe la 1720 [10], a doua generație, aceea a pictorilor născuți între 1690 și 1700, reprezentată mai cu seamă de Daniel Gran (1694—1757), Bartolomeo Altomonte (1693—1783) și Paul Troger (1698—1762), aparține localnicilor ce vor impune o concepție stilistică și plastică nouă, caracterizată prin valoroase nuanțe de originalitate ce pornesc de pe suporturi tradiționale autohtone, inspirate din soluțiile lui Johann Michael Rottmayr (1654—1730).

Din cea de-a doua generație, Daniel Gran [11] este primul care adoptă aceste noi procedee. În numeroasele sale creații, și cu deosebire în frescele sale [12], pictorul utilizează principiul compoziției « atmosferice ». Majoritatea picturilor sale vor surprinde prin căldura luminii. Ansamblurile sînt proiectate pe un fond diafan, iar figurile par că țîșnesc dintr-un focar de lumină puternic concentrat, plutind în « atmosferă » sau atingînd calme partea de jos a compoziției. Daniel Gran inaugura astfel în pictura parietală austriacă un principiu nou al picturii barocului în « trompe l'œil », exprimat prin mișcarea unui ansamblu de figuri care descind din sferele ideale ale unei lumini dulci într-un spațiu delimitat exclusiv prin valorile cromatice. În contextul acestor împrejurări apare firească și îndreptățită încredințarea unei comenzi de importanța picturii altarului sf. Elisabeta din Karlskirche artistului vienez angajat într-o competiție în care erau prezenți și cîțiva reprezentanți de seamă ai genului italian ca: Sebastiano Ricci (1659—1734), Antonio Pellegrini (1674—1741) și Martino Altomonte (1682—1745) [13].

Nu vom insista asupra descrierii picturii. Vom remarca doar utilizarea unei scheme compoziționale îndrăgite de baroc, caracterizată prin împărțirea spațiului pe verticală în registre, centrarea compoziției în jurul personajului principal și distribuția celorlalte personaje pe diagonală în funcție de momentul acțiunii.

[8] Din păcate, tocmai din această perioadă lipsesc dovezi sigure relative la lucrările de împodobire a interiorului bisericii. Cei mai mulți dintre specialiști folosesc însă anul 1737 ca termen *ante quem* pentru picturile de altar nedatate (vezi Albert Ilg, *Die Fischer von Erlach*, Wien, 1895, p. 645, 683).

[9] Aceste măsuri făceau parte dintr-un program mai amplu, inițiat cu cîteva decenii înainte de către unul dintre cei mai de seamă mercantiliști ai epocii, Philipp Wilhelm von Hörnigk, autorul acelei binecunoscute lucrări: *Österreich über alles, wenn es nur will* (1684) (Wilhelm Mrazek, *Kunst aus Österreich, Barock Deckenmalerei*, Wien, <f.a.>, p. 5).

[10] Contribuția artiștilor italieni în această primă perioadă este hotărîtoare. Ei împămîntenesc acolo formele artistice proprii repertoriului și școlii de pictură italiene. Pe linia acestor tradiții, bolonezul Antonio Maria Niccolo Beduzzi decorează sala festivă a Landhaus-ului din Viena, reprezentînd, după schema iconografică a istoriografului italian J. B. Comazzi, *Apoteoza Austriei*; Andrea Pozzo (1642—1709) pune în practică teoriile sale relative la construcția și decorarea spațiilor arhitectonice *(Perspectiva pictorum et architectorum...*, Roma, 1693 și 1698) în frescele din sala bibliotecii Univeresității din Viena *(Apoteoza științelor)*, palatul Lichtenschtein, sau cele azi dispărute din « Favorita » (Theresianum). Albert Ilg, *Der Maler und Architekt A. dal Pozzo*, Wien, 1866; idem, *Prinz Eugen von Savoyen als Kunstfreund*, Wien, 1889; Eberhard Hempel, *Baroque Art and Architecture in Central Europe*, London, 1965, p. 28, 88, 114, 119—120, 137, 138, 143, 161, 188, și Wilhelm Mrazek, *op. cit.*, p. 6.

[11] Daniel Gran, pictor de teme istorice *(Historienmaler)*, s-a născut la Viena, în 1694, și moare la St. Pölten, în 1757. Studiază pictura cu P. Ferg și G. Wernle, apoi își însușește o parte dintre principiile artistice ale pictorului R. Mengs. Intrat în serviciul principelui A. F. Schwarzenberg, este trimis la o specializare de doi ani în Italia, unde face studii după « Antik » și urmează lecții cu Solimena (Napoli) și Ricci (Veneția). Reîntors în patrie, lucrează mai întîi pentru protectorul său la Viena; apoi la castelul din Eckartsau, în Wallfahrtskirche în Sonntagsberg, în palatul guvernatorului Brün, castelul Hetzendorf, în biserica Sf. Anna (Viena), la castelul Friedau și în sala imperială a mănăstirii din Klosterneuburg. Printre lucrările cele mai de seamă se numără și complexul de fresce de pe bolta Bibliotecii imperiale din Viena (vezi *Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti*, Roma-Milano, 1933—1941, vol. XVII; G. K. Nagler, *Neues Allgemeines Künstler Lexikon*, vol. VI, Leipzig, p. 61).

[12] Aceste scene au fost mai apoi gravate de către J. Sedlmayr și publicate sub titlul: *Dilucia repraesentatio Bibliothecae Caesareae. Viennae 1737* (G. K. Nagler, *Neues allgemeines Künstler Lexikon*, Leipzig, vol. VI, p. 61).

[13] Pigler Andor, care a publicat « abbozzo-ul » cu *Caritatea sf. Elisabeta* aflat la Szépművészeti Müzeum, presupunea că inițial lucrările de împodobire a interiorului bisericii Sf. Carlo Borromeo ar fi fost încredințate în exclusivitate artiștilor italieni, la care, pare-se, s-ar fi adăugat și G. B. Pittoni (1687—1767), căruia i-a fost propusă spre ilustrare tema mai sus amintită. Împrejurări necunoscute, după Pigler, ar fi determinat pe comanditari să se răzgîndească și să se adreseze în cele din urmă lui Daniel Gran pentru a imagina aceeași temă a « Carității sf. Elisabeta », într-un moment în care schița pentru altar era deja elaborată de pictorul venețian. Să fi cunoscut Daniel Gran această compoziție? Unele interferențe iconografice există între compozițiile celor doi pictori. Felul în care Pigler își construiește edificiul prezumpțiilor ne pare destul de logic, dar oarecum formal (vezi Pigler Andor, *Giovanni Battista Pittoni Erzsébet vázlata...*, p. 212—213; Ilg Albert, *op. cit.*, p. 683).

Pictura odată terminată trebuie să fi cunoscut un cert succes graţie calităţilor tehnice şi suportului iconografic al compoziţiei ce reprezenta un personaj atît de popular în ambianţa central europeană, de vreme ce într-o perioadă relativ scurtă a ajuns să fie cunoscută într-o seamă de variante, replici, copii sau reproduceri mai mult sau mai puţin fidele, răspîndite în diverse locuri.

Într-o colecţie particulară din Anglia [14] se păstrează un « modello » ce aparţine primului şir de redactări ale pictorului Gran. Schiţa care ne oferă destule dovezi în acest sens nu depăşeşte în centimetri dimensiunea obişnuită la astfel de lucrări. Stadiul incipient de elaborare este evident: personajele din partea stîngă şi dreaptă a registrului de jos sînt abia conturate, schiţate prin trăsături de penel într-o culoare închisă, iar cele din registrul de sus apar numai pe jumătate realizate din îngemănări de tuşe cromatice diverse, cărora le lipseşte încă finisajul. În cazul de faţă artistul a lăsat un « abbozzo » unic în felul său pentru această temă, care pe parcurs a înregistrat în următoarele versiuni cîteva modificări. Astfel, spre folosul unei simplificări compoziţionale artistul va renunţa la dispoziţia şi tipul personajelor din partea stîngă, înlocuindu-le cu altele care se potriveau mai bine momentului pe care voia să-l exprime: adunarea nevoiaşilor în jurul sf. Elisabeta. În ce priveşte tipul iconografic al Elisabetei, nu putem decît să constatăm existenţa unei identităţi perfecte cu cel din pictura finală, detaliu important pentru investigaţia noastră care ne dovedeşte încă de pe acum ataşamentul pictorului faţă de un model atît de reuşit.

O schiţă care ni se pare mai apropiată de original face parte din colecţia Hofmuzeum-ului vienez [15]. Aici compoziţia este aproape definitivată. Apariţia unor detalii superflue ne îndreptăţeşte să o considerăm însă ca pe o variantă diferită. Astfel, în partea stîngă a registrului de mijloc observăm existenţa în plus faţă de schiţa precedentă a unui personaj acoperit cu o glugă, apoi ceva mai încolo, spre dreapta, în apropierea zidului care închide fundalul, un detaliu arhitectonic într-o curioasă alcătuire, elemente pe care în versiunea finală artistul le va sacrifica spre folosul unei limpeziri compoziţionale.

Mai interesantă se vădeşte a fi o replică în ulei pe pînză (Î = 96,5 cm; L = 51,5 cm), nepublicată pînă acum în literatura de specialitate, şi care se află actualmente în colecţia Muzeului Carolineum Augusteum din Salzburg [16] (fig. 2). Piesa, nesemnată şi nedatată, este trecută în inventarul muzeului drept: « Kopie nach Daniel Grans Altarbild in der Karlskirche zu Wien (1736) ». În cazul acesta, aşa după cum afirmam mai sus, socotim că este vorba de o replică şi nu de o schiţă pregătitoare, o piesă de dimensiuni mai mici care, cu toate similitudinile de compoziţie pe care le dovedeşte în comparaţie cu schiţa de la Hofmuseum, prin factura de execuţie, exprimată într-o pensulaţie destul de nervoasă — cunoscuta « pittura di tocco veneziana », cu polarizări de lumini, asemănătoare unor nimburi, în jurul figurilor, cu acele accente severe de umbră şi lumină, în general prin tot acest procedeu de utilizare a valorilor cromatice în închegarea compoziţională —, socotim că ar putea fi atribuită artistului vienez ca o replică ulterioară destinată gustului sau pasiunii vreunui colecţionar.

Tot o replică ar trebui socotită şi pictura care cu decenii în urmă aparţinea galeriei Eszterházy [17]. Exemplarul (Î = 0,97 cm; L = 0,54 cm), ajuns mai apoi în posesia Muzeului de arte plastice din Budapesta, făcea parte dintr-o serie de patru lucrări executate curînd după definitivarea altarelor din Karlskirche [18] de către fiecare dintre artiştii care au lucrat acolo.

Muzeului de istoria artei din Viena (Kunsthistorisches Museum zu Wien) îi aparţine o altă replică după pictura lui Daniel Gran, piesă dealtfel publicată de Pigler în anul 1922, într-o lucrare

[14] Thos. Agnew & Sons Ltd, 43 Old Bond Street, London W. I., în *Pantheon*, München, 1966, III, mai/juni, fig. la p. 191.

[15] Hans Tietze, *Wien*, Leipzig, 1918, fig. 101: Daniel Gran, *Hl. Elisabeth, Skizze zu einem Altarbild der Karlskirche.*

[16] *Gemälde aus fünf Jahrhunderten (XVI.—XX. Jht.), Salzburger Museum Carolina Augusteum. Sonderausstellung im Museumpavillion Mirabellgarten 19. Dez. 1953 bis 24. Jänner 1954.*

[17] Importanta galerie aparţinea cunoscutei familii de Eszterházy. Unul dintre cei mai de seamă reprezentanţi ai acesteia, pasionat colecţionar, Paul Eszterházy este, începînd cu anul 1681, paladin al Ungariei. În domeniul artistic sprijină, încurajează şi angajează diverşi artişti italieni la construcţia şi împodobirea grandiosului său castel din Eisenstadt (Kismárton, 1663—1672), între care pe Carlo Martino Carlone — arhitect, Carpoforo Tencala, Luca Antonio Colombo — pictori, şi pe stucatorul Pietro Berrettini (vezi Angyal Endre, *Il barocco in Ungheria...*, p. 116; Térey Gábor, *Szépművészeti Múzeum régi képtárának leiró lajstroma*, Budapest, 1906, nr. 745, p. 342—343).

[18] « ...Verkleinerte Wiederholungen der vier hervorragendsten Seitenaltarbilder der Wiener Karlskirche befinden sich in Budapest, wohin sie mit den Beständen der Eszterházy Galerie gelangt sind. Es sind dieses die folgenden Bilder: Martin Altomonte, Christus und der Jüngling von Naim; Daniel Gran, Heilige Elisabeth von Ungarn Almosen verteilend; Sebastiano Ricci, Mariä Himmelfahrt; Giovanni Antonio Pellegrini, Christus heilt einen Kranken. Alle vier Bilder des Museums der Bildenden Künste sind auf Leinwand gemalt; die obern Ecken sind alle sonderbarerweise erst später durch einen Bogenzwickel ergänzt worden. Da indessen keines dieser Bilder den für vorbereitende Farbenskizze bezeichnenden frischen Eindruck macht, da ferner ihre Masse auffallend zusammenstimmen (während zwischen den Wiener Bildern wesentliche Grössenunterschiede bestehen) — bilden sie offenbar eine zusammenhängende Reihe und können nicht als Vorstudien im landläufigen Sinne gelten. Wir neigen dahin in ihnen solche Wiederholungen zu sehen, welche die vier Künstler, jeder nach seinem schon fertigen Altarbilde, für einen bis jetzt noch unbekannten Besteller gemalt » (Vezi Pigler Andor, *A pápai plébániatemplom és mennyezetképei*, Buda, 1922, p. 67).

Fig. 2. — Copie după pictura lui Daniel Gran, *Caritatea sf. Elisabeta*, Salzburger Museum Car. Aug. Lichtbildsammlung.

despre biserica parohială din Pápa [19]. Acelaşi autor, într-un articol pe care-l scria cu nouă ani mai tîrziu, referitor la o altă variantă iconografică a « Caritătii sf. Elisabeta » [20] (Împărţirea pîinilor), enumera o seamă de picturi, replici sau simple reproduceri cunoscute pînă la acea dată, care aparţineau sau nu artistului vienez şi care erau folosite drept piese de comparaţie în analiza replicilor acelui « abbozzo » aparţinînd pictorului veneţian G. B. Pittoni.

Primul din seria amintită este un desen conservat în colecţia vieneză « Artaria », următoarea o schiţă în ulei ce aparţinea unui colecţionar particular, prof. Ferdinand Panberger din Graz, exemplar pe care Pigler, nu ştim pe baza căror argumente, îl socotea ca primul din seria modelelor pregătitoate pentru pictura altarului din Karlskirche. În continuare, este amintită schiţa păstrată în colecţia mănăstirii din Kremsmünster, care tot după opinia autorului amintit ar fi precedat execuţia definitivă a picturii lui Gran. Alături de exemplele de la Szépmüvészeti Múzeum (Budapesta) şi Kunsthistorisches Museum (Viena), pomenite de noi ceva mai sus, sînt înşiruite şi cele din posesia mănăstirii din Heiligenkreuz şi Muzeului din Lübek, copii reduse ca dimensiune, executate, se pare, după pictura originală de către însuşi Daniel Gran, sau poate un alt pictor din anturajul său.

Din categoria replicilor mai slabe, despre a căror provenienţă sau apartenenţă nu se cunosc prea multe, pot fi amintite picturile aflate în Muzeul din Ulm (Würtemberg — R. F. Germania) şi din biserica de la Külsővác (Veszprém — R. P. Ungară).

Marea popularitate a compoziţiei şi a reuşitelor modele iconografice este confirmată şi de replicile sau reproducerile situate ceva mai tîrziu în timp şi în zone geografice care se îndepărtau de centrul Europei. Un astfel de exemplu îl constituie pictura altarului principal al bisericii romano-catolice din Buda [21] (fosta biserică a capucinilor, Főutca, nr. 30—32) realizată în anul 1760 de către Mathias Schervitz [22], o variantă mult simplificată (fig. 3) şi de gust provincial după pictura altarului principal al bisericii capucinilor din Viena [23]. Celălalt exemplu ce aparţine acestei categorii este reprezentat prin pictura altarului principal al bisericii armeano-catolice din Dumbrăveni, semnată de către clujeanul Mathias Veress în anul 1787 (fig. 4).

[19] *Ibidem.*

[20] Pigler Andor, *Giovanni Battista Pittoni Erzsébet vázlata*, p. 213.

[21] Pentru istoria, arhitectura şi decorul interiorului a se vedea: *Budapest Műemlékei*, I, Budapest, 1955, p. 644—650.

[22] Schervitz (Szeravics) Mátyás (n. Buda, 1701—m. Buda, 1771), pictor de altare şi freschist. Este autorul frescelor, azi dispărute, ale bisericii din Ujlak, precum şi al picturilor de pe bolta capelei vechi a Mariei din cartierul Krisztinaváros (Buda) etc. (vezi *Művészeti Lexikon*, vol IV, Budapest, 1968, p. 235; *Budapest Műemlékei*, I, p. 647—648; Schoen Arnold, *Schervitz Mátyás budai festő*, în *Magyar Művészet*, 1929, p. 265; Garas Klára, *op. cit.* p. 67, 147, 161, 206, 247, 254, 313, 325).

[23] *Budapest Műemlékei*, I, p. 647.

Lucrarea, cu toate că în timp se relevă a fi ultimul exemplu cunoscut de noi şi de literatura de specialitate, din şirul lung al replicilor sau copiilor după altarul sf. Elisabeta din Karlskirche, iar ca zonă geografică atingea zona marginală a imperiului, constituind ecoul cel mai îndepărtat al acestor influenţe, demonstrează o legătură, socotim noi, directă şi nemijlocită cu cunoscuta pictură a lui Daniel Gran.

Realizată la aproape 50 de ani după apariţia piesei originale, pictura, pe lîngă asemănările de natură schematică şi compoziţională, dezvăluie evidente deosebiri de nuanţă stilistică-plastică şi în parte chiar iconografică. În această direcţie este interesantă şi sugestivă metamorfoza stilistică a cadrului picturii în general, şi în special a tipului figurativ al personajului principal, Elisabeta. Dacă în ce priveşte compoziţia diferenţele sînt nesemnificative, exprimîndu-se mai cu seamă prin reducerea numărului de personaje de la 20 (originalul) la 16 (copia), fără ca prin aceasta să fie modificată schema compoziţională în precisa ei desfăşurare, în schimb stilistic se înregistrează transformări profunde. Daniel Gran a compus o pictură tipică, după toate regulile barocului « sintetic », într-o perioadă în care cu toate că noua generaţie de pictori autohtoni reuşise să se impună în faţa colegilor italieni, continua să folosească în repertoriul tehnic procedeele şi cunoştinţele proprii stilului napolitan sau veneţian în compunerea şi redarea plastică a unei idei [24].

Reelaborarea lui Mathias Veress a pierdut aproape în întregime nuanţele proprii unei picturi autentice baroce [25], prezentînd toate caracteristicile

[24] Aceste componente vor cunoaşte o adevărată reînflorire spre jumătatea secolului al XVIII-lea, cînd cultura figurativă veneţiană va deveni un model pentru întreaga Europa. În particular aceste influenţe vor fi înregistrate de pictorii « ticinesi » care au lucrat la Viena: Paul Troger, Francesco Trevisani, Michelangelo şi Francesco Sebaldo Unterberger, artişti ce nu sînt străini de dezvoltarea genului freschist în Bavaria şi Austria. Sub influenţa acestora au lucrat şi o seamă de meşteri autohtoni, cum ar fi Matthäus Günther, Mildorfer şi Christian Wink, care au servit într-o manieră ireproşabilă genul frescei, completînd într-o încîntătoare unitate arhitectura cu decorul cultural şi cu pictura (vezi Egidio Martini, *op. cit.*, nota 169, p. 79—80).

[25] Îndepărtate oarecum de această manieră sînt detaliile decorative care apar în cadrul arhitectonic ce închide fundalul picturii, detalii care în mod evident aparţin repertoriului ornamental din ultimul sfert al secolului al XVIII-lea prevestind deja neoclasicismul. Dealtminteri interpretarea acestor ornamente de către Mathias Veress este foarte exactă şi verosimilă: atica cu brîu de panglici împletite, sau urnele cu ghirlande răsucite le întîlnim la numeroase palate şi case clujene din această perioadă: palatul Bánffy, turnul Bisericii minorite, foişorul palatului Teleki, casele Karacsay şi Toldalagi-Korda etc. (vezi Nagy Margit, *Unele aspecte din istoricul construirii palatului Bánffy din Cluj*, în *SCIA*, VI, 1959, nr. 2, fig. 5, 12, 13; Mircea Ţoca, *Contribuţii la cunoaşterea arhitecturii clujene din perioada barocului tîrziu*, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*, Series Historia, 1967, fasc. 1, Cluj, p. 39, 41, 43, fig. 3, 7, 11 şi 15).

Fig. 3. — Mathias Schervitz, *Caritatea sf. Elisabeta*, 1760, Biserica romano-catolică, Buda.

Fig. 4. — Mathias Veress, *Caritatea sf. Elisabeta*, 1787, Biserica armeano-catolică, Dumbrăveni.

genului de « pictură istorică », gen deosebit de popular, care de cele mai multe ori, în această epocă, îmbrăca un aspect religios şi legendar, indiferent de nuanţa sa stilistică, răspîndindu-se cu uşurinţă într-o arie geografică largă (Polonia şi Ungaria), odată cu cultul « sfinţilor patroni » (Maria, Martin, Nicolae, Elisabeta), al sfinţilor taumaturgi sau protectori împotriva ciumei (Sebastian, Roza, Rochus), al regilor sfinţi, precum şi al celora care îşi dobîndiseră chiar în acel veac, ca o recunoştinţă tîrzie a meritelor lor, din partea bisericii catolice, profund interesată în astfel de gratificări, aureola de sfinţi martiri (Ioan Nepomuk — canonizat în 1727) [26].

Informaţiile pe care le avem relativ la Mathias Veress nu ne îngăduie să aflăm în ce împrejurare cunoscuse acesta lucrarea lui Daniel Gran. De vreo gravură care să reproducă această pictură nu avem cunoştinţă. Dealtminteri, aşa cum specificam şi într-o notă a lucrării noastre, gravori contemporani cu Gran au înregistrat mai ales creaţiile realizate în frescă de pictorul vienez şi mai puţin compoziţiile de şevalet. După părerea noastră, bazată evident mai mult pe argumente de natură compoziţională şi iconografică, pictorul clujean a cunoscut nemediat pictura originală din Karlskirche. Dintre lucrările mai apropiate în timp şi spaţiu, pictura lui Mathias Schervitz din biserica capucinilor se exclude ca inel intermediar, ca o etapă de mijloc a vreunei influenţe. Dealtfel compoziţia acestuia, ciuntită şi destul de stîngace în alcătuirea ei, nu poate fi comparată cu lucrarea din Dumbrăveni, mai elaborată, mai exactă şi mai apropiată de original [27]. În chip logic sînt excluse ca eventuale surse de inspiraţie atît pictura din biserica capucinilor din Viena, modelul lui Mathias Schervitz, cît şi replica intrată mai tîrziu în colecţia Muzeului de arte plastice din Budapesta. În aceeaşi măsură este greu să se întrevadă în pictura de la Dumbrăveni relaţii directe cu unul sau cu altul dintre « abbozzo-urile » sau replicile răspîndite în Austria sau aiurea. În pînza din Dumbrăveni nu vom regăsi nimic din iconografia unor personaje sau din unele detalii arhitectonice proprii acestor schiţe. Nu vom mai insista însă asupra acestor probleme de amănunt, greu de rezolvat deocamdată în absenţa unor izvoare documentare.

Ceea ce rămîne important şi evident este modul în care ajunge să se răspîndească în timp şi spaţiu

[26] B. Balbin, *Vita B. Joannis Nepomucenii. . .*, Augsburg, 1725; Garas Klára, *op. cit.*, p. 75.

[27] Un singur detaliu le este comun, anume faptul că şi într-una şi în cealaltă tipul iconografic al personajului principal a fost integral modificat, din prototip nerămînînd altceva decît detaliile legate de costumaţie.

Fig. 5. — Francesco Solimena, *S. Elisabetta d'Ungheria*, 1684, Biserica S. Maria Donnaregina, Napoli.

o compoziţie inspirată, o reuşită a genului, detaliu deloc neglijabil pentru pictura transilvană de cult apusean din acel veac, care de cele mai multe ori îşi va « acoperi » cererile fie prin importul de lucrări elaborate de atelierele vieneze, fie prin aportul personal al unor pictori imigraţi aici din diferite regiuni ale Austriei sau Bavariei [28].

★

Spuneam că pictura lui Daniel Gran constituie un exemplu clasic al barocului sintetic. O atentă analiză stilistică-iconografică ne confirmă acest lucru, dezvăluindu-ne o seamă de amănunte deloc neglijabile a căror prezentare credem că va duce la îmbogăţirea referinţelor despre originea iconografică a unor tipuri figurative din pictura central europeană.

Cunoaşterea biografiei artistului vienez ne-a înlesnit începutul acestor investigaţii. Arătam mai sus că în creaţia acestuia componenta stilistică şi plastică de nuanţă italiană reprezintă o puternică amintire a învăţăturilor pe care le-a dobîndit în perioada de specializare napolitană, cu F. Solimena [29],

[28] Enumerăm în acest loc pe artiştii străini care au lucrat sau au trimis lucrări pentru altarele bisericilor transilvănene: Johann Chiman, 1720 (Alba Iulia); Johann Ignac Cymbal, 1781 (Oradea, Episcopie); Fischer Vinzenz, 1771 (Slatina); Georg Grassler, 1734 (Cluj-Napoca); Johann Michael Hess, 1791 (Gherla); Jllitz Teodor, 1782 (Timişoara), 1786 (Oradea); Franz Anton Maulbertsch, 1750 (Cluj-Napoca), 1763 (Orlat, Alba Iulia); Hubert Maurer (Odorhei); Francisc Adam Neuhauser, 1800 (Sebeş), 1798 (Dumbrăveni); Ferdinand Schiestl, 1753, 1761 (Timişoara); Johann Nepomuk Schöpf, 1774—1776 (Oradea, capela Palatului episcopal şi Biserica episcopală), 1772 (Timişoara); Anton Steinwald, 1774 (Sibiu); Paul Troger (Tg. Mureş); Michelangelo Unterberger, 1754 (Timişoara); Vogl Gergely (Beiuş); Franz Xaver Wagenschön (Timişoara, Biserica episcopală). Vezi Garas Klára, *op. cit.*, p. 211, 212, 221, 223, 234—235, 248, 250, 253, 258—260.

[29] De Dominici, *Vite dei pittori, scultori e arhitetti napoletani*, Napoli, 1742—1744; C. Lorenzetti, *Interferenza della pittura napoletana con la pittura veneziana. L'Origine del Settecento pittorico a Napoli*, în *Atti del Congresso Internazionale di Storia dell'Arte-Venezia*, Venezia, 1957; Ferdinando Bologna, *Fr. Solimena*, Napoli, 1957.

și cea venețiană [30], cu S. Ricci. La cei 25 de ani ai săi, cînd cu sprijinul și ajutorul financiar al principelui Schwarzemberg pictorul descinde în Italia, instrucția profesională îi era aproape desăvîrșită, problemele de tehnică deprinse, astfel că nu va fi o surpriză dacă într-o vreme relativ scurtă, în contact cu metodele originale și temeinice ale școlii italiene, va realiza progrese rapide, menite să-i asigure chiar o oarecare faimă. Aceste amănunte nu trec neobservate: « ... e vi fecce non comuni progressi » [31] — notează De Boni —, încredințîndu-i-se mai apoi o seamă de comenzi în cîteva orașe din peninsulă, mai importante la Veneția, unde este angajat în serviciul unor patrizi, între care și un Cornaro, căruia îi va împodobi cu picturi una dintre « casele » sale. Întors din Italia, cu siguranță că Daniel Gran nu va înceta să folosească în lucrările sale procedee plastice și compoziționale proprii stilului italian. Mai mult, se pare că studiul după antic și schițele executate după frescele însemnate ale vremii au îmbogățit conținutul repertoriului figurativ din lucrările sale. În aceste limite, o atracție puternică a manifestat-o pictorul vienez mai cu seamă față de repertoriul maestrului său napolitan. O incursiune în domeniul pomenit este cît se poate de elocventă. Cum era și firesc, cercetările noastre s-au oprit mai întîi asupra tipului iconografic al sf. Elisabeta, tip pe care l-am întîlnit nu fără surpriză într-una din lucrările de tinerețe ale lui Solimena, mai precis între frescele care împodobesc corul noii mănăstiri Santa Maria Donnaregina din Napoli [32]. Imaginea acestei compoziții originale, plină de farmec și inedit (fig. 5), vorbește de la sine [33]. Să revedem acum și figura Elisabetei din pictura lui Daniel Gran: asemănarea între cele două reprezentări este evidentă.

[30] « ...1720 <...> cade in questo dicennio il viaggio in Italia dell pittore vieneze Daniel Gran <...>, che transcorse un periodo di apprendista presso Sebastiano Ricci a Venetia e, a Napoli, presso il Solimena » (vezi: Ferdinando Bologna, *op. cit.*, p. 193).

[31] F. de Boni, *Biografia degli artisti*, Venezia, 1840, p. 445.

[32] Cînd Solimena a fost chemat la decorarea interiorului mănăstirii, nu avea încă 27 de ani. Partea cea mai însemnată a lucrării este cuprinsă pe peretele de sud al corului și reprezintă legenda « S. Francesco quando presentando al papa la regola Francescana, se la vide mutare in rose ». Pictura face parte dintr-o perioadă (1684) în care tînărul artist își desăvîrșea educația de unul singur. Compoziția ne apare închegată, cu un colorit variat, însă și cu cîteva stîngăcii tehnice dovedite de corecturile în tempera făcute de către artist peste stratul de frescă (G. Chierici, *Il Transporto degli affreschi dell Solimena in S. Maria Donnaregina*, în *Bollettino d'Arte, 1932*, 1933, p. 560; Ferdinando Bolognia, *op. cit.*, p. 53).

[33] Dealtfel prezența unei picturi dedicate sf. Elisabeta nu este întîmplătoare aici; în interiorul vechii mănăstiri S. Maria Donnaregina se conservă un număr de 20 de fresce care imaginează tot atîtea episoade din viața acestui personaj; ciclul se datează la începutul secolului al XIV-lea (Gennaro Mario Pompeis, *Memorie storiche intorno al Monastero ed alle pitture della vecchia chiesa di Donnaregina*, Napoli, 1866, p. 83—104).

Fig. 6. — Mathias Veress, *Caritatea sf. Elisabeta*, 1787 (detaliu). Biserica armeano-catolică, Dumbrăveni.

Mai mult decît o « simplă » amintire, în pictura din Karlskirche vienezul recurge la o reproducere « nello specchio » (în oglindă) a unui tip figurativ imaginat de napolitan, care « ... nell'ovale della S. Elisabetta d'Ungheria riottenne una cosi liquida bellezza di pittura da preludere ai momenti piu alti dell'arte Europeo dell Settecento » [34].

Alte « prototipuri » iconografice inspirate din opera maestrului napolitan, chiar dacă nu sînt atît de evidente, mai apar în cîteva locuri în pictura altarului din Karlskirche: astfel, tipul de personaj masculin, sumar acoperit, plasat aproape întotdeauna spre marginile compoziției, înfățișînd fie un umil cerșetor (« povero medicante »), fie un bolnav, sau pur și simplu un personaj oarecare, tînăr, cu trupul frumos modelat — pretexte plastice pentru studiul corpului omenesc —, este reluat de către Daniel Gran, și apoi de Mathias Veress (fig. 6) într-un chip care ne amintește de personajele lui Solimena din compoziții ca: *Giuditta mostra ai Betuliani la testa di Oloferno*, Cornigliano (Genova), villa Bombrini, ori din fresca ce împodobește sacristia bisericii S. Paolo Maggiore (Napoli) înfățișînd *La caduta di Simone Mago* (fig. 7). Integral preluat și reprodus este personajul din partea stîngă de jos a picturii lui Gran: copila care într-un moment de spaimă și panică strînge cu putere mîna mamei își află evident modelul în personajul corespunzător din fresca mai sus amintită (fig. 7). Ar mai fi de semnalat și alte similitudini iconografice, poate de mai mică importanță, dar care dovedesc apartenența lor la același repertoriu figurativ italian. Dintre ele amintim doar pe îngerul din registrul de sus al picturii lui Gran, personaj imaginat sub chipul unui frumos adolescent, care de

[34] Ferdinando Bologna, *op. cit.*, p. 62.

Fig. 7. — Francesco Solimena, *Prăbuşirea lui Simion Magul*, 1690, Biserica S. Paolo Maggiore, Napoli.

fapt reproduce « în oglindă » o figură sinonimă proprie repertoriului stilistic şi iconografic al unuia dintre maeştrii de seamă ai barocului şi rococoului veneţian, G. B. Pittoni [35]. În sprijinul afirmaţiei noastre pledează imaginea acestui tip figurativ, care a fost probabil cunoscut şi de Gran, dat fiind că schiţa lui Pittoni (datată 1735) va fi luat parte, desigur, la concursul pentru obţinerea comenzii pentru pictura altarului din biserica Sf. Carlo Borromeo din Viena. Lucrurile, ştim, nu s-au desfăşurat în favoarea italianului. Încredinţarea comenzii lui Daniel Gran a împiedicat realizarea integrală a acelei schiţe, dar nu a putut opri răspîndirea acesteia într-un număr important de replici, răspîndite în diferite locuri ale Europei Centrale [36].

Preluarea amintitelor modele iconografice de către artistul vienez nu s-a efectuat sub forma unor reproduceri forţate şi neintegrate compoziţional. Reprezentarea acestora este firească şi nu prezintă defectele unui sincretism compoziţional, obişnuite picturilor de mîna a doua. Daniel Gran preia, adoptă şi transformă, topind toate aceste note în matca proprie stilului său, oferindu-ne în cele din urmă o compoziţie într-adevăr sintetică, care la rîndul ei a stat pentru o vreme în atenţia unei generaţii întregi de pictori din această zonă.

Astfel, în evoluţia amintitelor tipare şi a temei iconografice a sf. Elisabeta, am deslusit două etape mai însemnate: prima, reprezentată de geneza, « selecţionarea » şi transferul acestor modele din repertoriul napolitan şi veneţian în cel austriac (F. Solimena şi G. B. Pittoni — Daniel Gran), cea de-a doua, caracterizată prin preluarea, apoi transformarea, metamorfozarea aproape integrală a tipurilor figurative (fig. 8) de către o seamă de pictori mai modeşti ca formaţie (Mathias Schervitz, Mathias Veress), care însă nu au reuşit decît în parte să aducă o contribuţie personală în interpretarea compoziţiei şi a modelului iconografic al maestrului vienez.

Dacă prima etapă, în limitele căreia modelele au conservat aproape în întregime notele caracteristice ale şcolii italiene, şi-a adus contribuţia la fecundarea artei şi la propagarea unor principii plastice viabile pentru acea vreme, într-o zonă ceva mai restrînsă a Europei Centrale, în cea de-a doua etapă, însemnătatea şi caracterul acestor contribuţii scade nu numai datorită reluărilor stereotipe, convenţionale, nerealizate integral din punct de vedere tehnic, ci şi pentru importantul motiv că

Fig. 8. — Mathias Veress, *Caritatea sf. Elisabeta*, 1787 (detaliu). Biserica armeano-catolică, Dumbrăveni.

acestea intră de acum într-o evidentă neconcordanţă cu realităţile social-politice şi culturale din ultimele patru decenii ale veacului al XVIII-lea [37].

NICOLAE SABĂU

[35] Eggidio Martini, *op. cit.*, p. 77—80; Laura Coggiola Pittoni, *G. B. Pittoni*, Firenze, 1928; Laura Pittoni, *Dei Pittoni*, Bergamo, 1907; Rodolfo Palluchini, *I disegni di Giannbatista Pittoni*, Veneţia, 1945.

[36] Între acestea amintim piesa aflată la Graz, în colecţia Ferdinand Attems (Karl Garzarolli Thurnlack, *Die Barockausstellung im Museum Joanneum in Graz*, Wien, 1924, nr. 20, eronat atribuită lui Daniel Gran, ca variantă după altarul din Karlskirche; exemplarul de la Klosterneuburg aflat în « camera imperială », şi cel de la « Commercia anticaria » din Viena, expus în anul 1926, de calitate mai slabă, dar mai mare ca dimensiune (vezi Pigler Andor, *Giovanni Battista Pittoni Erszébet vázlata...*, p. 210).

[37] În concordanţă cu schimbările de natură economică, social-politică se înregistrează în zona central europeană şi importante mutaţii în domeniul artei. Cu toate nuanţele şi limitele destul de mărginite, noile concepţii artistice proprii « Frühaufklärung »-ului vor fi purtătoarele unor idei destul de înaintate pentru acea vreme, idei care se traduceau prin încercările de a impune o artă mai apropiată de posibilităţile de înţelegere a oamenilor, mai sinceră şi mai strins legată de viaţa cotidiană.

Programul iconografic elaborat de poetul italian Pietro Metastasio (1698—1782) va constitui în această direcţie îndrumarul cel mai preţios al pictorilor din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea; prin el autorul preconiza elaborarea unei arte inteligibile, epurată de mulţimea acelor simboluri şi alegorii ermetice care o transformau într-o mare şi adevărată necunoscută: « . . .E tanto maggior chiarezza, e percio pregio maggiore avra l'opera, quanta sara piu parca nell'uso de'soliti personaggi ideali, allegorici, simbolici ed allusivi, per colpa de quali si rendono per piu enigme indissolubili a'riguardanti la maggior parte delle pitture di queste spezie ».

Pictorul Gregorio Guglielmi, în frescele ce decorează sala de festivităţi a universităţii din Viena (1757), se numără printre primii artişti care dau viaţă programului lui Metastasio (vezi J. Schmidt, *Die alte Universität in Wien und ihr Erbauer*, 1929, Wien, p. 55; Garas Klára, *op. cit.*, p. 98, nota 121 de la p. 274; V. L. Tapié, *Monarchie et peuples du Danube*, Paris, 1969, p. 135—160; P. Francastel, *Limites chronologiques, limites géographiques et limites sociales du Baroque*, în *Retorica e Barocco, atti del III Congresso di Studi Umanistici*, Roma, 1955; *La critica stilistica e il barocco letterario*, în *Atti del II Congresso Internazionale per gli studi di lingua e letteratura italiana*, Firenze, 1958).

ZU DEM BILDTHEMA „DIE HL. ELISABETH ALMOSEN VERTEILEND" IN DER MITTELEUROPÄISCHEN MALEREI

Zusammenfassung

Von dem Bild „Die Hl. Elisabeth Almosen verteilend" des Hochaltars der armenisch-katholischen Kirche in Dumbrăveni (Abb. 5), gemalt 1787 vom Clujer Maler Matthias Veress, ausgehend, unternimmt der Verfasser vorliegenden Artikels eine genaue ikonographische Analyse des Bildthemas und des Bildtyps der Hauptfigur; diese haben ihren Ursprung teils in dem Themenregister der österreichischen Malerei des 18. Jhs., teils in der Typensammlung der italienischen Renaissancemalerei des 17. Jhs.

Von Fr. Solimena (1657–1747) erdacht und auf einer Freske im Innern des Chors des neuen Klosters von Santa Maria Donnaregina in Neapel 1684 dargestellt, geht der Bildtyp (Abb. 6) in das Repertorium des österreichischen Malers Daniel Gran (1694–1757) über, der ihn erstmalig für die Malerei eines Seitenaltars der Karlskirche in Wien verwendet (Abb. 1).

Durch die „Spiegelbildmethode" wiederaufgenommen und in ein wohlgelungenes, nach allen Regeln des synthetischen Barocks zusammengestelltes Kompositionsschema eingegliedert, wird der Bildtyp und das Thema der Hl. Elisabeth in einem weiten Gebiet Mitteleuropas bekannt und durch eine bedeutende Anzahl mehr oder weniger getreuer Kopien nach dem Original verbreitet; teils stammten diese Kopien von Gran selbst, teils vermutlich von seinen Mitarbeitern. Doch gab es auch Kopien, die von weniger begabten Künstlern ohne eigene Inspiration angefertigt wurden.

Ohne Anspruch auf Vollständigkeit zu erheben, nennt der Verfasser zunächst einige Skizzen – der nie fehlende Abozzo – die für das Original gemacht wurden dann mehrere Kopien, die Daniel Gran oder einem Mitarbeiter zugeschrieben werden. Das anfangs erwähnte Altarbild in der armenisch-katholischen Kirche von Dumbrăveni gehört zu den späteren Wiederaufnahmen.

In der Entwicklung dieser Bildmodelle und des ikonographischen Themas „Die Hl. Elisabeth Almosen verteilend" unterscheidet der Verfasser zwei Hauptetappen: die erste umfaßt ihre Entstehung, Auswahl und Übertragung aus der neapolitanischen und venezianischen Malerei in die österreichische (Fr. Solimena und G. B. Pittoni – D. Gran), die zweite drückt sich durch die fast gänzliche Übernahme dieser Bildtypen durch unbedeutendere Künstler aus, die nicht imstande waren, das besagte Bildthema durch eigene Beiträge zu bereichern.

Die erste Etappe, in welcher die Bildmodelle fast zur Gänze die charakteristischen Eigenheiten der italienischen Schule beibehielten, trug zur Befruchtung der Kunst und zur Weiterverbreitung gewisser künstlerischer Prinzipien in einem etwas beschränkteren Raum Mitteleuropas bei; in der zweiten Etappe hingegen ist die Bedeutung und Art des Beitrags zum Kunstschaffen gering, nicht nur wegen der stereotypen, konventionellen Nachahmung und der ungenügenden technischen Ausführung, sondern auch infolge mangelnder Übereinstimmung mit den sozial-politischen und kulturellen Bedingungen des ausgehenden 18. Jahrhunderts.

ARTA POPULARĂ AROMÂNEASCĂ

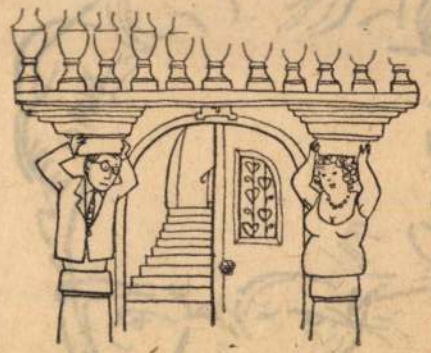
Timp de aproape două luni (ianuarie – martie 1974), la Muzeul Satului din Bucureşti a fost deschisă o foarte interesantă expoziţie: « Aspecte din ocupaţiile şi creaţiile artistice ale aromânilor ». Provenind din depozitele instituţiei-gazdă, dar şi din numeroase colecţii particulare păstrate cu emoţionantă pietate în căminele aromâneşti din Bucureşti şi din localităţi apropiate, obiectele expuse reuşesc nu numai să înfăţişeze arta populară a aromânilor, ci şi să evoce un întreg mod de viaţă

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

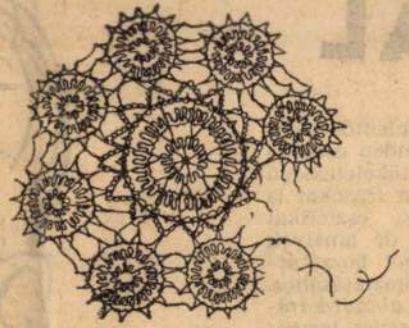
Granasztói Pál
ÉLET ÉS IRODALOM
1967 SZEP 16

1021

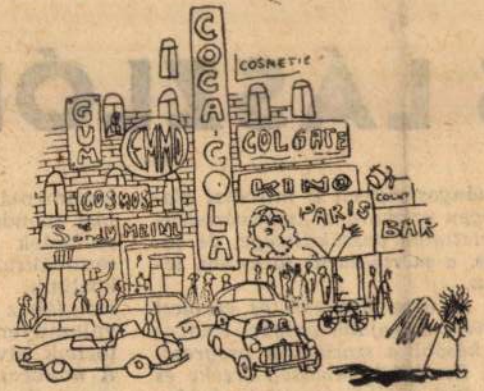
Brenner György: IRODALMI ARCKÉPCSARNOK (XLV)

Granasztói Pál

Falu Tamás

Fodor András

Sipkay Barna

AZ ÉLET ÉS IRODALOM LÁTOGATÓBAN

KARDOS LÁSZLÓNÁL

Tudós irodalomkutató, de tudományos műveit a művészi alakító törekvés jellemzi. Taszítóan idegen számára a „szakvértelenség", a filológia napszámosainak távlattalan beszűkültsége, de sajátja a világos gondolat, biztos ítélet, a mértéktartó józanság, tévedhetetlen ízlés és érzékeny műgond.

Értékőrző és merészen fogékony az újra. Szellemi és erkölcsi bátorsága, műveltségének ereje — amely a legjobb polgári színvonal reprezentánsává tette egykor — később a szocialista progresszióig, a marxista módszerig vezette. Esztétikai minőség-érzéke és világnézeti igényessége miatt egyik legkiválóbb marxista irodalomtörténészünket tiszteljük benne.

Alig rokonítható műfordítói életműve a teljes hűség eszményét közelíti meg: e tekintetben a magyar műfordítás legszigorúbb

kommentálni. Mikor jelentős alkotást mondok, nem minden esetben gondolok művészi tökéletességű munkákra. Néha olyan írásokat is közlünk, amelyeknek esztétikai rangjához szó férhet, de amelyek valamilyen szempontból hozzátartoznak olvasóink tájékoztatásához. A *nouveau roman*, az *abszurd dráma*, a *beat* költészet egyes termékei bizonyára nem fogják állani a századok ostromát, de fölöttébb beszűkülne az a szellemiség, amely

Granasztói Pál, építész

Ember és kőhéj című építészetükben címen
könyve jelent meg.

—: Építész és építőművészet 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. aug. 10.

Gramasztoi Pál, építész

Budapest az építész szemével c. könyve megjelent angol, francia s német nyelven is.

— , □ Gramasztoi Pál ... 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. júl. 4.

Gramantói Pál, epülén,
író

Jóéjt.

Pintér István: Mitől nép kegyed? 17.9.

Népszabadság, Bp. 1972. jül. 16.

Granasztói Pál, építész

Budapest az építészet nemével c.
könyvét német, angol és francia
nyelven jelentette meg a Corvina.

— : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. május 29.

Granasztói Pál

cikke: Az életmódváltozás problémái a településtudományban. - Magyar Tudomány, 1966. XI. köt., 11. sz., 667-678. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Írt. 1969. 3. sz. 243-283. l./ 248. l.

Granasztói Pál

Rutty Péter: Pro Arte, Budapest, 1966. (Granasztói Pál) - Magyar Nemzet, 1966. febr. 13.

Az 1966.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 249. l.

Granasztói Pál

cikke:
Ember és látvány városépítészetünkben. Új Írás, 1966. 6. évf. 10. sz., 88-92.l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 25o.l.

Gyomaszkói Pál

(1908) - építész. A budapesti Műegyetemen szerez építészmérnöki diplomát, majd a Fővárosnál dolgozik. 1945 - a Fővárosi Közmunkák Tanácsánál, az Építésügyi Minisztériumban dolgozik.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. Budapest, 1969. 1-617 l 1961.

Granasztói Pál

1958 - a Városépítési Tervező Vállalat-nál tevékenykedik városrepülési tervezés, igazgatás és tudományos kutatói munkakörökben.

Di kicsoda? Életrajzi lexikon. Budapest, 1969. 1-617 1961

Granasztói Pál

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MAGYAR NEMZET
Budapest

1021

Vasárnap, 1968. november 2.

Budapest egy építész szemével

Egy készülő szép és értékes könyv bölcsőjénél

„A *főváros építészének*", ahogyan sokan *Granasztói* Pál Ybl-díjas építészünket nevezik — különös paradoxon — kicsiny, csaknem aprónak mondható dolgozószobája van. Ablaka sem nagy, mégis odavonzza magához az ember tekintetét. Nemcsak azért, mert elárulja, milyen vastag falat épített, és milyen vastag, masszív falon hagyott rést ezen a helyen az emberi kéz, hanem főként azért, mert egészen *különleges, szokatlan kilátás nyílik* belőle...

Két asztalon, egy nagyváros

Az ablakon betekintő őszi napfény az építész asztalára esik, azon pedig a teremtő munka legizgalmasabb szakaszára jellemző tengernyi kézirat, feljegyzés, töredék, odavetett papírdarabkákra rótt sietős sorok várják a célratörő értelem parancsára a mű szigorú rendjének megszületését.

Ettől a dolgozószobától távol — látni fogjuk, milyen közel — egy másik asztalon fényképek százai hevernek. Nem túlzás a szám és indokolt az a megismétlődő, utánozhatatlanul jellegzetes mozdulat is, amellyel *Czeizing* Lajos fotóművész emel fel egy-egy képet és éles, vizsga tekintetével „megfaggatva" sorolja egyik vagy másik csoportba. A fényképen — búvó, óbudai utcák és a Nemzeti Galéria impozáns lépcsőfeljáról, a budapesti szerb templom belsejének szeszélyesen megmunkált millió cirádája és a török fürdő egyik medencéje... Csigalépcső egy Fortuna utcai házból és a Lakatos úti új lakótelep pingvinjei... A Bazilika sziluettje *este*, s az újpesti kikötő darui a *reggel* szikrázó éles fényében, a Vigadó újjászületett épülete, s a sötét Alagút végén előtűnő, napsütötte Lánchíd... De itt hullámzik a Hungária Kávéház „mélyvize", ritka, szinte eddig felfedezetlen Vár-részletek, szobrok és kutak intenek felénk, *Bartók* kézírását és fonográfját, az Erzsébet-hidat és az előbúvó régi földalattit örökítette meg az érzékeny lencse. Nagyvárosi utcaképek és aluljárók, szűk utcák végén kitárulkozó városképek, a *nyári* Városliget, az *őszi* temető, a Margitsziget viktóriái és az amphiteatrum sorakoznak egymás mellett. De ki győzné még felsorolni, hány kockából áll össze a főváros — mindnyájunk Budapestje — és a mű, amelynek címe *„Budapest — egy építész szemével"* lesz.

Új műfaj nyelvén

Mit mond róla az építész-író, Granasztói Pál?

— Mindenekelőtt a címre hívnám fel a figyelmet. „Budapest *egy* építész — és nem *az* építész szemével". Nem építészeti szakkönyvet, nem esztétikát, sem pedig turistakönyvet írok, hanem valami ettől teljesen eltérőt, nehezen megfogalmazhatót. A város jellegzetes vonásait, *sajátos légkörét* szeretném megragadni, nagyon tágan értelmezett építészeti keretbe foglalni; megörökíteni mindazt, ami Budapest vonzását adja, amiért Budapestet szeretjük. — Rövid időre elhallgat, s ez a kis szünet nyomatékot ad szavainak. És talán itt mondanánk el, hogy ha valakinek, úgy Granasztóinak valóban az egész élete a fővároshoz kötődik és Budapest iránti rajongása nemcsak építészi, de szépírói munkásságában is kifejezésre jut. Művei — például a több kiadásban megjelent *Vallomás és búcsú*, de számos újságcikke, vitairata is — mély és eltéphetetlen kötelékként fűzik ehhez a városhoz. Az 1966-ban első ízben adományozott *Pro Arte* aranyérem és az ez évben kapott *Ybl-díj* első fokozata is külön kiemelte írói érdemeit.

— Ez az új műfaj most mégis komoly próbára tesz — mondja. — Először a színhelyek felkutatása, a lefényképezendő városrészek, egyes épületek, parkok, szobrok összegyűjtése azzal az eltökélt szándékkal, hogy ne a konvencionális, untig ismert pontokat térképezzem fel, hanem azokat, amiket teljesen szubjektíven, egyéni szemszögből magaménak érzek, amelyek számomra Budapest igazi „ízét" jelentik. Az természetesen külön szerencse, ha majd az én látásmódom az olvasók nagy százalékának ízlésével és egyetértésével találkozik, mások érzelmeivel is összecseng. A kitűzött cél elérésére olyan munkatársat kerestem, akinek látásmódja hasonló, aki kissé az én szememmel nézi a várost. Ezt a hallatlanul értékes munkatársat találtam meg — mondhatom 100 százalékosan — Czeizing Lajos fotóművészben. Kevés szóból és tökéletesen megértettük egymást, és együttműködésünket a filmrendező és operatőr legideálisabban összehangolt munkájához hasonlíthatnám. Csaknem ezer képet készített, nemegyszer az én tematikámat is alkotó módon kiegészítve, gyakran szinte életveszélyes körülmények között, valóságos akrobata módjára keresve a legbriliánsabb megközelítéseket, s amellett elkerülve a számomra is visszataszító trükkös felvételeket. Ebből a rengeteg képből kellett — a *Corvina Kiadó* megértése folytán többször is megemelt számú — összesen 297 képet kiválogatnunk.

Emlékek, érzések

— Visszatérve a saját munkámra — folytatja Granasztói Pál —, a képaláírások számomra új műfaja nagyon nehezen született meg tollamon. A könyv elejére írt tanulmányon kívül olyan kísérőszövegeket kellett írnom, amelyekben — tekintettel arra, hogy a Corvina idegen nyelven is megjelenteti a könyvet — a főbb történeti adatok, az elkerülhetetlen építészeti leírás is helyet kapott, de azt itt is hangsúlyozom; nem építészeti értékelés volt a célom. A legszemélyesebb érzések, emlékek összegezése lesz ez a könyv, sőt az épületekhez fűződő esetleges sztorik is ide kívánkoztak. Például a Vigadónál bevettem, hogy falai között 1875-ben *Wagner* Richard is megjelent és amikor *Liszt* Ferenc *Beethoven* Esz-dúr zongoraversenyét adta elő, Wagner kezelte az üstdobot... Ezenkívül nem egy épületnél *állást is foglaltam* a vele kapcsolatos terveket és az épület jövőjét illetőleg.

— Hogy kiknek szánom? Úgynevezett *böngésző, nézegető olvasóknak, hazaiaknak és idegeneknek, távolba szakadt magyaroknak éppúgy, mint azoknak, akiket a részletek egy-egy utca, tér vagy városrész hangulata, emléke kísér.* A régi utcanevek is szerepelnek majd a könyvben, így, aki régen nem járt már a fővárosban, annak is „útjelző" lehet. Igyekeztem megtalálni a szükséges arányt a régi és az újonnan épült részek között, a gyárak és kulturális intézmények, de még az évszakok és napszakok között is. Az egész könyv — ami egyébként jövőre jelenik meg — azt sugallja, hogy Budapestet *nem ok nélkül* tartjuk oly szépnek és *a maga nemében egyedülállónak*, mind mi magyarok, mind az idelátogató és újra meg újra visszavágyó külföldiek...

*

Granasztói *Ember és látvány a városépítészetben* című munkájával nyerte el annak idején a tudományok doktora címet. *A budapesti ember és a budapesti látvány* ötvöződik személyes átélésű, közvetlen, rokonszenves formában készülő, új könyvében is, amelyet az ő avatott tolla és látásmódja mellett Czeizing Lajos fotóművész hoz szívünkhöz nagyon közel.

Különleges, eredeti könyv bölcsőjéhez látogattunk el. Olyan érdekes, egyéni ízű, eredeti és különleges mű készül, mint amilyen a kilátás onnan a kicsiny dolgozószoba ablakából, amely mögött Gorkij fasori otthonában a „főváros építésze" dolgozik...

Komor Vilma

;YELŐ

A békének szánt urán őrei

Magyar tudós a nemzetközi atomellenőrök között

„Öt százalékát csempésszék csak ki a békés célokra épült reaktorok uránkészletének, s Nyugat-Németország 1975-től 00 kiló plutóniumot, azaz 13 atombombát gyárthat évente" — írja Antoine *Malleroy*, az amerikai Rand Corporation szakemberének becslését idézve, az Atomes című belga folyóirat legújabb számában. S hozzáteszi: ugyanerre számos más ország, így Belgium, Izrael, Egyiptom, Olaszország, Svédország, India, Pakisztán is képes *lenne*. A lopás lehetősége a kutatásra szánt atomreaktorokban sem kizárt. Ilyen intézményből 360 működik a Föld 48 országában. Számuk rohamosan nő, egy részük magántőkés tulajdonban van. Működésük során sok ezer kiló hasadóanyagot használnak fel és termelnek újra. Ki biztosítja az emberiséget arról, hogy egyetlen grammot sem használnak katonai célokra?

Harminc ország kormánya már megtette ez irányban az első lépést: szerződésben helyezte reaktorát és más, nukleáris anyagot feldolgozó üzemeit — összesen hetvenet — a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség védelme alá. Az Ügynökség rendszeres jelentéseket kap arról: hol, milyen üzemben, mennyi hasadóanyagot tárolnak, mozgatnak és dolgoznak fel. Az adatok valódiságáról ellenőrök kiküldésével győződik meg; harminckilenc állandó ellenőre különböző országok kiváló atomfizikusai közül való. Egyikük — Budapestről került az Ügynökség bécsi székházának harmadik emeletére: *Kiss* István, a kémiai tudományok doktora, a Központi Fizikai Kutatóintézet kémiai osztályát vezette még három éve, amikor az ellenőri állásra benyújtotta pályázatát elfogadták. Azóta?

— Ellenőrként jártam több olyan országban, ahová az Ügynökség jelölt s amelynek kormánya személyemet előzetesen elfogadta. Hasonlóan szükséges feltétel ez nálunk, mint a követek kinevezésénél. Látogattam kutató reaktorokat, fűtőelemgyártó és feldolgozó üzemeket, például Dániában, Norvégiában, Ausztriában, majd a latin-amerikai ellenőrzéssel foglalkozó csoport tagjaként több ízben Argentínában is.

Az ellenőr az uránkészlet nagyságától függő időközönként keresi fel a békés rendeltetésű intézményeket: öt kiló hasadóanyag *évente*, 60 kiló már *havonta* egy ellenőrzésre jogosítja fel, ezen a mennyiségen felül pedig bármikor tarthat helyszíni vizsgálatot.

— Olyanformán kezdek hozzá, mint a revizor a könyvelés ellenőrzéséhez. De a helyi nyilvántartást nemcsak a központival egyeztetem, hanem a valósággal is. Szúrópróbákat végzek az uránkészlettel, meghatározom darabszámát, súlyát, térfogatát; az anyagból mintát is veszek, hogy összetételét, urán- vagy plutónium-tartalmát ellenőrizhessem. Ez történhetik laboratóriumban, de újabban a helyszínen is; e célra az ellenőr különleges mérőműszereket vihet magával. Az olyan hasadóanyag tárolóhelyét, amelyhez a személyzetnek hosszabb időn át nem kell nyúlnia, lepecsételheti s következő látogatásakor meggyőződhet róla, hogy a pecsét érintetlen-e.

Különleges pecsétről van szó, amelynek megbízhatóságát többszörös próbának vetették alá. Pecsét zárja majd azt az újfajta készüléket is, amely a reaktorba kapcsolva önműködően méri annak teljesítményét az ellenőr két látogatása között. A látogatásokat ugyan automatákkal feleslegessé tenni nem lehet, de az ellenőrzés technikája még jelentősen fejleszthető. Ilyen célú kutatásokra kötött szerződést az Ügynökség idén például a Szovjetunióval, az Egyesült Államokkal, Csehszlovákiával és az NSZK-val. Az ellenőrzés tökéletesítésének lehetőségeit a tagországok képviselőinek időnként összeülő munkacsoportjai tanulmányozzák.

— Az egyes országok saját érdeke is megkívánja ezt. S bár revizort általában sehol nem üdvözölnek kitörő örömmel, elmondhatom, hogy az ellenőr fogadtatása mindig készséges és megértő. A helyi szakembereket is megnyugtatja, ha mindent rendben találunk. Bizalmatlanságra nincs okuk, hiszen az ellenőrt szigorú titoktartás köti s egyébként is kizárólag azt vizsgálja, hogy valóban békés célokra használják-e fel az urán minden egyes grammját. Felelőssége csak fokozódik most, hogy Latin-Amerikában létrejött a Föld első lakott atomfegyvermentes övezete s hogy remélhetőleg a közeli jövőben az atomsorompó-egyezmény is életbe lép. Ez lényegesen bővíti majd az Ügynökség feladatkörét, ezért is alakult az ellenőrzési főosztályon belül külön osztály az ellenőrzés technikájának fejlesztésére. Magam is egyike vagyok az új osztály munkatársainak.

Abban a munkacsoportban, amely az Ügynökségnek az atomsorompó-egyezményből adódó új feladatait dolgozta ki — a Szovjetunió, az Egyesült Államok, Anglia, Kanada és Dánia mellett —, hazánk képviselője is részt vett. Egyebek közt erről a munkáról is számot adott szeptemberben, a szervezet ez évi közgyűlésén, az Ügynökség kormányzótanácsa. Továbbá arról, hogy ellenőrei egy év alatt 11 országban 64 intézményt kerestek fel; s hogy a különböző országokban ez idő szerint 1027 tonna természetes, 81 203 tonna dúsított urán és 529 tonna plutónium áll az Ügynökség ellenőrzése alatt. Szerény hányada még a teljes készletnek, ám növekedésével nő az emberiség biztonságérzete.

Berényi György

Oxigénválság előtt a világ?

Ki gondol egy gyufaszál meggyújtásakor arra, hogy a Föld oxigéntartalékának parányi részét használta el? A szakemberek már számotvetnek a készletekkel és azt a következtetést vonják le, hogy az éhínség mellett az oxigénhiány fenyegető rémével is szembe kell néznie talán ma már nem is a távoli jövőben az emberiségnek.

Az ökológia problémáinak egyik kitűnő ismerője, La Mont C. *Cole* tanár, az Ecological Society of America elnöke nemrég végzett számításaiban a Föld oxigénhozamát évi $1{,}43 \cdot 10^{17}$ grammra becsüli. Az újonnan keletkező oxigén mennyisége hely és időpont szerint ingadozik. Éjjel fotoszintézis híján egyáltalában nem keletkezik oxigén és bizonyos területeken télen is minimális a hozam. A lombos erdő ezerszer annyi oxigént produkál, mint a földi átlag. A világ 3,5 milliárd főnyi lakossága lélegzés útján, legfeljebb 1%-át használja fel az újonnan előálló oxigénnek. Annál nagyobb készleteket emésztenek fel a tüzelőanyagok. 13 tonna szén elégetéséhez 40 tonna oxigén kell, úgy hogy az Egyesült Államok évi szénhozamának elégetése $1{,}08 \cdot 10^{15}$ gramm oxigént emészt fel. A mérleg végül is mintegy 40 százalékos hiányt tüntet fel: a Földön újonnan keletkező oxigén erre a területre eső mennyisége csak 60 százalékát fedezi az Egyesült Államokban a tüzelőanyagok elégetésekor igénybe vett oxigén mennyiségnek. Az állandó mozgásban levő légkör oxigénszolgáltatása nélkül tehát megszűnt volna minden élet az Egyesült Államokban. Hasonló a helyzet a többi iparosodott országban is.

Cole a legnagyobb veszélyt abban látja, hogy ezek az országok egyre nagyobb területen pusztítják el a vegetációt, a légkör elszennyezésével pedig csökkentik a napsugárzás hatóerejét, amely a fotoszintézis energiaforrása.

MDK

Granasztói Pál, építész
író

Könyveinek ismertetése.

Angyal Endre: Granasztói Pál: Mesélő világom
754–755.

JELENKOR, Pécs. 1970. júl.–aug. XIII/7-8.

Dr. GRANASZTÓI PÁL

ÉPITÉSZ. 1969-BEN YBL MIKLÓS-DÍJJAL
(VÁTI) TÜNTETTÉK KI, I. FOKOZATTAL.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/4. 9. LAP.

MDK

Granasztói Pál, építész

A Főművesek - sorozatban helyet kaptak Granasztói Pál építészeti dolgozatai.

Gönczi Imre: Magvető Almanach 1964/1

427-28.

A KÖNYVTÁROS, Bp. 1964. július XIV/7.

Granasztói Pál

Granasztói Pál: Az építészet igézetében c. könyvét ismertetik: Perneczky Géza, Kritika, 1967.5.évf.8. sz.49-50.l. - Tölgyesi János, Valóság, 1967.10.évf. 3.sz.107-108.l. - Farkasdy Zoltán, Magyar Építőművészet,1967.16.évf.3.sz.58.l. - Major Máté. Uj Irás, 1967.7.évf.1.sz.114-116.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz.68-107.l./

103. l.

MDK

Granasztói Pál, építész

Időnként ír: emlékezéseket,
novellákat stb.
Írókeresen, értékesen.

– k –: Granasztói Pál: Lisztne

46. lap.

A KÖNYVTÁROS, BP. 1963. január

XIII/1

MDK

Gyarmathi Pál, építész

Túl a fronton c. önéletrajzi írásáért (novella!) különdíjat kapott.

–: Kiosztották a fővárosi tanács művészeti pályázatának díjait 9.

Népszabadság, Bp. 1970. március 6.

M.D.K.

Dr. Granasztói Pál

Az Ybl Miklós-dij I. fokozatát kapta az 1969. április 4.-e alkalmából a "Müvészeti dojasok" között.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 5.
XIII. évf. 14. sz. cimlap

MDK.

Granasztói Pál, építész

Megemlítve: Budapest történeti c.
könyve
és Város és építészet c.
műve.

Vértesy Miklós: Könyvek a regionális tervezésről 324-326.

KÖNYVTÁROS. 18. 1968. július XVIII/7

MDK

Granasztói Pál, életéről,
írt
életrajzára [„Vallomás és bűvölet" 1965.]
megemlékezve.

Pomogáts Béla: Írónk emlékezete 362-366.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1968. június XVIII/6.

Granantó-i Pál, építész

Megemlítve: Város s' építészet c. művében.

Vértesy Miklós: „Az építészet ízlésében"
620-622.

KÖNYVTÁRCS, Bp. Isp. 1968. október XVIII/10.

06

Gratulálok Pál

az MBL díj I. fokozatát

Lapja

Népújtava 1969 április 3

Toldi

Granatos: Rá

Túl a fronton c. novelláját a fővárosi felszabadulási pályázaton különdíjjal jutalmazták.

Budapest, 1970. 4. sz. 48. l.

Szamentói Pál

cikke: A magashegyek vidékén

Szolgálat, 1970. 7. sz. 4-6. l.

Gravanbói Pál

emlékezését idézi:

Németh József: Adatok a Fővárosi Közmunkák Tanácsa
1945-1948 közötti tevékenységéhez.
Budapest, 1971. 3.szám, 26-27. 11

Granasztói Pál

Vas Zoltán, Major Máté, Preisich Gábor és Granasztói Pál hozzászólása:

Még egyszer a Közmunkatanácsról.
Budapest, 1971. 5.sz. 10-12. l.

Granantói Pál

Búvárbeszéde Harcos Ferenc levelé-
tésén.

Budapest, 1970. 1. n. 47. l.

Granasztói Pál

cikke

Új vonások Budapest városképében.

Budapest, 1970. 2 sz. 13-17.1.

MDK

Gramantói Pál, építész

A környezetre jelentik meg

„Budapest egy építész szemével" c.
kötete.

(bé): Sorsuk a külföldi piacon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. febr. 16.

Granastói Pál

cikke: Írók a városépítésről

Budapest, 1969. 6.os.

10.l.

Gyarmatói Pál

cikke: Érzelmek és jóramság a városépítésben.

Budapest, 1969. X 9. sz. 26-27.l.

Granasztói Pál

Granasztói Pál ismerteti Major Máté Breuer Marcelról szóló könyvét.

Magyar Építőművészet, 1970. 6.sz. 60. 1.

Szauantói Pál

cikke: Városokról, 5. (Velence).

Budapest, 1969.4.sz. 36-38.

Granasztói Pál

Kádár Gábor

- K.G. illusztrációival Granasztói Pál: Az épitészet igézetében c. könyvében is találkozhattunk.

52.l.

Magyar Építőművészet, 1969.2.sz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Gyarmati Pál

ÉLET ÉS IRODALOM
1963 AUG 17.

MÁGORI ERZSÉBET:

RÁDIÓ

1021

EZ MEG AZ...

Ez a műsor pontosan tízkor indul, vasárnap délelőtt. És annyi ideig tart, mint egy Budapest—Róma repülőút, vagyis két teljes óráig. No de mennyivel olcsóbb és biztonságosabb egy ilyen rádió-utazás, amit otthoni kényelemben tehetünk meg, mint egy repülőút a felhők felett. Mert mit is látunk ilyen embertelen magasságokból? Legjobb esetben a Föld térképszerűen rajzos tájait, vagy a vakítóan fehér felhőhegyek valószínűtlen vonulatait... Ezzel szemben a Kossuth-adó állomásától indulva az *Ez is, az is 120 percben* műsorral, mozgásszabadságunk térben és időben szinte korlátlan.

Az elmúlt vasárnap nemcsak Pestet és Budát jártuk be egy esős délelőttön, de Granasztói Pál avatott vezetésével rövid sétát tettünk építészeti jövőnkben is. Szavai nyomán hirtelen elénk magasodtak az öt és tíz év utáni Budapest impozáns toronyházai, elsuhant előttünk a Duna-parti szállodasor, megbámultuk ésszerűen rekonstruált Belvárosunkat, az intim hangulatú üzleti átjárókkal, és érintettük a „vizuálisan és életforma szempontjából még problematikus" lakótelepek sokaságát is. Míg el nem érkeztünk a dombos budai oldalra, ahol „se mód, se szükség arra, hogy nagyobbszabású lakótelep épüljön" — amint építész-idegenvezetőnk magyarázta, ezt is hozzáfűzve: „Nem riadunk vissza ugyan egy-egy magasháztól, de maradjon meg ebben a környezetben a lazított, intim-jellegű építkezés..."

És itt történt a baj. A vizuális-akusztikus „jármű", amellyel körbe és körbe utaztuk mai és jövendő városunkat, hirtelen defektet kapott. Bár továbbra is hallottuk a megnyugtató és szakszerű magyarázatot, nem tudtuk már követni úti kalauzunkat, mivel lelki szemeink előtt tolakodóan megjelent a kevésbé megnyugtató *valóság:* a szorosan, lakótelepszerűen egymáshoz ragasztott házak, a sorházak levágott, szomorkodó tűzfalai — ott ahol nincs is sor, csak tágasság —, a második és tizenkettedik kerület csúfságukban is meghitt, régi villái között. A zöldövezet zöldjének ritkulása, kihagyó lélegzése a füstös város körül, a páratlan szépségű panorámák lezárása odanemillő, rideg kockaházakkal... Persze nem vagyunk szakértők, csak lakók, sétálók és Budapest-imádók. És ez kevés ahhoz, hogy vitába szálljunk az értékkel, a tervezőkkel. Éppen ezért jó lett volna, ha egy nagytudású építőművész úgy visz bennünket vizuális körsétára, hogy nemcsak a korszak büszkeségéről, az Erzsébet-hídról beszél, nemcsak az ésszerű terveket vázolja, hanem a városképet zavaró elhibázott és aggodalmat keltő megvalósulásokra is figyelmeztet. Éppen a holnap Budapestjének érdekében. Mert bizony *ez is, az is* az igazsághoz tartozik...

Node hagyjuk aggályainkat a budai domboldalon: a műsor már amúgyis továbbrobog velünk. A Dunakanyarba, a *Művészek völgyébe* érkezünk. Benézünk Gorka Géza verőcei műtermének napfénnyel átvilágított színes kerámiaablakán, kibetűzzük Babits Mihály esztergomi házában a költő-látogatók nevét az autogramfalon. Szőnyi István múzeummá vált zebegényi otthonában pedig nemcsak a képeket látjuk a falon, de halljuk a festő hangját és kedvenc Mozart-taktusait, az öreg házimindenes visszaemlékezéseit, még a komondorok ugatását is — magnószalagról.

Lírai utazás ez vissza az Időben, vagy még inkább a művészet, a költészet időtlenségében.

Az, ami *Ez* után következik, nem nálunk, külföldön történik. A Dunakanyarból hirtelen a Csatornán túlra, Angliába röpítenek bennünket. A Művészek völgyéből minden átmenet nélkül *Az évszázad bűnügyébe* csöppenünk. Mocskos, nyomorúságos, zajos angol kisvárosba jutunk, ahol „eredeti angol bűnügyi dokumentumok alapján" egy minden eredetiséget nélkülöző, szokványos krimit izgulhatnánk végig, ha az utazgatás fáradalmai közepett erre még egyáltalán képesek lennénk. Szerencsére az angol kisvárosból kikerülve, a bájosan vérfagyasztó krimi muzsikájának hangjai mellett némileg felüdülhetünk. Határozottan pihentető a harmincas évek hírhedt gengszterszerelmespárjának, a megfilmesített Bonnie és Clyde-nak a duettje, még akkor is, ha szívhezszóló dallamukat géppuskasorozat némítja el — velük együtt — a sanszon végén... Nincs időnk búslakodni, mert utunk Texasból egy finom kis francia szalonba vezet, ahol Achard vígjátékhősei a tőlük megszokott talpraesett replikákkal felelgetnek egymásnak, azzal a bizonyos, már-már akadémikussá váló francia könnyedséggel, amelyet több magyar színház széria Achard-előadásaiból oly jól ismerünk.

Ez lenne *Az*? — töpreng a sokat próbált rádió-utas. Hát a magyar művészek, költők szavára angol detektívek, amerikai gengszterek felelnek? Nem ilyen utazásra váltottunk mi jegyet!

Hogy a déli hírek előtt mégis szerencsésen hazaérkeztünk, azt a Magyarországon járt népszerű francia sanzonénekesnő, Juliette Gréco kedvességének köszönhetjük, aki egyetlen bájos mondatával visszahozott minket a Hármashatárhegyre. A szépség és meglepetés pillanata *ez* — nyilatkozott a rádiónak első magyaros ebédje után. Budapest panorámájában gyönyörködve. És rögtön utána gyönyörűen énekelni kezdett.

mű regénye nagy siker
John Updike *Nyúlcipő*-je
Magvető és a Kárpáti Kiad
zös gondozásában jelent
Olesz Goncsár Lenin-díjjal
tüntetett műve, a Ko
Giuseppe Dessi líraian szé
gényét, a *Verebek*-et az E
jelentette meg. Ugyancsal
Európa adott ki egy szép
gatást a modern szerb és horvát
drámairodalomból, *Sebzett madár* címmel.

Az egyre javuló

Kozmosz könyvek

is két újdonsággal jelentkezett egyidőben. A *Ne féltsétek őket* húsz elbeszélését „tizenévesek" írták — válogatás a kötet a Rádió „Így írunk mi" pályázatának anyagából. A *Százezer berber orvosa voltam* írója — mint neve is elárulja — magyar származású: Dr. Nicolas Dobo.

Nagy művészekről

szól két új könyv. A Zeneműkiadó Nagy Magyar Előadóművészek című sorozatának új kötetében, Balassa Imre *Sándor Erzsi* életútját, művészi egyéniségét méltatja. A könyv hanglemezmellékletén Mozart-, Verdi-, Donizetti-áriák csendülnek fel a kiváló énekesnő előadásában. Debreczeni István *Arany János hétköznapjai*-t írta meg a Gondolatnál megjelent tanulmánykönyvében.

Érdekesség

az új könyvtermésből, a július Mader—Gerthard Stuchlik—Horst Penner szerzőhármas *Dr. Sorge jelenti Tokióból* című dokumentumkönyve (Kossuth Kiadó). Közeledik az olimpia, alapozásként, felkészítő edzésként is hasznos olvasmány Keresztényi Józsefnek a Gondolatnál megjelent munkája, *Az olimpiák története:* az ókori versenyektől kíséri végig a vetélkedések történetét. Kultúrhistóriai érdekesség, a Corvinánál megjelent *A kocsi története.* — Tar László sok szép rajzzal, metszettel, fotóval illusztrált munkája. Kuriózumgyűjtőkre méretezetten, kis példányban jelent meg a Corvinánál a Nobeldíjas Miguel Asturias és a Lenin-békedíjas Pablo Neruda

hazánkról

szóló könyve, a *Megkóstoltuk Magyarországot.* A könyv annyira szép és játékos, hogy — témájához híven — már-már nemcsak könyvészeti, hanem gasztronómiai gyönyörűségekkel is szolgál.

Három

társadalomtudományi

mű: *Lenin összes művei*-nek 16. kötete az 1907. június—1908. március közötti időszak írásait tartalmazza. Hermann István *Kant teleológiája* című munkája (Akadémiai) Immanuel Kant életművét elemzi. *Auguste Blanqui válogatott művei*-t a Gondolat jelentette meg.

A Helikon tizennégy kötetes Mikszáth-sorozatának tizedik kötete 1880—1882 között írt *Kisebb elbeszélései*-t tartalmazza. Az Akadémiai Kiadói Jókai-sorozatának új kötete: *Cikkek és beszédek 1850—1860.*

K. J.

A párizsi utca habzó fürdőjére még emlékeztető bőrrel, izgatottan vettem kézbe Ady műveinek legújabb, Vezér Erzsébet által életre-mentett kötetét: arra kerestem választ, hogy mit jelentett Adynak Párizs azonkívül, amit már úgyis tudunk: hogy a Bakonya volt, mely elrejtette — persze nem túl ügyesen —, a szájas Duna pandúrhada elől?

Hadd kezdjem kitérővel: szakítani kellene a közvéleményben oly szilárdan megrögzött Ady-képpel, amely szerint a szóbanforgó költő zseni volt talán, de henye és rossz polgár, aki elszerette és elitta pénzét, és szobrot állhatott volna a bohém megbízhatatlanságnak. Gondoljuk meg: 1906 júniusától 1907 júniusáig — tehát huszonkilenc-harminc esztendős korában — 230 oldalnyi vallomásos tudósítást küldött Párizsból lapjának, a Budapesti Naplónak, és ezek a költő nem-szépirodalmi műveinek — melléktermékeinek — *nyolcadik* kötetében, annak első felében kaptak helyet. Ha emellett még pumpolható mecénásokra is szorult — akiket ma nálunk mecénásokra nem szoruló nagyok is örömest bántanak, vajon miért? —, akkor ebben nem Ady szerelmi és gégekapacitása a ludas, hanem az ország, amely nem tudott tisztességesen ellátni egy ilyen kiemelkedő szorgalmú és tehetségű munkást.

De térjünk rá a fatális kétszázharminc oldalra: még nem jelent meg nálunk magyar szerzőtől felkavaróbb és megrázóbb olvasmány. Ma már szinte hihetetlen, hogy ez annak idején így napvilágot láthatott. Adyt az mentette meg, ami miatt annyit háborgott: hogy a szellemi értelemben vett csőcselék kevéssé olvasta, mert passzióihoz és kormánykodásához nem volt szüksége betűre. Pedig ezek az Ady-cikkek kiérdemelték az ország teljes záptojás- és rothadt paradicsomkészletét. Együtt van itt minden: istengyalázás, vallásgyalázás, nemzetgyalázás, sértő személyeskedés, tisztelt tekintélyek jólirányzott farbarúgása, vagy pozitív fogalmazásban: szabadgondolkodás, internacionális hazafiság, munkásszimpátia, szocialista reménység.

De az alaphang keserű, a szájíz rossz. Ady nem arra ébred rá Párizsban, hogy odahaza ez vagy amaz reformálandó, reakciós, elviselhetetlen: ezt tudta már bölcsőjében is. Párizsban az a sokk éri, hogy Magyarország egyszerűen *nem létezik.* Megvan a földrajza és a történelme, olykor még beszéltet is magáról — de szokásainak, erkölcseinek, társadalmi állapotainak és az itt föllelhető agyberendezéseknek nincs megfelelője a világon. És mivel Ady min-

GRANASZTÓI Pál

Barna Gábor: Granasztói Pál (1908-1985)
=Vasrejtő,

CSÁK Máté

P.S.: Csák Máté alkotásai.
= Vasárnapi, 23, 1987, 3. 34. l.

GRANASZTÓI Pál

Elhunyt Granasztói Pál

Magyar Hírlap 1985. július 6. 9.

Népszabadság július 6. 21.

életéről kevés adat maradt fenn, eredeti arcvonása hiánya
a szobrász hatalmas kalap mögé rejtette az arcot: a megidé
személy eltávolodott az időben.

Orosz István rátalált az emblémára, szovjet katonai egye
hába öltöztette, felirattal látta el és elindította útjára. A pl
ambivalenciái (monumentalitás – metszettechnika, bru
tarkó-kivégzési póz, eltávozás – szűk képkivágás) rög
egymásnak feszültek, de a direkt hatás félresodorta
interpretációt. Mindenesetre – kulturális terheltségével eg
– a választási hadjárat egyik legjobb, legtöbbet idézett plak
volt. A Baloldali Ifjúsági Társulás lapja már az 1990-es
elején az SZDSZ-t érezte bele a megforduló arcba (Füge, cín
1990. január 26.). A Silhouett divat-design kft. első
terjesztette trikókon az „adieu"-s változatot. Az ered
teljesen eltérő, primitív módon átrajzolt jelvények, mat
nagy sikert arattak, az elvetemültebbek mézeskalács form
lepték meg barátaikat. *Cicciolina* mint mű-alkotás könnyed
franciásabb búcsút vett, októberben a „Viszlát Iván" leme
mutató-koncertre invitálta a közönséget. A szovjet hads
replikái, túl azon, hogy az eredeti, mosolygós katonatípu
nyúltak vissza, másfajta elvonulást kívántak éreztetni, a ve
szembenéző, könyöklő tankista „Minden jót magyarok!", il
az „Isten veletek magyarok!" felirattal valóban elegáns m
köszönt el. Az őszi romániai választások plakátján a Ner
Liberális Párt vállalta fel a náluk nem szovjet egyenr
elvtársak elbúcsúztatását. Miközben a felöltözött „tov
bőröndjeit cipelve gyalogol ki a történelemből, a motívum e
izmosodik. Így a történetnek még nincs vége.

GRANASZTÓI Pál

Polónyi Károly

Bécsi egy ortodox építész-
tő

Élet és Irodalom 1985. július 12. 7.

Korniss Dezső

64 elején találkoztam. Miért
tem volt, 1962 körül kezdtem
3 végére olyan anyag gyűlt
kartam valakinek mutatni. De
nel teljesen egyedül vagyok
ztán egy barátnőm, „aki jól
látogatás előtt figyelmeztetett,
s nagyon zárkózott és nagyon
n. A látogatás megleptéssel
érleteim, és igen barátságosan
st egyedül – újra fenn voltam
n át. Rengeteget találkoztunk.
otta a rendszeres kapcsolatot.
zonyatos pénztelenségben, de
m élt nyomorban, azt az ő
zza. A főiskolai ösztöndíjam
ne, így néha meghívtam egy
eltéttel. A feltétről lemondott,
et". Az egész körülbelül 3,20-
következett, és egy nagy séta
gy művésze volt, hogy lehet
fivel mindig este voltam nála,
ez? Egy kis kenyérdarab és
felszolgálni, mint egy párizsi
erszámra ittuk a teát. És
n rendkívül zavaros, dobált

GRANASZTÓI Pál

Jávor Ottó: Granasztói Pál. (1908-1985).
= Budapest, 23, 1985, 9. 29. ll

1.8

1.4 1.6

75 1,00 1,25 1,55 1,90

EERING USE ONLY

1.25 1.4 1.6

1.0 1.1 1.8

2.5 2.8 2.0

45 50 40

32 36 2.2

3.4

Granasztói Pál
Barbiró Virgil,
Művészettörténeti Értesítő,
1956. -306.l.

GRANASZTÓI /Rihmer/ Pál:

A magyar népi építészeti mozgalom,
Az Ország Utja, 1938. 3.sz.

Granasztói Pál

A Belváros egykor és ma

„Budapest"

I. IX (1971) 12 k. 8-11 l. (képek)
II. XI (1972) 1 " 8-11 l. (-"-)
III X. (1972) 2 " 10-14 l. (-"-)

GRANASZTÓI Pál:

Európai építészet, Bp. 1948. M. Műv. Tanács kiad.
Tanulmányok
Bibl. o

XIII. Ca - 65 11

GRANASZTÓI Pál:

Az épitészet igézetében
Bp. 1966. Magvetõ

GRANASZTÓI Pál:

Vallomás és bucsu
2. bőv. kiadás, Bp. 1965. Magvető

GRANASZTÓI PÁL

GRANASZTÓI Pál - Czézing Lajos:

Budapest egy épitész szemével,
Bp, 1971. Corvina, 241. l. 24x2o cm

GRANASZTÓI Pál:

Itthon éltem
Bp. 1971. Szépirodalmi Kiadó, 344. l.

GRANASZTÓI /Rihmer/ Pál -FISCHER József:
Visszapillantás, T. és F. 1943. 2.old.

Granantári Pál

Balog János: Granantári Pál. = Új T. 85. júli. 21.
43. ill.

Granantári Pál

Z.L. [ZAY László]: Bécsie Granantári Páltól.
= M. Nemzet, 1935. július 6. 4.

M D/

dr. Gaparantóz Tás
építőművész

Az Ybl díj I. fokozatát kapta.

Kitüntetések.
Művészet, 1969. április - 31 lap.

Gremántói Pál:

Ember és látóvány városépítésünkben.

Új Írás VI. évf. 1966. okt., 10. sz. 88-92. l.

MDK

Gramantói Pál, építész

Részt vett az író—építész találkozón.

Fővárosi körkép
Acsél-kovách Tamás: Utaka kujsa mosolya
4

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. márc. 1.

dr. Granasztói Pál

tanácstagjelölt.

Magyar Nemzet, 1967. II. 14. 3.o.

MDK

Granasztói Pál, építész

„A neves építész, Granasztói Pál írja Salgótarjánról, hogy falujából vált nemrég ipari központtá, ... s most .... (vom) átalakulóban modern városról."

Kőnegi Frigyes: Az elmaradott kohótelepek felnőttek 4

NÉPSZABADSÁG, Bp. - 1967. aug. 11.

Gramantói Pál, épülés MDK

Bálint János, a pécsi tervező vállalat vezetője nyilatkozata a hírekről.

Gramantói: Ember s' hivatás c. tanulmányáról.

Rónai Károly: Milyen legyen a korszerű lakótelep? 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 22.

MDK

Granasztói Pál

Az épitészet háboru utáni feladatai Magyarországon.
Tér és Forma, 1944-45. 11.sz,

MDK

Granasztói Pál építész

a Magasépitési Tud. Egyesület tagja, dicséretben részesült, mert munkáját a vállalt időre teljesitette.

Simor D: Egyesületi hirek. Épités-Építészet, 1949. 3.sz. 68. o.

MDK

Granasztói Pál épitész

Gárdonyi J: ...Petőfi hid budai hidfője...
Magyar Nemzet, 1952. aug. 8. 5.l.

H.D.K.

Granantó Pál
építész

Városépítő problémáink az
alkalmazott művészetek tükrében

R.Zs: Az építészet és a társművészetek viszonyáról
Művészet, 1961 november — 17l

Н.Д.К

MDK

Granasztói Pál épitész

Teljes autonómiát kap a Magy.Müvészeti Tanács.
Szabadság, 1945. ápr. lo. 2.o.

Granasztói Pál

MDK

A budai Palota Janáky István és társai ujjáépitési tervének birálata során és részben a terv alapján 1950-ben szervezett szakértőbizottság vezetője: Papp Imre, tagja: Granasztói Pál, Kardos György, Pogány Frigyes , Rimanóczy Gyula.

Granasztói Pál - Polónyi Károly:Budapest.holnap. Bp. 1959.

114.l.

MK

Granasztói Pál

Az Erzsébet-hid - Attila körut közötti utpálya felemelésének és alatta park átvezetésének gondolatát Schömer Ervin és Granasztói Pál 1942-es tanulmánytervükben vetették fel.

Granasztói Pál - Polónyi Károly: Budapest holnap. Bp. 1959.

111.1.

MDK

Granasztói Pál

könyve:

Granasztói Pál-Polonyi Károly: Budapest holnap.
Bp. 1959. Gondolat Kiadó. 126 lap.

Az előzéken és a fejezetek előtt Balogh T. István rajzai.

M.D.K.

Granasztói Pál
épületén

Az Országház utca 18.sz. épület
helyreállításán dolgozott.

Lehoczky Károly: Ujjáépül a budai várnegyed.
Művészet, 1961. október 18.

Granastói Pál

MDK

Egyiptomi, gondolatai egy
város komoru rendezése, átépítése
problémáiról.

Granastói Pál: Városépítés Szolnokon
Lap 9.

NÉPSZABADSÁG 1964. dec. 6.

Gyarmathi Pál, építész

Cikke az újjáépített Budai várpalota problémáiról.

Gyarmathi Pál: A budai palota a vár-
képben 10

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. nov. 1.

GRANASZTÓI Pál, dr építész

és Palóczi László

„Budapest holnap" c. könyvében a

Kálvin téri kelet-nyugati tengelyre merőlegesen tervezett

8-10 emeletes magasház építését

Vig István: Cilinder-stílusban vagy korszerűen
Érdekes vita..... a Kálvin téri [illegible] építéséről
Magyar Nemzet 1962, január 9. 5.l.

M.D.K.

Gravaszti Pál
építész

A Dunaparti [illegible]ségi a városkompozícióban
címmel ir cikket.

Budapest városépítészet Kérdései. (1934) 72l.

Y.T.M

Δρ. Ιωάννης Γ. Τσολάκης
Φιλόλογος

Ο Ν. Καζαντζάκης και η πρώτη δεκαετία της κομμουνιστικής εξουσίας
στη Ρωσία.

Ηράκλειο Κρήτης (1924). Διδακτορική διατριβή στο Πανεπιστήμιο Κρήτης.

152.

MDK

Granasztói Pál
építész
/# a müszaki tudományok kandidátusa

Hozzászólása " A korszerü városépités szempontjai müemléki városokban" cimmel Az épitészettörténeti és müemléki konferencián 1957. okt 22-én.

ÉKK 1959. 3-4.sz. 448-452.o.

M.D.K.

Granasztói Pál
épített

Nagybudapest általános rendezési
tervének elkészítésében részt vett.

Granasztói Pál: Nagy-Budapest városrendezése
Városi Szemle, 1948 – 29 lap

Granasztói Pál [építész]

Vallomás és hitvi c. memoárja emlékiratirodalmunk értéke.

Réz Pál. Emlékiratok, naplók, levelek

A KÖNYV, BP. 1961, november

14-15. l.
I. ért.

Gyarmati Pál, ejtőtér

MDK

Cikke a problémáiról.

Gyarmati Pál: A Vérkörtársaság
célja a torkolat

9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. aug. 23.

MDK

Granasztói Pál épitész

A lengyel országos területrendezési terv.
Épités-Épitészet. 1949. I. évf. 5.sz. 33-42.
l.számos ábrával.

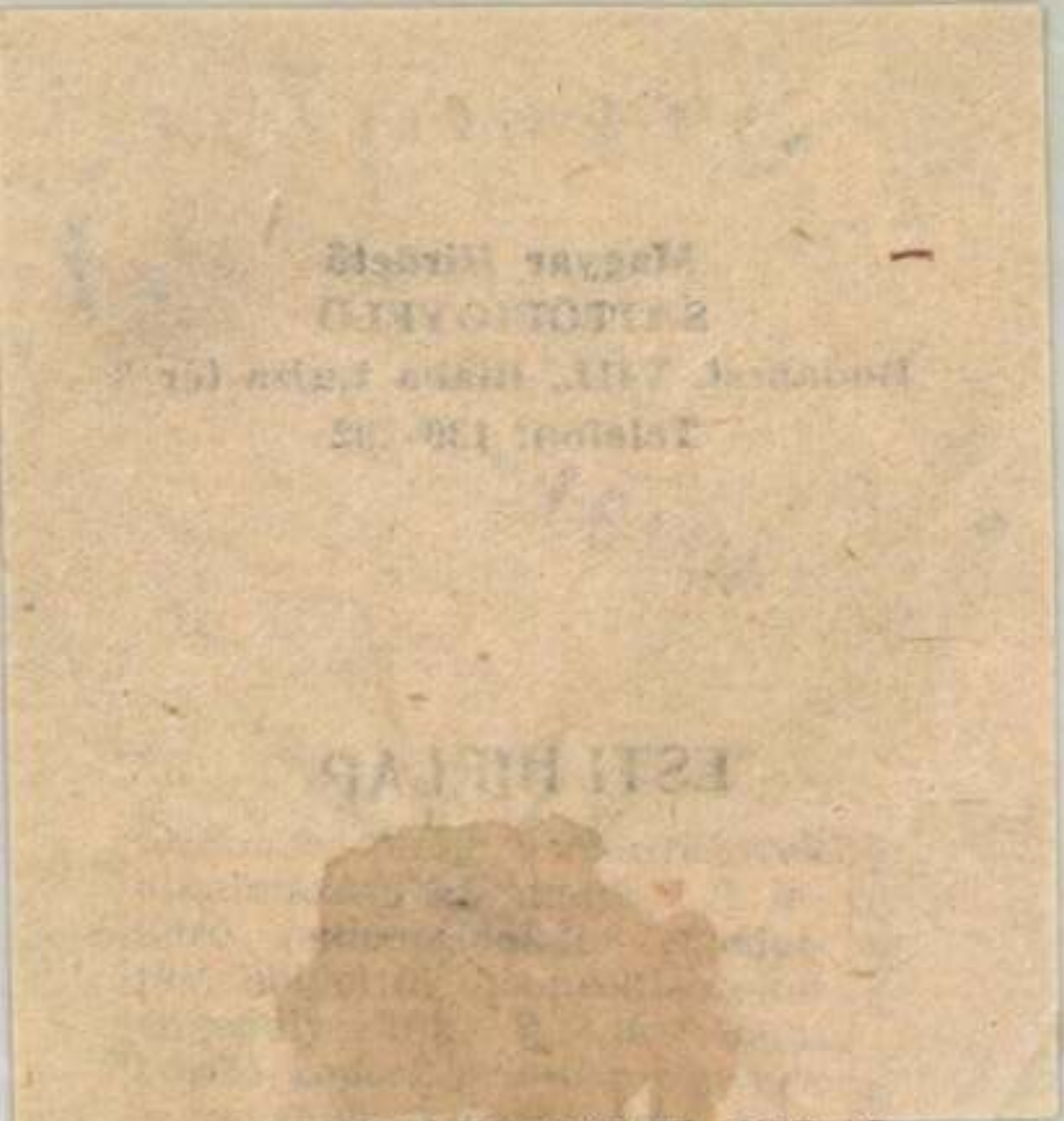
Granasztoi Pál

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957. MÁJ 31

ESTI HIRLAP

□ *GRANASZTOI PÁL építész rendez vitaindító előadást a Magyar Építőművészek Szövetségének pénteki klubestjén. Az építészek a városépítés időszerű hazai és külföldi, esztétikai és technikai problémáit vitatják meg.*

sze, ezeket nem szabad teljesen leparancsolni a falakról,

MDK

Granasztói Pál

Benkhard Ágost: Az OTI balatonujhelyi fiu iparostanuló üdülője. Épités-Épitészet 1950. 8.sz. 514.l. - A terezők hozzászólása 515-523.l.

Granasztói Pál építész MDK

Ik építészet ifjúságában c. kötet
megjelenése alkalmából — illusztrációval.

Faludy Róbert: Könyvnemzedék 9.

NÉPSZABADSÁG Budapest, 1966. júl. 22.

Granasztói Pál, épületei

Hozzászólt a vitához.

(-tos): Vita a Kósmath Lajos-ről 4

ESTI HÍRLAP Bp. 1966. okt. 25.

Granasztói Pál épitész M.D.K.

Közös deklaráció, amely hitet tesz a Bauhaus és CIRPAC-elvek mellett ./194 /

/Fischer József, Granasztói Pál, Kismarty-Lechner Jenő, Major Máté/ Weltzl János

Major Máté: Egy épitész szubjektiv megjegyzései

Magyar Epitőművészet 1963/4. 58.l.

MDK.

Granasztói Pál

Pro Arte kitüntetéséről

Tanácsok Lapja 1966 febr.

MDK.

Granasztói Pál

Pro Arte dijat kapott

Esti Hirlap 1966 febr.12.

MDK.

Granasztói Pál

Pro Arte dijat kapott

Népszabadság 1966 febr.13.

MDK.

Granasztói Pál

Pro Arte dijat kapott

Népszava 1966 febr.lo.

Gyarmathy Pál dr

városépítészeti tudományos eredményeiért és irodalmi műveiért az Ybl-díj I. fokozatát kapta.

Átadták az idei művészeti díjakat.

Magyar Hírlap, 1969. április 3. 7. l.

Granasztói Pál

cikke: A hazai urbanisztika problémáiról. - Társadalmi Szemle, 1968.3.sz.30-39.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

156.l.

Granasztói Pál

Granasztói Pál: Levél Major Mátéhoz. - Valóság, 1968. 12.sz. 55-56. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1971.2.sz. 149-182. l./

152. l.

Granasztói Pál

Itthon élem c. könyvéhez fűz reflexiókat
Mesterházi Lajos.

Budapest, 1971. 11. sz.

6-7. l.

Gravantói Pál

Miszeripari Kutatóintézet Székháza, Bp,XXII, Petényi út./Szendrői Jenő, Schultheis Imre, Tokár György építészek./ - Ism: Gramasztói Pál, Magyar Építőművészet, 1968. 1.sz. 8-10. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1971. 2.sz. 149.182. l./

153.1.

Quarante Tal

Granasztói Pál, épülén

„Budapest egy épülés neveivel"
(Corvin) c. műve

↓

— : Most jelent meg

8.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 14.

Granasztói Pál, építész

Budapest egy építész nemével c.
könyvének ismertetése.

F. R.: Könyvnemek 7.

Népszabadság, Bp. 1971. szept. 17.

Granasztói Pál
életéről

valamelettel foglalkozik

Radnóti: Magyar életrajzi lexikon
Akadémiai Kiadó 1971.

Szanantói Pál
építész

Európai építészet. Bp. 1948.

Sólyom Endre: A CIAM anyagából
40.
Akadémiai Kiadó 1972.

Gramantoi Pál
e'ué'te'k

~ Ki'ssaemlé'hezé'e a CIRPAK - ra.

/ Megjelent /

Jó'hír Ember A CIAM magyar nyelvű
1928 - 1938. 17.
Akadémiai Kiadó 1972.

Gravantói Pál

Cikke, ill. előadása a MÉSz-ben 1970. XII. 6-án:
Az építészeti alakítás lehetőségei a városépítésben.

Magyar Ép. műv. 1973. 3.sz. 59-60. l.

Gyarmathi Pál

cikke: A Belváros egykor és ma. I.

Budapest, 1971. 12.sz.

8-11.l.

Granasztói Pál

Az MTA Településtudományi Bizottsága 1968.dec.18-i ülésén megvitatta és elfogadta Granasztói Pál: A településtudomány tartalma és kapcsolódásai"c. javaslatát /munkatárs: N.Lókody Eszter, opponensek: Bonta János és Perényi Imre./

Faragó Kálmány: A Településtud. Biz. munkájáról. - Építés- Építészettudomány ,1969.1-2.sz.219-22o.

Granasztói Pál

Tér és idő a városépítészeti alkotásban" c. munkáját idézi.

Borsa János: Az építés és az építészet tudományai.
Építés- Építészettudomány, 1969.1-2.sz. 5-47.l.

31. l.

Gravantói Pál

hozzászólása a Valóság építészeti vitájához /Valóság, 1968. ~~május~~ December/. Irodalomjegyzékben hivatkozik rá:

Vidor Ferenc: Az építészet "teljességéről". Építés- Építészettudomány, 1969.1-2.sz. 63-74.l.

74.1.

Granasztói Pál

Granasztói Pál és N.Lokody Eszter: A településtudomány tartalma és kapcsolódásai c. munkáját idézi

Bonda János: Az épités és az épitészet tudományai. Épités- Épitészettudomány. 1969.1-2.sz. 5-47.l.

25.l.

.

Gyomaszéki Pál

1944 őszén a magyar CIRPAC cso-
port tagja.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

1057

Gyenaszói Pál

1938 után Fischer József csoportjához tartozott.

Mérei Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

82.

Granasztói Pál, építész

VI. ker. -i tanács tagja.

— : A Fővárosi Tanács

3.

ESTI HIRLAP, Bp., 1971. máj. 8.

Granastói Pál ejtőtén

A magyaron kívül angol, francia
és német nyelven is megjelenik a
könyve.

—: Budapest egy ejtőtén remével 2.

ESTI HIRLAP, 1Bp. 1971. jül. 29.

Gramantzki Pál

Ds. Harner Ferenc nyitotta hozzá elméleti kiolakulásához.

Gramantzki Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 16. l.

Gramantzki Pál

Bierbauer (Borbiró) Virgillel együtt kísérletet végzett mágneses vasvizsgálatokra alkalmazva.

Gramantzki Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 17. l.

Granasztói Pál

Nagy hatással volt rá Krompecher (Korompay) György egyetemi doktori értekezése.

Granasztói Pál: Történészek a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 17. l.

Gramsztói Pál

Bicskei (Borbíró) Vigyel példájára fogott hozzá a tudománynak igényű anyaggyűjtéshez.

Gramsztói Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1965. 8. sz. 16. l.

Gramaszteli Pál

Első, statisztikákra támaszkodó városszociológiai munkája (A magyar városfejlődés és Budapest) Bierbauer (Bierbaúr) Virgil életművének jött létre, de kutatással vállalá Vargyai Károly is.

Gramaszteli Pál: Tömegsírok a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 17. l.

Gramantzki Pál

Írásaitan példaképei Cs. Szabó Lászlótól Bóka László, Halász Gáborau s másokau a folklukutatókig. Erdei Ferenc, Szabó Zoltánig. A folklukutatókkal Bicebauer Virgilnél időnként találkozott is.

Gramantzki Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 47. l.

Graurstói Pál

A magyar városjelleg és Budapest c. munkájában kifejtett vélemények vitába szállt Mendöl Tibor a Kispót-medence városa c. művében.

Graurstói Pál: Töprengések a kisvárosról; Valóság, 1964. 8. sz. 17. l.

Gromaszki Pál

Legjobb korai cikkeit a modern építészetről (megjelent a Magyar Csillagban) egy Egry Józseffel és Gergely Kiss Pállal társaságban folytatott vita nyomán pár nap alatt írta.

Gromaszki Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 18. l.

Gramantzki Pál

A Magyar város című könyve Erdei Ferencnek
rendkívüli hatással volt a szerzőre.

Gramantzki Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 17. l.

Gramantzki Pál

Le Corbusier örökségét csak annak az újító építészgondolkodásnak a működésében, amelyhez maga is csatlakozott és amely úgy vélte, joga van megszabni az emberekről, hogyan éljenek. Ez a felfogás a 20-as, 30-as években jogos volt, de lassan meredek vált.

Gramantzki Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 18. l.

Gramantzki Pál

Esszéírói tevékenységét a háború utáni években is folytatta. Módszeresebb kutatáshoz, tudományos munkához első ízben az 50-es évek elején kezdett hozzá egy akkor alakult kutatói intézmény megbízásából. Közben műszaki hivatalban dolgozott.

Gramantzki Pál: Töprengések a tudományról; Valóság, 1969. 8. sz. 18. l.

Granasztói Pál, építész

Itthon éltem c. önéletrajzi írásának

ismertetése.

F. R.: Könyvszemle

Népszabadság, Bp. 1971. jún. 18.

cay

Granasztói Pál

„Az építészet ipészetében" c. könyvének ismertetése. Tolnai Jánosról

Valóság. X. (1967.) 3. sz. 111-2. l.

M.D.K.

Granasztói Pál, építész

nevét említi a szerző, mint aki már az 1944-ben bombázások idején részt vett a haladó magyar építészet háború utáni feladatainak megfogalmazásában.

Major, Máté: Ungarische Baukunst von heute

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red: Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t.

277. old.

Gyomaxtói Pál

a haladó magyar építészet képviselője

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966.

265 p

Gromaszki Pál

Többszörös M. Építőművészek Mesteriskolájának tanulmányi vezetője: 1967 – a Fővárosi Tanács V.B. tagja. A M. Építőművészek Szövetségének, a M. Urbanisztikai Társaság és a M. Iparművészeti Szövetségének tagja.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. /: Főszerk. Gyöngyössy, Kis Tamás :/ Budapest, 1969

196 l.

Gyarmathi Pál

1968 - az M.T.A. Településtud., Építészelméleti, Városépítési Tud. és Tervező Int. tudományos tanácsadója. A műszaki tudományok doktora (1967), Ybl díjas, (1969). Több szakmai könyvet, tanulmányt publikált.

Li kicsoda? /: Fenő Gyöngyné, Kis Tamás :/

Életrajzi lexikon, Budapest, 1969. 196.

Gyromosztói Pál

Főbb művei: „Városok a múltban és a jövőben" (1942), „Európai építészet" (1947), „Budapest holnap" („Városszépe", 1959), „Város és építészet" (1960), „Vallomás és kilátás" (1961, 1964), „Lione" (1962), „Az építészet igézetében".

Fonó Győrgyne, Kis Tamás: Ki kicsoda, életrajzi lexikon, Budapest, 1969. ~~1-617~~ 1961.

Granasztói Pál

cikkei:

Városépítészetünk időszerű elméleti kérdései. Valóság. 1967. 10. évf. 2. sz. 11-13. l.

Granasztói Pál: Városépitészetünk néhány időszerü elméleti kérdése, doktori értekezés és Major Máté, Perényi Imre és Pogány Frigyes opponenesi véleményei. - Épitész- és Közlekedéstudományi Közlemények, 1967. 11. kötet, 1.sz. 143-171 l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

76. l.

MDK

Granantói Pál, épülén

A Városképek - Műemlék sorozatban
jelent meg Dercsényi Dezsővel
közösen írt Városról szóló könyve.

Új Rezső: Könyvek a Dunakanyarról 418-422i.
Lap

A KÖNYVTÁROS, BP. 1963. július XIII/7

MDK

Granasztói Pál, építész

Cikke a címben megadott témáról.

Granasztói Pál: Iskolák, építész nemzedék
8-9. l.

Gyermeknevelés, Bp. 1970. szeptember

XXV/9

MDK

Gruenthói Pál, építész

Tőlem egyik cikkében: az eklektika értékeiről, jó hatásáról.

Lipták Gábor: Ybl Miklós alkotásai 164-167. l.

A KÖNYVTÁROS, 1964. március [XIV/3

Granasztói Pál

Granasztói Pál bevezetőjét Lőrinczy György budavári f
fotoalbumához /Bp,1968./

idézi irodalomjegyzékében

Zolnay László:Városépités, város-szépités Budán.
Művtört.Ért. 197o. 1.xxx sz. 2-23. 1.

23. 1.

Gramsci Pál

1969 NOV 25

1021

1969. november 25, kedd

Mély részvéttel kísérték utolsó útjára dr. Harrer Ferencet

Hétfőn a Farkasréti temetőben mély részvéttel kísérték utolsó útjára a 95 esztendős korában elhunyt *dr. Harrer Ferencet*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának alelnökét, a budapesti népfrontbizottság elnökét, országgyűlési képviselőt, a fővárosi tanács tagját, nyugalmazott alpolgármestert. Ravatalánál — amely előtt bíborpárnákon helyezték el kitüntetéseit — a politikai, a társadalmi élet, a főváros több vezetője állt díszőrséget. Az elhunyt munkáshatalom szövetségese, a szocialista állam híve és építője. 1948 óta országgyűlési képviselő volt, három ízben korelnöke a parlamentnek, s mindvégig aktív bizottsági tagként működött.

Híve és támogatója volt a népfrontpolitikának, megtestesítője a párton kívüli népfrontpolitikusnak. Őszinte híve lett a munkás-paraszt hatalomnak, elismerve a munkásosztály és a kommunisták vezető szerepét, s szolidaritást

hozzátartozóival együtt megjelent a gyászszertartáson *Kisházi Ödön*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, *Kállai Gyula*, az országgyűlés és a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, *Erdei Ferenc*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára, a parlament tisztikarának több tagja, az országos és a budapesti népfrontmozgalom több vezetője, sok képviselő, az elhunyt barátai, tisztelői és tanítványai. Ott volt — s ugyancsak díszőrséget állt a ravatalnál — *Hoang Luong*, a Vietnami Demokratikus Köztársaság budapesti nagykövete és *Le Huu Van*, a Dél-vietnami Köztársaság magyarországi nagykövetségének ideiglenes ügyvivője. Megjelent a budapesti diplomáciai képviseletek több tagja is.

Erdei Ferenc búcsúztatójában elmondotta, hogy Harrer Ferenc a polgári haladás híveként lett a vállalva, a maga polgári haladó nézeteivel, kritikai észrevételekkel és kezdeményezésekkel egyaránt támogatva.

Sarlós István a főváros, Budapest tanácsa és lakói nevében búcsúzott Harrer Ferenctől, közéletünk doyenjétől, a kiemelkedő tudású urbanistától.

Gyászinduló hangjai közepette vitték a sírhoz Harrer Ferenc koporsóját, s a családi nyughelyen hantolták el. A sírnál a tisztelők, tanítványok, barátok és egykori munkatársak nevében *Granasztói Pál* Ybl-díjas építész mondott búcsúszavakat, majd a frissen hantolt sírt elborító koszorúk sokaságában elhelyezték az országgyűlés, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a budapesti pártbizottság, a fővárosi tanács, a Magyar Tudományos Akadémia és az Urbanisztikai Társaság koszorúját.

Gramantói Pál, épitén

MDK

Megjelent Mikó világom c.
emlékkötete.

P. L.: Könyvnemle 7.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 22.

Granasztói Pál

Janáky István építész /1901-1966/ nekrológja. - Farkasdy Zoltán, Magyar Építőművészet, 1966. 15.évf. 3.sz. 19. l. - Granasztói Pál, Magyar Építőművészet, 1966. 15.évf. 3.sz. 57. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

283. l.

Granasztói Pál

Granasztói Pál: Az épitészet igézetében. /Tanulmányok, kisérletek /III./ Karátson Gábor./ Bp. 1966. Magvető kiadó. - Ism.: Angyal Endre, Jelenkor, 1966. 9.évf. 11.sz. 1083-1085. l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

279. l.

Granasztói Pihmer Pál

A magyar CIRPAC szűkebb körének ifj. Kismarty-Lechner Jenő-vel, Weltzel Tamással és Major M.-mal, akik 1938-ban a következő hónapokat választották.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 271.l.

Granasztói (Rihmer) Pál

született 1908. Építész, író. Tanulmányai: Műegyetem, Budapest. 1933. diplomázott. 1964: Doktor. Dipl. műve: Városrendezés és építészet története.

Fehete Morton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l.

III/1.

Gromaszkói (Dikmer) Pál

Könyvei: Város és építészet" 1960. „ Valóság és tűnődés" (1961) „ Diane" 1962.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 111 l.

MDK

Gramantói Pál épülén

4 sírnál búcsúbeszédet mondtak.
[Farkasréti temető]

-: Mély részvéttel kísérték utolsó útjára dr. Harrer Ferencet 4.

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 25.

120
+ 11

Grenerstól Tál
építész

a Budapest székesfővárosi Közmunkák
Tanácsának tagja.

Budapest VII. ker. Erzsébet krt. 1. sz. 1968 jan. 1. l.

Gnesmanbi Pál

Városvéről.
W. Milánó

Budapest VII. ker. 1. sz. 1869. jan. 23. l.

dr. Granasztói Pál építész

Ybl díjat kapott (I. fokozat)

N. N.: Hadházak az idei műemlékek díjakat

Magyar Hírlap 1969 IV. 3

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

dr. Granasztói Pál

Ybl díjat kapott (I. fokozat)

N. N.: Irodalmi és művészeti díjasok

Élet és Irodalom 1969 IV. 3

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Gremeastói Pál

-nale előbb írónő kellett lennie, hogy építészkedést is becsülni kezdjék? Hogy azt is, amit az építészetről írt, előbb folyóiratokban érdeklődéssel olvassák, aztán lassan... befogadják, s ezzel az építészeti közvélemény alakulása fokozatosan megindulhasson,... mélyedjen.

Major Máté: A építészet igézetében. Gremeastói Pál könyve.

Új Írás VIII. évf., 1. sz. 1967. jan., 115. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

II.

Gremsdori Pál

az író többet tett mint eddig is az épí-
tészet ügyéért és az épitészeti közvélemény
kialakulásáért, mint az előd- és a
kortárs-épitészek egész sora.

Major Máté: Az épitészet ügyében.

Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 115. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

III.

Gremeskói

Ezt bironyitja nemrég lezajlott, A épitészet ügyében c. tanulmánykötete mai a puszta megjelenésével is, És még inkább bironyitani fogja gondolatainak elterjedésével...

Major Máté: A épitészet ügyében. Gremeskói Pál könyve.

Új Irás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 115. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

IX.

Gramantári

Ismerve könyvkiadásunk és könyvterjesztésünk meglehetősen negatív magatartását az építészeti... kiadóvállalkozásokkal szemben, talán ez a kötet sem jelenhetett volna meg, ha nem előzik Gramantári remek emlékkönyvei - előbb a Vallomás és bűnös (1961) után a Liaque (1962), s végül a mindkettőt egybefogó és kiegészítő második Vallomás és bűnös (Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1965) -, melyek őt a nem-szakmai nyilvánosság előtt is ismertté avatták.

Major Máté: Az építészet igézetében.
Gramantári Pál könyve.
Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 115. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Gramesztói V.

Jg...er a kőtest is, meg pedig csekeuem egé-
szében leíró... szekeuéuletről szól, nemcsak
az építések, hanem az iőt megismert... hag
leíróuségo szempőne is az építéset megisme-
résének, megértésének... forrásáré vállik.
Szómomme is, elinek nélkőy ezzel kapcsol-
ban kerolt papírpusza mér a Gramesztóival, mejd
egre kőrelebb [illegible] horné, hogy mo... többé-
kevésbé egzakt fusson az építéset... igazuek,
többek leírt az építésről kőrvelemény mo-
dosremdésének is volna alapjában... szándomte
különösen érdekes... a kőnyv, linen 41 fenulmenyd-
val, kiséret "ezel" épületével az építésel-csakuem ha-
rom évtizedet (1537-1965) fogja át.
Uj Szó VII. évf. 1. 2. 1965. jan. 15. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Grenadéri VI.

Ha ezt az idős a körülötti irásoke és a történelmi fegyver (s...az ember-az épitésen és iró hegyzete) alapján sikeresebbre kontrolli próbálom, kétrom fontos periódusát állapithatom meg Grenadéri pályafutásának és alkotói munkájának.

Major Máté: A épitészet igénytelen,
Grenadéri Pál könyve.

Uj Irás VII. évf. 1. sz. 1969. jan., 115. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

VII.

Gremeczki

A első periódus a kötet első írásának publikálásától (A vérpadok sorsa a lengyel szerzőnél 1837) a felszabadulásig terjed. Ez a nyolc esztendő két jelentős mérföldkő közöttiként a regényben. Ez az idő Gremeczki emberi-építészi becsvágyának és... meteorológusának leírásával, elhagyjuk a Vallomás és bűnök-ben... leírja. Ez időben kezdi közelebb egymáshoz; 1942-ben veszi el a Tél és Forma versenyét Borbíró Virgil-től, Tischer József és az akkor még nem engedélyezett magyar CIRPAC-szekcióból mellette maradt, később „leó" benne Gremeczki és ő is.

Major M.: Az építészet igézetében. Gremeczki Pál könyve. Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 115–116. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gnemeskói VIII.

A Tér és Forma ernyő a magyar építészeti [és elég széles skálán a politikai] baloldal fogalmához lesz, s ezt a profilját tartja 1944 okt.-ig (akkor jelenik meg a február-decemberi előtti utolsó száma, bár még a novemberi is készülő), amikor nem minden kockázat nélkülözi... volt. Gnemeskói e kockázat tudatában vállalja a nehezebb, de igaz utat, s ezt nem titkolja, sőt nyíltan tiltakozik hozzá...

Major Máté: Az építészet igazsága.
Gnemeskói Pál könyve.
Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan. 116. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Gruenestori IX.

... az állandó helyreállítási munkálatok mellett Gruenestorinak épületegyüttesének jellemzői voltak, mindkettőnél megvolt a lehetőség a deklarációban is, mégpedig a Tér és Forma építményi-perlicentrikus típusa 1944 okt.-ben ... megrögzült Gruenestori megfogalmazása alapján fejtődött el. S a novemberi számban újra megjelentetni, az építészet határán túli feladatai Magyarországon címmel, de ezt ... csak egy esztendővel később közölhette. (Tér és Forma, 1944-45, 11. sz. 158. old.)

Major M.: Az építészet ügyében.
Gruenestori Pál könyve.
Új Írás VIII. évf. 1. sz. 1967. jan., 116. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gremeskói

I.

A említett nyolc esztendőből ez új Gremeskói-könyvben közölt két elbeszélő írás terjedelmesen nem sokkal érzékeltetni annak a írásonyag rövid időnek... történését, mélyét a világban és az emberben végbement, s ami a gyanúsítás.

Major Máté: Képtelenség igazolásában.
Gremeskói Pál könyve.
Megjelent 1967. jan. 1-én, 116 l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

XI.

Szemenkár Pál
publicisztikai és alkotómunkájának
második periódusa tizenkét esztendőt
(1945-1956) ölel fel. Ez az előbbinél tizen-
három évvel rövidebb időt azonban mindössze két ünnep
köpüsztli a könyvben. Az egyik: a Városépí-
tés- és városszépítés mindennapi, a periódus ele-
jéről (1947) való munka: két megemlékezés
Borsiczky Károlyról (1956), a végéről. Az első
két ünnepi alkalmi elmélkedés: gondolat-
sor a temetőről, a nőnevelés tizenöt mélyre-
ható és modern eljárásról halála legjelentősebb
"Egyházpolitikai" tárgyú.
Major M.: Az építészet ügyészetében.
Szemenkár Pál könyve.
Ujvidék VIII. évf. 1. sz. 1967. jan., 116. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Szenes Hédi

XII.

Elkerülhetetlen, hogy e periódus ... „termékenységére" fel ne hívjuk ... A pontos tájékozódást ... Szenes Hédi fejlődésének - versei és versfordításai - alakulásában. Egyrészt arról, hogy e tevékenység esztendőben is-hány nyilvánosságra került művét csak kiadói találat e válogatásban újból közlésre ... méltónak másrészt, hogy mikor voltak olvasói nyilvánosságra s ... nyilvánosságra-publikálásának?

Major Máté: Az újítás igényében.
Szenes Hédi költészete.
Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 116. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Granesztói Pál

XIII.

e tiszteletet esztendő során egyre inkább cselekedett... abban a vállalkozásában, hogy a „hadban utáni" Magyarországon az építészeti feladatokat végrehajtása a deklaráció szép elképzelései mellett,... lehetőleg, több-kevésbé simán fog megtörténni; az új építészet gondolatai előtt előnyt és-pedig is az ott... megillető... szerep just ebben a munkában.

Major Máté: Az építészet igazsága.

Granesztói Pál könyve.

Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 116. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gremeskói XIV.

Elhozott az első néhány esztendőben a koreliciós versenyeskedelmek... főleg azon szalonnei közvetkezményei érvényesültek. (... voltak jó közvetkezményei is: mindenki tenni akart valamit, többet, mint a másik. A Művészeti Tanács is, melynek hetvenes évtizedi szekcióiban ugyancsak együtt voltunk Gremeskóival.)

Major Máté: A építészet igénetében.
Gremeskói Pál új könyve.
Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 117. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Gyenesdi

Aztán ... a „fordulat éve" ... megteremtette a szocializmus ~~x~~-s ebben a szocialista építésnek alapvető feltételeit, csak éppen e feltételek létrejötte ... nem ment „zökkenő"-k nélkül. A politikában a „személyi kultusz" volt és ... később mindenki tudja, az építésben a szocialista realizmus hirtelen erőltetésének ... hibás gyakorlata zavarták ... kisebb világméretben. Aztán ... Gyenesdi ... Fischer József kisebb közösségben mozgolódott ... a politikában mellőzött ... a fordulat után ismét a pártban tűnt fel, majd ~~Lenin~~ Marx M.: A építészet igazsága.

Gyenesdi Pál könyve.

Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 117. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gremeretői XVI.

Emlékeznek persze arra is, hogy „magyarságérzésének" szélmérőjéről... semhogy mélyről... szerepe jutott volna szívének az építészetben... szerveredhetett, még mellékesen rossz is nekünk. Sebből ásta kivülről kövekkel rakva, tudta - a pénzösszeg nagyságát mellőzve szerepeiig.

Nem csoda... hiszen... keresztet is, publikált, keresztet keresztelt..., kőrőlsétált főleg, s ereje is... nem voltak ösztönök, hogy a vállalkozásnak... Gremeretői által megvont... mértékkel mérjük volna.

Major M.: Az épületnek igényében.
Gremeretői Pál könyve.
Új Élet VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 117. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

XVII.

Granastói

Lehet..., hogy éppen... a kéményaczu befejezésnek, összeomlásának... köszönhető, hogy Granastói ellenőrző papírra vetni emlékezéseit (a vallomás és bűnös fejezeteit 1951-1953-ig írta-igaz, a Liane-t már 1934-ben kezdte-a két kötetet pedig 1955-1956-ban)... S... alighanem egészen joggal köszönhetni, hogy az által ébresztett érdeklődés, az épület és általában az épületről mondottak iránti érdeklődés felkeltésével jár, s... hatékony... inspirálója szerzője lesz az épületesi köszönő dolgozat alakulásának.

Major M.: A épületes ügyében.

Granastói Pál könyve.

Uj Ifjú Magyarország 1. sz. 1867. jan. 17. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gremeskói

A Gremedik periódus az előbbiek le-
mény, de tanulságos záródásától a leg-
frissebb, közölt tanulmányok datumáig
(1965) terjed, tehát közel tizenöt évet öleli fel.
E periódus terjedelmesen gondos s remél-
hetőleg még sok tanulmányt, kísérletet,
jegyzetet rétlaetünk Gremeskóiról építésze-
ről és nem-építészeiről egyaránt.

Major Máté: Az építészet igézetében.
Gremeskói Pál könyve.
Új Írás, VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 117. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

XIX.

Gruenerbi

A emberi felszabadulás az említett nyomasztó alolgok alól és az iroi becsvágyás ... felsőjá a Gruenertörben az állato kedvet a cz nincs a periodus első lelkes élménytermékeből is gondos lehet a szellozás: lemondásra csekeneni egyformán diszno iras igazolja ezt.

Majos Máté: Az építések igéretében.
Gruenerbi Pál könyve.
Uj Iras VIII. évf. 1. sz. 1967. jan., 117. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gramantári

XX.

Magától értetődik, hogy nem mindenben értek egyet Gramantárival... azért nem, mert ez irányú építészeti tevékenységének egy-egy állomásait jelzik megfelelő egyben-másban, hiszen maga Gramantári is kiválóak - de hogyan viszonyulnak ezek a terekhez, teljesen feleslegesen ~~[illegible]~~ terem.

Mejer M.: Az építészet életében.
Gramantári Pál könyve.
~~Jelentés XXI.~~ évf. 1. sz. 1969. jan. 17. l.
Ily Imre,

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

XXI.

Gremsztői Pál
irásgyüjteményének egészében-szellemében
a benne megnyilatkozó emberi magatar-
tásban (melyet áthat az épitészet és az egész
... világ csodálatos együttes igézete a végte-
len örökkévalóságában ... lényegre tekintő ... kre-
dején vers-élményszerüsége, amivel a megnyi-
latkozásokban jelenlévő szent diszes-
kedhetőle s az irodalomban is csak keveseknek

Major Máté: Az épitészet igézetében.
Gremsztői Pál költészete.

~~Jelentős~~ XII. évf. 7 sz. 1. sz. 1968 jan., 117. l.
Ny. Jnes.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Grenaschor

XXII.

Nemigen írtak le még az épületéről olyan vallomást, mint annizennel a könyv utolsó írását fejezi be Grenaschor:

„Az épületet igéretében éltem mindig, s bizonyos, hogy most Itáliában, s még inkább Velencében az igéretébe keresem, jobban mint valaha. Talán egész életemben, eddigi munkáimban nem is az elvét igyekeztem kísérteni, hanem a rejtett harmóniát keresheti... ellentmondásaiba.

Majos Máté: Az épületet igéretében.
Grenaschor fal könyve.
Nyugat VIII. évf. 1. sz. 1967. jan. 117-118. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Granasztói Pál

XXIII.

„ Most ez a hivatás vitt arra, hogy minden elven ... „ szabályon túl- az életerőt, a teremtőerőt fürdeljem ... benne- arcjaim ... körülöttem így remélem, növekvőben van: az életerő építésének igéretét. Még ha homlokomat is. De nem kapnérzetlenem vakságig, s így a kitejesedés lehetalmából: igazság. "

Örülök, hogy én írhattam Granasztói Pál kötetéről új könyvéről. Major Máté

Major Máté: Az építészet igéretében. Granasztói Pál könyve.

Új Írás VII. évf. 1. sz. 1967. jan., 118. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gyarmathi Pál

Major Máté:
Az épitészet igéretében.
Gyarmathi Pál könyve.

Uj Iris VII. évf. 1. sz., 1867. jan., 114. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Gramantski Pál, építész

MDK

Tíz éve jelent meg a Jelenkorban.

— : Hi —

12

Népszabadság, Bp. 1968. május 3.

MDK

Granasztói Pál

Az 1963. évi jó munkájáért a Magyar Épitőművészek Szövetsége Elnöksége uj emlékplakettjével tüntette ki.

--: MÉSZ-emlékérem.

Magyar Épitőművészet. 1964. 1. szám.

M.D.K.

Gramantik Rihmer Pál, épitész

Terve nevezési dijazás alapján 2000 P-ös második dijat nyert a pécsi városrendezési iskola épületének pályázatán. [Az első dijat nem adták ki.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jun. 15. sz. 7. old. ÷
jul. 28 " 14. "

GRANASZTÓI PÁL, építész

Tervezési munkái közben tapasztalta, hogy a forgalom hamarabb tör magának utat, mint az építészet kiképzése, gyakrabban változik és így voltaképen a legjobb terv xx xxixxx az olyan, amely helyet, teret hagy a változó forgalmi megoldásoknak. 43.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

~~VALÓSÁG~~, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.
VALÓSÁG

GRANADA

GRANASZTOI PÁL, műépitész

1937-ben Óbuda hidfője és központja volt a következő pályazat. Ismét Heim Ernővel és Hönsch Lászlóval közösen pályaztak.--A hidfeljáró mentén kehelyszerüen beleié szélesedő, térségszerü út, két oldalt rövid sávházak lazán. Közöttük átlátni a hegye-kre és be lehessen vezetni eredeti vonalukon a Vörösvári és Kiscelli utakat. A tervet ki akartak zárni a díjazásból, kisebb összegü megvételben részesült. 43.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT, folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Az ötvenes évek elejétől a városépités terén a tudományos vizsgálódásokba, kutatásokba mélyedt és a tervezéstől, még passziv tanácsadói, birálóbizottságban is teljesen lassan eltávolodott. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Muhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

1952-ben előadást tartott, szűkebb szakmai körben: "Az idő jelentősége a városépítésben" címmel. Ezen előadásal 1955-ben a "Magyar Építőművészet"-ben meg is jelent. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

A háború után már kollektivákban dolgoztak. Az egyik nyertes terv alapján tervet készítettek, mely négy nagyobb, horizontális jellegű szállodaépület együttesből állt volna a Dunaparton. Nem valósult meg. 45.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI Pál, műépitész

Ha bánni kezdte,hogy nem lett épülettervező,ez a terv pályázati korszak végén kezdődött.Akkor kezdte látni, hogy a megtervezett épület,ha nem is mindig,de megvalósulhatott,műként fennmaradhatott;a megtervezett vá- sos úgyszólván sohasem,legalább is ritkán,kis részle- teiben. 44.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG,a TIT. folyóirata, 1974. 10.sz.Bp.

GRANASZTÓI PÁL, építész

A háború után már kollektivákban dolgoztak. Megtervezték a belső Erzsébetváros elöregedett, részben romos épületei helyén egy modern, városrészt, akár korábban óbuda helyére, egy új lakótelepet a város belsejében. A tér és forma közötte ezeket. Sokáig szép, előremutató tervnek ismerték el a Bauhaus szellemében. 45.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTOI PÁL, műépitész

A háború után már kollektivákban terveztek. Epitési ti
lalmat rendeltek el a Parlament környékére, azzal az el
gondolással, hogy a Vár pusztulása folytán ø itt lesz
a kormányzati negyed és csak tervszerüen elrendezett
hivatalok épülhetnek itt fel. De ebből nem lett semmi
sem. 45.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

1937-ben pályazat a pesti városközpontra. Granasztói Heim Ernovel és Hönson Lászlóval együtt pályazott. Vihar a terv körül. Egyedüli ilyen terv volt. De megnyerték az egyik első dijat, nagy összeg volt. - Mellettük állt Birbauer/Borbiró/Virgil is majd később Harrer Ferenc is. 43.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

A háború előtt a tabáni gyógyszállóra Kismarty Lechner Jenővel együtt pályázott. Terveiket bemutatták az idős kiváló tehetségű Nyiri Istvánnak/aki Lauber Lászlóval közösen nyerték meg a pályázatot/.Nyiri átnézte terveiket.Minduntalan megszólalt:Ez itt milyen jó.Ez itt jobb mint a mi tervünkkön,stb. 44.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

Szamosi Pál, építész

Az idő és az művek c. kötete

↓

— : Most jelent meg

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 11

GRANASZTOI PÁL, épitész

Jellemző az épitészet ről való ujabb vélekedésre, hogy a margitszigeti un. művészsétányon, amnak kibővitési ter vében nem szerepelt épitész, a költők, zenemüvészek, képz zőművészek portréi sorában; ilyen elvi vita után az ő j javaslatara Schulek Frigyes képmását tervbe vették.
lz.old

GRANASZTÓI PÁL: Művészet-e ma az épitészet ? 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 6.sz. Bp.

GRANASZTOI PAL, műépitész

1943-ig 16 palyazaton vett be,előbb tervezotarsakkal, majd egyedül.Egyesn épitészeti és városterveket.A hivatali tervezés untatta,rutin munka volt,részletfeladatokat kellett megoldania.Sok terve megvalósult. 42.old

GRANASZTÓI PAL: Muhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT.folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

1937-ben Hein Ernővel, Hönsch Lászlóval közös palyazatuk a pesti városközpont ra. Az Andrássy-utat bekanyaritottak a József Attila utcába görbe tölcsérszerü szükülettel. Deák-téren körforgalmi megoldast terveztek épületvaltoz tatas nélkül. A Városhaza körüti elavult szarnya helyén modern irodahazat. Vihar a terv körül. De megnyertek az egyik első díjat, nagy összeg volt. 43.old

GRANASZTÓI P.L: Muhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, épitész

A tervpályazat izgalmas. De az épitészeti témaktól azért nem akart elszakadni. Felfigyeltek rea és bevették társnak az ujoncot az öregek a trevpályazatokra. Az első a 1936-ban a Petofi-hid budai hidfojének beépitési tervezése volt. H E I M E R N Ö-vel pályazott és közlekedési szakértonek O R C Z Y G Y U L Á-t kérték fel. 42.old

GRANASHTÓI PÁL: Muhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Mérnökgyakornok korában tervet készitett a bécsi orsza
ut budai betorkolásara,a budai hegyeken át a Szana-tére
ren át a Dunához.A terv megvalósitható volt,mert a Vizi
városban a sok kis régi ház lebontható volt,a Csalogany
utca kiszélesitheto.A fogondolat az volt,hogy a Duna
alatt egy alagutba torkoljon,ami a Lánchid tajékan ért
volna Pestre, 41.old

GRANASHTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Egyetemi hallgató korában tervet készitett az Andrassy út belvarosi betorkolásáról. E terv párizsiinspiráció ja talán a Place de la Concorde lehetett, ez lebegett a szeme előtt. Az Erzsébet-tér és az agykori Vaci körut között akkor még létezett régi házsor helyén egyetlen, hatalmas ,diszes,négyszögü teret képzelt elszobrokkal emlékmüvei. 40.old

GRANASHTÓI PÁL: Mühely, tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTOI PAL, műépitész

1937-ben Óbuda hídfoje és kozpontja volt a következő pályázat. Ismét Heim Ernovel Es Hönsch Laszlóval közösen pályáztak.-A Florián-tér környékena Dunapartig, Már épült a hid. Szabad kezet kaptak, a a forgalmi adottságok figyelembevételével tervezhettek. Néhány müemléket meghagytak a parkositott térségben és vadonatuj, Bpesten "Soha nem volt" városrészt terveztek. 43.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Részt vett több pályázaton, középületek voltak, volt amely felépült a nyertes terv alapján, volt ami nem. A pécsi gimnazium tervpályázatán II. dijat nyert, de az elsőt nem adták ki, igy tulajdonképen az első volt, mégis másnak a terve alapján épitették fel. 44.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. 39.old
------ Bp.

GRANASZTOI PAL, müépitész

A háború után már kollektivákban dolgoztak. megkezdték a varnegyed tervezését, a nagy kirivó épületek bontását, illetve kisebbitését. Ugyanezt a vizivaros ujjáépitésében is. Vigyazva a régészeti leletek megmentésére, megóvására. 45.old

GRANASZTÓI PAL: Muhely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. 39.old
------ Bp.

GRANASZTÓI PAL, építész

A háború kitörése előtt a tabani gyógyszalló tervpályázatan Kismarty Jechner Jenővel közös tervet adtak be, bar tudták, hogy azt Lauber László és Nyiri István fogják megkapni. E kettő volt a pénzintézeti Központ épitője. 44.old

GRANASZTÓI PAL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.
VALÓSÁG

GRANASZTÓI PÁL, építész

1959-ben könyve Pólonyi Károllyal:Budapest holnap". Tervük volt a dunaparti szallodasorra,de ez egészen másként,csak félig valósult meg.De sok megvalósult a könyv felvetéseivel egybeesően.A könyv a küszöbön álló legfontosabb részletfeladatokról szólt,ezek összerü sorrendjéről.Trevek és valóság közelitésére törekedtek. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Mihely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PAL, müépitész

1937-ben pályazat a pesti városközpont,az Andrassy-ut torkolata és Városhaza környéke rendezésének pályazata Heim Ernő és Hönsch Laszlóval közösen.Az Erzsébet-teret parnka hagyták,a kiskörut ny.oldalán a Bazilikáig az avult háztömb helyén egységes közös udvaros beépitést gondoltakkiskörut kiszélesitése,hogy az Andrassy-ut torkolatanál a forgalom keresztezésmentes elosztása parkosavokkal megoldható legyen. 45.old

GRANASZTÓI PAL: Mühely,-Tervek és Valóság 59.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

Ember és látvány városépítészetünkben és "Építészet és urbanisztika". Akad. Kiadó. 1972-1973.- A tervezés elszakadt a valóságtól. Az életszokások, eszmei, pszichikai a fizikai igényeket, feltételek, a közeli v. távolabbi lehetőségektől. Ezért fordult a szociológiai, történeti, településföldrajzi, pszichológiai megközelítések a való ság mélyebb megragadása felé. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTOI PAL, muépitesz

GRANASZTOI PAL,

GRANASZTÓI PÁL, müépitész

A VALÓSÁG,1968.8.számában:"Töprengések a tudományról" c.cikke.A tervezés ilyen alakulása és a valósággal kapcsolatban megmutatkozó konfliktusai inditották arra, hogy egyfelől a téma múltját,múltbeli tapasztalatait kutassa,másfelől,hogy irtassa .a jelenlegi és az eljövendő valóságot,megtervezésének lehetőségeit,szerepét, hatásait. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Mühely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Ő és Major Máté,Kismarty Lechner Jenő,Fischer Józ ef szerkesztő köré csoportosultak a háború után.A Bauhaus, itthon a Cirpin épitészcsoport eszmének a hatása alá kerultek.Megelőzően csak közeledett hozzá.A hatás két do dologban nyilvánult.A második,hogy a városépitést,mint tervezést egynek vették az épületek tervezésével,hogy egy-egy épület is mindig nagyobb,megtervezett városépi tési koncepció keretében gondolták el. 45.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely,-tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974.10.sz. Bp

Granasztói Pál, építész

Az ötvenes évek építészetének problémáival, hatásaival foglalkozott : Vallomás és lúcsú, valamint Itthon élitem című művei. Szöveg 13.old. 4.jegyz. 20.old

GRANASZTÓI PÁL: Művészet-e ma az építészet ? 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 6.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, építész

A Tér és forma 1945-ben megjelent számában: "Az építészet szet háború utáni feladadatai Magyarországon c.deklarációmely az építészetnek inkább a társadalomformáló szándékát,mint a képzőművészethez való csapódást deklarálja. Ezt Fischer József,Kismarty Lechner Lajos,Major Máté, Weltzl János és Granasztói Pál irták alá. Szöveg: 11.old 3.jegyz. 20.old

GRANASZTÓI PÁL: Művészet-e ma az építészet ? 9.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 6.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

A háboru kitörése előtt Kismarty Lechner Jenővel közös pályazat a tabáni gyógyszállóra.-A Hegyalja-út oljaban homorúan ivalaku épületet terveztek,hogy az magaban foglalja a Rácz-fürdő műemléki értéku részeit.Kilátással az Apród-utcára,a Várkert kioszra,a Lánchidra,a Parlament kupolajara.Nagy összegü megvételt kaptak.LauberLászló és Nyíri István nyerték el az első dijat. 44.old

GRANASZTÓI PÁL: Muhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

Gyarmatói Pál, épített

A mottó: idézet Gyarmatói Pál
Szakok, állnak c. kötetéből.

Vekerdi László: Erdei ference: Magyar város
82–75.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. május

XXIX
5.

GRANASZTÓI PÁL

Magyar Építőművészet
1978/4

MÉSZ

Granasztói Pál építészről, hetvenedik születésnapja alkalmából

„Nagy öregei", Kassák Lajos, Fülep Lajos és Harrer Ferenc tekintélyt jelentettek számára, mert nem egyes nézeteiket, hanem egész egyéniségüket és életművüket fogadta el bizonyításként — és hét évtizede őt is a követő építész-várostervező nemzedék egyik tekintélyt sugárzó „nagy öregévé" tette, amelynek patriarchiális szerepére már régóta minden személyi adottsága és feltétele megvolt az életkorén kívül.

Granasztói Pál, az elméleti integráció irányában alkotó építész, rendhagyó és magányos jelenség korunkban, mintha nem e minden szakmát differenciáló századunk szülötte lenne. Pályafutása a folyamatosság és a következetesség egységében ível felfelé: folyamatos, mert mindvégig töretlenül halad azon az úton, amelyet a nemzedékeken át rögzítődött városi kultúrája kijelöl számára intellektuális, esztétikai és morális igényével, valamint érzékenységével. És következetes, mert művében az egyetlen és igazi téma, lépték, struktúra maga a város, melyet idővel mindinkább átvitt alkotásaira és életére magára is. Műve a városhoz hasonlóan jött létre, alakult és bontakozott ki; legjelentősebb rendező elve és ezzel legnagyobb kockázata maga az idő volt. Nem véletlen, hogy az idő mint gondolkodási kategória olyan nagy jelentőségű tudományos munkásságában és irodalmi műveiben. De nem véletlen az sem, hogy művének kibontakozásához és elismeréséhez is hosszú időre volt szükség, hasonlóan a városépítészeti tervek megvalósulásához.

Szakmai tevékenységét annak igénye irányítja, hogy a város fejlődésének, alakjának és azok tervezésének törvényszerűségeit tudományos úton ragadja meg, vállalható kultúrális-emocionális szféráját irodalmi eszközökkel fejezze ki. A tény révén, hogy Granasztói Pál ezt az utat választotta — sőt, erre az útra volt rendeltetve — egy szakmai szerepbe nőtt, de kényszerült is bele, melynek inkább közvetett hatása van, mert egy olyan szakmai korszakban prezentálja alkotásait, amely az építészet nagyszerűségében igazában már nem mer hinni. Ezt lényegében higgadtan fogadta, mint a sorsot, mert a sikert nem a karrierben kereste. A kezdeti elfogódottságból, kételyből és kettősségből önmagát, életét és szakmáját alakította művé, amelyhez mindig hű maradt. Nagy fegyelemmel, amellyel jelentős erőket mozgósított és fokozott érzékenységet is keltett magában, jeleníti meg egy önmagában igaz építészet képét. Abszurd lenne azt állítani, hogy az építészet szépségének és igazságának keresése korunkban csupa illúzió lenne; Granasztói Pálnál azonban ennek tudatos vállalása mélyebb, személyesebb tartalmat is hordoz, az ember általános igényét a maradandóság iránt. Akár építészeti-tudományos, akár irodalmi munkássága a múló idő feltartóztatását is jelenti. Ezzel szakmai műveiben feledteti magas szinten az építészeti lehetőségek végességét, mert azokat az emberi munka legmaradandóbb alkotásában, a városban látja letéteményezve. Építésztársadalmunk alig ismer mást, aki kifejezőerejével a könyörtelen változást szakmánkban és művi környezetünkben úgy tudja érzékeltetni, hogy az építészet jövője iránti gond egy folyamat rendjében oldódik fel.

Szakterülete a városrendezés, később tágabb értelemben a települések térbeli fejlesztése lett, melyet urbanisztika névvel jelöl meg tanulmányaiban. Dolgozott a főváros városrendezési ügyosztályán, a Fővárosi Közmunka Tanácsnál, az ÉM-ben, az Országos Építésügyi Hivatalban, a VÁTI-ban és nyugdíjasként az OMFB-nél. 1935-től 1944-ig számos építészeti és városrendezési tervpályázaton vett részt sikerrel, szakirodalmi munkásságát is fiatalon, 1937-ben kezdte *A városok sorsa a huszadik században* című tanulmánnyal, mely eredetileg előadásként hangzott el. Ezt követően számos tanulmánya, esszéje jelent meg szakirodalmi, később irodalmi, társadalmi folyóiratokban is. 1942-től részt vett megszűnéséig a „tér és forma" építészeti folyóirat szerkesztésében. Első könyve 1942-ben jelent meg, melyet jelenünkig hét további építészeti-urbanisztikai kötet követett. 1947-től megszűnéséig tagja volt a CIAM-nak. Résztvett Budapest első korszerű általános rendezési tervének kidolgozásában. Életének az 1950-es évekig terjedő korszakát a modern építészet és a kialakuló városrendezési tervezés megalapozása, művelése és ismertetése jellemzi.

A gyakorlati tervezési és igazgatási munka tapasztalataira támaszkodva és szakirodalmi munkásságából kiindulóan ezután a településtudomány művelése felé fordul, melynek egyik hazai úttörőjévé és megteremtőjévé vált. Számos írása közül a legjelentősebbeket említve a *Város és építészet*, *Ember és látvány városépítészetünkben*, *Építészet és urbanisztika* című kötetekre kell utalni. Szakirodalmi művei elsősorban az új tudományág tudományelméleti problémáival, valamint városépítészeti esztétikával foglalkoznak. Megalakulása óta tagja a MTA Településtudományi Bizottságának és több más akadémiai bizottság és testület munkájában is részt vett mint az építészettel összefüggő tágabb terület egyik hivatott képviselője. Tudományos tevékenységét az 1958-ban megvédett kandidátusi és az 1966-ban megvédett doktori értekezése meggyőzően tükrözi. Előadásai a hazai szakmai közélet kiemelkedő eseményei. A városépítészet társadalmi szervezeteinek, a Magyar Építőművészek Szövetségének és a Magyar Urbanisztikai Társaságnak megalakulása óta tagja, hosszú ideig vezetőségi tagja. Budapest Főváros Tanácsának, majd Végrehajtó Bizottságának tagjaként széles és jelentős körben képviselte az építészet és a városépítészet ügyét.

Művének későbbi szép elismerése hosszú ideig váratott magára. Szinte minden életrajzilag felsorakoztatható dekórumot hatvanéves kora közelében vagy után ért el: ötvennyolc éves, amikor a tudományok doktora lett és amikor a Fővárosi Tanácsba, majd annak Végrehajtó Bizottságába választják; hatvanegy éves, amikor az Ybl-díjjal és a főváros Pro Arte aranyérmével kitűntetik, valamint c. egyetemi tanár lesz. Hatvanhatodik évében ítélik oda részére a Hild János érmet.

Nem lenne teljes a kép, ha Granasztói Pálról, az íróról nem történne említés az építész mellett, hiszen életműve a kettő egységében bontakozott ki.

Irodalmi műveinek mintegy tíz kötetét méltatni nem az építészek hivatottak, egy vonatkozásban azonban bizonyára igen: irodalmi munkásságával túlnőtt az építészet (és az építészek) szakmai körein, nevet és érdemet szerzett magának és ezzel az építészetnek az ország kultúrális életében.

Granasztói Pál magányos az alkotásaiban: neki mindent és egyedül el kell és ki kell mondania, ami teljes erejét igénybe veszi és kötelezi, de lehetőséget is ad arra, hogy egyénien és egyedülállóan képviselje szakterületét. Nem állt mellette alkotói közösség, „zenekari kíséret". Neki egyedül kellett műfaját megtalálnia és mondanivalóját kifejtenie, mindvégig „szólista" szinten. Ezzel akaratlanul is distancia alakul ki közte és „hallgatósága", az építész társadalom között. Ez az a hely, ahol ki kell mondani, hogy mindig az építészekhez tartozik Granasztói Pál, akit elismeréssel, köszönettel, nagyrabecsüléssel és további eredményes alkotómunkát kívánva köszöntenek azok, akiknek nevét mindig megtisztelte — az építészek.

Dr. Brenner János

művészet

In memoriam Kovács Margit

„....mindig úgy érdekelt az ember, aki a muzsikát írta, aki kőbe vésett, könyvet vagy verset írt, azok a hétköznapok, melyek felmelegítik az életet, amit a művész élt. Ami az idők folyamán kihűlőben van, szeretnénk megtartani. Megérezni, hogy milyen volt a hangja, ilyen volt a kertjében, az otthonában, mikor bort ivott. Szeretném kicsit megfogni azt a kis semmi életet, amely végigkíséri a művet és benne rejtőzik a műben az idők folyamán mind láthatatlanabbul."[1]

Így idézte Kovács Margit öt évvel ezelőtt műteremmé alakított padlás-szobájában a múlt alkotó emberét. Szelíden, elfogódottan beszélt. Ahogy a születő művet érintette, szavai meggyorsultak, egész lénye vibrálóvá, izzóvá vált. Azonosult a múlt művészével, újra élte vajúdásait, örömét, kereste az indítékokat, a mű mögött rejtőző emberi energiákat, melyekről alkotójuk többé már nem beszélhet.

Halála előtt három hónappal 1977. februárjában egy beszélgetés közben újra felvetődtek a megélt, személyes, soha vissza nem térő emlékek és élmények. Akik ismerték őt, tudják, soha nem panaszkodott. Nem akarta, hogy gyengének lássák — súlyos betegsége közben sem —, csak örömeit osztotta meg. Most sem volt benne elégedetlenség. De a téli este csendje megnyitotta fegyelmezett, zárt lényét. Szemében riadalom volt, szorongás és félelem egy ismeretlen erőtől. Walt Whitman verse jutott eszembe:

„Mindenek közül téged választalak ki, mert hírt hozok tenéked,
Meg fogsz halni — bármit beszéljenek a többiek, én nem köntörfalazok.
Kemény vagyok és határozott, de szeretlek téged,
— nincs számodra menekvés..."

Kimondatlanul éreztük a halál közelítét. Talán ő is tudta, szavaim hazuggá váltak, hogy a műtét után hónapokig tart a javulás, hogy jön majd a tavasz, sétálsz a szigeten, magadba szívod az akác illatát, erős leszel és dolgozni fogsz. Kételkedve nézett rám. Mi tudná feledtetni a jelen kegyetlen súlyát, a természet megállíthatatlan törvényeit? A pillanat feszültségét az ifjúság emlékei oszlatták szét. Áradtak belőle a szavak, sorba elevenedtek meg a győri utcák jégvirágos ablakai, a Mozartgasse 3. kerámiaműhelye, régi arcok, felvillanó mozdulatok, vonatfütty és halk zongoraszó.

Méltóbban nem emlékezhetünk Kovács Margitra, minthogy őt magát idézzük. Műveit múzeumok falai őrzik. Őrizzük meg szavait és mozdulatait, azokat a „hétköznapokat, melyek felmelegítették az életét."

„A múltat idézni nagyon szeretem. Gondoltam is rá, hogy meg kellene írnom az életem. Nem azért, mintha ez olyan érdekes élet, mert bizony nagy események nincsenek benne. Csak mert szeretem a múltat, hogy nem szakad meg az élet, hanem természetesen folytatódik a mában és a jövőben. Az írás címe már megvolna: Márványtengerem partjáról.

Az ifjúság utáni vágy mindenkiben olyan, mint a honvágy. Ez visszahozhatatlan táj, újra már nem látható, még egyszer fel nem kereshető. Csak emlékeinkben él bennünk. Meg kellene őriznünk minden kis emléket, ami múlandó. Embereket és utcákat, a családot, apró tárgyakat, melyek hozzánk tartoztak, a sötétkék matrózruhát az aranygombokkal, amin horgony volt, amire olyan tisztán emlékszem, — mert ha én már nem leszek, erre a kabátra senki sem fog visszaemlékezni. Azt is csak én tudom, hogy a matrózgallért anya varrta. Sajnálok mindent, ami feledésbe merül.

Valami erős vágy tartja bennem frissen a gyerekkor emlékeit. Győrött a galambos házban laktunk. Azért hívták galambos háznak, mert malterból galambok meg fészkek díszítették. Biztos nagyon csúnya volt, de nekünk nagyon tetszett. Az ablakok a vásártérre nyíltak. Akkoriban még marhavásárokat is tartottak. Apa halála után átköltöztünk az Árpád utcába, itt a fiúinternátust anya vezette. Ez az Árpád utcai otthon nekünk sok örömöt hozott. Emlékszem az ablakokra, az ajtó rácsának rajzára, a naftalinszagú függönyökre, amik télen visszakerültek a szobákba, az internátusi fiúkra, barátságokra. Ha este hazafele mentem, tudtam a befüggönyözött ablakok mögött ki ül a zongoránál.

A befagyott Rába a nádas szélén volt egy szegényes jégpálya, apró fa korcsolyaházzal. Ha mégegyszer találkozhatnék azzal a korcsolyaőrrel, akinek akkora harcsabajusza volt, a csöpögő korcsolyákkal és az elmaradhatatlan verklissel... A beszippantott levegő a külvárosból különös szállásszagot hozott. Hideg estéken a vonatfütty a közeledő mozdony zajával belejátszott az életünkbe. Most összesűrűsödnek az emlékek. A fájdalmasok enyhülnek, mint a szőlő édesebbé válnak, a szépek pedig kicsit melankólikusabbak lesznek.

A mi utcánkban az Árpád úton lakott egy kályhásmester. Az ő piszkos agyagjával játszottam, ismerkedtem még gyerekként. Vettünk is tőle egy korongot, amit a padlásterületünkön állítottunk fel. A kályhásmester unokaöccse tanított korongozni, azóta ő is, felesége is itt Pesten keramikusok. A gimnázium után arra gondoltam, hogy valamilyen iparművészeti pályát választok. Nagybátyám, aki Pesten élt, hívott, jöjjek fel hozzájuk és beiratott Jaschik Álmos magániskolájába. Fel is költöztem. Jaschik Álmos olyan ember volt, aki mindenhez értett. Rajzolt, muzsikált, ismerte az irodalmat, történelmet, földrajzot. Számomra nem is a rajztudása volt a döntő, hanem az emberi tudás és színesség, mely olyan természetesen áradt belőle. Az a néhány év, amíg nála tanultam, élmény volt. Később Kende Judittal elhatároztuk, hogy bejárunk az Iparművészeti Iskolába. Rettenetesen unalmas gipsznegatívba véstük az edényeket és ebből préseltük ki. Korongon nem csináltunk semmit, borzasztó volt.

Akkoriban sokat hallottam a Wiener Werkstättéről és a Bécsben kivirágzott modern új kerámiáról. Kende Judittal a Kunstgewerbe Hochschule tanárához Povolnyhoz mentünk, de a jelentkezést lekéstük. Az ő ajánlására kerültünk Hertha Bucherhez. Mesterségemnek, indulásomnak döntő stációja volt az a két év, amit Hertha Buchernél töltöttem. A Mozartgasse 3. alatt egy régi ház utolsó emeletének kis műtermében irányította négy-öt növendékét. Először markunkba adott egy kevés agyagot, azt mondta, csináljunk egy csempét. Az első munkám most is őrzöm, egy szarvas van rajta. Gyakran mentünk együtt múzeumokba. A klasszikus edényeken mutatta meg, mennyire nem mindegy, hogy az edény alapjából hogyan emelkedik ki arra a nagy lélegzetre, ami a pocakja, hogy milyen kis nüanszokon múlik az edény gyönyörűsége. Hertha Bucher nagy hatással volt rám. Ez a bécsi időszak döntötte el holtig való szerelmemet a mesterséghez.

Bécs után Münchenben a Staatsschule für Angewandte Kunst intézményében professzor Killernél szobrászatot, professzor Niemayernél kerámiát tanultam. Killer professzornál szívesebben dolgoztam, közelebb állt hozzám. Sok egyházi kerámiát csinált, amikhez különösen vonzódtam. Megszerettem a biblia meséjét, emberi gyöngédségét és mesélő szabadságát. Felfedeztem a középkor művészetét, az építészet csodálatos tisztaságát. A művészetekben mindig az induló korokat szeretem, a klasszikus görögöknél jobban a korai görögöket, a reneszánszban a quattrocentot.

Münchenben két szemesztert töltöttem. Azután végleg Pestre költöztünk anyával a Főnix házak egyikébe. Mikor először este lefeküdtünk, azt gondoltuk itt se maradunk soká, mert ez egy kaszárnya. Egy év után mentünk a Benczúr utcába. Akkor kezdődött az a szép élet, ami hepe-hupás volt, de itt kezdtem dolgozni, innen mentem első kiállításomra. Még nem volt kemencém. Kofferral cipeltük anyával a kőbányai téglagyárba égetni a dolgokat. De mindig azt mondom, ha elmaradt volna ez a periódus, nagy hiánya lett volna az életemnek. Mert azt hiszem, ami egy kis próbatétel, vagy egy kis küzdés az köll, az hozzá tartozik. Ha könnyebben ment a dolog, nagyon vidámak voltunk.

Később megismerkedtem néhány építész kollégával. Mikor először felkerestek, hogy a Madách téri házak egyikébe kandallót készítsek, alig akartam elhinni, miért pont engem választottak. Könnyedén és észrevétlen segítettek át az új feladat első izgalmain. Az első találkozásból életre szóló barátságok születtek. Sokat köszönhetek nekik. Ha hullámvölgyben voltam, mindig kimozdítottak azzal, hogy egy-egy szép feladatban társuk lehettem.

Úgy ahogy volt, én úgy szeretem, és így jó és tulajdonképpen hálás vagyok a sorsnak, hogy markomba adta az agyagot, hogy az első kiállításomon mindjárt visszhangot kaptam. Az emelkedések és süllyedések munkámban meg anyagiakban változtak, de nem befolyásolta azt, hogy olyan szép volt és végig olyan boldoggá tett."[2]

Jegyzetek:

1.) Békés András televízióműsora, szerkesztette Benczédi Ágnes 1972. IV. 16.
2.) Részletek 1977. február 26-án készített riportomból

Petényi Katalin

1. Melyik immár az anya és melyik a gyermek, 1974
2. Kuglófmadonna, 1938
3. Elment a két lány virágot szedni, 1961
4. Judás csókja, 1956
5. Dupla siratő, 1944 körül
6. Szent Imtre templom, Győr, 1939

1. Laquelle est désormais la mère et laquelle est l'en- fant, 1974
2. Madone du gougelhopf, 1938
3. Deux filettes sont parties pour cueillir des fleurs, 1961
4. Le baiser de Judas, 1956
5. Double lamentation, vers 1944
6. Eglise de Szent Imre, Győr, 1939

Granasztói Pál, építész

l.: Gerő László

Bodri F.: Műveink új környezete

Jelenkor, Pécs, 1979. júl.–aug. 739–746

XXII/7–8.

Granasztói Pál, építész

K: Lechner Ödön

Tamás Ervin: Város és építésze. 5

Műszaki Kiadó, Bp. 1979. jún. 25

Granarski Pál, elítélés

a fotarbíllítást nyitotta meg.

Bajtárs Kövér Imre : Üzenet Lajos fiúi 2

Esti Hírlap, Bp. 1979. máj. 9.

Gyarmathi Pál
Borbíró Virgil
Fischer József
Kaesz Gyula
Kiss Tibor
Kozma Lajos
Major Máté

voltak az 1945-ben alakult Magyar Művészeti Tanács építőművészeti szakaszának tagjai 1946-ban

Major Máté: A szabadság-hid alkotói

Budapest 1980/6 8.o.

Gramantski Pál, épített

A mottó A vándorok szava a
harmadik századból c. könyvéből

Vekerdi László: Türkös Tibor: Nagyírás műlétig
69–73

TISZATÁJ, Szeged, 1975. november XXIX/11

Gramantói Pál építész

Megemlítve.

Fodor András: Filepről és a tanítóképzőről

913-915.

JELENKOR, Pécs, 1975. október XVII/10.

Gramaszlói Pál, építész

L.: Dehen 6.

Lukács T.: Pécs ... 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. május 4.

Granantói Pál, építész

Könyvének ismertetése.

Bárány Károly: Granantói Pál: Itthon éltem
91–92.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. január XXVI 1.

Gramantói Pál épitén

Ylsőnek folytatám.

↓

Gramantói Pál: Városok, álmok, Zene

896–904

JELENKCR, Pécs, 1972. október

XV
10

Granantói Pál, ejtőtéri

Rémlet tlakok, álmok c. kéziratos könyvéről.

Granantói Pál: Városok, álmok, zene
829-836.

JELENKOR, Pécs, 1972. szeptember XV/9.

Gramantói Pál, epilén

„Budapest – kézikönyve" megemlítve.

Bertha Bulcsu: Interjú Vas Istvánnal
773–782.

JELENKOR, Pécs, 1972. szeptember XV/9.

Gravantói Pál

az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának
s ezen belül az Építészetelméleti Albizottságnak
tagja.

Kubinszky Mihály: Az MTA Építészetelméleti és Történet
Bizottságának tevékenysége 1967-1969.években.
Éptud, 1970 /II/, 3-4.sz. 445-448.l.

Granasztói Pál

cikkei: Az építészeti közízlés harcai helyzetéről. Népművelés, 1969. 16. évf. 2. sz. 20-23. l.

Az 1969. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört. Ért. 1972. 4. sz. 295-328. l.

299. l.

Granasztói Pál

Cifka Péteré – Granasztói P. – Secupe Ervin: Pest-budai városképek. – Rev. Granasztói Pál. – Bp. 1969.

Az 1969.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. – Művtört.Irt.1972.4.sz. 295-328.l.

301.l.

Granasztói Pál

városépitési véleményét Budapest szépségével kapcsolatban idézi

Heim Ernő: Külföldiekkel - Budapestem
Budapest, 1972. 6. sz.

1-3.1.

Granantói Pál

cikke: Aggodalmak Budapestről

Budapest, 1972. 11. sz. 1-3. l.

Gyarmati Pál

Cikke: A Belváros egykor és ma. (III.)

Budapest, 1972. 2.sz. 10-13.

Granasztói Pál

Vas István írása Granasztói Pál Budapest c. könyvéről
~~xxxxxxxx~~ /fotók: Czeizing Lajos/

Budapest, 1972. 4. sz. 8-11. l.

Granasztói Pál

"A lakóterületi egységek elméletének felülvizsgálata különös tekintettel a városrekonstrukcióra". /dr. Faragó Kálmán doktori értekezésének tézisei és vitája. Opponensek: dr.Granasztói Pál, dr. Kovácsházi Frigyes, dr.Perczel Károly./

Éptud, 1971 /III/, 2-3.sz. 315-342.l.

Granasztói Pál

cikke: A Bolvárok régen és ma. II.

Budapest, 1972. 1.sz. 8-11.

Gramantói Pál, epilen

Gramantói Pál: Vallomás a bűnről

c. kötete

↙

— : Most jelent meg

Népszabadság, Bp. 1976. dec.

Gyarmathi Pál, ejtőkén

Gyarmathi Pál: Valóságunk arcai c.
könyve

↓

—: Most jelent meg 8.

Népszabadság, Bp. 1976. dec. 14.

Granasztói Pál, építész

környezetének ismertetése

Wintermantel Istvánné: Vallomás a városról és az életről 7.

Népszabadság, Bp. 1977 ápr. 20.

Granasztói Pál

"Én igy vagyok vele..." cimmel D.L. sign.-val foglalkozik a lap az épitőművész és iró müveivel: "...kétségtelen, hogy ez a kétarcu művész az elmult évtizednek talán legrendhagyóbb könyveivel lepte meg az épitészeket és az irókat is." Megemliti "Vallomás és bucsu", a„Liane" az "Épitészet igézetében, a "Muló világom", az "Itthon éltem" c. alkotásait.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. juli. 15. XVI. évf. 29. sz. 9-lo. lap.

Gyarmathi Pál, esperes

Gyarmathi Pál – Pólyi László:
Budapest Lexikon, 1959

– kis bibliográfiák 87–90.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. febr. XX/2

Gyarmati: Rá, emlék

-: Budapest utcáiról c. könyve
(1968.)

-: Kis bibliográfia 87-90.

XX
2.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. febr.-

Romantói Pál, építész

Több cikke jelent meg folyóiratokban.

— : Kis bibliográfiák 535–537

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. szept. XX 9.

Gracsanszki Pál, építész

– : Vallomás a hűségről c. könyve.

– : Kis bibliográfiája

151–154.

XX
3.

KÖNYVTÁROS, Bp., 1970. márc.

Gramasztói Pál, építőn

Építőipari elgondolkodásairól, tapasztalatairól és írói munkásságáról

Katona Jenő: Benéhezett Gramasztói Pálról

KÖNYVTÁROS, Bp. 1972. okt.

GLL-GL4.
XXV
60

Gyarmaszti Pál
építész

Méltatás

Kőbányai György: Természetes hasábhár
Tükör, 1974. jan. 15 – 17 oldal.

Gyarmathi Pál, építész

Emlékérmet kapott

↓

– : Kiontották az idei Hild János-emlékérmeket 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 9.

Gramantói Pál, építész

† Magyar Pszichológiai Szemlében megjelent cikkének ismertetése.

Folyóirat – olvasó

H.P.: Új jelenségek a valóságban 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec 28.

Granasztói Pál

A magyar CIAM csoport feloszlása után, A Tér és Forma cimü folyoirat köré csoportosult 1942-ben 5 épitész: Fischer József, Granasztói Pál, Kismarty-Lechner Jenő, Major Máté, Weltzl János.

Uj Irás 1975/6/87/o/

Major: A magyar épitészet harminc éve

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Mérnök gyakornok lett a fővaros városrendezési osztályán. Tervet készitett a Bécsből érkező országutat a budai hegyvidéken át, a hidegkutiuton at képzelte a Szénatérig, a sivár óbudai beérkezés helyett. A Csalogány urcan at a Dunaig. A Parlament kupolája már a Retek utcától látható és hatásos bevezetés lenne. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Úgy látja az új tervezések kapcsán az emberek elvesz tik közösségalakitó képességüket és elbizonytalanodik a jövő,a most felépülő új városok jövője is.Eltunnek régészeti,muemléki értékek,holott a valóság mindig az marad,ami felépült,amogyan minden még fennáll egy-két evszázadig. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 89.old

Valóság, a TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTOI PAL, épitész.

Heim Ernő és Hönsch László tervező társaival nyert második dijat a Tabani beépitési pályázaton. Felvetették a gondolatot, hogy nem beépiteni, de parkositani kell. Vita volt, a terveket egyesitették. Tervükben a közlekedés megoldás volt a legjobb, a hidfőnél a patkóalaku behajlók megépültek. Első pályazata volt. 42.old

GRANASZTOI PAL: Munely, ~~1974.XX.10.sz.XXEp.~~
Tervek és valóság 39.old

VALOSÁG, A TIT. folyóirata. 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

A VALÓSÁG, 1968.6.számában cikke: "Toprengések a tudományról.-Másfelől látta,hogy azok,akik terveznek-milly kevéssé ismerik nemcsak a múltat,hanem a jelen valóságot is,s az abból a jövőre levonható következtetéseket is. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A MTT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

A VALÓSÁG,1968.8.számában cikke: "Toprengések a tudomán
manyról".-látta,hogy a város történeti kategoria,múlt-
ja és ebből eredő jövője is van.Fejlődési folyamat,
megalkotása tehát nem egyszeri aktus,mint egy épülete.
s,hogy ezt eddig kevéssé vették figyelembe. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

Mikor abbahagyta a tervezést, akkor fordult az irodalom felé. 1949-től 1956-ig készült: "Vallomás és búcsú" c. munkája. Vigaszként a kudarcok, hányattatások, csalódások miatt. Szembenézésként a múlttal és egy várható jövővel. Alkotási igénnyel, ha már nem alkothatott.
48. old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10. sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, építész

Azt látja, hogy az előrehaladás mintha túlzottan és nem is elégge megalapozottan kozgazdaságú eredetü volna. Közben elpusztul a növényzet, fák, fasorok tünnek el, megmásúlnak hátrányukra városjellegek és szen vednek új ártalmakxxxxxxxxxxxxx ártalmaktól az emberek. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Az épités folyamatát egybe kell handolni a jelenlegi szakaszok-oktatás, kutatás, tervezés, épitőipar, végrehajtás, igazgatással-elmechanizált szétdarbolás helyett. rel kell hagyni azzal a szemlélettel, amely a városépitési tervet többnyire onmagáért való munek tekinti.
49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, épitész

Hogy operaházának tervében, annak belsejét is megismer
je, elment statisztának, lemérte az összes helyiségeket,
izgatta a zsinörpadlás, a színpad. Ott oly térélmények
értők, amikre nem is számított. A "primitiv" terv elkészült
és itt sejtette meg, hogy a terv merő képzelődés marad
ha az épület céljat, annak valóságat nem ismerjük.
40.old

GRANASZTÓI PÁL: Mühely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTOI PAL, müépitész

Gimnazista kora végén középületeket, tervezett, rajzolt. De csak kivülről, homlokzatukat, és ezek mind hasonlitottak a századforduló, diszes, kupolas, kollonados középületeire. Az épitészet plasztikai varázsa kapta meg és grafikai hatásra, előadásra törekedett, ami maig tapasztalható nem egy épitészeti tervén, alkotasan. Ez ért heto, akkor mast nem lathatott. 40.old

GRANASZTOI PAL: Munely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSAG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Minden élménye, tapasztalata és csaknem minden, amit ma épiteni lát, azt sugallja neki, hogy szélesebb tudással, a valóság mélyebb megismerésével, kell felruházni az épitészeket, helyüket, jogukat, szerepüket a megvalósitásban határozottabbá, teljesebbé kell tenni. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, építész

Tervezőnek indult, eleinte épületeket, majd később városterveket készített. De azután csakhamar éreznie kellett a tervek és a valóság közötti szakadást is. Ez vitte el látszólag távolabbra az építészettől, ez tette íróvá és kutatóvá, abbahagyva az építést., tervezést. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, építész

" EMBER ÉS LÁTVÁNY VÁROSÉPÍTÉSZETÜNKBEN" és "ÉPÍTÉSZET URBANIZÁCIÓ", Akad. Kiad. 19[illegible].-ÉSZREVÉTEL: Nem mindent apróra megtervezni, úgy ahogyan sohasem valósulhat meg, hanem megszabni tágabban a lényegibb kereteket, irányokat, de lehetőleg még a gyorsuló időben, bonyolódó fejlődésben is ø időtállóan. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

Utolsó-még félig-meddig alkotás-értékű, és a tervezés körébe tartozó munkájának tekintette az 1959-ben kiadott: "Budapest holnap", melyet Kolónyi Károllyal együtt írt. Granasztói írta, Pólonyi rajzolta. Felhasználták mások elgondolásait is, de jórészt az övék voltak. 48.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, építész

ő és major Máté, Kismarty Lechner Jenő, Fischer József szerkesztő köré csoportosultak a háború után. A Bauhaus, itthon a Sirpac építészcsoport eszmélnek a hatása alá kerültek, ezt megelőzően csak közeledett hozzájuk. A hatás a dologban nyilvánult. Egyik a meglevőnek az egykorinak csaknem teljes elvetése, sokaknál gyűlölete. ő mérsékeltebb volt, a realitásokat legjobban ismerő. Mindent újszerűen megteremteni, a régit figyelembe nem venni, a többiekkel egy volt. 45.old

GRANASZTÓI PÁL: Muhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

Életterve, hogy építész lezs, tervez, épit-nem válhatott valósággá. Tervezni jól az építészetben is csak hittel, mély meggyőződéssel lehet, egyébként rutinmunka. félvállról vett, megalkuvásos dolog marad. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

GRANASZTÓI PÁL, építész

1936-ban Heim Ernővel és Orczy Gyulával a Petőfi-híd budai hídfőjének beépítésére pályázott. Akkor még a svédországi újszerű városterveknek, a később ott épült lakótelepeknek, új városok előhírnökeinek hatása alatt voltak, a folyóiratokból ismertek alapján. 42.old

GRANASZTÓI P.L: Műhely, tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, a TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp

FRANASZTÓI PAL, műépitész

Az Andrássy-út torkolatának tervében,annak befejezéseként nagy téren emlékmű ugy elhelyezve,hogy beleessen az Andrássy-utés a Károly-körut tengelyébe,azok lezárását alkossa.A forgalom körülkeringjen,itt oszoljon szét a Belvaros felé.Igy képzelte el ezt mindenki. 40.old

FRANASZTÓI PAL: Muhely, tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp

GRANASZTÓI PÁL, műépitész

Gimnazista korában városkat,is tervezett,utakkal,terekkel,középületekkel,villamossal,alagúttal.Egy idealizalt budapesti Belvárost,más formában.Belerajzolta mindazt,amit hianyolt.Itt elkezdódött valami,olyan,ami hianyzik. 40.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp

GRANASZTOI PAL, épitész

Erettségi elott.nagy diszes operahazat kezdett tervezni,a budapesti,bécsi és a parizsi opershazak mintajara.De belülről nem ismerte ezeket,belső beosztasuk,a helyiségek szerepe stb.ismeretlen volt előtte,belülről igy nem tudta azt megtervezni. 40.old

GRANASZTOI PAL: Munely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp

GRANASZTÓI PAL, épitészmérnök

Egyetemi hallgató koraban lett külön targy az Egyete men a varosépités. O rögtön ennez a targykörhöz csapódott. foglalkozni kezdett Budapest varosrendezési problémaival. Az akkori Andrassy út belvarosi torkolatanak megoldasara tervet készitett.. 40.old

GRANASZTÓI PAL: Muhely, tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, a TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

A negyvenes évek végerele helyzete megváltozott. Akkor végleg abbahagyta a tervezést, de sokáig a tervezés keretében tevékenykedett tanácsadóként, bírálóként, tervezési szabályzat készítőjeként. Most már vidéki városok problémáit is megismerte, új feladatok keletkeztek.
45.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. 8p.

GRANASZTÓI PÁL, műépítész

Ember és látvány városépítészetünkben és Építészet és urbanizáció. Akad. Kiad. 1972. 1975.-Rámutatott a társadalmi igények és a társadalmi tudatra való hatások ismeretére, amiket a Bauhausból származó korábbi építészeti elméletek és gyakorlat alig vett figyelembe, mert úgy vélte, hogy az építész mindezeket tudja s elő is irhatja az embereknek, hogyan éljenek, a közületeknek hogyan építsenek. 49.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, irevek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT, folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

1021.-

dr. Granasztóy Pál építészmérnök

1974. XI.8. Tv. 19,30. Ka.

Tv-Híradó.

- November 8-ika, Városrendezési Világnap. 1950 óta Paulera argentin mérnök javaslatára tartják meg szerte a világon. Kormányok, tudósok, városlakók figyelmét szándékoznak felhívni az urbanizálódás egy-egy problémájára.

A Magyar Urbanisztikai Társaság immár hagyományosan, ezen a napon ítéli oda a HILD János emlékérmeket, a városépítésben kimagasló eredményekkel dolgozó szakembereknek, illetve minden alkalommal egy-egy városnak is.

Az idén 3 Hild érmet osztottak ki. Sarlós István a Magyar Urbanisztikai Társaság elnöke ma délután nyujtotta át a kitüntetéseket Gyula város tanácsának és társadalmának, azért a sokrétü városfejlesztési munkáért, amelyet az utóbbi években végre hajtottak.

- Dr. Tapolczai Jenőnek, aki 15 éven át Dunaújváros tanácselnöke volt és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy első szocialista városunk, a fogalom igazi értelmében város lett, az itt lakók már nemcsak munkahelyüknek, hanem valóban újtipusu városnak, sokan szülővárosuknak érzik és jól érzik magukat.

- A harmadik Hild érem tulajdonosa az idén dr. Granasztóy Pál építészmérnök. Egész szakmai munkássága szorosan az urbanisztikához kapcsolódik. Több évtizeden át a fővárosnál tervezési és igazgatási szerepet töltött be. Igen nagy érdemei vannak a településtudomány elméletének megterentésében. Számos könyve a városépítés esztétikai kérdéseivel foglalkozik. Szépirodalmi munkásságának magja is, ebből a talajból fakad, mindig az ember és az őt körülvevő városi környezet viszonyából.

1974. XI.8. Tv. 19,30. 1a.

Tv-Híradó.

- November 8-án, Vörösmalmon vízkárelhárítási gyakorlatot tartanak majd a vízügyi dolgozók. Erről a gyakorlatról Tóth Gyula készített riportot.

A Magyar Ifjúsági Vízügyi Szövetség immár hagyományosan, ezen a napon tartja meg a Nagy Károly emlékversenyt, a vízszolgáltatás kiemelkedő eredményeiről folyó szakmai vetélkedőt, idén a Vörösmalmon.

Az idén 3 brigád áramlott ide. Szerte Istvánt a Magyar Ifjúsági Szövetség elnöke ma délután nyilatkozta át a kitűnő tábornok életét, munkáját és tudományos, majd a sokoldalú vízszolgálatban végzett munkáját.

- Dr. Tapolcai Tanárok, akik 15 éven át fáradhatatlan tanácsaikkal voltak és nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy első szocialista vízcsatornánk, a Tapolcai-ágazat építőinek vérre ment, az itt lakók sok remekmű munkabrigádnak. Ilyen volt a Vízügyi Építő Vállalat is, amely ezen a napon ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját.

- A hagyomány Mátó évek tanácsadóra az idén is. Gyermekvéry Pál építészmérnök. Ilyen szakmai munkaalkalmakkal az ünnepi alkalom kapcsolódik. Több évtizedes át a Vízügynél tevékenykedő dolgozót tüntet be. Igen nagy érdemei vannak a talajelőkészítő gépek megtervezésében. Hadnos Károly a vízszolgálat szervezési kérdésével foglalkozik. Budapestnek munkásságát is, csakúgy a talajvíz felmérésében végzett munkáját.

- E kitüntetést odaitélő bizottságnak feltehetően könnyebb munkája volt akkor, amikor egy-egy szaktekintély eddig tevé kenységét tette mérlegre. De vajon, hogyan választottak a vá rosok között, mikor is jónéhány nagyobb közösség, több eszten dős eredményét kellett elbirálni. A döntésben, hogy az idén Gyula városát éri a kitüntetés, bizonyára benne van az a köztudomásu tény is, hogy Gyula hazánk egyik legszebb,leghangulatosabb, gyönyörüen gondozott városa. Ma már 100 milliót érő fürdőjével vizre szilárdan alapozott, europai hirü város lett. Hogyan, mi től ilyen? Jó elhatározás. ugyanolyan megvalósitás és a lakos ság megfelelő tájékoztatása, a párt és a Népfront politika ösz szehangolt érvényesitése. Ezt a választ kaptam a város tanács elnökének helyettesétől, Dór Lajostól. Ha már beszéltem ve le, azt is megkérdeztem. Szervezi-e valaki náluk külön a tár- sadalmi munkát? Nem, erre itt nincs szükség, mondta, ha vala mit meg akarunk valósitani a vállalatokkal és a lakossággal közö sen, akkor ahhoz - pontosan igy mondta - "nem kell több szó, mint amenyi a kéréshez feltétlenül szükséges". Ugy látszik tehát hogy a legjobb értelemben vett lokálpatriotizmus ól itt, amely nyilt várospolitikával, további szép eredmények megszületésé- hez ad reményt. És látszik az is, hogy e Körös-parti várost minden nap szebbnek, gazdagabbnak szeretnék látni vezetői és minden egyes polgára.

Gratulálunk a szép kitüntetéshez.

Granasztói Pál

781

1974. II. 23. 17.15. Televizió /11/ V;

Képzőművészeti magazin

- A tudományos könyvkiadás új eredményeiről számolunk be, könyvismertető rovatunkban. Az Akadémiai Kiadónál megjelent munkákból válogatott néhányat, Tarisznyás Györgyi.

- Granasztói Pál : Építészet, és urbanisztika című könyve, a településtudomány kérdéseivel foglalkozik. Ezt a napjainkban egyre fontosabbá váló tudományágat, többféle szempontból vizsgálja. Az urbanisztika elnevezés, a latin urb szóból ered, és magába foglalja a várostervezést, a városrendezést, és a városfejlesztést. Nagy történeti multja van. Már a görögök, az időszámításunk előtti ötödik évszázadban is foglalkoztak rendszeresen várostervezéssel, és ez a fogalom felbukkan Arisztotelész művében, a Politikában is, amely címével is a témára utal, hiszen a poliszból a városállamból indul ki. Róma, a középkor, és a reneszánsz is előzménynek tekinthető. Korunkban a hatalmas társadalmi, és technikai haladás, nagy távlatokat nyit a településtudomány, és a településfejlesztés előtt. A kiváló építész szerző, könyvében, elemzi az életmódváltozást, és a településfejlesztés kapcsolatát. Művészettörténet, tudománytörténet.

ACL

1021

1974.X.26.10.00.Petőfi. -Hné-
Szombat délelőtt.

-Az utóbbi években sokszor hallottunk, olvastunk Salgótarján megujuló városáról. Jórészt azért, mert ez a megujulás végre nagyvonalu volt. Nem a jellegtelenség, az uniformizáltság, a sablon jegyében történt. Az új városközpont egyébként még az UNESCO elismerését is kivivta. A véletlen úgy hozta, hogy én csak két hónapja jártam először a nógrádi megyeszékhelyen. És kimondottan jóleső érzés volt sétálni a belvárosban, ami valljuk meg nemigen fordul elő, ha ez a belváros történetesen csupa napjainkban épült házból áll. Nem tudom, hogy vannak vele, én szeretem azokat a városokat, amelyekből láthatók a környező hegyek, dombok. Na hát itt szinte beköszönnek a házak közé a hegyoldalak. Egyszóval minden nagyon tetszett. Először láttam olyan modern várost, amelyben kellemes lehet élni. Éppen ezért lepett meg, hogy Szatmári Béla, salgótarjáni tanártól városépitészeti panaszokat hallott Kapusi Rózsa.

-M gtervezték a strandot, a stadiont.

-Mi terveztünk egy néhány dolgot, ugyanakkor vannak hiányosságok, ami nekünk is, hát föltünik, szeretnénk megoldást találni, de hozzá kell tenni, hogy a város központjának a tervezésében nem sok, hát tennivalónk volt. Nyilván valahogy más szemmel látja egy olyan ember a városa helyzetét, ahol él, ahol mindennapjait eltölti, ahol reggel munkába megy és este onnan hazatér. Mint egy olyan valaki, aki lehető legjobb tudása szerint, gondolok itt Magyar Gézára Ybldijas épitész barátomra, aki nagyon kitünő, nagyon szellemes és nagyon korrekt épületeket tervezett, várost alakit, de ugyanakkor nekem az az érzésem, hogy nem éli át teljesen azt, hogy mi, hogyan is élünk ezek között az épületek között.

-Mit hiányol itt ?

-Magam részéről, és nemcsak magam részéről hozzá tezsem, többen és egyre többen érzik, kivánják akár a hirtelen ideérkezőnek is feltünik, hogy a városban szükséges volna tennünk valamit, olyan értelemben, ami ezt a várost vensőségesebbé, hangulatosabbá, netán éppen, hát jellegzetessé tenné. Hozzá teszem, az épületei, a térformálásai jellegzetesek, de hát Salgótarján városközpontja és épitése ezért nyert elismerést, ugyanakkor mégis kellene valami pluszt hozzá tennünk, minekünk, akik itt élünk ebben a városban.

-Emlitettük a strandot és a spertlétesitményeket, az nyilvánvalóan az itt élők életét teszi szinesebbé, a szabadidő eltöltésében segitene, máig sincs befejezve. Minthogyha elhanyagoltabb lenne a szabadidő talán, mint más.

-Ez egy nagyon bonyolult kérdés. Ehhez ismerni kell Salgótarján fürdő kultuszát, hogy úgymondjam. A salgótarjáni ember, különösen a régebbi időben a bányász ember reumával, betegségekben küzdő ember volt és ahhez szokott hozzá, és nagyon igé yli ma is, hogy melegvizet találjon s főleg gyógyvizet találjon, ahol hát magát kúrálja. Most a vágy az volt, évek hosszú során keresztül, hogy itt, ezen a

évek hosszú során keresztül, hogy itt, ezen a területen ahol a strand épül melegviz forrásokat találjunk, illetve melegvizet fúrjunk, sajnos nem sikerült megoldásra jutnunk. Ez azt jelenti, hogy a városlakóknak jelentős része, különösen az a korosztály, amelyik most már a 40 körül mozog, nem úszik. Tehát a hideg vizet nem kedveli és ezért bizony vasárnaponként, szabad napunkon, szombatonként hosszú karavánok indulnak Bükkszékre, különböző fürdőhelyekre és nagyon jó volna az, hogy az embereknek ezt az idejét, amit az utazással töltenek el, azt valóban pihenésre fordithatnák. Épül egy ragyogó sportcsarnoka a városnak, labdarugó pályái és sportlétesitményei. A méreteihez képest kb. elfogadhatóknak mondhatók, többre volna szükségünk és az volna a jó, hogyha a tőstrand környékén kezdeményezett sport együttest befejeznék közös erővel a városban.

-Tehát egy kicsit lelassunl mindez, nem ?

-Igen, föltétlen, egy kissé szomoruan mondhatom, hogy a tempó, az a tempó, amit évekkel ezelőtt tapasztaltunk, vagy csináltunk, végtére kicsit lelassult.

-Maguk szeretnék szinesiteni a várost.

-Nagyon szeretnénk ezt elérni.

-Ma a tónus barna és zöld, hát különösen ilyenkor ősszel. Nyáron gondolom a virágok egy kicsit szinesitenek, de egyébként tényleg egyszinü a város, ez igaz.

-Van két gyárunk, egyik a Síküveggyár, amelyik szines zománc üveget is tud előállitani és a Lampart ZIM Zománcipari Gyára, ami díszüveket készit, szines zománc lapokat is lehet előállitani.
Tervünk most az, hogy egy fiatal épitészekből, képzőművészekből és müszaki értelmiségiekből álló csoportot hozzunk létre, amelyik tervezné és javaslatokat tenne a város ilyen irányu kialakitására. Kissé tömör jegyzetre is volna szükségünk és reméljük, hogy a közeljövőben ez a kérdés is megoldódik, sőt mi több, hát jó híreket is lehet mondani, mert a nagyon modern Gagarin iskola környékén kamaszparkot akarunk csinálni, ahol tudnak különböző labdajátékokat játszani és a többi és a többi, az uttörők számára, őrsi gyülések számára kis ilyen megbúvó helyeket, kertészetileg kialakitva és a többi. Na ezek azok a kérdések, amivel már most a szakközép iskolai tanárok társadalmi munkában foglalkoznak és hát más hasonló.
A mult évben az iskolánk pályázatot irt ki a gyerekek számára, egyik témája volt az, hogy tedd szebbé és kulturáltabbá városodat. Jónéhány szép javaslatot nyujtottak be a gyerekek, amely javaslatok hát ott kőröztek valahol abban a témakörben, hogy tegyünk mi hozzá pluszt, egy olyan pluszt, ami pozitiv ehhez a városhoz.

-Vagyis Salgótarján épitése sok mindenre példa a XX.században, a város épitésének szép példája, azonban valahogy úgy vagyunk vele, mint mikor a kitünő szabász kialakit egy nagyszerü kosztümöt, hogy ezzel a női hasonlattal éljek és azt a hordó, a viselő ugye egyéni kiegészitőkkel alkalmazza saját egyéniségéhez. A várost is igy szeretnék saját kis ötletekkel, szinekkel, növényekkel, buvóparkokkal,

pihenő helyekkel, az itteni emberek lelkivilágához, arculatához, igényéhez alakitani.

-Azthiszem, hogy nagy n jól mondta el azt, amire gondolunk Granasztói Pál, a kitünő épitész iró irja, hogy minden város a közössége által születik meg, a közösség munkája által alakul ki, a közösségnek óriási szereő van abban, hogy ilyenné váljék. Én úgy érzem, hogy itt Salgótarjánban a közösségnek több szerepet kell vállalnia, kérnie és tennie is kell azért, hogy a sjátjának érezze ezt a várost. Igazán sajátjának érezze, saját izei, szinei, zamata, hangulata legyen ennek a városnak, ami már most nagyon sok lehetőséget nyujt a számára, ennek a továbbfejlesztése igazán nem jelent különösebb gondot.

1974.X.26.10.00.Petőfi. -Hné-
Szombat délelőtt.

-A Szombat délelőtt müsorát halle ták. A zenei szerkesztő: Boross Anikó, a müsort Papp Endre ezette, szerkesutette: Kelemen Kata.

x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-

Granasztói Pál, építész

Granasztói Pál a magyar városokat bemutató könyvét

Könyvem, a *Szép magyar városok egy építész szemével*, 250 fotóval, 12 jelentős, történelmi múltú magyar várost mutat be. A legfontosabb tudnivalókról rövid bevezetők tájékoztatják az olvasót. Sem a terjedelem, sem a könyv célja nem tette lehetővé, hogy az egyes városokról teljes képet adjak.

Célom kettős volt: elsősorban a hazai, az értékeink iránt érdeklődő közönségnek bemutatni legjelentősebb városainkat, egyenként is összképet adni róluk, de ugyanakkor — minthogy két idegen nyelven is megjelenik — felhívni az idelátogató vagy idelátogatni készülő külföldiek figyelmét is rájuk. Eltérően a szokványos és kisebb méretű idegenforgalmi kiadványoktól, főként építészeti, városképi értékeikre, jellegzetességeikre irányítom a figyelmet, ismertetve a történelmi előzményeket, és gondolva a jellegzetes életjelenségekre is. Ugyancsak eltérően az útikalauzok főként informáló szerepétől, igyekeztem meghatározni és vizuálisan is megjeleníteni a városok sajátos, vonzó értékeit, felvillantani emlékeiket, különlegességeiket. A sok évszázados múltú alkotások mellett, ezekkel arányosan helyet kaptak az újabban keletkezettek is, s minden egyes városban a legjellemzőbbek.

Kevesen vannak itthon, akik valamennyi városunkban jártak már, azokat mind megismerhették, ezért e könyvet elsősorban olyan honfitársaimnak ajánlom, akik többet kívánnak tudni főbb városainkról, mint amit eddig láttak, tudtak. De ajánlom az idelátogató külföldieknek, hogy jobban megismerjék értékeinket, jellegzetességeinket, s róluk emlékük maradjon, sőt olyanoknak is, akiknek e könyv adhat ösztönzést az idelátogatásra.

Azoknak pedig, akik ennél többet — adatokat, mélyebb betekintést — igényelnek, a könyv felsorolást nyújt a magyar városok eddigi főbb irodalmáról, a róluk megjelent kiadványokról, monográfiákról.

— : Kinek

Mérész

14.

091

lakját a nép szeretet[illegible]
ényével vonta be — mindmáig
eleven hatása.
(Erkel Ferenc nagy nemzeti
perája jóformán előzmények nél-

vetlenül operája a [illegible]
néhány dallama — például a
„Meghalt a cselszövő..." kezdetű
induló — meg éppen a népdalok
közismertségével vetekszik.)

Granasztói Pál, építész

L: id. Szabó István

7.

—: Művészek kitüntetése.

Népszabadság, Bp. 1978. aug. 29.

Granasztói Pál, építész

Granasztói Pál: Karácsony Mallorcán
– illusztrációk

–: Most jelent meg

8.

Népszabadság, Br. 1978 júl. 14.

Granasztói Pál, építész

MOST JELENT MEG: Granasztói Pál: Szép magyar városok egy építész szemével. —

8.

–: Most jelent meg.

Nincs adat, Bp. 1978 aug. 16.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748. 340-726

1978 SEP 18

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Granasztói Pál
építész

38/1978

1021

Architekt und Literat

Vom Gebäude zur Stadt – von der Stadt zum Menschen

Der Architekt Pál Granasztói ist ein international anerkannter Spezialist der Städteplanung, der Urbanistik. Er wurde mit mehreren Architektur- und Kunstpreisen ausgezeichnet. Er ist Mitglied der internationalen Organisation moderner Baukunst CIAM. Seine in flüssigem Stil verfaßten Erinnerungen, theoretischen Arbeiten und seine Bücher, die die heutige ungarische und ausländische Architektur, ungarische Provinzstädte und besonders Budapest zum Thema haben, machten ihn zu einem populären Autor. Pál Granasztói wurde jetzt 70 Jahre alt. Anläßlich seines Geburtstages suchte ihn ein Mitarbeiter der Tageszeitung Magyar Nemzet auf. Wir bringen das Interview mit leichten Kürzungen.

Wie vereinen Sie ihre Tätigkeit als Architekt mit Ihren immer häufiger erscheinenden erfolgreichen schriftstellerischen Werken?

Beginnen wir vielleicht mit der Baukunst, bin ich doch Diplomarchitekt, und dieser Beruf gibt mir noch immer die feste Grundlage, auf der ich — um ein Wort aus meinem Fach zu gebrauchen — aufbaue. Schon sehr früh, fast noch als Kind, interessierten mich nicht so sehr die einzelnen Gebäude, sondern die Stadt als Ganzes. Dennoch gewann ich mit meinen Entwürfen für öffentliche Gebäude mehrere Preisausschreiben. Mich interessierte das Leben als Gesamtheit, denn während ein Gebäude nur eine bestimmte Funktion erfüllt, bildet eine Stadt den Rahmen für das ganze Leben. Sich mit einer Stadt zu beschäftigen heißt so viel, wie sich mit den Menschen, mit allen Bereichen des Lebens zu befassen. Dies weitete schließlich den alten, engeren Begriff der „Lehre des Städtebaus" auf den der Urbanistik aus. Darin sind selbstverständlich die Vergangenheit, die Geschichte und die Wirkungskräfte mit inbegriffen, neuerdings die Entwicklung der Industrie und der Landwirtschaft. Von der umfassenden Rolle des Verkehrs gar nicht zu sprechen. Das sind für den Architekten die Wegweiser der Zukunft.

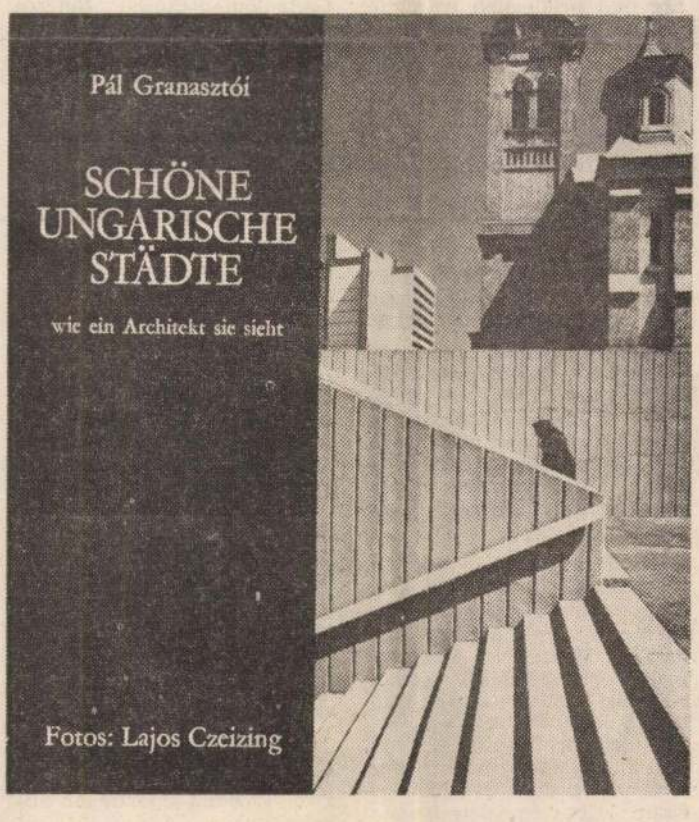
Pál Granasztói: „Der Architekt ist für die Zukunft tätig."

Mit welchen Fragen der zeitgemäßen Urbanistik beschäftigen Sie sich gegenwärtig?

Interessant und beachtenswert ist die mehr oder weniger nostalgische Einstellung eines Teils der Öffentlichkeit bezüglich des Schicksals der Städte und Dörfer. Die Menschen, die sich mit Denkmalschutz befassen, schützen die Vergangenheit. Dafür wurde in Ungarn ein beispielhaftes Gesetz geschaffen, das leider in einigen Fällen nicht restlos verwirklicht wird. Ein Architekt ist für die Zukunft tätig, das ist das Wesen seines Berufes. Für die Bewahrung des traditionellen Antlitzes der Siedlungen gibt es allerdings keine Wertordnung, kein Gesetz. Ich denke hierbei an die Beibehaltung des Charakters der traditionellen, aber bereits stark überalternden Teile der Hauptstadt rund um die City, noch mehr aber an Gebiete der sich sprunghaft entwickelnden kleineren und größeren Provinzstädte. Es besteht die Gefahr, daß diese Siedlungen ihr ursprüngliches Gesicht verlieren.

Ich möchte auch auf das unglückliche Beispiel von Óbuda verweisen. Ich hielt mich schon oft im Ausland auf, und aufgrund der dortigen Erfahrungen kann ich mir nicht erklären, warum immer wir viel eher zu derartigen Zerstörungen neigen als Länder, die reicher sind als wir. Der überstürzten Errichtung des Neuen fallen noch brauchbare Häuserzeilen zum Opfer. Dies ist nicht nur ein Problem der deklarierten kunsthistorischen Werte und Baudenkmäler, sondern auch eine ausgesprochen ökonomische Frage. Im Stadtkern von Zürich stehen beispielsweise nach modernen Gesichtspunkten umgebaute, viele Jahrhunderte alte Häuser. In Stockholm wurde die Altstadt — unter Beibehaltung ihres ursprünglichen Charakters — ebenfalls mustergültig modernisiert. Bei uns jedoch läßt man nicht selten Häuser derart verfallen, daß schließlich wirklich nichts anderes übrig bleibt, als sie abzureißen.

Die Urbanistik muß sich jedoch nicht nur mit den sich verändernden Dörfern beschäftigen. Glücklicherweise spricht man in letzter Zeit immer häufiger vom Schicksal der kleinen Dörfer.

Wir wollen uns nun der anderen Muse, der Literatur, zuwenden, erhielten Sie doch Ihre jüngste Auszeichnung zu Ihrem Geburtstag von der obersten Leitung des Kulturministeriums. Was bewog Sie nach Ihrer anerkannten Tätigkeit auf dem Gebiet der Fachliteratur zum Übergang zur Belletristik?

Ich bin ein besonders glücklicher Mensch, da ich mich, anfänglich zwar nicht bewußt, schon recht früh der Literatur zuwandte und auch gewisse Fähigkeiten dafür mitbrachte. Ende der dreißiger und Anfang der vierziger Jahre mußte ich in der Zeitschrift „Tér és Forma" (Raum und Form) zu den rückständigen Kräften in Opposition gehen, mich für eine Architektur sozialistischer Prägung sowie dafür einsetzen, daß wir für die gesamte Gesellschaft in den Ausmaßen von Städten bauen. Ich dachte, Schreiben ist ein wichtiges Mittel, könnte sogar eine Waffe in meiner Hand sein. Ich blieb zwar „Fachmann", doch zog mich die humane Seite der Themen immer mehr in ihren Bann. Im Laufe meines Lebens wurde ich Zeuge großer Schicksalswenden. Es gab Zeiten, da ich selbst in meiner urbanistischen Tätigkeit behindert wurde. In dem Bestreben, eine Zusammenfassung zu schaffen, blickte ich auf meine Bestrebungen, meinen Werdegang zurück, darauf, was aus mir geworden ist. Auf diese Weise entstanden meine Arbeiten mit autobiographischen Zügen, die ich mit schriftstellerischen Ambitionen verfaßte.

Sie unterrichteten früher längere Zeit an der Meisterschule des Architektenverbandes und waren dort auch als Studienleiter tätig. Als Professor h. c. beteiligten Sie sich auch an der Weiterbildung der Fachingenieure, und gegenwärtig halten Sie für Studenten des 9. und 10. Semesters der Technischen Universität Vorlesungen über Ästhetik des Städtebaus. Liegt Ihnen diese Arbeit?

Auf jeden Fall, betrachte ich diese Tätigkeit doch als in die Zukunft weisend. Ich verbuche es nicht als meinen eigenen Erfolg, vielmehr als meine innere Bereicherung, daß ich mich mit talentierten jungen Menschen beschäftigen konnte, die später z. T. Ybl- oder Staatspreisträger wurden. Vielen von ihnen bin ich noch heute in Freundschaft verbunden. Ich mache mich mit ihren Ansichten vertraut und erfahre von ihnen, was im Lande vor sich geht, da ich heutzutage seltener in die Provinz fahre.

Ihre Vitalität erlaubt es mir, die übliche aber äußerst wichtige Frage nach Ihren weiteren Plänen zu stellen.

Ich hoffe auch, daß die siebzig Jahre für mich noch keinen Abschluß bedeuten. Gegenwärtig arbeite ich an der Herausgabe zweier Studienbände.

Was gewann bei Ihnen schließlich die Oberhand: die Architektur oder die Literatur?

Es gab Zeiten, da sich mir die Frage stellte: entweder oder. Heute betrachte ich mich als einen Architekten im weiteren Sinne des Wortes und überlasse es anderen zu beurteilen, was ich für ein Schriftsteller bin.

Vilma Komor

Ministerpräsident Lázár im fernen Bruderland

Erfolgreicher Besuch in der Mongolisch

Ministerpräsident György Lázár beim Besuch einer mongolischen Familie

Mit großer Aufmerksamkeit hat die Öffentlichkeit der Ungarischen Volksrepublik den offiziellen Freundschaftsbesuch verfolgt, den *György Lázár*, Vorsitzender des Ministerrates, zwischen dem 3. und 7. September in der Mongolischen Volksrepublik machte. Die Gründe dafür liegen in der Zusammenarbeit der beiden Völker und Staaten, die schon seit langem der Entwicklung der Volkswirtschaft und der Lösung gesellschaftlicher und wirtschaftlicher Aufgaben dient.

„Wie zu Hause!"

Presseberichte wie Augenzeugen an Ort und Stelle sind der Meinung, daß die Atmosphäre des Besuches innig und brüderlich war, die ungarischen Gäste wurden überall mit Liebe empfangen. Als den treffendsten Ausdruck des Empfanges und der Atmospäre zitiert das USAP-Zentralorgan Népszabadság die Worte auf einem Transparent im Fleischkombinat Darhan: „Fühlen Sie sich in unserer Stadt wie zu Hause!" Und so war es auch.

György Lázár und sein mongolischer Amtskollege, *Shambin Batmönh*, überblickten die wirtschaftliche und technisch-wissenschaftliche Zusammenarbeit und — wie aus dem gemeinsamen Kommuniqué hervorgeht — sprachen mit Genugtuung über die Erfolge. Diese Zusammenarbeit und die Teilnahme der beiden Länder am komplexen Programm der sozialistischen Wirtschaftsintegration soll zur erfolgreichen Lösung der Aufgaben beitragen.

Die Lage in Asien

Einen recht ausführlichen Gedenkenaustausch führten die beiden Ministerpräsidenten auch über andere Fragen der bilateralen Zusammenarbeit sowie über internationale Fragen.

Was letzteres betrifft, kam auch die Lage in Asien zur Sprache, wo zur Festigung des Friedens und der Sicherheit, zur breiten Zusammenarbeit der Länder die Achtung der Souveränität und Unabhängigkeit, der territorialen Integrität, der Verzicht auf Gewalt oder Androhung mit Gewalt, die Nichteinmischung in die inneren Angelegenheiten und die Entwicklung der gleichberechtigten, gegenseitig vorteilhaften Beziehungen notwendig sind.

Gegen Grossmachtpolitik der chinesischen Führung

Die expansionistische Großmachtpolitik der chinesischen Führung — wurde betont —, die mit den Kräften der Reaktion und des Imperialismus offen zusammenarbeitet, gefährdet ernsthaft den Frieden, die nationale Unabhängigkeit und den sozialen Fortschritt der Völker. Die beiden Länder werden sich der hegemonistischen, sowjetfeindlichen und

---

nicht übermäßig groß, aber sauber und ordentlich, für alle notwendigen Sachen ist Platz.

Sowohl die Mädchen als auch die Jungen haben Duschräume, es gibt Kühlschränke, Waschmaschinen und Schleudern. Zur Ausrüstung des Internats gehören aber auch Bügeleisen und Föne.

Die Hausaufgaben werden in Gruppen unter Anleitung eines Erziehers erledigt. Morgens um viertel sieben klingelt der Wecker, es folgt der Frühsport, und dann machen sich die Kinden auf den Weg in die Zentralschule der Gemeinde. Dort frühstücken sie, und anschließend beginnt der Unterricht, dem das Mittagessen folgt. In den frühen Nachmittagsstunden gehen sie ins Internat zurück und spielen dort Federball, Fußball, Tischtennis, singen, hören Schallplatten, betätigen sich handwerklich oder machen Handarbeiten. Vormittags gibt es ein zweites Frühstück, nachmittags Vesper. Am Abend können sie sich vor den Fernsehapparat setzen, lesen oder Gesellschaftsspiele spielen. Die Nachtruhe beginnt um 21 Uhr, kann aber etwas verschoben werden, wenn das Fernsehen ein Programm für Kinder ausstrahlt.

Also eine Heimordnung, die für Disziplin sorgt und zur Ordnungsliebe anleitet.

„Ist es hier nicht zu streng?"

„Anfangs ist es etwas ungewohnt gegenüber der Freiheit zu Hause, aber nach wenigen Wochen gewöhnt man sich daran."

Fast alle Schüler treiben gern Sport. So ist es in ihren Augen ein Pluspunkt, daß die Zentralschule von Fertőszentmiklós das Hauptgewicht auf die Körpererziehung legt. Es ist bereits zur Praxis geworden, daß die Sportlehrer der anderen Schulen des Kreises die begabtesten Kinder zur Aufnahme in das Internat vorschlagen. Die Gemeinde ist fast eins mit der Ortschaft Petőháza, wo es überdurchschnittlich gute Sportmöglichkeiten und ein Warmwasser-Freibad gibt. Das Internat steht auch im Sommer nicht leer. Mit jeweils 50 Teilnehmern werden alle zwei Wochen Sportlager abgehalten.

Am Wochenende fahren die Schüler nach Hause zu ihren Eltern.

Er wäre jetzt 60

Ich wende mich an die Erzieherin: „Wieviel zahlen die Eltern monatlich für die Unterkunft ihrer Kinder?"

„Die geringste Summe beträgt 50, die höchste 250 Forint, je nach dem, wieviel die Eltern verdienen und wie viele Mitglieder die Familie hat. Am häufigsten werden 200 Forint gezahlt. Diese Summe deckt natürlich bei weitem nicht die Ausgaben des Internats und die Verköstigung der Kinder. Den weitaus größeren Teil der Kosten trägt der Staat."

Wir beenden unser Gespräch, und die Kinder gehen in ihre Zimmer, um ihre Sachen in Ordnung zu bringen, damit sie so bald wie möglich in die Schule gehen können. Sie haben sich nämlich verpflichtet, die Schulbänke in den Klassenzimmern aufzustellen.

Esterházy-Schloß in Fertőd

Gramantói: Pál ekuten

Mezemlékre

Tandori Dezső: „Mit tell ith végig gondolni
560 - 563.

Jelenkor, Pécs, 1977. június XX/6.

Granasztói Pál, építész

Granasztói Pál „egy építész szemével" idézi elénk a *Szép magyar városok* esztétikai értékeit. A tizenkét kiválasztott többségét a hagyományok elevensége, a település és a környezet vonzó illeszkedése teszi széppé, egyikük-másikuk pedig (Salgótarján és Miskolc) az urbanisztikai fejlődésnek is jó példája. Budapest kimaradt a könyvből, de a főváros történetéről és építészeti jellemzőiről már bőségesen jelentek meg kiadványok. A helyi sajátságok konkrét megvilágítása tetszik tartalmilag jelentősnek a szépen megírt munkában. *(Corvina)*

Falus Róbert: Könyszemle

7.

Népszabadság, Bp. 1978. szept. 19.

Granasztói Pál, építész.

— A „sláger" *Granasztói Pal* útinaplója: Karácsony Mallorcán — a válaszadó a Szent István körúti Magvető Könyvesboltban Vajda Margit. —

L.M.: Történelem, Biológia, Atomrege'ny 2.
Esti Hirlap,
Bp. 1978. júl. 20.

Granasztói Pál, építész

műve: Siker könyv

L.M: Krúdy 1 Moldova, Sütő

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. szept. 15.

Granantói Pál, építész

megemlítve

2.

M. Tolnay István: Novellák, rövid portrékkal
Esti Hírlap, Bp. 1979. ápr. 21.

Dr. Dercsényi Dezső

A VÁROSLÁTÓ

A televízió félórás műsort készített Sopron műemlékvédelmi díjának átadása alkalmából, amelyben szót kaptam én is. A rövid, kötetlen beszélgetés végén a riporter megkérdezte tőlem:

— Úgy mondják, Ön soproni születésű. Ezért szereti ennyire ezt a várost, ezért dolgoznak annyit itt?

— Nem vagyok soproni, váci vagyok — feleltem —, de ha ezt a műemléki munkáim alapján lehetne eldönteni, nyolc-tíz város (önkéntelenül is visszariadtam az „egy tucat" kifejezéstől) vélhetne szülöttének.

Ezt a záróötletet kivágták a riportból, valószínűleg túlzottan személyes íze miatt. Most is csak azért írom le, mert Granasztói Pál könyveit olvasva eszembe jutott, hogy ő egy ilyen kérdésre nyugodtan mondhatna ötvenet-hatvanat. Értő, szemet felnyitó soraival úgyszólván valamennyi városunkról írt rövidebben, hosszabban. Hol egy könyvet szerzőtársakkal (Budapest, Vác), hol tanulmányokat (Szeged), hol pedig egy-egy megállapításának bizonyítására sorokat, bekezdéseket.

Honnan táplálkozik Granasztóinak ez a városlátása (ha értékítéleteit nézném, írhatnék szeretetet is)?

Legutóbbi könyvében (Karácsony Mallorcán) Velencére emlékezve így vall erről: „*Szerepe már nem más, mint hogy őrizze magát, ezt az egyszer volt szépséget. Ez teszi páratlanná. Más város, minden város pedig él, gyarapszik, fejlődik. S amikor sorsomat, hivatásomat, egész énemet olyannyira városokhoz kötöttem, alighanem az élethez, a továbbéléshez kötődtem. Mert — akár szülő a gyermekeiben, alkotó az alkotásaiban — a városokban, a beléjük vetett hitemben élek, élhetek magam is tovább. Valahol, életösztönöim mélyén azonosultam velük . . .*"

Érthető, ha „ars poetikájának" megfelelően Budapesttel foglalkozik a legtöbbet. A magyar múlt hét évszázada — rövid megszakításokkal —, de ha az elődökre is gondolunk, kétezer esztendő — így már hosszabb megszakításokkal —, ide koncentrálta a Kárpát-medence gazdasági erőit és szellemi energiáit. Könyvei és emlékezéseiben fejezetek, oldalak szólnak fővárosunkról, hozzájuk kötődő jó vagy keserves emlékeiről. A szakember szemével és a szépíró tollával boncolgatja Budapest szépségeit, városépítési problémáit, javasol, agitál értékeinek őrzése, építészeti gondjainak megoldása és a város továbbfejlesztése érdekében. Nála a város nemcsak épületek tömege, látható és láthatatlan közműhálózatok szövevénye, utakon áramló autók sokasága, hanem élő organizmus, mely akkor város, ha fejlődni tud, ha jövőjében is meg tudja őrizni mindazt, ami múltjában érték. Nemcsak a szemnek tetszőt vagy a rútat, a rosszat látja meg, hanem azt is ki tudja fejezni, amit az élmény kelt benne, ami vezetésével valamennyiünkben felderenghet.

Mint építész a város keletkezésének és fejlődésének mozgatóerőit kísérelte meg a tudomány módszereivel megközelíteni és megragadva rögzíteni (Város és építészet, 1960., Ember és látvány városépítészetünkben, 1972.). A szakirodalomban Granasztóinak, illetve kor- és munkatársainak elméleti tevékenységét megelőzően a városépítészet fogalma, elemzése alig létezett. Nekik köszönhetjük, hogy ma a városépítészetben a legmagasabb fokú építészeti tevékenységet látjuk és értékeljük.

Korábban is sok szó esett városrendezésről, de ezen a legtöbb szakember szó szerint rendezést értett: miként kell a város közlekedési hálózatát, útjait, tereit új beépítési vonalakkal leegyszerűsíteni, a jövő fejlődési útját — elsősorban esztétikai szempontból, de sub specie aeternitatis is — szinte örökre — kijelölni, rendezni a szó elsődleges értelme szerint. Hazánkban — elsősorban francia kezdeményezések nyomán — az ötvenes években tört utat az az új szemlélet, mely nem tűzött maga elé ilyen távoli célokat, megelégedett a város reális igényeinek kielégítésével 15—20 év távlatában, bölcsen felmérve, hogy távolabbra aligha lehet látni.

Míg korábban a rendcsinálás volt a cél, most a korszerű ellátás és fejlesztés igényeinek kielégítése lett a feladat. Ennek a megváltozott szemléletnek egyik legjelentősebb eredménye annak felismerése és értékelése volt, hogy a város kollektív alkotás. Granasztói, aki nemrég aktív városrendezőként működött, odahagyta a rajzasztalt: elemző, egybelátó képességeit a századok óta fejlődő és az elmúlt évtizedekben született városok értékeinek felismertetése, megismertetése körül értékesíti. Jelentős állomása ennek a munkának a Szép magyar városok egy építész szemével című kötet (1978).

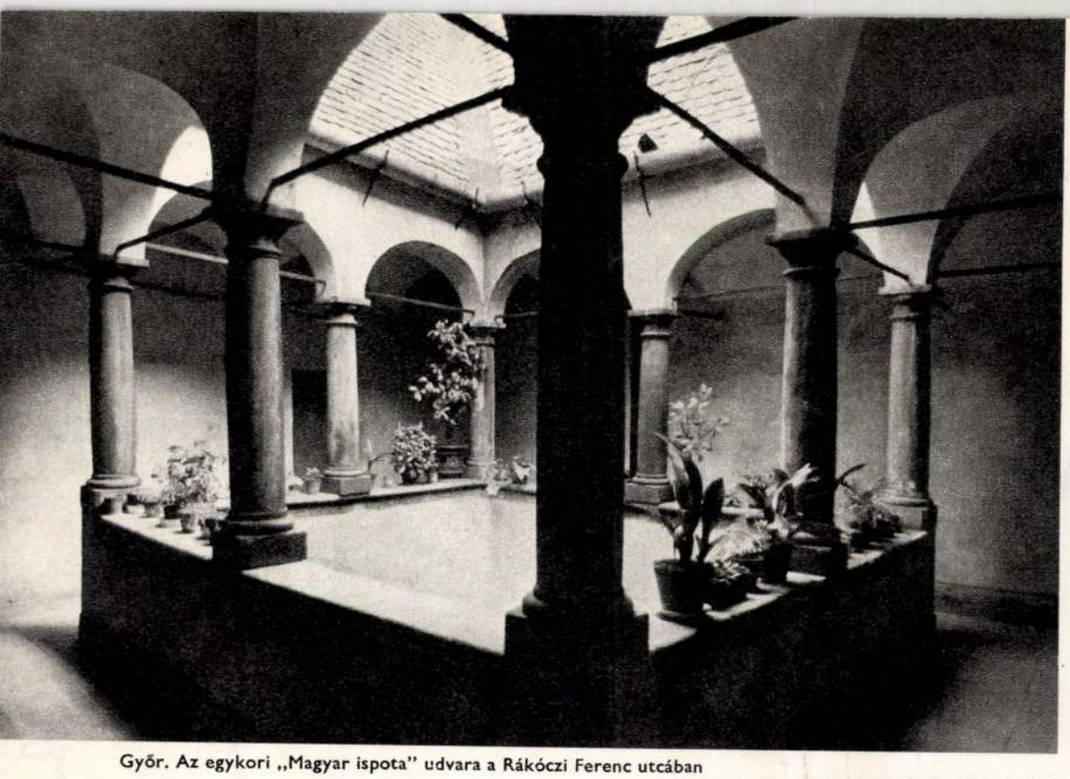
Ha a tartalomjegyzéket — mely 12 várost sorol fel — átfutjuk, két végletes kérdést tehetünk fel. Az egyik: csak ennyi szép városunk lenne? Hiszen a sorból hiányzik Gyula, Kőszeg, Pápa, Szentendre, Vác, hogy csak a legfeltűnőbbeket említsem. A másik: valóban szépek-e a magyar városok? Legalábbis azok, amelyek e kötetben szerepelnek? Hiszen pl. Miskolcot, melyet a legjellemzőbb magyar városnak tart a történész, Mályusz Elemér, sokan aligha neveznék szépnek.

Bölcs önmérséklettel felel a szerző: Lapozzátok át a kötetet, Czeizing Lajos remek fényképeivel bebizonyítom, mindegyikben találtok nem is egy, de tucatnyi megtekintésre, megörökítésre méltó városképet. A válogatás mércéjében is egyetérthetünk a szerzővel: kihagyta a kisebb városokat, hogy ne dagadjon túl vastaggá a kötet, és hogy ne kerüljenek különböző léptékű, nehezen összehasonlítható települések egymás mellé.

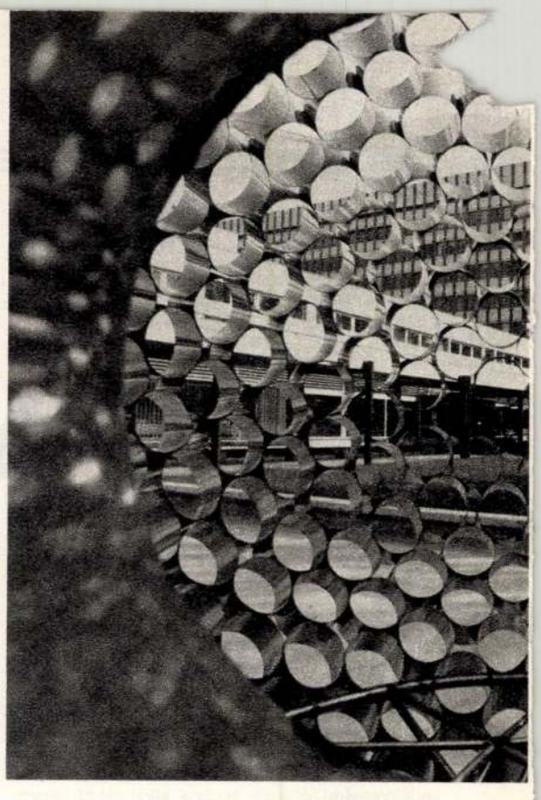
A kiválasztott 12 város, legnagyobb településeink Budapest után, egyetemekkel rendelkező, többnyire megyei jogú városok (Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged, Veszprém), megyei székhelyek (Eger, Székesfehérvár, Szombathely), az utóbbi évtizedekben kapták (Salgótarján) vagy vesztették el ezt a rangot (Esztergom, Sopron). Csak remélhetjük, és szeretnénk remélni, hogy egy másik kötetben a kisebb városokról is áttekintést kapunk.

Egyet kell értenünk azzal is, hogy a magyar városok szépségét nem a külföldi bédekkerekben három csillaggal jelölt települések mértékével lehet és kell mérni. Más történelmi körülmények, a lassúbb fejlődés s nem utolsó sorban a táj, a klimatikus viszonyok alakították olyanná, amilyenekként ránk maradtak. Ahogyan azt Firenze kapcsán, Fülep Lajossal vitatkozva írja: aki itt . . . „*a világtörténelem legmagasabb rendű alkotásainak. értékrendjében élt, ennek szintjén eszmélkedett s ítélkezett.*" Majd így folytatja: „*. . . én pedig mindinkább közeledtem egy szubjektívebb, úgy is mondhatnám relatívabb, a helyi vonatkozásokat, a gyökereket, a múltat, az életkörülményeket és lehetőségeket kifejező, általuk meghatározott — szinte hic et nunc — értékeléshez. Ez lehet tágítás, de sekélyesítés is — értékek felfedezése és egyben a megalkuvás látszata, veszélye is. Mások megítélhetik, de az én utam, alakulásom, fejlődésem s éppen sok utazás után ide vezetett. Nem hinném, hogy gyengeségből, még kevésbé rezignációból, legkevésbé bármiféle érdekből, hanem egyedül belőlem, hitemből. A Lánchíd számomra egyenrangú alkotás lett a világ legszebb hídjaival, a budapesti Operaház bármelyik világvárosával, sőt csaknem még a Bordeaux-i úttörő klasszicista színházzal is. S az is világossá vált, hogy mi évszázadaink hányattatásaival olyan remekművet, mint például a Palazzo Farnese, nem hozhattunk létre. Ismerik, elismerik-e a miénket odakint vagy sem, szinte egyre megy.*" Ennek a szemléletnek következetes keresztülvitele városaink szépségéről szóló legutóbbi munkája.

Még egy momentum, melyre Granasztói csak utal. Úgy mondják, nem vagyunk építő nemzet (erre ugyan az elmúlt évtizedek alaposan rácáfoltak), de arról már nem szól a fáma, hogy — finoman kifejezve — bontani azt igen szeretünk. Szívesen tesszük felelőssé a török hódoltságot elpusztult középkori emlékeinkért, de, mint arra felhívja a figyelmet a szerző: a török a hadjáratainak útjába eső falvakat és városokat rombolta le, a többi települést megkímélte, tűrte, inkább csak elhasználta, nem fejlesztette a városok épületállományát. Városaink szerkezete pedig kivétel nélkül közép-

Győr. Az egykori „Magyar ispota" udvara a Rákóczi Ferenc utcában

Czeizing Lajos felvételei

Sopron. A volt bencés templomhoz tartozó rendház gótikus boltozatú terme. XIV. század

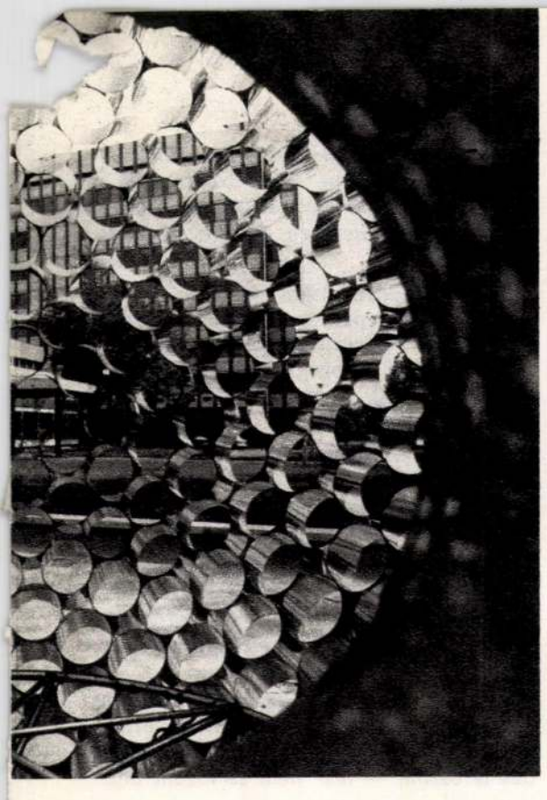
kori alakjában maradt ránk. Az igazi pusztítást a nagy építő korszakok végzik.

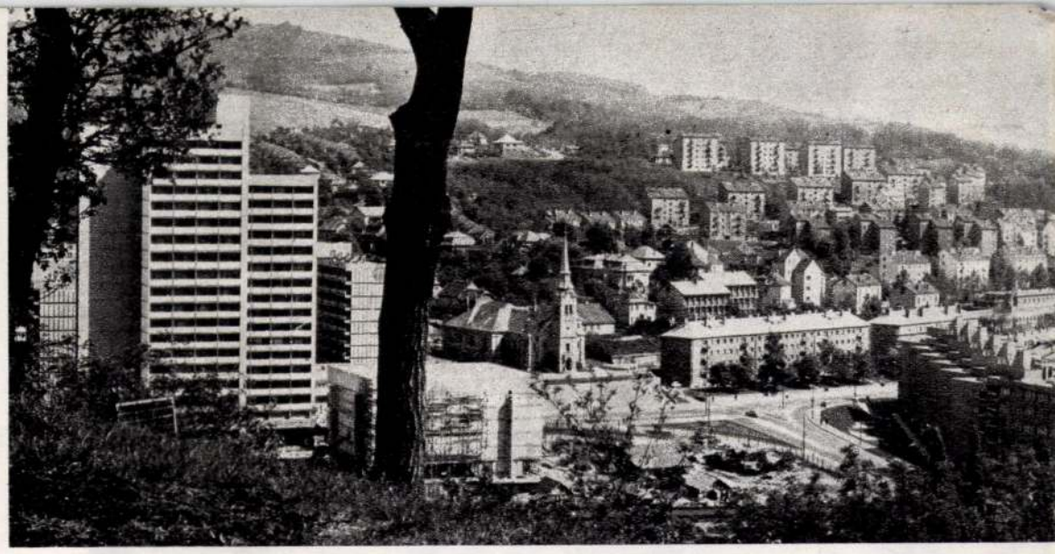
Buda kiégett kis házainak falait — nem mint műemléki, hanem mint anyagi értéket — beépítették házaikba az újratelepülők. A székesfehérvári bazilikában még miséztek a török után. S hogy alig maradt ránk török épület, az sem írható az egykori megszállók terhére. A XVIII. század viszonylag konszolidált, de gyarmati állapotában a barokk építőhullám — nincs róla statisztikánk, csak egyes tényezőkből következtethetünk — a földdel tette egyenlővé az új számára kijelölt építési terepet s felhasználta a romos épületek anyagát.

Aligha véletlen, hogy a magyar városképet a barokk mellett az eklektika határozza meg. A felfelé ívelő kapitalizmus építési buzgalma és lehetősége nem lakótelepeket hozott létre, hanem a városok centrumát alakította át. Ma már látjuk, hogy bármily nagy volt is a II. világháború pusztítása, sok romos épületet meg lehetett volna menteni, s nem csekély azoknak a száma sem, melyeket később kizárólag azért bontottak le, mert látszólag kevesebb gonddal járt az új felépítése és célszerűbbnek tűnt az üzemeltetése, mint a régi helyreállítása és korszerűsítése.

Így lettek városaink — ellentétben a nyugatiakkal, ahol a középkor, a reneszánsz uralkodik — elsősorban barokk és eklektikus jellegűek. Vagy — mint például Salgótarján — értéktelen épületanyaguk teljes bontása nyomán ízig-vérig maiak. Az olvasó kérdésére tehát csak azt felelheti az író: szépek a magyar városok, mert őrzik múltjuk, fejlődésük értékeit, mert fejlesztésük során beépítették azokat az újba, mert a mieink. Olyanok mint amilyenné sorsunk, távolról sem nyugodt történelmünk, a társadalom igénye formálta őket, a táj adta lehetőségek szerint.

Van azonban Granasztói szemléletének még egy kiemelésre érdemes vonása. Tudatunkban a szép fogalma kissé összemosódott a műemlékekkel, nem is egészen alaptalanul, mert a múlt században, amikor ez a szóösszetétel keletkezett, a mű csak a művészit jelentette. Azóta lényegesen bővült a műemlék fogalma. Ma már nemcsak a művészit értjük alatta, hanem elsősorban a történeti értéket, mely lehet szép is, de ez nem feltétlenül kritériuma a megbecsülendőnek, a megóvandónak, a megőrzendőnek. A fogalom másik, nem kevésbé jelentős változata az időhöz kötődik. Századunk elején még a szatmári békét (1711) tekin-

Salgótarján

Pécs. Uránváros

Veszprém. A Vörös Hadsereg tér, középen az úgynevezett Pósa-ház

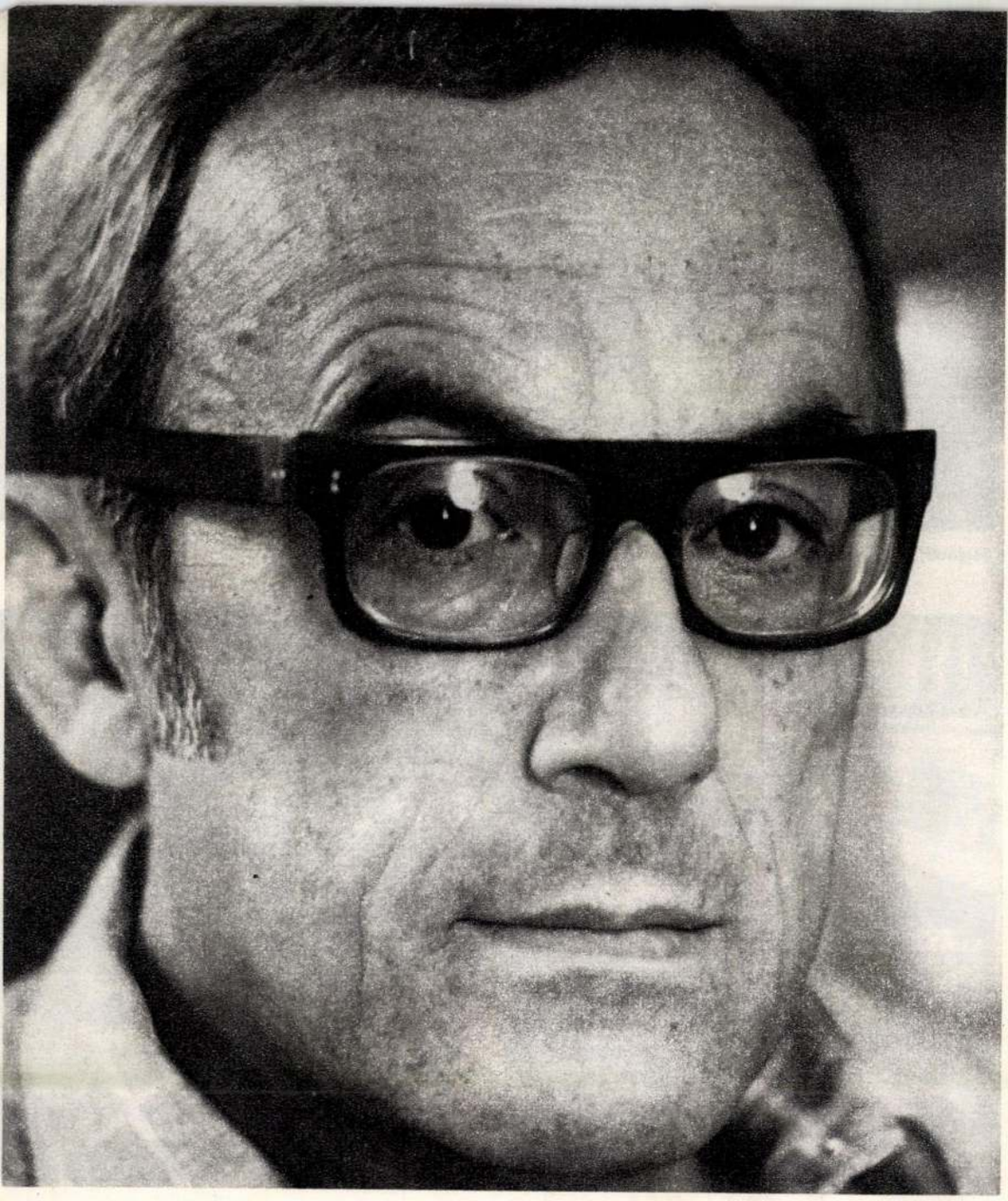

tették a műemlékek legkésőbbi korhatárának, majd a harmincas években a klasszicizmus kihunytát, tehát a XIX. sz. közepét. Ma úgy látjuk, hogy a műemlékké válás állandó folyamat; a legutóbbi műemlékjegyzék már a két világháború közti épületek legjobbjait is tartalmazza.

Granasztói — joggal — ezen is túllép, és megkeresi, bemutatja a ma városának, a tegnapnak és a tegnapelőttnek a szép épületeit, városképeit. Szervesen következik ez városfogalmából, városlátásából. Nemcsak Salgótarján nemrég született új városközpontját elemzi, hiszen erről egyhangúan elismerő a szakemberek és a nagyközönség ítélete, hanem valamennyi városunkban felmutatja a közelmúlt értékes alkotásait. A győri új városközpont, a szombathelyi *Claudius szálló* és a *felszabadulási emlékmű*, a pécsi *Uránváros*, a szegedi *Biológiai Kutató Intézet*, a debreceni *Agrártudományi Egyetem* aulája, a miskolci *Kilián lakónegyed* és *TV-torony* az elmúlt évtizedek értékes — majdan műemlékké váló — alkotásai.

Nem kedvemre valók azok a könyvek, amelyekben a szerzők a képek méreteihez szabják mondanivalójukat, s annyit írnak, amennyi helyük maradt. Granasztói könyve nem ilyen, mert az a néhány mondat, amellyel *Czeizing Lajos* valóban szép képeit kíséri, felnyitja szemünket, kíváncsivá tesz, megkeresésre ösztönöz, tehát látni s ezen keresztül megismerni tanít. Mindössze két hiányérzetem van. Tudom, hogy a szerző nem művészettörténész, ennek ellenére kár, hogy hallgat az építészeti értékek sorába beilleszkedő szobrászati, festészeti alkotások szerzőiről. Igaz, közismert művekről van szó (*Pátzay Pál* székesfehérvári lovasszobra a legszebb elhelyezésű emlékművünk; István és Gizella veszprémi szoborpárja, *Antal Károly* műve, *Fazola* egri díszkapuja, *Medgyesynek* a debreceni múzeum előtti szobrai). S mivel az épületek alkotóiról sem esik szó, az eljárás logikus. Talán a kiadó készíthetett volna a kötethez egy rövid képjegyzéket, hogy ne csak az alkotásokat, hanem az alkotókat is megismerhesse az olvasó. Kevésbé menthető, hogy a szép városainkról szóló kötet tartalmas elemzéseivel, valóban pompás képanyagával nem mindig tartott lépést a nyomdai kivitel.

Tudom, apróságok ezek, de azon az igényszinten, amit a szerzők képviselnek, fájók, és ezért említeni kell őket. Alig vonnak le azonban abból az értékből, mellyel a könyv legnagyobb vidéki településeink legszebb városképeihez vezeti az olvasót.

Csigó László felvétele

Irodalmi városképek

VARGHA BALÁZS

Thurzó Gábor és a Belváros I.

Szülőföld, szülőágy

Utolsó könyvét, legjobb könyvét a kegyetlen betegséggel versenyt futva fejezte be. *Belváros és vidéke* — címe után ítélve akár szociográfia vagy városrésztörténet is lehetne ez a kötet. Amint hogy az is, de minden lapját áthatja a meghatott líraiság. Thurzó Gábor, ha nem lett volna végletekig szemérmes és mértéktartó író, ilyenfajta címet is adhatott volna könyvének: Szerelmem, a Belváros, vagy: Életem és halálom, a Belváros.

Nyelvünk ismeri a szülőföld, szülőhaza, szülőváros, szülőfalu fogalmát, de szülővárosrész vagy szülőkerület — ez már visszásan hangzana. Thurzó ezt a fogalmat alkotja meg. S ebből szűkíti tovább a képet a szülőházra, szülőszobára, sőt szülőágyra.

Így kezdi könyvét:

„Reggel kinyitom a spalettát. Fából van ez a spaletta, több mint százesztendős, de nem vetemedett meg, időálló, mint a ház, ahol születtem, ahol azóta élek. Az emberélet felén jócskán túl, ugyanabban a szobában. Szerencsés volt a csillagom, sosem kellett elhagynom sem a házat, sem a szobát. Még a fekhelyem is az, amelyen születtem. Családi ágy akkor, most átszabva, átalakítva heverővé."

Négy nemzedék lakta meg a házat: a Rutterschmidt pékség egykori tulajdonosai. Velük, a halott elődökkel sokat társalgott Thurzó Gábor a betegsége utolsó hónapjaiban. Az ágyban, amelyben született, a halálra gondolt, s búcsúzkodott azoktól az emlékektől, amiknek ő volt az utolsó tudója.

„Soha másutt nem aludtam Pesten. Csak hazámban, szülőföldemen, a Belvárosban. Itt élni egy ideig, aludni, felébredni! Alattam, lábaim előtt szétterülve, foltos napfényben, a város. Még ismerős, még oda tartozom. Nézem, és fáj érte, az elhagyottért a szívem."
(Magány, kutyával)

Kimondásnak és elhallgatásnak mesteri szövedéke ez a néhány mondat. Felébredni — aztán egyszer nem ébredni fel. Még oda tartozom — már nem tartozom oda.

Műhely és üzlet

Az 1930-as években egy szociográfus jelentkezett, hogy tanulmányozni akarja a pékek munkakörülményeit. Thurzó Gábor édesanyja vezette akkor a pékséget. Kicsit bizalmatlanul és indignálódva, de igen önérzetesen adott tájékoztatást.

„Nálam betartják a munkaidőt, még a nyolc órát sem igen dolgozzák le. Nálam nincs minimális munkabér, hanem maximális. Én nem engedhetem meg magamnak, hogy sztrájkoljanak. Az én üzletem itt van a Belvárosban, én a legjobb pesti helyekre szállítok . . . A tisztiorvos akármikor eljöhet, évenként kétszer meszeltetek! Ide hetente jár Dietrichstein, lát itt svábbogarat? . . . Én itt maradtam özvegyen, négy gyerekkel és egy halom adóssággal. Azt hiszi az író úr, én nem dolgozom? Ez nem munka? Mit piszkálódik itt? Mit szociográfuskodik nálam? Menjen a Glasnerhez, ott nézze meg."
(Az a gyanakvó tekintet)

Ennek a tájékoztatásnak azonban nem visszautasítás volt végső következtetése. Nem küldték el Glasnerhez a Lipót körútra, aki éppen őrájuk volt kíváncsi. Végigvezették a műhely sötéten izzó helyiségein. Az író meg sem próbálkozott azzal, hogy a pékséget úgy írja le, ahogy a jövevény, a munkásokra és munkakörülményeikre kíváncsi szakíró láthatta. Mert neki, akárhányszor bejárta is, gyerekszemmel nézett mitologikus birodalom volt ez az üzem; az illatával, a fényeivel, félmeztelen, verejtékező munkásaival.

„Ez a forró, felejthetetlen illatú műhely! Tüzes, fehér falak, kenyérdeszkák, kelő kenyereskosarakkal a vastraverzeken, buffogó dagasztógépek, surrogó kiflisodrógépek. A táblánál egy sor péklegény szaggatta, mérte, csapta szakajtóba a tésztát. Alvilági lámpafény a kemencék torkában, sisteregve piruló kenyerek, zsömlék. Izzadt a munkás a fuszgrundban, mindig ikszlábasan, ahogy kemencébe csúsztatja, majd vissza sebesen a lapáttal. Furcsa, sárga villanykörték fényében homályló alvilág, duci liszteszsákok, a kazán lángoló béle, ahogy emészti a szenet."

Granasztói Pál
építész

Budapest 1978/10

48.o.

„Én terveztem fővárosi mérnök koromban..."

Számomra különösképpen érdekes volt a folyóirat ez évi 7. számában Szombathy Viktor „Budai nyomozás a Toldi írójának emlékei után" című cikke. Ugyanis a szóban levő teret, mely később a Hollósy Simon utca illetve tér nevet kapta, a Németvölgyi út és a Böszörményi út felől odavezető utcákkal együtt, határozott emlékezetem szerint én terveztem fővárosi mérnök koromban, a főváros akkori Építésügyi és városrendezési ügyosztályán, becslésem szerint az 1935-öt követő években. (1934-től 1945-ig működtem ott.) Egyike volt az akkor szokásos, főként parcellázásokkal, útnyitásokkal kapcsolatos rutinmunkáknak, amelyeknek sorsát nem követhettem, nem is tudok róluk. Csak jóval később, arra járva fedeztem fel — s akkor jutott eszembe egykori tervem —, hogy e tér és a hozzávezető utcák a terv szerint egységesen beépültek, a fák megnőttek. Megítélésem szerint a harmincas évek vége és a negyvenes évek eleje körül, magánépítkezésekkel épülhetett be. Örömmel tudtam meg a cikkből az épületeket tervező építész és a kivitelező nevét. Az általam készített terv ugyanis csak a téralakra, utcavonalakra, fásításra s a telekosztásra, a beépítési módok, magasságok meghatározására irányult.

Granasztói Pál

Granasztói Pál, epitész

KÖNYVBEMUTATÓT RENDEZ dedikálással egybekötve a Corvina Kiadó és a TIT budapesti művészeti szakosztálya október 23-án délután 6 órakor a Kossuth Klubban (Budapest VIII., Múzeum utca 8.). Granasztói Pál ismerteti Szép magyar városok című kötetét; az előadást Czeizing Lajos diafelvételei illusztrálják.

— : Hír

21.

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 22.

Granasztói Pál, városépítész

1021

Természetes k

A Hungáriát ismét kinyitották. Fellobogózva ismét ott ring a Körút sodrában, az ősi folyammeder törésénél, a Dohány utca kivájt öblénél. Három és fél esztendős buvárló, reperáló munka után befejeződött a zátonyról való levontatása, kiemelése, megtisztítása iszaptól, homoktól, mésztől. Tudjuk, 1894-ben tették vízre, s azóta árral és árral szemben szeli át a várossal az éveket, évtizedeket, századfordulót, háborúkat, újjáépítéseket, zárásokat, nyitásokat. Most ismét nyitott.

Milyen lett? Fényes, csillogó, száz asztal, százharminc-egynéhány a legénysége —, erről már pontos leltárt készítettek a beszámolók. De hogy nyílt meg, amikor a zsilipeket felhúzták, hogyan áradt, folyt visszsza, sietett a három és fél évig elterelt sok kis patak, csermely az új mederbe? Hogyan foglalták el, vették birtokba utasai ezt a délelőttök, délutánok, hónapok, évek óráinak hullámain egyhelyben utazó hajót?

A freskók — jórészt Mannheimer és Lotz freskói — ismét tiszták, élnek. Az egyik freskón a szép meztelen mitológiai nőalak Mannheimer modellje és kedvese. Ő szerezte a freskókra a megbízatást a palotát építtető biztosító társaság vezérigazgatójától

ÚGYIS KINÖVI

Gondosan, tudományosan megtervezték. Műemlékesek, vendéglátó, idegenforgalmi szakemberek, építészek, gépészek, elektromérnökök. Milyen legyen a mai kornak megfelelő kávéház? Megtervezték és mindent beleadtak. S mégis!... Az első csütörtökön, néhány törzsvendég kollégám, ahogy belépett a „Hungi"-ba, szinte felelősségre vont: és ezt szó nélkül lehet engedni?! Megígérték, hogy meghagyják a Hungáriát kávéháznak, a márványasztalokat a munka-, a beszélgető, pihenőhelyen, s csicsás, fényes étterem lett belőle, rózsaszín damaszt abroszokkal („barackpiros ez, kérem"); leterítették az asztalokat, rózsaszín pelenkán írjon az ember?! A régi márványasztalokkal mi lett? Sírköveseknek adták el?

Csak mosolygok, nyugtatok. A falak is mily jó nyugalmat, biztonságot nyújtanak, már ez is mily jó terep a füstölgésre. Nem kell félteni a Hungáriát. Ez úgynevezett: természetes kávéház. Kinövi. A tudós városépítésztől, Granasztói Páltól kérdeztem épp egy éve, amikor a Rákóczi útról elmentek a villamosok: most mi lesz a Rákóczi útból, mert hogy az utcáknak is lelkük van, jellemük: mi változást, nyomot hagy ez majd rajta? Semmit. Ez ugyanis — mondta —, nőtt út. Országútból nőtt. Még most is görbe, országút eredetét még egyenetlenségeiben is őrzi. Ötven év, száz év, szekér út, lóvasút, villamos; nagyobb, gazdagabb, külsőben világvárosibb lett, de mégis az maradt, amit gyermekkorából hozott. A vásárba, a városba érkezés fűtött izgalmát, örömét.

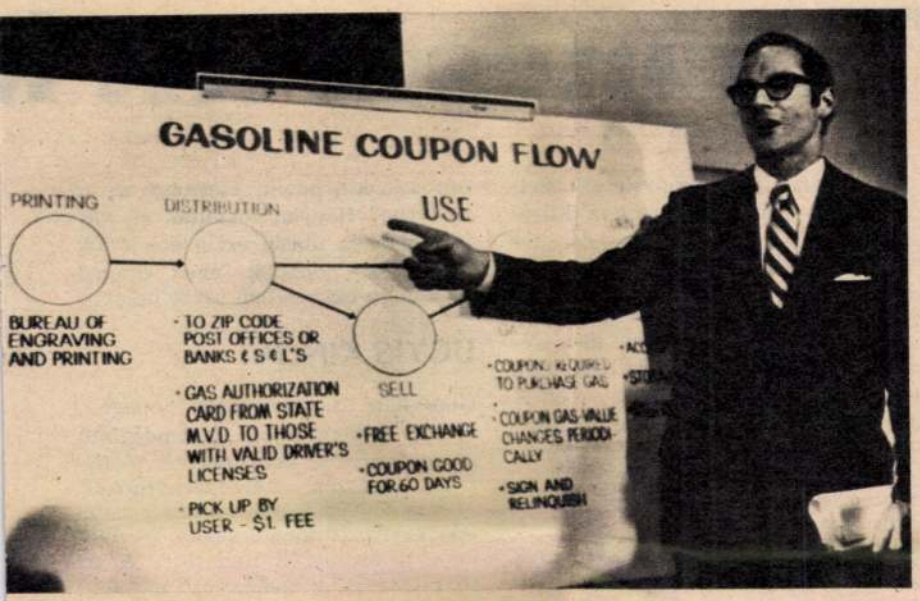
Így mondom hát én is a Hungira: ez egy természetes kávéház. Megtervezték, életét elgondolták — ami idegen, azt majd kinövi. Kávéház és a vendég: egymást formálják, alakítgatják.

TAPINTATOS PORCIÓK

A kávéházi részen — ezt a rózsaszín abroszos részt nevezik kávéháznak — a záróra, így tervezték: este tízkor lesz. Csak két nap telt el. S tízkor még az asztalok körül folyt a beszéd, még nyílt, csukódott az ajtó. Dózsa úr, az igazgató jól látta a folyam sodrát, gyorsan döntött: tizenegyig tart nyitva a Hungi. (Pedig ez csak két nap. Az idő — a kávéházi idő — munkálkodásának csak egy pillanata. A rózsaszín abroszok is csak lekerülnek az asztalkáról, s a Dohány utcai raktárból, a hajdani Tarka Színpad gipszcirádás erkélyei

Lejárat a mélyvízbe, a kávéházi rész egyetlen műmárvány terítetlen asztalkája. Lent több nincs, a többi csak fenn a galérián

A benzinjegy terve Amerikában. William E. Simon, Nixon „energia-tanácsadója" megmagyarázza, miként használják majd a már kinyomtatott üzemanyagjegyeket

tették be. S nem sokkal az OPEC-tanácskozás után, a CIPEC, a rézexportáló országok szervezete is értésre adta: az árak felülvizsgálatával foglalkozik. Ez annyit jelent: emelik az árat.

Gyorsuló infláció

Nyugat-Európa az olajszűke és az olajáremelés után nagyon könnyen találkozhat más nyersanyagok esetében is esetleg szállítási tilalommal és szinte egészen bizonyosan áremeléssel. Hiszen nemcsak a felhasznált nyersolaj 96,6 százalékát vásárolják külföldről, hanem az ón 95,6 százalékát, a réz 87,2, az ólom 65, a horgany 48,4 százalékát és csak az alumínium az a modern ipar nélkülözhetetlen nyersanyagai közül, amelyből csak szerény mennyiséget, 9,4 százalékot kell behozatalból fedezni.

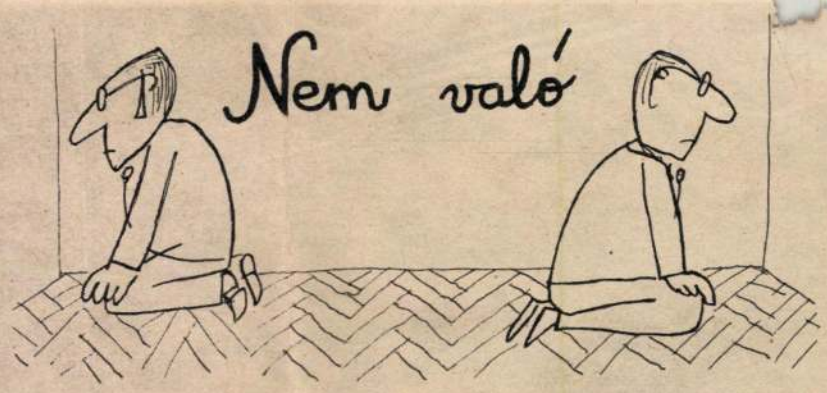
S a drágább olaj nemcsak azt jelenti, hogy ha meg is szűnik hivatalosan az autó nélküli vasárnap (a jósok szerint erre talán a nyár elején mindenütt sor kerülhet), a nemhivatalos autónélküliséget az üzemanyag drágulása biztosítja; sokan lesznek, akik azt mondják: „vasárnap sohasem". A drágább olaj drágább olajtermékeket, a petrolkémiai ipar termékei egész sorának árát is meghatározza; alighanem azoknak van igazuk, akik az inflációs spirál forgásának gyorsulásával együtt látják emelkedni a műanyagból, műszálból készült holmik árát is.

Az autó nélküli vasárnap a Nyugat számára komoly jelzés: újra át kell gondolni a nyersanyagokkal való gazdálkodás egész rendjét, újra át kell gondolni az energiagazdálkodás mai helyzetét és azzal kell számolni, hogy a benzintől a műtrágyáig és ennek megfelelően a paradicsomtól a műszálas ingig minden drágább lesz. Fizetni az egyszerű ember fog. A hasznot az olajtársaságok, az EXXO, a Texaco, a Mobil Oil, a Gulf, a Shell és a többiek teszik zsebre. Mert ha az olaj ára csak 1974 januárjában emelkedett, a válságból a nagy olajcégek már 1973-ban jócskán megnövelt profitot könyvelhettek. Az autó nélküli vasárnapok, azaz az olajválság tele a legnagyobb cég, az EXXON számára azt jelentette: 1973. harmadik negyedévében már az előző esztendő 353 millió dollárja helyett 638 millió dollár hasznot ért el...

GÁRDOS MIKLÓS

Az utca a gyerekeké. Legalábbis vasárnap, Haarlem hollandiai városkában, ahol nincs egyetlen különleges engedéllyel rendelkező autós sem, így hát bicikliverseny van

(Ellentétben a fenti rajzzal, senkit sem térdepeltetünk a sarokba, bár előfordulnak felnőtt csínytevések, amelyek nyugodtan járhatnának ezzel. Tehát e rovatban — már az első alkalommal is, kedves olvasóink segítségével — olyasmit tennénk szóvá, aminek büntetésére kimondottan nincs paragrafus, sokszor nem is nagy ügy, talán nem is lényeges fogyatékosság, csak éppen — „nem való".)

Irigység. *„Ha jól emlékszem, ez elhangzott már fontos tanácskozáson is: hajlamosak vagyunk rá, hogy a kispolgárságot leszűkítsük a harácsolásra, meg az anyagiasságra. Ezt emlegetjük a leggyakrabban, pedig ide sorolhatnánk az önzést, a hiúságot is, s még egyet s mást. Édestestvérük az irigység is. A sárga irigységgel legalább annyiszor találkozunk az életben, mint például a harácsolással (meg kell hagyni, irigykedni több is a lehetőség, mint harácsolni). Mindezt azért említem meg, mert az irigység áldozatot is szedhet. Teszem azt, engem. Vállalatunknál, a főkönyv évvégi átvizsgálása után látszott, marad valami kis pénz. Jóban vagyok a főnökkel, megengedhetem hát magamnak, hogy célozgassak előtte, nem jönne rosszul néhány százas, karácsony van, ugyebár. Okos ember, megértette. Sőt, meg is kérdezte:*

— Kétségtelenül megérdemelné. Őszintén, haragudna, ha nem kapná meg?

— Őszintén... igen...

— No látja. Ha magának adok, tíz kartárs haragudna meg rám. 10:1-re vesztettem."

Szalámi. *„Vannak kijelölt boltok ennek vagy annak az árusítására, maradékszövettől fogyasztókekszen át külföldi gyógyszerig. Újabban mintha lennének téliszalámira kijelölt üzletek is. Néhol kapható ez az ínyencfalat, de a megkülönböztetéstől rátartibb lett, nem adná magát a megszabott 100 forintért, hanem csakis 120-ért, s így is rendszerint csak félrúdba, negyedrúdba vágva, celofánba csomagolva, ami tudvalevőleg szintén pluszt jelent. Szeletelve, kimérve ritka, nagyon ritka. Így sokan, akik kedvelik a herzet, lemaradnak a vásárlók közül (szalámimódszer.) Azt hiszem, 120 forintos téliszalámit csak akkor lehetne árusítani, amikor 100-as is van, hogy választhasson a vevő, mert különben valami suskust sejt, eszi, nem eszi, nem kap mást. De ha ez nem megy, legalább kisebb porcióban is árusítsanak.*

Ne korszerűsödjön a régesrégi vicc, így:

— Százhúsz a téliszalámi?! A szomszéd csemegében csak száz!

— Miért nem tetszik ott vásárolni?

— Mert jelenleg nincs.

— No kérem, ha nálunk sem lesz téliszalámi, akkor csak nyolcvanba kerül itt."

Telefon. *„Mint XI. kerületi lakos, mélységes büszkeséggel értesültem a kitüntetésről, hogy a posta először a Lágymányoson vezeti be az új telefondíjszabást, egy forintért csak három perc beszélgetés jár, a túllépést felszámítják. Megint megelőztük a többi kerületet! Igazán nem rosszmájúság diktálta e sorokat. Egyetértek a végnélküli telefonbeszélgetések elleni lépéssel, bár hosszan természetesen csak az iker szokott beszélni. Én magam mindenesetre felkészülök a bevezetendő számlázásra. Ismerve egészségi állapotomat és készségemet a kórtünetek ecsetelésére, ezentúl, ha felhív valaki és megkérdezi: hogy vagy? — ezt fogom válaszolni:*

— Ne haragudj, de az új díjszabás mellett ezt nem mondhatom el telefonon."

Kifejezés. *„Szeretettel és bátorítással üdvözlöm mindazokat, akik lándzsát törnek a szép magyar beszéd mellett. Nagyon elkel ez manapság, amikor lépten-nyomon fülsértő mondatokat hall az ember. Erről akarok mesélni. Környékünkön nagyon csinos, fess asszony lakik. Nem a mentségemre mondom, de mindenki megfordul utána. A múlt héten reggel bevásároltam az aznapit, s hazafelé igyekeztem. Egyszerre csak figyelmeztető kiáltást hallottam:*

— Szóródik a liszt, bácsi!

Tényleg, már egész csíkot húztam. Gyorsan összefogtam a hálószatyrot, hálásan hátranéztem, ki az, aki szólt. A nagyon csinos, fess asszony volt. Elszörnyedtem. Egy világ omlott össze bennem.

Hogyan lehet ilyen csikorgó, erőltetett szót használni, mint szóródik?! (A bácsit nem is említve...)"

...ávéház

alól — tudom, jártam ott, ott vannak, ott alusznak, nem adták el a sírköveseknek — csak kihoznak egy-két régi márványasztalt, s odaállítják a mélyvíz korlátjához, ahol álltak, s ahol most délidőben két szakács az új kor szellemében guruló króm csodakocsikról, rézedényekből méri a korszerű táplálkozási igényeket kielégítő sülteket, köreteket még igen tapintatos porciókban.)

Valójában január elsején nyitott a Hungária. Elindultam hozzá. A régi bejáraton, a Híradó mozival szembeni parton akartam bemenni. Hiába figyelmeztetett már messziről az üveg mögül a vaskos levelű délszaki növény: ez már nem bejárat, ez ablak, ez kirakat, csak erre vitt a lábam. Táblát is tettek ki, nyíl jelzi, ez már nem ajtó, a bejárat arra van. Mint az anekdotabeli tábla a tengerparton leszúrva: „a tenger". És másnap is, harmadnap is csak arrafelé indulok. A vizek a régi medrüket keresik, holt mederré, holt vízzé csak lassan válnak.

TÁNYÉRSIPKÁS SZALUTÁL

A kapuban dúsan aranyozott gárdakapitány-sipkás fiú áll. Az idegenforgalmi szakemberek száp szándékkal eltervezték, hogy a világvárosi csillogáshoz portás is illik — a filmeken is így van —, aki szalutál, köszön, előre nyitja az ajtót. (A Hungiban előre nyitni ajtót!?) Elkészült a terv, a forgatókönyv, elkészítették az operettsipkákat. Csak gondolom, a fiúk fejbőségét nem mérték meg, vagy talán közben más fiúk jöttek. S most ott állnak szép, kerek fejükön, hosszúsörényes fejükön, pakompartos fejük búbján billegve vagy nyakig csúszva az a marsall tányérsipka. Mintha mi csináltuk volna ezt a viccet — persze, tíz, tizenöt éve —, ott ülünk Királyhegyi asztalánál, meséit hallgatva, s egyszercsak azt mondja; na én most kiállok ide a kapuba, az egyik lámpát tartó ördög alá tábornoknak, kinél van egy tábornoki vagy egy kalauz sipka?

Miért baj, ha ott áll az ajtóban két egészséges, erős fiú (kettő, mert váltják egymást), s miért baj, ha a csavart márványoszlopok közé, a drinkbár mögé (drinkbár a Hungiban?!) egy kis ékszerdoboz trafikot építettek be — szintén egymást váltó személyzettel — a tervezők? Nem bánt, nem bánt — úgyis kinövi, kiforrja ezt is a Hungi —, de ha talán kevesebben állnának, ülnének, köszönnének havi fixért, talán picit nagyobb adag lehetne az a zónapörkölt, s talán a marhafartőhöz jó szívvel, csak úgy ingyen, egy-két darab répát is adna az a szakács, mert most még a nyitáskor a répa csak külön, fizető köretként ül oda a húshoz.

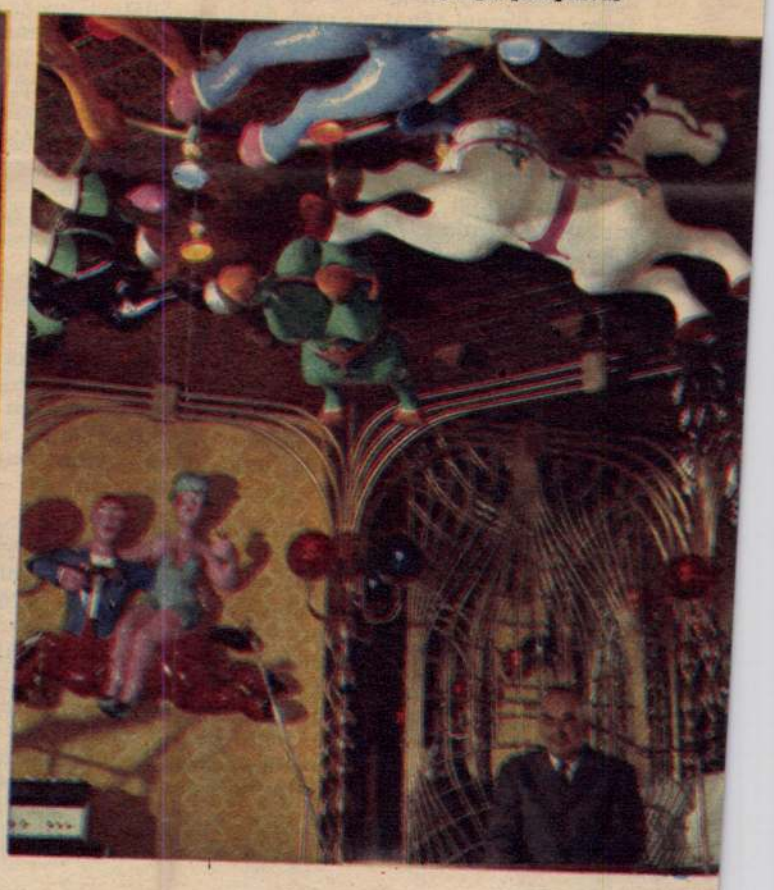
KŐBÁNYAI GYÖRGY

A „mélyvíz" FOTÓ: FÉNYES TAMÁS (MTI) A mélyben a bár, angyalkáival és ringlispil paripáival

Délidőben a mélyvíz korlátjához a szakácsok odagurítják a rézedényeket, tálalókat, s kezdődhet a „korszerű táplálkozást" szolgáló ebéd

Válasz indítási kérdésekre

A helyes motorindítással — hideginditással — több ízben foglalkoztunk már —, az idei, olykor különösen hideg és korán kezdődött tél miatt, ismét aktuálissá vált a téma.

Szorítkozzunk most az indítás két alapvető kérdésére: hogyan és mennyi ideig „indítózzunk"?

A „hogyan indítózzunk" kérdéssel kapcsolatosan már sokszor és részletesen volt szó a különféle és automata szívatóberendezések használatáról. Ezért most inkább az indítás előkészületeiről beszéljünk, olymódon, hogy válaszolunk sok olvasónk által feltett két kérdésre.

Az egyik így hangzik: az olyan kocsiknál, amelyekhez „kurblit" is adnak, szükséges-e indítás előtt a motorban „megtörni" az olajat, a motor néhányszori körülforgatásával, ahogyan ezt régen tanították?

A válasz attól függ, hogy milyen olaj van a motorban. Régebben ugyanis helyesen tanították az „olajmegtörést", mert az egyszerű, adalékolatlan motorolajok viszkozitása hidegben nagymértékben megnövekedett, nagy hidegben annyira, hogy az indítómotor képtelen volt megforgatni a motort. Ha tehát egy motorban ma is adalékolatlan motorolaj lenne, akkor ajánlanánk a „kurbli" használatát. Ez azonban gyakorlatilag kizárt, mert nem is árulnak adalékolatlan motorolajat. Manapság a legsilányabb motorolajat (amely ugyancsak tartalmaz adalékokat) csupán bizonyos típusú sebességváltókba használjuk. és a négy ütemű motorokba „legalább" egyfokozatú, SAE minősítésű olajat töltenek (télen például SAE 10W vagy 20W minőségűt). Sok autós azonban egész éven át több fokozatú (azaz több viszkozitás fokozatú) olajat használ a motorhoz, ami gyakorlatilag annyit jelent, hogy az olaj nagy hidegben sem „dermed meg", és nagy melegben sem hígul túlságosan. Manapság tehát a „kurblit" csak gyújtásállításhoz vagy szelepállításhoz kell használni, illetve abban a nem várt esetben, ha az akkumulátor annyira legyengült volna, hogy energiája csak a gyújtószikrához lenne elegendő.

A másik kérdés: célszerű-e indítás előtt rövid időre bekapcsolni a fényszórókat, mert így az akkumulátor „megpezsdül", és könnyebben leadja az indításhoz szükséges nagy áramerősséget?

Aki ezt a módszert kitalálta, tulajdonképpen jóra gondolhatott, csak éppen a kivitelezésre javasolt kissé pazarló módot. Tény ugyanis, hogy a hideg akkumulátor nem szívesen ad le elegendő áramot, és ugyancsak tény, hogy a megterhelt akkumulátoron keresztül folyó áram hőt termel, tehát melegíti az akkumulátort, így az egyre nagyobb áramot képes leadni. Kár azonban az akkumulátor energiáját a fényszóróra pazarolni. Ha azonnal indítással kezdünk, a hideg akkumulátor miatt először kis indítóáram fogja melegíteni az akkut, viszont már a „melegítési" folyamat alatt is néhányszor körbeforgattuk a motort, sőt lehetséges, hogy a motor meg is indul. Mindenki tapasztalta már talán, hogy igen nagy hidegben az először lassabban forgó indítómotor egyszerre felgyorsul, aminek oka éppen az akku melegedése miatt megnövekedett indítóáram. A fényszórók által felvett áram is képes melegíteni az akkut, de az energiát végeredményben céltalanul használja el.

És végül: mennyi ideig indítózzunk? Kézenfekvő módon, természetesen addig, amíg a motor meg nem indul. Akár egyfolytában is, mert tulajdonképpen mindegy, hogy az akkumulátort egyhuzamban vagy részletekben merítjük le teljesen. Vegyük azonban figyelembe, hogy egy jól beállított motornak másodperceken belül meg kell indulnia, ha tehát például félperces indítózás után a motorból még egyetlen gyújtást sem hallottunk, akkor valami baj van. Ilyenkor teljesen céltalan a további „kínzás".

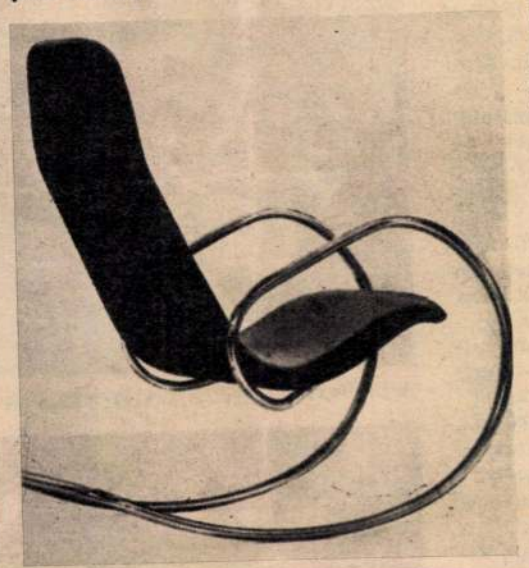
Ha az indítómotor csak nyöszörögve, lassan képes forgatni a motort, bizonyos, hogy nem marad energia a gyújtáshoz. Gyakorlati tanács: ebben az esetben próbáljuk csökkenteni a gyertyahézagot egy-két tized milliméterre. Ha az indítómotor szaporán, gyorsan forgatja a motort, és az mégsem indul, egyaránt gyanakodhatunk keverékképzési és gyújtáshibára. Ennek a témának könyvtárnyi szakirodalma van, így egyetlen cikk keretében nem adhatunk „receptet". Egy dolgot tanácsolhatunk: ha a motor egy percen belül — helyes indítási technikával, tehát a szívató helyes használatával — nem indul meg, ne kísérletezzünk tovább, hanem vagy keressük meg és hárítsuk el a hibát, vagy forduljunk szakemberhez, illetve szakműhelyhez.

(nádasi)

KÉNYE ÜLÖBL

Egybeöntött műanyagszék, amely csavar és szeg nélkül készült, sőt még lába sincsen (Dán modell)

Helyet foglalunk egy széken, fotelben. Úgy érezzük, hogy kényelmesen ülünk. Kis idő múltán azonban elkezdünk izegni-mozogni, keresztbe rakjuk a lábunkat, igyekszünk másképpen elhelyezkedni. Mert az ember nem érzi magát jól sokáig „egy ültében". A szakértők szerint legfeljebb hat-nyolc percig maradunk nyugton még a kényelmes fotelban is.

A bútortervezők törik a fejüket a lehető legkényelmesebb ülőalkalmatosságon. A feladat azért is nehéz, mert a kényelmes ülés nemcsak a fotel formáján múlik, hanem nagymértékben függ testsúlyunktól, magasságunktól, izmaink rugalmasságától és egyéb adottságainktól. Éppen ezért szinte lehetetlen olyan általános ülőbútort készíteni, amely mindenkinek egyformán megfelelne.

A különböző igényeket tehát csak bő választékkal lehet kielégíteni. Készülnek egyszerű és luxuskivitelű fotelek, tömörebb vagy karcsúbb kivitelben, szövet- vagy műbőrhuzattal. A legpraktikusabbak azok, amelyeknek puha, műanyag bélése a testformához idomul és így többféle ülőhelyzetben is igen kényelmesek. Az egyéni ízlést és kényelmet szolgálják a kerekes fotelek, forgó karosszékek, hintaszékek, a heverőre emlékeztető, „nyújtózó", fotelek és a „nagypapa-fülesek". Persze gondoljunk arra is, hogy formájukkal, színükkel, jól illeszkedjenek be otthonunk hangulatába.

L. M.

A színes felvételeket Keleti Éva (MTI) készítette

A neves Thonet cég legújabb típusú hintaszéke, amelyet nemrégiben a kölni vásáron mutattak be

Rendkívül kényelmes „nyújtózófotel". A csíkos vászonhuzat ma világszerte divatos

A zene és a társművészetek

Folyóiratunk a közelmúltban vitát rendezett zenekultúránk és a magyar sajtó kapcsolatáról. Célunk a zene jelenlegi társadalmi rangjának feltérképezése, nagyobb közmegbecsülésének elérése volt. A vita közben tudatosodott, hogy a problémák gyökereit mélyebbről, a többi művészettel közös alapokról kell megközelítenünk. Ebben a szellemben született az egyik hozzászóló, Szabó György írása is; gondolatai arra ösztönöztek, hogy kulturális és művészeti életünk kiválóságaitól a következő kérdésekre kérjünk feleletet:

1. Véleménye szerint az iskolákban folyó általános esztétikai nevelés, a tájékoztatási fórumok (rádió, televízió, sajtó — különösen a művészeti sajtóorgánumok —) működése mennyiben segíti egységes művészetszeretet kialakulását?
2. Létezik-e versengés különböző művészeti ágak képviselői között a közönség „kegyeiért" és a kulturális irányító szervek támogatásáért? Az egyes művészetek közötti presztízsversenyt miként lehetne az egységes magyar kultúra gazdagítására fordítani?
3. Más művészeti ágak — többek között a zene — kísérletei, illetve eredményei az Ön művészeti munkájára, alkotói tevékenységére hatnak-e? Ha nem, miért nem, ha igen, milyen módon?

Kérdéseinket valójában a tájékozódás megkönnyítésére szántuk, s nem vártunk határozottan körvonalazott választ rájuk. A vitát további számainkban is folytatjuk; ezúttal Fodor András költő, Granasztói Pál író, építész, Papp Oszkár festőművész, Gordon Zsuzsa színművész és Horváth Ádám rendező hozzászólását közöljük.

Fodor András:

A múzsák testvérsége evidencia ugyan, de gyakorlati érvényesülésének nincsenek meg a kellő föltételei sem a pedagógiában, sem a publicisztikában, sem a művészetek körüli közéletben. Az első számú föltétel természetesen a sokoldalúan képzett, általános és eleven érdeklődésű tanár, népművelő, közíró, a más művészetekre is fogékony alkotó. Lehet, hogy a drákói fölvételi követelményekkel főiskolákra került, ott szinte padhoz láncolt pedagógusjelöltek szakmájukban jobban elmélyülnek, mint elődeik, de mivel a művészet átfogó szeretetében kevéssé gyakorolják magukat, a szabott kereteken áttörő, új ismeretekre kíváncsi, állhatatos érdeklődésben aligha lehetnek tanítványaik buzdító példái.

Szekszárdon huszonöt évvel ezelőtt egy matematika—fizika szakos tanár oltotta be gimnazistáit életre szólóan az igényes zene szomjával. A szomszéd Kaposváron nem sokkal előtte ugyancsak egy számtan—fizika—ének szakos tanár teremtett olyan vokális kultúrát, melynek hatását azóta sem sikerült elérni. Ma, tapasztalataim szerint az olyan irodalomtanár is fájdalmasan ritka, aki rendszeresen olvas, aki nemcsak véletlenül hallgat zenét, aki színházba, moziba, irodalmi estekre, tárlatokra jár.

De ne csak a szomszéd kertjébe dobjuk a követ — saját céhem, az írók szűk tájékozódása is éppen eléggé elszomorító. 1948 óta, amióta Budapest zenei életében járatos vagyok, a hangversenyeken szinte mindig ugyanazokkal a kollégákkal találkozom. Az idősebbek közül néhányan már hiányzanak, a fiatalok viszont, mintha irtózva menekülnének a koncertlátogatás konvenciója elől. Távolmaradásuk ásítóan figyelmeztet az aktív művelődési igény kóros beszűkülésére. Valószínű, hogy hasonló baljós jelentést készíthetnénk a festők, zeneszerzők, színészek kölcsönös tájékozódásának és az érdeklődés nemzedékek közti kontinuitásának rövidzárlatáról is.

A tájékoztatási fórumok közül leginkább a láthatót és hallhatót egyesítő televízió szolgálhatná a művészetek egyetemességét, a rádió sokrétűségében kiváló zenei programját s egyre jobb irodalmi műsorait azonban egyelőre nem képes utolérni. Meggondolandó, vajon nem a sokat emlegetett tömegigény bűvölete korlátozza-e abban, hogy sokoldalúan és elmélyülten koncentráljon a művészetekre? Mert hiszen a már-már házioltárrá emelt képláda működésének van egy nagy negatívuma: aki tudatosság és fölkészültség nélkül ül le elébe,

kel; gondoljunk csak arra, hogy Petrovics Emil két éve az országgyűlésben szólalt fel a hanglemezgyártást segítendő, éppen egy nehéz periódus áthidalása végett.

Idén azonban minden eddiginél súlyosabb helyzet alakult ki. Évente 50 művészlemez felvételét készíti el a Hanglemezgyár és megfelelő — pontosabban: a megfelelőnél sokkal hosszabb — átfutással ugyanennyi felvételnek kellene a piacra kerülnie. 1973 augusztus közepéig azonban mindössze 13 művészlemez került a boltokba és több, mint kérdéses, vajon elkészül-e az év végéig a hiányzó 37 lemezkiadvány.

Az okok meglehetősen régi keletűek és azzal függnek össze, hogy az 50-es évek elején, amikor zenekultúránk intézményei megszülettek, nem voltak meg a feltételei annak, hogy biztonságos működésükhöz minden szükséges eszközt megkapjanak. A hanglemezgyártásban ez annyit jelentett — és jelent mindmáig —, hogy a préselést, vagyis az ipari munkát nem a Hanglemezgyár végzi, hanem a Kábelgyár.

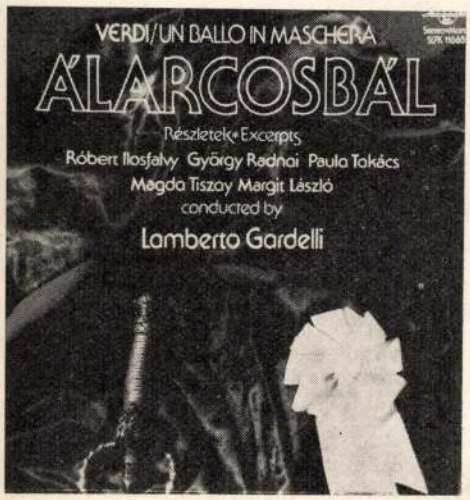
Dehát, több-kevesebb gonddal és izgalommal ez a szisztéma mégiscsak kielégítően szolgálta zenekultúránkat több, mint 20 esztendeig. Miért éppen idén éleződött ki ennyire a helyzet? Mi az oka annak, hogy 1973-ban súlyos minőségi panaszok miatt nem kerülhettek a boltokba kipréselt, elkészült hanglemezek?

Egyszerű a magyarázat. A Hanglemezgyár a közeli években további lépéseket tesz annak érdekében, hogy művészi-ipari-kereskedelmi vertikummá váljék, vagyis, hogy saját kezébe fogja a felvételek elkészítését, a préselést — azaz az ipari munkát — és a terjesztést. A Zeneműkiadó példája bebizonyította, hogy ipari termeléshez kötött zenei intézmény kiegyensúlyozott munkájához elengedhetetlen a saját kézben levő ipari kapacitás — ez esetben nyomda. Épül már Dorogon a Hanglemezgyár présüzeme, amely a termelést előreláthatóan 1976 elején kezdi meg. Ettől a dátumtól azonban még két és fél keserves esztendő választ el bennünket. Érthető persze, hogy a Kábelgyár nem költ többé arra az üzemágra, amelyre kimondatott a halálos ítélet, nemhogy a korszerűsítésben, de még az elért színvonal fenntartásában sem érdekelt többé.

Itt tehát összeütközésbe kerül az ipari termelés és a kulturális érdek. De lesz-e áthidaló megoldás arra az időszakra — a két és fél szűk esztendőre —, amely az önálló hanglemez-présüzem megnyitásától elválaszt? Kell, hogy legyen, máskülönben lemezeink elveszítik hazai és nemzetközi piacukat egyaránt. Nemcsak a forintban és devizában elvesző összegről van szó itt, sőt, elsősorban nem arról, hanem a zenekultúra eszmei káráról. Hisz az érdeklődők, akiket olcsó és szép felvételek gazdag kínálata vonzott rohamosan növekvő számban a hanglemezboltokba, hamarosan leszoknak gyűjtőszenvedélyükről és egy szép napon mindent előlről kezdhetünk.

Breuer János

él[illegible]y híján utólag nem tud többről számot adni, mint az, aki különféle képes folyóiratok halmazában lapozgatott. Érdemes-e hát a keveseknek szóló, de tartós hasznú nemes növények helyett is a mindennapi abrakként jól bevált csalamádét termelni?

Nem ismerem a különböző művészeti ágak versengésének társadalmi, gazdasági együtthatóit, de úgy gondolom, a presztizsversenyt csaknem áthághatatlan vastörvények szabályozzák. Nem hiszem például, hogy az Irodalmi Színpad valaha is kiegészítő bázist hódíthatna magának az Állami Operaháztól. A művészetek közös föllépésének lehetőségét azonban lehetne intézményesebben támogatni, kivált ott, ahol különben is van rá mód: művelődési házakban, könyvtárakban, értelmiségi és művészklubokban.

Más művészeti ágak közül 19 éves koromig a képzőművészet, azóta a zene van rám legnagyobb hatással. A kapcsolatról 1948 óta versben és prózában többször vallottam. A muzsika saját írói munkásságomra való közvetlen hatását csak annyiban észlelem, hogy fülem fölöttébb kényes lett a szavak céltalan vagy nagyon is céltudatos csikorításának, léha glisszandóinak kísértéseivel szemben. A hangzás és kompozíció kényszerítő példáin túl, a kortárs zene a kevéssel sokat mondás nehéz mesterségére is inspirál. A zenében és költészetben egyaránt divatos aleatórikus-improvizatív kísérletek közt is hiszem, hogy jelentős mű csak az invenció és tervezés szerencsés találkozásából, a tudatos komponálás ihletett mértanából születhet.

Granasztói Pál:

A felvetett kérdésekre a magam hézagos tapasztalatai szerint csak részben, illetve aligha kielégítően tudok válaszolni, de készséggel megkísérlem. Ezekhez, valamint a vitaanyagnak néhány megállapításához kapcsolódva azonban szeretnék elöljáróban néhány olyan észrevételt tenni, amelyek a kérdésekre csak közvetve válaszolnak.

Építészként működöm elsősorban, bár inkább az építészet elméletével és urbanisztikai oldalával foglalkozom. E kérdésekről felelősséggel szólhatok, hiszen mind a Magyar Építőművészek Szövetségének, mind a Magyar Urbanisztikai Társaságnak ez idő szerint vezetőségi tagja vagyok. De íróként is működöm, ennek elismerését tapasztalhattam irodalmi kiadók részéről és azáltal, hogy a Magyar Írók Szövetségének tagja lettem. E kettős működés, sok nehézsége ellenére lehetőséget adott kívülebbről nézni mindkét hivatás körét és egyben keresni a különféle alkotótevékenységek közötti összefüggéseket, átjárókat. Emígy a felvetett problematika közelről érint. Így elsősorban abban, hogy magam is mindinkább tapasztalhatom a Szabó György által említett belterjességet mindkettőben, értve ezen többek között a művészeti ágak egymás közti kommunikációjának hiányosságait is, de nemcsak azt. Építészeti vonatkozásban részletesen szóltam erről „Művészet-e ma az építészet?" című legutóbbi tanulmányomban (Valóság, 1973. 6. szám), korábban „Az építészeti közízlés hazai helyzetéről" címmel a Népművelés 1969. 2. számában, s így erre itt nem térek ki. Az irodalom és az építészet közötti távolságot érzékelem talán a legerősebben, de feltűnő zenei vonatkozásban az — a zene belterjes voltának problémáihoz egyébként nem tudok hozzászólni —, hogy elég gyakran járván hangversenyekre, közönségünkben vajmi ritkán látok építészt, írót, képzőművészt. Ami persze szubjektív kép, hiszen sokat — főleg fiatalabbakat — személyesen nem ismerek. A vitának azt a megállapítását, amely szerint a rangsor csúcsán az irodalom áll, zenei vonatkozásban nem érzékelem, talán nem is hiszem, úgy vélem, mindkettő csúcson áll. Az kétségtelen, hogy az építészet zárt köréből úgyszólván csak íróként emelkedhettem ki, az írás könnyebben és többekhez talál utat, s az is, hogy az irodalom kiadóinak, orgánumainak száma jóval nagyobb. Műveléséhez képesítés nem kell, ami növeli, ha nem is mindig a minőség javára, az írni szándékozók körét. S sajnos az is helytálló Szabó György írásában, hogy az építészet a legkevésbé méltatott, s hogy az irodalomban is vannak preferált, általában hagyományos műfajok. Ez utóbbi eléggé labilis értékrendjét ez idő szerint túlnyomóan írók egymásról írva, egymás között döntik el. Ebben hasonlít is a két szélső hivatási pólus: mind az építészetben, mind az irodalomban a kritikai tevékenységet gyakran alkotók, illetve ilyen ambíciójúak művelik, ami visszásságok forrása; úgy hiszem, a zenére és a képzőművészetre ez kevésbé áll.

Külön említeném Szabó György ama felvetését, mely szerint „nem voltak, nem születtek, s nem is követeltek maguknak helyet a nap alatt olyan kézira-

tok, amelyeket egy nem zenei szaklap leadhatott volna". E problematikát két oldalról ismerem építészeti vonatkozásban. Mint több folyóirat szerkesztő bizottsági tagja, tapasztalhattam, milyen nehezen születnek, érkeznek ilyenek, s ha igen, nem mindig van öröm bennük. Kritika és elméletileg megalapozott anyag alig van, és ha van, nehezen olvasható. A másik oldalról viszont azt tapasztalhattam, hogy ilyen írásokra szükség van: építészeti tárgyú írásaimnak például eddig csaknem minden folyóirat, napilap helyt adott, sőt gyakran igényelte. Olvasóként pedig — és éppen zenei vonatkozásban — alátámasztom Szabó György állítását, hogy ti. „a nagyközönség is azon kezdi mérni egy-egy újság vagy folyóirat értékét, hogy az ilyen munkáról mennyit közöl". Nekem például a Magyar Nemzet zenei rovata a lap pozitívumai közé tartozik, rendszeresen olvasom, és csaknem mindig hasznomra válik.

Ez a téma a kérdés lényegéhez, a művészetek közötti kommunikációhoz, a „kerítések" lebontása kérdéséhez vezet. Egyfelől alighanem az eddiginél alacsonyabb elméleti felkészültség kell az íráskészségen kívül ahhoz, hogy bármelyik művészeti téren értékes írásművek szülessenek. A művészettörténet művelésében (ezt közelebbről ismerem) a művészetelméleti munkák igen ritkák, általában a publikációk részletkutatásokkal, monográfiákkal foglalkoznak. Az íráskészséget illetően egyébként a véleményem: gondolatilag, tapasztalatilag, élményekkel megalapozott anyag szükségképpen világos íráshoz vezet, a homályos írások oka többnyire az előbbiek — tehát a gondolatok, a tapasztalatok, élmények — homályossága. Éppen ezért is úgy vélem: az elméletileg megalapozott szakmunkák mellett több teret lehetne adni a közönségnek, a szemlélők, az olvasók élményanyagának, különösen, ha olyanokról van szó, akik egy másik alkotói téren működnek. (A Rádió ezt olykor teszi is.) Ebben alátámaszt az a fogadtatás, amit annak idején a Jelenkor 1962. évi 4. és 5. számában, két részletben közölt „Zenéről" című naplószerű írásom keltett: élénk vita követte, hasonló megszólalásokkal. Lényegük a kívülállók — írók, költők stb. megszólalása volt. S már akkor is hiányoltam, de azóta is hiányolom, hogy nem került még sor eddig a zene és az építészet oly sok elméleti, szerkesztési összefüggésének tisztázására; e téren csak sejtéseink lehetnek. Ezeket előrebocsátva, megkísérlem — mint említettem, csak részben kielégítően — a feltett kérdésekre válaszolni.

Az iskolában folyó általános esztétikai nevelés kérdéséről megalapozott véleményem nincs; tudok róla, hogy törekvések vannak alkotó és vizuális irányban való fejlesztésére. Az eddigi oktatás eléggé hiányos és főként adatszerű tudásra irányuló volt — az építé-

PAPP OSZKÁR ALKOTÁSAI

szín terén még ennyi sem —, a művészetek egybelátására pedig semmiképpen sem alkalmas. A pedagógia sok mai problémája között — alkalmas tanerők híján — alighanem ezen a legnehezebb segíteni, holott a közművelt ségnek az általános szemléletnek alapjai itt rakódnak le. A tanerők felkészültsége pedig egyetemi szinten dől el; az építészet és a művészetek közötti összefüggések, általános művészetszemlélet oktatása még kiváló tanárok működése esetén is hiányos, egyfelől a gyakorlatra irányulás fokozódó tendenciája, másfelől szervezeti korlátok miatt. Hasonló a helyzet a tájékoztatási fórumokon is. Bár szerintem, s főként az építészethez viszonyítva, a zene, az irodalom e téren is előnyös helyzetben van, de még mindig túlteng vetélkedőkben s másban az adatszerű ismeretekre s nem az élménykeltésre, élmények visszaadására váró törekvés. A művészetek közötti kapcsolatok, az „egységes művészetszeretet" ápolása megítélésem szerint még a kezdeteinél sem tart. A televízióról nem kívánok nyilatkozni, ritkán nézem, talán éppen ezért is.

A művészeti ágak közötti versengés a „közönség kegyeiért" megítélésem szerint alapvetően függ a megélhetés lehetőségeitől. Az építészetben ez, annak iparrá és hivatalokká válása folytán úgyszólván fel sem merül. Az irodalomban, olyan író, aki megélni akar belőle, gyakran kényszerül erejét meghaladó vagy elsietett publikálásra, s viszonylag előnyösebb helyzetben olyanok vannak, akiknek más megélhetési lehetőségük is van, irodalmi munkájukat inkább érlelhetik. Nem tudom, hogyan van ez zenei téren. A képzőművészetben a legbonyolultabb az „eltartás", a támogatás kérdése, hiszen hátrányba kerülnek azok az alkotók, akik nem pályáznak közönségsikerre, vagy nem hagyományos műfajú és felfogású művekkel kísérleteznek. Erről is vita folyt legutóbb a Képzőművészeti Alap tevékenységével kapcsolatosan. E vázlatos véleményt summázva: tapasztalatom szerint kiérlelt és előremutató művek létrejöttéhez nagyobb biztonság kell, mint amit általában az eddigi hazai gyakorlat mutat; ez késztet jó néhány alkotót arra, hogy mással is foglalkozzon, és ez magyarázza a csak alkotói tevékenységből élők megalkuvását: törekvésüket a közönségsikerre, hogy eltartásukat biztosíthassák. A felvetett témát éppen ezért sajnos kevésbé szellemi természetűnek vélem, bár a vázolt helyzet azt is befolyásolja. S így, ha van egyáltalán presztizsverseny, akkor annak előbb ilyen okait kellene felszámolni.

Más művészeti ágak közül a zene, mint említettem, kevésbé hathatott építészeti működésemre, e két terület összefüggéseit feltáró munkák hiányában. Különösen hiányolom a legújabb zene jobb megértését szolgáló munkákat, írásokat. Annál inkább hatott a zene irodalmi működésemre, amelynek gyakran volt témája, s különösképpen a Szépirodalmi Kiadónál most kiadás előtt álló „Alakok, álmok" című munkámra, amit, úgy mondhatni — és ez célom is volt —, átsző a zenei élményanyag. Ugyanerre a munkámra nagy hatással voltak olyan festészeti alkotók, irányzatok, amelyek a szürrealizmus körébe is vonhatók; ennek egyik bizonysága, hogy az említett könyv ilyen illusztrációkkal készül. Az építészet terén — és ennek korábbi munkáimban gyakran adtam hangot — egyes, főként kubista és nonfiguratív irányzatok, művek, mondhatni döntő hatással voltak szemléletem kialakulására. Tudományos, városépítészeti-esztétikai működésem — ezt legutóbbi Ember és látvány városépítészetünkben című könyvem tanúsítja — igyekeztem tisztázni a városélmény és a film, a fotóművészet közötti kapcsolatokat. Ezekről a bonyolult témákról itt csak emígy, röviden és hiányosan szólhattam.

Papp Oszkár:

Az általános esztétikai nevelésben és részben a művészetekkel foglalkozó tájékoztatásban, kritikákban éppen az *esztétikai* jelleg sovány, másodlagos. Volt idő, amikor a kilúgozott, konzervatív művészettörténettel és kritikával szemben, amely régi kompozíciós sémák szakzsargonjával takarta el a művészetek emberi-társadalmi mélyrétegeit, rá kellett ezekre mutatni ott, ahol indokolt volt. Ma viszont az esztétikai nevelés tematika-centrikussága — olykor belemagyarázás árán is — elvezet a műalkotások katartikus élményéhez vivő szellemi tevékenység útjáról. Tapasztalható, hogy az ilyen egyoldalúan propagált művészet sokak számára könnyen átcsúszik a „kötelező tananyag" és a „szólamok" kategóriájába, és éppen ezért hatástalan marad.

A jó művészet erre vonatkoztatott *természettörvény érvényű formarendeket* teremt, ezért igazíthat el emberi-társadalmi-egzisztenciális vonatkozásban is. A leolvasható „tartalmi", helye-

költő műve. A Petőfi-költemények kijelölésében hiba volt (ezt a rendezőségnek is megemlítettem), hogy mind a 87 gyerek ugyanazt a három verset adta elő (Feltámadott a tenger, Arany Lacinak, Csokonai), ráadásul rosszul, azonos hanglejtéssel, érezhetően egy pedagógus által betanított módon. Az a néhány, akiből kitört egy kis *egyéniség* vagy *humor*, meg is nyerte a versenyt! De hiszen a fölmondás lenne a legkisebb baj, erre az orvosság, hogy fiatal művészek vállalják az iskolákban való szereplést és a tananyag művészi tolmácsolását, s ezzel egyúttal az ízlés bizonyos fejlesztését. Az igazi hiba a szabadon választott verseknél jelentkezett. Olyan — általam soha nem hallott és nem ismert — költők és költőnők verseit nyafogták, akiknek művei mindig a gombolygató kiscica képét juttatták eszembe. Mikor már a gyerekek nagy százaléka állt elő ezekkel a borzalmakkal, kétségbeesve kérdeztem: honnan az ördögből tanulják az ilyen szörnyűségeket? Válasz helyett a zsüriben ülő egyik pedagógus elém tette az Úttörő Szövetség kiadványát, amelyben József Attila és Petőfi mellett díszelegtek e kétségbeejtő tákolmányok. Persze, hogy a gyerekek mindebben a legkevésbé sem hibásak; hibás az, aki a magyar költészet felmérhetetlen gazdagságú anyagából válogathat, és mégis silányságokat hord össze remekművekkel egy kötetbe. Ennek a véleményemnek hangot is adtam, s a jelenlevők egyetértettek — de persze, isten tudja, kinek és hol kellene hathatósan szólni.

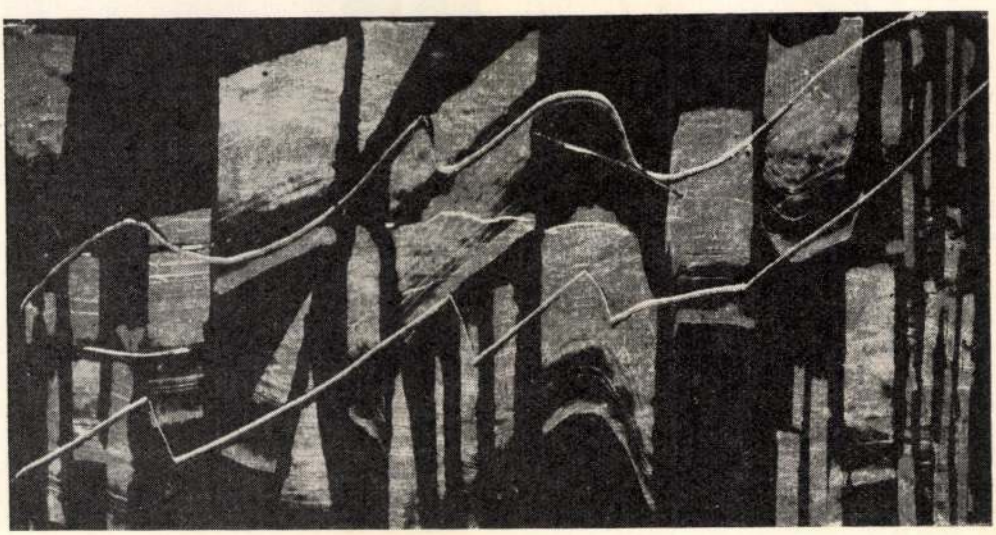
Az egyes művészeti ágak között[illegible]versengés a közönség kegyeiért, nem hiszem, hogy valós probléma lenne a művészek között, akár jó, akár rossz értelemben. A „versengést" meghatározzák azok, akik töményen ellátják az országot beat-muzsikával és népszerű táncdalénekesekkel.

Gyakran járok vidékre irodalmi műsorral, önálló esttel — ezek a programok legjobb esetben és a legjobb nevekkel (Mensáros, Berek stb.) is csak egy művelődési könyvtár helyiségét töltik meg érdeklődőkkel. A közepes táncdalénekesek rajongói persze a kultúrházakat is zsúfolásig töltik! Személyes példáim vanak: egy olyan vegyes műsor alkalmával, amelyben magam és 3—4 rangos kollégám együtt szerepeltünk beatesekkel, a helyi szerv vezetője megkért, hogy lehetőleg ne mondjunk afféle *„mondanivalós"* verseket. Amikor megkérdeztük, kit vagy mit ért ezen, azt felelte: Radnótit, József Attilát, Adyt stb. Még Heltait is nehéznek találta!

A zene minden más művészeti ágban tevékenykedő művész munkájára hat, ha az illető szereti a zenét. Én, amikor csak időm engedi, elmegyek operába és hangversenyekre, de éppen, mint zenebarát, ellenzem mindennek minden áron való megzenésítését. A televízióban nemegyszer hallható vers alatt zene. Nemrég a Színművészeti Főiskolások egyik vizsgafilmjében a végzősök Adyt, József Attilát mondtak beúsztatott zenével — ez iszonyatos!

Azt hiszem, a színházi válság egyik oka az, hogy nem bíznak az igazi re-

PAPP OSZKÁR ALKOTÁSAI (Holics Gyula reprodukciói)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MUZSIKA
Budapest
1973 OKT

me[illegible]vekben, és azt hiszik, hatásosabb, ha mindent belezsúfolnak egy hibrid tákolmányba. Othello remekmű Shakespeare-nél, és remekmű Verdi színpadán, de a Nemzeti Színház előadásához nem kell a zene. Ma már alig van színházi előadás csinnadratta nélkül, ez pedig — ellentétben a jól funkcionáló, odaillő kísérőzenével — nem okvetlenül kell mindig és mindenhez. Nekem például sem mint nézőnek, sem mint szereplőnek nem hiányzik.

Horváth Ádám:

Az iskolai általános esztétikai nevelés, pontosabban: általában a művészetekkel kapcsolatos oktatás szerintem még a művészetek megismertetéséhez is kevés, s egy-két — kivételesen elhivatott vagy ihletett — pedagógus kivételével az iskolai nevelés senkit nem juttat el a művészetek szeretete, fontoskodva: a „szépség öröme" vagy a művészet megszeretése felé.

A tájékoztatási fórumok népművelő, művészetmagyarázó, művészetkedveltető megjelenéseiből hiányoznak az igazán nagy népművelő egyéniségek. Azok az Ádám Jenők, Bárdosok és társaik (hogy csak zenei példával éljek), akik személyes varázsukkal, valóban a „tömegekhez" tudnának szólni, rohamosan és tömegesen nevelnék a művészet szeretetére a közönséget.

A művészeti sajtóorgánumok — tulajdonképpen érthető módon — szaklapokká alakultak. Művészek, művészetek tanárai, esztéták cserélnek gondolatot bennük, egyre távolodva a közönség számára érthető köznyelvtől. Talán — tisztelet a nem kis számú kivételnek — itt is hiányoznak azok a nagy volumenű művészeti publicisták, kritikusok, akik oly mértékben írástudók, hogy szakzsargon nélkül is közelíteni tudnak művészethez és közönséghez egyaránt.

Nem hiszem, hogy a különböző művészeti ágak között lenne verseny, de hogy azokon *belül* mennyire van, azt nem kell részleteznem — már ami a közönség „kegyeit" illeti.

Az irányító szervek támogatásáért folyó „verseny" is, érzésem szerint, művészeti áganként, pontosabban szövetségenként szeparált, de az is lehet, hogy ennek a kérdésnek nem vagyok elég jól informált válaszolója.

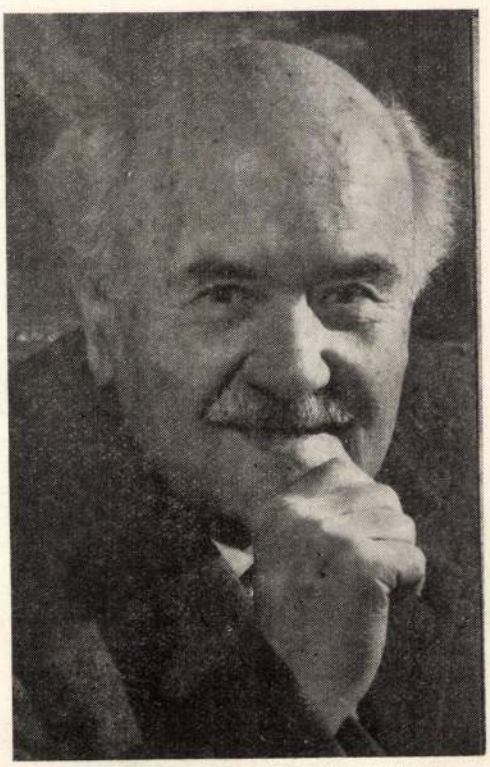
Ha van ilyen presztizsverseny, csak akkor lehetne az egységes kultúra gazdagítására fordítani, ha ez a verseny nyílt, publikált, látható és hallható eredményeiben versengene, s az elért eredmények vagy kudarcok nyilvános értékelése, méltatása állítaná az embereket az ügyek mellé, alakítaná ki a vitázó táborokat, magyarán: mozgathatná a magyar közvéleményt — nyervén ezzel figyelmet, fórumot és pénzt. Ebben kellene elsősorban a tömegkommunikációs eszközöknek segíteni!

Minden új eredmény, természetesen: hat. A televízióban, ha alkotás rangú feladathoz jut a rendező, s az irodalom, illetve dráma vagy a zene, mint *alapanyag* szerepel feladatában, akkor a művészeti ágak új eredményei ihletőként hatnak rá. S mivel mindez díszletben és jelmezben, tehát képzőművészeti közegben jelenik meg, fontos és hatóképes a mai képzőművészet minden új vívmánya. Bár megfelelő idő és mód lenne arra, hogy minden új igazi értékkel találkozhatna és megismerkedhetne az ember!

A kérdés másik fele a szerkesztőség legkörülhatároltabb kérdése, erre tudok a legkonkrétabban válaszolni. Televíziós darabok rendezésénél a kísérőzenének egyértelműen *drámai* szerepe van számomra, darabtól és funkciótól függően erős *hangulati* hatóeszközként, hol *feszültségek* feloldásakor, hol önálló *jelzésrendszerként* megszólalva, konkrét mondanivaló igényével.

Ha egy mód van rá, s az anyagi keretek engedik, komponált zenével dolgozom legszívesebben, kivéve, ha a megszólaló zenének más adott műhöz fűződő asszociációja a feladat. A zeneszerzőtől, a darab stílusától és a rendezői elképzeléstől függően kérek javaslatot zenei stílusra és funkcióvállalásra. Nem szeretek úgynevezett „effektzenékkel" dolgozni. Ezeknek legfeljebb a könnyű műfaj vagy a krimi világában van funkciója, pontosabban tere. Akkor van helyén a drámai kísérőzene, ha a darabhoz alkalmazkodva ugyan, de önmagában is megálló műalkotásról van szó — arányban és dinamikában megszólaltatva.

Sajnos zenét komponáltatni drága dolog. Nem a szerző honoráriuma, hanem a komponált zene felvétele okoz nehézséget és kötöttséget, s biztos vagyok benne, hogy a tv-játékok többsége ilyen megfontolásból dolgozik meglevő zenék kísérőzenévé történő összeállításával, s nem meri vagy nem tudja vállalni az *új* felvételével járó költségeket. Ebben nagy javulás a közeljövőben — attól tartok — nem várható.

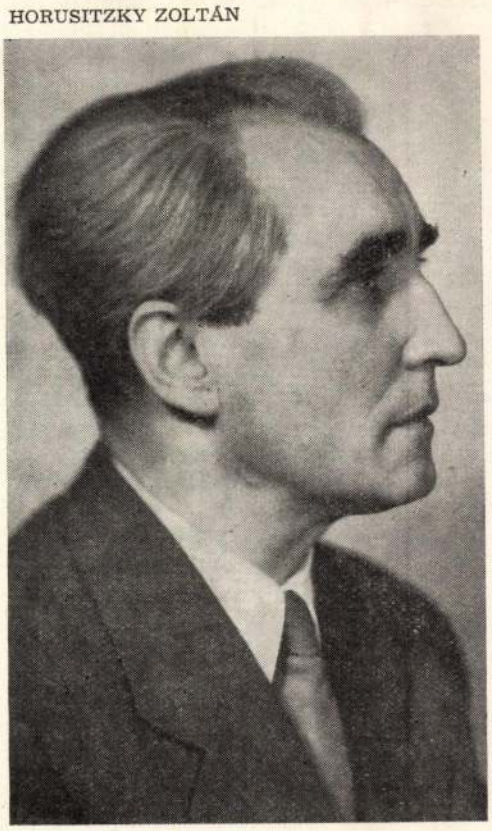

DR. MOLNÁR IMRE (Gink Károly felvétele)

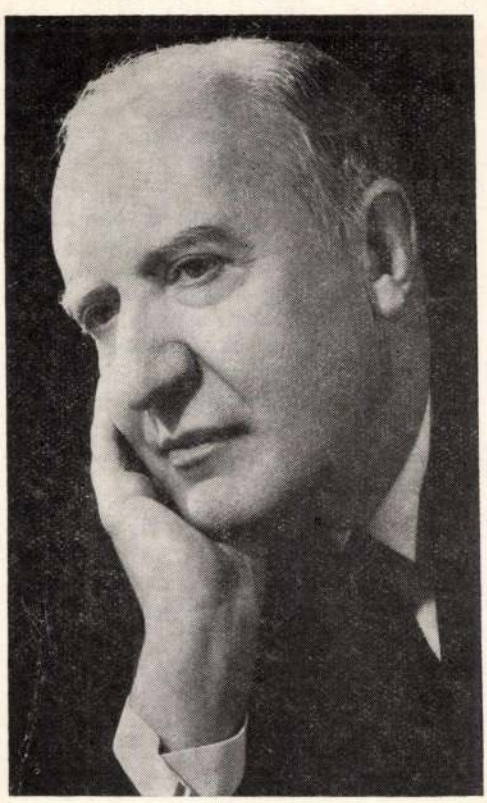

FORRAI MIKLÓS

HORUSITZKY ZOLTÁN

VASZY VIKTOR (Siflis József felvétele)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

Granasztói Pál

1968 FEB 21

Granasztói Pál: Városaink arca (3–4. old
riportja: Fiúk gitárral, lányok a filmgyá

1021

Pataki János: Fészek

Cs. Kovács László: Lovak és emberek

EÖRSI ISTVÁN:

SZEREPCSERE

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP
1967 FEB 13

POLITIKAI NAPILAP

1021

Választási „nagyüzem”

Budapesten naponta 10—15 ezer választó vesz részt a jelölő gyűléseken, s az itt elhangzott vélemények alapján mind teljesebbé válik a jelöltek listája. Az elnökségek

naponta több mint 100 javaslatot terjesztenek a Hazafias Népfront Budapesti, illetve kerületi bizottságaihoz.

A főváros társadalmának legkülönbözőbb rétegeit képviselik a budapesti tanácstagjelöltek. Angyalföld 119-es választókerületében például egyhangúan *Szuromi Gáspárnét*, a dolgozók általános iskolájának igazgatónőjét bízták meg: legyen küldöttük a Fővárosi Tanácsban.

A másik nagy munkáskerületben, Ujpesten, mintegy száz tanácstagot választanak majd.

Közöttük van az Ujpesten lakó *dr. Babocsa Endre* apátplébános, a budapesti Katolikus Békebizottság titkára, akit mindenekelőtt a békemozgalomban kifejtett tevékenységéért tisztelnek és becsülnek körzetének lakói.

A művészvilág egyik jól ismert képviselőjét, *Buza Barna* szobrászművészt

a Fővárosi Kenyérgyárban tartott gyűlésen jelölték fővárosi tanácstagnak, s ugyanazt kérték tőle, mint a VI. kerületben jelölt dr. Granasztói Páltól, a főváros Pro Arte aranyérmével kitüntetett építészmérnöktől:

művészi munkájukkal, közéleti tevékenységükkel támogassák városuk, s lakóinak ügyét.

i fal“
segítsé
ban

nem írta a *szavatolásról* szóló jegyzőkönyvet.

Ha a szerződést 11 latinamerikai ország már aláírta, akkor

létrehozzák azt a hivatalt, amelynek feladata a szerződés ügyintézése.

U Thant ENSZ-főtitkár az előkészítő bizottsághoz intézett üzenetében hangsúlyozza, hogy a szerződés fontos mérföldkő a leszereléshez vezető hosszú és nehéz úton.

Ötös ikrek

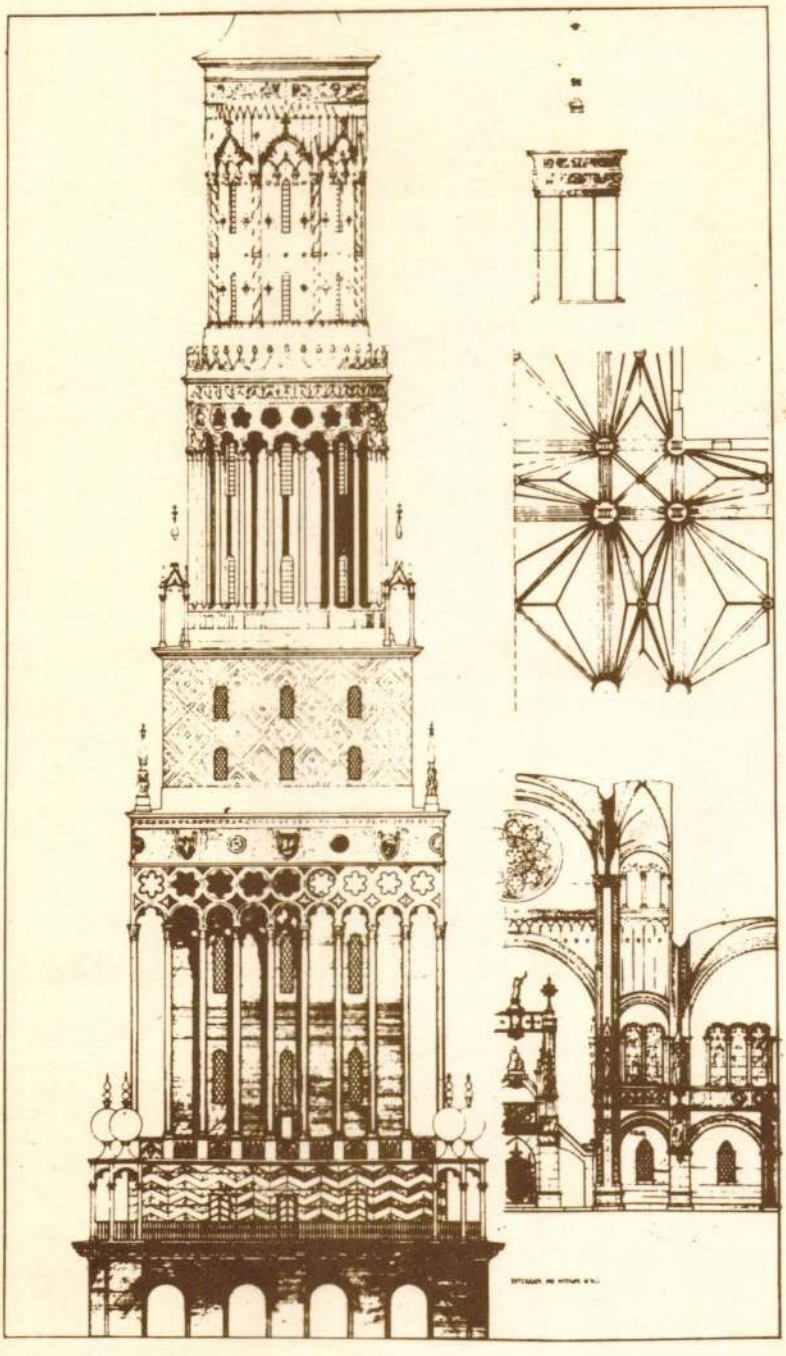
Vasárnap ötösikreket szült *Mrs. Allen Bradley* 25 éves wyomingi asszony. Három kisbaba néhány perccel születése után meghalt; a negyedik négy órával később, hétfőn hajnalban pedig az ötödik is meghalt az oxigénsátorban.

TEVENYOMOK A SZÁNT

Hurokra
kábítószer-c

GREGERSEN HUGÓ

építész
1889—1975
emlékkiállítása

AZ OMF. MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUMÁNAK KIÁLLÍTÁSA
BUDAPEST, 1988.

AZ ORSZÁGOS MŰEMLÉKI FELÜGYELŐSÉG
MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUMÁNAK KIADVÁNYA

Fotók:
BAKA GÁBOR és az
OMF. Magyar Építészeti Múzeumának Archívuma

A katalógust szerkesztették és a kiállítást rendezték:
FÜLÖP CSILLA
és
PUSZTAI LÁSZLÓ
művészettörténészek

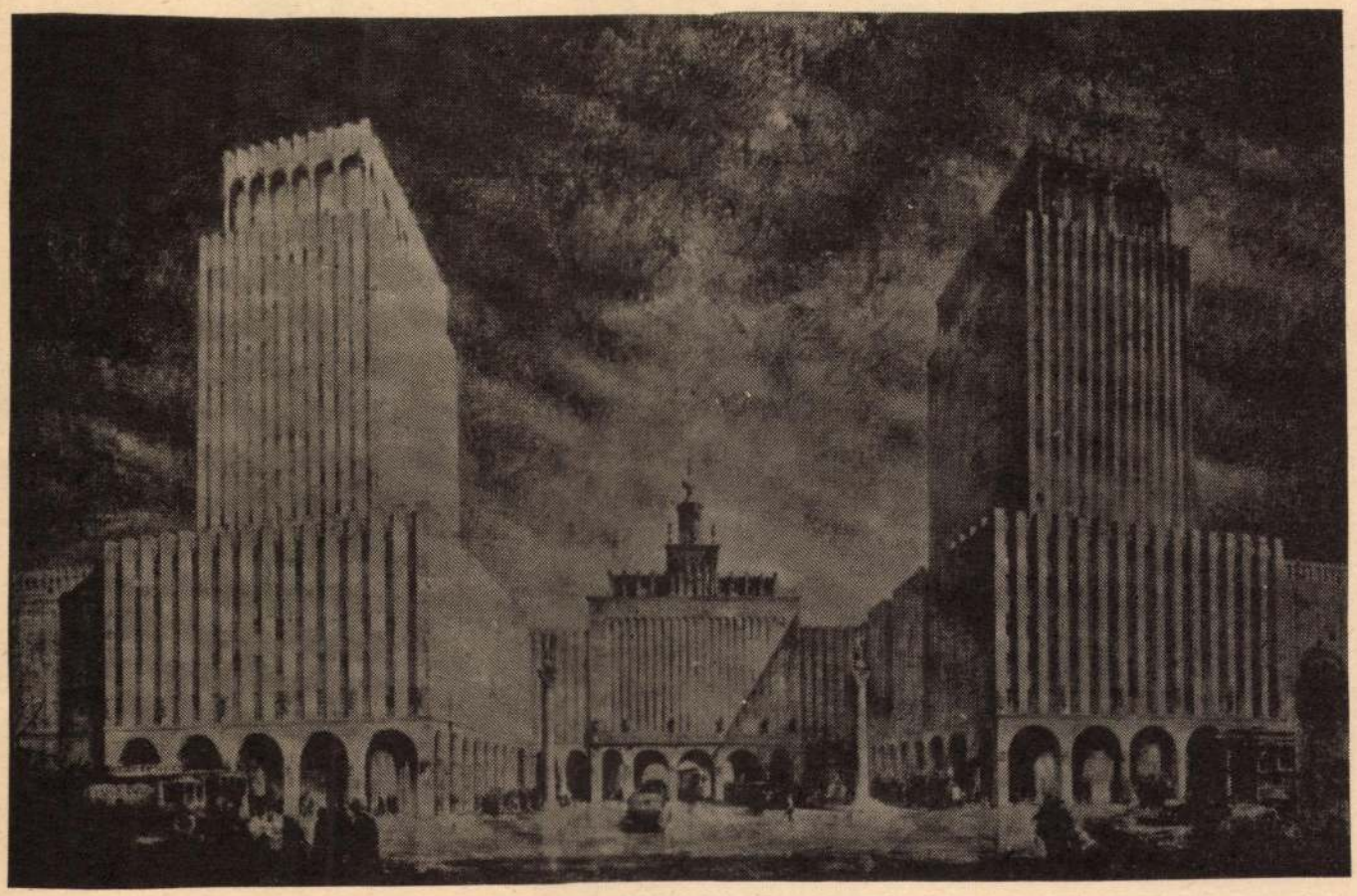
A berendezést tervezte:
TELEKI KATALIN
belsőépítész, OMF.

A kiállításon szereplő terveket restaurálták és keretezték:
FODOR ESZTER – KALOCSAI LÁSZLÓ és TÖRÖK TIBORNÉ
papírrestaurátorok

A kiállítás megrendezéséhez nyújtott segítségért köszönetet mondunk
Gregersenné Lux Alice szobrászművésznek

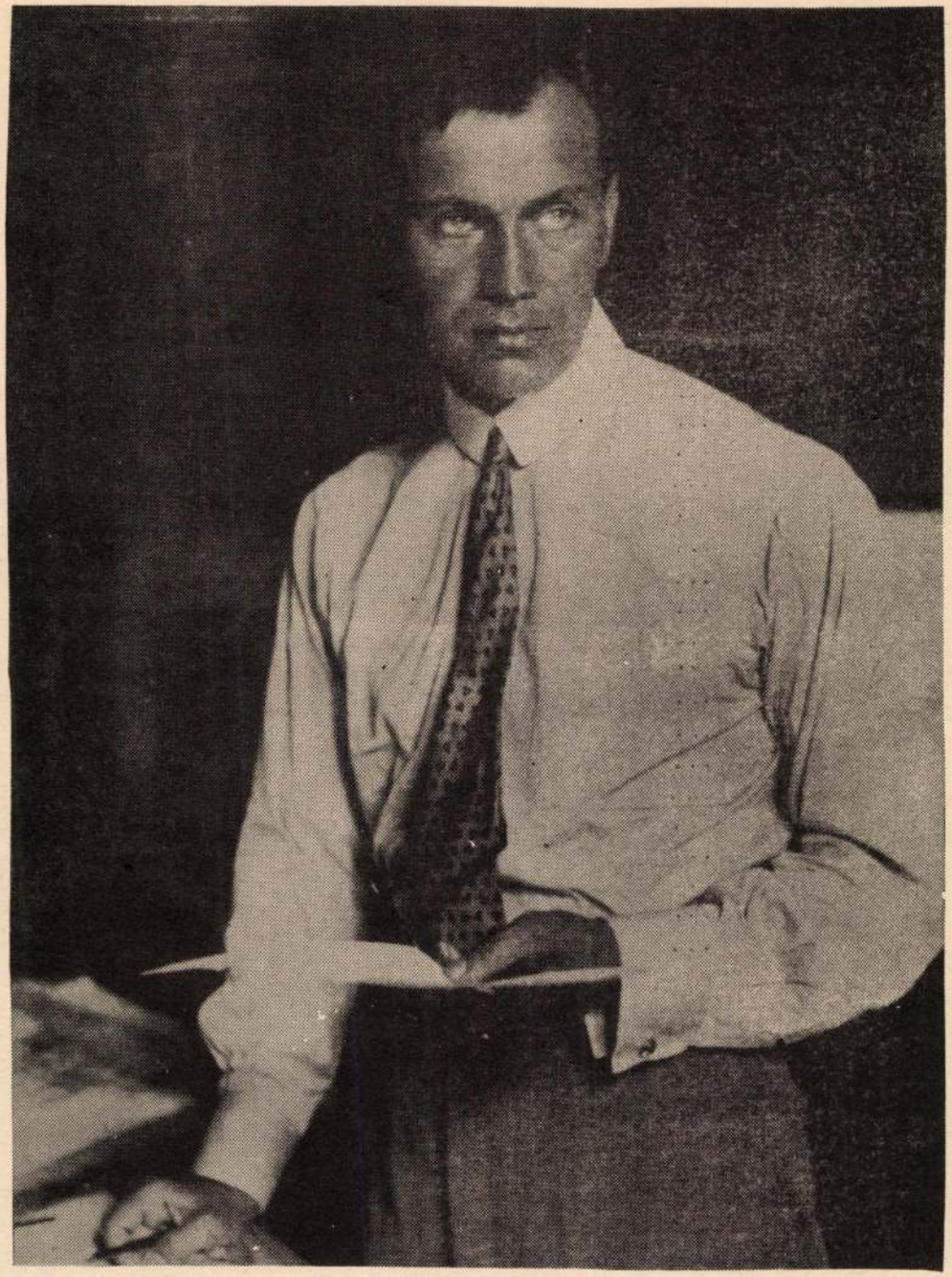
Címlapon: Kolombus emlékterve, 1928.
Hátlapon: Ózd, 1000 személyes étterem és konyha, 1956.

GREGERSEN HUGÓ
építész
1889—1975
emlékkiállítása

Erzsébet sugárút beépítés terve, 1936.

AZ OMF. MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUMÁNAK
KIÁLLÍTÁSA
BUDAPEST I., TÁNCSICS M. U. 1.

GREGERSEN HUGÓ
1929.

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ (Pusztai László) 5
Életrajz (Pusztai László) 6
Gregersen Hugó a bérház építő (megvalósult tervei) (Fülöp Csilla) 6
GREGERSEN HUGÓ TERVPÁLYÁZATI MUNKÁI (Pusztai László) 12
A kiállított művek jegyzéke (összeállította Fülöp Csilla és Pusztai László) 15
– Tervrajzok 15
– Fényképek
Családi 16
Épületek 16
– Szobor 17
– Érdemrendek 17
– Dokumentumok 17
– Festmények 17
Illusztrációk jegyzéke 18
SZEMELVÉNYEK
– A kritika oldalai (Tér és Forma 1927) 53
– Művészek álmai (Új Magyarság 1942) 54
– Építészeti elvek és gondolatok (Gregersen Hugó, 1960 körül) 54
– Gyárak, házak tervezője (Délmagyarország 1975) 55
Gregersen Hugó műveinek jegyzéke 56
Bibliográfiai jegyzék 56

ELŐSZÓ

JELEN KIÁLLÍTÁSUNK EGY OLYAN ÉPÍTÉSZ ÉLETMŰVE ELŐTT TISZTELEG, AKI AZ 1920–1970 KÖZÖTTI 50 ÉV EGYIK LEGTERMÉKENYEBB ALKOTÓJA VOLT.

NEM MÉLTATTÁK IGAZÁN, SZAKMAI KÖRÖKBEN, SEM ÉLETE DELÉN, SEM LEÁLDOZÓ ÉVEIBEN. Ő MAGÁT MINDIG FÜGGETLEN MŰVÉSZEMBERNEK TARTOTTA, SZEMBENÁLLVA A MINDENKORI KRITIKA MEGBÉLYEGZŐ ÍTÉLETEIVEL.

ÉREZTE MAGA MÖGÖTT AZT A HÁTTERET, MELYET A BUDAPESTI ÉS MÜNCHENI MŰEGYETEMEKEN SZERZETT ISMERETEI, ÉS SAJÁTMAGÁVAL HOZOTT TEHETSÉGE BIZTOSÍTOTT SZÁMÁRA.

AZOKHOZ AZ ÉPÍTÉSZEKHEZ SOROLHATÓ, AKIKNEK LEHETŐSÉGE VOLT AZ AKKORI EURÓPA MINDEN OLYAN JELZÉSÉRE FIGYELNI ÉS REAGÁLNI, MELYEK HEGHATÁROZHATÓAK VOLTAK AZ ÉPÍTÉSZET ÉS A BELSŐÉPÍTÉSZET IGÉNYEIRE, LETT LÉGYEN AZ AKÁR MAGYARORSZÁGON VAGY EURÓPA MÁS ORSZÁGAIBAN.

CSAK NAGYON KEVESEKNEK ADATOTT MEG AZ A LEHETŐSÉG, HOGY MŰVÉSZETI ELVEIKET, MINT ÉPÍTÉSZNEK ÚGY VALÓSÍTSÁK MEG, MINT GREGERSEN HUGÓ. SZÁMÁRA – ÚGY TŰNIK – AZ IDEÁLTERVEK KÉSZÍTÉSE ÉPPEN OLYAN ÖRÖMET JELENTETT, MINT A MEGVALÓSULT ALKOTÁSOK KATARZISA.

A KIÁLLÍTÁSUNKON BEMUTATOTT TERVEK, ÉS MEGVALÓSULT ÉPÜLETEK MIND EGY TŐRŐL FAKADÓAK; EGY OLYAN ÉPÍTÉSZÉ, AKI NEM VETTE TUDOMÁSUL AZ ELÉJE TORNYOSULÓ KORLÁTOKAT ÉS NEHÉZSÉGEKET. NEM VOLT TAGJA SEMMIFÉLE TÁRSASÁGNAK, 1936-BAN POLITIKAI OKOKBÓL A MÉRNÖKI-KAMARAI TAGSÁGÁT IS MEGSZÜNTETTE.

1945 UTÁN MINT AZ ÁLLAMI ÚJJÁÉPÍTÉS, TERVEZÉS ÉS KIVITELEZÉS EGYIK AKTÍV TAGJA, SZOCIÁLIS, ÉS AZ ORSZÁG SZÁMÁRA FONTOS IPARI ÉPÜLETEKET TERVEZETT.

ALKOTÁSAIRÓL E KIÁLLÍTÁS KERETÉBEN A KÖZELGŐ 100 ÉVES SZÜLETÉSNAPJA ALKALMÁBÓL KÍVÁN SZÁMOT ADNI AZ O. M. F. MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUMA.

Pusztai László

FOREWORD

THIS EXHIBITION IS INTENDED TO PAY TRIBUTE TO THE OUVRE OF AN ARCHITECT WHO WAS ONE OF THE MOST PROLIFIC CREATOR OF THE PERIOD BETWEEN 1920–1970. HE WAS PROPERLY APPRECIATED NEITHER IN THE EARLY DAYS NOR AT THE END OF HIS CREATIVE PERIOD. HE CONSIDERED HIMSELF AS AN INDEPEDENT ARTIST OPPOSED TO THE DENOUNCING JUGMENTS OF THE PREVALLING CRITIQUE.

HE HAD A GOOD BACKGROUND BASED ON THE KNOWLEDGE HE ACQUIRED AT THE UNIVERSITIES OF BUDAPEST AND MUNICH ON ONE HAND AND ON HIS GIFT FOR ART ON THE OTHER HAND. HE HAD OPPORTUNITY TO KEEP ON EYE ON AND TO REACT TO EVERY TREND OF THE EUROPEAN ARHITECTURE AND DESIGN THAT DEFINED THE REQUIREMENTS EITHER IN HUNGARY OF IN ANY OTHER COUNTRIES OF EUROPE. HUGO GREGERSEN WAS ONE OF THE FEW ARHITECTS WHO SUCCEEDED IN REALIZING THEIR ARTISTIC THEORIES IN ARCHITECTURE.

HE FOUND THE SAME PLEASURE IN DOING "DREAM-PLANNING" AS IN THE PLANNING OF BUILDINGS THAT WERE LATER REALIZED.

THE SKETHES DISPLAYED IN THIS EXHIBITION AND THE BUILDINGS ARE THE WORK OF AN ARCHITECT WHO TOOK NO NOTICE OF ANY DIFFICULTIES BANKING UP. HE WASN'T THE MEMBER OF ANY SOCIETY, HE GAVE UP HIS MEMBERSHIP IN THE CHAMBER OF REBULDING, PLANNING AND EXECUTION AFTER 1945 HE PLANNED IMPORTANT BUILDINGS FOR INDUSTRIAL AND SOCIAL PURPOSES IN HUNGARY.

THE MUSEUM OF ARCHITECTURE SUPPORTED BY THE NATIONAL PROTECTORATE OF HISTORICAL MONUMENTS WOULD LIKE TO EXHIBIT HIS WORK ON THE OCCASION OF THE 100TH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH.

L. Pusztai

Életrajz

Gregersen Hugó (1889–1975)

Mint előszónkban említettük, Gregersen Hugó nem tartozott azok közé az építészek közé, aki a nagy nyilvánosság előtt szerepelni kívánt volna. A róla megjelentetett írások egy-egy kiemelkedő műve kapcsán kaptak teret az 1920–1950 közötti évek építészeti szakirodalmában, valamint a napi sajtóban. Személyiségével – de mindenekelőtt felmenő őseivel foglalkozó értékelő írások – csupán az elmúlt években jelentek meg.

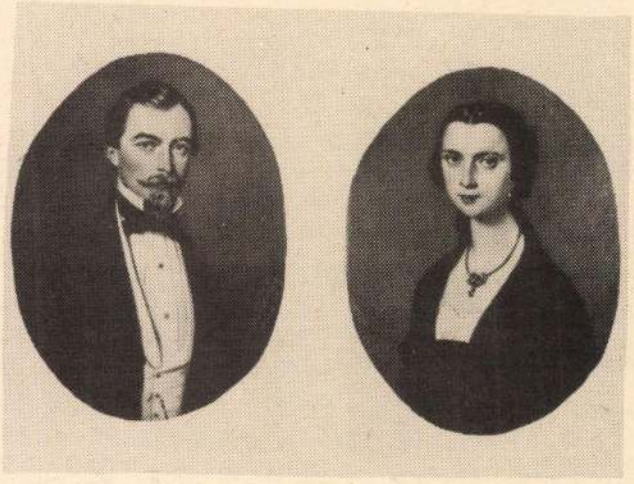
Norvég származású építészről van szó, akinek nagyapja G. GULDBRAND, a 19. század első felében telepedett le Pesten, hosszú európai vándorlásának utolsó állomásán. A nagyapa G. Guldbrand eredetileg ácsmester, épületasztalos és faipari vállalkozóként kezdte. Az akkor meginduló vasútépítkezések eredményeképpen hídépítészettel foglalkozott. A Szabadságharc alatt beállt a honvédhadseregbe, ahol mint utásztiszt szolgált. A szabadságharc leverése után Talagini olasz vállalkozó magával vitte Itáliába, ahol a Piave feletti híd építési munkálatainak vezetésével bízta meg.

A Gregersen család egykori, ma is álló háza a norvégiai Sönsterby-ben

G. Guldbrand 1850-ben tért vissza Magyarországra – a Pest–Pozsony közötti vasút építési munkálatain dolgozik, de vezette a Vág és az Ipoly folyók feletti hidak építését is. Amikor a Budapest–Érsekújvár közötti vasút építése megindult Gregersen, mint vasútépítési szakember igen fontos feladatokat kapott. Az 1880-as évek végén a család Szobon vett egy nagyobb szabású épületet, mely 1918-ig lakóhelyül is szolgált számukra. A felvidéki vasutak megépülése után az alföldi területeken: Szolnok, Szeged vasúti hídjait építi, de részt vesz a budai alagút és a déli vasút indítóházának építésében is.

Közel 20 évi megfeszített munka után, felhalmozott tőkéjéből megvásárolja a Lunzenbacher János-féle fűrész- és fatelepet, mely a család számára is megteremtette a biztos felemelkedés lehetőségét a kapitalizálódó Magyarországon. Gregersen Hugó édesapja, id. G. Hugó

G. Guldbrand és felesége arcképminiatűrjei (G. Hugó nagyszülei. 1850 körül)

(1855–1917) mérnöki tanulmányokat folytatott, majd apja G. Guldbrand mellett az építésvezetői feladatokat látta el. 1888-ban feleségül vette Leygreb Paulát, akitől elsőszülött gyermeke ifj. Gregersen Hugó született 1889-ben.

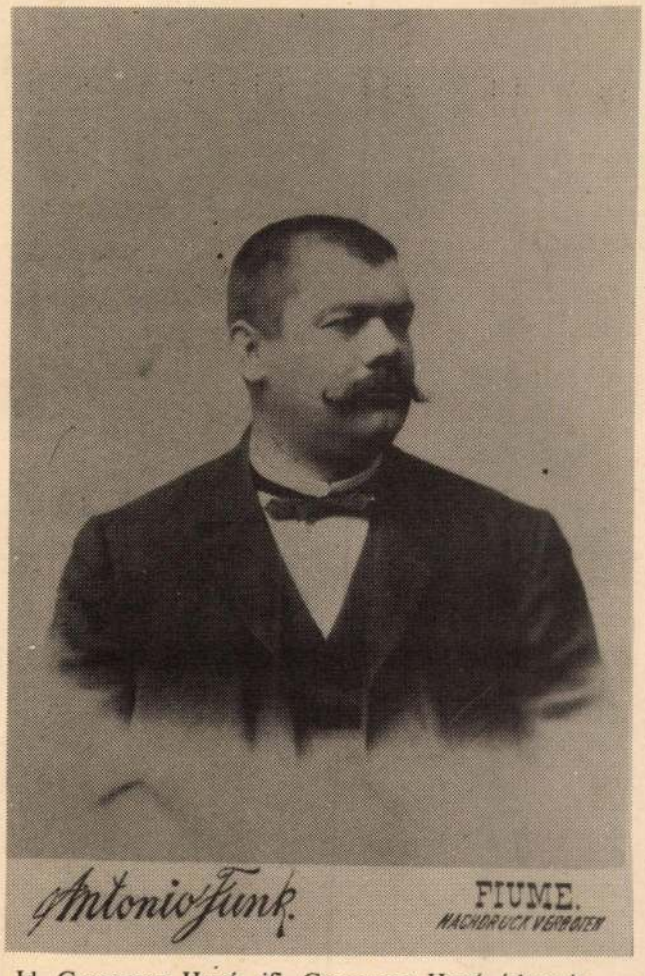
Ifj. Gregersen Hugó iskoláit Budapesten végezte, de miden nyáron 15 éves korától kezdve, mint kőmívesinas dolgozott id. Paulheim Ferenc építési vállalkozónál. Később családi összeköttetései révén a Magyar–Dalmát vasútépítkezéseken (Pollacsek és Eppstein Rt) dolgozott. Első igazi építészeti gyakorlatát, mint irodai alkalmazott Jablonszky Ferencnél a neves börtön és bírósági épületeket tervező építész irodájában szerezte. Első katonai szolgálatát, mint önkéntes Bécsben töltötte 1910–1911-ben. Szülei támogatásával került Münchenbe a Polytechnikumba, de látogatta a Képzőművészeti Akadémia festői tagozatát is. A I. világháború kitörésekor visszarendelik,

AGregersencsalád 1890 körül Szobon

majd a komáromi Sappevour egységnél szolgál 1918-ig. A harctéren megsebesült, az 1919-es forradalom idején is még kórházban kezelik.

A Tanácsköztársaság bukása utáni években az építészeti megbízások csökkenése miatt, mint festőművész dolgozott. A müncheni Képzőművészeti Akadémián szerzett gyakorlata, valamint néhány ezidőből fennmaradt festménye, grafikája alapján az akadémista irányzat késői képviselőjeként tarthatjuk számon. Így az akkori polgári megrendelők egy bizonyos rétege számára Gregersen festményei megfelelőek voltak. Mint a budapesti Műcsarnok rendszeres kiállítója, képei igen kelendőek lehettek, mivel a korból valók közül csupán kettőt őriznek a családi hagyatékban.

Id. Gregersen Hugó, ifj. Gregersen Hugó édesapja, 1890 körül

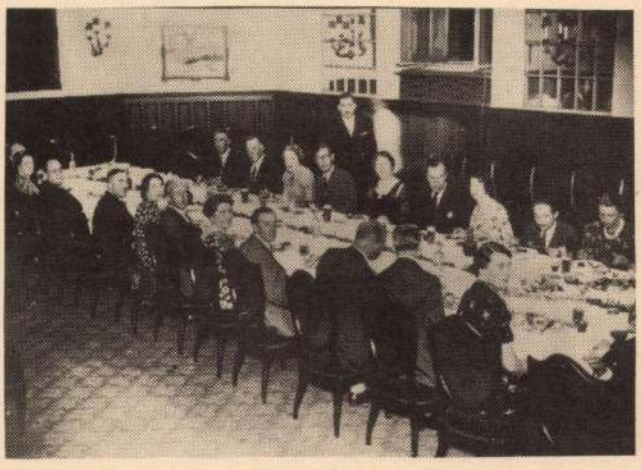
Az 1920-as évek közepétől, amikor az építési kedv és lehetőség fellendült, építési vállalkozók irodáiban dolgozott (Meklerán Béla—Paulheim Ferenc).

Önálló építési irodáját 1925-ben nyitotta meg, ahol Jeney György műegyetemi hallgatót alkalmazta, mint rajzolót. Münchenben szerzett diplomáját soha nem honosította, ettől függetlenül a Mérnöki Kamara és a Magyar Mérnök és Építész Egylet 1930-ban a "különleges tehetség" címen felvette tagjai sorába. Ez a felvétel jogosította Gregersent az építészmérnöki cím viselésére.

Amikor azonban Magyarországon a politikai események olyan irányba terelődtek Gregersen 1934-ben mindkét szervezetből kilépett.

Gregersen Hugó édesanyjával és testvérével, 1891 körül

Gregersen Hugó angol építészek társaságában Budapesten, 1938.

Az 1920-as évek közepétől rendszeresen részt vett a főváros a vidéki városok és települések által kiírt építészeti pályázatokon, igen előkelő minősítésekkel. Igazi állami megbízást azonban soha sem kapott. Így vált Gregersen a főváros igen megbecsült bérházépítőjévé, melynek emlékei ma is álló karakterisztikus bérházai. (Mindkét témakörről külön-külön szólunk a kiállítás katalógusában.)

Gregersen Hugóné, sz. Lux Alice mintázás közben. 1980.

A II. világháború idején a Magyar Légierő Építési Osztályán dolgozott, reptereket tervezett több más neves építésztársával: Zsitva Tiborral, Schőmer Ervinnel és Wanner Jánossal. A felszabadulás után a háborús károk felszámolásakor állami épületek helyreállítási munkálataiba vonták be. (Központi Statisztikai Hivatal, Laktanyák helyreállítása stb.)

1950-ben, 61 éves korában lépett be a MEZŐTERV építési irodájába, ahol főleg hűtőházakat tervezett (Szolnok, Győr, Kiskőrös). 1952-től a KERTI (Kereskedelmi Tervező Iroda) vezetőtervezője. Jelentősebb épületei a debreceni penicillingyár, a celldömölki áruház, a szombathelyi, veszprémi, rákospalotai, székesfehérvári cukrászüzemek, a kőbányai sörraktár, a Budapest Mártírok útjai Szivárvány áruház és a Fokos utcai bölcsőde. 1975-ben húnyt el 86 éves korában. Hagyatéki anyagát az OMF Magyar Építészeti Múzeuma őrzi.

Felesége Lux Alice szobrászművész, főleg épületplasztikákat készített, melynek jelentős darabjai a férje által tervezett épületek homlokzatait díszítik. Közülük is legjelentősebbek a Budapest, Tégla u. 2., Bem József u. 24. és a Fő u. 32. szobrászati díszei.

Pusztai László

GREGERSEN HUGÓ A BÉRHÁZÉPÍTŐ
(Megvalósult tervei)

Gregersen Hugó a két világháború közötti építészetünk különleges egyénisége. Nem tartozott ugyan az ún. első vonalhoz, jelentősége mégis sokkal nagyobb, mint amennyire építésztörténetünk foglalkozik vele. Az az építész, aki 1945 előtt több mint 20 bérházat és villát tervezett, melyek meg is épültek s 1945 után 20-nál is több tervet készített, melyek megvalósultak számos kisebb épületen kívül, s természetesen óriási tervanyagot hagyott hátra, sokkal nagyobb figyelmet érdemelne, melyet eddig kapott.

Az Új Magyarországban 1936-ban megjelent cikk Gregersen Hugót "álmodozó" építésznek tartja, mégis Budapest bérházépítésében fontos szerepe van. Gregersen Hugó nemcsak felhőkarcolót álmodott a mai Madách térre, hanem racionálisan végiggondolt tervei meghatározzák Buda és Pest sok utcájának hangulatát is.

A két világháború közötti építészet legfontosabb műfaja a bérházépítés volt, mely teret adott az új építészeti törekvéseknek. Az ún. "keretes" beépítés miatt a bérház alaprajzai rendszere is megváltozott. 1928-tól kezdtek foglalkozni a folyóiratok a bérházépítés problémáival. Az új bérházzal szemben támasztott igényeket a CIRCAP csoport fogalmazta meg, melynek lényege a jó alaprajzi elrendezés. Kotsits Iván a "Közeljövő lakásépítési programja" c. 1942-es cikkében a bérházépítés akkori állapotát nem tekinti "fejlődésképesnek" véleménye szerint "Jó a bérlakástípus, ha az abban lefolyó életmenet igényeiből indulnak ki"... "az építészek feladata bebizonyítani az értelmes alaprajz a valódi kényelem többet ér a hivalkodó belsőségeknél." A bérházalaprajzokban a fukcionalizmus a helyiségek ésszerű elrendezésében, azok helyes kapcsolódási sorrendjében, célszerű megvilágításában és jó bebútorozhatóságában mutatkozott meg. A bérház homlokzatán tükröződött leginkább az új építészeti felfogás. Az arányos homlokzatok kialakításánál a legfőbb elem az ablak. A homlokzatalakítás másik fontos része az erkély, bár ritkán komponálták önálló elemként. A zárterkélyek a homlokzatsík elé tolt szobák tömbjéhez csatlakoztak. Ezekkel a zárterkélyekkel a 30-as évek házain a beépítés növelése s az új építészet sima felületei, egyszerű tömbök kombinálása adja ezt a fajta formakomponálást. A homlokzatalakító elemek, erkélyek, zárterkélyek tömegkompozíciójával s az ablakok építészeti felfogás szellemében kitűnő bérházakat építettek.

Ennek az új szellemnek jegyében születtek Gregersen Hugó épületei.

Az első megvalósult terve azonban nem bérház, hanem az 1928-ban épült Kinizsi utcai garázs volt, mely a modern komfortnak és konstrukciós igényeknek egyaránt megfelelt. 280 autó fért el benne és ennél az épületnél alkalmazta a modern vasbatonépítés minden vívmányát. A monolit vasbeton épülettömeg tartóinak fesztáva 13 m, mely 1928-ban technikailag komoly teljesítmény volt. A garázs 4 és fél hónap alatt készült el. Legszigorúbban a belsők árulják el az épület szerkezetét: nincs vakolat a falakon. Nemcsak a terveket, de a bonyolult számításokat is Gregersen Hugó végezte. "Ez a fiatal és gyors rohamban előretörő egyben kiváló rajztudású és műveltségű építész a kivitelt is egymaga végezte ... méltó a nagy Gregersen céghez" írták róla a Vállalkozók Lapja egyik cikkében.

Ezután az egészen "modern" funkcionalista épülete után Gregersen Hugó egy sor villát tervezett a következő években. Leghíresebb az 1929-ben Gregersen Béla számára épített Ráth György utca 38. sz. villa.

Különleges problémát vet fel a villa vagy családi lakóház tervezése. Még bérházakban egy bizonyos lakástípust kell megoldani, melynél nem lehet tekintettel az építész az egyéni kívánságokra és szükségletekre, addig a családi lakóház elsősorban az egyéni szükségleteket kell, hogy kielégítse. Míg a bérház architektonikus megformálásával a környezetére, az utcára, térre kell figyelemmel lennie, a villa általában szabadterületen, kertben épül s külső tömegével ehhez kell, hogy alkalmazkodjon, a környező hangulatba kell beilleszkednie. A villák lakásainak alapterületei nagyobbak s igényesebbek, mint a bérházaké.

Gregersen Hugó Ráth Gy. utcai villája még eklektikus, elsősorban itáliai reneszánsz hangulatú jegyekkel. Meglepően "konzervatív" a Kinizsi garázs modern épülete után. A Ráth György utcai villa egyszerűbb homlokzatát csak az ablakkeretek ornamentikája s a kiugró kőbábkorlátos terasza díszíti. Az épülettömeg zárt kubusos, a terasz sem képes megbolygatni egységét.

Még 1929-ben vasbeton épületeket épített a Ludovikán, majd 1930-ban a Károly Király laktanyában egy 100 lovas istállót tervezett. Ebben az évben tervezett még három villát (Bimbó u., Budafoki úton). 1931-ben egy kifejezetten Bauhaus-stílusú villát tervezett, szalag ablakokkal, kubusos tömeggel, terasszal. A zöldövezeti luxusvillák egy kiváló példája az Orom utcai Zorkóczy Samu számára épített villa. Klasszikus megoldása a leegyszerűsített "reneszánsz stílusnak".

Szintén kubusos tömegmegoldása, szolid, egyszerű kőbáb-korlátos terasza finom eleganciával simul a Gellérthegy oldalához. Külön figyelemre méltóak részletmegoldásai: a kapuk rácsozatának ritmusa, az oszlopfejes belsők, egészen a kilincsekig. Különösen kellemes látvány a kert felőli homlokzat favázas üveges verandája. A villa érdekes, enyhe hajlású tetőzete az építészeti kompozíció fontos része. 1932-től egészen 1944-ig Gregersen Hugó bérházakat épített. Ez talán a legfontosabb fejezete pályájának, természetesen a tervpályázatain kívül.

Míg pályatervei "nagyarányú művészi elgondolások" s fantasztikus pályatervei az "építészet lírikus költőjévé" avatják, bérházai a racionális, modern-gondolkodó építész alkotásai. Nemcsak teoretikus feladatok megoldásával ért el díjakat, sikereket, de sok bérházával tette gazdagabbá Budapestet. 1933-ban épült két szomszédos háza a Böszörményi úton. A négy emeletes bérház csupán egy-egy kiugró rizalitja bontja meg a homlokzat egységét. A rilazitokon finom dekoráció található, érdekessé téve 1–2 női fejjel a bejáratokat. Egyik fő műve a Fő u. 37/e. (1936) 5 emeletes bérháza, melyen Gregersenné Lux Alice gyönyörű plasztikája látható a homlokzaton.

Alig észrevehető, de mégis fontos eleme a homlokzat-

nak az erkély. Gregersen kihasználva az új szerkezeti lehetőségeket a sima peremű erkélyre – mely vasbeton lemezekből készült –, pálca osztású idomacél korlátot tervezett.

Fontos része a bérháznak a lépcsőház s főleg annak belső része. Ez a tér általában mennyezetig kővel burkolt, elegáns. A Fő utcai bérházban is a finoman, stukkoló díszszel dekorált előcsarnok kellemes benyomást kelt a belépőben. A lépcsőház mindig az udvari homlokzatra került függetlenül a telek tájolásától, mert a kor felfogása szerint a lakások urcai fekvését követelte meg, mivel a lépcsőházat hatásos homlokzati elemként nehezen lehetett felhasználni. A másik fő műve a Bem József u. 24. számú bérház (1936). Az 5 emeletes bérház szintén Lux Alice kiváló plasztikáival van díszítve, Hangsúlyos pontja a Mártírok útja és Bem u. sarkának. Ez a bérpalota (Lóránt és Beck tul.) a modern aszimmetrikus sarokkiképzéssel s a modern architektúrával a plasztikának szerencsés és finom harmóniája, amely "mindkettő szépségét és értékét maradéktalanul megóvja".

Az áttört balkon-megoldása is feltűnően szép. Gyönyörű a ritmusa az ablakoknak és az erkélyeknek, melyek közt a sarkon áll Lux Alice szobra. A lapostető párkányát is finom organamentika zárja le. A lépcsőház megoldása is ugyanaz a kellemes, ízléses térmegoldás, mely az összes bérházakra jellemző. Következő évben (1937) épült bérháza a Pozsonyi úton szép ritmusú erkélysorával ragadja meg a nézőt. Az épületen ismét megjelennek Lux Alice gyönyörű, varázslatos, meseszerű plasztikái, melyek egybeolvadnak Gregersen Hugó épületeinek tömegével, mégis önálló életet élnek. Ez a csodálatos harmónia él épület és plasztika között, mely a művészházaspár életét tükrözi. Finom ízlésű részletmegoldások itt is megragadóak. Az 1938-ban épült Alkotás utcai bérház ma nagyon rossz állapotban van. A Lux Alice-féle plasztika elpusztult a háború következtében. Nagyon jó állapotban van azonban a volt Margit krt. 69-es számú hatemeletes bérház (ma Mártírok útja), melynek plasztikái is épek. (Szintén Lux Alice alkotásai.) Az íves homlokzatú sarokház egyszerű erkélymegoldásával jól illeszkedik az utca hangulatába.

1940-ben tervezte a Lónyay utcai bérházat (ma Szamuely u.), mely sajnos ma már nem áll. Plasztikái szintén Lux alice alkotásai voltak.

1941-ben épült a Kolosy téren egy bérháza, mely egészen egyszerű sima homlokzatával, ablak, erkély leegyszerűsített ritmusával szép modern épület.

1942–43-ban készültek a Katona József u.-i négyemeletes bérházak s a Tompa u. 10. – szintén négyemeletes bérházának tervei. Homlokzatukat csak az erkélyek ritmikus sora díszíti.

1944-ben tervezte az utolsó bérházat az Árpád Fejedelem úton. A négyemeletes bérház jól illeszkedik mai modernebb környezetébe is, bizonyítva, hogy időtálló, kiváló ízléssel tervezett házról van szó. Lépcsőháza, belső megoldásai egyszerűek, elegánsan finomak, nem hivalkodóak.

Gregersen 1945 előtti épületein megtalálhatók mindazon követelmények, amelyek az akkori építtetők, s lakóik igényeit kielégítették: "tartós, tetszetős, de nem túl drága anyagok elhasználása, a legjobb területkihasználás, a kor követelményeinek megfelelő praktikus újítások, a lakások tágassága, levegős, harmonikus derűs hangulata, mely igazi gyönyörűséget szerez." (Pesti Tőzsde 1937.)

Gregersen Hugó nemcsk kiváló építész volt, de mint "I. mester" a MÉSZ-ben közéleti tevékenységet is folytatott. 1938-as elnökségi ülésen, mint elnök mondta el véleményét a készülő új budapesti építésügyi szabályzat tervezetéről. Gregersen véleménye az volt, hogy "a szerényebb pénzű építtetőkre és a szerényebb igényű lakókra kell gondolnunk ... A városkép ne legyen sivár, ne kényszerítsük az építtető közönségre a sok formai előírást". "A legszebb városképek nem mindig az egységes főpárkány függvényei..." .

1945 után állami helyreállítási munkákkal bízták meg. 1945–48 között készítette a Központi Statisztikai Hivatal helyreállítási terveit és tervezett egy új könyvtár épületet.

Ezután 1948-ban állította helyre a monumentális iskolaépületet az Illatos úton. A szimmetrikusan elhelyezkedő két bejárati szárny – külön a fiúknak és külön a lányoknak – bontotta meg egyedül az épület tömeghatását. A középső rész beljebb ugrik, a két bejárati rész szinte két önálló szárnyként kapcsolódik az épület középrészéhez. Meredek tetőzete kissé az ún. népies irányzata emlékeztető. 1949-ben Törökszentmiklóson egy hősi emlékmű terve készült el.

1950–52 között a MEZŐTERV-nél irányító tervezőként dolgozott. Mint olyan építész, aki mindig önállóan működött (önálló irodával) nem volt könnyű beilleszkednie az 1945 utáni Magyarország tervezőirodai hierarchiájába. De ezeket a nehézségeket legyőzve qualitásos, jó építész maradt továbbra is.

1950-ben tervezett egy általános iskolát Kisterenyén, és egy penicillin gyárat Debrecenben.

Ezután több ipari épületet épített: Phylaxia szérum gyárat, hűtőházakat (Kaposváron, Debrecenben, Győrben). 1952–62 között a KERTI vezető építésze lett, itt folytatta tovább az ipari épületek tervezését.

1954-ben ismét Budapestre tervezett két kisebb óvodát (X., Fokos út és Fehér út). A Szoc.reál stílusban tervezett kis épületekben mégis van hangulat és finomság. Gregersen Hugó megpróbált átmenteni a háború előtti terveiből, valamint ami átvihető volt e tervekre.

Nagyszabású munkájuk közösen Lux Alice-val Ózdon volt ismét ahol egy 1000 személyes éttermet tervezett. Gregersen ennek a feladatnak is kiválóan megfelelt, épületének tömege monumentális kubus ugyan, mégis van benne valami könnyed, a plasztikának is köszönhetően.

1955-től egy sor cukrászüzemet tervezett (Siófok, Balatonfüred, Székesfehérvár, Szombathely) s egy éttermet Keszthelyen.

1956-ban kapott ismét budapesti megbízásokat. A Mártírok útjai áruház tervezése s a Rákóczi úti Divatcsarnok átalakítása volt feladata.

1957-ben több ipari épülete mellett a Gundel étterem és a Comtinentál Szálló újjáépítését bízták rá.

1958-ban fontos terve volt egy debreceni áruház.

Legutolsó munkája feleségével Lux Alice-val Losonczy György operaházi magánénekes síremlékének megtervezése, melyet már Gregersen halála után 1977-ben avattak fel a Farkasréti temetőben.

1962-ben vonult nyugdíjba, ezután már csak festegetett. Gyönyörű aquarelljei láthatók a kiállításon.

Gregersen Hugó kiváló építész volt, aki mindig megőrizte szuverénitását művészetében is és művészi tehetsége, kitűnő ízlése végigkísérte egész életét.

Gregersen Hugó modern építész volt, aki azonban az építészeti kompozícióban – mivel azt "műalkotásnak"

tekinti – dekorációt is alkalmaz. "A szépségretörekvés minőségretörekvés s ez az igényes élet kifejeződése" – írta róla a Pester Lloyd 1937-es száma.

Gregersen építészete modern, de "a célszerű építészet nem lehet aszkétikus, az architektúra, amely a célszerűségre esküszik nem lehet a szépség utáni vágyakozás halála".

Gregersen Hugó építészetében a dekoráció egy új szépség kívánalmainak az "új modern" építészet követelményeinek felelt meg.

Épületei tömegét és ornamentikáját csodálatos harmónia ötvözi.

Külön kell szólni felesége Lux Alice munkáiról a Gregersen Hugó által tervezett épületeken. Nem csak feleség, alkotótárs is volt.

Máig is modern házai mindig Lux Alice díszítette plasztikákkal készültek. Kiváló segítőtársa volt az új építészeti dekoráció megalkotásában.

Fülöp Csilla

Gregersen Hugó tervpályázati munkái

A magyarországi építészet két világháború közötti periódusa számos neves építészt hozott a felszínre. Az újabbkori szakirodalmunkban a szerzők nem mindig figyeltek olyan kiemelkedő mesterekre, akik az első vonal mögött szerényen meghúzódó személyiségek voltak.

Ennek a korszaknak egyik ilyen, máig sem méltatott építésze volt a norvég származású **Gregersen Hugó.**

Ez a "szerényen meghúzódó" jelző nem jelenti azonban azt, hogy azok az építészi ambíciók, melyeket magában hordozott, nem teljesedtel ki, hiszen megvalósult épületei — főleg bérházak és ipari létesítmények — egy igen tartalmas, gazdag életpályát mutatnak.

Mindezek mellett egyenrangúan képviselik Gregersen Hugó tehetségét, szárnyaló művészi elképzeléseit azok a tervpályázati rajzai, melyek nem valósultak meg, de fennmaradtak az utókor számára.

Kiállítási katalógusunk egyik témája Gregersen Hugó hagyatéki anyagából az Építészeti Múzeum gyűjteményébe került tervpályázati anyagok bemutatása és értékelése.

A korszak építészei — s nemcsak a fővárosiak számára több olyan feladat adódott, melyek a művészi minőség megtartása mellett a korban jelentkező stílusirányzatok igen széles skáláját ölelik fel.

Gregersen Hugó, aki 1926-tól jelentkezett, mint építész — megvalósult épületeiben hozzásimul a korszak stílustörevéseihez (neobarokk-modern), azzal a többlettel, vagy talán "konzervatizmussal", mely egyéni hangvételével elválasztja őt a hivatalos neobarokk, és a jelentkező modern építészet akár hazai, akár internacionális európai jellegzetességeitől.

Végül is ezek a sajátos egyéni jegyek határozzák meg a tervpályázatokra beküldött terveit, de azokat is, melyek csupán a művészi ambíció termékei voltak (templomtervek).

Azok közül a kiemelkedő, országos, vagy fővárosi tervpályázati kiírások közül, melyekben Gregersen is részt vehetett ötöt szeretnénk kiemelni. Mindezeket azért, mert a mai szaktudomány megítélése és a korabeli kritika által is olyan építőművészi színvonalat képviseltek, melyek kiemelik őt a vele együtt pályázó építésztársak köréből.

Már a korabeli kritika legélesebb tollú képviselője Dr. Bierbauer (Borbíró) Virgil a Tér és Forma 1931. évi számában felfigyel Gregersennek arra a különleges tehetségére, mely szinte csak az ő sajátja, nevezetesen az utánozhatatlan rajzkészségére: "A Magyar Építőművészet ezévi első száma, Gregersen Hugó tizennégy rajzát és egy művének fényképét közli a 30—39. oldalon. A rajzok legnagyobb része virtuóz előadásával megejti a szemlélőt. Bátran merem állítani, hogy Gregersen Hugó a maga nemében talán a legelső építészeti rajzolóművészünk, a ceruza, kréta és szén igazi mestere. Roppant rajzbeli tudása képesíti arra, hogy bármit megrajzoljon, jelentős stílusismeretei pedig lehetővé teszik számára azt, hogy tetszésszerinti stílusban tervezzen."

Melyek, s milyenek voltak ezek az álomtervek? — tehetjük fel a kérdést. A Műcsarnok vezetősége már 1926-tól kezdődően úgy a tavaszi, mint téli tárlataira meghívott építészeket is. A Bierbauer Virgil által megfogalmazott minősítés — hogy Gregersen a legjobb magyar építészeti rajzolóművész, már önmagában adta a lehetőséget, hogy a festők, grafikusok, szobrászok művei mellé legjobban olyan építészeti alkotások illettek, melyek a mérnöki-tervezői kívánalmakon túl rajzművészeti értékkel is birtak. Így jutnak be ezekre a bemutatókra 1927 és 30 között Gregersen felhőkarcolói, monumentális méretű városrendezési és egyedi épületeket ábrázoló álomtervei.

Ezek a korai munkák, gigantikus méretükkel, minden bizonnyal meglepték a laikus szemlélőt, de még jobban a szakmai közönséget. Gondolunk itt a Rókus kórház helyére elképzelt felhőkarcolóra, az Erzsébet sugárút betorkolásának pályatervére, vagy a Madách térre szánt felhőkarcolójára. Gregersen ezekkel a terveivel megelőzte korát, de az a társadalmi háttér, mely az ilyen típusú és nagyságrendű építmények egyáltalán lehetséges megvalósítását igényelte volna, nem létezett. Ez az Amerikából átplántált gigantizmus nem más, mint az építész igen széles körű tájékozottsága a tengerentúli alkotásokról.

Tervei a kiállításokon mindig első díjat nyernek, rajzait nemcsak hazai folyóiratok — hanem a The Studio is közli 1930—31-ben. Gregersen második világháború előtti tervein végig követhető ez a hatalmas méretekre való törekvés. Bár egyedi tervlapjaihoz — kivétel a Kolumbus emlékműhöz készültek — nem kapcsolódnak részletrajzok, így az építmények szerkezeti rendszerébe nem pillanthatunk be. De ő maga hitt az ilyen típusú építmények létjogosultságában, még Budapesten való felépítésükben is. Igazolja ezt egy 1942-ből fennmaradt nyilatkozata, melyet az Új Magyarság c. lap közölt. "Ha Budapest egy gazdag ország fővárosa lenne, akkor a magyar építészet valószínűleg nemcsak Európa, de a földkerekség legszebb városát varázsolná elő a Duna két partján. Ha egy ismeretlen mecénás korlátlan összegeket ajánlana fel Budapest megszépítésére, akkor elsősorban le kellene bontanunk azokat a bántó és ízléstelen épületeket és háztömböket, amelyeket a szecesszió idejében építettek."

A felszabaduló nagy terekre természetesen Gregersen ideáltervein megjelenő felhőkarcolóknak is jutna hely.

A felhőkarcoló kérdése Európában és Magyarországon az 1920-as évek közepén jelentkezett, mint épületforma. Nem annyira gazdasági okokból, mint Amerikában, hanem mert az európai építészvilágot ez a forma nagyon is csábította.

Magyarországon a Magyar Mérnök és Építész Egylet 1926-ban kiírt nagy pályázatának témájául is ezt a feladatot tűzte ki: felhőkarcoló a Vörösmarty tér és a József tér között.

Bár a jobb gazdasági körülmények között élő Németország esetében, amikor Berlin új épületeinek emelésekor a felhőkarcoló kérdése felmerült, 1927-ben csak a legszükségesebb esetekben, és csak "bizonyos célokra" való felhasználásra javasolta **Heinrich Mendelsohn** az ilyen típusú épületeket. Gregersen felhőkarcolóinak eredője tehát az 1926-ban kiírt pályázat volt, melyet ezután követett az Erzsébet sugárút indításának terve, 1927-ben, majd a Budapesti Új Városház és a Fórum kialakításának ötlete 1936-ban.

Az új városháza és a Fórum kialakítás pályázatának kií-

rásánál Gregersen, már az előzmények miatt is kiemelkedő szereplő. Mindkét témában benyújtott pályaterve az akkori közvélemény teljes elismerésével találkozott – csupán a Városháza esetében – melyet Wannenmacher Fábiánnal közösen készített, merült fel kifogás a bírálóbizottság részéről. Itt sem az építészeti külső az amelyet bírálnak, hanem az épületegyüttesben helyet kapó hivatali egységek közötti belső kapcsolatok tisztázatlansága.

A Gregersen–Wannenmacher-féle városháza terv, tömegelosztása – a funkció megjelenítése – rajzban nem hagyott több kívánnivalót, s ahogy minden más pályázónál, a hatalmas toronyépítmény, mint "felhőkarcoló" itt is jelentkezik.

Az az összekötőkapocs, mely a Budapest–Fórum kialakítását jelenti, építészetileg a mai Népköztársaság út, a Madách tér közötti és az Erzsébet sugárút egységes jellegének megformálására irányult, Gregersen előrelátó koncepciójában már 1936-ban megvalósult.

Természetesen, úgy Gregersen, mint más kiemelkedő kortársainak tervei nem valósultak meg, így a "felhőkarcoló", az új Városháza, a Budapesti Fórum, és az akkori elgondolással összekapcsolható elképzelések csupán tervek formájában őrzik az egykori elképzeléseket.

Mementóul ma a Madách téren a Wälder Gyula-féle épületegyüttes jelzi, az egykori Erzsébet sugárút indítását, melyet a korabeli tervekben Gregersen és kortársai megvalósíthatónak tartottak. Ha, mai műemlékes szemmel nézzük az 1936–40. közötti tervek elgondolásait, akkor szegényebb lenne a főváros egy olyan műemléki épülettel, mint a mai Központi Városháza, mely A. E. Martinelli tervei alapján épült 1727–1735 között.

A felhőkarcolók, az új Központi Városháza, a budapesti Fórum megvalósítása mellett a legfontosabb építészeti tervpályázati kiírás a létesítendő új dunai híd, az **Árpád-híd** és a hozzácsatlakozó utcarendek kialakítási megoldásaira vonatkozott.

A korabeli szakirodalomból (Tér és Forma 1937/6) kitűnik, hogy ugyanazok az építészek pályázatának a díj elnyerésére, mint a Központi Városházára és a Fórum kialakítására. A szakértők megjegyzik, hogy Gregersen terve az utcaszerkezetek, a közlekedés korszerűbb megoldását figyelembevéve jobban hasznosítható, de a mások által (Tóth Kálmán, Olgyai terstvérek) való megoldás sokkal előrelátóbb volt. Ez utóbbiak által javasolt elképzelés valósult meg a legújabbkori útvezetésben az 1980-as évek elején.

Az Árpád-híd és környéke rendezési elveinél 1940-ben több olyan kérdés is felmerült, hogy a környék műemléki épületeinek megtartása mennyire indokolt. A pályázók szinte mindegyike csupán a jelzett területen álló templomokat (óbudai rk. templom, ref. templom, zsinagóga), valamint a Zichy-kastély központi épületét tartotta megtartandónak. De hogyha a Gregersen-féle tervet nézzük ő az említett egyházi épületeken kívül a Zichy-kastélynak nemcsak a központi épületét tartotta fontosnak, hanem tervébe bekomponálta a gazdasági szárnyakat is, melyek ma az óbudai műemléki sziget egyik legfontosabb épületegyüttesét jelentik.

Budapest vonatkozásában a főváros városrendezési munkálataiban 1941-ben egy igen fontos megkülönböztető jelentőséget kapott a budai várhegy keletre néző sétányának és a Mátyás templom környékének – ideértve a Szentháromság teret is – rendezésére kiírt pályázat. Gregersen, mint korábban társtervezőjével Wannenmacher Fábiánnal közösen adta be terveit. Meglepő, a mai állapot szinte ugyanazt a lehetőséget adná egy tervezőnek, melyet 1941-ben kiírtak. De mégsem azt, mert a mai viszonyok között, egyrészt a keleti várfalakon történt magánbeépítések és a Hilton-szálló jelenlegi kialakítása miatt a 40 évvel korábbi elképzelés ma már úgyis irreálisnak tűnik.

Ha mégis pár szóval jellemezni kívánnánk a Gregersen–Wannenmacher által készített pályaterveket, két momentumot mindenképpen meg kell említenünk. Mindenekelőtt a műemléki szempontok figyelembevételét, például a Domonkos-templom esetében a "műtörténeti értékkel bíró falak és egyéb objektumok megtartását javasló ötleteket", mely a jelenkori Hilton-szálló építésekor meggyőző formában meg is valósult.

De minden pályázónak kardinális kérdést jelentett a bástyasétány összefüggő vezetésében a mai Táncsics Mihály utca 11-ben lévő egykori börtön és puskaporraktár épülete, melynek középkori eredetét Zolnay László már tisztázta az 1950-es évek elején. Gregersenék ezt lebontásra ítélték, s helyére az ott lévő sarokbástya megerősítésére egy kiemelkedő toronyszerű kilátó építését javasolták – mely véleményük szerint a vár távlati képében előnyösen fog megjelenni.

Elgondolásukat tévesnek ítélte meg a szakmai zsűri, éppúgy mint Mátyás-templom déli oldalán lévő szabad térre elhelyezendő Prímási palotát, mely a vár épületeinek, de különösen a Mátyás-templomra nézve magassági szempontból igen súlyos következményekkel járt volna. Gregersen és Wannenmacher terve ugyanis ezt az épületegyüttest az akkori Pénzügyminisztérium magassági szintjére helyezte, ami nem volt összhangban a polgárváros délre néző sziulettjének, a királyi palota felé egyre csökkenő látképével.

Gregersen még a második világháború előtt egy olyan pályázatra készített terveket, melyek a hagyományos nagyvárosi feladatok mellett egy szerényebben meghúzódó munkának tűnik. Oroszlányról, a mai Magyarország egyik bányászati központjáról van szó, melynek jelentőségét már az 1930-as években felfedezték. Az ún. magyar munkáskolóniák, melyek az ipart tápláló energiahordozók megteremtésére alakultak ki, azokra a területekre koncentrálódtak, ahol a szénbányászat lehetősége adott volt.

Aki ismeri Oroszlány egykori faluképét – mely ma már egy harmincezres várossá nőtte ki magát – értheti meg igazán Gregersen 1942-ben készített rendezési tervét. A település egykori központi magját megtartva – az akkori viszonyoknak megfelelően, legfeljebb egy hatezres lélekszámot számláló nagyközség igényei szerint készültek a tervek, figyelembevéve azokat a szociális létesítményeket is, melyeket a bányászok szükségleteihez hozzátartozónak képzelt (központi fürdő, egészségház, kultúrotthon, mozi, vendéglő stb.). Az egykori falu szerkezeti jellege a terven világosan megmutatkozik, az újonnan emelkedő épületek a régi milliőt nem zavarják, hisz azok a települést övező peremterületeken kaptak elhelyezést. Minden bizonnyal Gregersen terve volt az első, mely a mai bányászváros korszerű elrendezésére készült 1942-ben. A mai város egykori falumagja ma is áll, későbbi alkotói Gregersenhez hasonlóan nem bolygatták meg a falu XVIII. századi egységét.

Mint említettük Gregersen Hugó a jelzett korszak egyik legtermékenyebb építésze volt. Pályázati és egyedi terveinek száma meghaladja a százat. Az említettek mel-

lett szólnunk kell **templomterveiről,** melyeket az 1930—40-es években készített. Ismert, hogy a jelzett időszakban Magyarországon számos templom épült, úgy a katolikus, mint a protestáns egyházak megrendelései eredményeképpen. Az Építészeti Múzeum gyűjteményében és a kiállításon látható Gregersen által készített templomtervek közül egy sem valósult meg. Úgy tűnik, hogy az a művészi gondolatvilág, mely a termplomtervezés területén Gregersent jellemezte már túl konzervatív volt (gótizáló téglaarchitektúra, kváderkőzetfalazatok). Ő mereven ragaszkodott az itáliai és az északnémet templomépítészet gótikus hagyományaihoz, holott az új anyagok: a vasbeton és az üveg már egy új kor eljövetelét mutatták. A kiállításon is látható templomtervei tulajdonképpen nem mások, mint a stílustanulmányok alapján meggyökerezett ismert anyagnak rajzos formában való megjelenései, melyek az építészeti rajz művészi dokumentumai, melyekhez mérhetőt a kortársak közül csak Árkay Bertalan, Kotsis Iván, Lechner Jenő és Weichinger Károly műveiben figyelhető meg.

Gregersen Hugó nemcsak kiváló építésztervező volt, hanem lírai érzékenységgel megáldott festő is. Azok a stílustanulmányok, melyeket a kiállításon bemutatott vázlatkönyvekből és festményekből érzékelhet a néző, csupán jelzései annak a művészi igényű mélységnek, melyeket sajátmaga számára mint építész is kitűzött. Meg akarta ismerni — és meg is ismerte — az építészet általa megtekinthető legősibb objektumait, az egyiptomi piramisokat, a görög—római antik emlékek legbecsesebbjeit, az ókeresztény bizánci épületeket, melyek egyenes úton vezették őt az európai és a magyarországi középkor építészeti anyagainak tanulmányozásához.

Hogy az itt bemutatott tervek egy egészen más típusú tervező építészt mutatnak, a fentebb említetteket nem zárja ki.

Tervei és rajzai alapján megítélve: igazi művész volt.

PUSZTAI LÁSZLÓ

KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

(összeállította Fülöp Csilla és Pusztai László)

Tervrajzok

1. Felhőkarcoló terve, Mérnök és Építész Egylet nagypályázata, 1926.
2. Felhőkarcoló terve, Budapest, Madách térre, az Anker ház mellé, 1927.
3. Felhőkarcoló terve, Budapest, Rákóczi útra, a Rókus kórház helyére, 1927.
4. Budapest, magánvilla terve, 1929.
5. Budapest, magánvilla terve, 1929.
6. Épületterv, 1929.
7. Templomterv, 1930 körül.
8. Budapest, szálloda és üzletház terve, 1930.
9. Felhőkarcolók és útkereszteződés terve, 1930.
10. Útkereszteződés közlekedési terve, 1930.
11. Balaton parti szálloda terve, 1950.
12. Balaton parti szálloda üvegablakterve, 1930.
13. Kolumbusz Kristóf emléktorony terve, 1930.
14. Kolumbusz Kristóf emléktorony terve, 1930.
15. Budapest, Szabadság tér rendezési és beépítési terve, 1930.
16. Budapest, Szabadság tér rendezési és beépítési terve, 1930.
17. Felhőkarcoló (Chicago Tribune) terve Chicagóba, 1930.
18. Veszprém, Hősök kapuja, pályaterv, 1933.
19. Óbuda, evangélikus templom terve, 1933.
20. Óbuda, evangélikus templom terve, 1933.
21. Budapest, Központi Városháza terve, 1936.
22. Budapest, Központi Városháza terve, III. emeleti alaprajz, 1936.
23. Budapest, FÓRUM kialakítási terve, 1936.
24. Budapest, Központi Városháza terve, 1936.
25. Budapest, Erzsébet sugárút torkolatának beépítési terve, 1936.
26. Budapest, Erzsébet sugárút torkolatának beépítési terve, (részlet) 1936.
27. Budapest, Óbuda, Árpád-híd és környékének rendezési terve, 1937.
28. Budapest, bérházterv, 1938. körül.
29. Székesfehérvár, ARANYBULLA emlékmű terve, 1938.
30. Budapest, Attila krt. 20. beépítési terve, 1938.
31. Szombathely, városháza pályaterve, 1938.
32. Templomterv, 1940 körül.
33. Templomterv, 1940 körül.
34. Budapest, Svábhegyi szanatórium és szálló terve, 1940.
35. Budapest, Móricz Zsigmond körtér, bérházcsoport beépítési terve, 1940–1941.
36. Budapest, Katona József u. 7. bérház terve, 1941.
37. Budapest, vár, keleti (ún. Horthy) bástyasétány rendezési terve, alaprajz. 1941.
38. Budapest, vár, keleti (ún. Horthy) bástyasétány rendezési terve. 1941.
39. Budapest, vár, Szentháromság tér rendezési terve, 1941.
40. Budapest, III. ker. Kolozsi tér, bérház terve, 1941.
41. Oroszlány, falurendezési terve, 1942.
42. Budapest, Árpád fejedelem út 41. bérház terve, 1942.
43. Zombor, mezőgazdasági iskola terve, 1942.
44. Komárom, rk. templom terve, 1943.
45. Budapest, belső Ferencváros rendezési terve, 1943.
46. Budapest, Szemere u. GSCHWINDT-féle bérház terve, 1943.
47. Vasútállomás terve, 1943.
48. Budapest, Statisztikai Hivatal helyreállítási terve, 1948.
49. Celldömölk, áruház, alaprajz, 1954.
50. Parádfürdő, étterem, 1933.
51. Budapest, Sz. László kórház átalakítási terve, 1947.
52. Erkély, balluszterrács terve, 1940.
53. Budapest, Ifjúsági Központ terve, 1948.
54. Budapest, Magyar Nemzeti Pantheon terve, 1948.
55. Budapest, Fő u. Erzsébet apácák kolostorának felújítási terve, 1947.
56. Szolnok, Hűtőház terve, 1948.
57. Budapest, Belső Ferencváros rendezési terve, 1939.
58. Vázlatterv, egy épülethez, 1930.
59. Székház terve, 1930.

FÉNYKÉPEK

Családi

1. Gregersen Hugó fiatal korában katonaként Klosterneuburgban
2. Gregersen Hugó fiatal korában
3. Gregersen Hugó és testvére 1895-ben
4. Gregersen Hugó édesanyjával és testvérével (1893)
5. Gregersen Hugó és testvére
6. Gregersen Hugó és testvére
7. Gregersen Hugó testvérével Márióval 1898-ban
8. Gregersen Hugó anyai nagyanyja Leytgebné Schuster Jozefin
9. Gregersen Hugó édesapja Gregersen Hugó
10. Gregersen Hugó a kórházban (1918)
11. Sir Davis Cambell G. H. sógora
12. Gregersen Hugó nővére Gregersen Ranghild
13. Gregersen Hugó kórház után az Epreskertben (Szondi u.) 1918.
14. Gregersen Hugó nővére Ranghild balettozik
15. Gregersen Hugó lánya Margit
16. Gregersen Hugó hajója (Falcon) Balatonon
17. Gregersen Hugó hajója Balatonon
18. Ünnepség – az angol építészek Budapesten 1938.
19. Gregersen Hugó 1929-ben
20. A nagyszülők Gregersen Guldbrand és neje
21. Szobi ház (1890 körül)
22. Gregersen Buldbrand portré
23. Norvégia, a Gregersen család háza
24. Gregersen Nils arcképe
25. Gregersen Guldbrandné Sümegi Alojza
26. Gregersen család szobi villája
27. Gregersen Guldbrand arcképe
28. Gregersen Endre norvég konzul arcképe
29. George Gregersen arcképe
30. Gregersen Emma Azari Ákosné
31. Gregersen Ödön a vasútépítő
32. A család a szobi villa előtt (1888)
33. Gregersenné Lux Alice arcképe
34. Gregersen Hugó rajza Gregersen Nilsről (festmény után) (1922)

Épületek

1. Guldbrand Gregersen: Pétervárad, dunai vasúti híd építés közben, 1880 körül.
2. Guldbrand Gregersen: Pétervárad, dunai vasúti híd, az elkészült híd fényképe.
3. Bp., Kinizsi u. 4–6. garázs (1928) egykori állapot
4. Bp., Kinizsi u. 4–6. garázs belső (1928) egykori állapot
5. Bp., Ráth Gy. u. 38. villa (1929) egykori állapot
6. Bp., Ráth Gy. u. 38. villa (1929) kapu egykori állapot
7. Bp., Ráth Gy. u. 38. bejárat, egykori állapot
8. Bp., Ráth Gy. u. 38. mai állapot
9. Kolumbus emlékmű (1930)
10. Bp., Bimbó úti villa (1931)
11. Bp., Orom u. 24. villa (1931) egykori állapot
12. Bp., Orom u. 24. bejárati kapu, mai állapot
13. Bp., Orom u. 24. hátsó homlokzat, mai állapot
14. Bp., Orom u. 24. bejárati ajtó kilincse, mai állapot
15. Bp., Orom u. 24., mai állapot
16. Bp., Böszörményi út 17/b. (1933) egykori állapot
17. Bp., Böszörményi út 17/b. mai állapot
18. Bp., Böszörményi út 17/b. kapu, mai állapot
19. Bp., Móricz Zsigmond körtéri sarokházas beépítés terve és fényképe (1935)
20. Bp., Móricz Zsigmond körtér (1934)
21. Bp., Fő u. 37./c. (1936) egykori állapot
22. Bp., Fő u. 37./c. egykori állapot
23. Bp., Fő u. 37. sz. főhomlokzat G. Lux Alice szobordíszeivel (1937)
24. Bp., Fő u. 37. oldalhomlokzat (1937)
25. Bp., Bem József u. 24. (1936) G. Lux Alice szobrával, egykori állapot
26. Bp., Fórum kialakítási tervei (1936)
27. Bp., Pozsonyi út 41. (1937) egykori állapot
28. Bp., Pozsonyi út 41. (1947) mai állapot
29. Bp., Pozsonyi út 41. bejárati kapu G. Lux Alice szobordíszeivel, mai állapot
30. Bp., Ferry Oszkár u. 9. (ma Kiss János altábornagy u.) (1938) homlokzati részlet
31. Bp., Alkotás u. 9. (1938) egykori állapot
32. Bp., Alkotás u. 9. (1938) bejárat, egykori állapot
33. Bp., Mártírok útja 69. (1939) Tégla u. sarok, egykori állapot
34. Bp., Mártírok útja 69.–Tégla u. sarok bejárati kapi feletti szobordísz G. Lux Alice műve
35. Bp., Belső Ferencváros rendzési terve (1939)
36. Bp., Szabadság-hegy palotaszálló tervei a Normafánál (1940)
37. Erkély balluszter rács (1940)
38. Bp., Kolosy tér 1. sz. bérház részletterve (1940)
39. Bp., Kolosy tér 1/b. (1941) egykori állapot
40. Bp., Soroksári út–Liliom u. sarok (1942) egykori állapot
41. Pályaudvarterv Kelenföldre (1942)
42. Bp., Árpád Fej. útja 56. (1944) mai állapot
43. Bp., Sz. László Kórház átalakítási tervei (1947)
44. Bp., Statisztikai Hivatal átalakítási tervei (1947)
45. Bp., Fő u. Erzsébet apácák kolostorának és templomának átalakítási tervei (1947)
46. Bp., Országos Ifjúsági Központ (1948)
47. Magyar Nemzeti Pantheon terve a Vérmezőre (1948)
48. Szolnok, hűtőház terve (1948)
49. Bp. X., Fokos u. volt bölcsőde és óvoda (1954) mai állapot
50. Bp. X., Fokos u. volt bölcsőde bejárat, mai állapot
51. Ózd, 1000 személyes étterem és kultúrház portikusz (1956)
52. Ózd, 1000 személyes étterem és kultúrház, oldalhomlokzat (1956)

SZOBOR

1. Gregersenné Lux Alice portréja Gregersen Hugóról (1933)

ÉRDEMRENDEK

1. Ferenc-József Signum Laudis
2. Háborús Aranykereszt
3. Magyar Képzőművészek egyesületének aranyérme (1939)
4. Zágrábi Építészeti Kongresszus emlékérme I. díj (1930)
5. Vitorlás Jubileumi díj 1943.
6. Balatonfüred vitorlás díj, I. díj 1948.
7. Európa Díj, I. díj – serleg 1950.
8. Balatonlelle fürdőegyesület vitorlás I. díj
9. I. díj – vitorlásversenyen ezüst tál 1948.
10. Építésügy Kiváló Dolgozója 1950-es évek
11. KERTI Kiváló Dolgozója 1950-es évek
12. Belkereskedelem Kiváló dolgozója
13. Kiváló Műszaki Dolgozó

DOKUMENTUMOK

1. A Mérnöki Kamarába való felvétele (Thomas Antal aláírásával) (1932)
2. Építészeti Múzeumi Bizottság – Gregersen Hugó anyagának átadása (1965)
3. KERTI irodába való felvétele 1960.
4. KERTI levele a kiemelt tervezői kinevezéséről 1961.
5. Kiváló Dolgozói oklevél 1956.
6. Építésügyi Miniszter köszönő levele 1948. (Borbíró Virgil aláírásával)
7. Szakszervezeti igazoló határozat 1945. (Jánszky és Román aláírásával)
8. KERTI kinevezés 1957.
9. Mérnöki Kamara felvétele 1942. (Thomas, Sándy aláírásával)
10. KERTI műteremvezetői kinevezése 1955.
11. Budapest folyóirat 1981.
12. Mérnöki Kamara igazolvány 1931.
13. Vitorlás Szövetség igazolvány 1950.
14. Kisgazdapárt igazolvány 1945.
15. Előre Sportklub igazolvány 1952.
16. Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete 1947.
17. METŐTERV igazolványa 1950.
18. KERTI igazolvány 1953.
19. KERTI igazolványa a Kiváló Dolgozói kitüntetésről 1956.
20. Katonai dicsérő levél 1916.
21. Vitorlás igazolvány 1953.
22. Építőművész Szövetség igazolvány 1950.
23. Müncheni Techn. Főiskola igazolása 1917.
24. A családfa
25. Magyar Építőművészet 1928., 1930., 1931., 1942.
26. Új Magyar Építőművészet I–II. k. (1935–1938)
27. Képzőművészeti Társulat Évkönyve 1929.
28. Emléklap nyugdíjba vonulása alkalmából 1962.
29. Gregersen Guldbrand nemesi levele (másolat)

FESTMÉNYEK

1. Sárkány Lóránd: Gregersen Hugó arcképe (1910 vége) olaj–vászon
2. Gregersen Hugó: Női akt (1918–19) olaj–vászon
3. Gregersen Hugó: Bp., Feketesas u. Katonai szertár és környéke (1960-as évek) aquarell
4. Gregersen Hugó: Felszabadulás tér (1964) aquarell
5. Gregersen Hugó: Buda látképe a Mátyás templommal (1950-es évek) aquarell
6. Gregersen Hugó: Balatoni nádas (1963) aquarell
7. Gregersen Hugó: Nagymaros rk. templom belső (1971) aquarell
8. Gregersen Hugó: Margit-híd Dunapart (1964) aquarell
9. Gregersen Hugó: Bérházépítkezés a Horváth utcában (1960-as évek) aquarell
10. Gregersen Hugó: Argonauták csatája (1918) (Münchenben készült) színesceruza
11. Gregersen Hugó: Óbuda Dunapart (1963) aquarell
12. Gregersen Hugó: Szent Anna templom Fő u. (1967) aquarell
13. Gregersen Hugó: Női arckép (1927) ceruza
14. Gregersen Hugó: Aquarell albumok (3)
15. Gregersen Hugó: Milánói dóm (1935) ceruza rajz
16. Gregersen Hugó: Vízlatfüzetek (3)

Illusztrációk jegyzéke

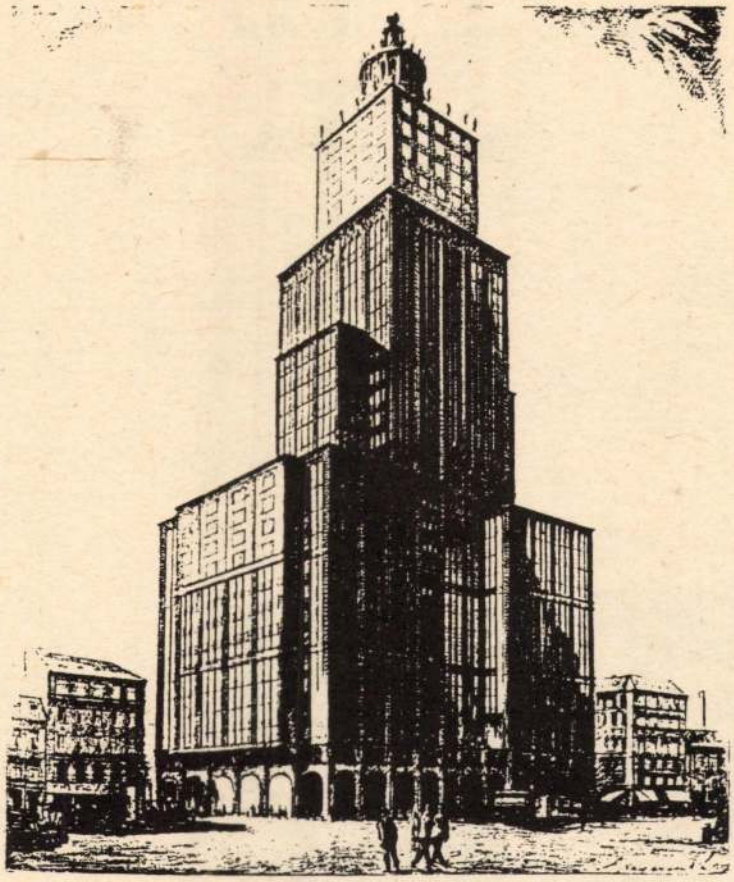
Tervrajzok

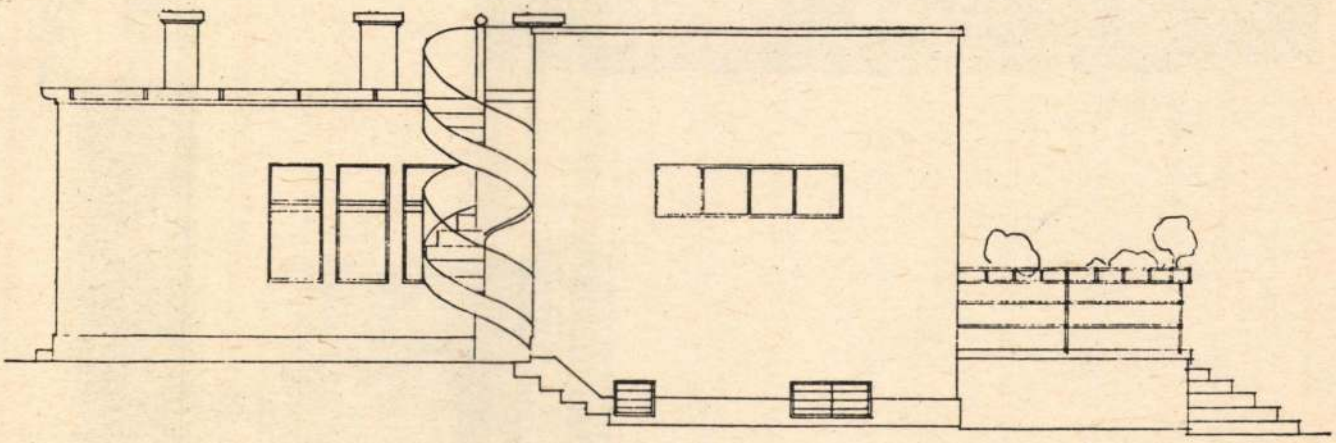
1. Felhőkarcoló terve, Mérnök és Építész Egylet nagypályázata, 1926.

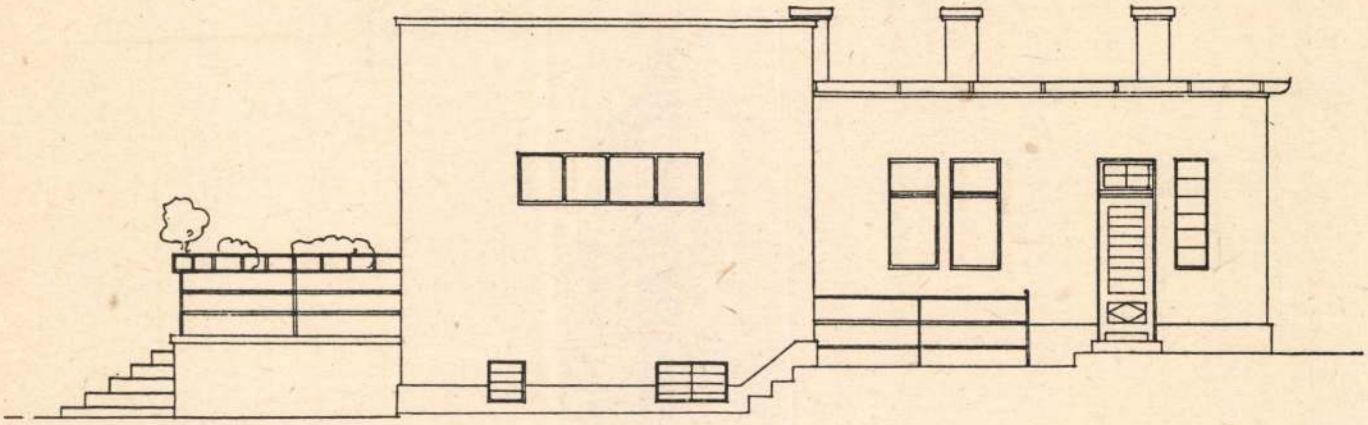
2. Felhőkarcoló terve, Budapest, Madách térre, az Anker ház mellé, 1927.

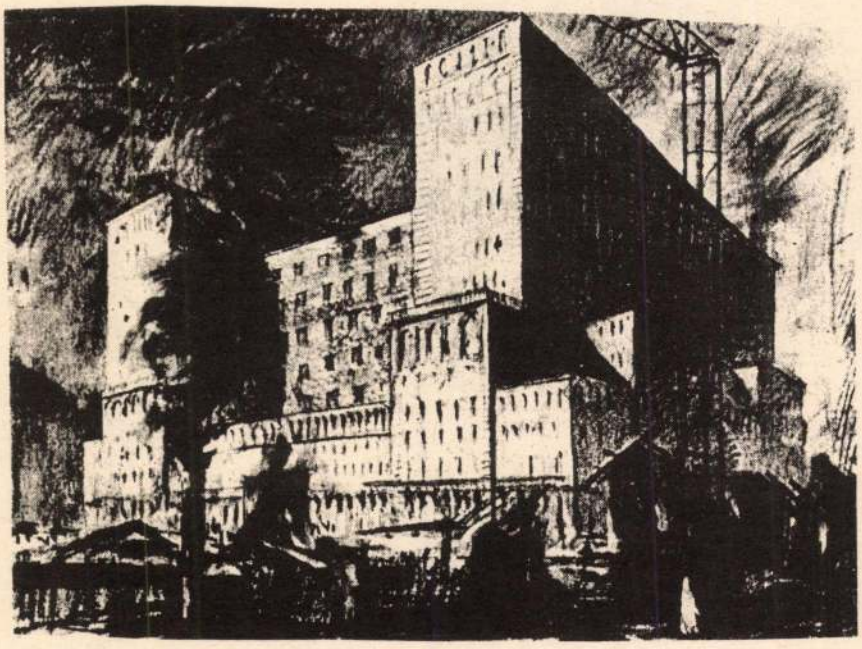
3. Felhőkarcoló terve, Budapest, Rákóczi útra, a Rókus kórház helyére, 1927.

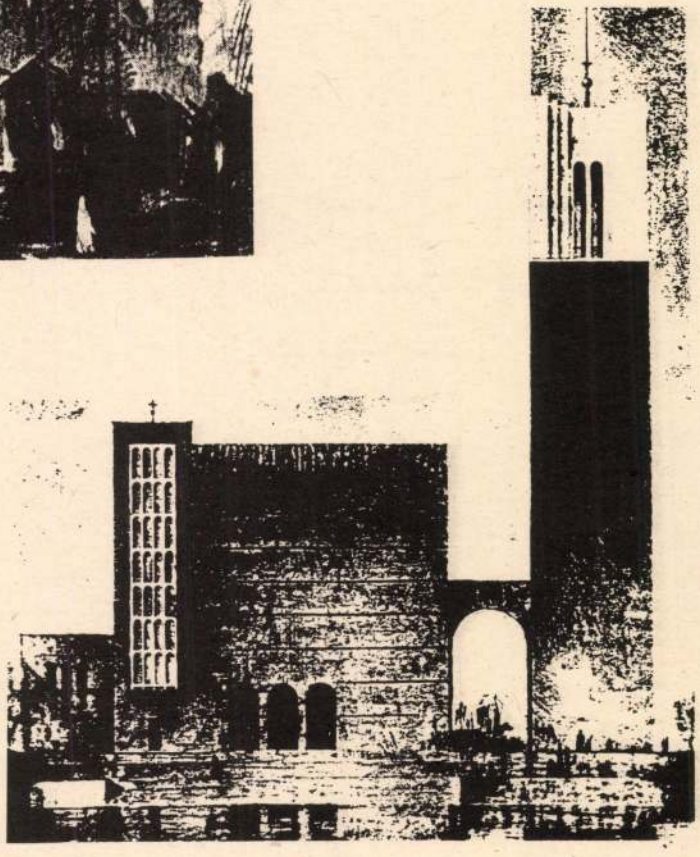
4. Budapest, magánvilla terve, 1929.

5. Budapest, magánvilla terve, 1929.

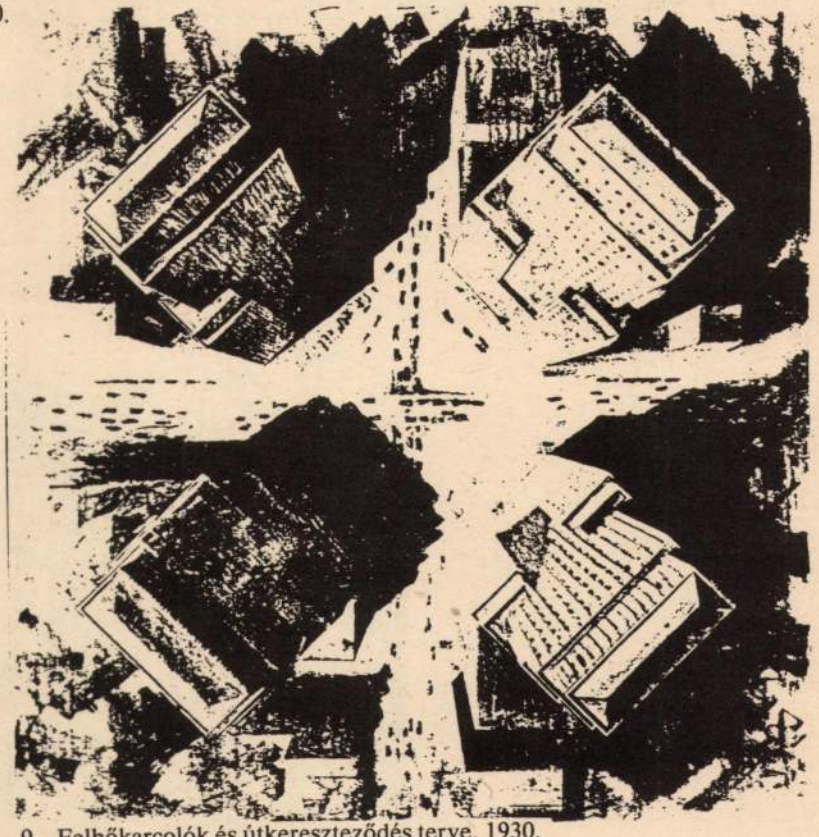
6. Épületterv, 1929.

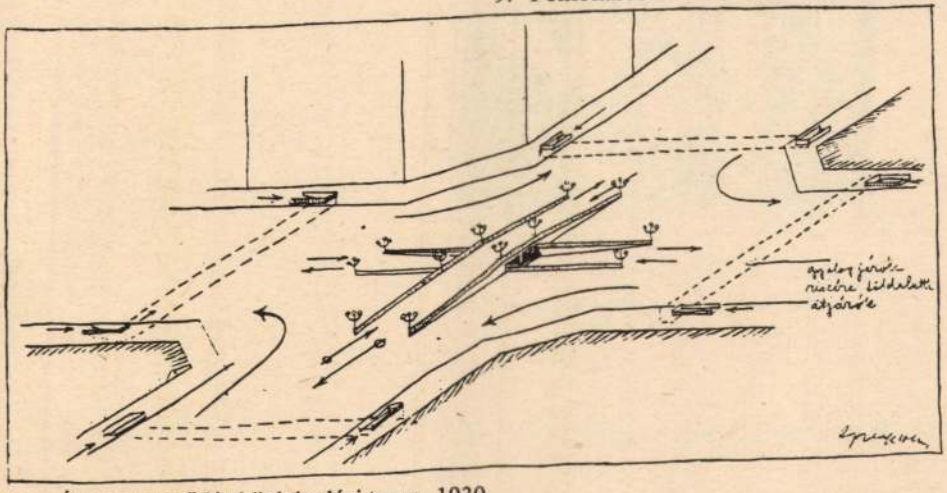
7. Templomterv, 1930 körül..

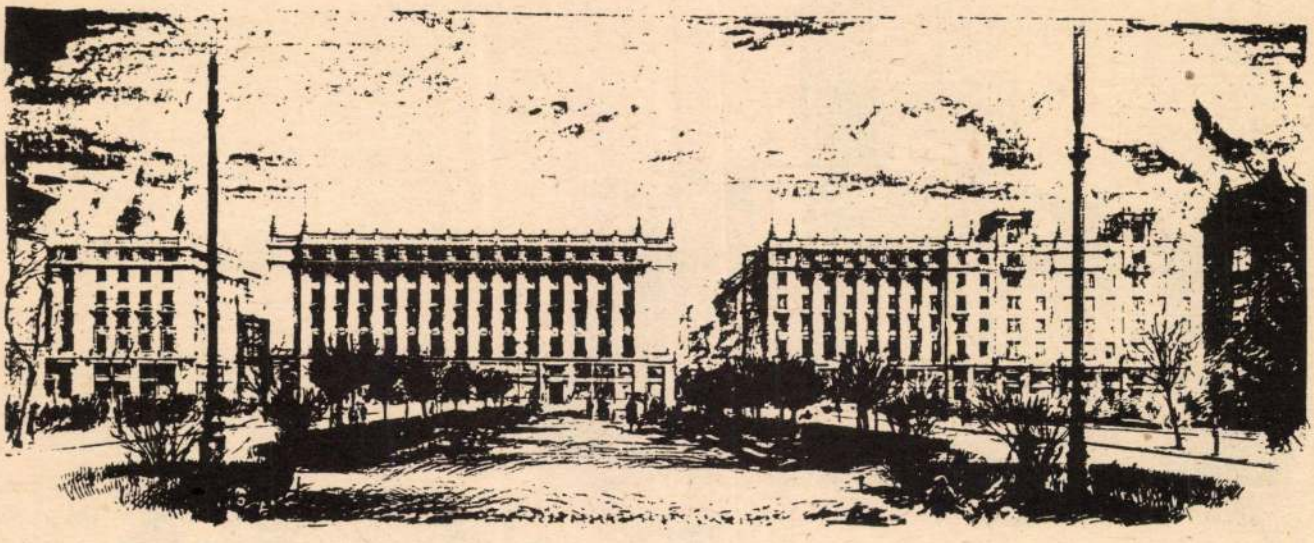
8. Budapest, szálloda és üzletház terve, 1930.

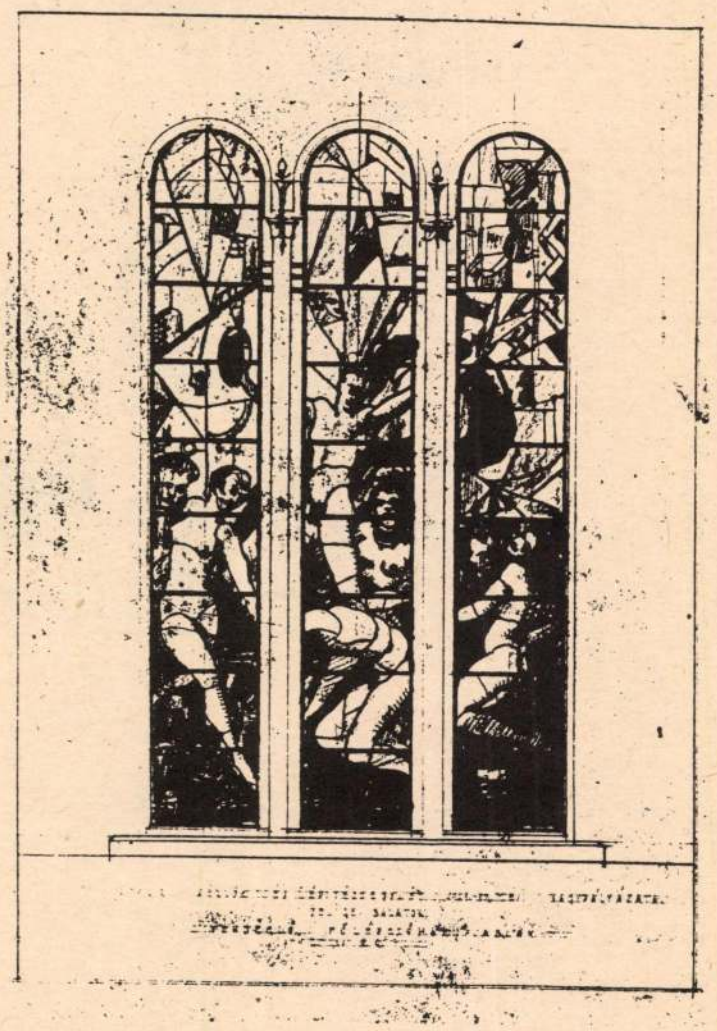
9. Felhőkarcolók és útkereszteződés terve, 1930.

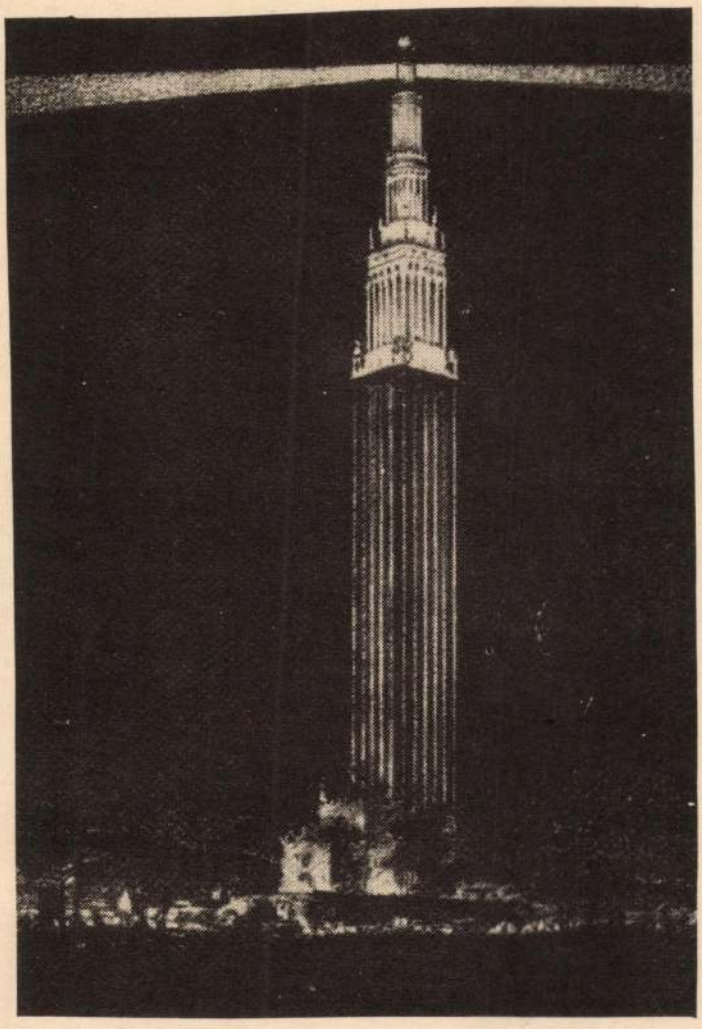
10. Útkereszteződés közlekedési terve, 1930.

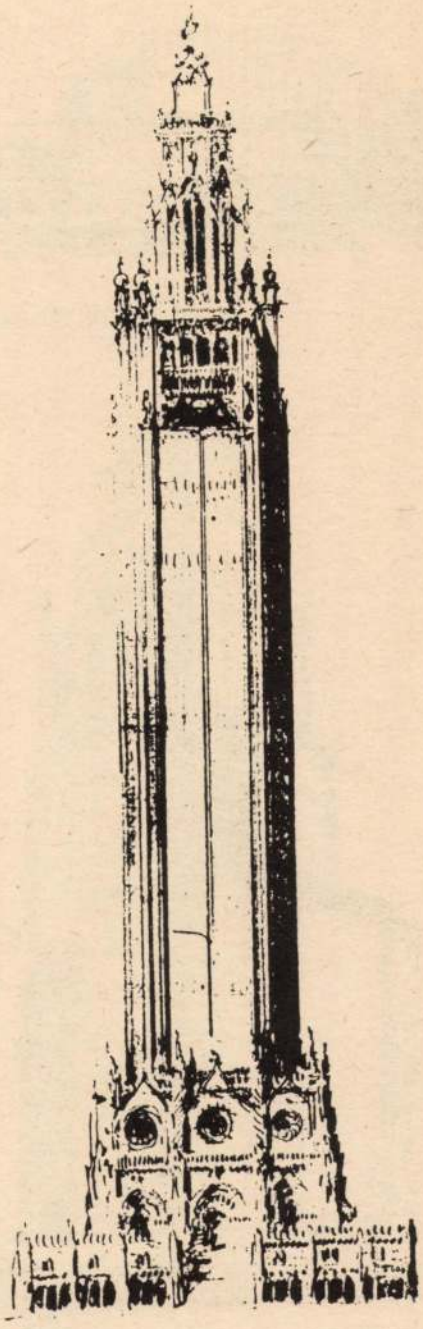
11. Balaton parti szálloda terve, 1950.

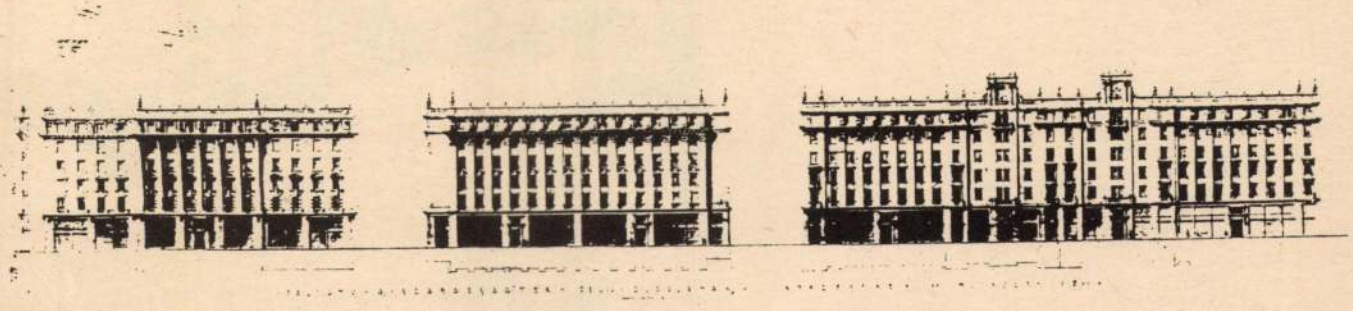
12. Balaton parti szálloda üvegablakterve, 1930.

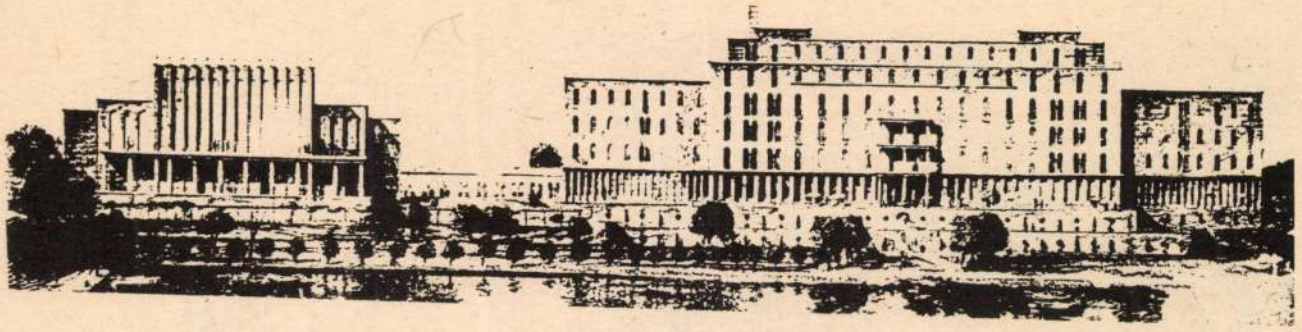
13. Kolumbusz Kristóf emléktorony terve, 1930.

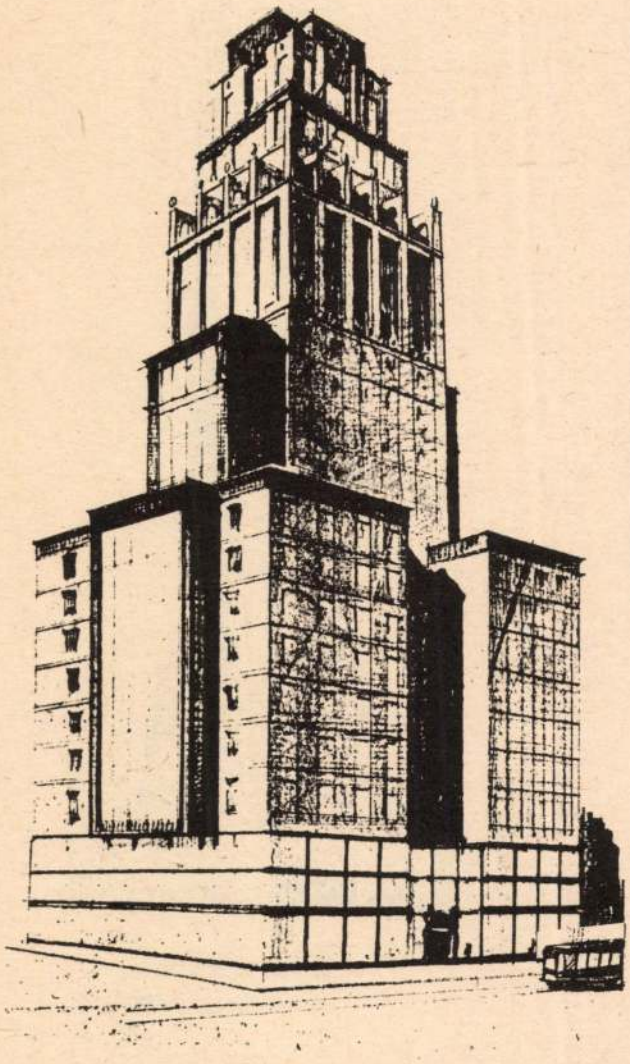
14. Kolumbusz Kristóf emléktorony terve, 1930.

15. Budapest, Szabadság tér rendezési és beépítési terve, 1930.

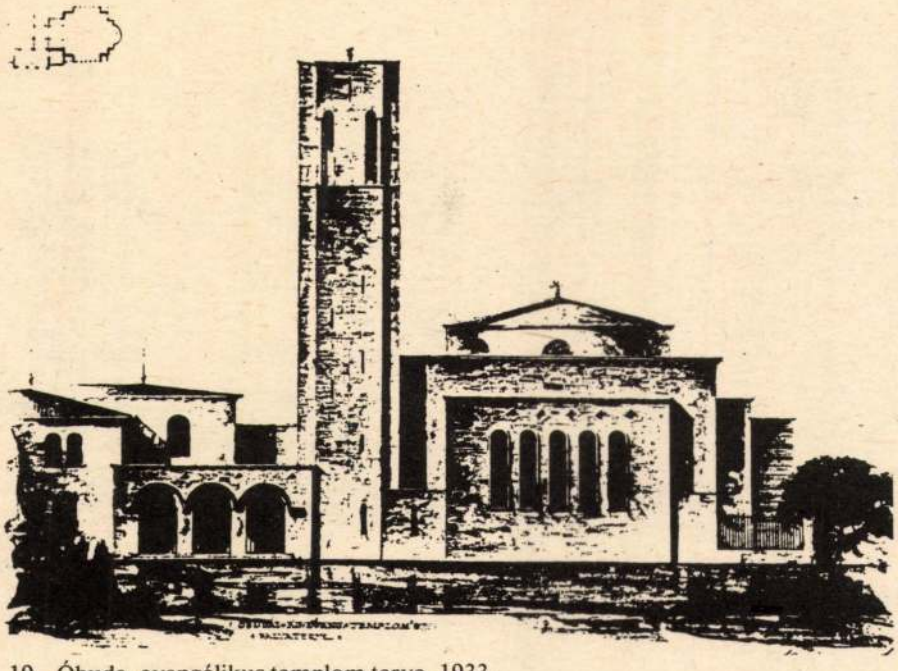
16. Budapest, Szabadság tér rendezési és beépítési terve, 1930.

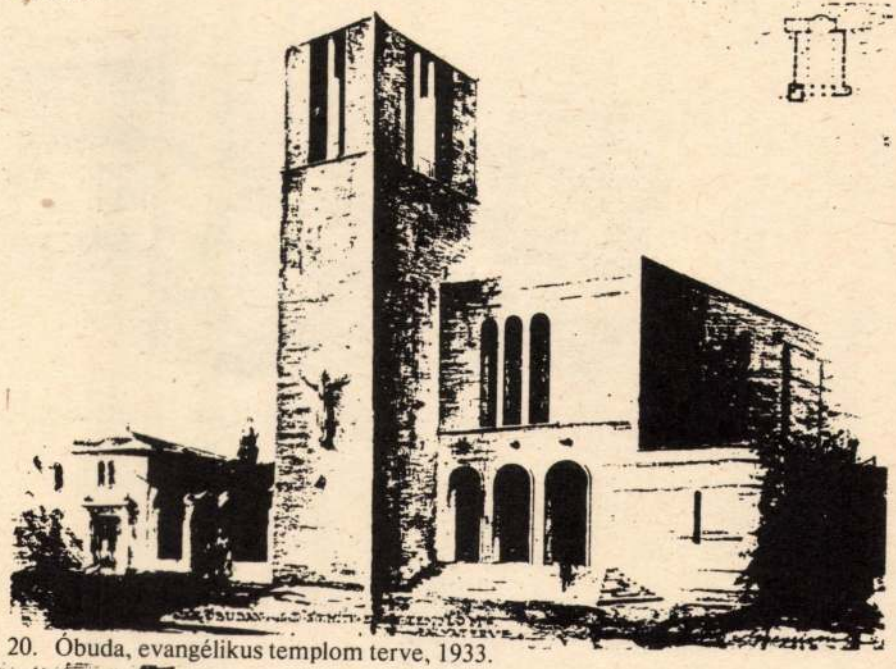
17. Felhőkarcoló (Chicago Tribune) terve Chicagóba, 1930.

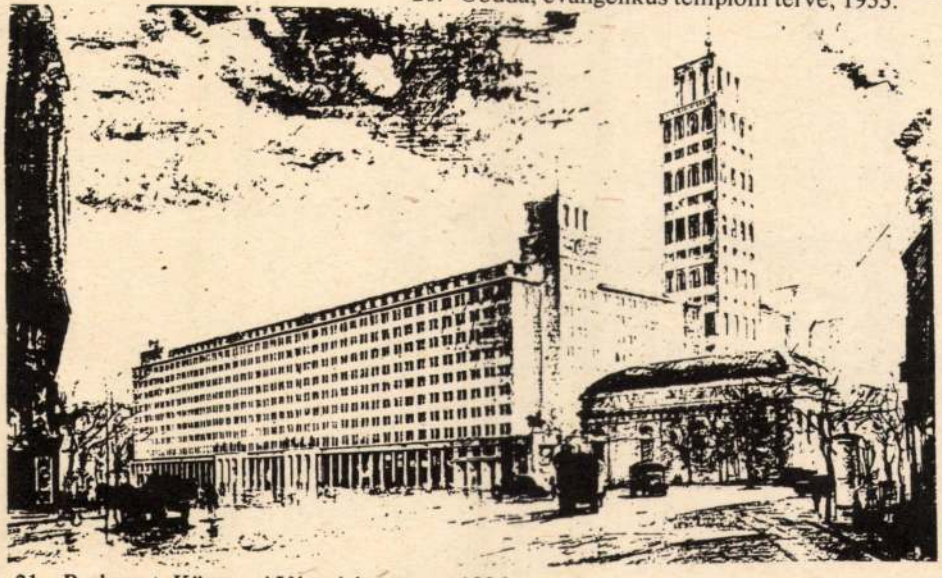
18. Veszprém, Hősök kapuja, pályaterv, 1933.

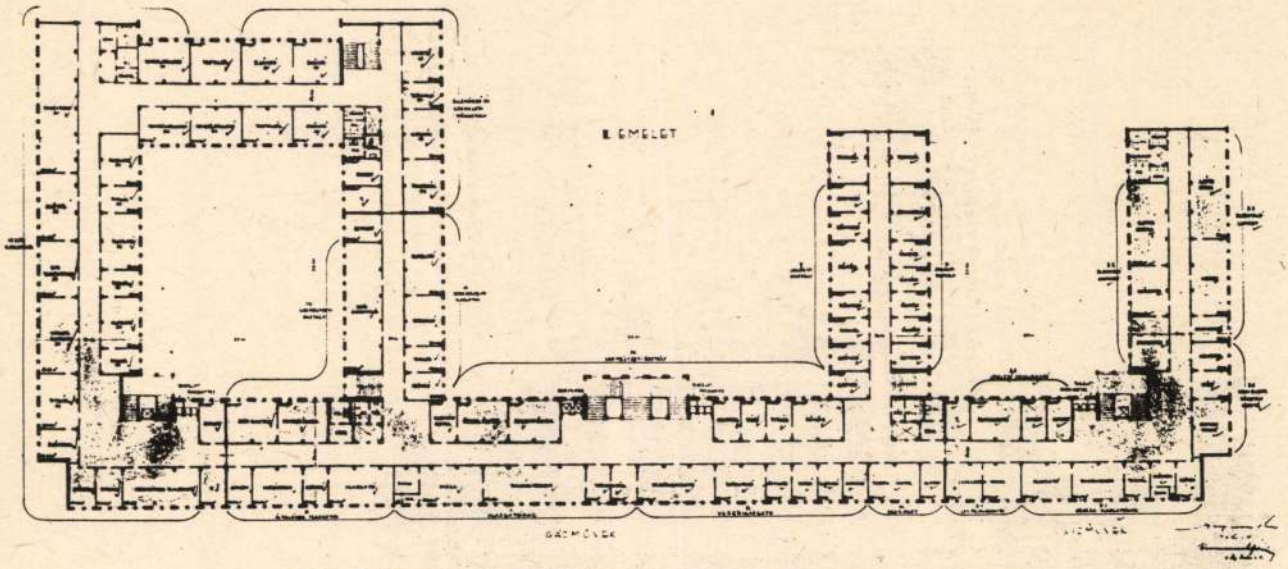
19. Óbuda, evangélikus templom terve, 1933.

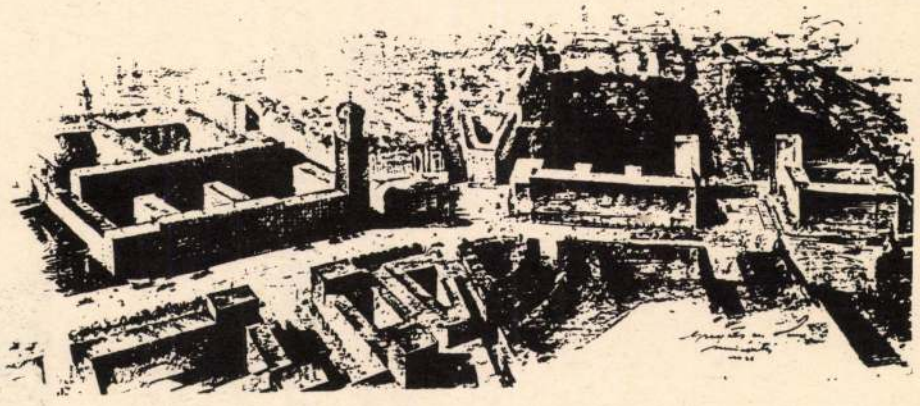
20. Óbuda, evangélikus templom terve, 1933.

21. Budapest, Központi Városháza terve, 1936.

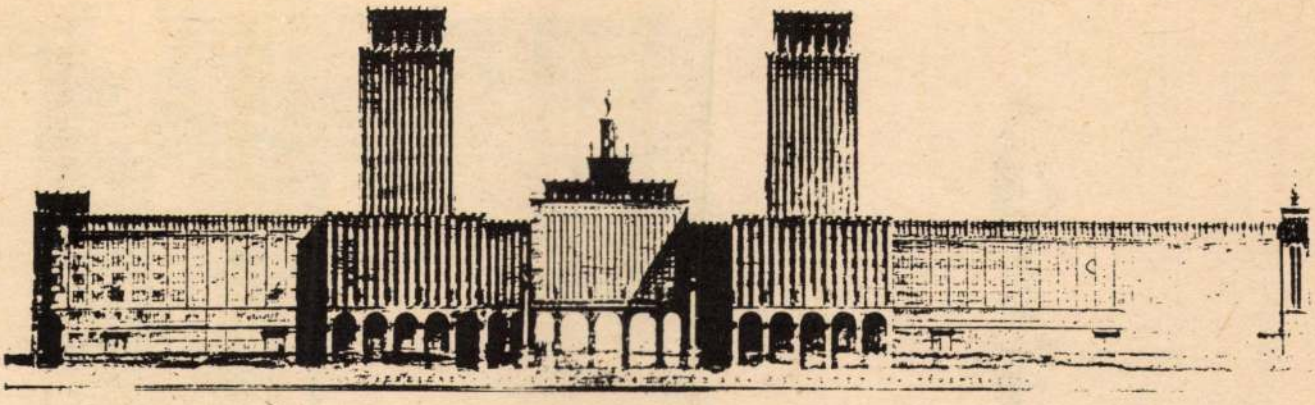
22. Budapest, Központi Városháza terve, III. emeleti alaprajz, 1936.

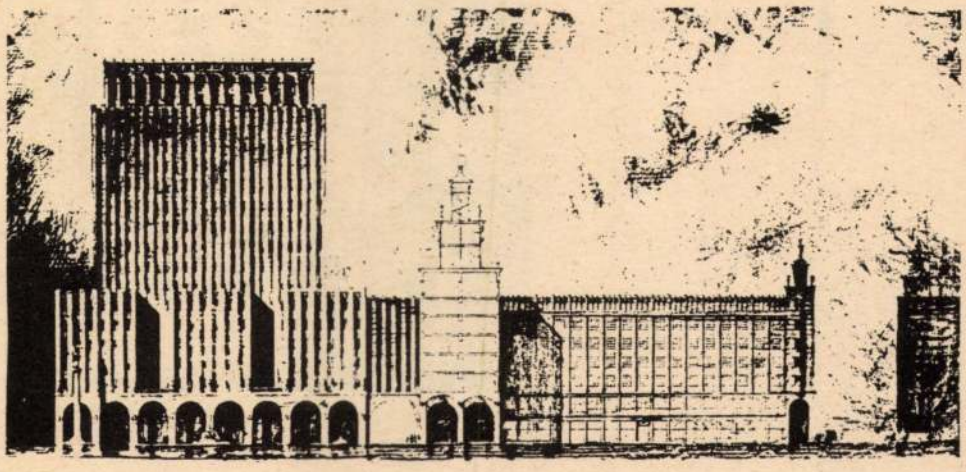
23. Budapest, FÓRUM kialakítási terve, 1936.

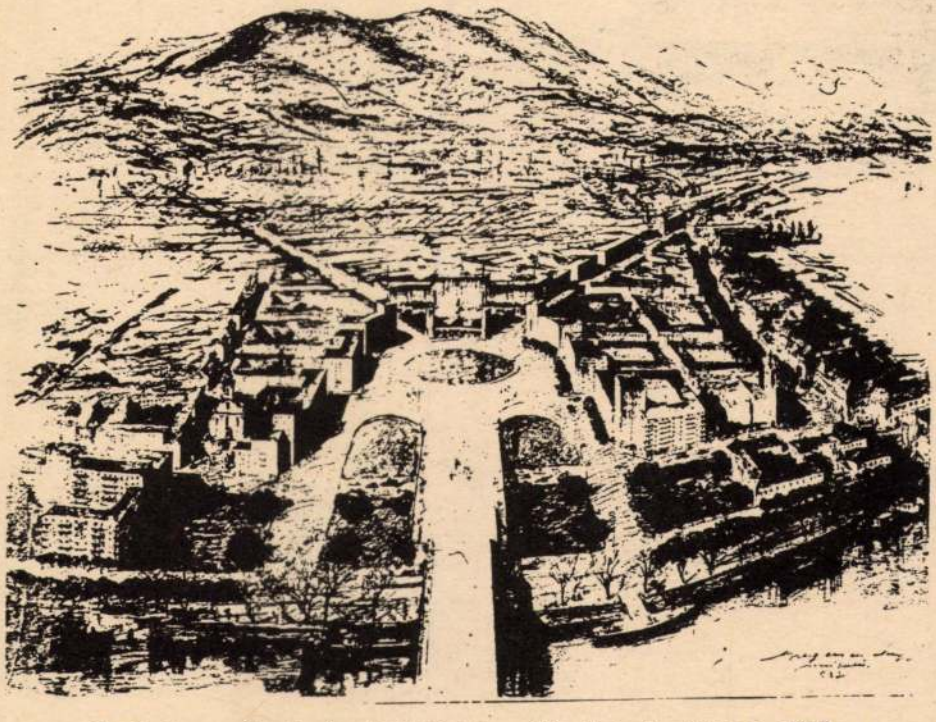
24. Budapest, Központi Városháza terve, 1936.

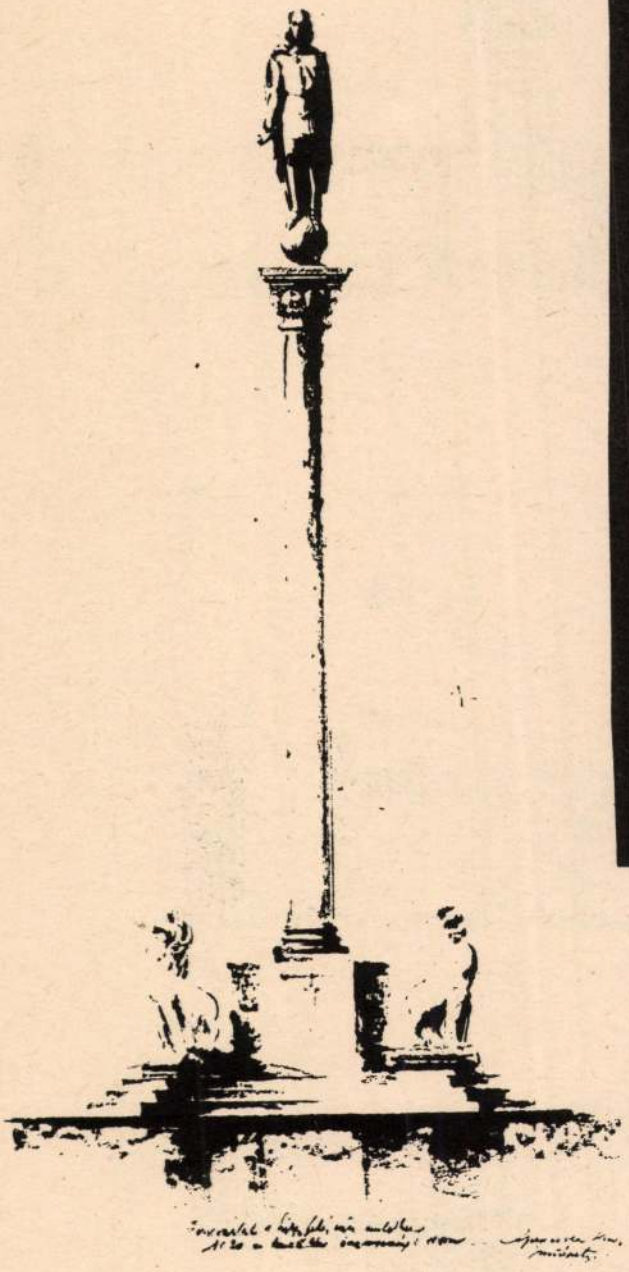
25. Budapest, Erzsébet sugárút torkolatának beépítési terve, 1936.

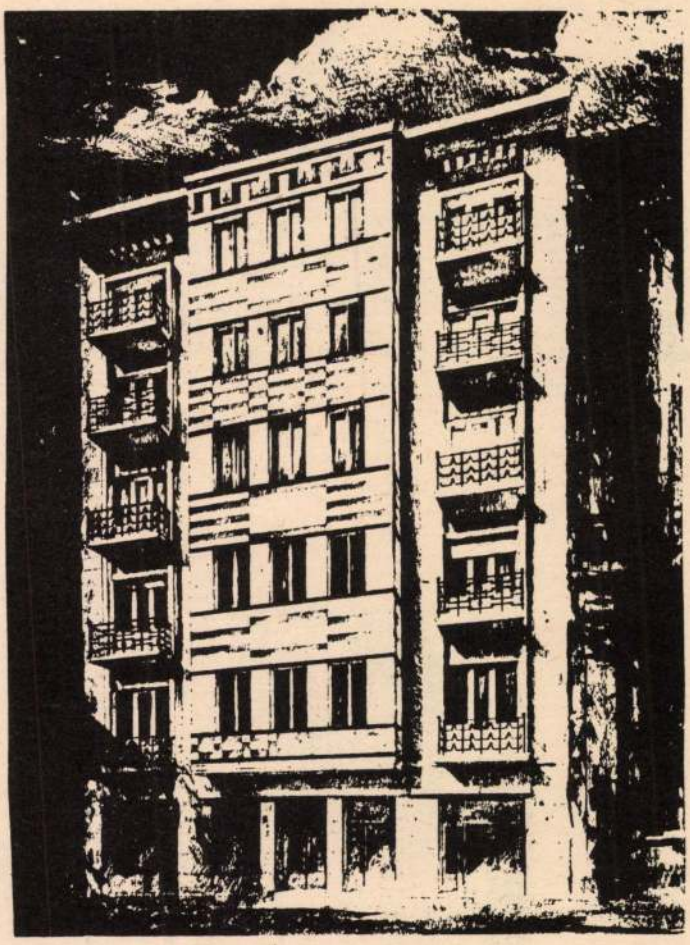
26. Budapest, Erzsébet sugárút torkolatának beépítési terve, (részlet) 1936.

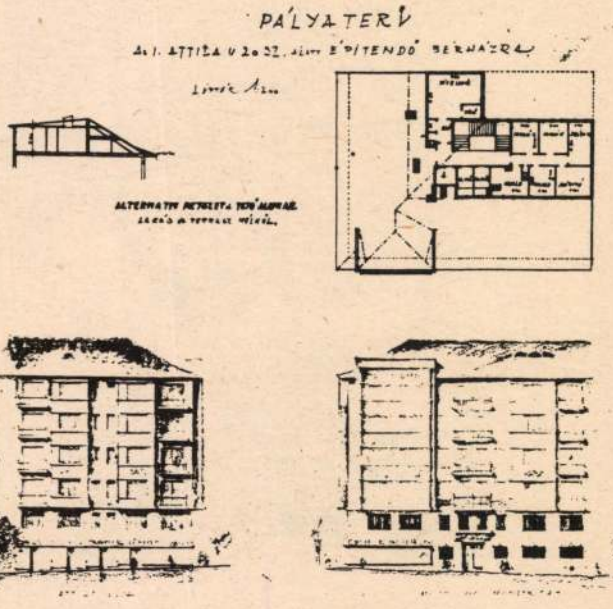
27. Budapest, Óbuda, Árpád-híd és környékének rendezési terve, 1937.

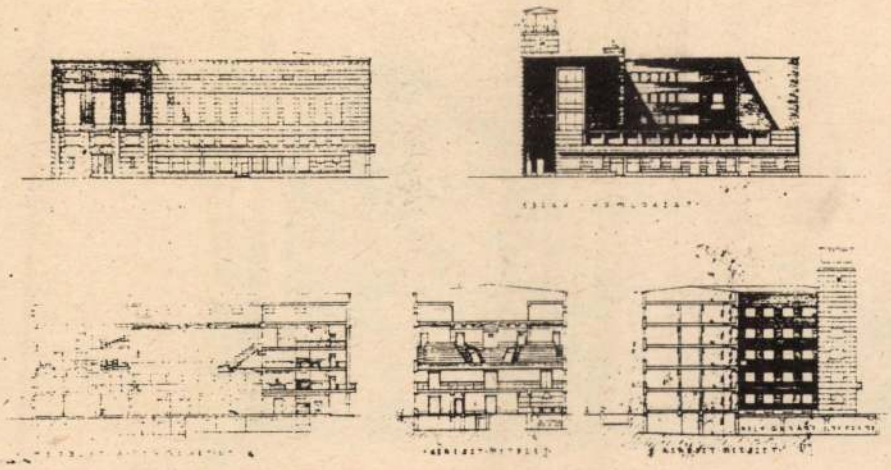
29. Székesfehérvár,
ARANYBULLA emlékmű terve, 1938.

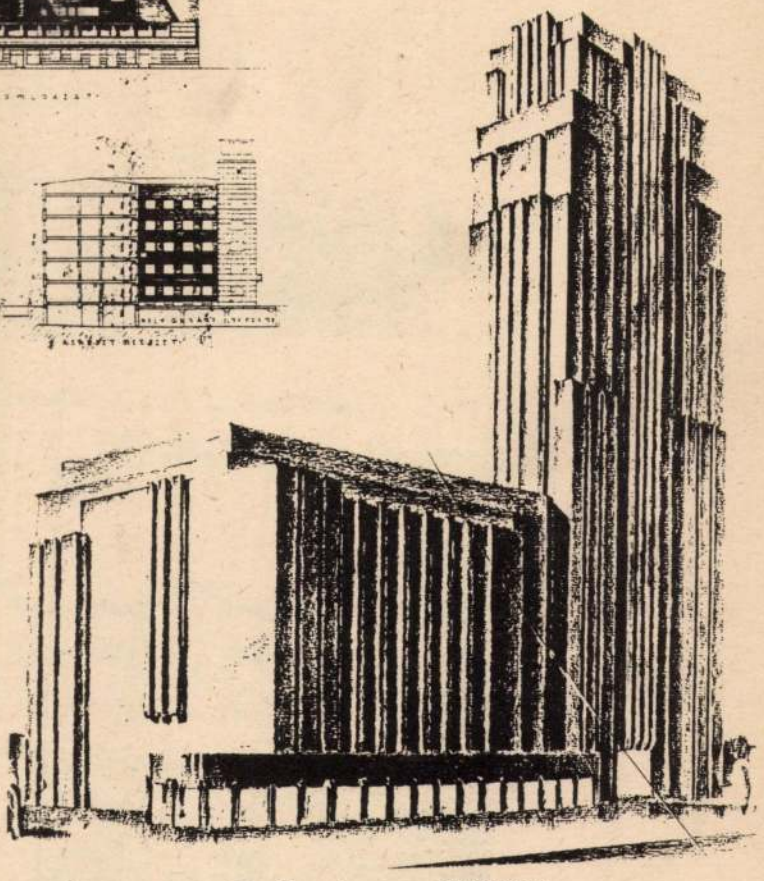
28. Budapest, bérházterv, 1938. körül.

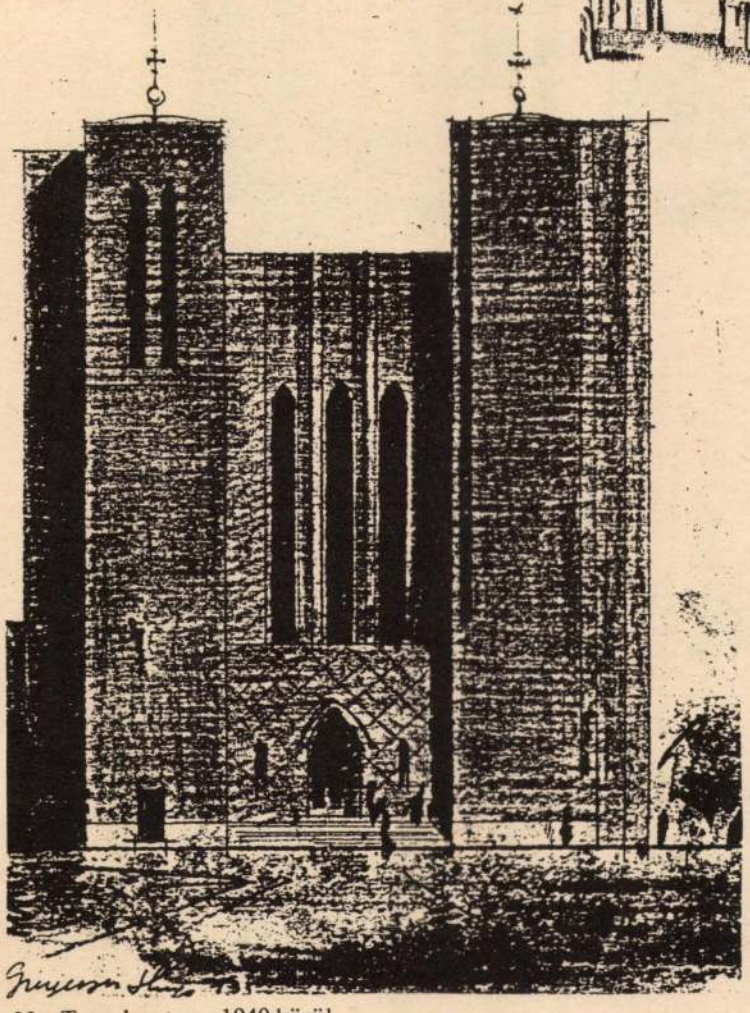
30. Budapest, Attila krt. 20. beépítési terve, 1938.

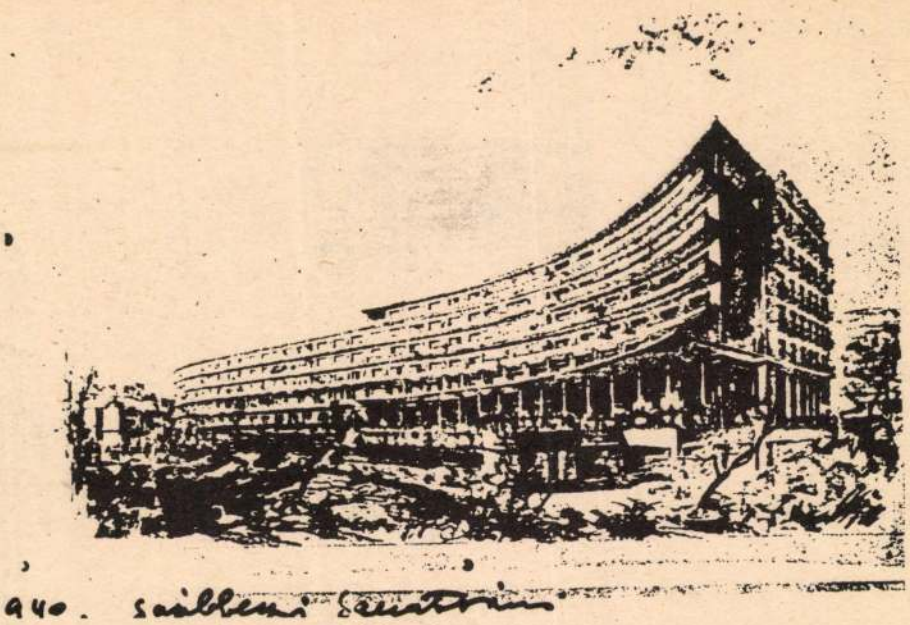
31. Szombathely, városháza pályaterve, 1938.

32. Templomterv, 1940 körül.

33. Templomterv, 1940 körül.

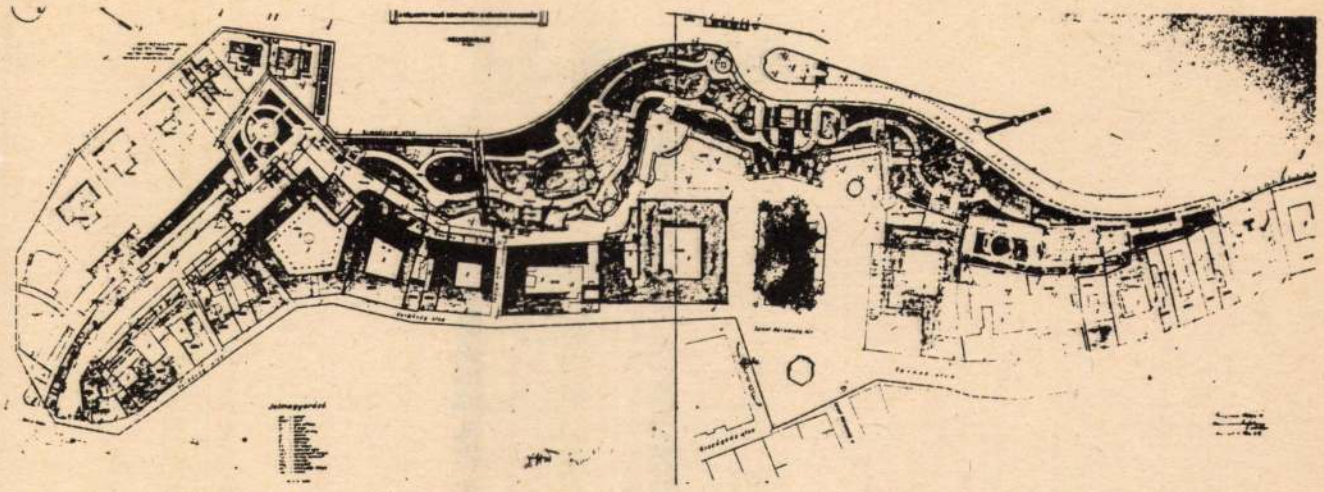
34. Budapest, Svábhegyi szanatórium és szálló terve, 1940.

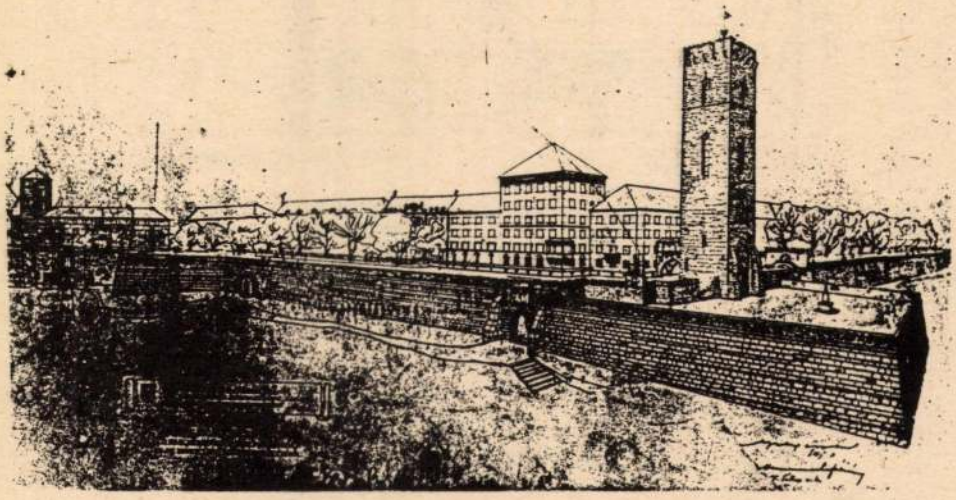
35. Budapest, Móricz Zsigmond körtér, bérházcsoport beépítési terve, 1940–1941.

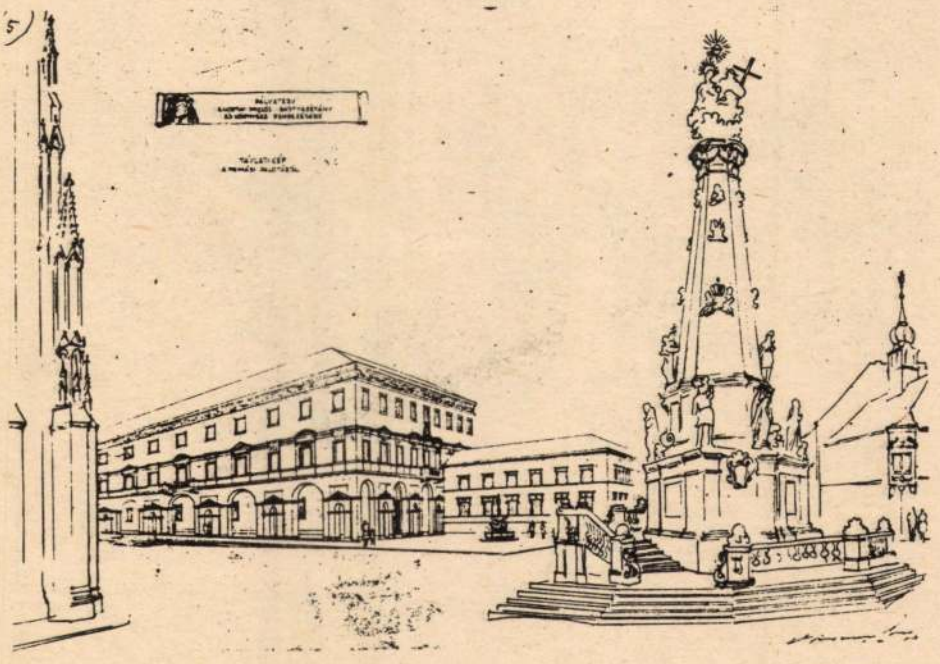
36. Budapest, Katona József u. 7. bérház terve, 1941.

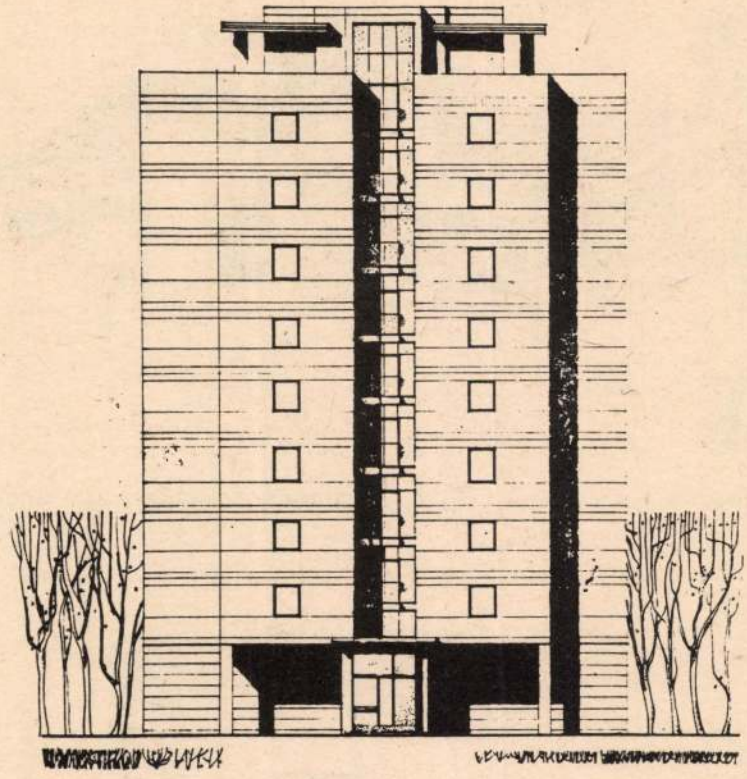
37. Budapest, vár, keleti (ún. Horthy) bástyasétány rendezési terve, alaprajz. 1941.

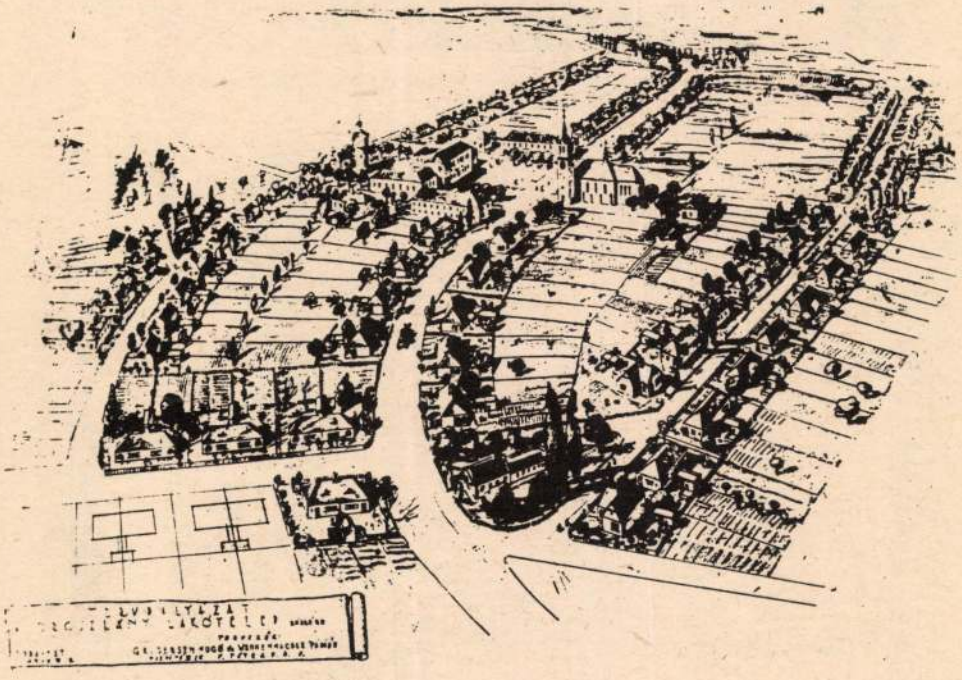
38. Budapest, vár, keleti (ún. Horthy) bástyasétány rendezési terve. 1941.

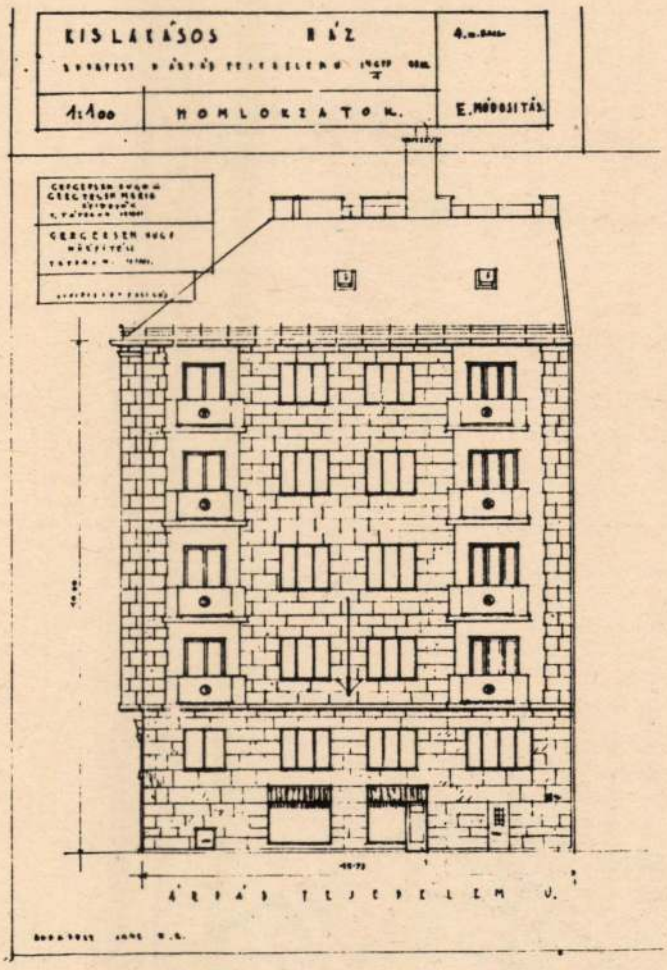
39. Budapest, vár, Szentháromság tér rendezési terve, 1941.

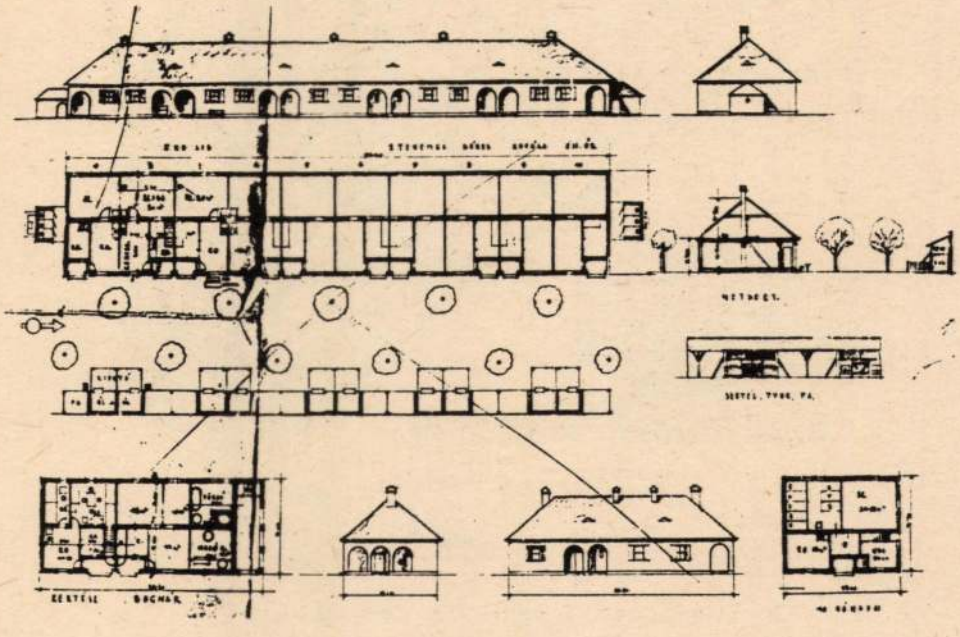
40. Budapest, III. ker. Kolozsi tér, bérház terve, 1941.

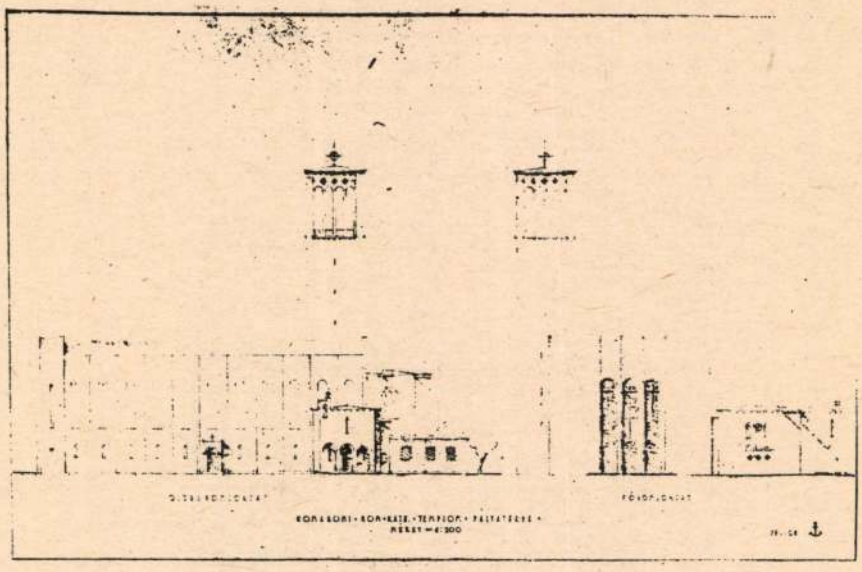
41. Oroszlány, falurendezési terve, 1942.

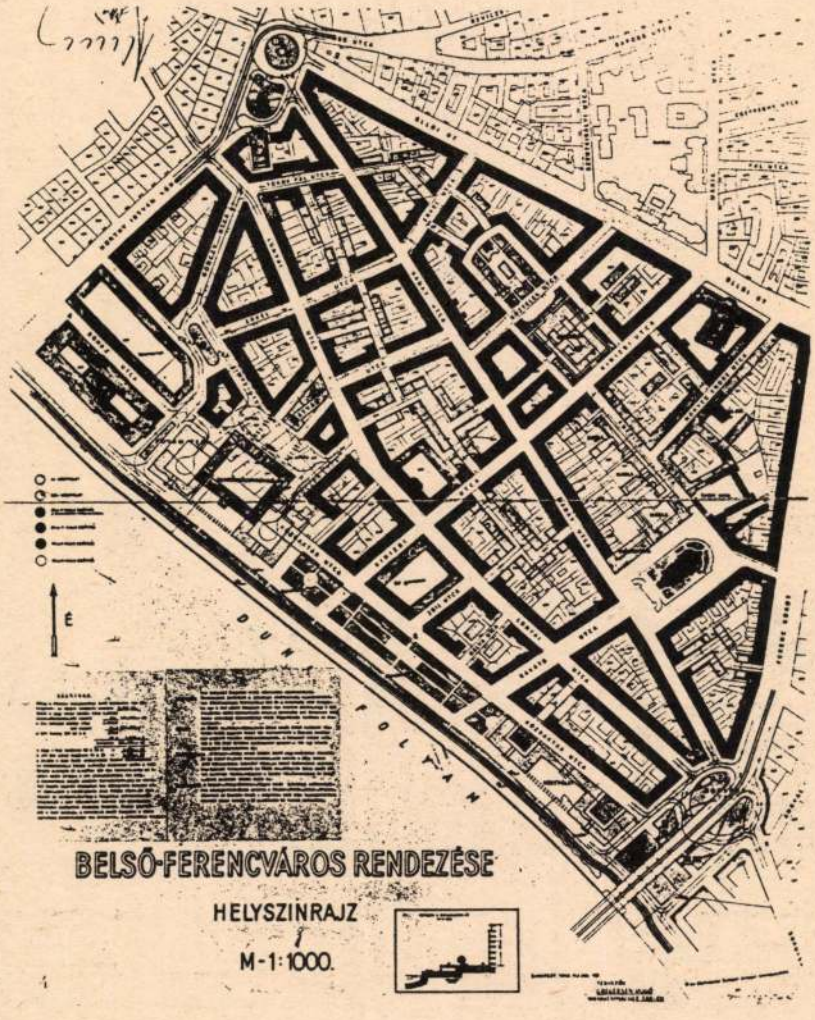
42. Budapest, Árpád fejedelem út 41. bérház terve, 1942.

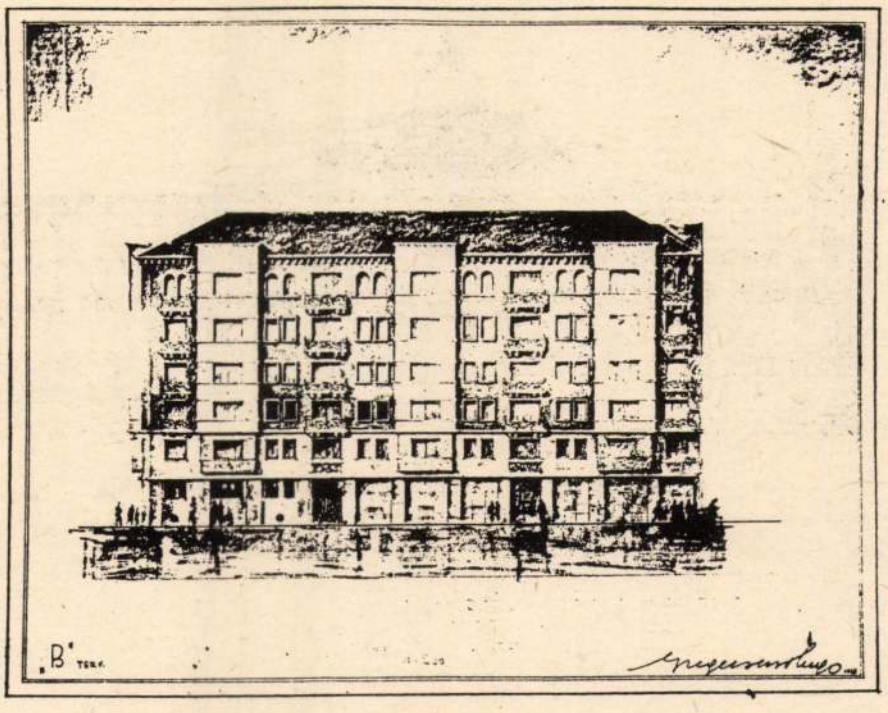
43. Zombor, mezőgazdasági iskola terve, 1942.

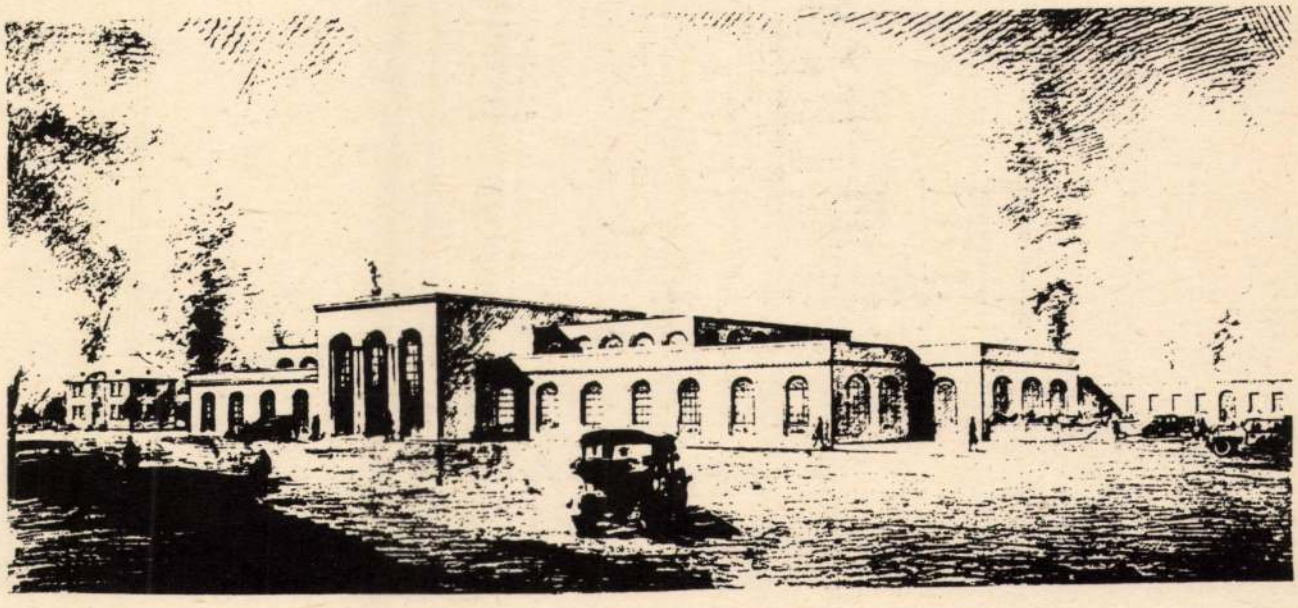
44. Komárom, rk. templom terve, 1943.

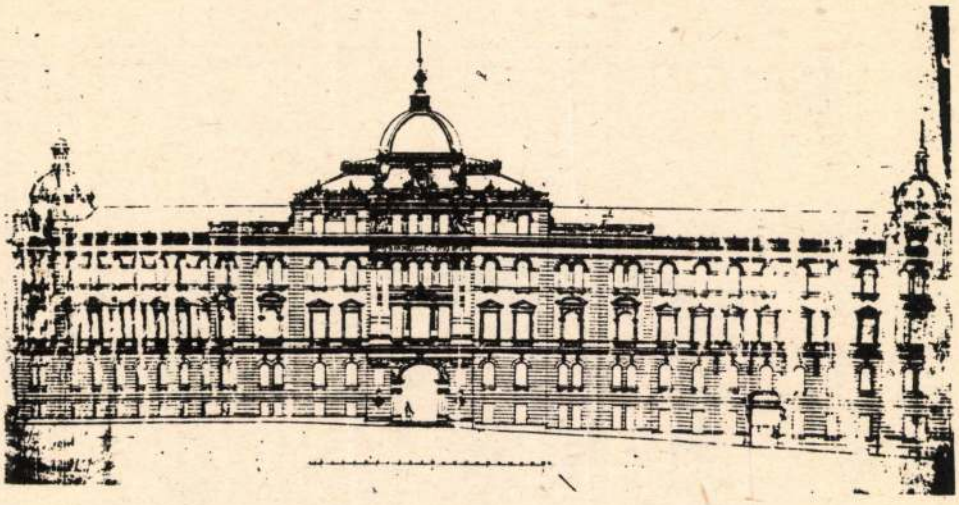
45. Budapest, belső Ferencváros rendezési terve, 1943.

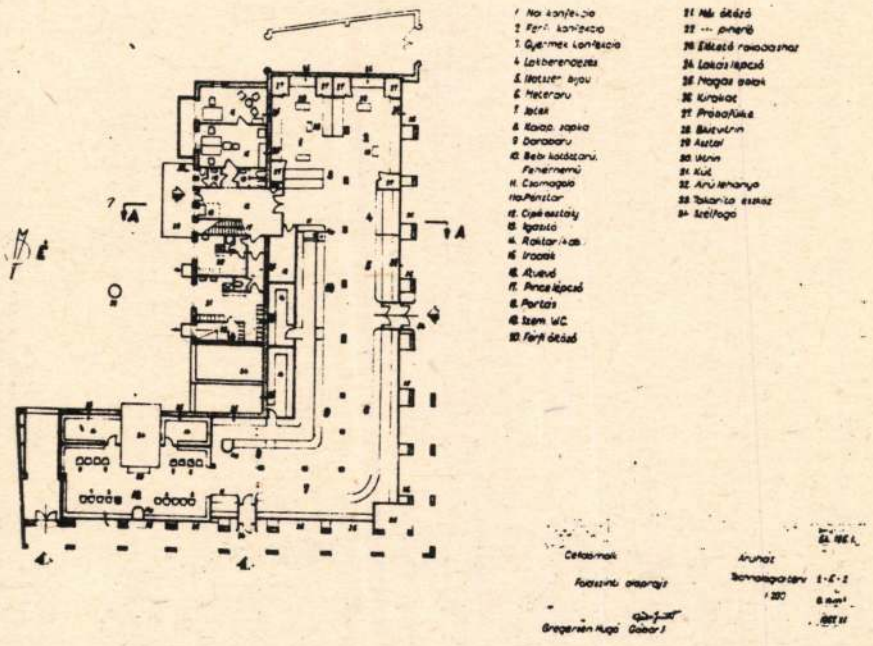
46. Budapest, Szemere u. GSCHWINDT-féle bérház terve, 1943.

47. Vasútállomás terve, 1943.

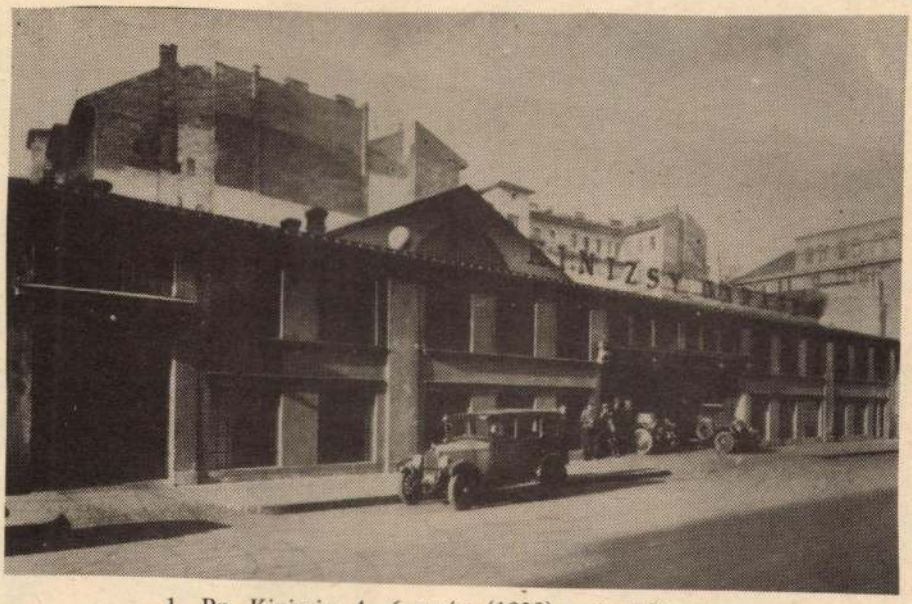

48. Budapest, Statisztikai Hivatal helyreállítási terve, 1948.

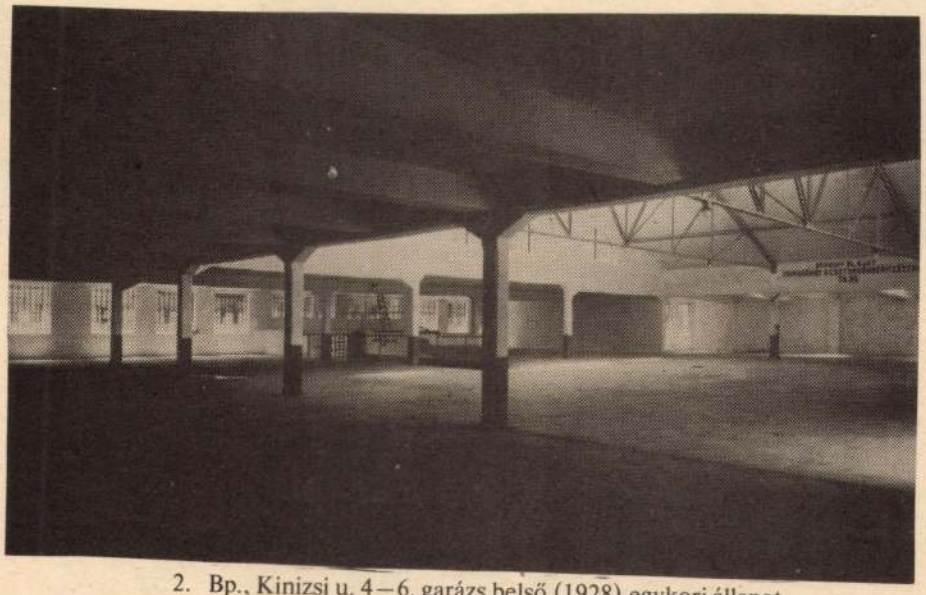

49. Celldömölk, áruház, alaprajz, 1954.

Épületek

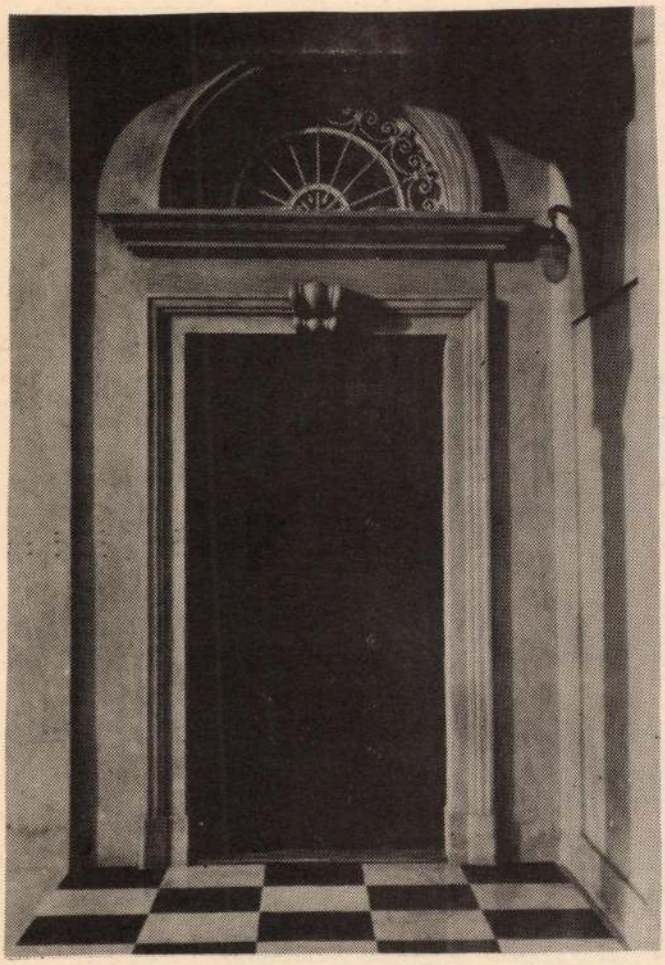
1. Bp., Kinizsi u. 4–6. garázs (1928) egykori állapot

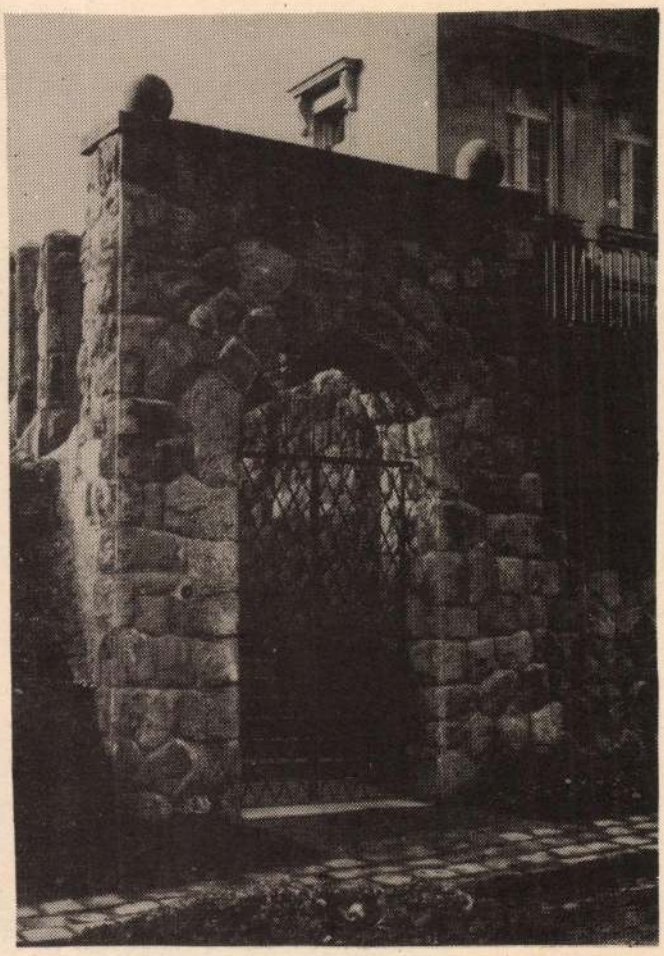
2. Bp., Kinizsi u. 4–6. garázs belső (1928) egykori állapot

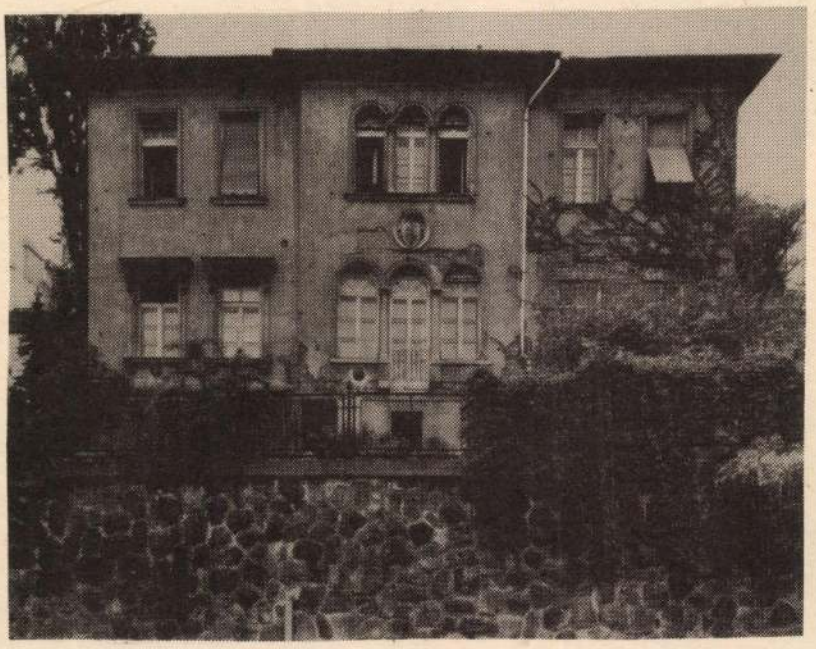
3. Bp., Ráth Gy. u. 38. villa (1929) egykori állapot

4. Bp., Ráth Gy. u. 38. villa (1929) kapu egykori állapot

5. Bp., Ráth Gy. u. 38. bejárat, egykori állapot

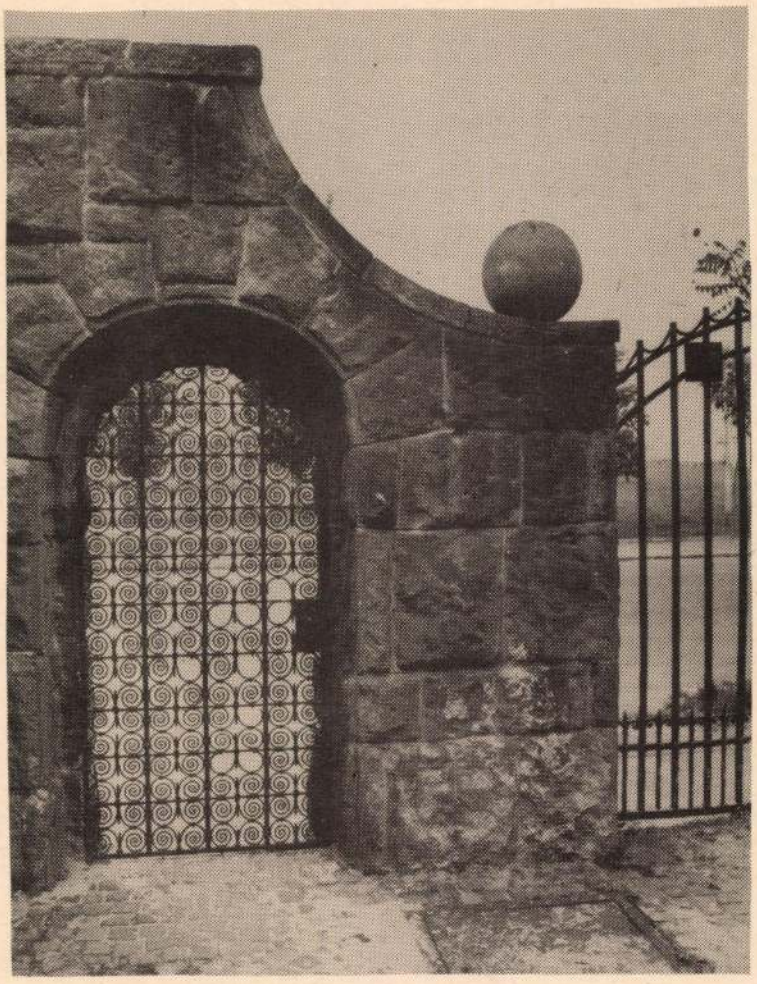
6. Bp., Ráth Gy. u. 38. mai állapot

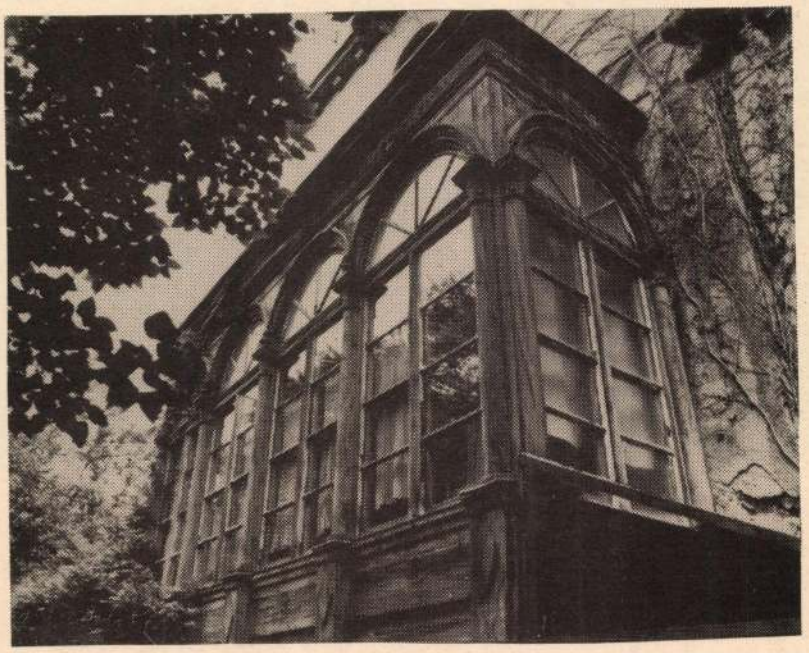
7. Bp., Ráth Gy. u. 36. mai állapot

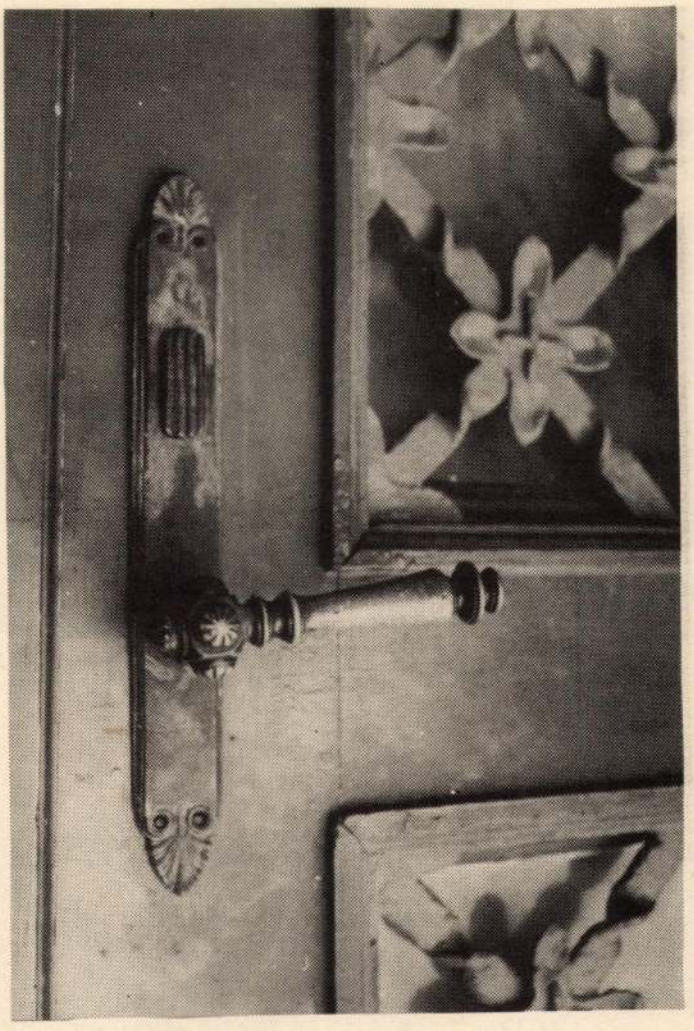
8. Bp., Orom u. 24. villa (1931) egykori állapot

9. Bp., Orom u. 24. bejárati kapu, mai állapot

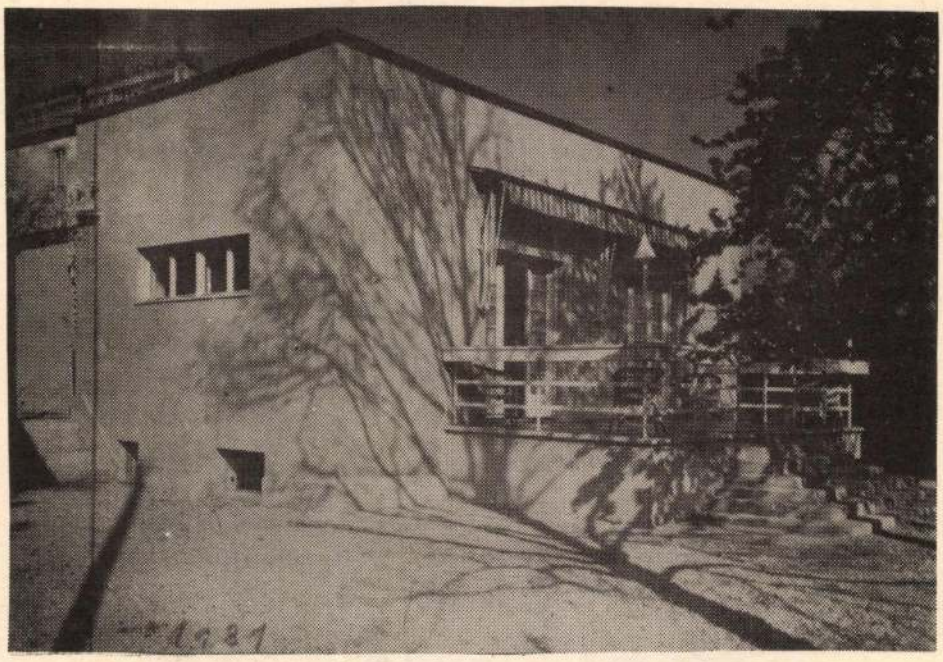
10. Bp., Orom u. 24. hátsó homlokzat, mai állapot

11. Bp., Orom u. 24. bejárati ajtó kilincse, mai állapot

12. Bp., Orom u. 24. mai állapot

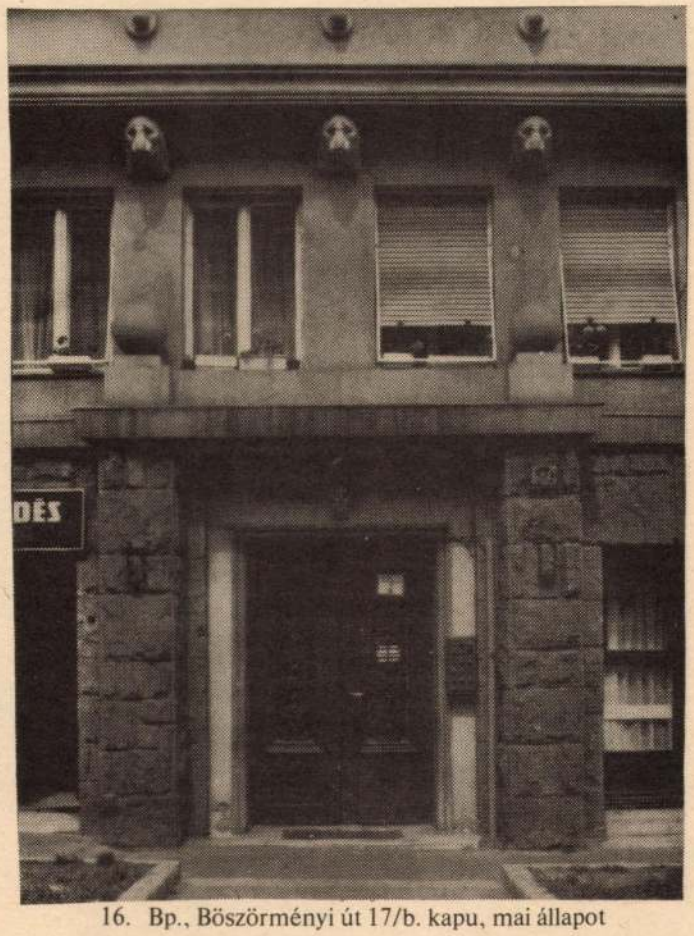
13. Bp., villa (1931) egykori állapot

14. Bp., Böszörményi út 17/b. (1933) egykori állapot

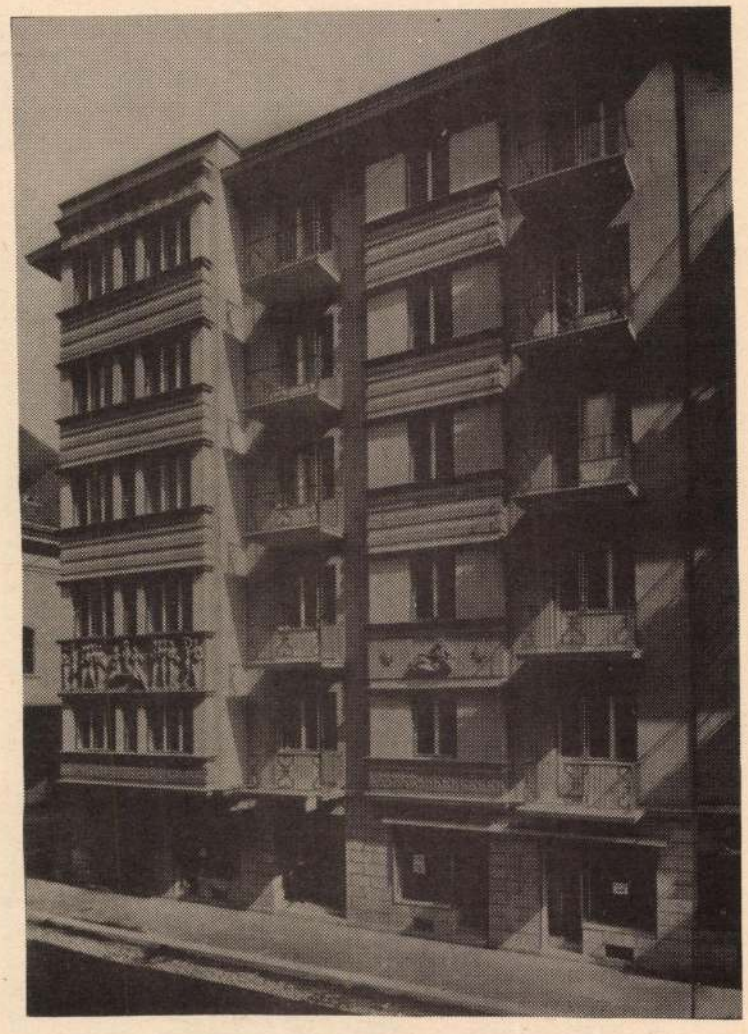
15. Bp., Böszörményi út 17/b. mai állapot

16. Bp., Böszörményi út 17/b. kapu, mai állapot

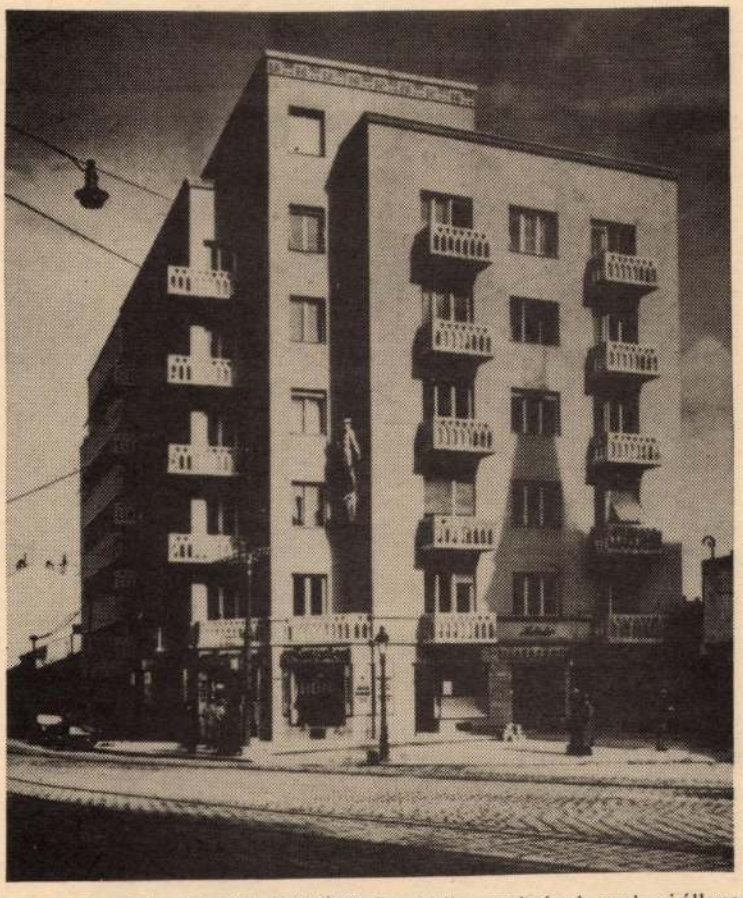
17. Bp., Böszörményi út 17/b. bejárat fölötti plasztika, mai állapot

18. Bp., Fő u. 37./c. (1936) egykori állapot

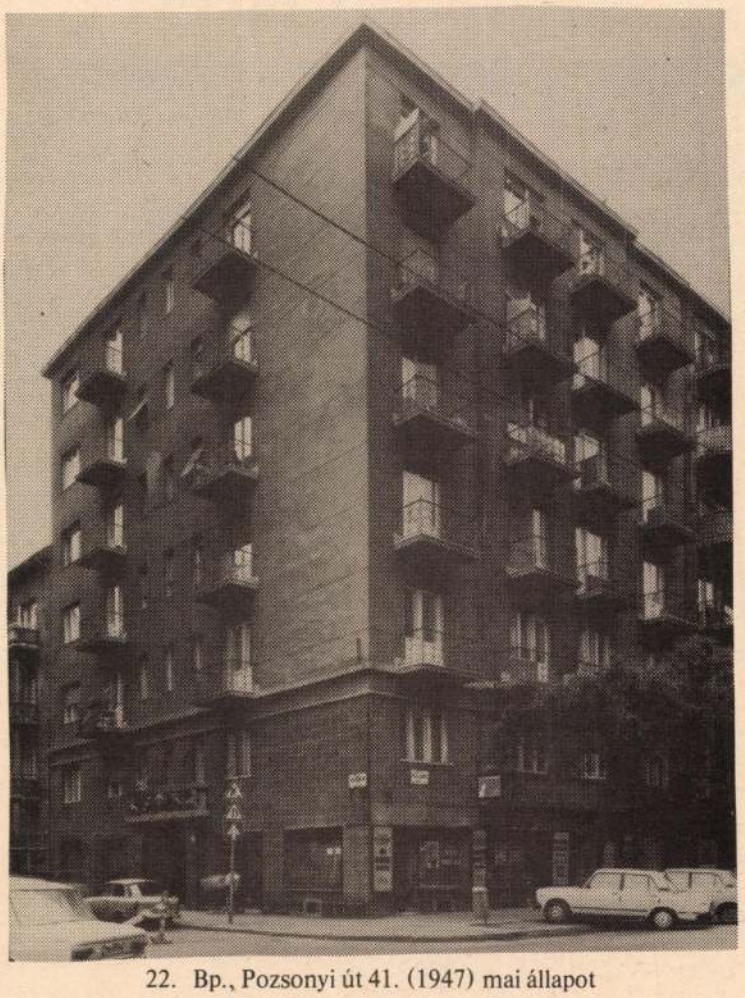
19. Bp., Fő u. 37./c. egykori állapot

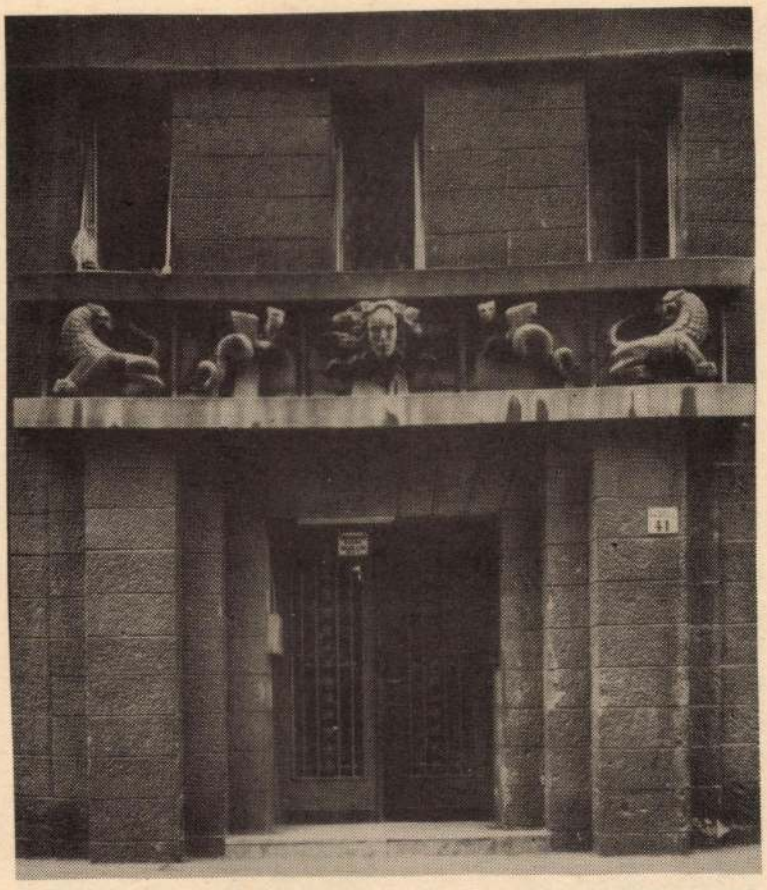
20. Bp., Bem József u. 24. (1936) G. Lux Alice szobrával, egykori állapot

21. Bp., Pozsonyi út 41. (1937) egykori állapot

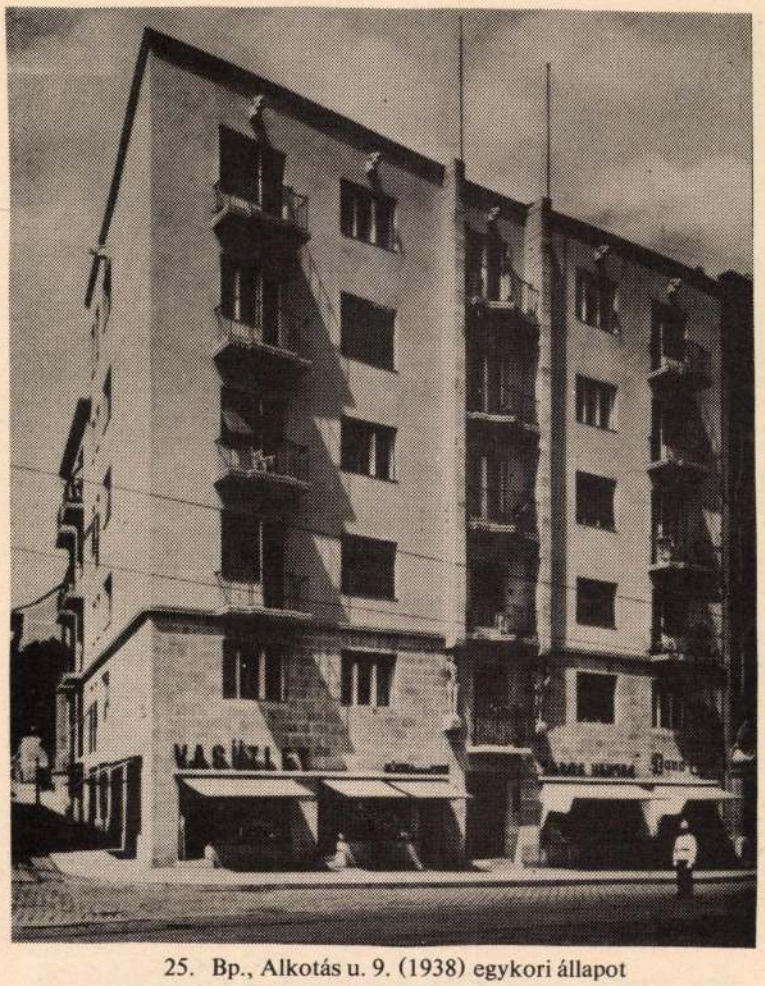
22. Bp., Pozsonyi út 41. (1947) mai állapot

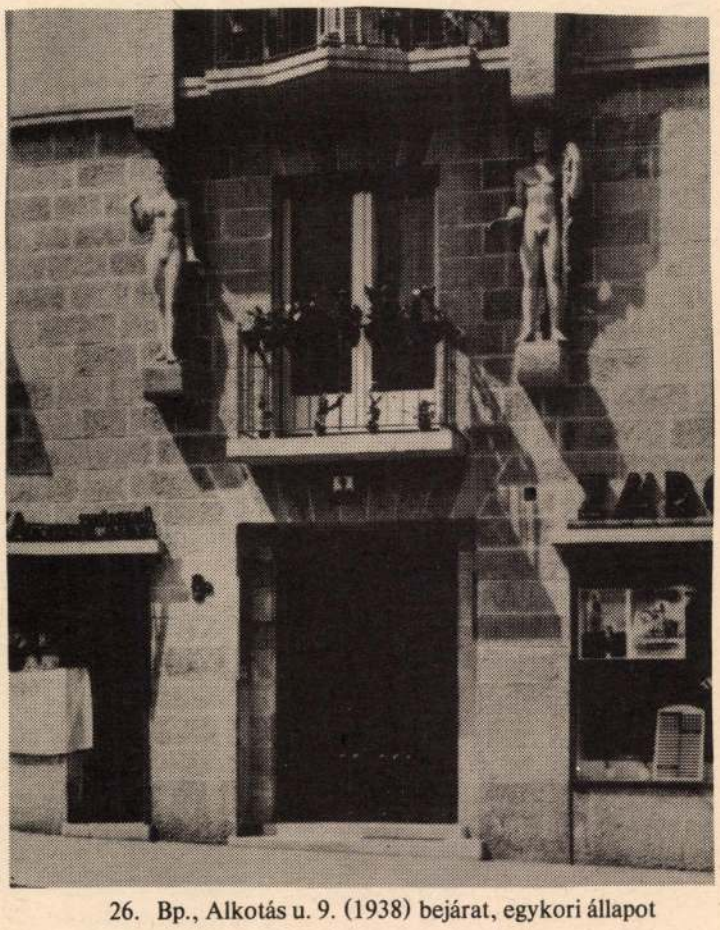
23. Bp., Pozsonyi út 41. bejárati kapu G. Lux Alice szobordíszeivel

24. Bp., Móricz Zsigmond körtér (1934) egykori állapot

25. Bp., Alkotás u. 9. (1938) egykori állapot

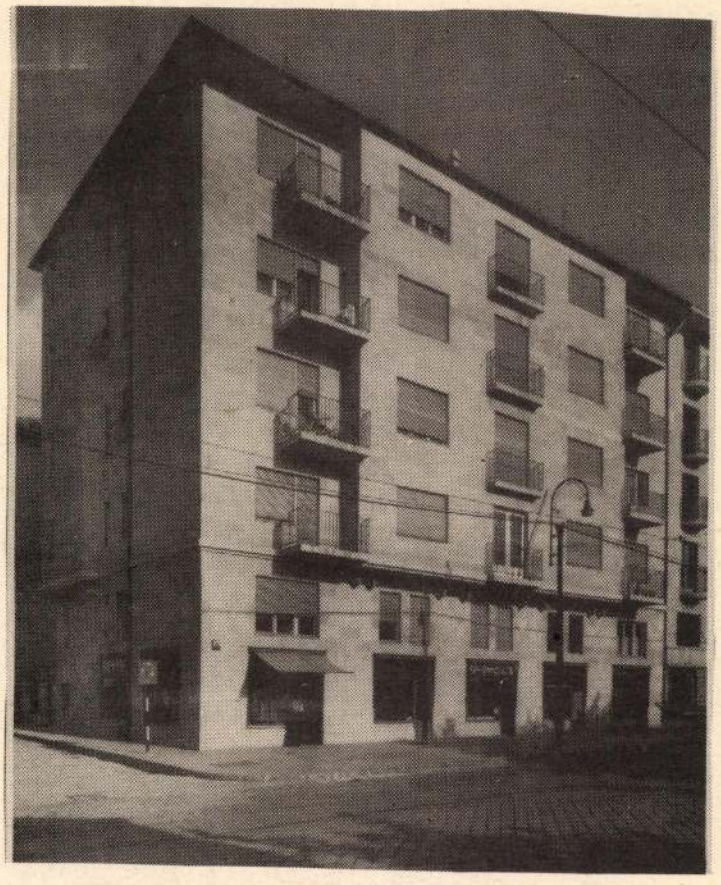
26. Bp., Alkotás u. 9. (1938) bejárat, egykori állapot

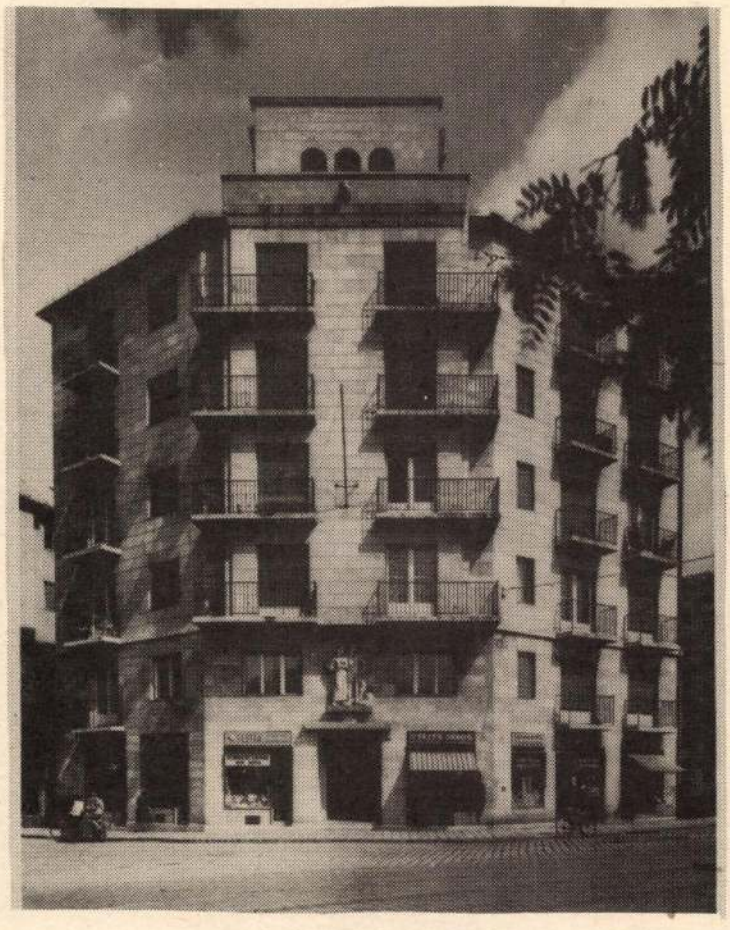
27. Bp., Mártírok útja 69. (1939) egykori állapot

28. Bp., Mártírok útja 69. – Tégla u. sarok – bejárati kapu feletti szobordísz

29. Bp., Kolosy tér 1/b. (1941) egykori állapot

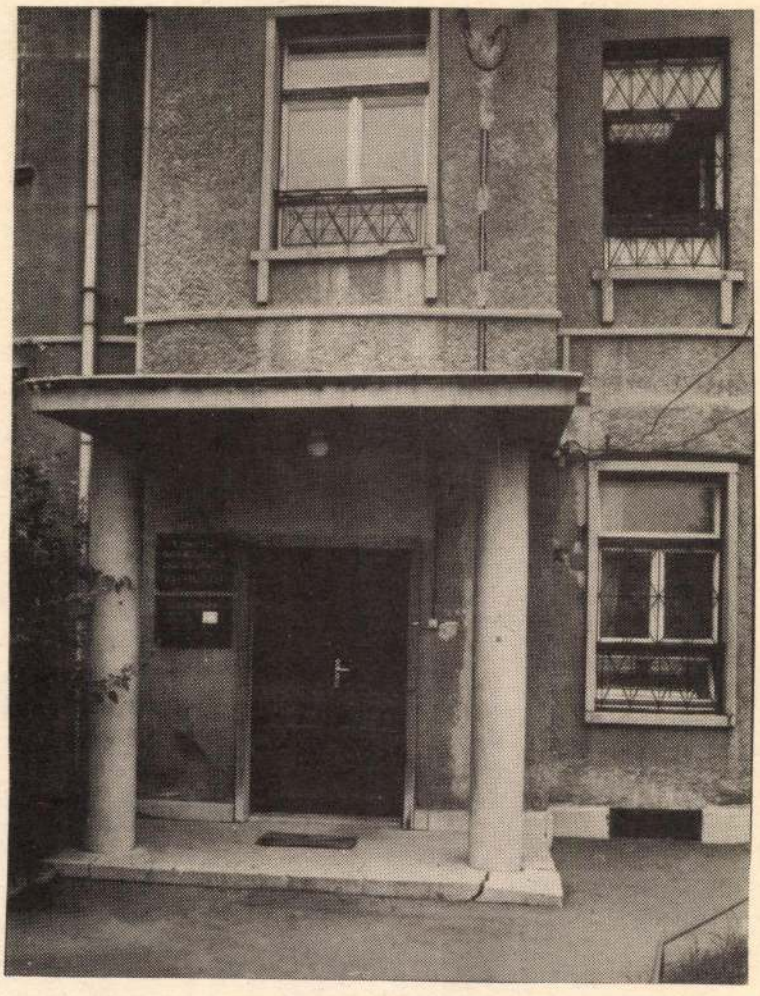
30. Bp., Soroksári út—Liliom u. sarok (1942) egykori állapot

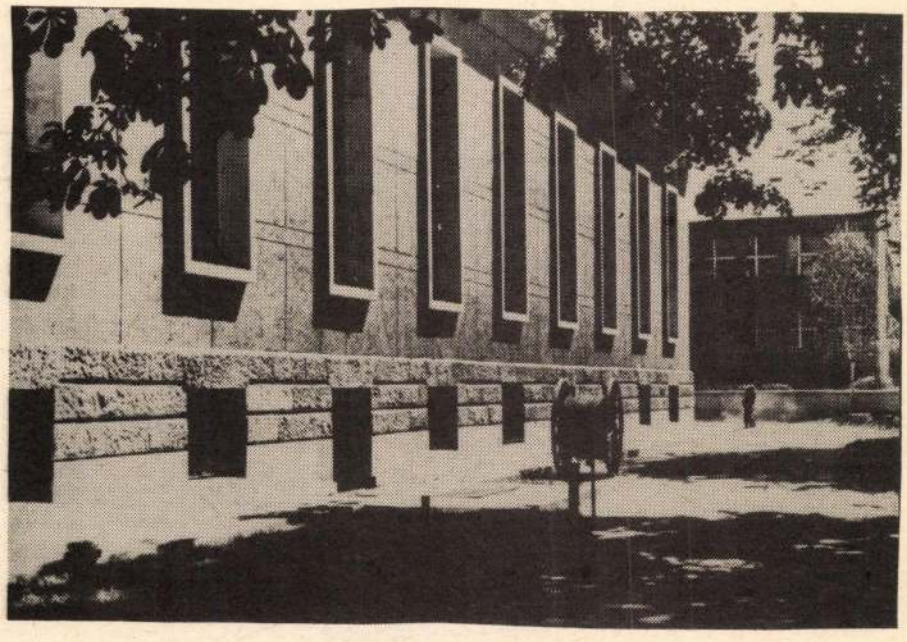
31. Bp., Árpád Fej. útja 56. (1944) mai állapot

32. Bp. X., Fokos u. volt bölcsőde és óvoda (1954) mai állapot

33. Bp. X., Fokos u. volt bölcsőde bejárat, mai állapot

34. Ózd, 1000 személyes étterem és kultúrház (1956)

KRITIKA OLDALAI V.

Gregersen Hugó rajzai és vasbeton-átjárója

"De mortuis nil nisi bene" – a halottakról csak jót mondjunk. Ezt az álláspontot vallják nálunk sokan az építészek közül, amint az építészetkritikára kerül a sor. Vajon miért? Halottak vagyunk mindnyájan? Avagy a művészetünk halott? Aligha hinném! Felfogásom szerint az építészet régen nem volt ennyire eleven, fejlődés közepén álló, mint napjainkban! Amíg a piktúra posztimpresszionisztikus hínárokban vergődik, szobrászatunk nagyobbára franciás sablonokban ácsorog, építészeti életünkben, dacára a nagy gazdasági válságnak, eleven élet lüktet, problémák küzdenek egymással, irányok törnek elő, szereznek maguknak érvényesülést. Miért nem bírjuk el a kritikát, amely minden művészet éltetője? Mit szólnánk vajon egy színpadi szerzőhöz, aki kikérné magának a bírálatot? Nevetségessé válna. Az építészeti kritikus pedig kénytelen bocsánatkéréssel kezdeni mondanivalóit...

Legtöbbször el is hallgatjuk, ha valamit hibáztatni szeretnénk! Hányszor teszem meggondolás tárgyává, hogy vajon érdemes-e a Tér és Formának újabb ellenségeket szerezni egy őszinte szóval? Végül is csak olyan esetekben leszek szókimondó, ahol úgy érzem, hogy egy különösen szembeszökő jellegzetes eset megvitatása építészeti kultúránkra nézve fontossággal nem is bír, úgy hogy e magasabb szempontból kénytelen vagyok vállalni a bírálatot szenvedőknek nehezítését. S mondhatom, hogy immáron voltak esetek, amelyekben az illetők végül is igazat adtak nekem!

A Magyar Építőművészet ezévi első száma Gregersen Hugó tizennégy rajzát és egy művének fényképét közli a 30–39. oldalon. A rajzok legnagyobb része virtuóz előadásával megejti a szemlélőt. Bátran merem állítani, hogy Gregersen Hugó a maga nemében talán a legelső építészeti rajzolóművészünk: a ceruza, kréta és szén igazi mestere. Roppant rajztudása képesíti arra, hogy bármit megrajzoljon, jelentős stílusismeretei pedig lehetővé teszik számára azt, hogy tetszés szerinti stílusban tervezzen. A bemutatott rajzok közül az első pl. az új német téglastílus alkalmazását mutatja be. A következő tömeggondolásban nem érdektelen székháztervén a két alsó emeletsor Északolaszország XV. századvégi graciozitásával ékes, a felső tömegek sávos dekoratív megoldása pedig a 15 év előtti Bécs emlékeit idézi, J. Hoffmann egyes munkáit, utána egy "modernes" lakóház vonalasan megrajzolt tervei: lapos tetővel s csigalépcsővel a ház oldalán, a lap alsó sarkán pedig a Kolumbus-emlékpályázat egy részlete következnek: "spanyol átmeneti stílus" formákban. Ugyanezen terv éjjeli távlata egy egyszerű tömegű, szinte "modern" tornyot mutat, melynek utóbb következő részletei viszont "móros" ízűek, a nagyon nagy magasság dacára a végsőkig aprólékosak. Van a rajzok között egy hatalmas, rutinnal tagolt tömegű németes irodaház és egy utcakeresztezés madártávlati képe: négy sarokban álló egytípusú jellegzetesen amerikai felhőkarcolóval stb.

Dacára annak az elismerésnek, melyet a rajzok technikai tökéletessége kivált belőlem, amint azokat nem grafikai alkotásnak tekintem, hanem épületek ábrázolásainak, nagy kétségeim támadnak Gregersen Hugó útjával szemben. E rajzokat bizonyára ő választotta ki és adta át a kiadónak. S együttesük azt az érzést váltja ki belőlem, mintha azt volnának hivatva bizonyítani, hogy szerzőjük tervez a spanyol mesterek stílusában, ismeri az északolasz reneszánsz minden formáját annyira, hogy csaknem olyan jól meg tudja csinálni, mint azok a régi építészek. De ha szükséges, "modern kockaházat" is tud tervezni, sőt éppúgy ismeri a német új építészet fortélyait, mint a manhattani felhőkarcolók formaproblémáit. Sőt mindezeken felül a különböző stílusok tetszés szerinti keresztezése sem probléma az ő számára.

Gregersen Hugó igen jól tudja, hogy milyen oszlopfő kell egy XV. század utolsó évtizedét utánzó olaszos palotához, de azt már kétlem, hogy a múlt stílusait túlságosan respektálná, ha azoknak ilyen természetellenes párosítására hajlamos; ha olyan kompozitegyütteseket rajzol fel, amelyek egyes elemei mélyebb artisztikus lényükben ellentmondanak.

Meglehet, hogy az a sokoldalúság, amely G. H. rajzaiban megnyilatkozik, az a bátorság, amellyel bármely formát alkalmaz – **az ami a nagyközönségnek kell, ami a népet megkapja** – viszont az élettel szemben, járatlanságom az, hogy kifogásaim miatt, a stílustisztaság balga lovagjának minősítettek. Mindezzel szembeszegezem a magam felfogásait. Meg tudom érteni, hogyha egy építész konzervatív felfogást vall, meg tudom érteni, ha valaki egy stílushoz annyira közelállónak érzi magát, hogy annak kánonját teszi magáévá és azt szinte a tökéletességig tudja alkalmazni és a ma törekvéseit magától annyira távolállónak érzi, hogy azokkal semmit sem tud kezdeni. Viszont nem tudom megérteni azt, ha egy építész a múlt különböző stílusai, egymásnak artisztikusan feltétlen ellentmondó stílusai közül majd ezt, majd azt választja ki s ráadásul itt-ott, tetszés és kívánság szerint, esetleg "modern stílusban" tervezget, mintha azt is meg lehetne tanulni, mint a múlt stílusait! **(Egyiket sem lehet megtanulni, de legkevésbé a ma építőtörekvéseit forrongó, erjedő állapotában!)** A bármely stílusplattform elfogadására egyaránt képes építészek számomra teljesen megfoghatalan **meggyőződéstelenségét** semmiképpen sem tudom követni. Az építészet – bár sokan tagadják – művészet s **a művészetnek alapja mindenkor egy bizonyos meggyőződés, hit!** Csak ebből a tápláló alapból eredhet igazi művészi alkotás – **A meggyőződésnek tetszés szerinti változtatásából művészi alkotás soha nem születhet.**

És erre a meggyőződésbeli alapra soha nem volt nagyobb szükség, mint ma! Az eklekticizmus idején nem volt szükség meggyőződésre, hanem csakis históriai tudásra, rajzbeli és kompozíciós készségre, a mai lélekkifejlesztésre, a mai szükségletek kielégítésére **szánt építészet alapja viszont az a meggyőződés, hogy csak így lehet.** A mai nagy mesterek sikerült műveinek utánozgatásával – azok szellemének, mélyebb értékeinek megértése nélkül – ügyeskedni és múló sikereket is el lehet érni, de az új építészetnek ezek a "művek" nemcsak hogy nem használnak, hanem ellenkezőleg: ártanak.

Ezek ellentmondását tartottam szükségesnek a jelen alkalommal: ne tessék a mai építészet gondolataival eklektikusan zsonglőrözni! Az építészet alapja egy **meggyőződés lehet csak!**

G. H. virtuóz rajzai között egy kivitelezett tervének fényképe szerénykedik: egy vasbeton átjáró képe. Becsületes, tisztességes munka, amely nem akar több lenni, mint a kitűzött feladat legjobb, legegyszerűbb, tárgyilagos megoldása. Nem akar döbbenetes szenzáció lenni, nem akar pl. Sóhajok hídja lenni. És ezért jó és tiszteletreméltó teljesítmény. Itt a tervező a valósággal számolt és nem a türelmes papírral, a festői lehetőségeket nyújtó ceruza és kréta lehetőségeivel. Íme: amint G. H. a grafika bűvös világát elhagyta, megtagadta mindazokat a csábításokat, amelyeknek addig ellenállni nem tudott! S ez a kis eset számomra megint azt bizonyítja, hogy **az építészetnek nem mindig válik javára, ha virtuóz grafikus,** mert ez a készsége olyan terekre csábítja őt, amelyek nem építészi-ek, amelyek ellentmondanak az építészetnek!

Dr. Bierbauer Virgil
Tér és Forma, 1931. 3. sz.

MŰVÉSZEK ÁLMAI

GREGERSEN HUGÓ

az úgynevezett álmodó építészek közé tartozik. Fantasztikus várostervei nem ismeretlenek a művészpártoló közönség előtt és a Műcsarnokban mindig feltűnést keltenek nagy művészettel megoldott grafikus rajzai. Gregersen Hugó, az építészet lírikus költője, az alábbiakban fejtette ki véleményét:

— Ha Budapest egy gazdag ország fővárosa lenne, akkor a magyar építészet valószínűleg nemcsak Európa, de a földkerekség legszebb városát varázsolná elő a Duna két partján. Ha egy ismeretlen mecénás korlátlan összegeket ajánlana fel Budapest megszépítésére, akkor elsősorban le kellene bontanunk azokat a bántó és ízléstelen épületeket és háztömböket, amelyeket a szecesszió idejében építettek. Megszüntetnénk a sivár bérkaszárnyákat és még a nincsteleneket is emberhez méltó hajlékhoz juttatnák. Üde, világos, napfénnyel és levegővel teli lakásokat építenénk, kertes udvarokkal és **kiszabadítanánk a jövő Magyarország sápadt és vézna gyermekeit az egészségtelen otthonokból.** Hirtelenében nem is tudom, mit feleljek arra a kérdésre, hogy kellő anyagi fedezet ellenében hogyan alakítanám át a magyar fővárost. A magam részéről két részre osztanám a feladatokat. 1. **szociális,** 2. **esztétikai** csoportra. Kevesen tudják, hogy Budapesten tulajdonképpen csak az idegenek és a jobbmódúak élvezik a messze földön híres gyógyfürdőket. A munkásság, az alsóbb néposztályok és a munkanélküliek teljesen ki vannak zárva a budapesti gyógyfürdőkből. Ezért egyes városrészekben **hatalmas ingyen közfürdőket létesítenénk a munkából hazatért munkások részére.** Külön feladatot jelentene a gyermekjátszóterek felépítése, mert egy-két ilyen gyermekjátszótértől eltekintve, a budapesti magyar gyermekek leginkább a piszkos utcák, piszkos asztfaljain töltik el legértékesebb éveiket.

Sajnos nem vagyunk gazdagok, de ettől eltekintve megállapíthatjuk, hogy **az utolsó tíz esztendő építkezéseit igen gyakran a szociális oldalak megkerülésével hajtottuk végre.** Véleményem szerint **Budapest jövő fejlődését a szociális építkezések jegyében kell megvalósítani.**

A nagy nyugati nemzeteknél látjuk, hogy az utolsó években a luxusépületeket kiszorították a szociális hivatású építmények. Az építőművészek feladata kibővült és a művészi teljesítmény mellett a szociográfia is bevonult az építészeti irodák mélyére.

ÉPÍTÉSZI ELVEK ÉS GONDOLATOK

A klasszikus tradíciók építészete a múlt század végén élettelen, hangos üres forma halmozásában merült ki.

Ezután Loos, Corbuiser, Gropius ezt felváltotta egy sima és díszítménymentes külsővel, ahol csak a funkció volt a döntő — egy mérnöki munka. Ezután jött először a Breslaui kérdésre az ún. Weimari stílus és most a szocialista művészet: tartalom szocialista szervezeti formában.

Az építészetben a tradíciókkal nem lehet szakítani, a szelleme az építészetnek mindig mindenütt ugyanaz, Egyiptom, Maya, K-Ázsia, valamint az összes európai stílusok rokonok — de nem rokona az architektúra mentes építészet, ahol száműzve van minden, feleslegesnek mondott elem, párkány, oszlop, lizena, szobrászat, festészet.

A formák kérdése nem építészeti kérdés hanem a **jóízlésé.**

A tradíciókkal való szakítás oka az, hogy a fő érdeklődés a sajtó fellépése óta az irodalomra ment át — és ennek hangulatától függött a művészi kérdések többi része.

Így az építész szerepe szellemi és társadalmi téren süllyedt és kényszerítve volt a tradíciókkal szakítani. Az irodalom politikai és társadalmi tradícióval való szakítása más, de ennek dacára kényszerült az építészet is a szakításra.

Az a korlátozás, mely abból az elvből eredt, hogy a formaadás elsősorban a technikától és szerkezettől függ, károsan befolyásolta az építészetet.

Közös és érthető nézetek bázisán a művészi célok összefogása lehetséges és szükséges.

A különbség az, hogy a mi időnkben a demokrácia idején ennek a mozgalomnak a nagy nyilvánosság alapjára kell helyezkednie.

Minden eltérés a meglévő jó példából a feladat újdonságaival, ennek szükségszerűségével indokolandó a művészi lelkiismeretünk előtt.

Részletes kialakítási elvek:

Organizmus:

A tér, tömeg és szerkezet organikus egységbe foglalandó:
az organizmusban van az építő gondolat.

a szépség alapelvei az alkotásban:

a) egyszerű, jól kiegyensúlyozott szerkezet alaprajzban és felépítésben,
b) szép tömegkiképzés – összhangban a környezettel,
c) jó arányok és körvonalak,
d) tiszta térkialakítás,
e) külső és belső harmónia.

Nem a stílus és az egyes formák, hanem a tér és tömeg kialakítása a döntő egy épületnél.

Részletek

A jól és szeretettel kialakított részletek fontosságát nem szabad lebecsülni.

Enélkül az egyszerűség sivár és unalmas lehet.

Modern az az épület, amely az új konstrukciós lehetőségeket felhasználva az új feladatokat a fenti értelemben megoldja, nem pedig ha csak a konstruktív és stílusbeli extrém mókákat alkalmazza.

Szín

A szín egyenrangú faktor a hatás elérésére – hatása igen nagy.

Minél egyszerűbb a forma, annál fontosabb a szín. Tehát ezért ezt gondosan kell megválasztani.

Jelen feladat teljesen újszerű megjelenésében nagy és befelé fordított.

Helye: kívül a városszélén kis házak között, de nem lehet alacsony épület a belső funkciói miatt és a takarékosság miatt sem.

Az alacsony épület nyugaton sok olcsó parafát és energiát és drága munkaerőt feltételez.

Ez nálunk fordítva van, ezért Európa K-i felén csak magas hűtőházak vannak.

A tájkép meg fogja szokni az új tömeget és ezzel semmi baj se lesz. A város belsejében más lenne a helyzet.

Némelyeket zavarja az a szokatlan jelenség, hogy színes az ablak – de ennek külön varázsa is van.

Gregersen Hugó
1960 körül

GYÁRAK, HÁZAK TERVEZŐJE

Sorok Gregersen Hugóról

A Farkasréti temetőben most helyezték örök nyugalomra Gregersen Hugó műépítészt és festőművészt. Metsző északi szél söpörte az ősz rozsdájának nyomait, tépázta a fagy által barnára aszalt virágokat. Talán emlékeztetni akarta a gyászolókat Norvégiára, ahonnan Guldbrand nagyapa ifjúként indult el, hogy Kossuth-honvédként a magyar szabadság ügyét, majd a magyar közlekedés fejlesztését szolgálhassa. Gregersen Guldbrand nagypapáról mintázta Jókai a Fekete Gyémántokban Berend Iván alakját. Róla a Délmagyarország 1975. évi február elsején megjelent száma: Norvég ácsból magyar nemes címen közölt cikket.

Míg a nagyapát, édesapát és Nils nagybátyját alkotások kötötték Szegedhez, addig őt baráti szálak. A hozzánk sodródott viking-utód csodálatos alkotóerejét és lankadatlan munkakedvét nemcsak Jókai, hanem sok-sok ezren, szerte az országban példázták. Gregersen Guldbrand utolsó fiúunokája sem volt méltatlan a legendás hírű nagyapjához.

Gregersen Hugó munkás életének 87. évében hulyt el. Budapesten 1889. június 16-án született. Tanulmányait szülővárosában és Münchenben végezte. Építészmérnöki hivatása mellett korán és sikeresen jelentkezett, mint festőművész is.

Már az 1925-ös években, akkor talán még túl korán és merészen, a nagy épülettömbök művészi kialakításával és elhelyezésével próbálta építészetünket új irányba terelni. A rohamosan fejlődő technikával az emberiség jövendő életkeretét az építőművészet nagyvonalú monumentalitásában látta. Erről beszélnek a mesteri rajzkészséggel készült vázlatai és tervrajzai, amelyeken a formai és gyakorlati követelmények egyaránt érvényre jutnak. Irányt mutató terveinek az országunk akkori válságos anyagi helyzete nem kedvezett. Kapóra jött egy nemzetközi pályázat, de az amerikai posta jóvoltából eltűntek tervei, majd később előkerültek, és így utólagosan kérte egy amerikai folyóirat pályaművének publikálását, majd itthon is közöltek terveiből és vázlataiból (The Studio – A Magazine of Fine and Applied Art 1968. okt. No. 427. Magyar Építőművészet 1931. 1. sz. p. 30–39.) Felszabadulásunk előtt épített korszerű bérházain eredeti módon és ügyes megoldásokkal elegyítette szobrászati elemekkel az építőművészetet. Felszabadulásunk után 1950-ben a debreceni penicillin-gyárat tervezte, ezt követte több ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi létesítményünk.

Gregersen Hugó emlékét, alkotó munkásságát megőrzi az utókor.

F. E.
(Délmagyarország 65. évfolyam 278. szám
1975. november 27.)

GREGERSEN HUGÓ ÉPÍTÉSZ MŰVEINEK JEGYZÉKE

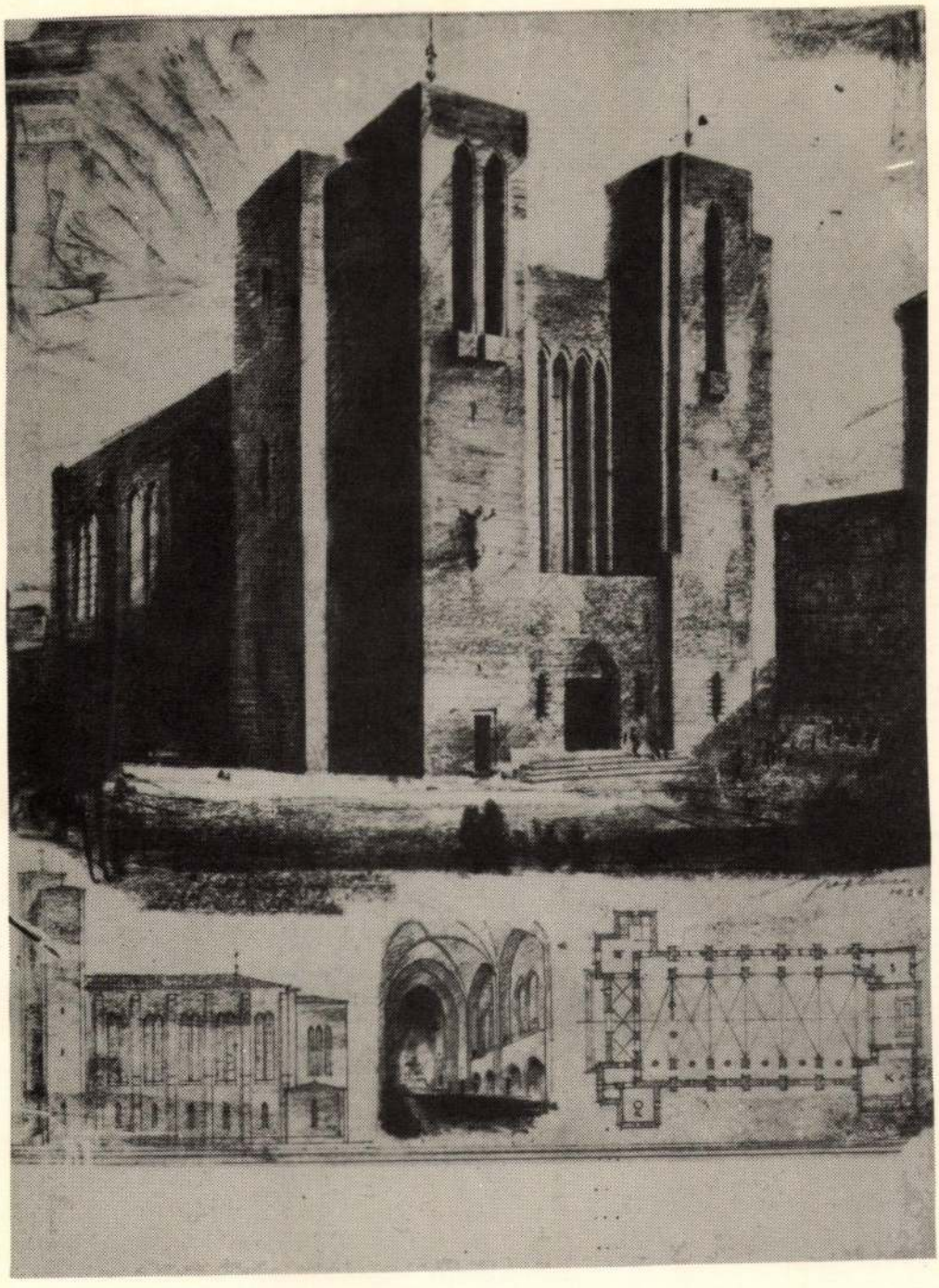
1926. házak helreállítása, tervezés és kivitel.
1927. kisebb lakóházak és pékműhelyek.
1928. villák, Kinizsy u. 4–6. garázs.
1929. Ráth György u. 36. villa. Ludovikán vasbeton épületek, híd.
1930. Károly kir. Laktanyán 100 lovas istálló, kivitel. Bimbó u. 16., villa, Réry Kálmán altábornagy. Budafoki u. 12., villa, Langel Róbert igazgató. Sánc u. 15., villa, Dr. Markó I. kir. közjegyző.
1931. Álmos vezér u., villa, Dr. Abrudbányai Zoltán. Orom u. 24., villa, Zorkóczy Samu vezérig.
1932. Ferry O. u. 32. IV. em., bérház (ma Kiss János altábornagy u.), Dr. Lipscher Mór igazgató.
1933. Böszörményi u. 17/a., 17/b., bérházak, 17/a.: Krasznai Richárd földbirtokos. 17/b.: özv. Halon Dezső.
1934. Irinyi János u. VI. em., bérházak, 4. M. k. Közjegyző Nyugd. Intézet. 6. dr. Beck Ferenc és tsa. mérnök. 8. dr. Deutsch Lajos. Móricz Zsigmond körtér 6. 8. 10., bérházak.
1936. Fő u. 37/c., bérház, V. em. Dr. Dobay Aurél bankigazgató. Bem József u. 24. V. em., bérház, Lóránt és Beck mérnök.
1937. Pozsonyi út 41. VI. em., bérház, Berlini Viktória Biztosító.
1938. Alkotás u. 9. V. em., bérház. 1939. Mártítok útja 69. VI. em., bérház.
1940. Lónyay u. (ma Szamuely u.) és Bakács tér sarok, V. em., bérház.
1941. Liliom u. 1. VI. em., bérház. Pannónia u. 1942. Katona József u. 7. VI. em., bérház.
1943. Tompa u. 16. VI. em., bérház. Kolosy tér 1. IV. em., bérház, Sokady.
1944. Árpád Fej. u. 56. IV. em., bérház.
1945–48. Közp. Statisztikai Hivatal helyreállítása, új könyvtár.
1948. Illatos úti iskola. Régi laktanyák helyreállítása.
1949. Törökszentmiklós Hősi Emlékmű.
1950. Kisterenye Áll. Ált. Iskola. Debrecen, Penicilin Gyár.
1951–52. Kaposvári hűtőház. Phylaxia Állami Oltóanyagtermelő Intézet. Szénelosztó híd.
1952. Debrecen, Hűtőház. Győr, Hűtőház.
1953. Kaposvár Textilraktár.
1954. Nyíregyháza, Textil- és Fűszerraktár. Budapest X., Fokos u., Bölcsőde. X., Fehér u., Bölcsőde. Celldömölk, Áruház. Ózd, 1000 személyes étterem.
1955. Keszthely, Étterem. Siófok, Cukrászüzem. Balatonfüred, Cukrászüzem.
1956. Székesfehérvár, Cukrászüzem. Szombathely, Cukrászüzem. Szénelosztó. Tüzéptelepek: Mezőtúr, Gyöngyös, Tata, Jászberény, Kecskemét, Buda. Bp., Mártírok útja, Áruház. Rákóczi út, Divatcsarnok átalakítás.
1957. Debrecen, Étterem. Bp., Kőbánya, Sörraktár. Esztergom, Fűszerraktár. Nyíregyháza, Ecetgyár. Szentes, Petőfi Szálló újjápítése. Bp., Háramashatárhegy, Konyha. Bp., Gundel étterem újjáép. Bp., Continental Szálló újjáépítése.
1958. Debrecen, Áruház. Textil raktárak. Miskolc, garázs, javító.
1974–77. Losonczy György operaházi magánénekes síremléke Farkasréti temetőben. 1977. Felavatása, szobrász: Gregersenné Lux Alice.

BIBLIOGRÁFIA

Magyar Művészet 1919–1945 p. 191.
Györgyi Dénes: Új Magyar Építőművészet I. p. 51–59.
Magyar Építőművészet 1928. 5–6. sz.
p. 30–31. p. 36–37.
Magyar Építőművészet 1929. 1. sz.
Magyar Építőművészet 1930. 5–6. sz.
Magyar Építőművészet 1930. 10–11. sz. p. 12.
Magyar Építőművészet 1930. 3. sz. p. 23.
Magyar Építőművészet 1931. 1. sz. p. 30–39.
Magyar Építőművészet 1942. p. 210–215.
Magyar Építőművészet 1943. p. 170.
Magyar Építőművészet 1943. p. 170.
Magyar Építőművészet 1958. 4–5. sz. p. 107.
Magyar Építőművészet 1963. 3. sz. p. 18–19.
Tér és Forma 1929. 3. sz. p. 132.
Tér és Forma 1931. 3. sz. p. 98.
Tér és Forma 1937. 2–3. sz. p. 67–80.
Tér és Forma 1937. 6. sz. p. 68.
Képzőművészet 1928. 8–9. sz. p. 110.
Képzőművészet 1929. 16. sz. p. 25–28.
Képzőművészet 1930. 30. sz.
Képzőművészet 1933. p. 116.
Magyar Mérnök és
Építészegylet Közleményei 1937. p. 51.
Magyar Mérnök és
Építészegylet Közleményei 1940. p. 148. 109.
Magyar Mérnök és
Építészegylet Közleményei 1942. p. 8. 88.
Magyar Mérnök és
Építészegylet Közleményei 1943. p. 111.
Magyar Mérnök és
Építészegylet Közleményei 1944. p. 152. 191.
The Studió 1928. Volume 96. p. 297.
The Studió 1928. Volume 100. p. 382.
Művészet 1936. 3–4. sz. p. 96.
Művészet 1938. p. 48.
Művészet 1940. 34. sz. p. 70.
Művészet 1977. dec. p. 48.
Vállalkozók Lapja 1928. júl. 19.
Vállalkozók Lapja 1928. XLIX. évf. p. 6.
Vállalkozók Lapja 1928. XLI.
Vállalkozók Lapja Jubileumi Album Bp., 1929. p. 156.

Pesti Hírlap 1930. márc. 30. p. 8.
Pesti Városháza 1933. 1. sz. p. 14–15.
Új Magyarország 1933. nov. 17.
Nemzeti Újság 1934. máj. 18.
Nemzeti Újság 1938. febr. 6. p. 12.
Pesti Napló 1938. okt. 8.
Pesti Napló 1939. febr. 26. p. 16.
Magyarország 1939. jún. 10. p. 12.
Magyar Nemzet 1953. júl. 10.
Szabad Nép 1955. nov. 12.
Dél-Magyarország 1975. nov. 27.

Vállalkozás Építkezés 1937. febr. 22.
Technika 1941. p. 24.
Építő Ipar – Építőművészet 1930. 13–14. sz. p. 53.
Szabad Művészet 1953. p. 191.
Új Építészet 1948. p. 257.
Új Magyarország 1936. dec. 25.
Pester Lloyd 1937.
Budapest 1981/6. sz.
Színházi Élet 1929. 4–6. sz. p. 93.
Színházi Élet 1930. 4. sz. p. 110.
Esti Kurir 1929. márc. 3.

Templomterv, 1930.

Felelős kiadó: Mendele Ferenc az OMF igazgatója
Készült a KÓDEX Kiadványszervezési GMK gondozásában
Mikóházi Aranykalász MgTsz Sokszorosító
88.287

Granasztói Pál

Kamocsay Ildikó: "A városok szerelmese" cimmel, a lap "Könyvek" c. rovatában ismerteti Granasztói Pál épitőművész könyvét, mely "Alakok, álmok" cimmel a Szépirodalmi Kiadó-nál jelent meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. május 18.
XVIII. évf. 2o. sz. lo. lap.

Granasztói Pál építész

A könyvismertetésben megemlítve.

Dévényi Iván: Borsos Miklós: Vitrinszéken
Jelenkor 1972. február 184-185.

JELENKOR, Pécs, 1972. február

XV
2.

Gyarmathi Pál, építész

Építészet és urbanisztika c.
tanulmánykötetének ismertetése.

F. R.: Könyvszemle 7.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 22.

Granasztói Pál, építész

Ujjáépítés a Belvárosban c. könyve

— : Most jelent meg 8.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 14.

Gromantói Pál, építész

Megjelent Építészet és urbanisztika c. műve.

— :o Építészet és .... 8.

EST I HIRLAP, Bp. 1974. jan. 23.

[redacted] Granantói Pál, épitén

A vitában felszólalt.

- bel- : határőr - vita 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. nov. 27.

Gramsztoj Pál építőn

Az Építészet és urbanisztika c. kötetben a településtudomány néhány kérdését vizsgálja.

– : Az Akadémiai Kiadó új könyvei 8.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 26.

Granantói Pál, építész

Az Akadémia kiadónál megjelent

kéziratának

↓

— : o Az ember s' lakóháza ...

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 17.

Gramantói Pál rajzai

Megmaradtak.

↓

—: Az új pódiumi tanúsítapok névsora 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 28.

Gramsnoi PM, épülén

Ember s kultúra városépítészetünkben

c. műve megjelent a Akadémia

kiadónál.

– Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 6.

Granasztói Pál, építész

Megjelent Ember és lakóház városépítésünkben c. műve.

– Új tudományos és irodalmi könyvek

Népszabadság, Bp. 1973. március 11.

Gyarmathi Pál épített

Pest, Buda, Óbuda egyesítésének
100 éves évfordulójára írt
cikk.

Gyarmathi Pál: Három művéből – egy 18-19.

Gyermekeink, Bp. 1972. október XXIII/10.

Granasztói Pál, elpiken

ván: Kettes kolbasz. Tarcak, karcolatok. — Granasztói Pál: Budapest arculatai. Tanulmányok (Szépirodalmi).

-: Most jelent meg

8.

Népszabadság, Bp. 1980. szept. 26.

Granasztói Pál, építész

Az igazi nagy szerelmes mindig elfogult. Kicsit bandzsít — mondja az imádottról —, de milyen bájosan! Csámpás, igen — de mennyire jól illik neki! És van egy pici, elbűvölő anyajegy a nyakán, amelyet nem is vesz észre más...

Granasztói Pál is valahogy így szerelmes Budapestbe. Az építészet és városépítés felől jött az író, egy különös városesztétika művelője. A Szépirodalmi Kiadónál most megjelent *Budapest arculatai* című könyvében tizenöt budapesti vonatkozású tanulmányát gyűjtötte egybe.

Tencsik Tibor: A városesztétika szerelmei

2.

Esti Hírlap, Bp. 1980 okt. 24

TANDORI DEZSŐ

Budapest arculatai

Granasztói Pál könyvének margójára

A város, azt hiszem, egykor szinte mindig erősség is volt; határozott „valami", célszerű tömörülés. Miért mondanám mások nevében: nekem a város gyakran csak mint a levegő; *veszem*. Mint az osztott lapot. Nem gondolok rá, hogy utcákon járok, terekre érek, súlypontok felé közledem — és mégis...! Nem „gondolom", de ez mind *van;* s az árnyalatok vannak igazán, az elágazások, a városban való mozgás évtizedei, azonosságok és változatok. A város: határozottan *adott* valami, amit mégis főként már-már csak öntudatlanul, oda se figyelve, alvajáró biztonsággal érzékelhetünk hitelesen; és szólni is így lehet róla. Ez nemcsak az idők lassú fordulata, hiszen — ahogy Granasztói Pál írja némely városokról: nem járt bennük, nem tehet összehasonlítást velük — a mai néző nem nézte a régebbi korokat; és a folyamatosság képzete csak konstrukció ebben, kultúrhistóriánk megkomponált; nemcsak az idők valamiféle változása, hogy az „erős" dolgokról erősen szólni csak gyengéden, töredékesen, törékenység látszatával, önmagunk iránti — kiélezetlen, belső — kegyetlenséggel lehet, s nem vagdalkozva, nem nagy jelzőkkel s érzelmek emlegetésével. Nem újdonság ez, hanem a legjobb hagyomány, a tényleges folytonosság; Rilke írta: „mert *éreztem* erőt,/vonz, ami gyengéd". Vagy Klee városképei; ahol a faktúra — a vászoné, az anyagé — megeleveníti a valódi változások lenyomatait. Granasztói Pál a *bejárt* téma adta szerény magabiztossággal, az egyszeri emberi lény odavetett helyzetéről végig tudván, jobbat és rosszabbat ismervén szól valamiről, ami nem mérlegelés tárgya.

Hogy ezt az utóbbi érzést kiválthatja olvasójában, meghatározza emberi és írói rangját.

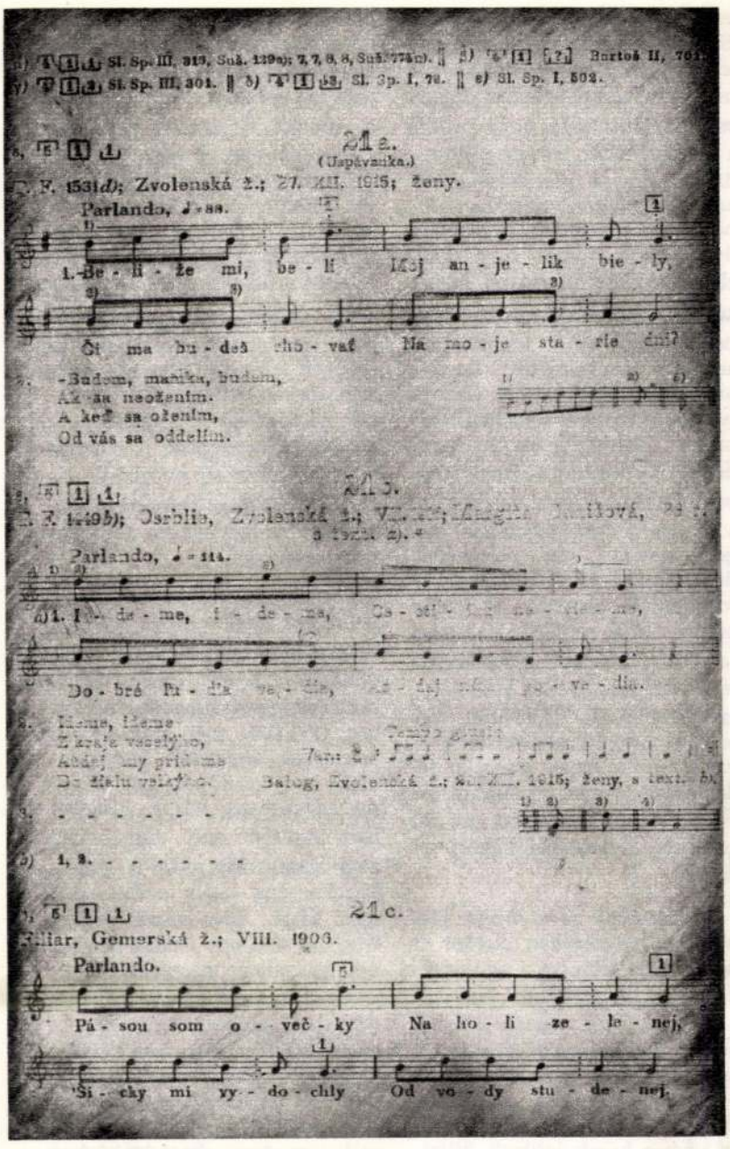
Elfogulatlanul olvasni ezt a könyvet számos okból nem tudhatom. Nem számolok be mindegyikről; hiszen mi magunk is „városok" vagyunk valahogy, „néma kövekkel", valóban felfedező szellemek útjai előtt tárulók, s így a becsület és a szakmai tisztesség is mintegy összeegyeztethető a „személyiségrendezés" szabályaival. Ezért hallgatok arról az általános, erős megértésről és vonzalomról, melyet Granasztói Pál művének és személyiségének egésze iránt — milyen különös az idő mérése! — most már lassan harmadik évtizede érzek. Maradok csupán annyinál: lelkifurdalásokra ébreszt ez a könyv. Önmagammal szembeni mulasztásaimra; és itt Rilke *(A szökőkutakról* című versével, ahol az alkalmasint „bennünket" figyelő, isteneikként imádó titokzatos, számunkra szinte semmit sem jelentő lényekről ír, akiknek „egében" élünk) és Kosztolányi *(Hajnali részegség)* egyképp eszembe juthat. Hát te hogyan élsz itt, mondja nekem most ez a lelkifurdalás, mivel foglalkozol, hogy oly számos fontos dolgod *mellett* nem futja rá, hogy ezekből a jelenségekből, melyeknek csodálatos, épp jó méretű kaleidoszkópja ez a könyv, valamivel többet is észrevegyél? Hanem az ilyen érzés gyorsan csap át az ellenkezőjébe: mi mással foglalkoznék, érdemben, mint utcák bejárásával, terek kimérésével, arányok érzékelésével; hosszú, hiábavaló várakozások közben (villamosmegállók a budai Dunaparton) összképig jutok; verebeinknek-itt-a-háznál füvet szedve (a verebek nálam, a lakásban: a Város) egészen „lehetetlen" zugokig hatolok, belső udvarokba, dombokra, olykor hétről hétre felkeresem ugyanazt a magas pontot, ahol a föld közvetlen „alacsony-szintjén" kutatok aztán, s örülök, ha egy különleges gazt emelhetek ki, örömet szerezni az itteni szobalakóknak — vajon nem a várost járom-e, érdemben, szinte mindörökké? Ezért is ilyen nagyon az én könyvem Granasztói Pál új alkotása.

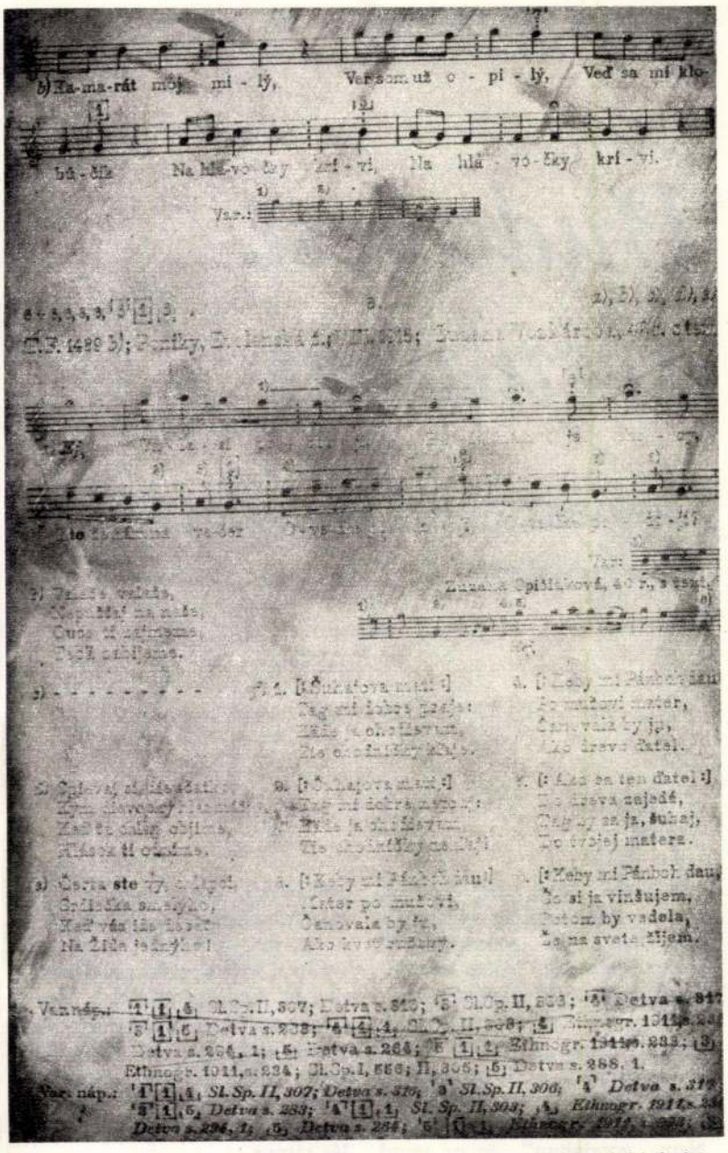
Gyűjtemény ez a könyv. Hanem hát úgynevezett életünk is nem valaminek csak a gyűjteményes kiadása-e? Sétáké, melyeknek *ürügye volt mindig valami;* céloké, melyeknek eszköze volt a mozgás a város adott terében, és a célokra már nem is emlékszünk, de az *út*icél megmaradt, és közben házak épülnek, kilátások záródnak el, újabb ötleteinkkel — hogy még merre kanyarodhatnánk — kilátások *nyílnak;* az előbb említett jó, madárnak-öröm gazokért fedeztem fel újra a Hunfalvy utcát, ahol harminc éve, gyerekként jártam egy karácsony előestéjén, ki tudja már, miért. Ez is a város. De nemcsak ez. Véleményem van róla, „kettős képem" — és így is a város ez a könyv, Granasztói Pálé. Gyűjteményes szerkezetű az élet; amelynek lényege semmiképp sem a gyűjtemény mérete, értékét nem ez adja. Granasztói valami akkora szerénységgel — hadd ismételjem az iménti szót; stiláris egyszerűsége mesterien tanít, prózairótársát, ilyen fogásokra is, mennyire jól felrúghatóak az iskolás szabályok, mennyire *elhelyezhető* egymás mellett több bekezdésben is például a „szép", ha a szép: *igaz* —, olyan átkaroló gesztussal és annyira közvetlenkedés nélküli természetességgel hasonlít össze városokat, arányit értékmérőnek nem használható, de letagadhatatlan tényeket, hogy meggyőz róla: ér az is valamit, amit e tárgyban „én" (az olvasó) tudok. Vannak úgynevezett mindentudó hasznos kis könyvek, melyek rádöbbentenek, mi mindent végezhetek el a ház körül önerőmből. Granasztói Pál a kincseimre ébreszt rá: mi mindenem van azáltal, hogy mászkálok, bízván többnyire koholmány céljaimban, kényszerű kötelességeimben, és „lábmunkát végzek", és ettől a fejembe és a szívembe kerül valami, rendszerezhetetlenül rendszereződik — kialakul az egyebek közt írói nyersanyagnak is nevezhető valami. Ezt a valamit Granasztói Pál egyszerien, megismételhetetlenül, a Krúdyk — a névtelenekét is köztük! — nyomdokait járva valósította meg a lélek remekművének formájában e könyvvel.

Őszintesége a járásé. Mert gondoljuk meg: a nézés is szinte becsaphat; tudatunk pedig szándékokkal van tele, melyek közül nem mindegyik állhat az első sorban. De a járás, mely a nézést és a szándékot integrálja öntudatlanná, ha *igazán* hallgatjuk a léptek zaja *mögöttit*, sőt, ha mindezt már mintha csak álmodnánk, nagy igazságokig juttat el. Kafka hirtelen esti sétája mond erről igen sokat, novelláinak kötetében. Ez a könyv valami módon úgy igaz, ahogy a legjobb emlékiratok; mindegy, hogy egy-egy dolgozat „holmi céllal" készült annak idején, nem számít, hogy lábjegyzet csillaga vezet kiegészítőül mai tényekig pár helyen. A teljes, nyitott, nagy érzékenység, mely nem akarja eltagadni közben a nézés mögött meglapuló szakjelleget és a születés, az emberi helyzet ledobhatatlan adottságait (mert például bármennyire „elveszve" járkáljon is egy író egy utcarendszerben, mégsincs úgy elveszve, mint... a hasonlat folytatható, tetszőlegesen; tehát amikor járunk *és* nézünk, önmagunkat is hordozzuk, elfogultságainkat stb.), ez az írói megvalósításokat könnyeden — és fájó, halandós nehézkedéssel — helyükre tevő, elővillantó készség, melyet lassú évtizedek és gyors érzékelések ötvöznek meghatározhatatlan állagú egésszé, derűs emlékek és latolgató töprengések, s az *egészet* már átható még megnevezhetetlenebb *melankólia:* ez a tágasság mindig a legnagyobb közelség pontos együttesét sugallja; velünk jön ez a kalauz, „végig a városon", megannyi szempontból nézve tárgyát, és mégsem „zavar" minket (ahogy én magam például, egyetlen valakitől eltekintve, *nem* szeretek senkivel se menni vagy találkozni, ha a várost *járom;* s ki tudja, mikor mit járunk, tehetem hozzá, a hagyományok jegyében). Nekem — mert hadd szóljak csak

---

Szépirodalmi Könyvkiadó, 1980.

Csigó László felvételei

Mert ma már csak a grafikusok meg a fotósok dolgoznak. Ezek — mutatott a kis pulpitusok felé — csak bizonyos régi anyagok pótlásai, javításai.

Az igazgatóhoz fordultam.

— *Mondja, igazgató úr, elképzelhetetlen, hogy azok a régi lemezek még itt bújkálnak valahol?*

— Sajnos semmi remény — csóválta a fejét a fiatal igazgató. — Ma már csak olyan anyagokat őrizhetünk, amelyek számíthatnak újabb kiadásra. Néhány esztendővel ezelőtt szigorú lomtalanítást kellett végeznünk. Minden felesleges anyagot, relikviát „beöntöttünk". A Bartók-kiadás is fotótechnikai eljárással készül.

— *Sajnos!* — sóhajtottam.

— Ha az ön helyén állnék, akkor én is ezt mondanám — mosolyodott el az igazgató —, ám, ha ezeket a gyönyörű új gépeket nézem, akkor bizony nem sajnálom a veszteséget. S úgy gondolom, a végtermék sem csúnyább, mint ha a régi technikával csinálnánk. — Ugye, mester — fordult az idős szakemberhez.

— Valóban szebb — helyeselt az öreg.

— Nos, amit keresett, azt megtalálta, íme, az egyik riportalanya — mondta elmenőben az igazgató. — A továbbiakban a mester igazán többet tud segíteni. Ám, ha valamiben még szükségük lesz az én segítségemre, mindig megtalálnak...

Bocsánatos bűn, de alig jutottak el tudatomig az igazgató szavai, szinte nem is tudtam, mikor hagyott magunkra, illetve mikor maradtam magamra. A kis pultokon levő ólomlemezeket néztem. Valamelyik talán abból az „öntésből" készült, amelyik megsemmisítette a számomra eddig nem is sejtett kincset.

A gyártásvezető és az asszisztens — gyakorlati emberek lévén — már a nevek után tudakozódtak, a mester pedig készségesen sorolta: Frantisek Slehta, Jaroslav Bruder, ők talán emlékeznek a régi munkára, és főleg arra a tiszta tekintetű férfira.

— A személyzeti osztályon bizonyára megtalálják a címüket is — biztatta munkatársaimat, s ők már rohantak is.

Aztán engem riasztott fel álmodozásomból. Kis irodájába hívott, hellyel kínált, majd íróasztalának legalsó fiókjából kiemelt egy csomagot. Kibontotta...

Ólomlemezek!

Levette a legfelsőt, és a kezembe adta.

— Azt hiszem, ezek azok, amiket keres — elakadt a szava —, illetve ennyit sikerült megmentenem...

Nem tudtam megszólalni. Ő is csak nehezen.

— Tudtam, egyszer még eljön valaki... és keresni fogja...

Hazafelé megsúlyosbodott kezemben a csomag. Úgy éreztem, nemcsak háromkilónyi ólmot cipelek, hanem Bartók 15 évi munkáját, megvalósulatlan álmait ólomlemezekbe vésve...

Ennyi maradt... de milyen jó, hogy legalább ennyi maradt. Köszönet érte Josef Havleknak, aki megmentette... eltette... és várt... mert tudta, hogy egyszer majd eljön valaki és keresni fogja...

S ki tudja, hány ilyen „nyomdász" él még közöttünk, aki szerényen visszahúzódva csak vár... hogy egyszer eljöjjön valaki...

*

Amikor hazajöttem, az arra illetékes szerv fanyalgó elutasítása kissé lehűtötte lelkesedésemet... Ám egy évtized elmúltával az alakuló Bartók-emlékház leendő vezetője boldogan vette tudomásul, hogy átadom a féltve őrzött kincset, a prágai nyomdász, Josef Havlek ajándékát...

a magam nevében — sokféleképp marad eligazítóm ez a könyv. Egyrészt úgy, ahogy az igaz írói alkotások; szerzőjükre gondolhatunk, ebbe egy kis személyesség képzetét lophatjuk stb. Másrészt meg, mintha jó időre „elhelyezné" Budapestet ott, ahol álom és valóság határvidékén tényleg *látható*. Ezt az épp megfelelő méretű végeredményt, mondanivalójának ezt a felét, Granasztói Pál az átfedések módszerével közli. Akaratlanul így: ez járódott össze, ez integrálódott nézésként a járásba. Épületek értékéről, épületek értéktelensége ellenére sajátos becsű kompozíciókról, komponálatlanságuk ellenére vonzó összhatású képződményekről ír úgy, hogy maga a téma csakhamar nem csupán „a valóságból" kezd ismerős lenni, hanem abból a legalább ugyanilyen esélyű „valóból": az írói műből. Kezd kialakulni egy kettős kép, a legnagyobb bűvöletek egyike: Granasztói Pál könyvét olvasva én egy idő múlva már Granasztói Pál Budapestjében „kaptam magam"; vagyis azon kaptam magam, hogy mintha ebben a könyvbeli városban járván, álomból szinte, ráemlékeznék a tényleges városra, ahol élek. Miközben ennek a könyvnek nincsen külön „története", meséje, cselekménye — hogyan lehetne! —, kialakít mégis valami effélét. Szereplőivé válnak terek, korok, stílusok, személyes emlékek, személytelen közlések, arányítások... és így tovább, egyre bonyolultabb a szereplőgárda. S mégis akkora egyszerűséggel játsszák a darabot, szólaltatják szólamaikat, bonyolítják regényüket! S közben — mármost „mi közben"? mi a tükörkép és mi a reális? — annyira valósan *erről* szól a könyv, ami *itt* van, ami ez a város. A gyengédség nem lakk; az értékelés sem műpor. A szakember eleganciája lenyűgöző: észre se veszem, és városesztétikai, urbanisztikai, térlátásbeli szakismeretekhez jutok, egy-egy példa kapcsán. De Granasztói Pál mindig tovább von; mert nem erről van „szó".

És ebben igaza van. A könyvek ismeretlen sorsa nem a szándékkal dől el; s nem a forma szerinti — esetleg pompázatos, lenyűgöző, „még-sosem volt" — végeredménnyel. Van minden könyvnek — ha van! — valami kis erezete. Ami az író szándékaitól teljesen függetlenül valósult meg benne. Ahol az író „vallott". A könyv is olyan város, amely — a makacs, öntudatlan ismerősök útján — a „bejárás" előtt feltárul. Lassan meggyőződünk róla, hogy minden ízéig valódi (a könyv) és igaz. Terekre másképp megyek ezentúl; mint például az általam is annyira kedvelt Mikszáth Kálmán térre, a Mária térre; a Hunfalvy utcából másképp nézek le... egy egészen csekély árnyalatnyival másképp, s megis kérdezhetné valaki: hogyan *másképp?* Azzal másképp, felelném, hogy ott már mindenütt emlékezni fogok erre a könyvre. Szerzőjére, aki itt járt. Az ilyesmi is: jel. De ha már nem lesz rám forma szerint is az itthagyhatatlan verebek miatt oly kötelező az „itt éltem" jeligéje, a rue de la Paix-t, a Saint Sulpice környékét, a campókat és a többi helyet viszontlátva, újra látva, egyebeket pedig először látva eszembe fog jutni mindebből valami. Így érintkezünk, érdek nélkül, összefonódó pillanatnyi ügyek nélkül is, egy város lakói; és erről tudni fontos. Nem említettem, miként kötődöm már csak a Víziváros említésével is ehhez a könyvhöz, s itt sem gombolyítom fel a szálat. Hadd maradjak egyetlen idézetnél, mely végképp nem engem érint; ám előtte még azt is hadd mondjam el: a negyvenkét éve itt élő ember szerénysége tiltotta volna, hogy mindezt másképp mondjam el; hogy ne a személyességnek pontosan ezzel az erezetrendszerével. (Mert ebbe is *van* azért olykor beleszólása önmagánál az írónak; csak ritkán hajlandó, kevés tárgyért, ilyesmire.) A kis idézet természetesen a *Víziváros*-fejezetből való; de nem azért idézem, mert én itt lakom. „A legszebbnek érzem hát ezt a részt a Vízivárosban: a ...Hunfalvy utca környékét, és valamivel alá is tudnám támasztani", írja Granasztói Pál. „Itt olyan békesség van, olyan néptelen, elkanyarodó, a Várhegy oldalát követő utcák, kis kertek, alacsony házak, sok lomb, várfal, omladékok, lépcsők — akár a régi kisvárosokban. S innen minduntalan feltárul egy másik város is, akár valami vízió: a legnagyobbak, a legtágasabbak és legszebbek egyike Európában — Budapest... Furcsa, hasonlíthatatlan kettős kép ez: egy kisváros horizontjára vetítve a nagy... Álomba merült városrészben járunk, és látjuk belőle, horizontján, a valóságot. De nem mondhatnánk-e úgy is, hogy a valóságban, egy vidékies városban járunk, s látjuk horizontján azt az álmot, szinte délibábot, amit a városépítő elődök megálmodtak: a világváros vízióját? Ennek az együttesnek, ennek a kettős, kétértelmű képnek nem találom párját — a Duna mentén semmiképpen sem, s máshol is nehezen."

Csorba Győző versei

EGY GYERMEK JÖTT

Az emberélet szokvány-vége táján,
mikor már az elforduló egekből
úgy véltem: hurkot vetett a halál rám,

s fordultam én is el az emberektől,
és lett nagy éj, nagy csöndesség köröttem,
s én mindinkább vacogtam, féltem ettől,

bár tudtam, mindez elkerülhetetlen:
— valahonnét dalolva, fényburokban
egy gyermek jött elébem önfeledten,

minthogyha csak véletlen járna ottan.
S én szóltam: „Mi dolgod e zord vidéken?"
S ő: „Édenkert ez" — válaszolt nyugodtan.

S folytatta: „Nézd! nem látod? Éden, Éden!"
Én meg mondása értelmét kerestem,
s míg olvashatni sejtettem szemében,

zavartan én is örvendezni kezdtem.

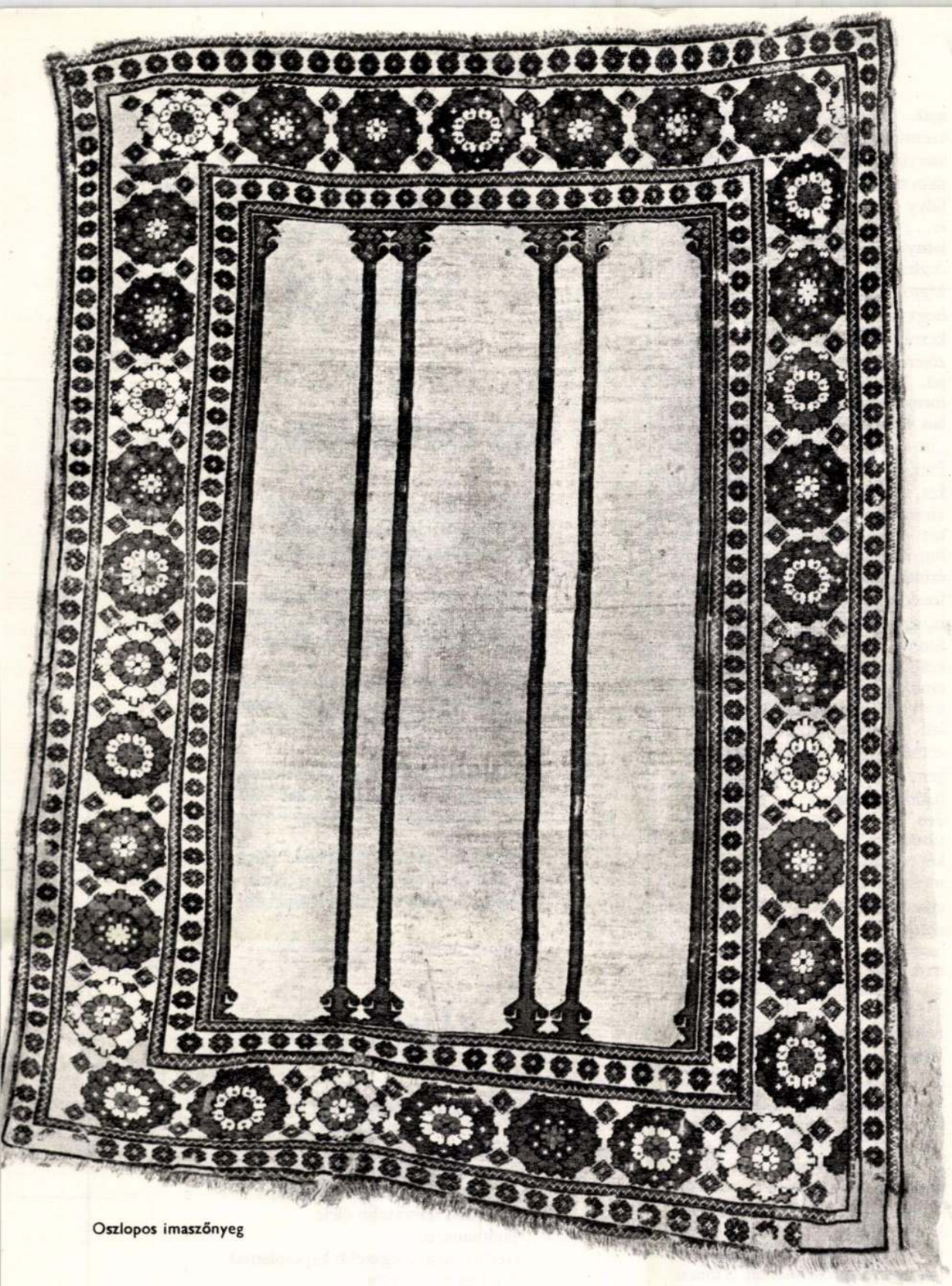
SÁRGA KÖD

A mondatok végén a pont
A logikai következtetések
legutolsó láncszemei
A hosszútávú tervek második fele
A fontosabb jövendő dátumok
Unokáim felnőttebb élete
Javíthatatlan
szétbomlása a legszebb kapcsolatnak
A teljes összeomlás
zenebonás vagy halk szenzációja:

kivehetetlen ábrázolatok
a cél körül hullámzó sárga ködben

TÁRGYAIM

Hogy kedvelem őket, nem észlelik.
Ezért, ha többé nem fogom,
se bánják.
Az anyag állóképességeig
elviselik majd bármilyen fokon
az újabb birtoklók otrombaságát.

Oszlopos imaszőnyeg

GOMBOS KÁROLY

„Erdélyi" szőnyegek

Egy-egy keleti szőnyegkiállítást átlag 50—70 ezer ember tekint meg fél év alatt a fővárosban — minden hírverés nélkül. Az Iparművészeti Múzeum anatóliai, türkmén és kaukázusi szőnyegtára egyike a leggazdagabbaknak Európában. A legszebb keleti szőnyegek a Nagytétényi Kastélymúzeum állandó kiállításán szerepelnek

A középkorban még több forrás említi a nyugati eredetű textíliákat, mint a keletieket. Hazánkban az első hiteles adat keleti szőnyegről Mária királyné 1323-ban készült végrendeletében található. Nagyon értékes az a feljegyzés is, mely szerint Erzsébet királyné 1342-ben fiának, Nagy Lajosnak trónra lépése évében Szent Lajos marseilles-i templomának értékes keleti szőnyegeket és kárpitokat ajándékozott. Mátyás király 1486-ban követeket küldött a francia királyhoz, s felesége, Beatrix királyné ajándékai között aranyos palást és perzsa szőnyeg is szerepelt. Kinizsi Pál 1493-ban sok egyéb mellett perzsa szőnyegeket is zsákmányolt a törököktől. A szórványosan előforduló adatok azt bizonyítják, hogy a magyarság a török hódoltság évei előtt is ismerte és esetenként használta a keleti szőnyegeket. Szélesebb körű elterjedése azonban a törökséggel való állandó hadi, politikai és kereskedelmi érintkezés 150 éve alatt ment végbe. Ez az időszak Keleten, elsősorban az oszmán-török birodalomban, a szőnyegművészet fénykora.

A keleti szőnyegekre vonatkozó adatokat végrendeletek, hozományi leltárak, földesurak számadási, illetve városok, kereskedők adózási könyvei és a bécsi udvar vagyonelkobzási iratai szolgáltatják. További bőséges adatokat találunk fejedelmi és főúri családok kincstárának leltárjegyzékeiben, püspökségek adattáraiban.

Elsősorban a királyok, fejedelmek és főnemesek használtak és gyűjtöttek keleti szőnyegeket. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem gyulafehérvári palotájában egyaránt volt török és perzsa szőnyeg, flandriai, nürnbergi kárpit, sőt, értékes velencei kelme is. Az erdélyi fejedelem és az udvarában élő nemesség életmódjára nagy hatással volt az állandó érintkezés a törökökkel. A korabeli ruházatban, fegyverzetben és a lakás berendezésében erőteljesen megmutatkozik a keleti ízlés hatása, s nemcsak az erdélyi, hanem a magyarországi főnemesség is hódolt a keleti pompa divatjának.

Jelentékeny keleti szőnyegállomány volt a katolikus főpapság, jóval kevesebb a református és evangélikus egyház birtokában. Előfordult egy-egy szép példány tehetős lőcsei és más városbeli polgárok házában is, akik elsősorban ajándékozás céljából vásároltak keleti szőnyeget. Nem valószínű, hogy otthonuk díszítésére használták, mert könnyen az eltörökösödés vádjával illethették őket. A kor szokásához híven, ha a város elöljárói ügyes-bajos dolgaikban a király

Granasztói Pál és Polányi Károly

1958-ban készítették tervjavaslatot az új Duna-Rossó kialakítására

Sebők Magda: A Duna-Rossó

Budapest 1981/6 5-8. o.

Granasztói Pál építész

→ Major Máté é.p.

Műkincset 1985/4/8 sz.
9 sz.

Granowszki Pál, építész
[Richmer]

L: Fesl Frigyes

de Vámossy F. Az építészeti kritika hazai történetéből
16-19
Magyar.
Építőművészet, Bp. 1983 83/1

dr Granasztói Pál, építész

Tillai Ernő

– . következő lásd

Magyar

Építőművészet 4/1983

8.

83/6

Gravasztoi Pál, építész, író.

Beszélgetés Szendrői Jenővel.

Részlet 1984. jún. 26-án Csobánkán készített interjúból.

Szendrői Jenő 1954-ben a Mesteriskola vezetését átvette, amikor is Gravasztoi Pál került kapcsolatba, mint tanulmányi felelős a Mesteriskolával. Az ő széles humán műveltsége, személyes kapcsolatai a kulturális és társadalmi élet legjobb képviselőit hívta a diáktalok asztalára – előadások, viták formájában.

Magyar Építőművészet, 1989, 1–2. szám, 3. old.

Granasztói Pál, építész

A MESZ Mesterműhely előadásai.

I. ciklus 1970-72.

Granasztói Pál: A városkiépalakítás építészeti problémái.

II. ciklus 1972-74. A két háború közötti magyar építészetről

V. ciklus 1978-80. Építészeti szemléletünk alakulása 1935-48 között.

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 szám., 3-old.
4- -4-

HANGVERSENY

A Magyar Kamarazenekar közreműködésével a Pest megyei Tanács díszudvarában hangversenyt rendeztek. Koncertmester Tatrai Vilmos.

VITÁNYI IVÁN KITÜNTETÉSE

Az Elnöki Tanács Vitányi Iványak, a Művelődéskutató Intézet igazgatójának sokoldalú tudományos és művelődéspolitikai munkássága elismeréseként 60. születésnapja alkalmából a Szocialista Magyarországért Érdemrendet adományozta.

BARTÓK-SZEMINÁRIUM

Szombathelyen megrendezték a 19. nemzetközi Bartók-szemináriumot és fesztivált. A világ minden tájáról jelentkeztek karmesterek, zongoristák, hegedűművészek és kamaraegyüttesek. Képünkön Devich Sándor egy NSZK-beli vonósnégyest tanít.

KIÁLLÍTÁS

Az Egri Ifjúsági Ház kisgalériájában megnyílt Kőhidi Imrének, a Népújság fotórovat-vezetőjének kiállítása. Képünkön a kiállítás anyagából Az öntödében című fotó.

HAMUPIPŐKE

Az Agriai Játékokon bemutatták Sakari Topelius Hamupipőke című finn mesejátékát, Kari Suvalo (Finnország) vendégrendezésében. Képünkön Máhr Ági, Fehér Anna és Pogány György.

CZIKA LÁSZLÓ (MTI FOTÓ)
KRISTA GÁBOR ÉS
MATUSZ KÁROLY FELVÉTELEI

GYŐRI NYÁR

A Győri Kisfaludy Színház a Győri Nyári rendezvénysorozat keretében bemutatta Verdi A Trubadur című operáját. Rendező: Bor József. Vezényel Vajda Benedek. Képünkön Tar Lajkó és Rózsa Sándor.

GRAFIKÁK

A Helikon Galériában megnyílt Ács István grafikusművész kiállítása. A kiállítást dr. Chikán Bálint művészettörténész nyitotta meg.

MAJOROS ISTVÁN

A század első évében született. A Tanácsköztársaság napjaiban a Forradalmi Diákbizottság tagjává választották, ezért aztán az ellenforradalmi kurzus idején nem folytathatta bölcsészeti tanulmányait. Figyelme a színház és az irodalom felé fordult. Szabó Lőrinc lapjában a Pandorában, a Magyar Írásban, a Kékmadárban, a Népszavában és más baloldali lapokban jelentetett meg színikritikákat. 1920-tól a Star filmgyár segédrendezője, majd forgatókönyvírója. Közben színművei jelennek meg. 1937-ben mutatják be Kolozsvárott Karinthy Frigyessel együtt írt komédiáját, a Nagy Ékszerészt.

1947-ben kinevezték az Új Magyar Film Iroda vezérigazgatójává. A fordulat éve után azonban kiszorult a művészeti közéletből. Számos hangjátékot írt. Kitűnő műfordító. Az ő átültetésében mutatták be színházaink Bernard Shaw, Lawler és Osborne egy-egy színművét. Vakvágány című drámáját a Déryné Színház adta elő. Színműve, a Bujdosók a Kortársban jelent meg. Kevéssel halála előtt készült el képernyőre írt, de színpadi bemutatásra is alkalmas drámája: a Vannak még szentek.

Nem tudhatjuk, mely testület tekinti saját halottjának. Mi, akik ismertük, gyászoljuk és emlékét szívünkbe zárjuk.

Major Ottó

GRANASZTÓI PÁL

Elment hát Granasztói Pál is. Megint valaki, akiről azt szokás mondani: polihisztor, az utolsó európai bölények egyike mifelénk. Mert építész volt és író – a sorrend bátran fölcserélhető –, mert kiművelt fő volt, humanista. Én személy szerint azért tiszteltem, szerettem őt, mert lázadván a polgári képmutatás ellen, egyre tisztábban látta a polgári múlt nagy, fönntartó értékeit és a maga csendesen kimondott egyenes szavával harcolt megőrzésükért. Sok-sok munkája közül hozzám s gondolom, sokakhoz, a legközelebb Itthon éltem című visszaemlékezése áll. Vallomása, amely segített nem csupán beletörődni az itthon maradás tényébe keserű időkben, hanem fölmutatta e választás igazát, lelki hasznát. Egy magatartás szépségét csillogtatja meg, amelyben a múlt igézete nem gátolja a jelent és segít tovább élni. Embernek is, eszmének is. Őt már csak ez őrzi, ami nem kevés.

Balog János

PIHENŐNAPON

A szűrés

Barátommal autóztam a dunakanyari nyaralónkba. Én vezettem az autóját, hogy kipróbáljam, mert a szervizekről az volt a véleménye: „ne háborgassuk vele az alvó oroszlánt, a jól viselkedő Ladát". Számtalanszor tapasztalta ugyanis, hogy szerviz után javítások váltak szükségessé. Különösen elfoglalt barátom útközben a tisztelt szerkesztőségnek szóló leveleket olvasta, hogy a hétvégét pihenésre fordíthassa.

A várost elhagyva gyorsítási, fékezési és egyéb rutin próbákat végeztem, rendellenességet nem észleltem. Szakmai ismereteimmel ellentétben arra gondoltam: barátomnak van igaza, az „alvó oroszlán" meg a

A SZERZŐ FELVÉTELE

„legyünk fatalisták" elméletével. Autója ugyanis 126 ezer kilométert futott javítás nélkül. Még az ötéves akkumulátorja is eredeti. Ezeket nem az ő elmondása alapján tudom, hanem ismerem az autó minden „lépését". Az autósok állításait ugyanis fenntartásokkal kell fogadni. Egyesek plusz-mínusz túloznak a csúcssebességre, a javításokra, az alkatrészcserékre, a fogyasztásra vonatkozóan. Esetleg pillanatnyi hangulatuk vagy másoktól hallottak alapján mondják be az értékeket. A valóságról ugyanis fogalmuk sincs, mert nem vezetnek nyilvántartást.

Miközben az előzőeken gondolkodtam, barátom érdekes, sőt, elképesztő részleteket olvasott fel neves, no meg névtelen levélírók soraiból, szellemes megjegyzéseivel fűszerezve, majd hirtelen elhalgatott. Örültem, hogy szóhoz jutok, és megerősíthetem autótartása különös módszerét. Előbb azonban egy oldalpillantást vetettem rá, mert nem tudtam mire vélni a kedélyes műsor váratlan megszakadását. Útitársam egy hivatalos levelet tartva kezében, maga elé meredt. Rosszat sejtve megkérdeztem, mi történt.

— Semmi különös — felelt lehangoltan —, csak itt a tüdőrák, mert a szűrőállomás értesített, hogy két hét múlva ismét keressem fel őket. Ahogyan az autóval nem járok diagnosztikai vizsgálatokra, erre a szűrésre sem kellett volna elmennem, most kellemes lenne a hétvégém. Ezt az örömhírt ráértem volna megtudni, ha majd jelentkeznek a tünetek. Addig legalább nyugodtan éltem volna.

— Nem kell mindjárt a legroszszabbra gondolni — mondtam vigasztalóan.

— Könnyen beszélsz, de én már érzem is, hogy valami bizsereg a mellkasomban — és köhécselni kezdett.

Hiába mondtam bármit, barátom különféle példákat hozott fel, amelyek szűrővizsgálattal kezdődtek és halállal végződtek. Azt is felvetette, hogy ilyen esetben jobb a kaszás elé menni. Erre is példákat említett nevekkel, közöttük egy írót, pedig nála a boncolás semmi betegséget nem talált.

— Kár volt tehát megölnie magát a szűrővizsgálatra való megismételt behívás miatt — vágtam közbe örömmel. Ő azonban egy kézmozdulattal leintett, hogy nem ez a jellemző.

Ezek után mindent elkövettem barátom megnyugtatására. A félórás út végén vidáman ugrottunk ki a Ladából, s úgy éreztem, hogy mint pszichológus, teljes sikert arattam. Csak akkor csodálkoztam el, amikor a családdal feketézve barátom beszélni kezdett:

— Amikor Bandi bátyámnak vázoltam, hogy várható betegségeim előreláthatóan halállal végződnek, ő nem azt mondta, mint ti, „á, dehogy", hanem azt, hogy előbb-utóbb ez történik mindenkivel. Miért volnék éppen én kivétel? Erre elmondtam, hogy nekem még ilyen meg olyan terveim vannak. Mire ő azzal érvelt, mások is így voltak ezzel, csakhogy ez nem megy, mert az igazi alkotók élete torzó marad, hisz mindig újabb célokat tűznek maguk elé. Neki egyébként az a gyanúja, hogy én nemcsak alkotni akarok — és úgy mellékesen megváltani a világot —, hanem főleg és elsősorban élni szeretnék. Persze ez nem megy ad infinitum, így hát jobb, ha hozzászokom a halál közelségéhez. Ezt megkönnyíti annak a tudata, hogy együtt élünk vele születésünk pillanatától.

Ő már leszámolt az életével: amikor elkezdett motorral versenyezni, a halálkatlan falán száguldozva, majd a háborúban is állandóan várta a halált. És valahányszor nem következett be, annyiszor őrült az életnek. Kövessem az ő példáját, hiszen én is élhetek még egy ideig, meg az orvos is tévedhet. Gondoljak arra, milyen sokan nem érték meg az én koromat, Petőfi például még a felét sem. Végeredményben, mint író, már én is halhatatlan vagyok, tehát bármikor nyugodtan meghalhatok. Nem olyan nagy dolog az a halál, hiszen mindenki átesik rajta, akkor én miért vagyok ennyire oda ettől. Ő háromszor volt már a másvilágon, és sajnálta, mikor visszanyerte eszméletét, mert egyszer úgyis ott kell maradni. Ezekután ihajtyuhaj hangulatban vagyok, fejezte be barátom.

Gyorsan lejegyeztem a hallottakat, mielőtt ezt ő nálam sokkal jobban megírná, mert az ilyen kedélyes fejtegetést a tett, az írás szokta követni nála. Bár az ilyen kis firkálmányok, amelyek nem „Az Ügyet" szolgálják, vagy védik a téves, netán hamis eszméktől, hanem csak szórakoztatás a céljuk, csak ritkán késztetik írásra. Különösen, ha azok saját magáról szólnak. Pedig az ilyesfajta karcolatok csökkentenék a neves, s főleg a névtelen levélíróktól kapott postáját.

Mint utólag kiderült, a tüdőröntgent technikai hiba miatt kellett megismételni. A szűrőállomás orvosa sem volt jobb pszichológus nálam, mert ha — még akor is, ha nem így van — ezt megírja, nem okoz két hét izgalmat a betegének.

SURÁNYI ENDRE

ORVOSI ÜZENETEK

„Kemence". Levelében, Uram, ezt (is) írta vala:

„Azt veszem észre magamon, hogy bizonyos napokon hótt ideges és türelmetlen vagyok, ilyenkor mindig telis-tele vagyok konfliktussal, a buszon, a metrón, a munkahelyemen. Talán ezek azok a „frontos" napok, és én ezek szerint meteoropata vagyok?"

Úgy vélem, a „meteoropata" szó kissé túlzás: Ön nem lesz beteg az időjárásváltozás következtében, hanem fokozott ingerlékenységgel reagál rá.

Aki betegségi, tehát neurotikus tüneteket produkál egy-egy hidegfront betörtekor, már előzőleg is neurotikus vala. (Pszichomotoros nyugtalanság, szorongás, gyűlölködés, szív- és gyomorpanaszok etc.)

T. Frigyesné. Levelében, Asszonyom ezt (is) írja: „20 éve élek együtt az urammal, talán szeretem is, már amennyire ennyi idő után szeretni lehet valakit, de az viszont biztos, hogy néha annyira utálom, hogy meg tudnám fojtani. Amikor alszik például. Mert aludni, azt tud. Velem van úgy, hogy két hétig sem foglalkozik, hazajön ittasan, és már alszik is.

Nem mondom, sokat dolgozik (kőműves), őneki köszönhető, hogy van rendes lakásunk, négyszobás ház, meg egy autó is, de ha ez továbbra is így megy, ha egyáltalán nem foglalkozik velem, se a gyerekkel (csak tudnám, hogy miért akarta), akkor ebből baj lesz, fogom a gyereket és megyek.

Az ember életében a legfontosabb a szeretet meg a szerelem, nem a ház meg a kocsi. Nem?"

Az utóbbi tétellel — amely egyébként igaz — az esetek nagyobbik részében azok szoktak tüntetni, akiknek már megvan a „ház", meg a „kocsi".

Ismeretes egy keleti közmondás, amelyik kis változtatással ránk is alkalmazható: „Ha felépül a ház, eljön a halál." Magyarországon esetenként nem a halál jön el egy-egy jóléti állapot elérésekor, — néha az is —, hanem a válás. Ugyanis megszűnik (mert eléretik) a cél, amely az ideig összetartotta az elhidegült házaspárt.

A rossz (elromlott) házasságot semmilyen külső tényező, úgymint házépítés, gyerekszülés, utazás nem hozhatja helyre, illetve időlegesen és látszólag helyrepofozhatja, ám ez nem más, mint a végkifejlet elodázása, vagy olykor egy életre szóló öncsalás.

A szerelem mint olyan, a legritkább esetben hozható ok-okozati összefüggésbe az anyagi jólléttel. A legjobb, ugye, ha mindkettő megvan, s ez nem is ritka, ám sajnos nem gyakoribb, mint az, hogy az anyagi jólétért való szótlan és gyilkos hajsza elhidegíti egymástól a házasfeleket.

Kétségtelen, hogy az az ember, aki intenzíven dolgozik valamiről szellemi vagy fizikai csúcsteljesítmény elérésén, aligha „ér rá" arra, hogy reggeltől estig a férjét, vagy feleségét cirógassa, márpedig szakítania kell erre némi időt és erőt, mert ha nem, a házasság és, ha van, a szerelem is roskadozni kezd, ami bizony igen rossz „csere": a szerelem és a kielégítő nemi élet az, amit semmi egyéb nem képes pótolni és pótoltatni, se a siker, se a hírnév, s főleg nem a pénz.

„Elemér" Levelében, Uram, ezt (is) írta volt: „Hosszú ideig kínlódtam a neurózisommal, amelynek fő oka a sikertelen házasságom volt, így mondta a pszichiáterem. S végül elváltam a feleségemtől, mert féltem tőle, és szorongást meg kisebbrendűségi érzéseket okozott nekem, viszont, s ez meglepő és főleg kellemetlen, a szorongásos tüneteim éppen úgy megvannak most is, a kellemetlen szívpanaszokkal egyetemben."

A kázus két oldalról közelíthető meg:

1. A neurózist okozó konfliktusszituáció megszűnt, de a szervtünetek kondicionálódtak.

2. Nem a feleségével való (sikertelennek hitt) kapcsolat okozta neurózisát, hanem valami *más*, Ön által és az orvosa által sem felderített konfliktusszituációk.

Igen gyakori, hogy a neurotikus egyén a valós konfliktusok helyett más egyéb tényeket és szituációkat nevez ki betegsége okául.

A neurózis szervtünetei igen kellemetlenek lehetnek (szív, gyomor, vérnyomásingadozás), s a későbbiekben kialakuló szervi betegségek első fázisát jelenthetik.

A neurózis pszichés tünetei a munkaképesség csökkenéséhez, esetenként időleges megszűnéséhez vezethetnek (félelem, hangulati nyomottság, koncentrálóképesség erős romlása).

A fentiekből nyilvánvaló, hogy a neurózis esetenként betegségként értékelendő, s így kézlegyintéssel, illetve az idegességgel vagy fegyelmezetlenséggel való azonosítással elintézni hiba.

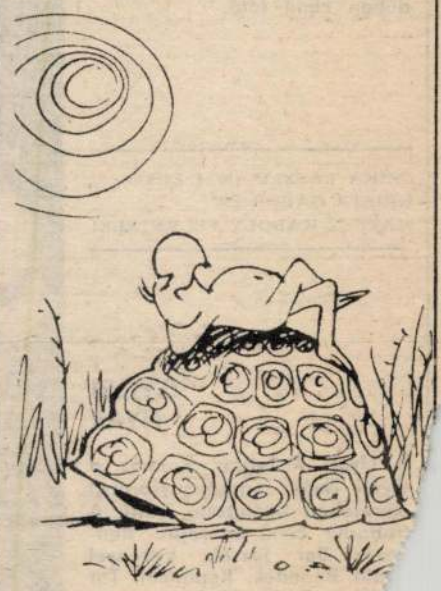
A neurózis kialakulásának sokféle oka lehet, így például munkahelyi elégtelenség érzete, szexuális zavarok, titokban gyűlölt férj, feleség vagy egyéb „összezárt" egyén, etc.

A szegénység önmagában *nem* neuróziskiváltó tényező: a fordítottja, az összeharácsolt, nyomasztó gazdagság esetenként *igen*.

Sajnálatos, hogy újabban a társadalmi megítélés és értékrendteremtés is hajlamos a külső (anyagi) és a belső emberi értékek azonosítására, ill. összecserélésére. A „gazdag ember egyenlő jó ember, szegény ember egyenlő rossz ember" elmélet épp olyan badarság, mint a fordítottja.

Továbbra is várom jeligés leveleiket.

Dr. B. P.

Új Tükör, XXII. évf. 29. sz. 1985

Gravasztdi Pál

A BUDAPEST BANK RT. HIRDETMÉNYE

KÖZZÉTESSZÜK a pénzintézetekről és a pénzintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény 95. szakasza alapján, és az 1992. április 21-én megtartott évi rendes közgyűlésünk határozata szerint névre szólóvá átalakított részvényeink cseréjét.

Társaságunk az egymillió forint egyenkénti névértékű, bemutatóra szóló részvényeit bevonja, érvénytelenné nyilvánítja, és az átalakított, névre szóló részvényeket a Gt. 305. szakaszának (2) bekezdése szerint részvényeseinknek ingyenes átvételre felajánlja.
A bevont és érvénytelenített részvények alapján részvényesi jogok nem gyakorolhatóak.

TÁJÉKOZTATJUK tisztelt részvényeseinket, hogy társaságunk az 1991. április 16-ai közgyűlési határozatával alaptőkén felüli vagyona egy részének alaptőkésítésével tőkeemelést hajtott végre, tízezer forint egyenkénti névértékű részvény kiállításával.

Az 1992. június 1-jei igazgatósági határozat szerint továbbá: az igazgatóság az alapszabály 11.11. pont második bekezdése, valamint a Gt. 306. szakasza alapján felemelte a Budapest Hitel- és Fejlesztési Bank Rt. alaptőkéjét szintén alaptőkén felüli vagyon alaptőkésítésével, tízezer forint egyenkénti névértékű, névre szóló részvény kiállítása útján.

E határozatnak megfelelően:
„Az igazgatóság a Gt. 305. szakaszának (2) bekezdésére hivatkozással a kiállítandó új részvényeket az 1992. április 21-én BBRt.-részvény-tulajdonos részvényeseinek ajánlja fel átvételre."

SZÍVES FIGYELMÜKBE AJÁNLJUK, hogy a tőkeemeléssel megvalósított, tízezer forint egyenkénti névértékű, névre szóló részvények nyomdai munkálatai befejeződtek, azok a részvénycsere lebonyolításával egyidejűleg átvehetők, az 1992. április 21. napján fennálló részvényesi tulajdonjog igazolása mellett.

Egy darab egymillió forint egyenkénti névértékű, bemutatóra szóló részvény egy darab egymillió forint egyenkénti névértékű, névre szóló részvény cseréjére és tizenkét darab tízezer forint egyenkénti névértékű, névre szóló részvény átvételére jogosítja a tulajdonost, amennyiben 1992. április 21. napján tulajdonjoga fennállt.

Kérjük tisztelt részvényeseinket, hogy a részvények kicserélése érdekében, letéti szerződésükkel, bemutatóra szóló részvényeikkel az alább megjelölt helyen és időben keressék fel társaságunkat **nyilatkozattétel** érdekében.

A részvénycsere helye: a részvények **letétbe helyezésének a helye.**

Azon részvénytulajdonosok, akik a Budapest Bank Rt. központjában helyezték letétbe részvényeiket, a Budapest Bank Rt.

LIPÓTVÁROSI IGAZGATÓSÁGÁNÁL
(Budapest V. ker., Kálmán Imre utca 2. sz.)

Eltűnt arcok

Az építész-író: Granasztói Pál

1947-ből, a koalíciós időkből lép elém ölesre nőtt, vállas alakja, s rögtön ellene mond a puha mozgás, a megszólaló halk hang. Boltozatos homloka alatt szelíd arc, világos szemében megfontolt figyelem: a jóindulatú óriásoké, nincs tőlük tartanivalónk. Akkoriban a *Közmunkatanácsnál* dolgozott, *Fischer* József mellett, Budapest helyreállítási tervein.

Így ismertem meg *Granasztói* Pált. Aztán másfél évtized múlva fölfedeztem frissen kiadott könyvét, a *Vallomás és búcsút*. Tudtommal addig csak építőművészeti tárgyú tanulmányokat publikált. És egyszerre megnyílt egy ember. Olyan átható őszinteséggel, ahogyan önmagukkal is csak kevesen mernek szembenézni.

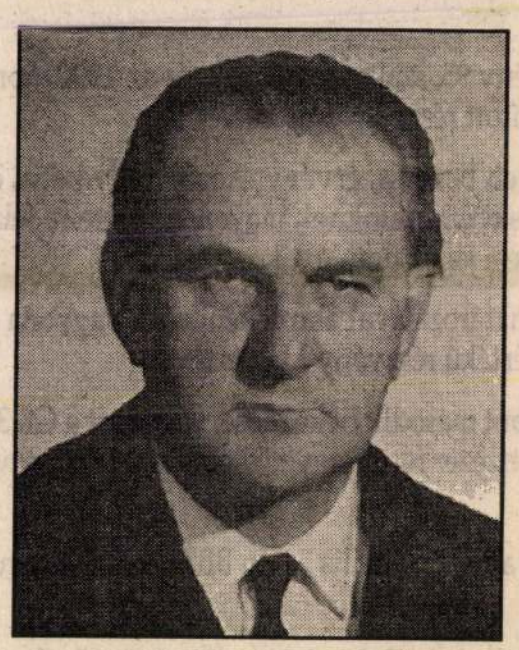
Múltját idézte föl, s benne egy

elsüllyedt világot

az emlékek visszfényében, mégis hiteles valóságában, anélkül, hogy siratná. Izgalmas, sodró olvasmány, bár rendkívüli eseményeket, sorsfordító kalandokat nem találunk benne. Az észrevétlen köznapok krónikája, közvetlen és egyszerű előadásban, amint egy fiatal ember rádöbben a világra, tulajdon életére. Memoár, fejlődésregény, kor- és társadalomrajz? Valamennyi egybeforr lapjain, míg az emlékező leás eszmélete gyökérzetéig, és a megélt történelem humuszát bontja meg. Épp ez a kettősség adja varázslatát: az ember a történelemben, s a történelem az emberben.

A könyv megjelenésekor *Granasztói* ötvenhárom éves, de a kézirat tíz-tizenkét éve elkészült, csak most ért meg az idő, hogy nyilvánosságra kerüljön. Szinte azonnali teljes elismerésre és széles körű érdeklődésre talált, az eddig is megbecsült, a legjobbak közt számon tartott tervező, városrendező építészesztétát egy csapásra hivatásos íróvá avatta. Íróvá, aki egy másik művészeti területről érkezett, de a kedvező fogadtatás sem szakíthatja el eredeti pályájától, még ha ott nemegyszer érte is méltánytalanság, fájdalmas csalódás.

A *Vallomás és búcsú* nemcsak alaphangját üti le *Granasztói* irodalmi munkásságának, de mintegy előlegezve összefoglalója is. Mondhatni: középponti főépülete. Szól benne eredetéről, gyermek- és ifjúkoráról, a nagypolgári szülői házról – az orvostanár-apa hatszobás rendelőlakásáról –, s ami körülvette: a rokoni, ismerősi kör, a nevelőnők, iskolatársak. Rámutat korán ébredő építészeti hajlamára, a föld alatti szövevények, pályaudvarok, sínpárok iránti érdeklődésére. Majd a családi nyaralások, társasági tapasztalatok, kamaszálmok következnek az első párizsi út érettségije után

ifjúsága meghitt

barátjával, Viktorral. Az egyetemi évek, a tervezőirodai munka, mérnök kollégái, az izgatott kor világnézeti zavarai, viták, eszmei és gazdasági kérdések, jobb- és baloldal, öregek és fiatalok ellentéte – mindez hat rá, alakítja ön- és világismeretét, míg azzá nem válik, aki visszatekint rájuk. Íme: minden író ősi nyersanyaga, amit átélt.

Időben, térben messze jár, de a külső eseményekből élmény, vallomás az lehet csupán, aminek lenyomatát magában hordja. Ez a belső forma őrzi a történések líráját, ahogyan az impozáns homlokzatokért lelkesülő egykori diáknak is meg kellett tanulnia az alaprajz, a szerkezet, a statika törvényeit. Így menti át a múltat, jellegzetes alakjaival, hangulatával, atmoszférájával, amit neki jelentett. A többi adomány: érzékenysége a tűnékeny jelenségek iránt, meghitt, egyenletes előadásmódja, mely az évek lassú vonulását érzékelteti. S nem utolsósorban becsületessége, őszintesége, mely szavatolja a megidézett magántörténelem valóságát a mögötte zajló világesemények keretében.

Hiszen következő, még korábban keletkezett művében, a *Liane* címűben is emlékezetébe mártott tollal ír. Táguló körökben éleszti föl a meghódított múlt birodalmát, hol az első szerelem lírai rajzában, egy jellegzetesen monogám hajlamú fiatalember fájdalmas-szép, ártatlan kalandját; hol a szülői háztól való elszakadás történetét, hol apja életét, halálát mondja el. *Három korrajz* – ezt az alcímet adja a kötetnek.

De hiszen odaírhatná a meghatározást a gyermek- és kamaszkort az érettségiig megörökítő *Ifjúkor a Belvárosban* című könyve belső lapjára is. Ugyanazok a stílusjegyek, ugyanaz a lassan érő, de részletekig pontos szemlélet mutatkozik meg Granasztói műveiben, az emlékíró módszerét is önmagában horjda: a bejárt életút egy-egy szakasza támad föl képzeletében és követelő erővel vetíti vissza alakjait, álmait, ízeit, muzsikáját.

Egyazon táj, egy századunkbeli ember sorsának panorámáját tekinthetjük be *Granasztói* mintegy két évtizedes írói pályáján. Legföljebb más-más oldalról, az esztendők emelkedő perspektívájában mutatkoznak meg az ifjúság, a férfikor vagy a búcsúzó, végső évek megvilágításában. Így rakódnak egymásra – olykor ismétlődőn, mégis megunhatatlanul – az emlékező reflexiói. Emberi kapcsolatokról, újra meglátogatott városokról, érzésekről, a belső világ változása, érése és megértése szerint alakuló meglátások támadnak az íróban.

Így nő benne az apa képe, apjáé, akivel életében nem sikerült közel kerülniük egymáshoz, de a hiányérzés megteremti egy-egy idősebb, apai barátban a maga kései pótszerét. Remek portrékat köszönhetünk ennek az elemzésnek:

Fülep Lajos, Kassák, Harrer Ferenc

alakját festi elénk emlékezetes erővel. S talán a bátyjával a korkülönbség miatt ki nem élt, fájdalmas testvéri kapcsolat munkál az idősebb barátokkal kialakult és kialvó érzések zavaraban. Szeretet és össze nem illő természet ellentmondása zilálja szét ezeket a szálakat, de a kép, amit Fischer Józsefről és a diabolikusan ábrázolt Kerényi Károlyról rajzol, eleven. S aztán a villanó vázlatok *Le Corbusier*-ről, *Gropiusról*, Alvar *Aaltó*ról, az építőművészet világnagyságairól.

Meghittebbek, melegebbek a megidézett nőalakok, anyja, felesége, az otthonosság, a menedék megtestesítői.

Alakok, álmok; Városok, képek, zene; vagy az utazásait összegző *Karácsony Mallorcán* – a könyvek címe is a belső teljességről árulkodik: egy élet hangulati hullámait, pillanatnyi impresszióit sem akarja számon kívül hagyni a *Proust*-tal alkati rokonságú író emlékezete. S a vallomáshoz tartozik egyik legszebb könyve, az *Itthon éltem* drámai számvetése.

Bármelyiket vesszük kézbe, egyazon kedély éghajlata alá kerülünk: *Granasztóit* olvassuk, a távoli s közeli múltat járjuk be vele, az ő „múló világ"-át, melyen a kultúra, a mély humánum, a szépség örök napja uralkodik.

Vidor Miklós

NAPLÓ

A HÓDOLTSÁGBAN című kötet bemutatója az '56-os Forradalmi Nemzeti Szövetség, a Lakitelek Alapítvány és a Zrínyi Kiadó szervezésében január 7-én, csütörtökön délelőtt 11 órakor lesz a Gellért Szálló különtermében. Közreműködik Sinkovits Imre.

A SZOLNOKI SZIGLIGETI SZÍNHÁZ január 8-án, pénteken este hét órakor mutatja be Shakespeare IV. Henrik című drámáját a nagyszínházban.

A RUTTKAI ÉVA-EMLÉKDÍJAT, az azzal járó aranygyűrűt, valamint pénzösszeget a Vígszínházban hatodik alkalommal adták át. A díjat többségi szavazattal Kaszás Attila színész nyerte el. Az emlékdíj sorsa felett a társulat titkos szavazással döntött.

A RUDOLF STEINER ALAPÍTVÁNY országos iskolahálózat működtetésére kapott engedélyt. Első általános iskolájuk 1992. szeptemberében kezdte meg működését, Budapesten. A Szepes Mária Általános Iskola két osztályában (1. és 4.) nyitott szellemiségű, életmód- és nyelvközpontú oktatás és nevelés folyik. Az 1993–94-es tanévben Budapesten és vidéken több általános és középiskola indítását tervezik, nem kötelezve el magát egyetlen párt, vallás vagy oktatási módszer mellett sem. Az iskolahálózat a természet törvényeinek elfogadására és betartására, valamint a szabadságra neveli majd a gyerekeket. Az iskolahálózat megvalósításának fontos előfeltétele van. Valamennyi cél megvalósításához szükséges biztos anyagi háttér, kidolgozott oktatási-nevelési terv. Mind szülők, mind tanítók és tanárok, mind érdeklődők számára nyitott napokat szerveznek már működő általános iskolájukban 1993. január 21-én, 26-án, és 29-én reggel nyolc órától délután három óráig. Igényfelmérés céljából felvételt hirdetnek az általános és középiskola valamennyi korosztálya, valamint tanítók és tanárok számára, Budapesten és vidéken egyaránt. Diá-

GRANASZTÓI Pál

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp. OMHv Ép.Mus.1992

44,49,sbk.

tőmesterrel együtt 1784-ben 58 napig becsül az egri extrinitárius templomban és rendházban. (EÁL Eger v. ir. 1787 : 551.)

KEVALDI egri asztalos. 1693-ban találkozunk nevével, mint olyannal, aki 1670 táján, tíz éven át a török uralom alatt Egerben mecseteket és sok török házat épitett. (OL Kam. Egri házösszeírások 1693., Ld. meg Egri ferencesek Hist. Dom. I. 1693.)

KÉPFARAGÓ János egri szobrász. Egerben 1730-ban írják össze, amikor a város IV. negyedének 4. fertályaban zsellérként lakik. Működésere vonatkozó egyéb adataink hiányoznak.

KÉPFARAGÓ Kristóf egri szobrász. Az egri városi adóösszeírás 1730-ban mint egri kézművest említi, aki a város I. negyedének 4. fertályában lakik és ott mint vagyontalan zsellért írják össze.

KÉPIKÓ Ferenc egri festő. Az 1721-i egri városi adóösszeírás említi nevét, de működéséről bővebb adatokkal nem rendelkezünk.

KÉPIKÓ István gyöngyösi festő. 1663 augusztusától felcségével, Tarjány Gyenge Ilonával gyakran szerepel a gyöngyösi Szt Bertalan templom anyakönyvében mint tanú. Utoljára Ilona leányának keresztelésén említik nevét 1704. november 12-én. (Gyöngyösi R. k. Pléb. Hiv. Szt B. temp. akve. 2. sz. p. 66. és I. sz. p. 111.)

KÉPIKÓ József egri festő → Michael (Michl) József egri festő.

KHARSZ Mátyás német üveges. Egerben 1687—90-ig szerepel az egri házak felértékelése alkalmából, amikor is 31 forintért megvásárolja a 229. sz. egri házat. (OL Kam. Egri házösszeírások.)

KHINDL mérnök. Tôle való Sarud község határainak 1855. évi rendezés elôtti térképe. (EÁL Úrbéri tkp. n. 301.) 1861-ben Tiszanánán készíti el az úrbéri térképet. (EÁL Úrbéri tkp. n. 375.)

KIFFEL Mihály egri kőműves, akit a városi adóösszeírások 1785. évi kötete említ Egerben.

KIFUSZ György kőműves. Az egri adóösszeírásokban 1824—34 között találkozunk nevével.

GRANASZTÓI Pál

Granasztói Pál [életrajz] = Kardos Noémi:
Tudóspalánták. Bp. Kossuth, 1984 3~~7~~9-335. p. ill

Granantin Pál

A sors iróniája folytán egyedül egy Pestről a rokonaihoz ide menekült magyar származású német tanárnő mert neki válaszolni, merte megérteni.

– *Nein! Hier sind nur friedliche Leute, Frauen und kleine Kinder!* (Nem, itt csak békés-barátságos emberek vannak, nők és kisgyermekek.)

Azzal, mintegy igazolva szavait, rám mutatott, aki anyám visszaemlékezései szerint a csecsemők teljes közönyével tűrtem a történelmi megpróbáltatásokat. A bombázásokra egyáltalán nem reagáltam, csak akkor kezdtem el bömbölni, ha éhes voltam vagy egyéb vegetatív gondjaim támadtak.

– *Das ist kein Platz für kleine Kinder!* (Nem kisgyermekeknek való hely!) – szólt az orosz tiszt anyámra, aki németül csakugyan nem beszélt, de természetesen mindent megértett.

A tiszt oltalma alatt visszatértünk a házba, és látva az ottani nyomorúságot, ő is próbált segíteni a maga módján, akárcsak Karl-Heinz. Konzervvel, kenyérrel.

Mikor ezt a történetet felidézem, mindig *Lev Kopeljov* őrnagy jut eszembe, a kiváló germanista, a későbbi kiváló író és Heinrich Böll barátja. Talán a háborúban szemben is álltak egymással, talán lőttek is egymásra, talán ő nyitott be abba a nedves, hideg pincébe. Kopeljov őrnagy volt felelős a megszállt területek német lakosságának sorsáért, Kelet-Poroszországtól az Elbáig. Kiváló germanistaként talán még azt is tudta, hogy a pannon-barlangrendszer e kis nyúlványában is vannak Goethe nyelvén beszélők. Tudta vagy nem tudta, de bárhol akadt rájuk, emberségesen próbált bánni velük. Ám nem lévén hozzá elég hatalma, többnyire csak a tiltakozásra tellett erejéből. Amikor pedig később írásaiban hánytorgatta fel a szükségtelen akciókat, kitellett a becsülete és emigrációba kényszerült. Innen datálódik a barátsága Heinrich Böllel.

Ki ne ismerné a hős szovjet katonákról koholt hamis legendákat, melyeket ügybuzgó kiagyalóik jól megfontolt politikai célokból visszamenő hatállyal, egészen a szabadságharcot letipró cáriakig terjesztettek ki, az Illés Béla által kitalált Guszev kapitánytól Budapest megkímélésén át egészen Steinmetzig és Osztapenkóig, megmérgezve, hihetetlenné téve azt is, ami valóban igaz volt. És mikor fognak elterjedni az igazi legendák az anyámat a dohos pincéből kisegítő tisztről, a Kopeljov őrnagyokról, akiknek a neve nemcsak az emberi hangon szólni tudó ismeretlen katonaként, nemcsak Kopeljov őrnagyként áldassék, hanem áldassék a gyűjtőtáborok, gulágok névtelen ragjaiként, a hazájukból kitoloncolt otthontalan emigránsként, a Heinrich Böllök barátjaiként is. De ehhez önmagára kell eszmélnie a hamis bálványoktól a méltatlan bálványokhoz fordult korunknak.

A németül beszélő orosz őrnagy tovább vonult, egy másik tiszt vezetésével újabb szovjet egységek érkeztek a faluba, ezek gyorsan kivégeztek három férfit, no nem a németségük miatt, hanem a rendcsinálás végett, lefűrészelték anyám sodrófájának végét, maradék krumplinkból pürétcsináltak,visszakobozták az ajándékba kapott konzerv maradékát, levágtak tíz tyúkunkat és magukkal vitték az egyetlen vindő zsírunkat. Én azonban nagyon örültem a furcsa feliratú ceruzacsonkoknak, melyeket később szomorú arccal dobáltak le a tovadübörgő tehervonatokról, és amikor elérkezett az ideje, Csehov drámáit olvasva mindig ezek a szomorú arcú, mélabúsan integető, tovasuhanó kiskatonák jelentek meg előttem.

A háború elvonult, mint egy pusztító vihar, leverve az élet fájának gyümölcsét, anélkül, hogy a sátán által felbújtott emberi kéz hozzányúlt volna, anélkül, hogy a félve lapuló ember kiérdemelte volna a számadásra hívó szörnyű szót:

– Ádám, hol vagy?

És anélkül, hogy erre azt kelljen válaszolnia:

– Elbújtam, mert félek!

(FOLYTATJUK)

Arckép és kézírás III.

GRANASZTÓI PÁL
városaink tiszta szívű tudósa. MTA építészettörténeti bizottságának ülésén.
1976. XI. 9.
László Gyula

Budapest, 1968. VI. 12.

Kedves Barátom,

A gyűjteményed számára kért és megbeszélt kéziratot szeretettel megküldöm. Ez a Vallomás és ... c. munkám „Vallomás az építészetről" c. részének „Itália" c. fejezet kézirata, második leírásban, amelyből az első ...(befizetés) készült. 1952-ben írtam. Azért választottam, mert természete folytán legközelebb áll általam is nagyra értékelt munkásságodhoz.

Megtiszteltél s köszönöm, hogy gondoltál Rám, őszinte becsüléssel üdvözöl

Granasztói Pál

Félelemmel a Művel szemben s önmagam leghűebb tükörképével őrzöm e kitűnő képmás kedves emlékét.

Végre sikerült PASSUTH LÁSZLÓT lerajzolnom, lejöttek kedves feleségével, Lolával Kecskemétre, a művésztelepre. Bikavért ittunk.
1976. II. 15.
László Gyula
Félelemmel a Művel szemben s önmagam leghűebb tükörképével őrzöm e kitűnő képmás kedves emlékét.
1976. febr. 15.
Passuth László

GRANASZTÓI Pál

Moravánszky 1988b 255.

vész? Mire emlékszik? Kik ma a temetetlen holtak?

Egy kultúrát temet, mégpedig olyant, amelyről a művészetben ritkán esik szó. Pedig összefonódott vele a magyar művészet egy része: a monumentális plasztika ipari üzemekben, szimpóziónokon született meg nálunk a 70-es, 80-as években. Ennek, a privatizáció és a felszámolások áldozatául esett, egykor a művészeknek is otthont adó magyarországi (kétségtelenül) pszeudoiparnak és mára sokszor munkanélkülivé lett munkásainak állít emlékeket — ma Budahelyi Tibor.

Azoknak, akiktől tanult — megismerte a gépeket, anyagokat, szerszámokat, technikákat —, akiknek köszönhete, ha áttételesen is, hogy szobrász lett. Önmagát is temeti tehát, s részben bizonyára a művészetet is. Hiszen a korszerűtlenség, a ráfizetés, a szükségtelenség ismert és sokat emlegetett érv ezekkel az üzemekkel — tán még a művészettel — szemben is. A Csepel Művek-

jek, játékosan finom.

Az alkotó, túlélve saját „halálát", múltját, felsorakoztatja a meghívott másoknak (nekünk), rekeszsorokban, jelekre redukálva, amitől megválik: a különféle megmunkált anyagoktól és hulladékaiktól-forgácsaiktól, a lángvágóval vágott, szélein elszíneződő, rozsdásított acéllemeztől, a különböző fafajtáktól, a festékkel színezett, csurgatott acéllemezektől, a barnított, krómozott vagy rozsdás acéltól, perforált ipari lemeztől, munkásruháktól, a művészi útját jelző iratoktól. Egy jó 20 éves életpályától. Gyári-konstruktív és művészi rendben, elbeszélően, meseszerűen, mint mindig, hol keményebb, hol lágyabb hangot ütve meg, s együtt is megszólaltatva őket. A dobozolás is pop artos ötlet, noha Budahelyinél Csiky Tibor halála és síremlékének gondolata vetette fel 3 éve. Mint Budahelyinél mindig, itt is együtt él a konstruktivitás azzal, amit ellentétének vélhetnénk, a finom hangokkal, a gazdag textúrával, a különféle eljárásokkal árnyalt

Szathmáry Gyöngyi kiá látogató az utóbbi évtized tott anyagával találkozhato mutató egészét valami eg frissesség és energikusság já derült itt: Szathmáry jelenl kásságában a portrédombo a vezető szerep. Ők adtak h laló keretet a kiállítási kolle Ezen belül pedig mintegy h kisplasztikát és egy nagyob kű köztéri makettet láthattu

Szathmáry éremművésze denekelőtt a helyi, szegedi sű tudósokhoz és művészek csolódik. A korrekt, szaksze rék sokaságán át jutott köz szuggesztívebb, szublimálta berfelfogáshoz. Így született emlékezetes *Koós Károly-boly—Nagy*-portré is. Míg a binél az arc barázdáltságát idé dig az utóbbi munkán már a zott szerkezetű, organikus l sű formaképzés dominált. néprajztudós, *Bálint Sándor*

bózis, vérrög és az irodalom

Fiókban hever a világhírű tudós nyolc könyve

fővárosba a véletlen és egy Klárika nevű titkárnő segítette vissza. Straub F. Brúnó budapesti intézetébe próbált bejutni, az állásra még ketten jelentkeztek. Straub nem tudott dönteni, ám hirtelen megszólalt Klárika: professzor úr, Raymund nevű kutató még nem dolgozott nálunk.

Ez hatott.

Az évek alatt csendben óriási tudományos karriert futott be Machovich. A biológiai tudományok doktora lett, Széchenyi-ösztöndíjat kapott, fő kutatási területe a trombózis létrejötte és a vérrög feloldási mechanizmusa. Számtalan publikációja látott napvilágot, tanított külföldön és itthon. A szakirodalomban való említettséget mutató citációs indexe jelenleg 1500 körül van, ezt alig néhány tudós mondhatja el magáról az országban. Mindeközben rákapott az irodalomra. Írt meséket, rövid történeteket, két nagyregényt, összesen nyolc műve pihen a fiókban. Megjelentetésükkel először 1964-ben próbálkozott, majd a nyolcvanas évek közepén. A Magvető Kiadó ekkor azonban „meglehetősen nyegle, lekezelő levélben" utasította vissza egyik regényét. Az eset elkeserítette. Tudomásul kellett vennie, hogy olvasótábora továbbra is csak feleségéből, titkárnőjéből és néhány barátjából áll majd. Idén aztán rámosolygott a szerencse. Egy veszprémi kiadó vállalta: kinyomtatja néhány írását Mesék felnőtt gyerekeknek címmel. Jól ábrázolja az embereket, mondták a lektorok, a SOTE Biokémiai Intézetében dolgozó Machovich professzorral pedig minden tudományos

elnöktől
zein
királyig
ülönleges
gfordult
zetben.

Machovich Raymund rákapott az irodalomra FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

fokozatával együtt madarat lehetett volna fogatni. Még az is megfordult a fejében: ha könyvének sikere lesz, komolyan nekifekszik az irodalomnak.

Rögtön írhatna orvosi regényt akár, bőven van mit feldolgoznia. Anekdotázhatna például Szent-Györgyi Albertről, akinek szobájában ma ő dolgozik. Elmesélhetné esetleg, hogyan került a nagy hírű amerikai Mayo Klinikára, melyet a világ egyik legjobb magánkórházának tartanak. *Reagan* elnöktől Huszein jordániai királyig számos különleges beteg megfordult az intézetben, ahová Machovichot egy furcsa rivalizálás révén vetette a sors. Húsz évvel ezelőtt írt tudományos cikkeire rendre válaszcikkeket jelentetett meg egy amerikai szerző, bizonyos *Whyte Owen*. A két biokémikus között egyfajta versenyfutás, vagy inkább párbeszéd alakult ki, ám akinek *Banderas* és *Stallone* párharca jut eszébe a Bérgyilkosokból, azonnal hagyja abba a fantáziálást: a biokémia szelíd műfaj. Machovich végül felkérte amerikai tudóstársát, írjon egy fejezetet készülő könyvébe, az viszont őt kérte fel néhány előadásra, majd egy négyéves kutatásra a Mayóban. A magyar professzor elfogadta az ajánlatot, kiutazott, dolgozott, tanított, közben pedig mellékesen körbeutazta Amerikát. Aki tehát legközelebb egy Machovich-féle útikönyvvel találkozik, ne csodálkozzon nagyon.

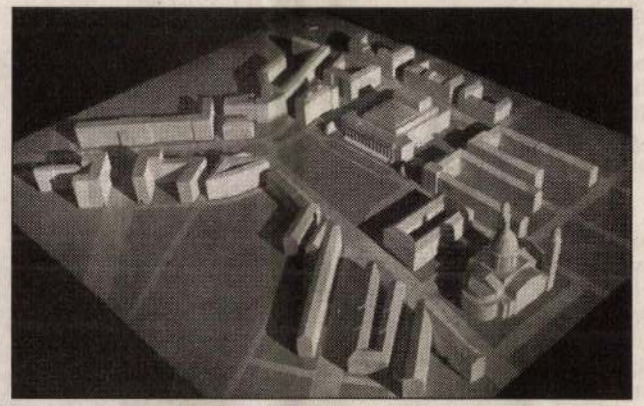
Az élet kész regény.

Csak le kell érte hajolni.

F. Zs.

Nemzetit az Erzsébet térre!

Hamarosan százéves lesz a kérdés: mi legyen az Erzsébet (majd Sztálin, Engels és újfent Erzsébet) tér sorsa? Hiszen csaknem azóta, hogy elkészült az Andrássy út, újra és újra felmerül: bár távolabbi végén a Hősök terével grandiózus befejezést nyert, kiindulópontja merőben méltatlan egy pompás sugárúthoz. Különösen így volt ez akkor, amikor az Erzsébet tér nem egy parkból, egy gödörből és a kettőt elválasztó buszpályaudvarból állt, hanem valódi tér volt. Park, amelyet épületek szegélyeztek, s amelynek a mai Bajcsy-Zsilinszky útra néző oldalán több ház is állt, köztük a mai gödör helyét uraló, roppant méretű Marokkói udvar. A tér huszadik századi történetén végigtekintve megállapíthatjuk: nem volt korszak, amelyben ne izgatta volna az építészeket, bontsanak vagy építsenek-e itt.

1953: a parkba tervezték a színházat

Az első tervek 1905 és 1912 között készültek az Andrássy út torkolatának átformálására: akkoriban kisebb teret akartak itt kialakítani. A harmincas években már jóval tovább mentek a szakemberek, egyesek kifejezetten a Nemzeti Színház idetelepítéséről álmodtak. A hosszú időn át igen népszerű „forum"-koncepció jegyében viszont nagyszabású, egymáshoz kapcsolt térségekből álló városközpontot hoztak volna létre a Kiskörút mentén a Bazilikától egészen a Kálvin térig. Ami magát az Andrássy úti torkolatot illeti, Vágó Józseftől a Módos Ferenc–Tóth Kálmán párosig mindenki rombolta volna, amit ér: a korabeli látványterveken égbe szökkenő toronyházak szegélyezik a mai József Attila utcát.

Az első olyan elképzelés azonban, amely az Erzsébet tér keleti térfalának végleges elbontásával – tehát a Bajcsy-Zsilinszky út és a tér „egybemosásával" – számolt, csak 1953-ban született meg. A főváros készülő rendezési terve radikális átalakítást tűzött zászlajára: az Erzsébet téri park helyén építették volna föl a Nemzeti Színházat, előtte pedig hatalmas térséget nyitottak volna, amely – egy későbbi stádiumban – a lerombolt Belső-Erzsébetváros helyén kialakított óriási térre és a rajta felépített grandiózus kultúrközpontra rímelt volna. (Az idea pikáns részlete, hogy mindez természetesen az akkortájt alig négyéves, igaz, modern stílusa miatt sokat támadott Nyírifféle autóbusz-pályaudvar lebontását is maga után vonta volna.)

Szögezzük le gyorsan, hogy maradtak ezért reális gondolkodású építészek a városban. Az elképzelésről rendezett ankét jegyzőkönyvének tanúsága szerint Schömer Ervin szíve például nemcsak a kivágandó platánokért fájt, hanem a „belvárosi lakosság szociális igényeinek kielégítését" is féltette a tervtől. Borbiró Virgil pedig így nyilatkozott: „az Engels tér beépítése vétek, mert azok az ígéretek, amelyeket helyette kaptunk – hogy az Erzsébetváros helyén egyszer majd egy tér fog helyette létesülni –, nem nyújtanak biztosítékot arra, hogy a városnegyedeknek a zöldterület- és parkszükségletét ki fogják elégíteni". (Borbiró egyébként a Belgrád rakparton építette volna föl a Nemzetit.)

Az Engels tér és az Erzsébetváros ezután maradt a régiben, de a vita korántsem ért véget. Granasztói Pál és Polónyi Károly 1959-ben például alacsony üzletházakkal szegélyezett, nyolc-tíz emeletes épületsávval váltotta volna föl a Marokkói udvar tömbjét, mondván: „a városnak ezen a pontján igen nagy üzleti forgalmat lehetne elérni". 1963 januárjában meg is kezdték a ház bontását, másfél évvel később pedig a mellette álló 14. számú épület is leomlott. (Kevéssé ismert tény, hogy itt alkalmaztak a városban először robbantásos technikát.) Építkezésről azonban szó sem esett, a két telken 1965 júniusában autóparkolót nyitottak. Igaz, a hatvanas évek végén Preisich Gábor még reménykedett – „A Nemzeti Színház idehelyezése elejtettnek tekinthető ugyan, de a Bajcsy-Zsilinszky út melletti sáv beépítése vagy szabadon hagyása felől megoszlanak a vélemények" –, 1973-ban viszont már így fogalmazott: „Az autóbusz-végállomás előtti nagy gépkocsiparkolót a jelenlegi tervek szerint az útfelszín felett nem építik be."

Némi kerülő árán ugyan, de Budapest egykori főépítészének ez a jóslata kétségkívül megvalósulni látszik.

N. Kósa Judit

Granasztói Pál

HÉTVÉGI SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka 23., 20 óra: Cseh Tamás '77 – Desiré-, Baba-dalok és..., 25., 19 óra: Kék, kék, kék
Budapest Bábszínház 23., 10 óra: Hamupipőke, 23., 18 óra: A brutális katicabogár, 23., 20.30: A brutális katicabogár, 24., 10.30: A legkisebb boszorkány, 24., 14.30: Párnamesék, 24., 16.30: Párnamesék, 24., 20 óra: A Rajkó Együttes estje, 25., 10.30: Hamupipőke, 25., 16 óra: Hamupipőke
Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban 23., 19 óra: Macbeth, 24., 19 óra: Figaro házassága, 25., 15 óra: Csongrádi Kata lemezbemutatója
Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió 23., 10.30: Párbajhős, 24., 19 óra: Párbajhős, 25.,19 óra: Bűn és bűnhődés a rácsok mögött
Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió 23., 19.30: Orlando, 24., 19.30: Sóska, sült krumpli, 25., 19.30: Időzavar
Budapesti Operettszínház 23., 19 óra: A cirkuszhercegnő, 24., 15 óra: A cirkuszhercegnő, 24., 19 óra: A cirkuszhercegnő, 25.,19.30: Muskétások
Erkel Színház 23., 19 óra: Csipkerózsika, 24., 11 óra: Háry János, 24., 19 óra: Nabucco, 25., 11 óra: Csipkerózsika
Fiatalok Színháza a Stefánián 23., 18 óra: Hair, 24., 18 óra: Hair
Játékszín 24., 19 óra: Gázláng, 25., 19 óra: Édes bosszú
József Attila Színház 23., 19 óra: Made in Hungaria, 24., 19 óra: Budapest, te csodás!, 25.,19 óra: A bolond lány
Kamra 24., 20 óra: Dadaisták, 25., 20 óra: Dadaisták
Karinthy Színház 23., 19 óra: Bolond vasárnap, 24., 19.30: Bolond vasárnap, 25., 14.30: Arzén és levendula
Katona József Színház 23., 19 óra: Szent György és a Sárkány, 24., 19 óra: Szent György és a Sárkány, 25., 19 óra: Szent György és a Sárkány
Kolibri Fészek 23., 10.30: Alice Csodaországban, 24., 10.30: A fülemile – A bajusz, 25., 10.30: Kukacmatyi
Kolibri Pince 23., 15 óra: Patália
Kolibri Színház 23., 10 óra: Bors néni, 24., 19 óra: Hamlet, 25. ,19 óra: Hamlet
Komédium 23., 19 óra: Pajzán énekek, 24., 11 óra: Ki kopog?, 24., 19 óra: Befogad és kitaszít a világ, 25., 11 óra: Furulyás Palkó
Közép-Európa Táncszínház 24., 19 óra: Nero, Szerelmem
Lézerszínház 23., 19.30: Vangelis 3D, 24., 19.30: Carmina Burana
Madách Kamara 23., 19 óra: Mi újság, múlt század?, 24., 19 óra: Mi újság, múlt század?, 25., 14.30: Üvegfigurák
Madách Színház 23., 18.30: Az ibolya, 24., 15 óra: Macskák, 24., 17.30: Képzőművészportrék, 18., 24., 19 óra: Macskák, 24., 19.30: Royal Kabaré, 25., 15 óra: A magyar operett története, 25., 16 óra: Színészportrék 4., 25., 19 óra: A magyar operett története, 25., 19.30: Ki hozta ezt az időt?
Magyar Állami Operaház 23., 18 óra: Madama Butterfly, 25., 19 óra: Tosca
Magyar Fesztivál Balett 24., 19.30: Viva Verdi!
Magyar Színház 23., 19 óra: Veszedelmes viszonyok, 24., 19 óra: Szentivánéji álom, 24., 19.30: Drága Gizám!, 25., 11 óra: István, a király, 25., 19 óra: István, a király
Merlin Színház 24., 11 óra: Legszebb mesék I–II. Grimm-mesék, 24., 15 óra: Legszebb mesék I–II. Grimm-mesék, 24., 19 óra: Shopping and F***ing, 25., 11 óra: Zene, Zenegér a Merlinben, 25., 19.30: Vérnász, 25., 19.30: Someone Who'll Watch Over Me
Mikroszkóp Színpad 23., 19.30: Hopp, te Zsiga!, 24., 15.30: Szeplős Pötyi, 24., 19.30: Zsebrepacsi, 25., 19.30: Kelet ez nekünk?
Nemzeti Táncszínház 23., 19 óra: Az Egribiancodanza Compagnia előadása
Nevesincs Színház 23., 10 óra: Ágacska
Pesti Színház 23., 19 óra: Cselédek, 24., 19 óra: Kövekkel a zsebében, 25., 14.30: A dzsungel könyve, 25., 19 óra: A dzsungel könyve
Piccolo Színház 23., 19 óra: Rent, 24., 19 óra: Rent
R. S. 9. Stúdiószínház 23., 19 óra: Karácsonyi ének, 24., 15 óra: Karácsonyi ének, 25. ,11 óra: Karácsonyi ének, 25., 19 óra: Rögtönzések Színháza
Radnóti Színház 23., 19 óra: Rokonok, 24., 19 óra: A kripli, 25., 19 óra: Máli néni
Ruttkai Éva Színház 23., 19 óra: Mici néni két élete, 24., 20 óra: A kurvapecér 1., 24., 21.30: A kurvapecér 2., 25., 10 óra: Mosoly mama meséi
Stúdió „K" 23., 19.30: Marcello és Camillo, 24., 19.30: Marcello és Camillo, 25. ,19.30: Konfesszió
Szkéné Színház 23., 20 óra: Lélekutazás
Térszínház 23:, 19 óra: Oszlopos Simeon, 24., 19 óra: Oszlopos Simeon
Thália Színház 23.,19 óra: Portugál, 24., 15 óra: Kacsa, 24., 19 óra: Szentivánéji álom, 25., 19 óra: Svejk, 25., 19.30: Edmund Kean

Ujjé, a ligetben…

A Városliget jegén a XX. század elején

Kő András

A huszadik század elején a szabadkai jégpálya bejáratánál még a következő táblák figyelmeztették a szórakozni vágyó közönséget: „Kutyát a jégre vezetni szigorúan tilos!" Vagy: „Szivarvéget a jégre dobni szigorúan tilos!" Száz évvel később, azaz napjainkban a Városligeti Műjégpályán – többek között – ez áll a házirendben: „Cipővel, cigarettával, papírzacskóval, műanyag pohárral, csillagszóróval, petárdával, bármilyen bottal a műjégpálya jégfelületére rámenni tilos!" Hogy mit hoz a következő száz esztendő? Amíg önök találgatni kezdenek, én gyorsan korcsolyát húzok…

A műjégpálya. A város egyik vidám szeglete. Hóbortos fiatalok, kortalan asszonyok, deresedő hajú férfiak, magányos flótások és gyereknevelő aggastyánok gyülekezőhelye. Mindamellett az utca, a közlekedés rémületéből kiszakított sziget, ahol szabadon lehet kötekedni a széllel, kacskaringózni a térben. És mintha a felhők is megirigyelnék a gyerekeket, urakat és hölgyeket, fergetes körtáncban szédelegnek. Éles szél táncoltatja őket. A feketéket és a fehéreket. A szürkék odébb

Legyünk egy kicsit büszkék: Budapest adta az első műjégpályát Európának. És legyünk egy kicsit szomorúak is: Budapest az utolsó helyszín Európában, amely korszerűtlen, saját erőteleppel működő jégpályát üzemeltet. Maradt a rang, a környezet varázsa, miközben például a bécsi Práter hasonló műjégpályája már csak az emlékezetben él, mint a lóvasút. A Linde típusú sűrítőgépeket 1967-ben felváltották a diósgyőri hűtőgépek, majd 1986-ban a turbók jöttek. A jégfelület 70 x 80 négyzetméter volt, ma – az 1986-os rekonstrukció után – 96 x 174 méter felületen kínálja az örömet annak, aki ide betéved.

Mert ez az a hely, ahonnan nem lehet rosszkedvűen hazamenni. A korcsolyázás közérzetjavító sport, mint egy jó vacsora.

(„Megnyílt a Műjégpálya" – írta 1926-ban a Sporthírlap. „Este 9 óráig nyitva. Délután, vasár- és ünnepnap délelőtt is zene. Belépődíj délután és zenés délelőttön 30 ezer korona, egyébként 15 ezer.")

Tea minden mennyiségben. Nagymamák otthonról hozott termoszai. Egy kortyintás, egy sóhajtás, a műjégpályán kötelező az evés-ivás. Meg a vágyakozás egy Twix

Korcsolyacsodák! Itt már senki sem tekeri, csavarozza a korcsolyáját. 2001-ben mit szólnának egy 1926-os évjárathoz? A gyerek talán sírna, ha ilyet kellene felhúznia. Egy modern Graf 202-es ma 47 500 forint… Egy olcsó férfi korcsolya 14-15 ezer, a hölgyeknek megszámítják tízezerért…

(„Vigyázat! Csak görbítetlen Stahl védjegyű korcsolyát vásároljon. Szemben az Urániával.")

Micsoda rejtélyes vonzalom támad egyikben-másikban, egyikhez-másikhoz, micsoda keserű elepedettség olykor, ami odafűzi őket egy hasonló szegény ördöghöz, flótáshoz, magányosokhoz – mint bizarr virághoz a méh, úgy szállnak, bocsánat, korcsolyáznak a kiszemelt áldozat után.

(„Szenzációs riportok, komoly és tréfás cikkek, versek, körkérdések, interjúk és pályázatok. A Sporthírlap karácsonyi számában. Ára: 5000 korona.")

A jégtér. Az épületsor felől nézve, a bal szélen kordon zárja el a „döhöngőt", itt aztán azt csinálhat a korcsolyázó, ami neki tetszik, középütt – idősebbeknek – a tánckör, a jobb szélen a „palántanevelő". Hopszá, hopp! Egy apróság máris a földön, akarom

Operaház

ILYEN VOLT

ILYEN LETT

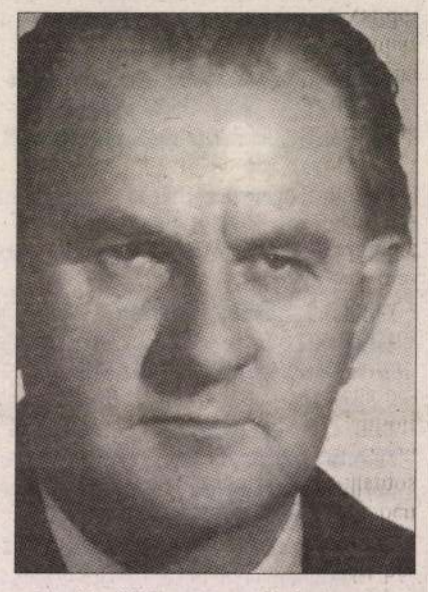

A XIX. SZÁZAD MÁSODIK FELE világszerte a nagy operaházak építésének korszaka. Egyre népszerűbbé válik a dalmű, és a polgárság is most jut el olyan szintre, hogy az azt megelőzőkben mindössze az arisztokrácia sajátjának tekintett szórakozást, a színdarabok, operák megtekintését kikövetelje. Magyarországon az Operaház megnyitása előtt a Nemzeti Színház adott otthont az opera-előadásoknak. Erkel Ferenc, a Nemzeti Színház főigazgatójának köszönhetően 1837 óta játszottak itt operákat. A budapesti Operaház építésének gondolatát 1872-ben Orczy Bódog, a Nemzeti Színház akkori igazgatója veti fel. Több helyszín után végül az akkori Hermina tér mellett döntenek. Az 1863-ban kiírt pályázaton a neves magyar és külföldi építészek közül Ybl Miklós terveit fogadják el. Az Operaház a történeti stílusok újjászületésének idején készült, tervezője a reneszánsz stílus mellett barokk elemekkel keverte. Főhomlokzatán kiugró, árkádnyílásos kocsifelhajtóhoz lépcsők vezetnek, mellette két oldalt Stróbl Alajos alkotása, Liszt Ferenc és Erkel Ferenc ülőszobra látható. Fölötte, az első emelten kiugró középrészben négy oszloppal keretezett öt árkádnyílás, két oldalt a falpillérek között szoborfülke található. A főhomlokzat második emeletén szobrokkal díszített tetőterasz, a harmadik emelet pedig magas mansárdtetővel fedett. A tetőteraszon híres zeneszerzők, valamint négy múzsa szobra áll. Az oldalhomlokzatok négyemeletesek, háromárkádos kocsifelhajtókkal, a bal oldali a királyi lépcsőházhoz, a jobb oldali a művészbejáróhoz vezet. A hátsó homlokzatot három óriás, félköríves kapu díszíti. Az Operaház belső tere is rendkívül aprólékos művészi igényességgel készült. A földszint dór oszlopai fölé az első emeleten kompozitoszlopok kerültek. Az előcsarnok két végén a főlépcső egy-egy ága vezet a nézőtér földszinti bejáratához, majd az emeleti nagycsarnokba és a páholyok folyosójára. A patkó alakú, háromemeletes nézőtér az épület legdíszesebb, legjellegzetesebb része, közepét a díszpáholy kazettás félköríve töri meg. Mennyezetét Lotz Károly festménye díszíti, az épület többi termeiben pedig többek között Than Mór, Lotz Károly, Székely Bertalan és Feszty Árpád képei láthatók. Az építkezés 1875 októberében kezdődött és 1884 szeptemberében ért véget. Az épület több része külföldön készült, mint például a harmincmázsás bronzcsillár. Az ünnepélyes megnyitó 1884. szeptember 27-én, I. Ferenc József jelenlétében zajlott le, a díszelőadáson Erkel Bánk bánjának első felvonásán kívül Hunyadi Lászlójának nyitánya és Wagner Lohengrinjének első felvonása hangzott el. (G. R.)

Egy metropolis krónikása: Granasztói Pál

KOPOGTATÓ

Szepesi Attila

Eredeti foglalkozása szerint építészmérnök volt *Granasztói Pál*. Fiatalon kitűnő tanulmányokat írt a modern építészet és a városfejlesztés témaköréről, ahogy azonban telt-múlt az idő, korábbi „szakszerű" szemlélete egyre jobban megtelt pasztellszínekkel, derűs és borongós hangulatokkal.

A hatvanas években közzétett Ifjúkor a Belvárosban című regényes munkája egyszerre önéletrajzi motívumokkal teli emlékezés és egy metropolis terebélyesülésének jóízű, sokszínű krónikája. Ha valaki, hát Granasztói Pál pesti polgár volt. Születése, eszmélkedése, gyerekkora és neveltetése a Belváros sűrűjéhez kötötte. Ezt a polgárvilágot azonban még át- meg átszőtték a korábbi, patriarchális életforma elemei. Különösen izgalmassá teszi az író művét, hogy párhuzamosan serdül ifjúvá Pesttel és Budával, szinte mint a metropolis ikertestvére.

„A városból ezekben az években a mindennapos séták jóvoltából többet ismertem meg. Sőt, Budapest egészéről ma is él egy kép bennem, ami ebből a koromból, talán még előbbről való lehet. Ezt a képet a pesti Duna-partról láthattam, a Vigadó tájékáról, és most is előttem van, mint némelyik régi álmom..." – írja gyerekkorát felidézve. És beszámol a „villamos viaduktjairól", a korzóról, a fűszerszagú kis üzletekről, a város fölött átszálló zeppelinről. Beszámol a hátsó udvarok, a fűrésztelepek, a mustillatú piacok és a bimbózó szerelmek világáról. Mint régi, megsárgult képeslapok, úgy elevenednek meg krónikája nyomán a budai kertvendéglők, a Liget és a hegyek világa, a téli városon át csilingelve döcögő villamosok, és azok a régi, kedves figurák, akiknek gyermekkora még a kiegyezés elsüllyedt és boldog korában telt...

1980-ban látott napvilágot az író másik remeklése, a Budapest arculatai című esszégyűjtemény, melyben, mint egy pasztellszínű tablóképen, összemosódnak a város régmúlt és modern évtizedei, napsütötte és zimankós évszakai. A helyszínek emlékeket indukálnak az íróban, jelenükön átvilágít a múlt.

Ahogy Granasztói mondja, sokszor „rejtett nézőpontból" látja a terebélyesülő, eszmélkedése idejét mégsem feledő várost. „Az Erzsébet híd táján már az őskorban átkelőhely volt. Pesti hídfőjében római erőd nyomai vannak, mellette gótikus templom áll. Budai hídfőjében kelta település rejlik a földben. A Várhegy falai, tornyai középkoriak. Óbuda önti a rómaiak városának, Aquincumnak maradványait... A Duna ezt a múltat hömpölyögteti. A látvány pedig azt az érzést kelti, hogy ez a hely el sem volna képzelhető – aminthogy alig is volt a történelem folyamán – város nélkül" – írja Budapest városépítészeti arcképe című esszéjében. Az idézett kép, mely egy ódon fametszet és egy modern fotográfia hangulatos elegye, jól érzékelteti az építész és író szemléletét. Mindig azt mutatja, hogy a jelen a folyó tükrében csillámló tökörképhez hasonlatos, melynek átfénylő mélyében és a hullámok törésvonalaiban egyszerre szemlélhető a múlt, meg kicsit tán a jövendő is.

A legszebbek Granasztói Pálnak azok a lírai esszéi, pasztellszínű városképei, melyek a Vízivárosról, a százéves sugárútról, a budapesti terekről, a Terézvárosról és a város téli titkairól elmélkednek. A Budapest arculatai című munkája pedig azt elemzi nagy átéléssel (és nagy ismeretanyag birtokában), hogy fővárosunk azért olyan tüneményes, mert valójában számolatlan kisvárosi hangulatot, sőt olykor rusztikus emléket is őriz, melyek mindegyike egy-egy sajátos színfolttal és hangulattal egészíti ki a kétmilliós öreg metropolis arcképét.

GRANASZTÓI Pál

VIDOR Miklós: Az épitész-iró: Granasztói Pál. = Magyar Nemzet, 1993. január 2. 11. ill.

smerendi. Az ily kifakadásokkal nem cáfo-
Uram, Sz. uram, már ez többé nem polé-

légiumért fogunk folyamodni, és azt meg-
og megjelenni? De nem hiszem, hogy Sz.
tal támadt kritikát csak egy pillantásra is
olvasásra mégsem tartja méltónak, hanem

mek nyilatkoztatott, sajnálom, hogy oly
k kezével szeretik szedegetni, a jelen levél
. urat a közönség mindeddig szerény em-

Henszlmann Imre

58. 59. sz. 493–495. 511–512. 525–528.

életkép-, és állatfestő
stő
, Bécsben is élt hosszabb ideig

miniatüröket, arcképeket festett, a bécsi
volt
évig Pesten is élt

refflich – fölülmúlhatatlan, *ausgezeichnet*
valóban művészi, *unerreichbar* – elérhe-

209. 242–247. 281–285. lap

ábrázolása enyhíti novelláinak leleplező erejét, ez „humanizálja" a történteket. Látásmódja ugyan ilyenkor is meglep, de elsősorban kettősségével. A szentendrei parti tájat például kevesen írták le nála hitelesebben, élőbben: „A strandot erdő szorongatja a víz felé. Igazi erdő. Tavasziasan meztelen – az őszi levelekről leolvadt a hó, megszárították őket a májusi szelek, zörögnek a lábunk alatt és visszakívánkoznak az ágakra. Leheveredünk a fűbe, tejfehér napsütésbe takaródzunk. A fákon is átfolyik a fény, a kezemen is átvilágít. Tisztáson pihenünk, őzcsapat húz el a cserjésben hanyagul: vékony, hajlékony lábú őzek. Hirtelen fanyarhidegen alkonyodik. A szél elfeküdt, és elvitte a naftalinszagot útitársam ruhájából. Tavalyi bogáncs akad a harisnyámba." A leírás, a részletezésnek ez az alaposssága, ugyanakkor költői hitele Kádár Erzsébet egyik legsajátabb jellegzetessége.

Mert – és ez már a novellákból kibontakozó önarckép jellegzetessége – az író nagyon magányos. Vállalta a leszámolás keserűségét és közben – magára maradt. Talán ezért is maradt olyan észrevétlen megrendítően korai, 1946-ban bekövetkezett halála. Pedig alighanem a költői szépségű bevezetés írójának, *Vas Istvánnak* van igaza, amikor Kaffka Margit művészetéhez méri Kádár Erzsébetét s a nagy regényíró lehetőségét és tehetségét sejti meg benne.

A regény elé azonban pontot tett a halál.

Rónay László

Granasztói Pál: Az építészet igézetében

(Magvető, 1966)

Teherbíró órában kell olvasni, mert nemcsak olvasmánynak, hanem mentalitásnak is jó. A *Vallomás és búcsú*nál is éreztük és most Granasztói építészeti, várostörténeti, irodalmi, zenei és képzőművészeti tanulmányainál újra tapasztalhatjuk, hogy a szerző szokatlan összeszedettségre kényszeríti olvasóját. Maga is ilyen összeszedett, körülményes és nehézkes elme, a nehézkességnek abból a fajtájából, amelyik nem tud napirendre térni a felületesen adott válaszok fölött. Minden négyzetcentiméterhez szívós idegszálak kötik, s ha mégis amellett dönt, hogy továbbmegy, fájdalmas műtéttel kell átvágnia ezeket a szálakat. S ilyenkor válnak az elhagyott négyzetcentiméterek igazán élővé, a szakítás sebei mint reflektorok világítanak vissza a megtett útra, és súlyos erkölcsi, építészeti, történelmi és világnézeti problémák átgondolására kényszerítenek. Ezért érezzük azt, hogy Granasztói valamennyi cikke, a szigorúan vett építészeti tanulmányok is kissé emlékirat jellegűek. A múltból örökölt, már csaknem kész anyaggal dolgozik – és úgy kell azt továbbigazítania, hogy a jelen és a jövő egyaránt magáénak érezhesse ezt az architektúrát, hogy el ne meszesedjenek városaink és civilizációnk élő ízületei.

Mondhatjuk tehát, hogy Granasztói néhány évtizedes városépítészeti gyakorlata alatt „rászokott" erre az elmélkedő, a múltat és a jövő lehetőségeit szintetizáló és szinte irodalmi jellegű módszerre? Hiszen végül is mindannyiunk munkájának vannak hasonló oldalai, és legtöbbünk mégsem válik ilyen szintézis művelőjévé, – ellenkezőleg, e könyvet olvasva fedezi fel, mi mindent mulasztott. Van tehát egy másik gyökere is ennek az alkatnak, és ez nem egyszerűen szakmai, hanem társadalmi. Granasztói küzdelmet vívott családi örökségével, a Pest-Budát egykor benépesítő németajkú polgárság normáival. S bár kegyetlen kontrollal minden idegszálat elvágott, ami e normákhoz fűzte, a pedáns és alapos munkát, a körülményes és az egész folyamatot megdolgozó vontatóerőt mégis ettől a ma már múltba süllyedt, de szívós polgárságtól örökölte. „Ha mégis amellett dönt, hogy tovább megy..." írtam föntebb, – nos, mindig a továbblépés mellett döntött. E tanulmánykötet újabb fejezeteit tárja elénk a megújulást kereső belső monológnak.

Sok szála van ennek a vitának. Egyik legmegkapóbb a Thomas Mann-nal vívott küzdelem, aminek tanulságait kicsit mi – a korszerűséget sokszor annyira polgáriasan elképzelők is – megszívlelhetnénk. Mi lehet Thomas Mannhoz illőbb, mint az az alaposság, az a türelem, az a pedáns szintézis és memoár-stílus, amit tulajdonképpen Granasztói is művel? És mégis, Granasztói gyanakvással, sőt néha ellenszenvvel figyeli Thomas Mann „szuper-professzori" felkészültségét és éberségét a művészi vértanúsággal szemben. Pedánsnak, sznobnak lenni? – ezen az áron már nem vállaljuk a szintézist. Mozart esendősége imponálóbb, mert őszintébb és emberibb, – igen, bár Mozart copfot hordott, mégis a modernre fésült polgári copf talán inkább Thomas Mann tartásán ismerhető fel. Ez a gondolatmenet igen jellemző Granasztóira, – s talán le merem írni, objektíve is helytálló. Nem Thomas Mann kvalitásairól van szó, hanem a kvalitások irányáról. Thomas Mann nagy hajója az értől az óceánig úszik, s már lenn van az illatos és fűszerszagú, a már lápi virágokat is termő deltavidéken. Granasztói a „tiszta források" felé tart ivóvízért, – ahogy azt Gropiusztól, Le Corbusiertől és Bartóktól tanulta. Lényeges különbség, mely elsősorban nem a szerzők személyét illeti, hanem a korszak irányváltását jelzi. Mily szép e szempontból a kétféle pedantéria, a Thomas Mann-i és a Bartók-féle precizitás különbsége, amit Granasztói két tanulmánya jelez. Az egyik inkább a művészi személyiség védelmében született, a másik a mű védelmében. S ma már tudjuk, hogy a személyiséget sem a klasszicitás hűvössége, sem a romantika forrófejűsége nem tarthatja meg, hanem csak a mű, a mindig új aktuális mű...

Ezért olyan objektív és aktuális Granasztói minden sora, amit a ma születő műről, a ma építészetéről és képzőművészetéről ír. A művészetet nem fojtó és izgalmas lápi virágok képében jeleníti meg (ahogy pedig sokszor a modern művészet barátai is látni szeretnék),

GRANASZTÓI PÁL

nem a mefisztói kísértés rom ott gyümölcseként, és nem a polgár kívülálló szenzációéhségével. A művészet és építészet az élet szükségszerű tartozékai, fájó szükségleteket, igazi éhségeket csillapító megnyilvánulásai. Nem is élvezeti cikk tehát, – nem is lehet ötletszerűen vagy desszertként adagolni. Sőt, – néha akkor is szükség van rá, ha még nem szoktuk meg az ízét, ha húzódozunk tőle. „Új művészet – rossz közérzet" – írja címként Granasztói az egyik tanulmány elé. S mit olvasunk e cikkben? – „Melléállásom, határozott igenlésem az újat illetően inkább értelmi és erkölcsi eredetű. Onnan ered, hogy újnak lennie kell, az újat mindenestől tagadni életellenes, – a múltbafordulásban, egészében, azonfelül, hogy a régi házak dohosak, penészesek, sőt büdösek is, van olykor valami édes, bűvös, de halálos és fojtogató is, amit vállalni nem lehet." Pedig polgári szemmel éppen ez az édes-bűvös halálos ölelés volt a művészet, most pedig a várostervező, a társadalomtervező ember racionális számításai pótolnák ezt a romantikát? – „Olyan elmélyült kapcsolatra műtárgy és ember között, mint valaha egy Madonna-képen otthon vagy egy piactéri kútszoborral, alig van lehetőség... Mindinkább a dekoráció szükségessége kerül előtérbe a tartalmi igényű műalkotások helyett... mert ez a miénk egy átalakuló világ, ahol a konstruálásé, jórészt az építészeté a szó, ahol mindenekelőtt rendet, formát, alapokat kell teremteni..."

Ez a szerző humán technokrata, humán távlatú mérnök, aki nemcsak a régi görögökig tekint vissza, de mögéje lát a jövőt előkészítő dekorativitásnak is. Aki számára a kultúra maga sem dekoráció, hanem az anyag és a rácsapó nemes rozsdák, emberi reflexiók szétválaszthatatlan szövedéke. Ezért van megbocsátó szava e szigorú jövőre-várás közben még egy Halászbástya előtt is, vagy a pesti eklektika, az életszerű szabálytalanságok, a történelmi mozgás apályosabb periódusai láttán – de innen lendül mindig újra a kérlelhetetlen szükségszerűségek erejével a tisztább és szociális méretekben áttekintett szerkezetek felé. Megszoktuk, hogy a műemlékeket piszkosra maszatolva, az újat pedig sterilen embertelenre sikálva tálalják elénk. E kötet most madártávlatba lendül, és nem a patina piszokrétegével, és nem a sterilitás fényével, hanem a történelmi mélység fénytörésével avatja az építészet kérdéseit emberi kérdésekkel. Talán az egyetlen járható út, amely a szakmai kérdésektől a bölcsességig, az emberek meggyőzéséig vezet.

A könyvet Karátson Gábor rajzai illusztrálják. Tájak, városok, épületek – s nem a fényképek hideg objektivitásával, de nem is a „művészi" interpretálás hazug csapongásaival. Valamennyi rajz olyan dolgot ábrázol, amit fényképről már amúgy is ismerünk. A rajzok dolga csak az, hogy a görög oszlopokat, a gótikus boltozatokat, a Duna-hidak ívelését és Le Corbusier architektúrájának formáit közös fénytörésű, egységes ritmusú emlékképpé redukálják. Ízlés és karcsú formák felé törő intellektus irányították Karátson Gábor tollát, így rajzai ugyanazzal az érzékeny ritmusú élettel töltik meg a könyv lapjait, mint Granasztói gondolatai a múlt és a jövő városait.

Perneczky Géza

Szeberényi Lehel: Jeromos, a kőfejű

(Magvető, 1966)

Szeberényi szatírának szánta kisregényét, de nem lett belőle szatíra. Több? Kevesebb? Más. Amint a bürokrácia esztelen logikája is csak egyik motívuma a *Jeromos, a kőfejű*nek. A publicista számára alkalmasint ez a fontos, és az író nem is röstelli a közvetlen vonatkozásokat az olvasóba vésni. A regénynek ez a rétege valóban szatirikus, ahogy általában elgondoljuk a szatírát. A két emésztőgödörépítő munkás napközben tehetetlenkedik, munkaidő után kezd a maszek-dolgához; s nem azért lazsálnak, mert ilyen a természetük, hanem mert nincs mit tenniök. A nemtörődöm, szeretője után koslató főnök, aki azért a maga módján s hatáskörében messze túlteljesíti hivatali kötelességét, csakhogy e hatáskörön túl ne kelljen néznie; a harmincéves szolgálatban kőkeményre szikkadt földmunkás, aki szaktudását, energiáját, hanyatló erejét egy hiábavaló, sőt kártékony építmény minél tökéletesebb kivitelébe öli: szatirikus alakok, s maga az ügy nagy csábítás a bürokráciát elítélő tirádákra, egy idejétmúlt szabályrend kárhoztatására. Van is egy fejezete a regénynek, ahol a Főnök, a Beosztott és a Gödör gazdája az iránydrámák nagyjelenetére emlékeztetően összefoglalják a maguk álláspontját. Szeberényi valóságos mondandója azonban nem ezekben a részletekben rejlik, melyek csak a gyöngébbek kedvéért való gyakorlati illusztrációi mélyebbre vágó általános elveinek. S hogy ezek nyomára jöjjünk, segítségül kell hívnunk a nemzedék-társ rokonihletésű művét, Örkény István *Tótékjá*t.

Mert a Tótékat és a Jeromost korántsem csak azonos szimbolikájuk kapcsolja össze – pontosabban: nemcsak a félreeső hely jelképpé emelése. E jelkép szükségszerűsége hőseikkel, mentalitásukkal van szoros összefüggésben. Tót és Jeromos: egypetéjű ikrek, jóllehet apjuk nem azonos. Ezen az irodalomban nincs mit csodálkozni. Tót és Jeromos mindketten jóravaló, nem is egészen ostoba emberek, akiket budiba és emésztőgödörbe szorít – a világ? Még inkább tulajdon szolgalelkűségük. Igaz, Tótnak végzete, hogy gazsulálnia kell az őrült őrnagy előtt; frontszolgálatos fiát akarja megmenteni vele, hiábavalóan persze, mert fia már halott, mikor a mentőakció megindul. Szeberényi Jeromosának viszont már nemhogy kipillantása nincs a maga köréből, de indulata se az emberségét, munkáját abszurditásig megalázó külerőkkel szemben. Tót számára nincs más megoldás, – Jeromos nem is ismer más megoldást. Mindkettőjükben a „hol lehet altiszt, azt kutatja" mentalitása testesül meg s ítéltetik el – illetve ők már bele is rokkantak az altiszti sorba, a szolgaság lényükké vált. Az írói attitűd azonban sarkalatosan ellentétes. Örkény egyszerre dühödt és kiábrándult: milyen

MEGHÍVÓ

A 90 éve született

GRANASZTÓI PÁLRA

A városépítészre és szépíróra
emlékezünk

1998. szeptember 22-én, kedden 13 órakor
a Pécsi Művészetek Háza
Fülep Lajos termében
(Pécs, Széchenyi tér 8.)

A városépítészt Vidor Ferenc építész idézi elénk,
a szépíróra Boda Miklós irodalomtörténész emlékezik.

Minden érdeklődőt szeretettel vár

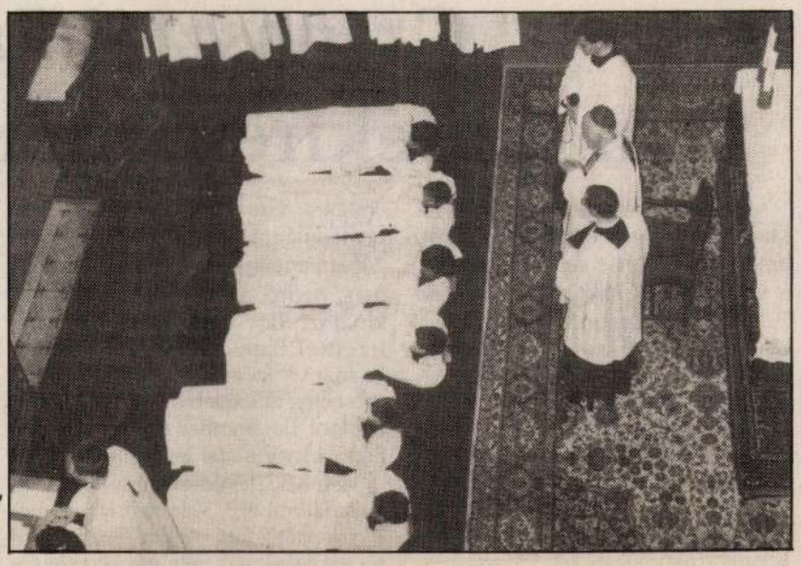
Szilágyi Domokos
Magyar Urbanisztikai Társaság
Tolna-Baranyai csoport
vezetője

Molnár G. Judit
Művészetek Háza
igazgatója

Piarista papszentelés Kecskeméten

Katedra és oltár

A piaristák történetében ritka örömet hozott 1998. április 4-e: hat növendékük részesült a papság szentségében a kecskeméti „öregtemplomban", mai, hivatalos nevén, a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye társszékesegyházában.

Ha kétszer ennyien volnának, akkor is kevesen lennének...
(Fotó: Fellegi Jenő)

Bensőséges és fölemelő családi ünneppé lett ez a nap. Elsősorban a most fölszentelt fiataloknak, akik 1989-ben együtt érettségiztek a kecskeméti piarista gimnáziumban, s együtt léptek be a rendbe. (Az iskolában 1950 óta végzett diákok közül csaknem háromszáz pap áll ma a magyar egyház szolgálatában!) Velük ünnepelt az iskola, amely kibocsátotta őket, s a rend, amely a rendszerváltás adta lehetőségekkel élve ereje végső megfeszítésével vállalta régi-új iskoláinak megnyitását: Vácott és Szegeden gimnáziumot, Kecskeméten és Nagykanizsán általános iskolát, Mosonmagyaróváron mindkettőt; kollégiumot létesített egyetemistáknak Szegeden, középiskolásoknak Sátoraljaújhelyen, Gödön pedig szakmunkásképző iskolát hozott létre, s piarista igazgató vezetése alatt folyik a tanítás a veszprémi Padányi Bíró Márton Gimnázium, Szakközép- és Általános Iskolában is. Érthető tehát a rend öröme, hogy most hatan kezdik meg tanári munkájukat a különböző intézetekben. Ha kétszer ennyien volnának, akkor is kevesen lennének az óriási elvárások és szükségletek kielégítésére... Hasonló helyzetben van ma a magyar provincia, mint a rend alapítója, *Kalazanci Szent József* lehetett: képtelen volt minden igényt kielégíteni, annyifelé hívták a piaristákat. Egyik levelében azt írta, hogy ha tízezer szerzetese volna, az sem volna elegendő...

A kecskeméti társszékesegyházat zsúfolásig megtöltötték a rokonok, jóbarátok és ismerősök. Hetvennél több pap vette körül az oltárt: a szentelendők rendtársai és azok a papok, akikkel eddigi életükben kapcsolatban álltak. A papszentelést *Dékány Vilmos* piarista, esztergomi segédpüspök végezte, aki maga is Kecskemét szülötte, s az ünnepségen részt vett *Marosi Izidor* ny. váci megyéspüspök is, aki hosszú éveken át volt e templom plébánosa.

Dékány Vilmos bevezető szavaiban utalt a piaristák sajátos hármas hivatására: szerzetesek, papok és tanárok lesznek egyszerre. A fölszentelés által Jézus egészen sajátos módon barátaivá fogadja őket — mondotta szentbeszédében —, s ennek a barátságnak aztán egy életen át kell egyre jobban elmélyülnie. [illegible] elsősorban

...vét a börtönben

...erenc szalézi szerzetes emlékezése

...koriban hozta a belügyminiszter egyik hírhedt, az egyháziakat érintő rendeletét, amelyet minden pappal ismertettek. Ebben az állt, hogy ha bárhol demokráciaellenes megmozdulásra kerül sor, a helyi lelkipásztort teszik felelőssé érte.

Előbb a kalocsai rendőrségre vittek, másnap pedig elszállítottak a szegedi rendőrkapitányságra. Ott hallgattak ki, majd néhány nap múlva fölszállítottak Budapestre, a Markó utcai börtönbe, ahol vizsgálati fogságba kerültem. Október végén Kalocsán tartották meg a népbírósági tárgyalást. Egy év tíz hónapot kaptam, izgatás címén. November másodikán, halottak napján kerültem a Gyűjtőfogházba.

Ahogy erősödött a kommunista hatalom, úgy szigorodtak a körülmények, s egyre jobban elszigeteltek bennünket a többi rabtól és a külvilágtól. A hírhedt Kisfogházba kerültem, ahol egy nagyobb teremben húszan-huszonnégyen lehettünk, köztünk három pap: *Kerkai Jenő* jezsuita páter, *Baránczky Tibor* esztergomi egyházmegyés és jómagam.

Kerkai páter rejtegetett egy kis üveg bort, így tehát misézni is tudott, mi pedig vele együtt vettünk részt az áldozat bemutatásán. Amikor egy nap hírét vettük, hogy elszállítanak bennünket, Kerkai páter a bort három részre osztotta: bárhová kerülünk, tudjunk misézni.

Kicsiny orvosságosüvegbe töltöttem a bort, s a motozástól félve a napi kenyéradagba rejtettem a fiolát. Rablláncra fűzve vittek át minket Vácra. A fegyintézetet akkoriban (1950 elején) alakították át politikai elítéltek börtönévé. Mi voltunk az első váci politikai fogolyszállítmány.

Itt került sor arra, hogy az Igazságügyminisztérium hivatalosan átadott bennünket az Államvédelmi Hatóságnak. Civil ruhánkat csíkos rabruha váltotta föl, de szerencsére az ennivalót — a kenyeret és egy darab lekvárt — megtarthattuk. Öten-hatan voltunk összezsúfolva az egyszemélyes zárkában. Ekkor kerültem össze Asztalos Jánossal, *Meskó Zoltán*nal, a nyilasmozgalom magyarországi elindítójával, *Tárczay Felicidesz Román* kultuszminisztériumi államtitkárral és *Dövényi Nagy Lajos* újságíróval, akit *Tarnopolból indult el* című regényéért előbb halálra ítéltek, majd büntetését életfogytiglani börtönre változtatták.

A bort mindig a friss kenyérdarabba rejtettem el, így őrizgettem, s Asztalos Jánossal megbeszéltük, hogy Húsvétvasárnap misézni fogunk. A Szűz Máriához szóló misét mondtuk el a cellában 1950. április 9-én, Húsvétvasárnap, a Feltámadás ünnepén. Bármilyen nagy volt is a fizikai megnyomorítottság, a lélek föltámadt ezen a napon.

Nem sokkal később, 1950. július 3-án szabadultam volna, de bilincsben, láncra verve végül Szegedre vittek, a Tisza Szállóba, az akkori Csongrád megyei ÁVH-központba. Néhány nap múlva hallgattak ki, [illegible] *Grősz József* érsekkel

özösség alapítónője

...ilágban..."

...vé váljon, hogy a kor általános felfogásával ellentétben tanúságot tegyen: lehetséges különböző nemzetiségű és kultúrájú szerzeteseknek örömben együtt élni, és egy közös célért együtt dolgozni."

„A testvériségek legyenek Isten szeretetének jelei: fény és reménysugár az [illegible] világban.

Granasztói Pál, az emlékíró építőművész

Minden író eredeti, ősi élménykincse saját története, a megtett út, amelyen eljutott a fehér papirosig, a vallomásig. Csakhogy *Granasztói Pál*nak öntudatosodó éveiben eszébe sem jutott az írói pálya, képzeletét a nemes, impozáns homlokzatok vonzották, hogy rajzkészségével közelítse meg őket. Kamaszként a föld alatti szövevények, messze kanyargó vasúti sínpárok útvesztője izgatta, a fortélyos terv, amelynek nyomán végül is eltalálnak a fejpályaudvarok végcéljába.

Tervezőirodai mérnökként már figyelmet keltő építészeti, városrendezési tárgyú tanulmányokat publikált, mikor elszánta magát, hogy személyes emlékeihez folyamodjék. S még akkor is inkább a saját kedvére írta meg gyermekkorát, ifjúságát, kifejlődését, majd jó évtizedig hevertette a gyarapodó kéziratot, csak egy-egy értő író-barát biztatására nyújtotta át a kiadónak. 1961-ben érett meg az idő, hogy a Magvető gondozásában napvilágot lásson a *Vallomás és búcsú*, az akkor már ötvenhárom éves, neves építőművész könyve. Azonnal széles körű érdeklődésre és elismerésre talált: egy csapásra hivatott íróvá avatta Granasztóit.

Sikerének titka az az átható őszinteség, ahogyan kevesen mernek szembenézni önmagukkal. Múltját idézte föl, s benne az eleven emlékek visszfényében egy elsüllyedt világot, mégis hiteles valóságában, anélkül, hogy siratná. Izgalmas, sodró olvasmány, noha nem kínál rendkívüli eseményeket, sorsfordító kalandokat. Az észrevétlen köznapok krónikája, közvetlen, természetes előadásban, ahogyan egy hajdani fiatalember rádöbben a világra s megtalálja benne helyét.

Memoár, fejlődésregény, kor- és társadalomrajz? Valamennyi egybeforr lapjain, míg az emlékező türelmesen leás eszmélete gyökérzetéig s megbontja a betemetett történelem humuszát. Épp ez a kettősség adja varázslatát: az ember a történelemben s a történelem az emberben.

A *Vallomás és búcsú* — már a címe is fantáziaindító — nemcsak alaphangját üti le Granasztói írói munkásságának, de mintegy előlegezve összefoglalója is. Mondhatnók: központi főépülete. Szól benne gyermek- és ifjúkori éveiről, a nagypolgári szülői házról, az orvostanár apa hatszobás rendelőlakásáról, s ami körülvette: a rokoni, ismerősi kör, a nevelők, iskolatársak. Majd a családi nyaralások, korai tapasztalatok légköre. Érettségi után az első párizsi út meghitt, baráti diáktársával. Az egyetemi évek, mérnökkollégák, az izgatott kor világnézeti zavarai, viták, eszmei és gazdasági kérdések, jobb- és baloldal, öregek és fiatalok ellentéte: mindez hat rá, alakítja életvitelét.

Időben, térben messze jár, döntő benyomások érik, de a külső eseményekből meghatározó élmény abból válhatik csupán, ami mélyen rajtahagyja nyomát. Ez a belső forma őrzi a történések líráját. Így menti át a tegnapot, jellegzetes alakjaival, légkörével, szinte zenei hatásával. A többi adomány: fogékonysága a tünékeny jelenségek iránt, meghitt, közvetlen előadásmódja, amint az évek lassú vonulását érzékelteti. S legfőképp kendőzetlen becsületessége, erkölcsi tisztasága szavatolja a megidézett magántörténelem valóságát a mögötte zajló világesemények keretében.

Másodikként kiadott, de korábban született művében, a *Liane* címűben is éles emlékezetére bízza magát. Táguló körökben éleszti föl a múlt birodalmát az ideális első szerelem tükrében, ahogyan egy jellegzetesen monogám természetű fiatalember megélte. Így mondja el a szülői háztól való elszakadás történetét is, így idézi föl édesapja életét és halálát.

A korrajzi hűség hatja át *Ifjúkor a Belvárosban* című könyvét is. A lassan érő, de részletekig pontos szemlélet mutatkozik meg Granasztói műveiben, ez határozza meg emlékírói módszerét: a bejárt életút egy-egy szakasza támad föl képzeletében, hogy visszavetítse szereplőit, döntő mozzanatait, eredményeit és csalódásait. Egyazon táj, egy századunkbeli ember sorsának panorámája bomlik ki előttünk a mintegy két évtizedes írói pálya egymást követő köteteiben. Más-más oldalról, az esztendők emelkedő perspektívájában mutatkozik meg az ifjú-, a férfikor vagy a búcsúzó, végső szakasz megvilágításában. Emberi kapcsolatokról, újra meglátogatott városokról, nagy találkozásokról vall, így rakódnak egymásra az emlékező reflexiói. A belső világ változása, érése és megértése fűződik hozzájuk, s ahogy visszaidézi őket, magáról is mind többet tud meg.

Már másképp látja apját, akivel nem sikerült közelebb kerülniük egymáshoz, s ez a hiányérzés teremti meg egy-egy atyai, idősebb barátban a maga kései pótszerét. Remek portrékat köszönhetünk ennek a fölfedezésnek: *Fülep Lajos*, *Kassák*, *Harrer Ferenc* alakját állítja elénk megelevenítő erővel. Szeretet és össze nem illő természet zilálja szét a szálakat, de a kép, amelyet pályatársairól, *Fischer Józsefről*, *Borbíró Virgil*ről fest, emlékezetesen friss és karakteres. Éppígy a diabolikusan ábrázolt *Kerényi Károly-portré*. Majd a villanó vázlatok a modern építészet világnagyságairól; látóközelbe hozza *Le Corbusier*-t, *Alvar Aaltót*, *Gropiust*.

A gazdag arcképcsarnokot meghitten egészítik ki a fölidézett nőalakok, anyja, felesége, az otthoni menedék megtestesítői.

Könyvei, az *Alakok, álmok*, a *Városok, képek, zene*, vagy a *Karácsony Mallorcán*, mind a sokoldalú belső világról tanúskodnak: egy élet hangulati hullámait, röpke impresszióit sem hagyta számon kívül az író. S vallomásának egyik legszebb dokumentuma az *Itthon éltem* drámai számvetése.

Egyazon szellem és kedély éghajlata alatt született valamennyi. A távoli s közeli múltat járjuk be Granasztóit olvasva. Az ő „múló világ"-át ismerjük meg, melyen a kultúra, a mély humánum, a szépség örök napja uralkodik.

Vidor Miklós

Doby János

Reggeli rigófütty

Macskánk ma reggel
rigófüttyre ébredt
a paneltorony
negyedik szintjén.
Vedli a szőrét
s egyre ösztövérebb —
hol hullassa el?
padlásunk, se pincénk.

Szagos füvek helyett
szőnyegpadló bolyha
fésülgeti csak
hempergés közben.
Nem hinném, hogy ettől
fiatalodhatna,
mégis minden kinti
neszre talpraszökken.

Együtt várjuk mi
a tavasz érkeztét,
s vedlenék én is
— közben meg ne haljak! —
még hogy vedleném
a rám idült öregség
kócos sörényét,
ami gyatra hajnak.

Örök
Apor Vilmos

Még 1989-ben történt — amikor már készülődtek Apor Vilmos boldoggá avatására — a győri püspöki hivatalból *Szőke Gyula* kanonok kérte fel *Borza Terézt*: készítsen egy

G. Komoróczy Emőke:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Granasztói Szilvia

CSALÁD ÉS ISKOLA

1966 JAN - 1

1021

GRANASZTÓI SZILVIA rajza

mesztenek. A kertet anyja gondozza. Ő segített neki, de mióta bejáró, nem tud. Van három kecskéjük, két disznójuk és a baromfiudvar is elég népes.

Farkas Gyula mégis úgy tudja, hogy anyja *„nem dolgozik"*. Ezt

Granasztói Silvia, grafikus

MDK

Rajza. Repr

Radnóti Miklós: Június

25

CSALÁD és ISKOLA, Bp. 1965. június

XVI/6.

Gyermekkori kihívás, grafikus. MDK

Két rajza.

Repr.

A. A. Mikus: Az állatkertben 20

XVI/7

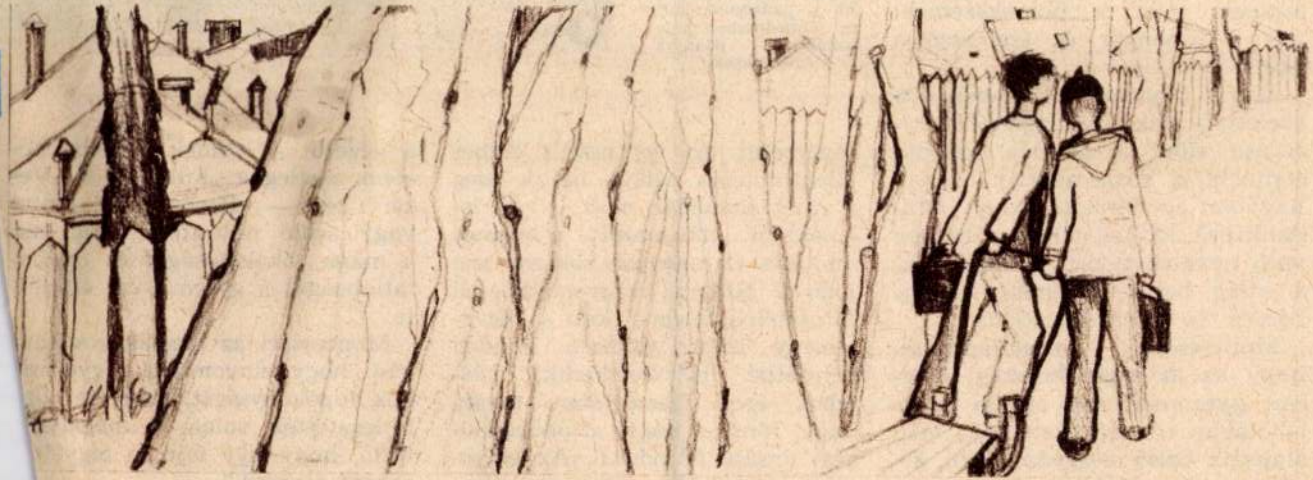
Csalódás a színházban, ksz. 1865. július

Gyanarabói kikiria, grafikus NDK

Rajza. Repr.

Kovács Ilek: Lucike 27

Családi és iskolai, Bu. 1965. augusztus XVI/8.

GRANASZTÓI SZILVIA rajza

rülnek ki az életbe. Olyanok lesznek mint a homokszemek: jön a szélvihar és szerteszórja őket."

Maria Montessori 1937-ben írta ezeket, a második világháború kitörése előtt. A nevelők hatodik nemzetközi kongresszusán, Koppenhágában azt hirdette, hogy „mindenkinek ki kell állnia a békére való nevelés mellett." Beszédéből a világ helyzetén érzett kétségbeesés és félelem érződött.

Montessori megállapította, hogy az az engedelmesség, amelyet gyermekeinktől otthon is, az iskolában is megkövetelünk, nem alapszik belső meggyőződésen, kizárja a meggondolást és az igaz-

lamok hatalmas ... képét, ezen ugorják ki a „sántaiskolát", és játék közben megismerik hazájuk földrajzát

ságérzetet. Az így nevelt ember ellentmondás nélkül hajlik meg a sötét hatalmak előtt is. Az iskolákban alkalmazott nyilvános büntetés és megrovás sokszor nem jobb a hajdani szégyenoszlopnál és esztelen félelmet kelt a közvélemény iránt; áldozata minden helyzetbe beleilleszkedik, odaadást érez igazságtalan tanára vagy főnöke iránt, alsóbbrendűségi érzése állandósul. Az elnyomott egyéniségű ember szemében a veze... sőbb es... zér" lép — először az a vagy szülő testesítette m a maga tökéletességét é tatlanságát a gyermekke te.

Montessori az iskolá írta, hogy elnyomták kek fogékonyságát, a fejlesztették volna, totta, hogy „így faj rabszolgaságggá."

Gramantói Sándor, grafikus XVI.

Rajz. Repro.

Baloghné Istvánka: Simonyi tanár úr
tornacipője 28

Szakáld és Vidra, by 1965. október XVI./60

MDK

Gracsantói Szilvia [grafikus ?]
bábtervező ?

Karátson Gábor cikkének illusztrálásához Gracsantói Szilvia bábjairól készült néhány nyomat.

Karátson Gábor: Papírbábjaim kalandja 24.

GYERMEKUNK, Bp. 1969. február XX/2

MDK

Gramantári hilvia, [?]

Kőműves kezek művészete c. kiállításának ismertetése.

R. Gy.: Plusz egy műhelytitok

M. S.

Népszabadság, Bp. 1970. dec. 6.

Grafikai Szikla, ipartörténeti

„Színes kövek művészete" c.
könyvének ismertetése.

— : Ajánlják

34.

Gyermekünk, Bp. 1971. március

XXII/3.

Gyarmathy Lilla, [grafikus, keramikus]

Megjelent műve: a Művészet sorozat mozaikművészetről szóló kötete.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti Könyvszemle 162–165.

JELENKOR, Pécs, 1971. február XIV/2.

Granantói Silvia, iparművész

- Kínai kőrelief művészete c. könyve a Corvina kiadó Műhelytitkok c. sorozatában.

– : Műhelytitkok
Magyar Ifjúság, 1970. X. 2. 2. o.

Granasztói István, grafikus

MDK

Rajz.

Repr

A. A. Milne: Mackómese 14.

Család és otthon, kb. 1965. szeptember XVI/9

Grammatói kiállítás, grafikus TDK

Rajza.

Repr.

Szabó Lőrinc: A légy 19

CSALÁD és ISKOLA, 1946. január XVII/1

Granasztói Szilvia, textiltervező-művész.

Bálint Endre 1976-ban a volt Erzsébet királyné most Korányinak nevezett szanatóriumba került. A bejárat aulájában a falon Derkovits, Dési Huber reliefjei mellett van még egy mozaik, Vajda ikonos önarcképe után készítették Bálint Endre Granasztói Szilviával.

Bálint Endre: Életrajzi töredék X.
Életünk, 1980.9. 450. old.

Gromaszlói Szilvia

Műve szerepel Vadtay Elemér gyűjteményében.

Dévényi Iván: A „hites fotográfus" gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 13. l.

Gyarmathi Sibyla, ifjú művész

Játszunk a hóval! c.

képünk

↓

— : Most jelent meg

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 11.

Granasztói Szilvia, bábkészítő

— Maskara, avagy Mese a búsképű, becsületes favágóról. Gyermekregény bábozóknak. Írta és a bábokat készítette Granasztói Szilvia —

—: Ht — : Most jelent meg. 21.

Népszabadság, Bp. 1980. jan. 13.

Gyarmathi Szilvia

Gyarmathi Szilvia és Koós Ivan kiállítása és gyermekfoglalkozás a Józsefvárosi Kiállítóteremben.

— : Kiállítások.
Művészet, 1979. szeptember – 47. lap.

Granasztói Szilvia, járműves

Játsszunk háborút c. könyve
megjelent.

— : Nem csak fiataloknak 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 26.

GRANASZTOI SZILVIA, keramikus

A Corvina MUHELYTITKOK c.sorozatában:"SZines kövek művészete"/1970/művé.felmerült a kérdés,hogy az illusztrációk között miért nem szerepelnek sajat művei?-Tilta kozott.Szerinte oly nagy a képzőművészet egészéből bemutatható képanyag,hogy szerénytelenség volna hivalkodni sajat illusztrációival.De ezt müveik ismereetében alszeméremnek tartjuk,művei ellentmondanak ennek.
104.old

S.NAGY KATALIN: Könyvekről----Műhelytitkok 101.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 12.sz. Bp.

GRANASZTÓI SZILVIA, keramikus

"Szines kövek müvészete" /1970/c.könyvében irja:A müvesség,a tárgy megmüvelése elválaszthatatlan az elödök munkáinak és szemléletének a müraj esztétikai törvényszerüségeinek ismeretétol. 102.old

S.NAGY KATALIN: Könyvekről----Mühelytitkok 101.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 12.sz. Bp.

GRANASZTÓI SZILVIA, keramikus

A Corvina MŰHELYTITKOK c.sorozatában könyve:"Szines kövek művészete"/1970/.-Az otthoni mozaik készitésre biztat."Ötszáz évig halott volt a mozaik"irja könyvében. 102.old

S.NAGY KATALIN: Könyvekről----Műhelytitkok 101.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 12.sz. Bp.

GRANASZTÓI SZILVIA, keramikus

"Szines kövek művészete/1970/c.könyvében bemutatja a makedon főváros,Pella padlóképeit,kavicsmozaikjait és elmagyarázza az ókori és keresztény mozaik közötti különbségetBizáncról és Ravennáról is úgy ir,hogy az olvasó észre sem veszi: stilustörténetből is oktatják közben.Kiderül,hogy nem elegendő a mesterség technikai olgalanak elsajátitasa. 102.old

S.NAGY KATALIN: Könyvekről----Műhelytitkok 101.old

VALÓSAG, A TIT. folyóirata, 1973. 12.sz. Bp.

GRANASZTÓI SZILVIA, keramikus

"Szines kövek müvészete"/1970/c.könyvéből:Antoni Gaudi spanyol épitész ujrafelfedezte a mozaikot.Ahogy divatossá vált a textil falipép,a subaszőnyeg-készités mint főként női,az otthont diszitő tevékenység,kialakitható a padlómozaik,a kavicsmozaik divatja.A dunai kavicsok változatos szinükkel és formagazdagságukkal alkalmasak arra hogy ezt diszitésre felhasználjuk. 102.old

S.NAGY KATALIN: Könyvekről----Műhelytitkok 101.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 12.sz. Bp.

GRANASZTÓI SZILVIA, keramikus

"Szines kövek művészete"/1970/c.könyvéből:Dunai kavicsból a környezetét alakító ember kertjében,nyaralójában, vagy akar lakása falara is geometrikus szerkezetü,stilizalt növény-állatfigurat,emberit anrazoló mozaikkompozíciót tervezzem.A mozaik-a technikából adódóan-a ~~xxx~~ tervezőt egyszerüségre,világos előadasmódra,meggondolt szerkesztésre készteti. 102.old

S.NAGY KATALIN: Könyvekről----Műhelytitkok 101.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 12.sz. Bp.

Granasztói Szilvia, textiltervezőművész

Animációs textilek.

Granasztói Szilvia és Koós Iván kiállítása és gyermekfoglalkozás, a Józsefvárosi Kiállítóteremben.

Koós Iván: „Báburk". (repr.)

Művészet, Budapest, 1979. szept. 47. old.

„Ez egyszerű, mint a pofon"

GRANASZTÓI SZILVIÁVAL beszélget Radnóti Sándor

„Például ez egy csoport volt, nagyon rossz gyerekekből. Tehát rosszak, és a rosszakat különben én szoktam kapni, mert a rosszakkal azért az elit tanárok nem foglalkoznak. Nagyon rosszul beszéltek, nagyon csúnyán, rendkívül rossz volt a szókincsük, sivár volt, és csak olyanokból állt, hogy hülye vagy, marha vagy. Szóval szegény, sivár, de helyes gyerekek, csak végtelenül igénytelenek."
Granasztói Szilvia munkáinak műfaját nehéz meghatározni. Bábos, pedagógus, kidolgozta és sikerrel alkalmazza a kreatív esztétikai nevelés egyéni módszerét, amelyben báb, ének-zene, mozgásos játékok, népszokások feldolgozása és rajz együtt kapott helyet. Könyveit *(Játsszunk a bábuval!, Maskara, Ünnepsoroló)* tanítók és óvónők kézikönyvként használják. Mindig a saját útjait járva eljut a legnehezebb helyekre, ahol az ő „szelíd játékaira" a legnagyobb szükség van: peremvárosi elesett, elmaradott gyerekekhez, cigányklubokba, öregekhez, deviáns fiatalokhoz.

Ezt ismered-e?

Hogyne ismerném, ezek a Martinovics-összeesküvés levágott fejei, amiket Te készítettél textilből a Jeles András filmjébe. Na, Szilvia, kezdjünk el beszélgetni. Az előbb megmutattál egy fényképet, amely az én lányomnak a gyerekkorából való, ahol három kis cigány gyerekkel látható együtt. Ez mindig nagyon jellemző volt a te dolgaidra, hogy szigorúan nem válogattál. De mintha nem is jutott volna eszedbe, hogy válogathatnál a társadalmi rétegek között, és összehoztál cigány gyerekeket értelmiségi gyerekekkel, bűnözőcsemetékkel foglalkoztál, és ami a legmegdöbbentőbb volt, haldokó gyerekekkel. Jártál elmebetegekhez és öregekhez is. Mindegyikükkel megtaláltad valahogy a hangot, és emlékszem, hogy különböző nagyobb és kisebb eseményeken, nem tudom én, a Néprajzi Múzeum aulájában tömegeket tudtál mozgatni. Mi van emögött? Hogy működik ez?

Ezek úgynevezett kreatív gyerekfoglalkozások voltak. Akkor még nagyon sokan csináltuk, most sajnos kevesebben. Tulajdonképpen igazi nagy játék, képzőművészeti foglalkozással kiegészítve. Ez a dolog ismert, szóval ez nem meglepő, hanem neked talán az a meglepő, hogy milyen elánnal csináltam, és talán az a meglepő, hogy ennyiféle embert hoztam össze, ugye? Hát nem válogattam, de egyszerűen azért, mert eszembe se jutott válogatni; én nagyon korán megismerkedtem az úgynevezett egyszerű réteggel. Kőfaragó akartam lenni, és a képzőművészeti gimnáziumnak a nyári gyakorlatait kőfaragók között meg munkások között töltöttem. Elég sokat csavarogtam is, az utcán is elég sokat voltam mint kisgyerek. Ez régi dolog, az egyszerű emberekkel a kontaktus mindjárt mindig jó volt, sőt otthonos, ott volt a háztartási alkalmazott, falusi lány, aki nagy hatást tett rám. A falusi lányokkal, akik rám vigyáztak, meg a takarítónőkkel meg a házmesternővel jobb viszonyban voltam, mint a rokonságommal.

És ez a bizonyos kreativitás, amiről beszéltél, ha jól értem, az, hogy a különböző játékokból részben kinöveszteni akarod a történetmondást, részben pedig kinöveszteni mindenféle képzőművészeti tevékenységeket is. Ez a te gyerekkorodban megvolt, vagy pedig épp azért csinálod most, mert nem volt meg?

Nem volt meg. Illetve azt éreztem, hogy ez egyszerű, mint a pofon. Ilyennek láttam mindent, ha mentem bárhova, ha bármiről szó volt, belül mindig ez volt, ez elevenedett meg, keletkezett mindennek egy ilyen tere. A kreativitás a modern pedagógiába végül is betört,

GRANASZTÓI Szilvia

és akkor találkozott az én eredeti elképzelésem ezzel. Mondhatod így is, ahogy te fogalmazol, hogy kreativitás meg játék, de azért azt se felejtsd el, hogy nálam a bábjátékból, bábművészetből, vagyis a bábszínházból jött, mert azért eredetileg az az igazi foglalkozásom. A bábozás vagy bábszínház mondjuk az első, és az viszont tényleg ősi.

Hát igen, az biztos, hogy a bábjáték, ahogy mondani szokták, Gesamtkunstwerk, összművészet, mert van abban képzőművészet, történetmondás, sztori, színjáték, mindenféle egyéb kézügyességek, magának a báb mozgatásának a kézügyessége, tehát ideális arra, hogy gyerekekkel foglalkozz. De úgy látom, te nemcsak gyerekekkel foglalkozol így. Nekem mindig az volt a megfigyelésem rólad, hogy te lényegében ezt a kreatív képzést, vagy minek nevezzük, nullától százéves korig lehetségesnek tartod.

Tudod, öregek otthonában is voltam, emlékszel, ugye, a fényképekre.

Van különbség öregekkel való munka és a gyerekekkel való munka között?

Talán abban, hogyan közelíted őket meg. De igazából számomra nincs különbség, mert mindenki egy egyéniség, színes, szóval amilyen, olyan, de egy ember, és ha lehetséges vele játszani vagy foglalkozni, akkor én semmiféle akadályt nem látok, akkor lehet akár százéves is. Emlékszem egy idős nénire, akivel csodálatosan lehetett bábozni, verset mondott, énekelt, játszott a farsangon.

Nézzük csak végig kicsit, Szilvia, próbáljuk meg felsorolni, milyen formákban csináltad már te ezt a dolgot. Csináltad ugye gyerekekkel, itt a gyerekek közt is különbség van, csináltad kis csoportban éveken keresztül baráti körben...

Igen, úgy kezdődött, sőt, a férjem, Karátson Gábor most mesélte, hogy kicsit neki ez rossz is volt, kicsit a családomnak teher volt, hogy én a lakáson kezdtem ám ezt el, teljesen egyedül, mikor a fiam, Dávid és János kicsik voltak. Minden úgy indult, még nem voltam tanár, nem volt szakmám, kicsik voltak a gyerekek, és otthon voltam velük. Jöttek a baráti körből gyerekek, egyre több gyereket hívtam, már könyörögtek, hogy megint jöhessek, a végén minden héten jöttek, és levelet írtam, hogy jöjjenek. Ez egy házi szakkör lett két év alatt, és olyan hallatlan euforikusan jó, nekem euforikusan jó volt, csodálatos, a legtöbb barátom gyereke járt ide, ők is úgy emlékeznek vissza, hogy nagyon jó volt. Gábor utólag úgy mondja, hogy kegyes türelemmel fogta ezt akkor föl, habár emlékszem, hogy dühöngött, meg a gyerekek is kezdték unni, a saját gyerekeim, szóval úgy mondta, hogy szerinte ez volt nekem a tanulóidő, és ezért volt toleráns, tehát én akkor jöttem rá, hogy mit akarok, ez az egész fantáziálás a lakáson, szabad térben, teljes szabadságban. De a család ezt már nem bírja, mert gondold el, hogy harminc idegen gyerek megszállja a gyerekszobát.

Igen, akkor következett egy második fázis: kezdtél eljárni. Akkor nem volt decembered, emlékszem, mert december elején elkezdtél betlehemezni.

Most sincs. Ez azóta sincs, csak a te lányod nőtt fel. Karácsony, az teljesen a betlehemezés, igen, tudod, már könyvet is csináltam róla, most már a betlehemezés szakma. De akkor az is igazi volt, házról házra járva, betanultuk a gyerekekkel, és mentünk, mentünk kórházba is, voltam öregeknél...

Hogy is volt, várj, próbálom felidézni, ahogy itt csináltad például nálam. Tehát először van a szent történet.

Hogy hogyan is történt? Hát itt, úgy emlékszem, az volt, hogy lepjük meg afféle gyerekprodukcióval a szülőket, és emlékszem, Vági Gábor kisfiától, Pétertől indult ki, hogy egy modern történet legyen. Tehát mai lakótelepi lakásba várják a Krisztust, aztán ún. szituációs játékok voltak, és ebből lett valami. Elég sok ilyen esetlegesség, tehát játszás kell ahhoz, hogy eljussunk addig, hogy a szülőknek bemutathassuk. De a gyerekek nagyon szeretnek szerepelni, alakítani, és szerintem csodálatos, amikor elkezdődik a szerepjátszás. Én amatőrnek tartom ebben magam, sőt, azt mondom, hogy dilettánsnak, ahogy egy ilyet megcsinálok, minthogy nem vagyok rendező, éppen ezért megvan az amatőrnek az öröme, s aki hivatásos rendező, az biztos nem így örülne ennek, mint én. Hogy van egy nagyon nagyfokú barátság a gyerekekkel. Volt. Most már azért múlt el, mert megnőttek.

FOTÓ: NAGY FÜLÖP

Betlehemezés a Néprajzi Múzeumban

De ez a barátság létrejött a tanítványaiddal is, a bűnözőkislányokkal is, mindenkivel.

Személyes kapcsolat keletkezik, igen. Ehhez az kell, ezt anélkül nem lehet.

Térjünk vissza ahhoz, hogy van a szent történet, vannak dalok.

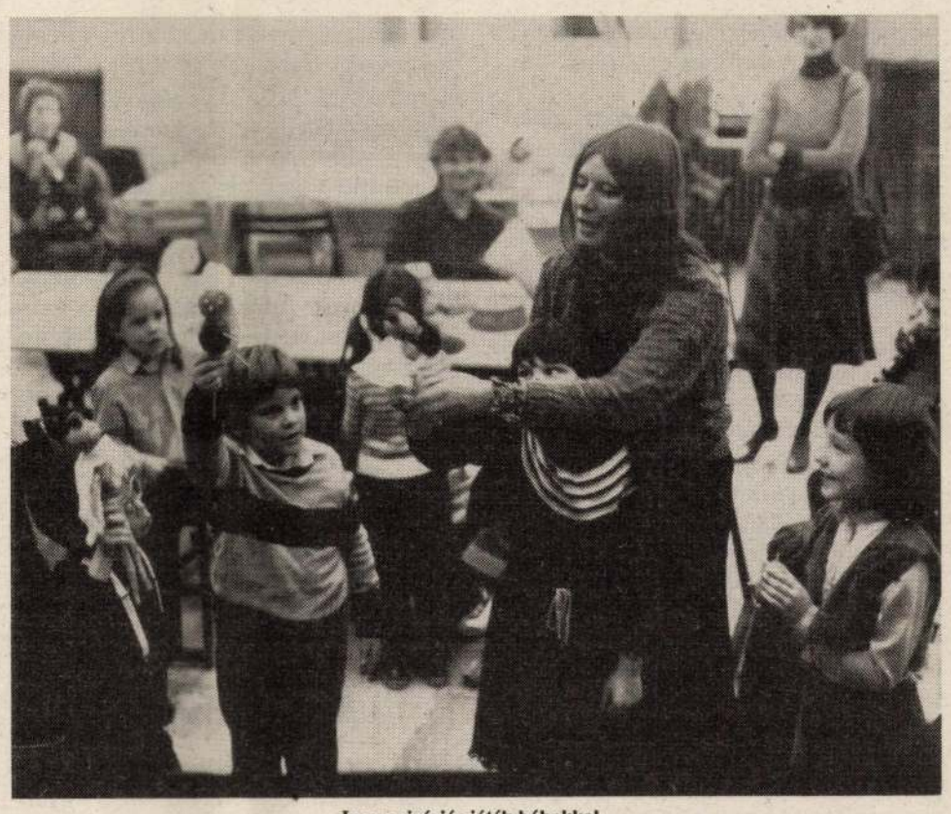
Ez néphagyomány, gyönyörű, csodálatos dalok vannak, tájegységek szerint is. Vannak párbeszédek, ízesek, csodálatosak, vannak a pásztorok, karakterek.

Ha nincs december és nincs betlehemezés, akkor mi van ehelyett, tehát mi az alap, mi a kanonikus történet?

Hát akkor mint ún. bábcsoportvezető a Zsolnai iskolájában, ebben a képességfejlesztő központban, a törökbálinti iskolában tanítok nyolcadik éve félállásban, és ott tantárgy a báb, és megvan a tanmenete, már tankönyv is van belőle. Foglalkoztam azzal, hogy leírjam és megszerkesszem a tantárgyat, és így van bemutatóóra, nyílt óra, produkció. Tehát ugyanúgy van menete, mint a többi tantárgynak, csak mondjuk, egy kicsit másképpen.

Mi az anyag, miket játszotok?

Hát mesét. A kedvenc mesét, most például a Tornyocska című mese, az egy csodálatos mese, mert bebújik hét állat, biztos ismered, az ősi kesztyűmese. Bebújnak az állatok, bekéredzkednek, és a kesztyű megnő. Az olyan gyönyörű. És annak a változata a Tornyocska, Szamuil Marsak írta. Az ötödikesekkel például év végi műsor volt, záróműsor, ilyenkor ötszáz ember előtt adjuk elő. Például ez egy csoport volt, nagyon rossz gyerekekből. Tehát rosszak, és a rosszakat különben én szoktam kapni, mert a rosszakkal azért az elit tanárok nem foglalkoznak. A Tornyocskát választottam nekik, mert nagyon rosszul beszéltek, nagyon csúnyán, rendkívül rossz volt a szókincsük, sivár volt, és csak olyanokból állt, hogy hülye vagy, marha vagy. Szóval szegény, sivár, de helyes gyerekek, csak végtelenül igénytelenek. Ezért találtam azt ki, hogy kötött szöveg legyen. Mert van, amikor jó a rögtönzés, milyen szép tud lenni a rögtönzött játék, itt viszont éppen az volt a jó, hogy olyan volt, mint egy végtelen hosszú darálás, hogy *Áll a mezőn egy tornyocska, kicsit kopott, kicsit ócska stb.* És szeretik megtanulni, élvezik, és nekik fontos, hogy kötöttség legyen. Na most akkor jön a produkció, meg kell csinálni, kell Tornyocska, farkasnak farkashang, mackónak mackóhang. Ezt bármilyen korosztállyal csinálnám, most a gimnazistákkal szerepeltünk karácsonykor, gondolj bele, kilenc-tizedikesek, hát azok végül is már szerelmesek, diszkóba járnak, felnőttek, és azokal szerepeltünk megint ötszáz fő előtt karácsonykor, a nagyközségi művelődési házban. Ott is azt láttam, hogy nem kötődik ez korosztályhoz, szeretik azt az emberek, hidd el, bárki nagyon szeretné, hogy ő egy ilyenben részt vegyen. Csak ez olyan munka, hogy utána mindig nagyon fáradt lehetsz, mert nagyon-nagyon, hihetetlenül részt kell venned és aktivizálnod magad. És én

Improvizációs játék bábokkal

abba a hibába estem, hogy nagyon sok ilyen csoportom van. Most nem is beszéltünk a nevelőotthonról, javítóintézeti csoportról.

Ez, ha jól értem, félbűnözőknek szolgáló zárt intézet.

Zárt, de átment egy váltáson, mert amikor megismerkedtünk, még egy börtön jellegű hely volt. Most már nem az, annyiból változott, hogy most egy bizonyos részében leányanyák vannak, 15 leányanya, 15 kisbabával, meg van egy hajléktalan része, és van egy parányi a régi gárdából, a javítósok, a javcsisok. Az nem változott, hogy a gyerekek deviáns gyerekek, akár leányanya, akár hajléktalan, hanem az változott meg, hogy ez egy rácsos hely volt, most pedig nyitottabb lett, és jobban vannak ellátva mindenképpen, szóval az egész intézmény nagy változáson ment át.

Neked mi változott ott azzal, hogy rácsos volt és rácstalan lett?

Nagyon-nagyon érdekes a változás nekem, nagy változás. Azért azt tudni kell, hogy az ember, ha ott dolgozik, maga is átmegy olyasmiken – ezt nem nagyon lehet elmondani ilyen röviden –, hogy tulajdonképpen az ember mi mindenen megy ott keresztül. A bűnözés kérdése meg a szegénységé és a devianciáé, ezek nagyon mély kérdések. De most ne a szakmára gondolj csak, hanem a találkozásra ezekkel a bajokkal meg avval az egész miliővel. Én olyan helyeket választottam, vagy engem választottak, ahol az én aktivitásomat meg az úgynevezett szelíd és jónak mondott játékaimat igényelték, akarták. És azt vettem észre, hogy amikor az illető helyek megszelídültek, akkor én elveszítem a működési területem, elvesztem egy picit az egzisztenciámat.

Miért?

Mert elértem azt, amit akartam. Persze még mindig van munkám, mert kitalálom magamnak, nem áll meg sem az agyam, sem a működésem, meg hűséges is vagyok nagyon egyébként egy helyhez. Mondjuk itt vannak a leányanyák, ahol most a kisbabáknak csinálok játszószobát meg bölcsőde jellegű foglalkozásokat, és a kismamákat megtanítom a játékkészítésre, meg hogy játsszanak a gyerekükkel, és énekeljenek meg varrjanak nekik babát, bábozzanak nekik, tehát átment most az egész a kismamák és a gyermeknevelés irányába. De ez egy hihetetlen drámai hely volt régebben, amikor én odakerültem, éveken át egész állásban is voltam, most már nem vagyok. Nagyon nehéz hely volt, ahol ellenállást kellett

kifejtenem az intézménnyel szemben és a gyerekekkel szemben egyaránt.

Nagyon sokszor van nekem valami visszatetsző abban, amit mondjuk úgy lehetne megfogalmazni, hogy akik a kreativitást tanítják, azok maguk nem tűnnek nagyon kreatívnak, ugyanis nagyon erősen látszik a rutinja a kreativitásnak, látszanak a begyakorlott sémák.

Ne felejtsd el azt, hogy én amatőrnek tartom magam a művészetben, sajnálatomra, és profinak most már pedagógusként, de eredetileg nem így szerettem volna. Ez szomorú egy kicsit, de nem igazán, csak van benne valami fájdalmas, ha hallanád a Gábort, ő mindig mondta, hogy nem kellett volna ennyire a pedagógia irányába menni, ez el fog emészteni, ez végtelen folyamat, nem lehet abbahagyni. Az az igazság, hogy én bábjátékos, illetve tulajdonképpen képzőművész akartam volna lenni. Mikor olyan 14 éves voltam, akkor jött a lökés a semmiből, hogy országos második lettem az ún. diákpályázaton, amit a Műcsarnok írt ki, egy szoborral. Mindig is csináltam szobrokat, de akkor ez elismertette a környezetemmel is, az iskolában is, a szüleimmel is, hogy én művész lehessek. Úgy látszik, ez megy nekem, művész leszek, apám Fülepet is megkérdezte, és ő azt mondta, hogy ez a gyerek lát. Apám ezzel nem ment túl sokra. Szóval jó mondás volt, de olyan, hogy nem lehet tudni, hogy ebből mi lesz. De akkor ez úgy volt, hogy a szüleim az előtt a kérdés előtt álltak, hogy hova adjanak, végül a képzőművészeti gimnáziumba ezért írattak be, és ezért végeztem én szobrász szakon. Mondjuk az is bánt, hogy nem a művészeti szobrászaton, mert ott már nem volt hely, hanem a díszítőszobrászaton, ami egy kicsit más. Eléggé más. A lényeg az, hogy szobrász akartam lenni, de a színek is fontosak voltak, mozaikot is raktam, és bocsánat, de muszáj magamról így dicsekednem, kimondottan tehetségesnek találtak. Amikor a Gábort megismertem, akkor minden megváltozott, nem az, hogy elmúlt a tehetségem, hanem nagyon fiatalon mentem férjhez, és a Gábor már nagyon kiforrott volt, művész volt, és akkor kezdődött az a sokféle küzdelem a magam megvalósításával. Nagyon korán is szültem, ott volt a két gyerek, és nagyon jó anya is akartam lenni, vagyis hát a gyerekeim is nagyon lekötöttek. Szóval a vargabetűnek sok oka van, a Gábor szerint egy kis önérzethiány is van bennem, túlzott szerénység. Őszerinte és sokak szerint is művésszé kellett volna válni, önzőbbnek kellett volna lenni, és művésszé válni. Ami lett, az művészség helyett művészeti nevelés. Bábszínházban dolgoztam, báboztam, aztán a pedagógia, mindig a pedagógia jött előtérbe, és végül ott meg is maradtam, tanítóképzői diplomám is van. Ugyanakkor nem tartom semmiképp azt, hogy bármi baj történt, nem mondom én azt, hogy itt most valami jóvátehetetlen mulasztás van, mert énszerintem végül is az arányok helyükre kerültek. De a textilszobrokról való kép, amit mutattam, azért szép emlékem, mert ilyen munkákat szerettem volna mindig csinálni. Erről úgy gondoltam, hogy nagyon szép lett, de mondták is.

Ezek gurultak le a filmben, amikor a bakó lecsapta az összeesküvők fejét?

Igen. Lehet, hogy azt mondod, sántít a válaszom, ha úgy érzem, hogy ugyan egy művésszel kevesebb van, de nekem az a fontosabb, hogy én azért nagyon sok embernek adtam valamiféle jót. Nem a jó cselekedetről van szó, de nem végeztem én haszontalanul ezt a munkát, ezt a hivatást nem űztem haszontalanul, csak hát nem egészen ennek készültem.

A Madárijesztőt együtt készítettük a Néprajzi Múzeum Meseszobájában

Szilvia, van egy utolsó kérdésem. Az a benyomásom rólad, mint már az előbb említettem, hogy te nullától százéves korig lehetőséget látsz az emberekben arra, hogy kreatív nevelés alanyai legyenek. Kik azok, ez a kérdés, akik nem megközelíthetőek ezzel a kreatív-nem-tudom-micsodával? Hol buksz meg? Vagy van-e olyan típus, akivel meg sem próbálkozol?

Talán sehol nem buknék én meg, ha úgy hozná az élet... De mégis, volna, ahol megbuknék. Van olyan emberfajta, akiket nem tudok megközelíteni, akikről ez lepereg, akiket én úgy nevezek, hogy fantomemberek, akik túlzottan elszakadtak már az érzékeléstől vagy pedig a nyitottságtól. Elszakadtak tulajdonképpen az elementáris őszinte viselkedéstől. Nagyon sok ember lezárta magát, úgy gondolja, nem gyerek már, mert ugye kikéri magának, hogy övele játsszanak, és nem is érdekli ez az egész. Mondjuk, például egy üzletembert vagy egy műszaki embert, szóval, hogy úgy mondjam, normális felnőtteket már nem is célzok meg ilyesmivel. Ez olyan dolog, amit csinálok, hogy vagy a gyerekeknek szól, mindazoknak, akik még és már gyerekek, vagy megőrizték magukban a gyereket. Szól a kicsit sérült embereknek, a pedagógusoknak viszont azért, mert ott már szakmai dologról is szó van, ennek van egy szakmai része, amit végül is elég magas fokon szeretnék művelni, és akkor azt át is adom. Én most úgy gondolom, hogy azért ez nagyon sok ember számára, hidd el, egy kimosolyogni való dolog, valami gyermetegség. A bátyám egyszer mondott nekem valamit. A testvéremmel ugyanis, tudod, volt egy kicsi harc, merthogy hát ő egy okos fiú, és rendkívül távol áll tőle az ilyesmi, szóval annál sokkal komolyabb, ő ezt egy kicsit gyermetegségnek vette, de egyszer azt mondta, most már megváltozott, most már jobban becsüli ezt, mert rájött, hogy én azért vonzódom az egyszerű emberekhez, mert azokkal lehet őszintén, lehet nyíltan kapcsolatot teremteni. Előttük nem kell rejtőzködni.

A keszthelyi Balatoni Múzeum

tisztelettel meghívja

Önt és kedves Családját

1994. február 6-án, vasárnap de. 11 órára

KARÁTSON GÁBOR

író—festő

és

GRANASZTÓI SZILVIA

művésztanár

tárlatának ünnepélyes megnyitására

A kiállítást megnyitja:

BACSÓ BÉLA

esztéta

Közreműködik:

EGUCHI MASAKO

zongoraművész

A kiállítás megtekinthető

1994. április 17-ig hétfő kivételével

naponta 10—17 óráig

Ziegler, Keszthely

Meghívó

GRANASZTÓI Szilvia

„Ez egyszerü, mint a pofon" : Granasztói Szilviával beszélget Radnóti Sándor. = Beszélő, III.évf.6.sz. 1992 febr.8. 37 -40.p. ill.

Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat

A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat
tisztelettel meghívja Önt
2006. évi közgyűlésére, amelynek időpontja:
2007. március 5, hétfő 13.30, szavazatképtelenség esetén
2007. március 5. hétfő, 14.00 óra
A közgyűlés napirendje:
KOVÁCS Tibor: *Elnöki megnyitó*
Török László: ***Cornelius Gallus és ami utána következik: Róma Núbiában*** *– díszelőadás*
JÁVOR Anna: *Főtitkári beszámoló*
VAJNA Pálné: *Pénztárosi jelentés*
NÉMETH Lászlóné: *A számvizsgáló bizottság jelentése*
WOLLÁK Katalin: *A 2007. évi programok ismertetése*

•

Alapszabály-módosítás a Bíróság döntésének függvényében

•

A társulat kitüntető érmeinek, okleveleinek átadása.
A Társulat Választmánya által jelöltek:
Rómer-éremre: **Kovalovszki Júlia**
Laudatio: Benkő Elek
Ipolyi-éremre: **Granasztóiné Györffy Katalin**
Laudatio: Jávor Anna
Kuzsinszky-éremre: **Bánffy Eszter**
Laudatio: Raczky Pál
Kuzsinszky-éremre: **Miklós Zsuzsa**
Laudatio: Torma István
Pasteiner-éremre: **Papp Szilárd**
Laudatio: Marosi Ernő

Tiszteleti tagságra jelöltek:
Koppány Tibor, Mojzer Miklós, Nováki Gyula
Laudatiok: Galavics Géza, Miklós Zsuzsa
Levelező tagságra jelölt:
Ante Rendić Miočević – Zagreb
Elnöki zárszó

A rendezvény helyszíne:
a Magyar Nemzeti Múzeum Díszterme
(megközelítés a Múzeum utcai bejárat felöl)

Granasztóiné Györffy Katalin

GRANASZTÓINÉ Györffy Katalin
MU 2003/6

oromzat anyaga sóskúti durva mészkő volt ugyan, de kemény mészkő fedkövekkel „keretezve". A torony tagolt felépítése miatt megoldatlan vízelvezetés okozta azt, hogy a nedvességet szivacsként szívta magába a porózus kő, kiszáradni nem engedték a keményebb fedkövek, így látványosan elpusztult. Ezért döntöttünk a környező kőelemekkel azonos fizikai tulajdonságú kemény mészkő mellett.

Utolsó lépésként helyükre kerültek az aranymozaik szemek is, és immár eredeti pompájában látható mindkét oromzat.

A homlokzat restaurálás előtt ... és után (A szerzők felvételei)

A GRESHAM-PORTRÉ, VALAMINT ORNAMENTÁLIS KÖRNYEZETÉNEK RESTAURÁLÁSA

A Telcs Ede által jegyzett, Lord Gresham portréját is magában foglaló, nagy kiterjedésű, szövevényes ornamentika a középrizalit aranymozaikkal gazdagon borított koronája. A toronyoromzatokkal ellentétben itt még lekövethetőek voltak a formák, a felület nagymértékű feltáskásodása mellett. Tette mindezt annak ellenére, hogy felépítettsége hasonló a toronyoromzatokkal. Itt is egy kemény mészkő keretbe ágyazott durva mészkő falszakaszról van szó. Az eltérő lepusztultság oka itt az, hogy a víz akadálytalanul leszalad az oromzaton, a hordozó téglafal tökéletesen le volt bádogozva, így a kövek nem tudtak teljesen átázni. Tisztítására a mozaikrestaurátor által elkészített védelem, ill. lementés után került sor nedvesszemcseszórásos technológiával, de csak ott, ahol a kő jó megtartású volt. A lazább szerkezetű részeken tisztítópasztát alkalmaztunk. Ez egy hosszadalmas folyamat volt, hiszen minden tisztítási szakasz után sómentesíteni kellett, annál is inkább, hiszen a mozaik felületek miatt lassabb a kiszáradás, és ezzel nőtt a foltosodás veszélye.

A kiegészítés során, nagy segítségünkre volt a már említett tisztítás előtti alapos fotódokumentáció. A kőkeretből eltávolítottuk az összes korábbi vascsapot és -szegelést, mivel ezek igen nagy károkat okoztak a kőben. Egyedül azokat a valószínűleg az épülettel egyidős kapcsokat tartottuk meg, amik nem korrodálódtak. Ezeket rozsdagátló alapozóval kezeltük, majd bádogfedés került rájuk. A rozsda által lefeszített kődarabokat megtisztítottuk, majd eredeti helyükre ragasztottuk. Helyreállítottuk a mozaikok ágyazatát, valamint a megmaradt szemeket „körüldolgoztuk". A kiegészítés után a kiegészített részeket patinázással igazítottuk az eredeti kő színeihez. Ezt a munkafolyamatot festőrestaurátor kollegáink végezték. Az így elkészült felületet hidrofobizáló szerrel kezeltük.

A fent leírt két példa is azt mutatja, hogy ugyanazon épülethomlokzaton, hasonló körülmények között lévő kövek restaurálásánál két, gyökeresen más megoldás is szóba jöhet. Természetesen a restaurátor felelőssége minden esetben az eredeti kövek megtartása és formakincsük megőrzése. Sajnos ez a két feladat nem mindig egyeztethető tökéletesen össze. Kötelességünk az eredeti, mégoly lepusztult formák rögzítése az általunk vélt legjobb eszközökkel és anyagokkal, de tiszteletben kell tartanunk készítőik eredeti szándékát is, főleg abban az esetben, ha megfelelő dokumentumokat találunk hajdani megformálásukról. Tudathasadásos korunkban sokszor nehéz eldönteni, hogyan kezeljük őseink ránk hagyott örökségét. Az a romtemplom legyen-e a példa, melynek kőanyagát lassan „visszaveszi" a természet és termőfölddé alakítja, vagy az a kínai sztupa, melyet minden évben újjáépítenek az eredeti formák szigorú lemásolásával több ezer év óta?

PORTRÉ

Harangi Anna

„A MŰEMLÉK TÖRTÉNETI FORRÁS, A MŰEMLÉKI ÉRTÉK A HELYREÁLLÍTÁS SORÁN NEM SZŰNHET MEG"

Interjú Granasztóiné dr. Györffy Katalin művészettörténésszel, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Tudományos Főosztályának vezetőjével

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Nyilvántartási és Tudományos Igazgatóságának egyik fő szervezeti pillére a Tudományos Főosztály. Ez az a főosztály, ahol – a különböző átszervezések során létrehozott formációkban – évtizedek óta magas szakmai szinten képviselik a magyarországi műemlékvédelem kutatási hátterét, az alapkutatások végzésén, a tudományos-módszertani kérdések megoldásán és a felügyeleti munka által rászabott napi feladatok megoldásán keresztül. A kutatások mellett másik hasonlóképpen hangsúlyos feladata és területe a magyarországi műemlékvédelem – az 1872-es intézményesüléssel összefüggő és létrejövő – dokumentumainak tárakban történő összegyűjtése (tervtár, fotótár, könyvtár), archiválása, katalogizálása és tudományos feldolgozása. 1984 óta a gyűjtemények, 1995 óta a tudományos munka elsőszámú vezetője és szakmai irányítója dr. Györffy Katalin főosztályvezető asszony.

– Hogyan került szakmai kapcsolatba a műemlékvédelem ügyével?

– 1967-ben szereztem diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem francia nyelv és irodalom-művészettörténet szakán. Azokban az években az Országos Műemléki Felügyelőség vezetői – többek közt az egyetemen román kori és gótikus építészetet tanító – Dercsényi Dezső és Entz Géza voltak. Az OMF akkori Dísz téren lévő székházának könyvtára a legjobb szakirodalommal rendelkezett, olyan építészettörténettel foglalkozó folyóiratok voltak itt megtalálhatóak, amiket máshol nem lehetett elérni. Dercsényi Dezső szemináriumaira készülve a könyvtárnak már első éves koromtól rendszeres olvasója lettem. Dercsényi és Entz Géza mellett Zádor Anna volt a harmadik pályámat alapvetően befolyásoló egyetemi tanárom. Zádor Anna akadémikusi bizottsági tagként is a magyarországi műemlékvédelem ügyének egyik legelkötelezettebb harcosa volt. Emellett igazi tanári lelkülettel megáldva, a keze alól kikerülő növendékek sorsát is folyamatosan figyelemmel kísérte. Jómagam is sokat köszönhetek neki: élete végéig segített szakmai tanácsaival és meglátásaival.

Bár az egyetemen utolsó évében a féléves szakmai gyakorlatomat a Szépművészeti Múzeumban töltöttem, és diplomamunkámat is a késő középkori francia miniatúra festészetből írtam, az OMF-hez is szoros szakmai szálak fűztek. Miután nem tudtam a Szépművészeti Múzeumban elhelyezkedni, és az OMF-nél sem volt státusz, bekapcsolódtam az Akadémia égisze alatt akkoriban meginduló topográfiai kutatásokba. A feladatom nagyon egyszerűnek tűnő, mindazonáltal rendkívül érdekes és hasznos volt: a frissen megjelenő szakirodalom műemlékekről szóló bibliográfiáját kellett elkészítenem – cédulaznom. Emellett a szakmai adatgyűj-

tő munka mellett természetesen a másik szakomat is használnom kellett, hisz a munkámért járó díj nagyon szerény megélhetést biztosított, így francia nyelvet és irodalmat is tanítottam. A cédulázás azonban rendkívüli kitekintést és szakmai tudást jelentett. Időközben Galavics Géza szakmai hívásának engedve úgy döntöttem, hogy megválok a késő középkor tudományterületének kutatásától és egy addig nagyon érintőlegesen feldolgozott barokk témát kezdtem el kutatni. A XVIII. századi utazók útleírásainak művészettörténeti szempontból történő feldolgozását kezdtem meg. Kezdetben csak a francia és német utazók magyarországi élményeit dolgoztam fel, ez lett végül is a doktori disszertációm témája, majd mikor lehetőségem nyílott disszertációm kiadására az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő Művészettörténeti Füzetek 20. számaként az angol utazók útleírásait is feldolgoztam. Több mint hét évnyi, az OMF-nél külsősként eltöltött év után 1974. március 1-jétől szerződéses munkaviszonyban kezdhettem el az Entz Géza által vezetett Tudományos Osztályon műemlékes pályafutásomat. Ebben az időben ezen az osztályon dolgoztak azok a restaurátorok, akik az OMF által helyreállított műemlékek restaurátori feladatait végezték. Entz Géza azzal a szándékkal vett az osztályára, hogy művészettörténészként kutatásaimmal tudományosan segítsem és készítsem elő a restaurátorok munkáját. A műemléki helyszíneken a restaurálásokat kellett művészettörténeti tanulmányokkal előkészíteni. Már a második évben két rendkívül izgalmas és érdekes témát kaptam: az egyik a Bodrogolasziban lévő római katolikus templom helyreállítása során a toronyfeljáró pihenőjében a képoldallal lefelé szegezve, gyakorlatilag deszkaként kezelve egy nagyméretű táblaképet fedeztek fel. Már a helyszínen nyilvánvalóvá vált, hogy a tornyot vizsgáló statikus egy különlegesen értékes dologra bukkant. A restaurátorok vizsgálatai alátámasztották feltevésemet, amely szerint a táblakép az 1528–30 között Veronában született, és Domenico Brusasorci veronai festő tanítványaként számon tartott Sebastiano Vini saját kezű alkotása. Témája: a Szent család látomása. A táblaképet az esztergomi Keresztény Múzeumban dolgozó Varga Dezső restaurálta, és biztonsági, illetve klimatikus megfontolások alapján végül nem is került vissza az eredeti helyére, ma a múzeum állandó kiállításán látható. A másik nagy izgalmat és felfedezést jelentő feladatom a nemeskéri evangélikus templom szószékoltára volt, amely két teljesen különböző részből állott: 1736-ban a helyi mesterek által készített egyszerű oltárból és egy késő reneszánsz-kora barokk stílusú XVII. század fordulóján készült, Németországból behozott szószékből. Ennek a munkának köszönhettem többek között Sedlmayr János építésszel kialakult kiváló munkatársi kapcsolatomat, aki a restaurálás után megtalálta a szószék számára a legjobb rekonstrukciós elhelyezést.

A 70-es évektől kezdődően az OMF a Művészeti Alapon keresztül restauráltatta a legfontosabb barokk templomok falképeit (győri székesegyház Maulbertsch-freskói, zalaegerszegi plébániatemplom mellékkápolnái). 1983-ig az én feladatom volt a restaurálási tervek zsűrizése során a Felügyelőség szakmai képviselete, néha külön is konzultáltunk a restaurátorokkal, akik közül többekkel jó szakmai barátság alakult ki.

1984-ben kértek föl a Gyűjteményi Csoport vezetésére. A hetvenes években az akkor még egységes Gyűjteményi Osztályt – ami állott a Tervtárból, a Könyvtárból és a Fotótárból – egy belső átszervezés során szétbontották, és ekkor újra egyesítették. Ezek a gyűjtemények rendkívül komoly és a műemlékvédelem történetének fontos kordokumentumait tartalmazták: az elmúlt több mint 120 évben kiváló építészek, művészettörténészek, régészek és kezdetben a műemlékvédelmet személyes ügyként kezelő tanárok rajzai és fényképei is a gyűjteményeinkbe kerültek. Másrészt a felügyeleti munka során keletkezett tervezési anyagok, a kutatások során keletkező tudományos dokumentációk, később hagyatékok is bekerültek a Tervtárba. Amikor 1984-ben átvettem az újra egyesített archívumot, egy nagyon elhanyagolt állapotban lévő Fotótárból és a műtárgyvédelem szempontjait figyelmen kívül hagyó Tervtárból és könyvtári állományból álló tudományos gyűjteményt kaptam. A Tervtárban a terveket faszekrényekben tartották, a kutatómunka a raktárban folyt, ahol dohányozni is lehetett közben.

– Hogyan, milyen mértékben kapcsolódtak a felügyeleti munkákhoz a Felügyelőség tudományos osztályán folyó kutatások?

– A Felügyelőség volt akkoriban a műemlé-

ki helyreállítások többségéért felelős, és az ehhez szükséges kutatás, tervezés, kivitelezés is a Hivatalon belül folyt. A kutató művészettörténész vagy régész, restaurátor együtt dolgozott az épület tervezőjével és a helyreállításban szakmai véleményének komoly szerepe volt.

Az 1990-es évektől kezdődően megindult egy erjedés, aminek végső eredményeként a Hivatal feladatairól fokozatosan váltak le a kivitelező egységek. A gmk-k létrejöttével a kivitelezés piaci helyzetbe került, a magánszféra jövedelmezőbbnek bizonyult, és ez a helyreállítások ütemében és költségeiben is érezhetővé vált. 1992-ben létrejött az Országos Műemlékvédelmi Hivatal és a műemlékek vonatkozásában országos hatáskörű építésügyi hatóság lett. A hatósági funkció szükségszerűen változtatta meg a Hivatal szerkezetét. Létrejött az ÁMRK, ahová az operatív feladatok átkerültek, a kutatók nagy részének közreműködésével.

Az Akadémia támogatásával évtizedek óta jelen levő topográfiai kutatás önálló osztály lett a Tudományos Osztályon belül, nagyobb hangsúlyt kapva ezáltal. A nyilvántartás mindig fontos területe volt a műemlékvédelemnek. Ezt a területet az OMF-nél évtizedeken keresztül irányította Hokkyné Sallay Mariann, aki nagy tapasztalattal rendelkező, kiváló műemléki szakember volt. Legfontosabb céljának azt tekintette, hogy a műemléki nyilvántartás tudományosan megalapozott legyen.

Én 1995-ben vettem át Hokkynétól a Tudományos Főosztály irányítását. Ekkorra már a helyzetünk gyökeresen megváltozott az előző időszakhoz képest, a nagy műemléki helyreállítások és az azokhoz kapcsolódó tudományos kutatás száma lecsökkent: ami számunkra megmaradt, Ják, Zsámbék, a bajnai kastély stb. kutatási munkái. Az építésügyi hatóságként működő Felügyeleti Igazgatóság részéről egyre nagyobb igény mutatkozott a felügyeleti munkák során keletkező problémákhoz kapcsolódóan az eseti szakvéleményezésre. Egyre kevésbé lehetett a tudományos kutatásban a más szakterületeken is használható alapkutatások elvégzésére időt szakítani. Ilyen témák voltak korábban a történeti városok komplex kutatása, egyes műemlékek monografikus kutatása, bár elvárások szintjén mindig fölmerült, hogy ezeket a főosztálynak továbbra is végeznie kellene. Ezek a kutatási területek azonban hosszú szakmai gyakorlatot igényelnek, a 80-as évek fiatal generációja ezeket a feladatokat rendkívül magas színvonalon látja el. Hosszú ideig egyedül képviseltem az építészettörténet-központú kutatók mellett a képzőművészeti kutatásokat. A főosztályon dolgozó kutatók mindig igyekeztek a felügyelőkkel jó és tartalmas szakmai munkaviszonyt kialakítani. A 90-es évek alapvető átalakulása azonban a műemlékvédelem tudományos tevékenységében is okozott egyfajta zavarodottságot. A Hivatal bizonyos szempontból értetlenül áll a mi tudományos hozzáállásunk előtt. Jelenleg egyetlen egy összekötő fórum van, ahol a tudományos terület képviselteti magát a Hivatal napi praxisában. Ez a Tervtanács, a restaurálások bírálóbizottságát 2001-ben megszüntették. Pedig a restaurátori beavatkozásoknak nélkülözhetetlen eleme mindig a megfelelő szakmai kontroll. Hisz a műemléki restaurálások vonatkozásában nem történt meg az elvek lefektetése és meghatározása.

– Eredetiség, helyreállítás vagy rekonstrukció? Milyen szakmai elveknek kellene a restaurálások során érvényesülni?

– Ma általában még a Velencei Charta elveit tartjuk érvényesnek. Entz Géza, aki a Képzőművészeti Egyetemen létrehozta a Restaurátor Tanszéket, mindig ezt az elvet követte és várta el a restaurátorszakmától is, hogy a legfontosabb az eredeti részletek érintetlenül hagyásával azok megőrzése. Ez az elv a középkori falképek esetében még ma is elfogadhatónak bizonyul. A barokk kori falképek esetében már gyakrabban folyamodtak a restaurálások során a látvány egységének szem előtt tartásával a kiegészítésekhez. Az aszódi Podmaniczky-kastélyt súlyos sérülés érte a második világháború pusztításai során, és az eredeti állapotokról készült fotódokumentáció alapján megtörtént a hiányzó rész rekonstrukciója a helyreállítás alkalmából. Más esetben, pl. a zalaegerszegi templom oldalkápolnáinál, nem történt kiegészítés. A mai társadalom igényei megváltoztak, a kopott, a töredékes, a hiányzó a megbízó számára elfogadhatatlan. A restaurátor szakma ízlése is változott: szívesen rekonstruálják a nagy hiányzó felületeket.

A barokk oltárok esetében korábban az volt a cél, hogy a legkorábbi állapot legyen

visszaállítva, hisz a korai korszakokból kevesebb ismert emlékünk maradt, ám az oltárok életében a későbbi átfestések ugyanolyan fontos információkat hordozhatnak a tudományos vizsgálódás számára, hisz az átfestések történetileg lehetnek értékesek. A töredékesség helyett a visszafogott kiegészítések elve érvényesül. Bár a különböző ízlésű tulajdonosoktól a felújítások, restaurálások során meg kell „védenünk" a műemlékeket, elengedhetetlenül szükséges, hogy a felügyeleti döntések tudományosan is megalapozott döntések legyenek. Ilyenkor az építészeti szempontokat ki kell egészítenie, sőt gyakran meg kell haladnia a történeti szempontoknak is. A tudományos kutató sokszor olyan új szempontokat is fölvethet, ami a kutatás nézőpontjából érdekes és fontos. A műemlékvédelem történeti diszciplína is egyben, a műemlék a tudományos kutatás számára az autentikus történeti forrás, éppen ezért műemléki érték a helyreállítás során nem szűnhet meg. Jóllehet nem minden menthető meg. A változások annyira felgyorsultak, hogy az értékfeltárás és a dokumentálás a nem védett, de korszakjelző kortárs épületek számbavétele egyre fontosabb feladata a Tudományos Főosztály munkatársainak.

A Tudományos Főosztály munkatársai nagyrészt építészettörténettel foglalkozó művészettörténészek és régészek, akiket gyakran ért a Hivatalon belül vád, hogy nem foglalkoznak gyakorlati dolgokkal. Holott a tudományos életben az elvárás éppen az, hogy egy kutató kellő elmélyüléssel – könyvtári és levéltári kutatással töltött idővel – rendelkezhessen, és az így szerzett tudást a műemlékvédelem napi gyakorlatában hasznosítsa. Jómagam évek óta nem tudtam a számomra fontos kutatási témáimat feldolgozni. Egyik ilyen régről megkezdett témám a majki remeteség tulajdonában lévő képzőművészeti anyagnak a rend felbomlásáig történő rekonstruálása. A remeteséget az Esterházy-család alapította, és a legmagasabb kvalitású mesterek dolgoztak itt. Máig befejezetlenül maradt másik témám a Radovics Krisztina által restaurált dozmati római katolikus templom gótikus Madonna-szobra és barokk főoltára. A napi feladatok során nagyon nehéz olyan mélységig foglalkozni egy témával, amit az megérdemelne, így az idő rövidsége miatt kénytelen a kutató azokat a legfontosabb információkat megtalálni, amelyek elengedhetetlenül szükségesek az emlék helyreállításához. A témában való elmélyülés nélkül, a szakirodalom folyamatos nyomon követése és a nemzetközi eredmények ismerete nélkül lehetetlen tudományosan megalapozott döntéseket előkészíteni. A terület egyik szakmai „hiányossága", hogy – részben a művészettörténet oktatásának köszönhetően – a műemlékekhez kapcsolódó képzőművészeti alkotások kutatásával kevesen foglalkoznak. A magyarországi barokk kutatás, a XVII-XVIII. századi oltárok és szobrászat feldolgozása kevesebb figyelmet kap a szakma részéről.

De nemcsak a művészettörténeti kutatások hiányoznak erről a területről, hanem azoknak a szakmai eredményeknek a közzététele is, amelyek a restaurálások során születnek. Néha megjelenik egy-egy komolyabb összefoglaló, mint történt ez a feldebrői altemplom restaurálása esetében, de nagy barokk falképegyüttesek, oltárok és szobrok restaurálását nem publikálta a szakma. Egy-egy konferencián elhangoznak részeredmények, de folyamatos publikálásuk és a művészettörténészekkel közösen feldolgozott kutatási eredmények nemigen látnak napvilágot, nincsenek szakmai viták. A tudás átadásának kölcsönössége is érték, és ezt erősíteni kell a közös munkákban.

GRANASZTÓI GYÖRGYNÉ DR. GYÖRFFY KATALIN

Tanulmányok: 1967-ben szerzett tanári és művészettörténészi diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara francia nyelv és irodalom – művészettörténet szakán. 1981: ELTE–BTK, művészettörténet szak, egyetemi doktori fokozat megszerzése, disszertáció címe: „Külföldi utazók útleírásai Magyarországról".

Munkahelyek. 1967–1973: az Országos Műemléki Felügyelőség szerződéses munkatársa, feladata a topográfiai kutatásokhoz kapcsolódó bibliográfia könyvtári cédulázása; 1969–1970: művészettörténet oktatása az Állami Balettintézetben; 1971–1972: francia nyelv oktatása a Közgazdaságtudományi Egyetemen; 1972–1973: A Magyar Tudományos Akadémia ösztöndíjasaként művészettörténeti kutatómunka a Művészettörténeti Kutató Csoportnál; 1974–1984: OMF Tudományos Osztály, művészettörténész kutató; 1984–1995: OMF Gyűjteményi Csoport, csoportvezető, majd osztályvezető; 1995–2001: OMvH Tudományos Főosztály, főosztályvezető: 2001–2003: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Nyilvántartási és Tudományos Igazgatóság, Tudományos Főosztály, főosztályvezető.

1967

Profán ikonográfiai tematika a francia késő középkori miniatúrafestészetben. Szakdolgozat. ELTE Művészettörténeti Tanszék, 1976.

1976

Jan, Pol és Herman Limbourg. Budapest, Corvina, 1976. 23 p., [30] t., ill. (A művészet kiskönyvtára, 105.)

1979

A nemeskéri evangélikus templom szószékoltára. *Művészettörténeti Értesítő*, 28. 1979. 253–261., ill.

Magyarország legrégibb szószék-oltára a nemeskéri evangélikus templomban. *Diakónia*, 1, 1979, 1. 9–19., ill.

Nuovi contributi all'attivita del pittore veronese Sebastiano Vini. Attribuzione della tavola scoperta a Bodrogolaszi. *Acta Historiae Artium*, 25. 1979. 237–252., ill.

1980

Sebastiano Vini, a Bodrogolasziban felfedezett táblakép festője. *Építés- Építészettudomány*, 12. 1980. 165–191., ill.

1983

Erdélyi városok a XVIII. században francia, német és olasz útleírások alapján. *Építés- Építészettudomány*, 15. 1983. 219–227.

Schweiger Antal Nepomuki Szent János szobra Tatán, 1770-ből. *Művészettörténeti Értesítő*, 32. 1983. 88–89., ill.

1984

Adatok Hartmann József kassai szobrász tevékenységéhez. *Ars Hungarica*, 12. 1984. 51–66., ill.

A művészettörténeti kutatás és a képzőművészeti restaurálás kapcsolata, közös eredményeik. In: *Képzőművészeti emlékek védelme. Az Egri Nyári Egyetem előadásai, 1981. július 28. - augusztus 4.* Budapest, Eger, OMF, Heves Megyei TIT, 1982. [1984.] 25–28.

Pécs, Málom, r. k. templom; Pécs, Szent István tér, Ókeresztény mauzóleum; Bakonya, r. k. templom; Nagyharsány, ref. templom; Harsány, r. k. templom; Rakacaszend, ref. templom; Rudabánya, ref. templom; Szalonna, ref. templom; Vizsoly, ref. templom; Székesfehérvár, levéltár; Győr, székesegyház; Balf, r. k. templom; Hegyeshalom, r. k. templom; Mosonmagyaróvár, lakóház; Nagycenk, r. k. templom; Nemeskér, r. k. templom; Sopron, Fabricius-ház; Sopron, Tábornok-ház; Sopron, Lenin krt. 39. lakóház; Sopron, Ógabona tér 18. lakóház; Sopron, Esterházy-palota; Eger, Rác-templom; Gyönygöspata, r. k. templom; Noszvaly, kastély; Verpelét, r. k. templom; Szirák, Degenfeld-kastély; Aszód, Podmaniczky-kastély; Budakeszi, r. k. templom; Szentendre, Városi Képtár; Visegrád, Várkertdomb, templomrom; Balatonberény, r. k. templom; Csaroda, ref. templom; Jászdózsa, r. k. templom; Bük, r. k. templom; Kőszeg, Városi Tanácsház; Kőszeg, patika-ház; Kőszeg, plébániaház; Kőszeg, Jurisich tér 14. lakóház; Kőszeg, Jurisich-vár; Kőszeg, Lábasház; Sorokpolány, r. k. templom; Felsőőrs, r. k. templom; Keszthely, r. k. plébánia; Márkó, r. k. templom; Zalaegerszeg, r. k. plébániatemplom; Galambok, r. k. templom; Zalaszentgyörgy, r. k. templom. *Magyar Műemlékvédelem*, IX. Budapest, 1984. 482., 482–483., 485., 490., 491., 491–492., 493., 495., 499., 502., 503., 503–504., 504., 506., 508., 509., 510., 511., 513., 518., 519., 521., 522., 529., 531., 533., 535., 538., 541., 543., 545., 546., 547., 549.,550., 552., 554., 557.

1985

Debrecen, Szent Anna-templom. Budapest, Tájak, Korok, Múzeumok, 1985. [16] p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 211.)

Eger, Minorita templom. Budapest, Tájak, Korok, Múzeumok, 1985. [16] p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 216.)

Eger, Szent Bernát-templom. Budapest, Tájak, Korok, Múzeumok, 1985. [16] p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 215.)

1991

Barokk templomok Magyarországon. Fényképkiállítás az OMF székházában. *Pavilon*, 6. 1991. 86–87., ill.

Előszó. In: *Normann várak Hódító Vilmostól Oroszlánszívű Richardig 11-12. század*. Hódító Vilmos halálának 900. évfordulója alkalmából rendezte Caen város. Normandia múzeumának kiállítása az Országos Műemléki Felügyelőségen, Budapest, 1991. május 3. – július 15. Bev. Michel de Bouard. Budapest, OMF, 1991. 3.

Kultúra és életforma a XVIII. századi Magyarországon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1991. 197 p., [124] t., ill. (Művészettörténeti füzetek, 20.)

Magyar oltárok a XVIII. században. In: *A barokk kor műemlékei. Az Egri Nyári Egyetem előadásai 1990. augusztus 15-22.* Budapest, Egri Nyári Egyetem Intéző Bizottsága, Heves Megyei TIT, Országos Műemléki Felügyelőség, 1991. 65–71.

– Horler Miklós: Az OMF OTKA-programjai. *Műemlékvédelmi Szemle*, 1991, 1. 61–62.

Normann várak Hódító Vilmostól Oroszlánszívű Richardig 11-12. század. *Műemlékvédelmi Szemle*, 1991, 1. 37–38.

Tudományos kutatás, új szerzemények az OMF gyűjteményeiben. *Műemlékvédelmi Szemle*, 1991, 2. 94–95.

1992

Die Erscheinungen der Theaterhaftigkeit und Stofflichkeit an einer Altargruppe aus Nordostungarn. In: *Studien zur Werkstattpraxis der Barockskulptur im 17. Jahrhundert*. Hrsg. von Konstanty Kalinowski. Poznań, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 1992. 291–307., ill.

Szószékoltárok, oltárok és berendezési tárgyak az

evangélikus templomokban. In: *Evangélikus templomok Magyarországon*. Szerk. Dercsényi Balázs. Budapest, Hegyi és Társa, 1992. XLIV–LV., ill. [német és angol nyelven is]

1993

Az aszódi evangélikus templom oltára. In: *Entz Géza nyolcvanadik születésnapjára*. Tanulmányok. Szerk. Valter Ilona. Budapest, OMvH, 1993. 67–78., ill.

A barokk templomi berendezések eredetiségének jelentősége és védelme. *Műemlékvédelmi Szemle*, 1993, 1. 87–94., ill.

A színpadszerűség és anyagszerűség megjelenése az északkelet-magyarországi oltárművészetben. In. *Horler Miklós hetvenedik születésnapjára*. Tanulmányok. Szerk. Lővei Pál. Budapest, OMvH, 1993. 355–368., ill.

1994

Antwerpeni szárnyasoltárok a XV–XVI. században. Kiállítás az antwerpeni székesegyházban. *Új Művészet*, 5, 1994, 5. 31–35., ill.

Az OMvH gyűjteményeiben lévő hagyatékok fondjegyzékszerű, tudományos feldolgozása. Jelentés az OTKA pályázat eredményeiről 1991–1994. *Műemlékvédelmi Szemle*, 1994, 2. 155–158.

A veszprémi Szentháromság-emlék. Felvetések egy mű sorsával kapcsolatban. *Művészettörténeti Értesítő*, 43. 1994. 57–63. , ill.

1995

Az üzenetet hitelesen kell visszaadni. Kerekasztal-beszélgetés a műemlék-restaurálásról [Fejérdy Tamás, Radovics Krisztina, Szentmihályi Miklós, Granasztóiné Györffy Katalin, Somorjay Sélysette, Boromisza Tibor, Deák Klára] Az interjút készítette: Sárvári Márta. *Műemlékvédelem*, 39. 1995. 196–200.

1996

Barokk oltárok és berendezési tárgyak. In: *Mons Sacer 996–1996. Pannonhalma 1000 éve*. 1–3. köt. Szerk. Takács Imre. Pannonhalma, Pannonhalmi Főapátság, 1996. II. 94–99., ill.

Bevezetés „A magyar műemlékvédelem első évszázada 1846–1949" kiállításhoz. In: *A magyar műemlékvédelem korszakai*. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 235.

A magyar műemlékvédelem első évszázada 1846–1949 kiállítás műtárgyjegyzéke. Budapest, OMvH, 1996. április 17. – július 21. Összeáll. Bozóki Lajos, Fülöp Csilla, Granasztóiné Györffy Katalin. In: *A magyar műemlékvédelem korszakai*. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 237–276.

A magyar műemlékvédelem első évszázada, 1846–1949. Kiállítás az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban 1996. április 17. – június 21. *Magyar Iparművészet*, 1996, 4. 90–91., ill.

A magyar műemlékvédelem első évszázada, 1846–1949. Kiállítás az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban 1996. április 17. – június 21. *Magyar Múzeumok*, 2, 1996, 2. 42–43., ill.

A Magyarországi Műemlékek Ideiglenes Bizottsága tisztségviselői és tagjai (1872–1949). *A magyar műemlékvédelem korszakai*. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 267–276.

Minden, mit elődeink gyűjtöttek össze. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal kiállítása a műemléki világnapon. *Népszabadság*, 1996. április 18. 36.

A Műemlékek Országos Bizottságának tevékenysége a trianoni békekötés után (1920–1934). In: *A magyar műemlékvédelem korszakai*. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 145–169., ill.

Les richesses du passé magyar. Collections de l'Office des monuments et du musée de l'Architecture. *Monuments Historiques*, No 201, 1996 17–20. ill.

1997

Az intézményes magyar műemlékvédelem jubileuma. *Műemlékvédelem*, 41. 1997. 89–97., ill.

Mennyiből? Mikor? Mit? Kik? 1997-ben Az interjút készítette: Nagy Zoltán. *Műemléklap*, 1, 1997, 3. 2–3.

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal gyűjteményei. In: *Régi magyarországi várkastélyok. Rajzok, grafikák és fényképek az Országos Műemlékvédelmi Hivatal gyűjteményeiből*. Kiállítási katalógus. Összáll. Feld István et. al. Sárospatak, Rákóczi Múzeum Baráti Köre, 1997. 9–10.

1998

„...Magister Pestiensis arcularius...ad Ecclesiam Ratótensem magnam aram..." A vácrátóti katolikus templom oltárai és a pesti mesterek. In: *Koppány Tibor hetvenedik születésnapjára*. Tanulmányok. Szerk. Bardoly István, László Csaba. Budapest, OMvH, 1998. 319–342., ill.

Myskovszky műemlékvédelmi tevékenysége. *Műemléklap*, 2, 1998, 6. 8.

Nemeskér. Evangélikus templom. Budapest, TKM Egyesület, 1998. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 589.)

Tanulmányúton Voralbergben. *Műemléklap*, 3, 1998, 10. 13.

A Tudományos Főosztály tevékenysége 1997-ben. *Műemléklap*, 2, 1998, 3. 4.

1999

Bevezető. In: *A „szentek fuvarosa". Divald Kornél felső-magyarországi topográfiája és fényképei 1900–1919*. Szerk. Bardoly István. Budapest, OMvH, 1999. 7.

Myskovszky Viktor műemlékvédelmi tevékenysége. In: *Viktor Miškovský a súèasná ochrana pamiatok v strednej Európe. = Myskovszky Viktor és a mai*

műemlékvédelem Közép-Európában. Szerk. Bardoly István et al. Bratislava – Budapest, Országos Műemlékvédelmi Hivatal – Pamiatkový ústav, 1999. 24–33., ill.

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal gyűjteményei. *Műemlékvédelem*, 43. 1999. 321–328., ill.

Szecesszió Alesundtól Budapestig. *Műemléklap*, 3, 1999, 7. 13.

Szigetvár. Plébániatemplom. Budapest, TKM Egyesület, 1999. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 627.)

A Tudományos Főosztály 1998. évi tevékenysége. *Műemléklap*, 3, 1999, 2. 2–3.

2000

Előszó. In. *Az örökség hagyományozása. Könyöki József műemlékfelmérései 1869–1890.* Összeállította: Váliné Pogány Jolán. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 2000. 6–8.

Magyarországi kertek 18. századi útleírásokban. In: *Történeti kertek. Kertművészet és műemlékvédelem.* Szerk. Galavics Géza. Budapest, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet – Mágus Kiadó, 2000. 199–205., ill.

Az örökség hagyományozói. Könyöki József és Myskovszky Viktor műemlékfelmérései. Kiállítás az Országos Műemlékvédelmi Hivatal aulájában, 2000. szeptember 1-től. A kiállítást rend. Granasztóiné Györffy Katalin, Váliné Pogány Jolán. Budapest, OMvH, 2000. [20] p., ill.

Örökségünk hagyományozói. *Műemléklap*, 4, 2000, 7/8. 3., ill.

2001

1895, 1907, 1911, 1917, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1977, 1978, 1981. In: *Műemlékvédelem törvényi keretek között. Törvénytől – törvényig. Történetek az intézményes műemlékvédelem 120 évéből.* Szerk. Tamási Judit. Budapest, KÖH, 2001. 31., 50–51., 57., 64., 69., 70–71., 72–73., 74., 75., 76., 78–79., 80., 81., 82., 83., 84–85., 151., 152., 156–157.

Mi lesz a Diana-villa sorsa? Beszélgetés dr. Györffy Katalin művészettörténésszel. Az interjút készítette: Jóry Judit *Hegyvidék*, 2001. április 4. 7., ill.

Műemléki belső terek restaurálása?, rekonstruálása?, „látványteremtése"? *Műemlékvédelmi Szemle*, 11. 2001. 111–126., ill.

2002

Emlékezés Lukács Zsuzsára (1943–2002). *Műemlékvédelem*, 46. 2002. 302–305., ill.

Harb József. Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Aulája, 2002. november 14. – 2003. január 15. *Múzeumi Hírlevél*, 23. 2002. 380–381.

Kutatások 2001-ben. *Örökségvédelem*, 6, 2002, 3/4. 8–10., ill.

Mária születése vagy Batseba fürdője. Egy falusi templom főoltárképének különös előzménye. In: *Détshy Mihály nyolcvanadik születésnapjára.* Tanulmányok. Szerk. Bardoly István, Haris Andrea. Budapest, KÖH, 2002. 517–532., ill.

Nekrológ a bélapátfalvi római katolikus templom Szent László és Szent István szobráról. *Örökségvédelem*, 6, 2002, 3/4. 16., ill.

2003

A nemescsói evangélikus templom szószékoltára. *Örökségvédelem*, 7, 2003, 3/4. 7–8., ill.

Címszavak:

Allgemeines Künstler Lexikon. Die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker. Leipzig – München, Saur Verlag, 1983–

Magyar Katolikus Lexikon. Budapest, Szent István Társulat, 1993–

Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Budapest, Balassi Kiadó, 2003–

(Összeállította: Bardoly István)

A keszthelyi Balatoni Múzeum

tisztelettel meghívja

Önt és kedves Családját

1994. február 6-án, vasárnap de. 11 órára

KARÁTSON GÁBOR

író — festő

és

GRANASZTÓI SZILVIA

művésztanár

tárlatának ünnepélyes megnyitására

A kiállítást megnyitja:

BACSÓ BÉLA
esztéta

Közreműködik:

EGUCHI MASAKO
zongoraművész

A kiállítás megtekinthető

1994. április 17-ig hétfő kivételével

naponta 10—17 óráig

Meghivó

Ziegler, Keszthely

GRANASZTÓINÉ GYÖRFFY KATALIN MŰVEINEK BIBLIOGRÁFIÁJA

Összeállította: Bardoly István

1967

Profán ikonográfiai tematika a francia késő középkori miniatúrafestészetben. Szakdolgozat. ELTE Művészettörténeti Tanszék, 1976.

1976

Jan, Pol és Herman Limbourg. Budapest, Corvina, 1976. 23 p., [30] t., ill. (A művészet kiskönyvtára, 105.)

1979

A nemeskéri evangélikus templom szószékoltára. Művészettörténeti Értesítő, 28. 1979. 253–261., ill.

Magyarország legrégibb szószék-oltára a nemeskéri evangélikus templomban. Diakónia, 1, 1979, 1. 9–19., ill.

Nuovi contributi all'attivita del pittore veronese Sebastiano Vini. Attribuzione della tavola scoperta a Bodrogolaszi. Acta Historiae Artium, 25. 1979. 237–252., ill.

1980

Sebastiano Vini, a Bodrogolasziban felfedezett táblakép festője. Építés- Építészettudomány, 12. 1980. 165–191., ill.

1983

Erdélyi városok a XVIII. században francia, német és olasz útleírások alapján. Építés- Építészettudomány, 15. 1983. 219–227.

Schweiger Antal Nepomuki Szent János szobra Tatán, 1770-ből. Művészettörténeti Értesítő, 32. 1983. 88–89., ill.

1984

Adatok Hartmann József kassai szobrász tevékenységéhez. Ars Hungarica, 12. 1984. 51–66., ill.

A művészettörténeti kutatás és a képzőművészeti restaurálás kapcsolata, közös eredményeik. In: Képzőművészeti emlékek védelme. Az Egri Nyári Egyetem előadásai, 1981. július 28. – augusztus 4. Budapest, Eger, OMF, Heves Megyei TIT, 1982. [1984.] 25–28.

Pécs, Málom, r. k. templom; Pécs, Szent István tér, Ókeresztény mauzóleum; Bakonya, r. k. templom; Nagyharsány, ref. templom; Harsány, r. k. templom; Rakacaszend, ref. templom; Rudabánya, ref. templom; Szalonna, ref. templom; Vizsoly, ref. templom; Székesfehérvár, levéltár; Győr, székesegyház; Balf, r. k. templom; Hegyeshalom, r. k. templom; Mosonmagyaróvár, lakóház; Nagycenk, r. k. templom; Nemeskér, r. k. templom; Sopron, Fabricius-ház; Sopron, Tábornok-ház; Sopron, Lenin krt. 39. lakóház; Sopron, Ógabona tér 18. lakóház; Sopron, Esterházy-palota; Eger, Rác-templom; Gyönygöspata, r. k. templom; Noszvaly, kastély; Verpelét, r. k. templom; Szirák,

Degenfeld-kastély; Aszód, Podmaniczky-kastély; Budakeszi, r. k. templom; Szentendre, Városi Képtár; Visegrád, Várkertdomb, templomrom; Balatonberény, r. k. templom; Csaroda, ref. templom; Jászdózsa, r. k. templom; Bük, r. k. templom; Kőszeg, Városi Tanácsház; Kőszeg, patika-ház; Kőszeg, plébániaház; Kőszeg, Jurisich tér 14. lakóház; Kőszeg, Jurisich-vár; Kőszeg, Lábasház; Sorokpolány, r. k. templom; Felsőörs, r. k. templom; Keszthely, r. k. plébánia; Márkó, r. k. templom; Zalaegerszeg, r. k. plébániatemplom; Galambok, r. k. templom; Zalaszentgyörgy, r. k. templom. Magyar Műemlékvédelem, IX. Budapest, 1984. 482., 482–483., 485., 490., 491., 491–492., 493., 495., 499., 502., 503., 503–504., 504., 506., 508., 509., 510., 511., 513., 518., 519., 521., 522., 529., 531., 533., 535., 538., 541., 543., 545., 546., 547., 549.,550., 552., 554., 557.

1985

Debrecen, Szent Anna-templom. Budapest, Tájak, Korok, Múzeumok, 1985. [16] p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 211.)

Eger, Minorita templom. Budapest, Tájak, Korok, Múzeumok, 1985. [16] p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 216.)

Eger, Szent Bernát-templom. Budapest, Tájak, Korok, Múzeumok, 1985. [16] p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 215.)

1991

Barokk templomok Magyarországon. Fényképkiállítás az OMF székházában. Pavilon, 6. 1991. 86–87., ill.

Előszó. In: Normann várak Hódító Vilmostól Oroszlánszívű Richardig 11-12. század. Hódító Vilmos halálának 900. évfordulója alkalmából rendezte Caen város. Normandia múzeumának kiállítása az Országos Műemléki Felügyelőségen, Budapest, 1991. május 3. – július 15. Bev. Michel de Bouard. Budapest, OMF, 1991. 3.

Kultúra és életforma a XVIII. századi Magyarországon. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1991. 197 p., [124] t., ill. (Művészettörténeti füzetek, 20.)

Magyar oltárok a XVIII. században. In: A barokk kor műemlékei. Az Egri Nyári Egyetem előadásai 1990. augusztus 15-22. Budapest, Egri Nyári Egyetem Intéző Bizottsága, Heves Megyei TIT, Országos Műemléki Felügyelőség, 1991. 65–71.

– Horler Miklós: Az OMF OTKA-programjai. Műemlékvédelmi Szemle, 1991, 1. 61–62.

Normann várak Hódító Vilmostól Oroszlánszívű Richardig 11–12. század. Műemlékvédelmi Szemle, 1991, 1. 37–38.

Tudományos kutatás, új szerzemények az OMF gyűjteményeiben. Műemlékvédelmi Szemle, 1991, 2. 94–95.

1992

Die Erscheinungen der Theaterhaftigkeit und Stofflichkeit an einer Altargruppe aus Nordostungarn. In: Studien zur Werkstattpraxis der Barockskulptur im 17. Jahrhundert. Hrsg. von Konstanty Kalinowski. Poznań, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 1992. 291–307., ill.

Szószékoltárok, oltárok és berendezési tárgyak az evangélikus templomokban. In: Evangélikus templomok Magyarországon. Szerk. Dercsényi Balázs. Budapest, Hegyi és Társa, 1992. XLIV–LV., ill. [német és angol nyelven is]

1993

Az aszódi evangélikus templom oltára. In: Entz Géza nyolcvanadik születésnapjára. Tanulmányok. Szerk. Valter Ilona. Budapest, OMvH, 1993. 67–78., ill.

A barokk templomi berendezések eredetiségének jelentősége és védelme. Műemlékvédelmi Szemle, 1993, 1. 87–94., ill.

A színpadszerűség és anyagszerűség megjelenése az északkelet-magyarországi oltárművészetben. In. Horler Miklós hetvenedik születésnapjára. Tanulmányok. Szerk. Lővei Pál. Budapest, OMvH, 1993. 355–368., ill.

1994

Antwerpeni szárnyasoltárok a XV–XVI. században. Kiállítás az antwerpeni székesegyházban. Új Művészet, 5, 1994, 5. 31–35., ill.

Az OMvH gyűjteményeiben lévő hagyatékok fondjegyzékszerű, tudományos feldolgozása. Jelentés az OTKA pályázat eredményeiről 1991–1994. Műemlékvédelmi Szemle, 1994, 2. 155–158.

A veszprémi Szentháromság-emlék. Felvetések egy mű sorsával kapcsolatban. Művészettörténeti Értesítő, 43. 1994. 57–63. , ill.

1995

Az üzenetet hitelesen kell visszaadni. Kerekasztal-beszélgetés a műemlék-restaurálásról [Fejérdy Tamás, Radovics Krisztina, Szentmihályi Miklós, Granasztóiné Györffy Katalin, Somorjay Sélysette, Boromisza Tibor, Deák Klára] Az interjút készítette: Sárvári Márta. Műemlékvédelem, 39. 1995. 196–200.

1996

Barokk oltárok és berendezési tárgyak. In: Mons Sacer 996–1996. Pannonhalma 1000 éve. 1–3. köt. Szerk. Takács Imre. Pannonhalma, Pannonhalmi Főapátság, 1996. II. 94–99., ill.

Bevezetés „A magyar műemlékvédelem első évszázada 1846-1949" kiállításhoz. In: A magyar műemlékvédelem korszakai. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 235.

A magyar műemlékvédelem első évszázada 1846–1949 kiállítás műtárgyjegyzéke. Budapest, OMvH, 1996. április 17. – július 21. Összeáll. Bozóki Lajos, Fülöp Csilla, Granasztóiné Györffy Katalin. In: A magyar műemlékvédelem korszakai. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 237–276.

A magyar műemlékvédelem első évszázada, 1846–1949. Kiállítás az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban 1996. április 17. – június 21. Magyar Iparművészet, 1996, 4. 90–91., ill.

A magyar műemlékvédelem első évszázada, 1846–1949. Kiállítás az Országos Műemlékvédelmi Hivatalban 1996. április 17. – június 21. Magyar Múzeumok, 2, 1996, 2. 42–43., ill.

A Magyarországi Műemlékek Ideiglenes Bizottsága tisztségviselői és tagjai (1872–1949). A magyar műemlékvédelem korszakai. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 267–276.

Minden, mit elődeink gyűjtöttek össze. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal kiállítása a műemléki világnapon. Népszabadság, 1996. április 18. 36.

A Műemlékek Országos Bizottságának tevékenysége a trianoni békekötés után (1920–1934). In: A magyar műemlékvédelem korszakai. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 1996. 145–169., ill.

Les richesses du passé magyar. Collections de l'Office des monuments et du musée de l'Architecture. Monuments Historiques, No 201, 1996 17–20. ill.

1997

Az intézményes magyar műemlékvédelem jubileuma. Műemlékvédelem, 41. 1997. 89–97., ill.

Mennyiből? Mikor? Mit? Kik? 1997-ben Az interjút készítette: Nagy Zoltán. Műemléklap, 1, 1997, 3. 2–3.

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal gyűjteményei. In: Régi magyarországi várkastélyok. Rajzok, grafikák és fényképek az Országos Műemlékvédelmi Hivatal gyűjteményeiből. Kiállítási katalógus. Összáll. Feld István et al. Sárospatak, Rákóczi Múzeum Baráti Köre, 1997. 9–10.

1998

„...Magister Pestiensis arcularius...ad Ecclesiam Ratótensem magnam aram..." A vácrátóti katolikus templom oltárai és a pesti mesterek. In: Koppány Tibor hetvenedik születésnapjára. Tanulmányok. Szerk. Bardoly István, László Csaba. Budapest, OMvH, 1998. 319–342., ill.

Myskovszky műemlékvédelmi tevékenysége. Műemléklap, 2, 1998, 6. 8.

Nemeskér. Evangélikus templom. Budapest, TKM Egyesület, 1998. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 589.)

Tanulmányúton Voralbergben. Műemléklap, 3, 1998, 10. 13.

A Tudományos Főosztály tevékenysége 1997-ben. Műemléklap, 2, 1998, 3. 4.

1999

Bevezető. In: A „szentek fuvarosa". Divald Kornél felső-magyarországi topográfiája és fényképei 1900–1919. Szerk. Bardoly István. Budapest, OMvH, 1999. 7.

Myskovszky Viktor műemlékvédelmi tevékenysége. In: Viktor Miškovský a súčasná ochrana pamiatok v strednej Európe. = Myskovszky Viktor és a mai műemlékvédelem Közép-Európában. Szerk. Bardoly István et al. Bratislava – Budapest, Országos Műemlékvédelmi Hivatal – Pamiatkový ústav, 1999. 24–33., ill.

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal gyűjteményei. Műemlékvédelem, 43. 1999. 321–328., ill.

Szecesszió Alesundtól Budapestig. Műemléklap, 3, 1999, 7. 13.

Szigetvár. Plébániatemplom. Budapest, TKM Egyesület, 1999. 16 p., ill. (Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára, 627.)

A Tudományos Főosztály 1998. évi tevékenysége. Műemléklap, 3, 1999, 2. 2–3.

2000

Előszó. In: Az örökség hagyományozása. Könyöki József műemlékfelmérései 1869–1890. Összeállította: Váliné Pogány Jolán. Szerk. Haris Andrea, Bardoly István. Budapest, OMvH, 2000. 6–8.

Magyarországi kertek 18. századi útleírásokban. In: Történeti kertek. Kertművészet és műemlékvédelem. Szerk. Galavics Géza. Budapest, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet – Mágus Kiadó, 2000. 199–205., ill.

Az örökség hagyományozói. Könyöki József és Myskovszky Viktor műemlékfelmérései. Kiállítás az Országos Műemlékvédelmi Hivatal aulájában, 2000. szeptember 1-től. A kiállítást rend. Granasztóiné Györffy Katalin, Váliné Pogány Jolán. Budapest, OMvH, 2000. [20] p., ill.

Örökségünk hagyományozói. Műemléklap, 4, 2000, 7/8. 3., ill.

2001

1895, 1907, 1911, 1917, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1977, 1978, 1981. In: Műemlékvédelem törvényi keretek között. Törvénytől – törvényig. Történetek az intézményes műemlékvédelem 120 évéből. Szerk. Tamási Judit. Budapest, KÖH, 2001. 31., 50–51., 57., 64., 69., 70–71., 72–73., 74., 75., 76., 78–79., 80., 81., 82., 83., 84–85., 151., 152., 156–157.

Mi lesz a Diana-villa sorsa? Beszélgetés dr. Györffy Katalin művészettörténésszel. Az interjút készítette: Jóry Judit Hegyvidék, 2001. április 4. 7., ill.

Műemléki belső terek restaurálása?, rekonstruálása?, „látványteremtése"? Műemlékvédelmi Szemle, 11. 2001. 111–126., ill.

2002

Emlékezés Lukács Zsuzsára (1943–2002). Műemlékvédelem, 46. 2002. 302–305., ill.

Harb József. Kulturális örökségvédelmi Hivatal Aulája, 2002. november 14. – 2003. január 15. Múzeumi Hírlevél, 23. 2002. 380–381.

Kutatások 2001-ben. Örökségvédelem, 6, 2002, 3/4. 8–10., ill.

Mária születése vagy Batseba fürdője. Egy falusi templom főoltárképének különös előzménye. In: Détshy Mihály nyolcvanadik születésnapjára. Tanulmányok. Szerk. Bardoly István, Haris Andrea. Budapest, KÖH, 2002. 517–532., ill.

Nekrológ a bélapátfalvi római katolikus templom Szent László és Szent István szobráról. Örökségvédelem, 6, 2002, 3/4. 16., ill.

2003

„A műemlék történeti forrás, a műemléki értéke a helyreállítás során nem szűnhet meg". Interjú Granasztóiné dr. Györffy Katalin művészettörténésszel, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Tudományos Főosztályának vezetőjével. Az interjút készítette: Harangi Anna. Műemlékvédelem, 47. 2003. 428–431., ill.

A nemescsói evangélikus templom szószékoltára. Örökségvédelem, 7, 2003, 3/4. 7–8., ill.

Restaurálás a műemlékvédelemben. Műemlékvédelem, 47. 2003. 375–383.

2004

Barokk művészeti emlékek a műemlékvédelemben. Előadás a Maradandóság és változás c. konferencián – Ráckeve, 2000. [megjelenés alatt]

Címszavak:

Allgemeines Künstler Lexikon. Die bildenden Künstler aller Zeiten und Völker. Leipzig – München, Saur Verlag, 1983–

Magyar Katolikus Lexikon. Budapest, Szent István Társulat, 1993–

Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Budapest, Balassi Kiadó, 2003–

Granantóiné Győrffy Katalin